T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI

KARAÇAY-BALKAR TÜRKÇESİ KONU ÇÖZÜMLEMELİ SÖZ VARLIĞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ebru YURDAKUL

DANIŞMANI : Prof. Dr. Mustafa ÖNER

İZMİR-2011

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum Karaçay-Balkar Türkçesi Konu Çözümlemeli Söz Varlığı adlı yüksek lisans/doktora tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

İsim-Soyadı
İmza
EBRU YURDAKUL

TUTANAK

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 25/08/2010 tarih ve 29/10 sayılı kararı ile oluşturulan Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ebru Yurdakul'un aşağıda (Türkçe / İngilizce) belirtilen tezini incelemiş ve adayı 20./01/2011 günü saat 10.00'da 90 dakika süren tez savunmasına almıştır.

Sınav sonunda adayın tez savunmasını ve jüri üyeleri tarafından tezi ile ilgili kendisine yöneltilen sorulara verdiği cevapları değerlendirerek tezin başarılı/~~başarısız/düzeltilmesi gerekli~~ olduğuna oybirliğiyle / ~~oyçokluğuyla~~ karar vermiştir.

BAŞKAN
Prof. Dr. Alimcan İnayet

Başarılı ☒

Başarısız ☐

Düzeltme (Üç ay süreli) ☐

ÜYE
Prof. Dr. Mustafa Öner

Başarılı ☒

Başarısız ☐

Düzeltme (Üç ay süreli) ☐

ÜYE
Doç. Dr. Hatice Şirin User

Başarılı ☒

Başarısız ☐

Düzeltme (Üç ay süreli) ☐

Tezin Türkçe Başlığı: Karaçay-Balkar Türkçesi Konu Çözümlemeli Söz Varlığı

Tezin İngilizce Başlığı: Thematic Lexicology of The Karachay-Balkar Language

---

* 1. Yüksek Lisans Tezi savunma süresi asgari 45 azami 90 dakikadır.
2. Tutanak (jürinin karar ve imzaları haricinde) **bilgisayarda** doldurulmalıdır.
3. **Tez başlığı (İngilizce ve Türkçe) mutlaka belirtilmelidir.**
4. Yüksek Lisans Tez savunmasında üyelerden en az birinin E.Ü.Lisansüstü eğitim öğretim yönetmeliğinin 17(2) maddesi gereğince **anabilim dışından** olması zorunludur.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Türk lehçelerinin Kıpçak kolunun güney bölümü içinde yer alan Karaçay-Balkar Türkçesi, Türkiye ve diğer ülkelerde ses bilgisi ve şekil bilgisi bakımından değişik çalışmalarda ele alınsa da zengin söz varlığı bakımından tam anlamıyla incelenmemiştir. Bu nedenle tez konumuzu Karaçay-Balkar Türkçesinin söz varlığını incelemek üzere belirledik.

Bu tezin ilk adımında her dil için geçerli olan, söz varlığı ölçütleri temel alınarak Türkçe söz varlığı üzerine tematik özellikli 38 alt grup oluşturuldu. Bu bağlamda Türk Dil Kurumu Yayını *Güncel Türkçe Sözlük* (2005)'te yer alan madde başı kelimeler ve kelime grupları uygun görülen temaya göre bu 38 maddeden birine yerleştirildi. Tezimizin temel şablonu bu şekilde oluşturulduktan sonra *Turetsko-Russkiy Slovar'* (1994) yardımıyla şablonda yer alan Türkçe kelimelerin Rusça karşılıkları bulundu. Bir sonraki adımda ise *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* (1965) yardımıyla şablondaki kelimelerimizin Karaçay-Balkar Türkçesi karşılıkları da bulunmuş oldu.

Tezimizde yer alan kelimeler ve kelime grupları Karaçay-Balkar Türkçesi karşılıkları bulunabilmiş olan kelimelerdir. Tezimizde temel olarak 104.481 kelimeden oluşan *Güncel Türkçe Sözlük*, 48.000 kelimeden oluşan *Turetsko-Russkiy Slovar'* ve 35.000 kelimeden oluşan *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* dan faydalandık. Daha zengin olması hedeflenen bu tezde kaynak olarak kullanılan sözlükler kelime hazinesi bakımından aynı zenginliğe sahip olmadığından birçok kelimenin Karaçay-Balkar Türkçesi karşılığına ulaşılamamıştır. Buna rağmen Karaçay-Balkar Türkçesinin zengin kelime kadrosuna kaynaklarımız el verdiği ölçüde ulaşmış bulunmaktayız.

Çalışmamda bana her konuda sabırla yardımcı olan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Mustafa Öner'e ve maddî manevî desteklerini her zaman yanımda hissettiğim aileme teşekkürü bir borç biliyorum.

Ebru Yurdakul, İzmir 2011

I. GİRİŞ

1. KARAÇAY-BALKAR TÜRKÇESİ

1.1. Karaçay-Balkarlar

Karaçay-Balkarları ilk olarak Kafkasya ve Kafkasya halkları içerisinde değerlendirmek gerekir. Kafkasya; Abhazlar, Adigeler, Karaçay-Balkarlar, Osetler, Çeçen-İnguşlar ve Dağıstan'daki Avarlar, Lezgiler, Kumuklar, Dargılar, Laklar, Tabasaranlar gibi yüzlerce yıldan beri ortak bir kültür etrafında birleşmiş Kafkasya halklarının yaşadıkları bölgenin tarihi, siyasi ve coğrafî adıdır. Rusya Federasyonu'nun güneyinde, "Kafkas Ötesi" nin (Gürcistan ve Azerbaycan) ise kuzeyinde yer alır.

Karaçay-Balkarlar; Kafkasya'nın Orta Kafkaslar olarak bilinen merkezi kısmında, Mingi Tav (Elbruz), Dıh Tav, Koştan Tav, Uşba, Dombay Ölgen gibi oldukça yüksek dağları içine alan, doğuda Çerek Irmağı havzasından batıda Laba Irmağı havzasına kadar uzanan sarp ve dağlık arazilerde yaşarlar. Karaçaylar ve Balkarlar birbirinden farklı iki halk değildir. "Karaçay" ile "Malkar" adları aynı boyun yaşadığı iki coğrafi bölgenin adlarıdır.

Geçmiş yüzyıllarda bir şekilde Kafkasya'da bulunmuş gezgin ve misyonerlerin Kafkasya ile ilgili yazdıklarından günümüze ulaşanlara baktığımızda, diğer Kafkas halkları hakkında geniş bilgilere ulaşılırken Karaçay-Balkarlar hakkındaki bilgiler oldukça sınırlı kalmıştır. Bunun sebebi, Karaçay-Balkarların yaşam alanlarının dağlık oluşu ve bu araştırmacı ve gezginlerin buralara kadar ulaşamamış olmasıdır. Karaçay-Balkar Türklerinin kökeni hakkında pek çok görüş mevcuttur. Ancak genel kanı; Karaçay-Balkar Türklerinin Kuzey Kafkasya'da çok eski tarihlerden itibaren hâkimiyet kuran Kimmer, İskit, Hun, Bulgar, Hazar, Alan ve Kıpçak gibi eski Türk kavimlerinin etnik bütünleşmesi sonucu ortaya çıkmış bir Türk kavmi olduğudur. "XI. yüzyılda Kıpçakların Kafkasya'ya gelmelerinden sonra bir Kıpçak halkı olarak biçimlenen Karaçay-Balkarların Kıpçak dönemi öncesi durumları çok iyi bilinmiyor. Dillerindeki Bulgarca ögeler nedeniyle, Hun Devleti'nin yıkılışından sonra ortaya çıkan Kafkasya (Kuban) Bulgarlarının Kıpçaklaşmış torunları oldukları kabul ediliyor." (Yılmaz, 2002: 48). Dil bilim araştırmaları Karaçay-Balkar Türkçesinin ana çizgileri ile tipik bir Kıpçak Türkçesi olduğunu ortaya koymaktadır.

Karaçay-Malkar dilinin tam bir Kıpçak Türkçesi özelliği taşıması ve Kıpçakların yaklaşık iki yüz yıl kadar Kafkasya ve kuzeyindeki bozkırların tek hâkimi olmaları, Karaçay-Malkar halkının etnik yapısını oluşturan en önemli unsurun Kıpçaklar olduğunu akla getirmektedir (Tavkul, 2000: 1).

Kendilerine Tavlu (Dağlı) adını veren Karaçay-Malkarlılar, ayrıca kendi aralarında kendilerini yaşadıkları vadilerin adlarına göre Karaçaylılar, Bashanlılar, Çegemliler, Holamlılar, Bızıngılılar ve Malkarlılar olarak çeşitli zümrelere ayırırlar. "Balkar" adı Bashan, Çegem, Holam, Bızıngı ve Malkar vadilerinde yaşayan dağlıları tek bir isim altında toplamak isteyen Sovyet yönetimi tarafından uydurulmuş suni bir etnik isim ve millet adıdır. Karaçay-Malkarlılar ayrıca kendileri için Alan adını kullanır ve birbirlerine "Alan" diye hitap ederler (Tavkul: Karaçay-Malkarlılar Kimdir?).

Karaçay-Balkarların 15. yy. a kadar hangi etnik adı taşıdıkları bilinmemektedir. 15. yy. da Kafkasya'da bulunan başpiskopos Johannes de Galonifontibus Karaçaylılara "Kara Çerkesler", 17.yy. da A.Lamberti de Karaçaylılara "Kara Çerkes" demiştir. Tatarlar da Karaçaylılara "Kara Çerkes" derlerdi. Kabardeyler onları yaşadıkları bölgelere göre "Karşaga Kuşha", "Çegem (Şecem) Kuşha" ve "Balkar Kuşha" olarak adlandırırlardı.

Rus kaynaklarında Karaçay-Balkarlar "Karaçai", "Gorskiy Tatar (Dağlı Tatar)", "Gortsı (Dağlı)", ve "Dağlı Kabardeyler" adları ile anılmaktadır. 1582'de Osmanlı kaynaklarında ise " Karaçay" adı geçmektedir.

Kafkas halkları da Karaçay-Balkarlar için çeşitli adlandırmalarda bulunmuşlardır. Karaçaylara; Adigeler "Karaşey" ve "Kuşha", Abhazlar "Akaraç", Abazalar "Karça", Gürcü-Svanlar "Mukrçay", Osetler "Asi", Gürcü-Megreller "Alani", Gürcüler ise "Karaçipli" der. Balkarlara ise; Gürcüler "Basiyani", Gürcü-Svanlar "Sabir", Abhazlar "Azuho", Osetler "Asson", Kabardeyler "Balkar" ve "Kuşha" adlandırmalarını yaparlar.

Karaçaylar bu adın kendilerine Karaçay-Balkar destanlarında adı geçen ve Karaçayların atası sayılan "Karça" dan geldiğine inanırlar. "Karça Destanı" halk geleneğinde hikâye edilmiş, manzum eserlere de konu olmuş efsanevi bir hikâyedir. Destan konusu şöyledir: Elbruz Dağı'nın doğu eteklerindeki Bashan (Baksan) vadisinde yaşamakta olan Karça, burada savaşmak zorunda kaldığı Kabardeylerin baskısı

sonucunda, Adurhay, Budyan ve Navruz klanlarıyla birlikte Elbruz Dağı'nın batısında olan Kuban Irmağı'nın kaynak havzasındaki bölgeye, günümüzdeki Karaçay topraklarına göç eder. Karça'nın kabilesine Abazalardan Tram, Megrellerden Hubiy, Svanlardan Özden ve Kırım'dan Botaş soyları da katılmıştır. Bu arada, savaştıkları Kabardey prensleriyle aralarında kan davasının sürmemesi için, Kabardeylerin Tohçuk (Dohşuk) ve Tambiy sülâlesinden iki delikanlı Kafkas geleneklerine uygun olarak Karça'nın kabilesine katılırlar. Bunların soyundan Karaçay'da iki büyük soy ortaya çıkar. Karça adı zamanla değişerek Karaçay şeklini alır.

Bu adlandırmaların bilinmesiyle birlikte *Balkar/Malkar* isimlendirilmesiyle ilgili elle tutulur bilimsel bir kaynağımız olmamakla birlikte *Balkar* şeklinin ilk defa Rusça literatürde kullanılmaya başlandığını söyleyebiliriz. Rusçadan Almanca ve İngilizceye, oradan da Türk literatürüne girmiştir bu biçimi. Ancak Balkarlar, *Malkar* adını kullanırlar kendileri için. Bugün Türkoloji çalışmalarında genellikle *Malkar* biçimi kullanılmakla birlikte, *Balkar* biçimini kullananlar da vardır.

Karaçay-Balkarlar 1828'de Rus egemenliğine girmemek için büyük bir direniş gösterdiler ancak muvaffak olamadılar. Karaçaylılar'ın Ruslara karşı çıkardıkları 1835-37, 1845-46, 1853-55 isyanları meşhurdur. 1854 yılında "Kadı Muhammet Hubiy" önderliğinde ayaklanan Karaçaylılar Rusya tarafından zor bastırıldılar. 1864 yılı sonrasında Kafkasya'nın tümüyle Rusların eline geçmesinin ardından bölgede her Kafkas kabilesi için Ruslar tarafından ayrı bir sistem kuruldu. Bu sırada Karaçay ve Balkar halkları ikiye bölündü. Elbruz eteklerinde yaşayan Karaçaylılar "Kuban Eyaleti'ne, Orusbiy, Çegem, Holam, Bızıngı ve Malkar vadilerinde yaşayanlar "Terek Eyaleti"ne bağlandı.

1859-1864 yılları arasında yüzbinlerce Çerkes, Abaza, Çeçen, Oset ve Dağıstanlı Ruslar tarafından Anadolu topraklarına sürgün edildi. Rusların Karaçaylıları da göçe zorlamaları sonucunda Karaçaylılar 1873 yılında tekrar ayaklandılar. Bu ayaklanma da Ruslar tarafından kanlı bir biçimde bastırıldı. Nihayet 1885 ve 1905 yıllarında Karaçay-Malkar halkının bir bölümü Türkiye'ye göç etmek zorunda kaldı. Bugün Türkiye'de yaklaşık 15.000 kişilik bir Karaçay-Balkar nüfusu mevcuttur.

Karaçay-Balkarlar 1943 yılı sonlarına kadar Ruslara karşı direnişlerini sürdürdüler. Bu mücadeleler esnasında nüfuslarının büyük bölümünü kaybeden

Karaçay-Balkar Türkleri II. Dünya Savaşı sırasında Ruslar tarafından vatan hainliği ile suçlanıp 1943'te Karaçaylılar, 1944'te ise Balkarlar yurtlarından çıkarılarak toplu halde Orta Asya ve Sibirya'ya sürgün edildiler ve büyük bir soykırıma maruz kaldılar. Bu topraklarda 14 yıl kaldıktan sonra itibarları iade edildi ve 1957'de Kafkasya'daki yurtlarına dönmelerine izin verildi. Karaçaylılar burada Kabardey, Besleney, Abaza ve Nogay halklarıyla birlikte "Karaçay-Çerkes Özerk Bölgesi" idaresi altına alındı. Malkarlılar ise "Kabardey-Malkar Özerk Cumhuriyeti" idaresi altına alındılar. Karaçay-Malkar halkı bugün Kafkasya'da "Karaçayevo-Çerkesya" ve "Kabardino-Balkarya" adlarını taşıyan iki özerk cumhuriyette Rusya Federasyonu'na bağlı olarak yaşamaktadırlar.

Bugün, yaklaşık 300.000 (2002 nüfus sayımlarına göre; 169.198 Karaçay, 104.951 Balkar) kişilik bir nüfusa sahip olan Karaçay-Balkar Türkleri, Sovyetler Birliği döneminde yaşadıkları suni ayrıma rağmen kültürel birliklerini korumayı ve ortak bir edebî dil kurmayı başarmışlardır.

1.2. Karaçay-Balkar Yazı Dili ve Edebiyatı

Karaçay-Balkar Türkçesi, Türk dilinin Kıpçak lehçesinin Karay, Kumuk ve Kırım şiveleriyle birlikte Hazar-Karadeniz grubunda yer almaktadır. Karaçay-Balkar Türkçesi kendisine has birtakım söz, ses ve gramer özelliklerine haiz olmakla birlikte genel olarak tipik bir Kıpçak şivesidir. Karaçay-Balkar Türkçesinin diğer Kıpçak şivelerinden bazı farklı özellikler göstermesinin sebebi ise, bu şivenin eski tarihlerde Bulgar ve Oğuz Türkçesiyle bağlantısı olmasından ve komşu Kafkas kavimlerinin birtakım dil özelliklerinin tesirinde kalmasından kaynaklanmaktadır (Adilhanoğlu).

Karaçay-Balkarlar hakkında ilk bilgiler 15. yy. başlarında Kafkasya'da bulunan başpiskopos Johannes de Galonifontibus'un notlarında görülür. Bu notlarda Karaçay Türklerinden bahsedilirken "Kara Çerkeslerin kendilerine has bir dilleri ve yazıları olduğu" ifade edilmektedir. Bu bilgiden yola çıkan bazı Türkologlar Karaçay-Balkar Türklerinin eski Türk (runik) yazısını bildikleri sonucunu çıkarır. Ayrıca yakın tarihlerde Karaçay-Balkarların yaşadıkları sahalarda eski Türk (runik) yazılı pek çok yazıt bulunmuştur. Fakat bu yazıtların dil özellikleri henüz yeterince incelenmemiş ve bunların hangi yıllara ait olduğu kesinlik kazanmamıştır. Ayrıca, bugünkü Karaçay-

Balkar Türkçesine yakın bir dille yazılmış herhangi bir yazıt ya da belge de ortaya konulamamıştır. İşte bu sebeplerle, Karaçay-Balkarların eski Türk (runik) yazısını bildikleri ve kullandıkları ispat edilememiştir.

Bilinen ilk belgelere göre Karaçay-Balkarlar 18. yy. da Müslüman olmuşlar ve çeşitli alanlarda Arap alfabesini kullanmışlardır. Örneğin; 1715 tarihli Holam Yazıtı, Karaçay-Balkar Türkçesine ait Arap alfabesiyle yazılmış en eski yazıtlardan biridir. Ancak, Arap harfli yazının kullanımı çok yaygın ve kalıcı olmamıştır.

İlk Karaçayca kitap 1916'da Arap harfleriyle yayımlanmıştır. 1924'e değin Arap alfabesi, 1924-36 yılları arasında Lâtin alfabesi kullanılmıştır. 1936'da, bugün de kullanılmakta olan Kiril kökenli alfabeye geçilmiştir (Yılmaz, 2002: 49).

Karaçay-Balkar Türklerinde yazılı edebiyat çok geç dönemlerde başlamıştır. Karaçaylı Bayramuk Küçük Efendi ile Yusuf Hacir Efendi ve Balkarlı Muhammmed'ül Varakî'ran Arap yazısı ve Karaçay-Balkar Türkçesiyle yazmış oldukları dinî manzumeler ilk edebi eserlerdendir. Fakat eser sahipleri bu manzumeleri kendi yayımlayamamıştır. Bunların bazıları yıllar sonra Dr. Yılmaz Nevruz tarafından yayınlanmıştır. Kartcurt köyü medresesi müderrisi Eldavur oğlu Geriy Sılpagar Efendinin (1857-1906) fıkıh, kelam ve hadis üzerine ondan fazla eser yazdığı bilinmektedir. Fakat ailesiyle birlikte Osmanlı İmparatorluğu'na göç ederken yanında getirdiği eserlerinin tamamı kaybolmuştur.

Bu dönemde sadece, Karaçay-Balkar yazılı edebiyatının babası sayılan Kâzim Meçi'nin (1859-1945) Arap yazısı ve Karaçay-Balkar Türkçesiyle yazdığı şiirlerinin yayımlandığı bilinmektedir. Meçi, 1891'de "Tahir ile Zühre"yi (Tahir bla Zuhura) kendisine göre yorumlayarak Karaçay-Balkar Türkçesi ile yazar.

Kâzim Meçi'nin 1906 yılında Dağıstan'ın TemirhanŞura (bugünkü Buynakskiy) şehrinde yayımlanan "İyman-İslam" (İman-İslam) adlı kitabı Arap yazısı ve Karaçay-Malkar Türkçesiyle yayımlanmış ilk eserdir (Adiloğlu).

Diğer eserleri; Mavlüt (Mevlid) (1896), Caralı Cugutur (Yaralı Dağ Keçisi) (1907), Aldanmagız ahır zaman duniyaga (Aldanmayın ahir zaman dünyaya) (1912), Biz-Bu duniyanı konakları (Biz-Bu dünyanın misafirleri) (1912), Buzcigit (1910-1917) dir.

Karaçay-Malkar yazılı edebiyatının Sovyet öncesi dönemdeki kurucuları arasında sayılabilecek en önemli edebî şahsiyetlerden biri de İslam Kırımşavhal'dır (1864-1910). Karaçaylıların bey (biy) soylarından Kırımşavhal soyuna mensup bir ailenin oğlu olarak doğmuş dönemindeki diğer bey ailelerinin çocukları gibi Rus okullarında okur ve Rus Çarlığının ordusunda subay olarak görev yapar. İslam Kırımşavhal Karaçay-Balkar edebiyatında satirik şiirleri ile tanındı. Eserlerinde İslam Teberdiçi adını kullanan İslam Kırımşavhal'ın "Börü bla Kiştik" (Kurt ile Kedi) adlı şiirindeki Karaçay-Balkar diline ustalığı ve hiciv yeteneği ona Karaçay-Balkar edebiyat tarihinde önemli bir itibar ve yer sağladı. Karaçay-Balkar Türkçesindeki ilk roman örneği olan eseri günümüze ulaşamadı.

Halkın toplumsal meseleleri ile ilgilendi ve latin harflerinin Karaçay Türkçesine uygulanmasıyla ilk olarak o ilgilendi. Eserlerinin az bir bölümü korunarak günümüze ulaştı.

İsmail Akbay da (1877) Karaçay-Malkar yazılı edebiyatının temelini atan aydınlardan biridir. Karaçay halkının eğitimine, dil ve kültürüne ilgi duymuştur. 1914 yılında Karaçay-Balkar Türkçesinde kitap yayımlama arzusuyla çalışmalarına başladı. 1916 yılında kendi şiirleri ile birlikte, Krılov'un masallarından Karaçay Türkçesine çevirdiği masallardan oluşan "Ana Tili" (Ana Dili) adlı ilk kitabını Tiflis'te yayımladı (Tavkul, 2004: 48).

Fakat bu eserlerin yayımlandığı yıllarda, Karaçay-Balkar Türklerinin gerçek anlamda bir yazılı edebiyata sahip olduğunu söylemek pek de mümkün değildir. Çünkü bu dönemde, medrese tahsili görmüş birkaç kişi dışında, halkın tamamına yakını, yazılı edebiyat bir tarafa, okuma yazma bilmiyordu.

İslam Kırımşavhal, Safar-Aliy Orusbiy, Misost Abay gibi 19. yüzyılın ikinci yarısında yetişen Karaçay-Balkarlı aydınlar Latin ve Rus harflerine dayalı bir Karaçay-Malkar alfabesi oluşturma çabalarına girmişlerdi. İmmolat Hubiy, Rus Kiril harfleri ile bir Karaçay alfabesi meydana getirmişti. Onun ardından 1908 yılında İslam Kırımşavhal Latin harfleriyle bir Karaçay alfabesi oluşturdu. Ancak her iki alfabe de baskıda kullanılamadı. 1916 yılında İsmail Akbay'ın Arap harfleri ile oluşturduğu Karaçay alfabesiyle Gürcistan'ın Tiflis şehrinde yayımladığı "Ana Tili" (Ana dili) adlı okuma kitabı Karaçayca yayımlanan ilk kitap oldu (Tavkul, 2004: 49).

Sovyetler Birliği'nin kurulmasından sonra Sovyet hâkimiyetine giren Karaçay-Balkarlılar için 1924 yılında Latin harflerine dayalı bir alfabe oluşturuldu. Umar Aliy'in "Cañı Karaçay-Malkar Elible" (Yeni Karaçay-Malkar Harfleri) adlı kitabı aynı yıl yayımlandı. Bu sebepten çağdaş Karaçay-Malkar yazılı edebiyatının doğuşunu 1924 yılı olarak kabul edebiliriz (Tavkul, 2004: 49).

Karaçay-Balkar Türkleri ortak bir sözlü halk edebiyatına sahip iken, 1917 sonrası "Karaçay-Çerkes" ve "Kabardey-Balkar" şeklinde iki ayrı özerk yapıya tabi yaşamaya başladıktan sonra literatürde "Karaçay Yazılı Edebiyatı" ve "Balkar Yazılı Edebiyatı" şeklinde anılmaya başlanmıştır. Oysa ki, ikisi arasında içerik ve gramer bakımından bir farklılık olmamıştır. Aralarındaki tek fark; bu ikisine mensup edebiyatçıların adlarının farklı oluşudur.

1924 yılından itibaren Karaçay Özerk Bölgesi'nde yayımlanan "Kızıl Karaçay", "Tavlu Carlıla" (Dağlı Fakirler) ve "Tavlu Caşav" (Dağlı Hayatı) adlı gazeteler ile, Kabartay-Balkar Özerk Cumhuriyeti'nde yayımlanan "Kızıl Kabartay" ve "Kara Halk" adlı gazetelerde bazı şairlerin Karaçay-Balkar Türkçesinde yazılmış ilk şiirleri yayımlanmaya başladı. İslam Karaçaylı (Hubiy), İssa Karaköt, Abidat Botaş, Said Şahmırza, Salih Hoçu, Ahmadiya Ullubaş, Omar Etez, Abdul-Kerim Batça, Davut Baykul, Tohtar Borlak, Azret Örten gibi genç şairler ilk şiirlerini bu gazetelerin sayfalarında okuyucularına sundular (Tavkul, 2004: 49).

Aynı yıllarda Said Otar'ın şiir tarzı kendine özgü yapısıyla dikkatleri üzerinde toplamaya başlamıştır. 1920'lerin sonlarında kaleme aldığı "Tırpancılar" adlı şiirinde Said Otar halk şarkılarının kafiye ve mısra düzenini hatırlatırken, şiirin kuruluş tarzı ve konusu ile Karaçay-Balkar şiirine bir yenilik ve renk getirmiştir.

Ardından Said Şahmırza, Bert Gurtu, Ahmadiya Ullubaş, Omar Etez, Azret Buday gibi şairlerin eserlerinde bu arayışın izleri göze çarpmaya başlamıştır.

Said Şahmırza, Karaçay-Balkar halk edebiyatını ve folklorunu derlemeye başlar. Çağdaş Balkar edebiyatının oluşturulmasında ve halkın kültür seviyesinin yükseltilmesinde çok emeği geçmiştir. Son dönem Malkar edebiyatçılarının birçoğu ilk eğitimlerini ondan almışlardır.

1930'lu yılların Karaçay-Balkar edebiyatında yazarlar Sovyet rejiminin hiçbir yönünü eleştirmeden, yeni bir hayatın ve sistemin içinde kendilerini bulan Karaçay-

Malkar köylülerine bu rejimin getireceği mükemmel hayat şartlarını tasvire başladılar. Genç şairler şiirlerinde Kafkas halklarının geleneksel hayat tarzı olan hayvancılık ve tarımı nasıl geliştireceklerini yazmaya koyuldular. Edebî hiç bir değer taşımayan ideolojik şiirler gazete ve dergi sayfalarını doldurmaya başladı (Tavkul, 2004). Hamid Temmo, Canakayıt Zalihan, Bert Gurtu gibi şairler hep bu dönemin, her türlü konuya Sovyet rejiminin gözüyle bakan şiir kitaplarını yayınlamışlardır.

1930'lu yılların ikinci yarısında Karaçay-Malkar edebiyatına yeni bir renk ve anlayış gelir. Şairler arasında yeni, sevinç ve mutluluk dolu, yürek ısıtan, sâde bir dille yazılmış lirik şiirler doğmaya başlar. Bu değişim Kerim Otar ile birlikte 1930'lu yılların ikinci yarısında edebiyata yeni giren Kaysın Kuliy'in şiirlerinde hissedilir.

Kerim Otar, tabiat ve yurt sevgisini ön plana çıkaran şiirler yazar. "Serçe Ötüyor", "Kar Suları", "Ilık Rüzgâr", "Dağ Rüzgârı Sakin Esiyor", "Vadiyi Kaplayan Bulut" gibi şiirlerinde sevinç ve kederlerini tabiattan ilham aldığı tasvirlerle anlatır, tabiat ve aşk şiirlerini ideolojik ifadelerden uzak, yüreğinden gelen samimi hislerle dile getirir.

Kaysın Kuliy 1934 yılında Kara Halk adlı gazetede yayımlanan "Eski Malkar'a" adlı şiiriyle okuyucularla tanışır. 1966 yılında yayımlanan Caralı Taş (Yaralı Taş) adlı şiir kitabı Maksim Gorkiy Devlet Ödülünü kazanmıştır. 1974'te yayımlanan Cer Kitabı (Yer Kitabı) adlı şiir kitabı Sovyetler Birliği Devlet Ödülünü kazanmıştır. Karaçay-Balkar şiirinin en büyük ustası kabul edilen Kaysın Kuliy şiirlerindeki güçlü tasvirler, anlatım gücü ve zengin hayal dünyası ile bütün Sovyetler Birliği şairleri arasında önemli bir yere sahip olur. Karaçay-Balkar halkının hayat mücadelesi, sürgün yıllarındaki vatan özlemi onun şiirlerinin konuları arasında yer almıştır.

1930'lu yıllar Karaçay-Balkar edebiyatında ilk tiyatro eserlerinin yazılmaya ve sahnelenmeye başladığı yıllar olmuştur. Karaçay-Balkar halk edebiyatında önemli bir yeri olan atışma geleneği, halk tiyatrosu karakterleri ve oyunlarının varlığı Karaçay-Balkar halkı arasında sahne sanatlarına bir yakınlık ve ilginin öteden beri canlı bir biçimde yaşamasına yol açmıştır.

Karaçay-Balkar edebiyatında ilk tiyatro eserlerini ve piyesleri yazan ise Şaharbiy Ebze'dir.

Balkar bölgesinde ilk drama eseri “Kanlı Kalın” ise 1930’lu yılların sonunda Ramazan Gela tarafından yazılmıştır.

Balkar nesrinde ilk hikâye tarzı eser 1930’lu yıllarda Bert Gurtu tarafından yazılan “Bekir” adlı hikâyedir. Bert Gurtu’nun diğer eserleri; Uv Cılannı Ezerge (Zehirli Yılanı Ezmek), Tört Şahar (Dört Şehir), Kızıl Önle (Kızıl Sesler) (1935), Carık Toy (Mutlu Düğün) (1958), Cangı Talisman (1970), Adilgeriy (1961), Caşavnu Kılançları (Hayatın Virajları), Mardakemle (Şiirler)’dir. Bert Gurtu’nun rejimi öven fikirleri onun bir edebî yazar seviyesine ulaşmasını engellemiş, bir halk şairi düzeyinde bırakmıştır.

Hikâye tarzında Bert Gurtu’yu izleyen isim 1933-1934 yıllarında “Karay ile Karavuz” ve “Unutmayız” adlı hikâyeleri yazan Ahmadiya Ullubaş olur. Salih Hoçu, Habu Katsi ve Kerim Otar’ın yazdıkları hikâyeler de 1930’lu yılların ortalarında basılmıştır.

Karaçay-Balkar edebiyatının ilk romanı da 1930’lu yıllarda kaleme alınnır. Hasan Appa tarafından yazılan “Kara Kübür” (Kara Sandık) adlı eser Karaçay-Balkar edebiyatında roman tarzının en güzel örneklerinden biri olma özelliğini günümüze kadar sürdürmüştür.

1940’lı yılların başları İkinci Dünya Savaşı’nın Karaçay-Malkar edebiyatında bıraktığı derin izlere sahne oldu. Alman ordularının işgaline uğrayan Sovyetler Birliği’nin bir parçası olan Karaçay-Malkarlılar İkinci Dünya Savaşı’ndan büyük ölçüde etkilendiler. Nüfuslarının büyük bir bölümü Almanlar’a karşı savaştırılmak üzere Sovyet ordusu emrinde cephelere gönderildi. Bunların içinde pek çok yetişmiş Karaçay-Malkarlı aydın ve edebiyatçılar da vardı. Savaş yıllarında Karaçay-Malkar edebiyatının konusu büyük ölçüde savaş üzerinde yoğunlaştı. Ancak İkinci Dünya Savaşı sürüp giderken, 2 Kasım 1943 tarihinde Karaçaylılar, 8 Mart 1944 tarihinde Malkarlılar “Sovyetler Birliği’ne ihanet, rejim düşmanlığı ve Alman ordusu ile işbirliği” suçlamalarıyla topyekûn Kafkasya’dan Orta Asya ve Sibirya’ya sürüldüler. Böylece Karaçay-Malkar edebiyatının sürgün yılları başladı (Tavkul, 2004: 32).

Pek çok Karaçay-Balkarlı şair gibi, Karaçaylı Semen Oğlu Sımayıl sürgün yıllarında yazdığı şiirlerinde Kafkasya’ya olan özlemini dile getirmiştir.

Karaçay-Balkarlılar sürgün sırasında aydın tabakasının büyük bir bölümünü ve nüfuslarının yarısından fazlasını kaybetmiştir. Sürgünün asıl amacı; Karaçay-

Balkarlıların birbirlerinden koparılarak tarih ve kültürlerinden, dil ve edebiyatlarından da uzaklaşıp asimile olmalarıdır.

Bu dönemin ilk acılarını üzerlerinden atan Karaçay-Balkar edebiyatçıları 1950'li yıllarda Karaçay-Malkar edebiyatının sürgündeki temelini atarlar.

Bu yıllarda Karaçay-Balkar edebiyatçıları tarafından Kırgızistan'ın Frunze (bugünkü Bişkek) şehrinde "Karındaşnı Sözü" (Kardeşin Sözü) ve "Caşavubuznu Bayragı" (Hayatımızın Bayrağı), Kazakistan'ın Alma Ata şehrinde "Ciltinle" (Kıvılcımlar) adlarını taşıyan ve Karaçay-Balkar şairlerinin şiirlerinin toplandığı kitaplar yayımlanmıştır.

Sürgün döneminin en zor yıllarında bile birçok Karaçay-Balkar edebiyatçısı sosyalizmin erdemleri, halkların ebedî dostluğu konularında eserler kaleme alıyorlardı. Bu dönemde Karaçay-Balkar edebiyatçılarının Orta Asya halkları ile tarihî ve kültürel bağlarını keşfettikleri dikkati çeker.

1957 yılından itibaren sürgün yerlerinden atayurtlarına, Kafkasya'ya dönmeye başlayan Karaçay-Balkarlı aydınlar 1959-1961 yılları arasında yeni kitaplarını okuyucularla buluşturmaya başlamıştır.

Bu arada 1930'lu yıllarda Stalin tarafından katledilen ya da savaşta ölen edebiyatçıların eserleri de yeniden yayımlanmıştır.

Kabardin-Balkar Özerk Cumhuriyeti'nde 1958'de yayımlanmaya başlayan "Şuyohluk" (Dostluk) adlı edebiyat dergisi ile, "Kommunizmge Col" (Komünizme Yol) adlı gazete sürgün sonrası edebiyatın gelişip yayılmasında önemli rol oynamıştır.

1960'lı yılların başlarında Karaçay-Malkar edebiyatı genç edebiyatçılarla tanıştı. Sürgün sonrası Karaçay-Malkar edebiyatının genç temsilcileri olan Azamat Süyünç, Alibek Bayramkul, Dahir Koban, Azret Semen, İsmail Tohçuk, Tanzilya Zumakul, Magomet Moka, İbrahim Baba, Salih Gurtu, Ahmat Sozay, Aliy Bayzulla, Alim Töppe, Zeytun Tolgur gibi genç yeteneklerin eserleri edebiyat sahnesinde yerini aldı. Genç edebiyatçılar Karaçay-Malkar edebiyatına yeni bir renk ve anlayış getirdiler. Özellikle şiirdeki ritim ve kafiye düzenindeki yenilikler dikkati çekti (Tavkul, 2004: 33).

Sürgün sonrası yeni nesil edebiyatçıların eserlerinde savaş aleyhtarı konular, sürgün yıllarında çekilen acılar, Kafkasya'nın tabiat güzellikleri büyük ölçüde yer aldı.

1970'li yıllarda Karaçay-Malkar edebiyatçıları İkinci Dünya Savaşı konusuna eserlerinde ağırlık vermeye başlamışlardır. Karaçay-Malkar halkının hayatı ve geleceği üzerinde savaşın oynadığı rolü tahlil etmeye girişen yazarlar, özellikle hikâye romanlarındaki kahramanları ve olayları İkinci Dünya Savaşı'ndan seçtiler. Eldar Gurtu, Hasan Şava, Zeytun Tolgur, Alim Töppe gibi yazarların hikâyeleri ve İbrahim Gadiy, Omar Etez'in romanları savaşı konu almaktadır.

1970'li yıllar Karaçay-Malkar şiirine de pek çok yetenekli şair kazandırmıştır. Abdullah Begiy, Asker Dodu, Svetlana Mottay, Mutalip Beppay, Muradin Ölmez, Sakinat Musuka, Mussa Bayda gibi pek çok genç şair şiir kitaplarını yayımlamaya başladı. Bu genç şairlerin hepsi de 1950'li yıllarda atayurtları Kafkasya'dan uzakta, sürgün yerlerinde dünyaya gelen neslin temsilcileridirler.

1980'li yıllarda Karaçay-Balkar edebiyatçıları Sovyetler Birliği'nin gevşemeye başlayan rejiminin de etkisiyle millî meselelerine, sürgün yıllarının tahlili ve sorgulamasına yöneldiler.

Sovyetler Birliği'nin 1990'lı yılların başlarında dağılmasıyla birlikte Karaçay-Balkarlılar Rusya Federasyonu içinde yerlerini aldılar. Toplumsal hayatı kökünden sarsan bu değişim Karaçay-Balkar halkının kültürel hayatında da büyük değişimlere yol açmıştır. 1990'lı yıllarda Karaçay-Balkar yazar ve şairlerinin işledikleri Karaçay-Balkar tarihi, dili, kültürü ve medeniyetinin eskiliği ve zenginliği, Türk dünyası, Türkiye'ye göç etmek zorunda kalan Karaçay-Balkarlılar ile ilgili hatıralar, Sovyet rejiminin Karaçay-Balkar halkına çektirdiği eziyetler, sürgün yılları gibi konuların yanı sıra Abdullah Begiy ve Bilal Laypan gibi cesur sesler Karaçay-Balkar halkının bağımsızlığı konusunu da şiirlerinde açıkça dile getirmeye başlamışlardır.

Göçler, sürgünler, soykırımlar gibi zor hayat şartları altında doğup gelişen Karaçay-Balkar edebiyatı Sovyetler Birliği'nin yıkılışının ardından kendisine yeni bir yol çizerek ilerleyişini sürdürmektedir. Sovyet döneminde ve sürgün yıllarında dünyaya gelmiş olan edebiyatçılar, Karaçay-Balkar halkının tarihi, kültürü ve medeniyeti konularında eserler verirken, içlerinden bazıları da geleceği belirsiz olan Karaçay-Balkar halkının bağımsızlığı yolunda mücadelelerini edebiyat sahnesinde vermektedirler (Tavkul, 2004: 35).

1.3. Karaçay-Balkar Sözlükçülüğü

1827 yılında Balkar Türklerinin ve 1828 yılında da Karaçay Türklerinin, Rus Çarlığı hâkimiyetine girmesinden sonra; Ruslar hemen, Karaçay ve Malkar köylerinde Rusça eğitim veren okullar açmışlardır. 1917 Bolşevik İhtilali'nden önce, Karaçay'da 16 tane Rusça eğitim veren okul bulunuyordu. Karaçay'daki ilk Rus okulu 1878 yılında Uçkulan köyünde açılmıştır. Kartcurt köyündeki Rus okulunun öğretmeni Nikolay Kiriçenko, köyün ileri gelenlerinden Abdulkerim Hubiy'in de yardımıyla 1897 yılında ilk "Rusça-Karaçayca Sözlük"ünü hazırlamıştır. Ancak bu sözlük imkânsızlıktan dolayı basılamamıştır. Fakat bu eser orijinal haliyle halen muhafaza edilmektedir (Adiloğlu). Bunun dışında yayımlanan Karaçay-Malkar Türkçesine ait sözlükler şu şekildedir:

Akbay, İ. (1926): Orus Tilden Karaçay Tilge Tılmaç Kıtabı (Rusça-Karaçayca Sözlük), Batalpaşinsk

Goçiyayeva, S.A.; Süyünçev, H. İ. (1989): Karaçay-Malkar-Orus Sözlük, Moskova

… (1996): Karaçay-Malkar Tilni Angılatma Sözlügü (Açıklamalı Sözlük) C. I, II, III, Nalçik

Pröhle, W. (1991): Karaçay Lehçesi Sözlüğü (Çev. Kemal Aytaç), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları

Nemeth, G. (1990): Kumuk ve Balkar Lehçeleri Sözlüğü (Çev. Kemal Aytaç), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları

Güzelanı, M. J. (2000): Malkar Tinli Şkol Angılatma Sözlüğü, Nalçik, Elbrus

Tavkul, U. (2000): Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

1.4. Karaçay-Balkar Türkçesinin Özellikleri:

Türk lehçelerinin Kıpçak kolunun güney bölümü içinde yer alan Karaçay-Balkar Türkçesi, Sovyet Türkologlarından A. N. Samoyloviç'in 1922 yılında Petrograd'da yayınlanan *Nekotorie depolneniya k klassifikatsi turatskih yazıkov* adlı eserindeki Türk lehçeleri sınıflamasına göre Karaçay-Balkar Türkçesi Türk lehçelerinin *z* kolunun *y* bölümünün *tav, bol-, ḳalġan* grubunda yer almaktadır (Tavkul, 2000: 4). Kıpçak Türkçesinin genel özelliklerini tam olarak yansıtan Karaçay-Balkar Türkçesinin, bazı

özellikleri tezimizi hazırlarken özellikle dikkatimizi çekti. Bundan dolayı burada, dikkatimizi çeken bazı ses olaylarına değineceğiz.

1.4.1. Ses Olayları

1.4.1.1. Ön ses düşmesi

Karaçay-Malkar Türkçesinde, Eski Türkçeden gelen veya bazı alıntı sözlerin başındaki y- sesinin düştüğü görülmektedir (Tavkul, 2007: 893).

yaman > aman “kötü”

yahşı > aşẖı, aẖşı “iyi, güzel”

1.4.1.2. İç ses düşmesi

Bazı kelimelerde iç ses düşmesinin olduğu da görülmektedir (Tavkul, 2007: 893).

serp- > seb- “serpmek”

eşiteme > eşteme “işitiyorum”

1.4.1.3. Son ses düşmesi

Tezimizi yaparken sıklıkla karşılaştığımız ses olaylarından biri -lar/-ler çokluk ekinin sonundaki *r* sesinin düşmesidir. Ancak bu *r* sesinin düşmesi çokluk ekinin vokalinin uzamasına neden olmamaktadır (Tavkul, 2007: 893).

terekler > terekle “ağaçlar”

tavlar > tavla “dağlar”

Kıpçak lehçelerinde birinci tip şahıs ekleri olan -men/-sen birinci ve ikinci teklik şahıs ekleri, -n sesinin düşmesiyle Karaçay-Malkar Türkçesinde -me/-se şekline dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 893).

ketemen > keteme “gidiyorum”

bolġansan > bolġansa “olmuşsun”

Konuşma dilinde ve Karaçay-Malkar Türkçesinin Çerek ağzında birinci şekle rastlandığında olmaktadır. Ayrıca konuşma dilinde aşağıdaki değişikliğe de çok sık rastlanır. Ancak her iki şekil de kullanılmaktadır (Tavkul, 2007: 893).

ketedi > keted “gidiyor”

ölgenedi > ölgened “ölmüştü”

1.4.1.4. Başta ses türemesi

Karaçay-Malkar Türkçesinde bütün Türk lehçelerinde olduğu gibi, söz başında *r* ve *l* sesleri bulunamayacağından bu seslerle başlayan kelimelerin önüne bir ünlü getirilir (Tavkul, 2007: 893).

Rus > Orus "Rus"

rızk > ırıshı "rızk, kısmet"

Rum > Urum "Rum"

1.4.1.5. Ünlü birleşmesi

Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelime gruplarında ünlü birleşmesinin olduğu görülmektedir (Tavkul, 2007: 893).

tişi uruv > tişiruv "kadın"

ḳısẖa ayaḳ > ḳısẖayaḳ "bastıbacak"

1.4.1.6. Hece düşmesi

Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimeler birleşik kelime durumuna gelirken bu kelimelerde hece düşmesi gözlenmektedir (Tavkul, 2007: 893).

ceti Tegeyli > cetegeyli "Büyük ayı yıldız kümesi"

endi da > entda "yine, tekrar"

1.4.1.7. Yer değiştirme

Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde yer değiştirme olayı da gözlenmektedir (Tavkul, 2007: 893).

aẖşı > aşẖı "iyi, hoş"

aẖça > açẖa "para"

1.4.2. Ses Değişmeleri

1.4.2.1. Ünlü Değişmeleri

1.4.2.1.1. Düz ünlülerin yuvarlaklaşması

-a- > -o-

Eski Türkçede kelime ortasındaki *a* sesi, Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde *ġ* sesinin çift dudak ünsüzü v sesine değişmesinin etkisiyle ve ilk hecedeki yuvarlak ünlünün etkisiyle yuvarlaklaşarak *o* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 894).

otağ > otov "oda"

buḳağu > buġov "kelepçe, pranga, boyunduruk"

-a- > -u-

Eski Türkçede ilk hecedeki *a* sesi, Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde *ġ* sesinin çift dudak ünsüzü v sesine dönüşmesinin etkisiyle *u* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 894).

yaġuḳ > cuvuḳ "yakın"

yavaş > cuvaş "sakin"

-ı- > -u-

Eski Türkçede kelime ortasında yer alan *ı* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde *ġ* sesinin çift dudak ünsüzü *v* sesine değişmesinin etkisiyle yuvarlaklaşarak *u* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 894).

arıġ > aruv "güzel"

aġrıġ > avruv "hastalık, ağrı"

aġır > avur "ağır"

1.4.2.1.2. Geniş ünlülerin daralması

e- > i-

Eski Türkçede kelime başında bulunan *e* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde daralarak *i* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 894).

eñlik > iñilik "allık"

eyegü > iyegi "kaburga kemiği"

-e- > -i-

Eski Türkçede kelime ortasında bulunan *e* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde daralarak *i* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 894).

ked- > kiy- "giymek"

keyik > kiyik "geyik"

-e-/ -ü- > -i-/-i-

Eski Türkçedeki bazı kelimelerde yer alan ilk hecedeki *e* sesi ile ikinci hecedeki *ü* sesi, Karaçay-Malkar Türkçesinde daralarak *i* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 895).

bedük > biyik "yüksek"

edgü > igi "iyi"

o-/u-

Eski Türkçede kelime başında yer alan *o* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde daralarak u sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 895).

toġ- > tuv- "doğmak"

yoġurġan > cuvurġan "yorgan"

-ö- > -ü-

Eski Türkçede ilk hecede yer alan *ö* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde daralarak *ü* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 895).

tögüş- > tüyüş- "dövüşmek"

tõñül- > tüñül- "ümidini kesmek"

1.4.2.1.3. Dar ünlülerin genişlemesi

-ı- > -a-

Eski Türkçede kelime ortasında yer alan *ı* sesi, Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde *a* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 895).

açıġ > açav "bahşiş, hediye"

azıġ > azav "köpek dişi"

i > e

Eski Türkçede yer alan dar ünlü *i* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde *e* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 895).

irte > erte "erken"

kirtü > kerti "gerçek"

1.4.2.1.4. Kalın ünlülerin incelmesi

-ı- > -i-

Eski Türkçedeki *ı* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde *i* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 895).

ıd- > iy- "göndermek, serbest bırakmak"

laçın > laçin "şahin, doğan"

1.4.2.1.5. İnce ünlülerin kalınlaşması

-i- > -ı-

Eski Türkçede kelime ortasında bulunan *i* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimlerde *ı* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 896).

işen- > ışan- “güvenmek”

miyi > mıyı “ beyin”

1.4.2.1.6. Yuvarlak ünlülerin düzleşmesi

-u- > -ı-

Eski Türkçede kelimelerin ikinci hecesinde yer alan *u* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde *ı* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 896).

artuḳ > artıḳ “fazla”

ḳatun > ḳatın “kadın”

-ü- > -i-

Eski Türkçede kelimelerin ikinci hecesinde yer alan ü sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde i sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 896).

bedük > miyik-/biyik “yüksek”

belgü > belgi “işaret”

1.4.2.2. Ünsüz Değişmeleri

b- > m-

Eski Türkçede söz başındaki *b* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde *m* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 896).

bin- > min- “binmek”

bedük > miyik “yüksek”

d > y

Eski Türkçedeki *d* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde *y* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 896).

adrı > ayrı “yaba, çatal”

yad- > cay- “yaymak”

-ġ- > -ḫ̮-

Eski Türkçedeki *ġ* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde *ḫ̮* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 896).

ḳısġa > ḳısḫ̮a “kısa”

ḳutġar- > ḳutḫ̮ar- “kurtarmak”

-ġ- > -v-

Eski Türkçede kelime ortasında veya sonunda yer alan *ġ* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde çift dudak ünsüzü *v* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 897).

açıġ > açuv "öfke"

ağrıġ > avruv "hastalık, ağrı"

-ġu/-gü > -v

Eski Türkçede kelime sonunda yer alan *-ġu/-gü* hecesi Karaçay-Malkar Türkçesinde çift dudak ünsüzü *v* sesine dönüşürken sondaki ünlüsü de düşmüştür (Tavkul, 2007: 897).

bilegü > bilev "biley taşı"

biregü > birev "bir kişi, kimse"

ġ/g > y

Eski Türkçedeki *ġ/g* sesleri Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde *y* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 897).

sıġıt > sıyıt "feryat, ağlama"

yıġın > cıyın "grup, topluluk"

k-> g-

Eski Türkçede kelime başında bulunan *k* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde *g* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 897).

közetçi > gözet "devriye"

ketmen > getmen "kazma"

-ḳ- > -ġ-

Eski Türkçede bazı kelimelerdeki art damak ünsüzü *ḳ* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde art damak ünsüzü *ġ* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 897).

alḳış > alġış "dua"

buḳa > buġa "boğa"

-k- > -g-

Eski Türkçede kelime içinde yer alan *k* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde *g* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 897).

eke > egeç "kızkardeş"

tökül- > tögül- "dökülmek

ḳ- > ḫ-

Eski Türkçede kelime başında bulunan *ḳ* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde *ḫ* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 897).

ḳaġun > ḫavun "kavun"

ḳonşı > ḫonşu " komşu"

-ñ- > -y-

Eski Türkçede yer alan *ñ* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde *y* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 898).

müñüz > müyüz "boynuz"

süñük > süyek "kemik"

s- > ç-

Eski Türkçede kelime başında yer alan *s* sesi Karçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde *ç* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 898).

saçra- > çaçıra- " sıçramak"

sanç- > çanç- "saplamak, batırmak"

t- > ç-

Eski Türkçede kelime başında bulunan *t* sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde *ç* sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 898).

tolġa- > çulġa- "dolamak, sarmak"

tolġan- > çulġan- "dolanmak, sarılmak"

y- > c-

Eski Türkçede kelime başında bulunan **y** sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde istisnasız olarak *c* sesine değişmiştir (Tavkul, 2007: 898).

yalbar- > calbar- "yalvarmak"

yaruḳ > carıḳ "aydınlık, ışık"

y- > ç-

Eski Türkçede kelime başında bulunan y sesi Karaçay-Malkar Türkçesinde bazı kelimelerde ç sesine dönüşmüştür (Tavkul, 2007: 898).

yayḳal- > çayḳal- "çalkalanmak"

yörge- > çörge- "sarmak"

2. KONU ÇÖZÜMLEMELİ SÖZ VARLIĞI ARAŞTIRMASI

2.1. Araştırma Yöntemi

Tezimize başlamadan önce Türkçenin kelime kadrosunu söz varlıklarına göre sınıflandırdık. 38 madde altında yalnızca isim kadrosunu ele almaya çalıştığımız sınıflandırmamızda genelden özele doğru bir yöntem izlemeye çalıştık. İsim kadrosunun dışında kalan fiil, zarf, isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil gibi yapılara tezimizde yer vermemeye çalıştık.

Tezimizin ilk basamağında Türk Dil Kurumu Yayını *Güncel Türkçe Sözlük* (2005)'te bulunan kelimeleri ait oldukları kategorilere göre alfabetik olarak bu maddelere yerleştirdik. Daha önce yayınlanmış bir Türkçe-Karaçay-Balkar Türkçesi sözlük bulunmadığından, bu kelimelerin *Turetsko-Russkiy Slovar'* (1994) aracılığıyla önce Rusça karşılıklarını daha sonra *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* (1965) aracılığıyla Karaçay-Balkar Türkçesi karşılıklarını yazdık. Bu şekilde ana şablonumuzdaki çok sayıda kelimenin hem Rusçasına hem de Karaçaycasına ulaşmış olduk. Tezimizde, ana şablonumuzda yer alan her kelimenin Karaçay-Balkar Türkçesi karşılığına ulaşamadık. Bu ya Rusça karşılığını sözlüğümüzde bulamadığımızdan ya da Karaçayca karşılıklarını Karaçay-Balkar Türkçesi sözlüğümüzde bulamamamızdan kaynaklandı. Bunun gibi karşılıklarına ulaşamadığımız kelimeleri şablonumuzdan çıkardık.

Tezimizde Rusça karşılığı *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* (1965)'da da aynen geçen kelimeler, bu sözlükte yanında açıklamayla birlikte verilmişse, çalışmamızda kaynağımızda olduğu gibi, yerini aldı. Örnek vermek gerekirse *Değerler, eksiklikler, erdemler, kusurlar, nitelikler* maddesinde yer alan *iyimserlik* kelimesinin *Turetsko-Russkiy Slovar'* (1994) adlı sözlükte Rusça karşılığı *optimizm* olarak verilmiştir. *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* (1965) adlı sözlükte ise bu kelimenin karşılığı olarak "optimizm, igi köllülük igini coralav (*caşavġa igi umut bla ḳarav, ḫar neni da igisin körüv*)" verilmiştir. Biz de tezimizde bunu aynen sözlüklerimizde geçtiği gibi, "iyimserlik > optimizm > optimizm, igi köllülük igini coralav (*caşavġa igi umut bla ḳarav, ḫar neni da igisin körüv*)" şeklinde kullandık.

Çalışmamızın Türkçe şablonunda bulunan bazı kelimelerin, *Turetsko-Russkiy Slovar'* (1994) adlı sözlükte birden fazla anlamı bulunduğu durumlarda anlamı uygun

düşen kelimeleri kullandık. Rusça karşılığına birden fazla kelime yazdığımız maddelerin Karaçayca karşılıklarında her kelimenin karşılığını noktalı virgülle birbirinden ayırdık. Örnekleyecek olursak, *1. Evren, dünya, gökyüzü, hava olayları, yıldız bilgisi* maddesinde yer alan *kasırga* kelimesinin karşılığı *Turetsko-Russkiy Slovar'* (1994) adlı sözlükte "viḫr, burya" olarak verilmiştir. *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* (1965) adlı sözlükte ise bu kelimelerin karşılığı "şaytay cel, burġan cel" ve "boran" olarak verilmiştir. Biz bu maddeyi tezimizde "kasırga > viḫr, burya > şaytay cel, burġan cel; boran" şeklinde ele aldık.

Tezimizle ilgili belirtmemiz gereken bir husus da Rusçasını bulamadığımız bazı kelimelerimizin eşanlamlılarından faydalanmış olmamızdır. Rusça karşılığını bulamadığımız bazı kelimelerin, eşanlamlılarının Rusça karşılıklarını bulabildiğimiz durumlarda Rusça basamağına bu karşılık yazılmıştır. Örneğin, *Değerler, eksiklikler, erdemler, kusurlar, nitelikler* maddesinde yer alan *savurganlık* kelimesinin *Turetsko-Russkiy Slovar'* (1994)'da karşılığını bulamadığımızdan bu kelimenin eşanlamlısı olan *müsriflik* kelimesinin Rusçasını ve daha sonra *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* (1965)'dan Karaçay-Balkar Türkçesi karşılığını bulup tezimize yerleştirdik (savurganlık > rastoçitel'nost' > zıraf coyuv, zıraf étiv, tergevsüzlük, ayamav).

2.2. Araştırma Sorunları

Tezimiz bir söz varlığı çalışması olduğu için temel kaynak olarak sözlüklerimizi kullanmış bulunmaktayız. Kullanmış olduğumuz kaynaklar bir dilin kelime kadrosunu ortaya koyacak kadar zengin olmakla birlikte bazı durumlarda yetersiz kalmıştır. Tezimiz bir sınıflandırma çalışmasını da kapsadığından ve çalışmamızda özel alanlara ait kelimelere yer vermemizden dolayı bazı kelimelerin karşılıklarına ulaşamadık ve bu kelimeleri tezimizden çıkardık.

Rusça bilmememden dolayı tezimizde karşılaştığımız en büyük sorun, *Turetsko-Russkiy Slovar'* (1994)'da Rusça karşılığı birden fazla olan kelimelerdir. Sözlükte Rusça karşılığı birden fazla verilmiş kelimelerde, her kelime için *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* (1965)'da karşılık arandı ve anlamı en uygun düşen kelime tezimizde yerini aldı. Bu durum çoğu kelimede görüldüğünden bu işlem çok kez tekrarlandı.

Tezimizde karşılaştığımız bir diğer sorun ise kelime gruplarıdır. Sözlüklerimizde isim tamlaması ve sıfat tamlaması olarak bulunan maddelerin taraması her kelime için ayrı ayrı yapıldı. Örneğin, *1. Evren, dünya, gökyüzü, hava olayları, yıldız bilgisi* maddesinde yer alan *buzul masası* maddesinin Rusça karşılığı *Turetsko-Russkiy Slovar'* (1994)'da *lednikovıy stol* şeklinde geçmektedir. Fakat bu tamlamanın *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* (1965)'da karşılığı bulunamadı. Bununla birlikte tamlamada bulunan her iki kelimenin Karaçayca karşılığı *lednikovıy "buznu", stol "stol"* şeklinde bulunmaktadır. Ancak Rusçadaki tamlama yapısına hakim olmamamdan dolayı, suni ve hatalı bir tamlama oluşturmamak adına bu kelimeler tezimizden çıkarıldı.

II. KONULARINA GÖRE SÖZ VARLIĞI

Tezimizde öncelikle her dil için geçerli olan bir şablon oluşturduk. Türk Dil Kurumu Yayını *Güncel Türkçe Sözlük* (2005)'te yer alan kelimeleri, oluşturduğumuz bu şablona göre ait olduğu kategoriye alfabetik olarak yerleştirdik. Daha sonra bu kelimelerin *Turetsko-Russkiy Slovar'* (1994) aracılığıyla önce Rusça karşılıklarını daha sonra *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* (1965) aracılığıyla Karaçay-Balkar Türkçesi karşılıklarını yazdık.

Tezimizdeki sınıfladırma her dil için geçerli olabilecek bir şablon olup *Evren, Zaman, Madenler, Bitkiler, Hayvanlar, İnsan vücudu, Doğum, Hayatın çağları* vb. başlıklar kullanıldı.

Tezimizde söz varlığını genelden özele doğru bir sıralamayla verdik. İlk maddemiz olan *Evren, dünya, gökyüzü, hava olayları, yıldız bilgisi* maddesini *Zaman, Madenler, Mineraller, Bitkiler, Havyanlar* gibi evrene ait başlıklar takip etmiştir. Daha sonra evrenden insana doğru bir geçişle insan ve insan hayatını etkileyen başlıklar 6. maddeden itibaren *İnsan Vücudu ve Fizikî Yapısı, Doğum, Hayatın Çağları, Hastalıklar, Besinler vb.* yer almıştır. Bu başlıkları *Evlilik, Aile, Akrabalık, Ticaret, Meslekler vb.* insan odaklı kültürü yansıtan maddeler izlemiştir. Yine insana dair söz varlığını kapsayan *Dil bilgisi, Edebiyat, Eğitim, Güzel Sanatlar vb.* başlıklar tezimizde yerini almıştır.

Tezimiz, en geniş kapsamlı söz varlığına sahip olan 37. maddesi *Değerler, nitelikler, eksiklikler, kusurlar* ile çalışmamızdaki şablonu tamamlamıştır. Her türlü varlığı temsil etmeye ve göstermeye yarayan *Zamirler* ise çalışmamızın sonunda bulunmaktadır.

1. Evren, dünya, gökyüzü, hava olayları, yıldız bilgisi:

abis > morskaya bezdna, puçina > teñizni tereni

abuhava > klimat > klimat, ḫava

acun > mir > duniya

açık deniz > otkrıtoye more > açıḳ teñiz

ada > ostrov > ayrımḳan

afak > gorizontı > gorizontı

afet > bedstviye > ḳıyınlıḳ, carsıvluḳ

ağaçlık > lesistıy > cegetli

ağır hava > tyajyolıy klimat > avur klimat, avur ḫava

ak yel > yugo-vostoçnıy veter > yugo-vostok cel

akak > ruslo[reki] > suv avuz, suv ız

akan yıldız > meteor > meteor, uçḫan culduz

akarsu > reka, reçka > barġan suv

akça yel > yugo-vostoçnıy veter > yugo-vostok cel

akşam güneşi > zakat > kün bathan zaman, iñir

akşam karanlığı > sumerki > aşḫam ḳaranġı

ala gün>oblaçnıy den >bulut kün

alaca karanlık > sumerki / polumrak > aşḫam ḳaranġı /az-buz carıḳ

alaimisema > raduga > cañḳılıç

alan > ploşad, ploşadka > cer

Âlem > mir > duniya

Âlemşümul > mirovoy > duniya

alize > passat > passat (*tropiklerden ekvatora tarap ösyen gurı yel*)

alkım > raduga > cañḳılıç

alt hava yuvarı > troposfera > troposfera

aluvyon > nanos, nanosnaya > kürt, kalay, töbe

anafor > vodovorot > aylanma, suv aylanma

anakara > sveta > cer cüzünü kesekleri, duniya

antarktik > antarktiçeskiy > antarktikanı

Antarktika > Antarktika > Antarktika

arazi > mestnost > cer

arktik > arktiçeskiy > arktika…, arktikanı

arz > şirota > terenlik

Aslan > Lev > aslan

asuman > nebesa > kök

atmosfer > atmosfera > atmosfera

Ay > luna > Ay

ay dede > luna > ay

ayaz > moroz > suvuḳ, suvuḳluḳ

aysberg > aysberg > aysberg

ayın on dördü > polnoluniye > tolġan ay, aynı tolġan zamanı

ay tutulması > lunoye zatmeniye > ay tutuluv

ayyuk > nebesa > kök

badiye > pustınya > ḳuv cer

bahar noktası > toçka vesennego > ravnodenstviya

bahr > more > teñiz

bahri iklim > morskoy klimat > teñizni ḫava

balçık > glina > saz topraḳ

balkan > lesistaya > çegetli

baran > dojd > ġınçı saḳlarġa

Başak > Deva > Ḳız

batı > zapad > zapad, kün batḫan, kün batḫan canı

bayır > ḫolm > töbe

bedir > polnoluniye > tolġan ay

belen > pereval > avuş

berzah > pereşeyek > pereşeyek

beyaban > step > tüz, ḳır, step

boğanak > liven > tayaḳ cañur, saḳ javun

boğaz > gorlo, glotka > tamaḳ, boġurdaḳ

bora > meteor > meteor, uçḫan culduz

boyun > pereval > avuş

bozkır > step > tüz, ḳır, step

briz > briz > briz (*kündüz teñizden caġaġa, keçe caġadan teñizge urġan cel*)

bulak > rodnik > ḳara suv

bulut > oblako > bulut

bulutsu > tumannost > tuban

burağan > şkval > boran, ḳatı cel

burgaç > vodovorot > aylanma, suv aylanma

burun > nos > burun

buz dağı > aysberg >aysberg

buzul > lednik > lednik, buz tav

buzul kar > firn > burçaḳ, burçaḳ ḳar

büğet > plotina > plotina, bejden

büklük > zarosli > ḳalın ceri

büvet > stoyka > stoyka

cebbar > silnıy, moşnıy > küçlü, ḳarıvluv

cebel (II) > gora > tav

cemre > poteplenie ve fevrale > cılı boluv…

cephe(6) > çelo > mañılay

cevza > Bliznetsı > egizle

cezire > ostrov > ayrımḳan

cihan > zemlya, mir > duniya

çağlar > kaskad > suv sekirtme

çağlayan > kaskad > suv sekirtme

çağlayık > klüç > açḫıç

çakım > molniya > şıbıla, kök caşnav, kök cartlav

çakın > molniya > şıbıla, kök caşnav, kök cartlav

çakıntı > molniya > şıbıla, kök caşnav, kök cartlav

çamur > gryaz > baçlıḳ

çatak > sedlovina > bel, belḳav

çatal ağız > delta > delta, suvnu ayağı

çatlak > treşina, şel > carılġanı, teşik

çavlan > vodopad > suv sekirtme

çay (II) > reçka, ruçey > suvçuķ

çığ > lavina, obval > yüzülgen kürt

çırçır (II) > rodniçok > tuluv

çıvgın > dojd > cañur

çirkef > neçistot, pomoy > kir, kir suv

çiskin > izmoros > şılpı

çiy > rosa > çıķ

çökel > osadok > çökgeni

çöküntü hendeği > rov > indek

çöl > pustınya > ķuv cer

dağ (I) > gora > tav

dahili (iç) deniz > vnutrenneye more > içindegi teñiz

dalga > volna > tolķun

delta > delta > delta, sunu ayağı

Demirkazık > Polyarnaya zvezda > Temirķazaķ

deniz > more > teñiz

deniz suyu > morskaya voda > teñizni suv

deprem > zemletryaseniye > cer tebreniv

derbent > tesnina > tar özen, tar col

dere > reçka > cuvçuķ

derya > more > teñiz

devran > sud'ba > cazıv

dikmen > pik > tav baş, citi, tav

doğa > priroda > tabiġat

doğu > vostok > kün çıķġan

dolu > grad > buz

dolunay > polnoluniye > tolġan ay, aynı tolġanı

don > moroz > suvuķ, suvuķluķ

doruk > verşina > baş, citi

dünya > mir > duniya

dünyalık > svetskiy > ķral …., ẖalķ ...

dünyevi > svetskiy > ķral …., ẖalķ ...

ebebulguru > krupa > krupa, carma

ebekuşağı > raduga > cañķılıç

ebemkuşağı > raduga > cañķılıç

eflak > nebesa, nebo > kök

eğiklik > naklon > iyiltiv

ekinoks > ravnodenstviye > keçe bla kün teñ zaman

ekvatoral > ekvatorialnıy > ekvatordağı

eleğimsağma > raduga > cañķılıç

erozyon > eroziya > eroziya

esim > dunoveniye > ayaz

esinti > briz > briz

evç > verşina > baş, citi

evren > kosmos > kosmos, alam

evren bilim > kosmologiya > kosmologiya

evren bilimi > kosmologiya > kosmologiya

evrensel > mirovoy, vsemirnıy > bütev duniyanı, bütev duniyada

fecrisadık > rassvet > tañ, tañ alası

felek > nebo > kök

felekiyat > astronomiya > astronomiya

feza > prostor > boş cer

fırtına > buran > boran

frişka > svejiy veter > sovuk şemal övüsdi

gaip > otsutctvuyuşiy > kelmegen

galaksi > Galaktika > galaktika, alam

gelinkuşağı > raduga > cañķılıç

gezegen > planeta > planeta

gezegenler arası > mejplanetnıy > planetala arası, planetalaġa

göçü > obval > oyuluv, ķulaķ üzülüv, kürt üzülüv

gök > goluboy > kök

gök bilimci > astronom > astronom

gök bilimi > astronomiya > astronomiya

gök cismi > nebesnoe telo > kökdegi

gökevi > planetariy > planetariy

gök gürlemesi > grom > kök küküregen tavuş

gök gürültüsü > grom > kök küküregen tavuş

gök kuşağı > raduga > cañḳılıç

gök küresi > nebesnaya sfera > köknü köklügü

gök taşı > meteorit > meteorit

göksel > nebesnıy > kökdegi

Gökyolu > Mleçnıy Put > ḳoy col

gökyüzü > nebosvod, nebo, nebesnaya sfera > kök

gözlem > nablyudeniye > ḳarav, ḳarab turuv

gözlem evi > observatoriya > observatoriya

gözlemci > nablyudatel’ > ḳaravul, ḳaraçuv

gurup > zaḫod > batıv, taşayıv

gün > solntse > kün

gün dönümü > ravnodenstviye > keçe bla kün teñ zaman

gün durumu > solntsestoyaniye > kün ḳaytıv

gün ışığı > dnevnoy svet > kündüzgü carıḳ

gün tutulması > solneçnoye zatmeniye > kün tutuluv

gün tün eşitliği > ravnodenctviye > keçe bla kün teñ zaman

güneş > solntse > Kün

güneşli > solneçnıy > kün …, çuvaḳ

güneşsel > solneçnıy > kün …, çuvaḳ

güney > yug > yug, ḳıbıla

güneybatı > yugo-zapad > yugo-zapad, kıbıla bla kün batḫannı arası

güneydoğu > yugo-vostok > yugo-vostok, kıbıla bla kün çıkgannı arası

günlük güneşlik > svetlıy, solneçnıy > carıḳ; kün …, çuvaḳ

günöte > apogey > apogey

güz > osen > ḳaç, küz artı, ḳırḳar

hacılar kuşağı > raduga > cañḳılıç

Hacılaryolu > Mleçnıy put > Ḳoy col

Hacıyolu > Mleçnıy put > Ḳoy col

hava > vozduḫ > ḫava

hava akımı > teçeniye > aġım

hava bilgisi > meteorologiya > meteorologiya

hava küre > atmosfera > atmosfera

hava raporu > svodka pogodı > ḫavanı üsünden svodka

hava tahmini > prognoz pogodı > künnü ḳalay bolluġun aytıv

havai > atmosfernıy > atmosfera …, ḫava …

heyelan > obval > oyuluv, ḳulaḳ üzülüv

heyet > astronomiya > astronomiya

hilal > molodoy mesyats > cañı ay

hortum > ḫobot (slona) > pilni burnu

höl > vlaga > mılı, cipkil, suv

husuf > lunnoe zatmenie > ay tutuluv

ırakgörür > teleskop > teleskop

içtima > skopleniye > cıyıv

ikizler > bliznetsı > egizle

ilkbahar > vesna > caz

ilkyaz > vesna > caz

jale > rosa > çıḳ

jüpiter > Yupiter > Yupiter

kabuk > kora, korka > ḳabuḳ

kadir > tsena > baġa

kainat > mir > duniya

kamer > luna > ay

kamerî > lunnıy > aynı

kapalı > neyasnıy, pasmurnıy > açıḳ tanılmaġan, açıḳ añılaşınmaġan, mutḫuz, tunaḳı; mutḫuz, bulutlu, bulut…

kar > sneg > ḳar

kara kış > surovaya zima > ḳıynıy ḳış

kasırga > viḫr, burya > şaytay cel, burġan cel; boran

kavuşum > soedineniye > bir birine ḳoşuv

kayşa > obval > oyuluv, ḳulaḳ üzülüv

Kehkeşan > Mleçnıy put > Ḳoy col

kepez > skala > ḳaya

kerteriz noktası > orientir > orientir, belgi, ışan

kesme kaya > zemlya > Cer

keşişleme > yugo-vostoçnıy veter > yugo-vostok cel

kıl burun > kosa > çalḳıçı

kırağı > iney > ḳıray

kıstak > pereşeyek > pereşeyek

kıta > kusok, çast sveta > kesek, gırt; cer cüzünü kesekleri

kıyı > bereg > caġa, suv caġa

klüz > tesnina > tar özen

kosmos > kosmos > kosmos, alam

koy > buḫta > buḫta (*kemele toḫtarġa caravlu teñizni boġazçıġı*)

koyak > dolina > özen, suv boynu

kozmik > kosmiçeskiy > kosmos …, kosmosnu

kör kaya > [podvodnıy] rif > rif

köreşe > nast, ledyanaya korka > ḳarnı baş buzlaġanı

körfez > zaliv > boġaz

krater > krater > krater, bulkan avuz

kumbaşı > pesçanıy > ḳum …, ḳumlu

kumluk > pesçanıy > ḳum …, ḳumlu

kuraklık > zasuḫa, bazdojdye > ḳurġaḳlıḳ

kuşlak > mesto > cer (*ḳuş avlanılan*)

kutup > polyus > polyus

Kutup yıldızı > Polyarnaya zvezda > Temirḳazaḳ

kuyruklu yıldız > kometa > uçḫan culduz

kuzey > sever > sever, şimal

kuzeybatı > severo-zapad > severo-zapad, sever bla kün batḫannı arası

kuzeydoğu > severo-vostok > severo-vostok, sever bla kün çıḳġannı arası

Kuzey kutbu > Severnıy polyus > Severnıy polyus

kürtün > sugrob > kürt

küsuf > solneçnoye zatmeniye > kün tutuluv

lebiderya > morskoy bereg > teñiz caġa

lığlı > nanosnıy > cel keltirgen, suv taşırġan

liman > port > port

limoni hava > neustoyçivaya pogoda > türlene turġan kün

longoz > yama > uruv

mahrek > orbita > orbita, cürügen colu

manzara > vid; peyzaj > ḳaram tursun; körünüş

maşrık > vostok > kün çıḳġan

mecra > ruslo > suv avuz

medar > tropik > tropik (*cerni üsünde oyum bla ékvatorġa paralel tartılġan, andan severge ne da yugga 23° 27’ canlaġan tögerek*)

meddücezir > priliv i otliv > teñizni költürülüvü em da tarḳayıv

mekan > mesto > cer

memba > istoçnik > ḳara suv, çıḳġan cer

menderes > izluçina, izvilina > aylanç

mercanada > korallovıy ostrov > korall ayrımkan

meridyen > meridian > meridian

meridyen daire > meridian > meridian

Meryem Ana kuşağı > raduga > cañḳılıç

met > priliv > teñizni költürülüvü

meteor > meteor > meteor, uçḫan culduz

meteor taşı > meteorit > meteorit

mevcudat > sozdaniya > caratıv

mevki > mesto > cer

mevzi > mesto, polojeniye > cer, turġan ceri

moren > morena > morena

Müşteri > Yupiter > Yupiter

natür > pripoda > tabiġat

nehir > reka > suv, barġan suv

nem > sırost > mılılıḳ, cipkilllik, cipkil tartıv, suvlanıv, suv boluv

nısfınnehar > polden > künorta

nimbus > dojdevaya tuça > cañur bulut

obruk > vognutıy > ḳuvuş, batıḳ

Oğlak Dönencesi > tropik kozeroga > kozerognu tropigi

okyanus > okean > okean

oluşum > obrazovanie, vozniknovenie > ḳurav, caratılıvġanı

ova > ravnina > tüz, cañıl, tüz cer

pastırma yazı > babye leto > cılı em çuvaḳ ḳaçḫı künle

pekent > barer > barer

pınar > istoçnik > ḳara suv, çıḳġan cer

pınar başı > istoçnik, rodnik > ḳara suv, çıḳġan cer

plaj > plyaj > plyaj (*cuvunuvçu cer*)

planeta > planeta > planeta

rakım > vısota nad urovnem morya > teñizden sanab miyiklik

resif > rif > rif

rıhtım > naberejnaya > suv caġadaġı oram

rüzgar > veter > cel

sağanak > groza; prolivnoy dojd > kök caşnaġan celli cañur; tayaḳ cañur

sahil > bereg > caġa, suv caġa

sahil boyu > beregovaya liniya > caġanı sızı, caġanı ḳıyırı

sahil çizgisi > beregovaya liniya > caġanı sızı, caġanı ḳıyırı

sahil kordonu > beregovaya liniya > caġanı sızı, caġanı ḳıyırı

sahil şeridi > beregovaya liniya > caġanı sızı, caġanı ḳıyırı

sahra > ravnina, pole > tüz, cañıl, tüz cer

saika > molniya > şıbıla, kök caşnav, kök çartlav

sam > samum > ḳum boran

sam yeli > samum > ķum boran

Saman Yolu > Mleçnıy Put > Ķoy col

Samanuğrusu > Mleçnıy Put > Ķoy col

Sapkın kaya > skala > ķaya

sarı sıcak > palyaşiy znoy > ķuvurġan issilik

sarsım > vozmuşeniye > açıv; ķozġalıv

sarsıntı > kolebaniye > çayķalıv, ķımıldav

saye > ten > kölekke

sazlık > mesto > cer

sel > sel; potok > ırḫı

sema> nebo > kök

semavi > nebesniy > kökdegi

semtürreis > zenit > zenit

seretan > rak > rak

serin > ḫolodnıy; svejiy > suvuķ; salķın

serinlik > ḫolod > suvuķ

serpinti > brızgi > çaçılġan tamçıla

set > zagrajdeniye > buruv

seyelan > teçeniye > aġım, aġıv, barıv, keliv, sarķıv, cürüv

seylap > potok > ırḫı

seyyare > planeta > planeta

sıcak > jara > issilik

sıcaklık > jar > issi ḫava

sığ > neglubokiy > say, teren bolmaġan

sığlık > otmael > say, say cer

sırt > spina > arķa, sırt

sızak > voda > suv

sis > dımka > çars

soğuk > ḫolod > suvuķ

step > step > tüz, ķır, step

stratosfer > stratosfera > stratosfera

stratus > sloistıye oblaka > ḳatlama bulutla

su altı > podvodnıy > suv tübündegi, suv tübünde ösgen, suv tübünde cürügen

su baskını > razliv > ḳobuv, tögülüv

sulak > leyka > leyka, suv ḳuyġuç

sümbüli > pasmurnıy > mutẖuz,bulutlu

şahap > meteor > meteor, uçẖan culduz

şahika > verşina, vısota > baş, citi; miyiklik /balk. biyiklik

Şark > vostok > kün çıḳġan

şebnem > rosa > çıḳ

şelale> vodopad > suv sekirtme

şems > solntse > kün

şev > sklon > ḳabırġa, tik, bet

şimal > sever > sever, şimal

şimali > severnıy > sever …, şimal …

şimşek > molniya > şıbıla, kök caşnav, kök cartlav

Şimşek taşı > meteor > meteor, uçẖan culduz

şita > zima > ḳış

tabaka > sloy > ḳat, ḳatlam

tabiat > priroda > tabiġat

tabii > prirodnıy > tabiġat …, tabiġatnı

takımada > arẖipelag > arẖipelag (*bir birlerinden uzaḳ bolmaġan talay ayrımkan*)

takımyıldız > sozvezdiye > sozvezdie, culduz bölek

talaz > volna > tolḳun

tayfun > tayfun > tayfun

tayga > tayga > tayga (*Yevropanı, Aziyanı, Amerikanı severlerinde ḳalın ösgen köbüsüne iyneli çegetle*)

teker > krug > tögerek, krug

tepe > verşina; verẖuşka > baş cit; töppe

tepecik > ẖolmik > töbeçik, duppurçuḳ

terazi > vesı > bazman

tipi > buran > boran

toprak > zemlya > cer, topraķ

toprak kayması > obval > oyuluv, ķulaķ üzülüv

tropik > tropik > tropik (*cerni üsünde oyum bla ékvatorġa paralel tartılġan, andan severge ne da yugga 23° 27' canlaġan tögerek*)

tropika > tropiki > tropikle, issi cerle

tropikal > tropiçeskiy > tropik…

tropikal bölge > tropiçeskiy poyas > tropik belibay

tropikal iklim > tropiçeskiy poyas > tropik belibay

tropikal kuşak > tropiçeskiy poyas > tropik belibay

troposfer > troposfera > troposfera

tuğyan > razliv > ķobuv, tögülüv

tul > dlina > uzunluķ, uzunu, uzunluġu

tulu > vosḫojdeniye, vosḫod > örlev, çıġıv

tuzlak > solonçak > tuzlu cer

tümsek > gorb > mukkur /balk. guppur

uçurum > propast > tübsüz ķaya, çıñıl

ufuk > gorizont; nebosklon > gorizont; kök

umman > okean > okean

urağan > uragan > ulluv cel

Uranüs > Uran > Uran

uydu > sputnik > sputnik

uzay > kosmos > kosmos, alam

vadi> dolina > özen, suv boynu

vaha > oazis > oazis

volkan > vulkan > vulkan

volkanik > vulkaniçeskiy > vulkan …, vulkanlı

yağışlı > dojdlivıy > cañurlu

yağışsız > zasuşlivıy > ķurġaķ

yağmur > dojd > cañur

yağmur kuşağı > raduga > cañķılıç

yağmurlu > dojdlivıy > cañurlu

yalabık > sverkaniye > burub teşiv

yalı > pobereje > caġa, boy

yalı boyu > bereg > caġa, suv caġa, suv boynu

yamaç > sklon > ḳabırġa, tik, bet

Yanardağ > vulkan > vulkan

yanardağ ağzı > krater > krater, vulkan avuz

yar > propast > tübsüz ḳaya, çıñıl

yarı küre > poluşariye > carım şar

yarık > razrez > kesiv, carıv

yarım ay > polumesyats > cartı ay

yarımada > poluostrov > carım ayrımkan /balk. carım ayrıkam

yatak > ruslo > suv orun

yayla > yayla > caylıḳ

yaylak > pastbişe > caylıḳ

yaz > leto; vesna > cay; caz

yazı > ravnina > tüz, cañıl, tüz cer

yel > veter > cel

Yengeç > Rak > Rak

Yengeç Dönencesi > tropik raka > raknı tropigi

yeni ay > novoluniye > cañı ay

Yeni Dünya > Novıy Svet > cañı duniya

yer > zemlya > cer

yer altı > podzemelye > cer tübü, cer üy, dorbun

yer üstü > nazemnıy > cerdegi, cerni üsündegi

yer yuvarlağı > zemnoy şar > cer şar

yerberi > perigey > perigey

yerel > mestnıy > cerdegi

yerey > zemelnıy uçastok > cer ülüş

yerküre > zemnoy şar > cer şar

yeröte > apogey > apogey

yıldırak > molniya > şıbıla, kök caşnav, kök cartlav

yıldırım > molniya > şıbıla, kök caşnav, kök cartlav

yıldız > zvezda > culduz

yıldız yağmuru > zvezdniy dojd > culduz cañur

yıldız yeli > severniy veter > şimal cel

yörünge > orbita > orbita, cürügen colu

yücelim > kulminatsiya > kulminatsiya, ém ullu daraca

yüksek basınçlı > vısokoe davlenie > ullu basım

yükselti > vısota nad urovnem morya > teñizden sanab miyiklik

zaman > vremya > zaman, közüv, saġat

zemheri > stuja > suvuḳ

zirve > verşina; makuşka > baş, citi; töppe

2. Zaman:

ağustos > avgust > avgust

ahir > poslednıy > aḫır …, art …, ém ķıyırdağı, ém artdağı

akrep (II) > Skorpion > Skorpion, uv gıbı

akşam > veçer > iñir, aşḫam

an > moment > kesek zamançıķ, közüv, moment

arefe > preddveriye > allı

arife > preddveriye > allı

asır > vek; stoletie > ömür; cüz cıl

ati > gryaduşiy > bolluķ, kellik, kelir

ay > mesyats > ay

bahar > vesna > caz

balayı > medovıy mesyats > üylenñenleni birinçi ayları

bayram > prazdnik > bayram, prazdnik

bugün > nınçe > bügün

Buzul Çağı > lednikovıy period > buznu zamanı, buz küçlegen zaman

Buzul Dönemi > lednikovıy period > buznu zamanı, buz küçlegen zaman

Cilalı Taş Devri > neolit > neolit (*taş ömürnü art közüvü*)

cuma > pyatnitsa > bayrım kün

cumartesi > subbota > şabat kün

çağ > vremya > zaman, ömür, époḫa

çarşamba > sreda > baras kün

çeyrek > çetvert çasa > saġatnı törtden biri

dakika > minuta > minut

deminki > nedavniy > mından alda bolġan, mından aldağı, köb bolmay bolġan

devir (I) > époḫa > zaman

devre (I) > period > közüv, zaman /balk. keziv

doğacak > buduşiy > kellik, bolluķ, kelir, bolur, ékinçi

doğum günü > den rojdeniya > tuvġan kün

dönem > period > közüv, zaman /balk. keziv

dün > vçera > tünene

dünden > vçera > tünene

dünkü > vçeraşniy > tünenegi

ebedi > veçnıy > dayımlıķ, ömürlük

ebediyen > naveki > ömürge, ömürlükge

ebediyet > veçnost' > ömürlük, dayımlıķ

ebet > veçnost' > ömürlük, dayımlıķ

ecel > smert > ölüm, acal

edvar > époẖa > zaman

ekim > oktyabr > oktyabr

elan > teper > éndi /balk. şöndü

erbain > sorok > ķırķ

ergeç > rano ili pozdno > értde keç bolsa da, ķaçan bolsa da

erken > rano > értde

erte > vremya > zaman, közüv, saġat

ertesi > sleduyuşiy > éndigi, ékinçi. artındağı

eski > vetẖiy; ustarevşiy > éski, tozuraġan; éski, éskigen, éski bolġan

eski çağ > drevnost > burunñu

eskiden > davno > ertde, alġın

esna > moment > kesek zamançıķ, közüv, moment

evvel > ranşe > értde, alġa, értderek, alġaraķ

evvela > sperva > alġa, alġın, allı bla, alġı burun

evvelce > nedavno > köb bolmay, mından alda

evvelden > zaraneye > értteden, értteden oġuna, alġaraķdan, zamanında

evveli > pervıy > alġınñı

evveliyat > naçalo > allı, başı, başlanñanı

evvelki > pervıy > alġınñı

evvelsi > predposledniy > artdağını allındağı

eylül > sentyabr > sentyabr

eyyam > vremya > zaman, közüv, saġat

ezel > veçnost' > ömürlük, dayımlıķ

ezeli > veçnıy > dayımlıḳ, ömürlük

fasıl > razdel; sezon > üleşniv, bölüv; sezon, közüv

fecir > rassvet > tañ, tañ alası

ferda > zavtraşniy den’> tablağı kün

fi tarihinde > kogda-to > ḳaçan ése da, ḳaçan bolsa da, ḳaydam ḳaçan

gâh > inogda > bir birde, san bir zamanda, san bir étib

gâhî > inogda; vremenami > bir birde, san bir zamanda, san bir étib ;bir birde, bir közüvde

gece > noç > keçe

gece gündüz > den i noç > keçe kün da

geceleyin > noçyu > keçe, keçegide

geceli gündüzlü > den i noç > keçe kün da

gece yarısı > polnoç > keçe ortası, keçe arası

geç > pozdniy > keç

geçe > storona > can, taba

geçende > nedavno > köb bolmay, mından alda

geçenlerde > nedavno > köb bolmay, mından alda

geçmiş > proşedşiy > ketgen, ozġan

gelecek > buduşiy > kellik, bolluḳ, kelir, bolur

gücük ay > fevral > fevral

gün > solntse > kün

günbegün > povsednevno > kün sayın étilgen, ḫar kündegi

günde > ejednevno > kün sayın, ḫar künde

günden güne > izo dnya v den > kün sayın, kün künden

gündüz gözüyle > dnöm; zasvetlo > kündüz; carıḳda, ḳaranġı bolġunçu

gündüz > den > kün

güzdüzleri > dnöm > kündüz

gündüzün > dnöm > kündüz

günindi > zapad > kün batḫan, kün batḫan canı

günlük > sutoçnıy > sutkalıḳ, künlük, keçe bla künlük

gün orta > polden > künorta

güz > osen > ḳaç /balk. küz artı, ḳırḳar

güzün > osenyu > ḳaçda

ha bire > postoyanno > toḫtamay, toḫtavsuz, dayım, ḫar zamanda

hafta > nedelya > ıyıḳ

haftalık > nedelnıy > ıyıḳ …, ıyıḳlıḳ

hal > nastoyaşeye vremya > busaġat zaman

hâlâ > do siḫ por > éndige deri

hâlen > teper > éndi

hazan > osen > ḳaç /balk. küz artı, ḳırḳar

haziran > iyun > iyun

hemen > totças > olsaġatda, osaġatda, olsaġatdan

hemen hemen > vot-vot > busaġat, busaġatdan

hengâm > vremya, moment > zaman, közüv, saġat

henüz > tolko çto > cañı, éndi, köb bolmay

her daim > vsegda > ḫar zamanda da, ḫaman da, dayım, ömürlükge

her dem > ejeminutno; postoyanno > minut sayın, ḫar minutda; toḫtamay, toḫtavsuz, dayım, ḫar zamanda

her gün > ejednevno > kün sayın, ḫar künde

her zaman > vsegda > ḫar zamanda da, ḫaman da, dayım, ömürlükge

ilelebet > veçno > ömürlede, dayım

ilkbahar > vesna > caz

ilkgüz > sentyabr > sentyabr

ilk kânun > dekabr > dekabr

ilk teşrin > oktyabr > oktyabr

ilkyaz > vesna > caz

imsak > vozderjanie > kesingi tıyıv

iş günü > raboçiy den > iş kün

kadim > drevniy > burunñu, burundan, ḳalġan

kânunuevvel > dekabr > dekabr

kânunusani > yanvar > yanvar

kasım > noyabr > noyabr

kış > zima > ḳış

kronoloji > ḫronologiya > ḫronologiya (*istoriya ilmuda bola kelgen işleni bolġan zamanlarına köre bir biri ızından tiziv*)

kuşluk vakti > obed > künorta aşarıḳ

lahza > mig > köz cumub açḫınçı zaman; köznü cumub açḫannı arası

mart > mart > mart

mayıs > may > may

mazi > proşloye > ketgen, ozġan

mevsim > sezon > zaman, çaḳ

milat > rojdestvo > rojdestvo (*ḫristiandinde İssa payġambarnı tuvġan kününü bayramı*)

müddet > srok > bolcal, zaman

müebbet > veçnıy > dayımlıḳ, ömürlük

mühlet > srok > bolcal, zaman

münteha > konets > artı, aḫırı, ayağı, uçu, ḳıyırı

nevbahar > vesna > caz

neolitik > neolitovıy > neolit

nisan > aprel > aprel

ortaçağ > sredniye veka > orta ömürle

öğle > polden > künorta

öğle arası > obedennıy pererıv > künortalıḳ aşarġa toḫtav, künortada soluv

öğle vakti > polden > künorta

öğlen > polden > künorta

öğleüstü > v polden > künortada

öğün > raz > kere, bir kere, col, colda, bir colda

önce > snaçala > alġa, algı burun, alġın

öngün > kanun > allı

paydos vakti > pererıv > soluv, bölünüv, toḫtav

pazar > bazar; voskresen'ye > bazar; ıyıḳ kün

pazartesi > ponedelnik > baş kün

periyodik > periodiçeskiy > közüvden közüvge

periyot > period > közüv

Perşembe > çetverg > orta kün

ruz > den > kün

sabah > utro > értden

salı > vtornik > gürge kün

saniye > sekunda > sekunda, takiḳa

saniyelik > sekundniy > sekund …, sekund sanavçu

seher > rassvet > tañ, tañ alası

sene > god > cıl

seneidevriye > godovşçina > cıllıḳ, cıl

senelik > godovoy > cıllıḳ

senevi > godovoy > cıllıḳ

sezon > sezon > zaman, çaḳ

sıra > vremya, moment > zaman, közüv, saġat; kesek zamançıḳ, közüv, moment

sittinsene > izdavna > burundan, értdegen beri

son > konets > artı, aḫırı, uçu, ḳıyırı

sonbahar > osen > ḳaç /balk. küz artı, ḳırḳar

son kânun > yanvar > yanvar

sonra > potom; zatem > artda; artda, andan sora, andan arı

süre > srok; period > bolcal, zaman; közüv

sürek > srok > bolcal, zaman

süreklilik > neprerıvnost > bölünmey

süreksiz > vremennıy; nedolgiy > bolcallı, bir zamanña; köb zamannı almaġan, ḳısḫa, bir kesek, biraz

süreksizlik > neprodoljitelnost > ḳısḫa, uzaḳ barmaġan, sozulmaġan

süresiz > bessroçnıy > bolcalsız

şafak > rassvet > tañ, tañ alası

şeb > noç > keçe

şimdi > teper > éndi

şimdiki > tepereşniy > éndigi /balk. şöndügü

şubat > fevral > fevral

tan > rassvet > tañ, tañ alası

tarih > istoriya; letopis > istoriya; cıl ḳaytarıv

tarih öncesi > doistoriçeskiy > istoriyaġa deriçin bolġan, istoriya cazılıb başlaġınçı bolġan, bek értdegi

tarihsel > istoriçeskiy > istoriya …istoriyanı

taş devri > kamennıy vek > taş ömür

temmuz > iyul > iyul

teşrin > oktyabr > Oktyabr

teşrinievvel > oktyabr > Oktyabr

teşrinisani > noyabr > noyabr

tün > veçer > iñir, aşḫam

Üçüncü Zaman > tretiçnıy period > üçülenci dövür

vade > srok > bolcal, zaman

vakit > vremya > zaman, közüv, saġat

yarın > zavtraşniy den > tamblaġı kün

yaş > vozrast > cıl, zaman

yeni sene > novıy god > cañı cıl

yeni yıl > novıy god > cañı cıl

yevmi > ejednevnıy > kün sayın

yıl > god > cıl

yılbaşı > Novıy god > cañı cıl

yıl dönümü > godami; godovşina > talay cılı; cıllıḳ, cıl

yıllık > ejegodnik > cılġa bir kere çıḳġan

yüzyıl > vek; stoletiye > ömür; cüz cıl

yüzyıllık > stoletniy > cüz cıllıḳ

zaman > vremya > zaman, közüv, saġat

zaman aşımı > davnost > éski, éskilik

zamane > sovremennost’ > busaġat zaman, bizni ömür

zamansız > nesvoyevremennıy > közüvsüz, zamansız, çaḳsız, zamanında bolmaġan

zevalî saat > polden > künorta

zeval vakti > polden > künorta

3. Madenler, mineraller:

ahcar > kamni > peç (*allı açıḳ*)

aktinyum > aktiniy > aktiniy

albatr > alebastr > alebastr

altın > zoloto > altın

altın keseği > slitok zolota > altın gırt

alüminyum > alyuminiy > aluminiy, tuç

ametist > ametist > ametist

antimon > sur’ma > sur’ma (*ẖimiyalıḳ élement, metall*)

antrasit > antratsit > antratsit

argon > argon > argon

arsenik > mış’yak > mış’yak (*ẖimiyalıḳ element, ḳatı zat*)

asbest > asbest > asbest

aşı taşı > oẖra > oẖra

bakır > mednıy > baġır

bakır sulfat > mednıy kupuros > kördevük, kök taş, köbdürevüz

bakır taşı > malaẖit > malaẖit

bakır tuzu > mednıy kuporos > köpdevük, kök taş, köbdürevüz

baryum > bariy > bariy

berilyum > berilliy > berilliy

bileği taşı > brusok > biley

bitüm > asfalt > asfalt

bizmut > vismut > vismut (*ẖimiyalıḳ élement, metall*)

bor (II) > bor > bor

brom > brom > brom

bronz > bronza > cez

buzul taş > morena > morena (*buz köçürgen taş ḳalavla*)

cevahir > dragotsennıye kamni > asıl taşla

cıva > rtut > ginasuv

çakıl > gal’ka > uvaḳ taş, suv taş

çakıl taşı > gal'ka > uvaķ taş, suv taş

çakmak taşı > kremen > otluķ taş

çelik (I) > stal > ķurç

çinko (I) > tsink > tsink

demir > jelezo > temir

demirkapan > magnit > magnit, muķladis

dikit > stalagmit > stalagmit (*dorbunnu başından tamġan suvdan çökgen tıtır*)

dolgu > napolneniye > tolturuv, toluv

dövülgen > kovkiy > töş-çögüç bla éterge caraġan

element > élement > élement

elmas > almaz > almaz, nalmaz

ergene > rudnik > rudnik (*maġadan çıġarırġa işlenñen zatla ém da predpriyatiye*)

evren pulu > slyuda > slyuda

filiz > ruda > ruda, maġadan

firuze > biryuza > birüza, feyruz taş

flor > ftor > ftor

fosfor > fosfor > fosfor

fransiyum > frantsiy > frantsiy

galyum > galliy > galliy

germanyum > germaniy > germaniy

gevher > ruda > ruda, maġadan

grafit > grafit > grafit, özek

granit > granit > soslan taş

grena > granat > granat

gümüş > serebro > kümüş

helyum > geliy > geliy

hidrojen > vodorod > vodorod

indiyum > indiy > indiy

iridyum > iridiy > iridiy

itriyum > ittriy > ittriy (*ḫimiyalıķ élement, metall*)

kadmiyum > kadmiy > kadmiy (*ḫimiyalıķ élement, metall*)

kalay > olovo > tuturuḳ, tuç

kalker > izvestnyak > tıtır taş

kalkerli > izvestkovıy > tıtır…

kalsit > kaltsit > kaltsit

kama > klin > çüy, aġaç çüy

karbon > uglerod > uglerod (*ḫimiyalıḳ élement, metall*)

kaya > skala > ḳaya

kaya lifi > asbest > asbest (*otda küymegen, cılıvnı ömdürmegen mineral*)

kaymak taşı > alebastr > alebastr (*ginsnı bir türlüsü*)

kehribar > yantar > yantar, ḳuvuḳ mınçaḳ

kil > kil > kil (*kemeni tübünü uzununa barġan temir ne da aġaç arḳav*)

kils > izvestnyak > tıtır taş

kitin > ḫitin > ḫitin (*uglevod ḳavumdan organikalıḳ zat*)

klor > ḫlor > ḫlor (*ḫimiyalıḳ élement, tunçuḳduruvçu gaz*)

klorofil > ḫlorofill > ḫlorofil (*çanraḳlaġa, ḫanslaġa caşil bet bergen veşçestvo*)

kloroform > ḫloroform > ḫloroform (*avruġannı cuḳlatır üçün iyisgetilgen darman*)

kobalt > kobalt > kobalt (*ḫimiyalıḳ élement, metall*)

kok > koks > koks (*taşkömürden ne da torfdan étiledi*)

kor > jar > ḳızıv, mıllıḳ, atıv

kömür > ugol' > kömür

köpük > pena > kömük

kösele taşı > brusok > biley, ḳayraḳ

köz > jar > ḳızıv, mıllıḳ, atıv

kripton > kripton > kripton (*ḫimiyalıḳ élement, gaz*)

kristal > kristall > kristall

krom > ḫrom > ḫrom (*ḫimiyalıḳ élement, metall*)

ksenon > ksenon > ksenon (*ḫimiyalıḳ élement, gaz*)

kum > pesok > ḳum /balk. üzmez

kum taşı > pesçanik > ḳum (*ḳumlu*) cer

kurşun > svinets > ḳorġaşın (*ḫimiyalıḳ élement, metall*)

kurum > saja > ḳurum

küf > plesen > mort

kükürt > sera > kükürt (*ḫimiyalıḳ élement,kristal*)

kül > zola > kül

külçe > slitok > gırt, kesek

külte > slitok > gırt, kesek

küre > şar; sfera > şar; cetgen (*cayıġan*) cer

lantan > lantan > lantan (*ḫimiyalıḳ élement,metall*)

lav > lava > lava

lavanta > duḫi > duḫ

lekeci kili > glina > saz topraḳ

lif "Alüvyon" > volokno > volokno, tük, ḫalı, cibek

linyit > burıy ugol > osal kömür

lityum > litiy > litiy (*ḫimiyalıḳ élement,metall*)

lokman ruhu > éfir > éfir

lüle taşı > pemza > pemza (*vulkan maġadan, cıltıratırġa caraydı*)

macun > pasta > pasta

madde > materiya > materiya (*tabiġatda fizikalıḳ telolanı ḳuraġan zat*)

maden > metall; ruda; mineral > metall, maġadan; ruda, maġadan; mineral, ḫimiyalıḳ maġadan

maden cevheri > ruda > ruda, maġadan

maden kömürü > kamennıy ugol > taşkömür

maden ocağı > rudnik > rudnik (*maġadan çıġarırġa işlenñen zatla ém da predpriyatiye*)

mahlut > smeşannıy > ḳatış, ḳatışḫan, cıyımdıḳ

makine yağı > maşinnoye maslo > maşina cav

malakit > malaḫit > malaḫit (*açıḳ caşil betli mineral*)

malgama > amalgama > amalgama (*ḫim. ḳaysı bolsa da bir metallnı ginasuv bla éritmesi*)

mangal kömürü > drevesnıy ugol > aġaç kömür

manganez > marganets > marganets (*ḫimiyalıḳ élement,metall*)

marsık > goloveşka > kösev, kösev baş

mazot > mazut > mazut, maşina cav

mermer > mramor > mermer, mermer taş

metal > metall > metall

metan > metan > metan (*gaz*)

meteorit > meteorit > meteorit (*cerge tüşgen uçḫan culduz*)

metil > metil > metil

mıcır > graviy > zıġır

mika > slyuda > slyuda (*miyalaġa uşaġan, ḳat-ḳat mineral*)

mine > émal > émal (*metalldan étilgen zatlanı boyab, totdan caḳlar üçün cürütülgen cıltıravuḳ boyav*)

mineral > mineral > mineral, ḫimiyalıḳ maġadan

molekül > molekula > molekula, molekul

molibden > molibden > molibden (*ḫimiyalıḳ élement, metall*)

moloz > şçeben > şçeben (*uvatılġan taş ne da kirniç*)

Moskof toprağı > pesçanik > ḳum (*ḳumlu*) cer

müvellidülhumuza > kislorod > kislorod (*ḫimiyalıḳ element, gaz*)

naftalin > naftalin > naftalin

nar > granat > granat (*ḳaravuz-ḳızıl betli baġalı taş*)

natron > selitra > selitra, kükürt /balk. kukurt

neft > neft’ > neft’

neon > neon > neon (*ḫimiyalıḳ element, gaz*)

nikel > nikel’ > nikel’

nikotin > nikotin > nikotin (*tütünü uvu*)

nitrojen > azot > azat (*ḫimiyalıḳ element, gaz*)

odun kömürü > drevesnıy ugol’ > aġaç kömür

oksijen > kislorod > kislorod (*ḫimiyalıḳ element, gaz*)

oksit > okis’ > okis’ (*zatnı ortalıḳ okislenñeni*)

opal > opal > aman közden ḳarav, érşi körünüv

ozon > ozon > ozon (*kislorodnu üç atomundan ḳuralġan gaz*)

panzehir taşı > opal > aman közden ḳarav, érşi körünüv

pas > rjavçina > tot

peroksit > perekis’ > perekis’

petrol > kerosin > pategen

pıhtı > sgustok > ḳalını, gulmak, ırḫım

plastik > plastiçeskiy > plastika …

platin > platina > platina, aḳ altın

ponza > pemza > pemza (*vulkan maġadan, cıltıratırġa caraydı*)

potas > potaş > potaş

potasyum > kaliy > kaliy (*ḫimiyalıḳ element, metall*)

püskürtü > lava > lava (*vulkan atılġan közüvde çıġıvçu érigen issi zat*)

radon > radon > radon (*ḫimiyalıḳ element, gaz*)

radyum > radiy > radiy (*ḫimiyalıḳ element, metall*)

rodyum > rodiy > rodiy (*ḫimiyalıḳ element, metall*)

rubidyum > rubidiy > rubidiy (*ḫimiyalıḳ element, metall*)

rutenyum > ruteniy > ruteniy (*ḫimiyalıḳ element, metall*)

sabun > mılo > sapın

sakarin > saḫarin > saḫarin

sarkıt > stalaktit > stalaktit (*dorbunnu başından salınıb turġan, çıḳġan suvdan çökgen tıtır*)

saydam > prozraçnıy > carıḳ urġan, arı canı körünñen, carıḳ

seylani > granat > granat (*ḳaravuz-ḳızıl betli baġalı taş*)

Seylan taşı > granat > granat (*ḳaravuz-ḳızıl betli baġalı taş*)

seyyal > tekuçiy > suvsun

sıçanotu > mış'yak > mış'yak (*ḫimiyalıḳ element, ḳatı zat*)

silisyum > kremniy > kermniy (*köb türlü tav porodalanı sostavında tübevçü ḫimiyalıḳ élement*)

sim > serebro > kümüş (*ḫimiyalıḳ element, metall*)

sodyum > natriy > natriy (*ḫimiyalıḳ element, metall*)

stronsiyum > strontsiy > strontsiy (*ḫimiyalıḳ element, metall*)

sulfata > ḫinin > ḫinin, bezgek darman (*ḫina terekni ḳabuġundan étilgen aḳ poroşok*)

su mermeri > alebastr > alebastr (*ginsnı bir türlüsü*)

sut > natriy > natriy (*ḫimiyalıḳ element, metall*)

sülf > sera > kükürt (*ḫimiyalıḳ element, kristall*)

sülfür > sera > kükürt (*ḫimiyalıḳ element, kristall*)

sünger taşı > pemza > pemza (*vulkan maġadan, cıltıratırġa caraydı*)

süt asidi > moloçnaya kislota > süt kislota

şist > slanets > slanets (*ḳat-ḳat turġan tav poroda*)

tablet > tabletka > tabletka (*darman güttüçük*)

talk > talk > talk (*un ḫalda cürügen aḳ mineral*)

talyum >talliy > talliy (*ḫimiyalıḳ élement, metall*)

tantal > tantal > tantal (*ḫimiyalıḳ élement, metall*)

taş > kamen > taş

taş yağı > kerosin > pategen

taş kömürü > kamennıy ugol' > taşkömür

tellür > tellur > tellur (*ḫimiyalıḳ élement, metall*)

titan > titan > titan (*ḫimiyalıḳ élement, metall*)

topaz > topaz > topas (*baġalı taş*)

triton > triton > triton (*keselekkege uşaş ḳuvuruḳlu canıvar*)

tunç > bronza > cez

tutya > tsink > tsink

tuz > sol' > tuz

tuz ruhu > solyanaya kislota > tuz kislota

tüf > tuf > tuf (*taşnı bir türlüsü*)

uranyum > uran > uran (*ḫimiyalıḳ élement, metall*)

üçüncül > troynoy > üç, üç ḳat, üç kere köb

vanadyum > vanadiy > vanadiy (*ḫimiyalıḳ élement, metall*)

vazelin > vazelin > vazelin

volfram > volfram > volfram (*ḫimiyalıḳ élement, metall*)

yakut > yakut > yakutlu

yatak > podşipnik > podşipnik

zaç > kuporos > kuporos

zer > zoloto > altın

zımpara > najdak > najdak, ḫırşı, ḳum ḫırşı

zırnık > mış'yak > mış'yak (*ḫimiyalıḳ élement, ḳatı zat*)

zümrüt > izumrud > izumrud (*baġalı taş*)

4. Bitkiler:

abdülleziz > zemlyanoy oreḫ > cer çörtlevük

acırga > ḫren > tatran

ağaç > derevo > terek

ağaççık > kustarnik > kökenle, çırpıla

akağaç > beryoza > ḳayın

akasya > akatsiya > akatsiya

akçakavak > topol belıy (serebristıy) > busaḳ, busaḳ terek /balk. aḳterek

akdarı > proso > tarı

akgünlük > ladan > ladan (*ariv iyisli çayır*)

akkuyruk > zelyonıy çay > kök şay

akmantar > belıy grib > aḳ cuva /balk. aḳ toşlaḳ

ananas > ananas > ananas (*tropiklede ösgen terek ém anda bitgen köget*)

araşit > zemlyanoy oreḫ > cer çörtlevük

armut > gruşa > kertme, kertme terek

arpa > yaçmen > arpa

atlas çiçeğigiller > kaktus > kaktus (*issi cerlede ösgen çıġanalı ösümlük*)

ayçiçeği > podsolneçnik > çöblev

ayva > ayva > ayva (*kertme matallı köget ém da anı teregi*)

badıç > struçok > ḳın

baklamsı meyve > struçok > ḳın

bal özü > nektar > nektar (*ösümlükleden çıḳġan tatlı suv*)

bambu > bambuk > bambuk (*ḳamışge uşaġan ḳatı ösümlük*)

ban yağı > kastorovoye maslo > kastorka cav (*iç ötdürgen darman*)

başçık > pılnik > plaşç, pılnik

bektaşi üzümü > krıjovnik > gurgum /balk. ürtün

benefşe > fialka > fialka (*salḳınlıḳ gokka ḫansnı bir türlüsü*)

bezelye > goroḫ > goroḫ, kök ḳudoru

bezir > zerno > bürtük

biber > perets > şibiji /balk. çibiji

bitey > flora > flora, ösümlükle

bitki > rasteniye > rasteniye, ösümlük, bitim

budak > vetka > butaķ

buğday > pşenitsa > buday

buket > buket > buket, coppu, baylam

ceviz > [gretskiy] oreẖ > ķoz

çakırdiken > repeynik > mant, mant baş

çalı > kust > köken

çalı fasulyesi > fasol > ķudoru

çam > sosna > narat

çam fıstığı > kedrovıye oreẖi > kedr çörtlevükle

çavdarmahmuzu > sporın'ya > kösev avruv

çay > çay > şay

çekirdek > zerno > bürtük

çelik (II) > çerenok > sab

çeper > stenka > ķabırġaçıķ

çınar > çinara > çınar terek, çınar

çiçek > tsvetok > gül, gokka ẖansla

çiçek durumu > sotsvetiye > gül copu

çiçek sapçığı > tsvetonojka > gül saptaġay

çiçek sapı > tsvetonojka > gül saptaġay

çilek > zemlyanika, klubnika > cilek /balk. maroko

çimen > zelen' > sobir

çok yıllık > mnogoletniy > köb cıllaġa sozulġan, köb cıllıķ , köb caşaġan

çöğür (II) > çertopoloẖ > şaytan çıġanaķ (*ösümlük*)

dal (I) > vetv > butaķ

dalya (II) > georgin[a] > georgin (*gokka ẖanslanı biri*)

darı > proso > tarı

defne > lavr > lavr (*ariv iyisli, çapraķları caşilley turuvçu terek*)

diken > şip > çıġanaķ iyne, çıġanaķ

dikse > şest > ķuruķ, ķazıķ, uzun tayaķ, şest

dişi organ > pestik > pestik (*güllü ḫanslanı ḳozlavunda tişi organ*)

domates > tomat > tomat

dulavrat otu > repeynik > mant, mant baş

dut > şelkovitsa > tut terek

emir > glava > baş

ercik > tıçinka > tıçinka (*gokka ḫansnı érkeklik organı*)

er dişi > dvupolıy > érligi, tişiligi da bolġan

erik > sliva > érik

erkek organ > tıçinka > tıçinka (*gokka ḫansnı érkeklik organı*)

flora > flora > flora, ösümlükle

gonca > poçka > çirçik, poçka

gölgecil > tenevoy; tenelyubivıy > kölekke …, salḳın

gül > roza > roza, gokga ḫans, gül

gülhatmi > rozovaya > roza …

gün çiçeği > podsolneçnik > çöbley

günebakan > podsolneçnik > çöbley

hardal > gorçitsa > tatran

hasır otu > trostnik > trostnik, ḳamiş

haşhaş > mak > ḳaçḫaç

hezaren > bambuk > bambuk (*ḳamişge uşaġan ḳatı ösümlük*)

hint kamışı > bambuk > bambuk (*ḳamişge uşaġan ḳatı ösümlük*)

hudayinabit > dikorastuşçiy > çeget …, ḳaya …, kiyik ösgen

hurma > finik(i) > ḫurma

hurma ağacı > finikovaya palma > ḫurma terek

iğne > şip > çıġanaḳ iyne, çıġanaḳ

iki çenetli > dvustvorçatıy > éki açılġan

incir > injir > injir

jüt > djut > cut (*yugda ösgen, zıbır, ḳabuğu ḳumaç ne da cıdcım éterge caraġan ḫans*)

kahve > kofe > kofe

kakao > kakao > kakao, ḳaḫava

kaktüs > kaktus > kaktus (*issi cerlede ösgen çıġanalı ösümlük*)

kamış > kamış > ḳamiş, ḳamişle

kanarya otu > mokritsa > mılı ḳurt

kangal > motok > saylam

kantaron > vasilyok > vasilyok (*gokka ḫansnı bir türlüsü*)

kaplanboğan > borets > küreşçi, küreşgen

karaağaç > vyaz > éçkaġaç

karabuğday > greçiḫa > reçka

karaçalı > ternovnik > ḳaragögen terek /balk. köken terek

karaturp > ḫren > tatran

kargı > kamış > ḳamiş, ḳamişle

karnabahar > tsvetnaya kapusta > ala ḳabusta

karnabit > tsvetnaya kapusta > ala ḳabusta

karnı kara > fasol > ḳudoru

karpuz > arbuz > ḫarbız

kartopu > kalina > murtḫu

kauçuk > kauçuk > kauçuk

kavak > topol > busaḳ, busaḳ tere /balk. aḳterek

kavun > dınya > ḫavun

kayısı > abrikos > şaptal

keçi yemişi > çernika > ḳara şkildi

kelem > kapusta > ḳobusta /balk. ḫobusta

kestane > kaştan > kaştan (*terekni bir türlüsü ém da anı kögeti*)

kılkapan > yantar > yantar, ḳuvuḳ mınçaḳ

kızılağaç > ol'ḫa > cerk

kiliz > kamış > ḳamiş, ḳamişle

kiraz > çereşnya > ébze köget

kişmiş > kişmiş > kişmiş

koçan > poçatok; koçerıjka > nartüḫ kaçan; ḳobusta tamır, ḳobusta tüb

kokoroz > kukuruza > nartüḫ, cügeri

kolza > bryukva > tüb ḳobusta

kova > şalopay > boşboyun, calḳav

koz > oreḫ > çörtlevük

kök > koren > tamır

köknar > piḫta > naz

kök sap > kornevişçe > baş tamır

kömeç > golovka > başçıḳ

kuka > klubok > ḳıppa

kuyu fındığı > oreḫ > çörtlevük

küseğen > obidçivıy > guruşḫaçı, öpkelevçü

lale > tyulpan > tyulpan (*gokka ḫansnı bir türlüsü*)

leylak > siren obıknovennaya > siren’

liken > lişaynik > aġaç tük, taş tük

limon > limon > limon

mancana > boçonok > böçkeçik, cıkkır

mandalina > mandarin > mandarin

manisa lalesi > vetrenitsa > tizim, tizgin, tizilib barġan sürüv

mantar > grib > cuva, sangırıv ḳulaḳ

mantar özü > probka > probka, buştuḳ

marulcuk > çemeritsa > kündüş /balk. kuntuş

maydanoz > petruşka > gölendir, petruşka

menekşe > fialka > fialka (*salḳınlıḳ gokka ḫansnı bir türlüsü*)

meşe > dub > émen

meyve > plod > köget

mısır > kukuruza > nartüḫ, cügeri

muz > banan > banan (*issi cerlede ösgen ullu çapraḳlı ösümlük ém da anı kögeti*)

nar > granat > granat (*köget*)

narenciye > tsitrusovıye > tsitrus ösümlükle

narenc > apel’sin > apel’sin

navçağan > durman > köbdürevük, köbdürevük ḫans

nebat > rasteniye > rasteniye, ösümlük, bitim

nebatat > rasteniye > rasteniye, ösümlük, bitim

nektar > nektar > nektar (*ösümlükleden çıḳġan tatlı suv*)

okaliptüs > evkalipt > evkalipt (*ceñil ösgen miyik terek*)

ot > trava > kırdık, ẖans

palamut > jyolud > émen çörtlevük

palmiye > pal'ma > pal'ma (*issi cerlede ösgen terek*)

papatya > romaşka > romaşka, aḳ gokga ẖans

pat > astra > astra (*gokka ẖansnı bir türlüsü*)

patates > kartofel > gardoş /balk. kartof

patlıcan > baklajan > baklajan (*yugda ösgen baçẖa köget*)

peygamber dikeni > çertopoloẖ > şaytan çıġanaḳ (*ösümlük*)

portakal > apel'sin > apel'sin

saman > soloma > salam

sap > çerenok > sab

sarıçalı > barbaris > türtü

sarılgan > v'yuşçiysya > çırmavuḳ

sarımsak > çesnok > sarımsaḳ

saz > trostnik; kamış > trostnik, ḳamiş; ḳamiş, ḳamişle

sedir > kedr > kedr (*iyneli terekleni bir türlüsü*)

soğan > luk > soẖan

söğüt > iva > tal

süpürge otu > veresk > cayma şẖıldı

süs bitkisi > dekorativniye rasteniya > aybat étgen ösümlükle

süsen > iris > iris (*gokka ẖansnı bir türlüsü*)

sütleğen > moloçay > cılan süt /balk. éşek (*şaytay*) süt

şalgam > repa > turma

şeftali > persik > şaptal

şeker pancarı > saẖarnaya svyokla > şeker çügündür

taç yaprağı > lepestok > lepestok (*ẖansnı gokkasını çaprağı*)

talkım > tsveteniye > çagıv

tarçın > koritsa > koritsa, ḳabuḳ

taş mantarı > belıy grip > aḳ cuva /balk. aḳ toşlaḳ

tayga > tayga > tayga (*Yevropanı, Aziyanı, Amerikanı severlerinde ḳalın ösgen köbüsüne iyneli çegemle*)

titrek kavak > osina > busaḳ

tohum > semya > urluḳ

tomurcuk > poçka > çirçik, poçka (*terekde*)

top zambak > liliya > liliya (*gokka ḫans*)

tundra > tundra > tundra

turp > redis > aylıḳ turma, rediska

tütün > tabak > tütün

yaban çileği > zemlyanika > cilek /balk. maroko

yaban gülü > şipovnik > burun

yaban inciri > injir > injir

yaprak > list > çapraḳ

yaprak tütün > listovoy tabak > çapraḳ tütün

yasemin > jasmin > çıpçıḳköz, jasmin

yıldız çiçeği > georgin > georgin (*gokka ḫanslanı biri*)

yonca > klever > klever, üçgül ḫans

yosun > vodorosl’ > vudorosl’, maḳa ḫırıv

yulaf > ovyos > zıntḫı

zambak > liliya > liliya (*gokka ḫans*)

zembil otu > kamış > ḳamiş, ḳamişle

zerdali > abrikos > şaptal

5. Hayvanlar:

abraş > pegiy > ala, çubar, ḳolan (*mal*)

ağaçkakan > dyatel > aġaç tavuḳ /balk. aġaç ḳaḳġıç

ahtapot > sprut > sprut (*segiz ayaḳlı teñiz canıvar*)

akrep > skorpion > skorpion, uv gıbı

alageyik > lan' > maral

amber balığı > kaşalot > kaşalot (*kitni bir türlüsü*)

anofel > malyariynıy komar > bezgek urġuy

antilop > antilopa > antilopala (*yug cerlede caşaġan kiyik ḫayvan*)

arı (II) > pçela > bal çibin

arslan > lev > aslan

asalak > parazit > parazit (*başḫa organizmni küçü bla caşaġan ḫans, canıvar*)

askarit > askarida > suvalçan

aslan > lev > aslan

at > loşad > at

at sineği > kleşç > mal gıbı /balk. mal gubu

atlı karınca > karusel' > karusel'

av köpeği > oḫotniç'ya sobaka > éger, uvçu it

av kuşu > sokol > ilyaçin

aygır > jerebets > acir

ayı > medved' > ayü /balk. ayıv

ayı balığı > tyulen' > tyulen' (*teñizde caşaġan süt émgen canıvar*)

aynalı sazan > karp > karp (*çabaḳnı bir türlüsü*)

babaköş > veretenitsa > tizim, tizgin, tizilib barġan sürüv

badi > utka > babuş

badik > utka > babuş

bağa > çerepaḫa > taş maḳa

bağırsak solucanı > askarida > suvalçan

baklan > drofa > cuvadaḳ

bakteri > bakteriya > bakteriya (*közge körünmegen bek gitçe organizm*)

bal mumu > vosk > balavuz, ḳavuz

balak > detyonış > bala

balık > rıba > çabaḳ, balıḳ

balık yumurtası > [rıbya] ikra > ikra, çabaḳ, ırḫız

balina > kit > kit

balina yağı > kitovıy jir > kit cav

bardo > loşak > ḳadır

bavlı > çuçelo > ḳarançḫa, baçḫa ginci

baykuş > sova > gılın ḳuş /balk. uku

Beç tavuğu > tsesarka > stampul tavuḳ

bekasin > bekas > bekas (*mırdı çınçıḳ*)

ben (II) > primanka; rodinka > tuzaḳ aş, alday aş, ḳarmaḳ aş, teriltgen zat; sepkil, tab

beygir > loşad > at

bıldırcın > perepel > bödene

bıyıklı balık > usaç > mıyıḳlı çabaḳ

bit > voş' > bit

boa yılanı > udav > udav (*tropiklede caşaġan ullu cılanlanı bir türlüsü*)

boğa > bık > buġa

boynuz > rog > müyüz

boynuzluteke > usaç > mıyıḳlı çabaḳ

bozayı > burıy medved > koñur ayu

bozdoğan > sokol > ilyaçin

bozkır kedisi > manul > manul (*dag pişigi*)

böcek > nasekomoye; bukaşka > ḳurt-ḳumusḫa; ḳamıjaḳçıḳ

böğ > falanga > falanga, cik

börkenek > setka > setka

bukalemun > ḫameleon > ḫameleon (*körünmez üçün türsünün ceñil türlendirivçü canıvarçıḳ*)

bumbar > kolbasa > ḳıyma, kolbasa

but > lyajka > bazıḳ but

buzağı > telyonok > buzov

bülbül > solovey > bulbul

canavar > ḫişçnik > cırtḫıç, canlı

cenah > krılo> ḳanat, krılo

cırnak > kogot’ > tırnaḳ

cız sineği > ovod > soḳur çibin, bağırbaş çibin

cibin > muḫa > çibin

civciv > tsıplyonok > cücek

çağanoz > krab > krab

çakal > şakal > şakal, çaḳan

çalı horozu > gluḫar > ağaç tavuḳ

çavuş kuşu > udod > bayramcak

çaylak > korşun > ḳartçıġa /balk. lyaçin

çekelez > belka > ağaç ḳoyan /balk. tıyın

çekirge > kuzneçik > kaska /balk. señirçke

çekirge kuşu > skvorets > saban çıpçıḳ

çil (I) > ryabçik > caz tavuḳ

çöz > jir > cav, çır; iç cav

dağ keçisi > serna > ḳaşḫa éçki

damızlık > semennoy, selektsionnnıy > urluḳ …; selektsiya, selektsion

dana > telyonok > buzov

değin (II) > belka > ağaç ḳoyan /balk. tıyın

demir kırı > serıy > kül (*ili* temir) betli, kök, boz

denizkızı > sirena > sirena (*ariv cırlab adamlanı ölür cerge ḳaytarıvçu tişirıv*)

deve > verblyud > tüye

deve döşlü > podjarıy > ḳatañı, arıḳ, azġın, ḳarnı ḳuvuş

direy > jivotnıy mir > canıvarla

doğan > sokol > ilyaçin

dokunaç > şçupaltse > şçupaltse (*bir ḳavum ḳamıjaḳnı, canıvarnı sezivçü, sermevçü organı*)

dolap beygiri > loşad > at

dombay > buyvol > gammeş

domuz > svinya > toñuz

doru > gnedoy > toru /bak. tor

dorum > verblyujonok > tüye bala

dört ayak > çetveronogiy > tört ayaḳlı

dragon > drakon > drakon, ullu cılan (*tavruẖlada tübevçü avuzundan ot çıḳġan ḳanatlı cılan*)

duyarga > antenna > antenna (*radio tolḳunlanı tutarġa ne da berirge caraġan provodnikleni susteması*)

düve > tyolka > tişi tana, buġaġa turu

ehlî > ruçnoy > kütü, ḳolġa ürañnen

ejder > drakon > drakon, ullu cılan (*tavruẖlada tübevçü avuzundan ot çıḳġan ḳanatlı cılan*)

ejderha > drakon > drakon, ullu cılan (*tavruẖlada tübevçü avuzundan ot çıḳġan ḳanatlı cılan*)

ekin kargası > graç > çavka

ekti > parazit > parazit (*başẖa organizmni küçü bla caşaġan ẖans, canıvar*)

enik > detyonış > bala

erkeç > kozyol > teke

eşek > işak > éşek

eşey > pol > (*érkeklik-tişilik*)

etlik > myasnoy > soġumluḳ

evcil > ruçnoy > kütü, ḳolġa ürañnen

fauna > fauna > fauna; canıvarla

fil > slon > pil

galsame > jabrı > saġaḳla (*çabaḳlanı, daġıda bir ḳavum suv canıvarlanı soluvçu organları*)

gazal > pevets > cırlavçu, cırçı

gece kuşu > letuçaya mış > bittir

gelincik > laska > aġaz

gergedan > nosorog > müyüzlü ḳamıjaḳ

geyik > olen > buv

goril > gorilla > gorilla (*adamġa uşaş maymul*)

göbelez > şçenok > küçük, küçükçük

göç > migratsiya > (*narodov, jivıẖ organismov i m. p.*) bir cerden bir cerge köçüv

gözlüklü yılan > kobra > kobra (*uvlu cılan*)

gurk > nasedka > gurt tavuḳ, balalı tavuḳ

güre > énergiya; jerebyonok > énergiya, küç; tay

güve > mol > mol (*portda kemeleni tolḳundan saḳlar üçün étilgen buruv*)

güvercin > golub > kögürçün

hayvan > jivotnoye > canıvar; ẖayvan

hayvanat > jivotnıy mir > canıvarla

hınzır > svinya > toñuz

hona > olen > buv

horoz > petuẖ > gugurukku, ḳıçırıvçu /balk. ẖoraz, ḳıttay

hörgüçlü > gorbatıy > mukkur /balk. guppur

hüthüt > udod > bayramcak

ibibik > udod > bayramcak

içgüdü > instinkt > instinkt (*caşavġa kerekli zatlanı cañı tuvġanlay, alḳın añılamaġanlay éte biliv*)

iki çenetli > dvustvorçatıy > éki açılġan

inek > korova > iynek

iribaş > golovastik > maḳa bala

ispermeçet balinası > kaşalot > kaşalot (*kitni bir türlüsü*)

işçi > raboçiy > işçi

it > sobaka > it

kabuk > kora > ḳabuḳ

kadırga balığı > kaşalot > kaşalot (*kitni bir türlüsü*)

kalinos > okun > okun (*çabaḳnı bir türlüsü*)

kalkan > şçit > şçit (*üsüne körgüzüllük zatla tizilgen ḳanga*)

kanarya > kanareyka > kanareyka (*çıpçıḳnı bir türlüsü*)

kanguru > kenguru > kenguru (*Avstraliyada caşaġan balaların süt bla asıraġan canıvar*)

kasna > zob > maḳa

kaplan > tigr > ḳaplan

karaca > kosulya > cur

karakeçi > usaç > mıyıḳlı çabaḳ

karaman > kurdyuçnaya > ḳuyruḳ …, ḳuyruḳlu

karayılan > poloz > çana cayaḳ

kardinal kuşu > kardinal > kardinal (*Katolik dinde tamada ḳulluḳçu*)

karga > voron > ḳuzġun

karınca > muravey > ḳumursḫa /balk. gumulcuk

kartal > oryol > ḳuş

kastor > bobr > ḳunduz

kaşalot > kaşalot > kaşalot (*kitni bir türlüsü*)

katı > zob > maḳa

katır > mul > ḳadır

kaya balığı > bıçok > bıçok (*çabaḳnı bir türlüsü*)

kaya keleri > ḫameleon > ḫameleon (*körünmez üçün türsünün ceñil türlendirivçü canıvarçıḳ*)

kaz > gus > ḳaz

keçi > koza > éçki

kedi > koşka > kiştik

kele > bıçok > buġaçıḳ, tana, ékicaşar, uvanık

kelebek > baboçka > göbelekke /balk. dibildirik

keler > yaşçeritsa > keselekke /balk. gurgun, köḫtüy

keme > krısa > ullu (*ili* ḳazma) çıçḫan /balk. gılıy çıçḫan

kemirgen > grızun > kemirivçü

kene > kleşç > mal gıbı /balk. mal gubu

kırlangıç > lastoçka > ḳarılġaç

kısrak > kobıla > baytal

kızan (II) > teçka > buġaġa turuv; teke saġınıv; ḳoçḫarġa aylanıv; acirge turuv

kitap kurdu > toçil’ şçik > aġaç ḳurt

kobra > kobra > kobra (*uvlu cılan*)

kocabaş > krupnıy rogatıy skot > tuvar

kopoy > oẖotniçya sobaka > éger, uvçu it

koşu atı > begovaya (*skakovaya*) loşad > çabıvçu at

koyun > baran > ḳoçẖar

köpek > sobaka > it

köpek balığı > akula > akula

köstebek > krot > loban

köşek > verblyujonok > tüye bala

krizalit > kukolka > kukolka, kokon, ḳıppa (*çille ḳurtnuḳu*)

kunduz > bobr > ḳunduz

kurbağa > lyaguşka > maḳa

kurt > volk > börü, canlı

kurt köpeği > volkodav > pariy, börü tutuvçu it

kurtçuk > liçinka > liçinka, ḳurt

kuş > ptitsa > ḳanatlı

kuyruk > ẖvost > ḳuyruḳ

kuzgun > voron > ḳuzġun

kuzu > yagnyonok > ḳozu

larva > liçinka > liçinka, ḳurt

lota > nalim > nalim (*mıyıḳlı çabaḳ*)

lutr > vıdra > ḳunduz

makak > makaka > makaka (*martışkalanı ḳavumundan gitçe maymulçuḳ*)

mamut > mamont > mamont (*buz ömürde caşaġan uzun tüklü, ullu azavlu pul*)

manda > buyvol > gammeş

maral > lan > maral

marsıvan eşeği > osyol > éşek

martı > çayka > şay, çöb

marya > ovtsa > ḳoy

mastı > taksa > taksa (*itni bir türlüsü*)

medüz > meduza > meduza (*teñiz canıvar*)

meleş > ovtsa > ḳoy

mercan > korall > koral (*teñizde ķayalada caşaġan canıvar*)

merinos > merinos > kra ķoy, şpay ķoy

merkep > osyol > éşek

mersin morinası > beluga > beluga (*çabaķnı bir türlüsü*)

midilli > poni > poni, şılab atçıķ

morina > treska > treska (*sever teñizleni çabaķı*)

mors > morj > morj (*ullu teñiz canıvar*)

mozak > porosyonok > toñuz bala, çoçẖa

oğlak > kozlyonok > ulaķ

orangutan > orangutan > orangutañ (*maymunlu bir türlüsü*)

otçul > travoyadnıy > ẖans (*ili* kırdık) otlavçu

öküz > bık > buġa

ördek > utka > babuş

örümcek > pauk > gıbı /balk. gubu

palaz > ptenets > ķuş (*ili* çıpçıķ) bala

papağan > popugay > popugay

papaz balığı > lastoçka > ķarılġaç

parazit > parazit > parazit (*başẖa organizmni küçü bla caşaġan ẖans, canıvar*)

pars > leopard > leopard (*ķaplanña uşaş canıvar*)

pelenk > tigr > ķaplan

pençe > pyaternya > ķol, beş barmaķ

penguen > pingvin > pingvin (*Antarktikada caşaġan, uçmaġan, ķanatları ķısẖa ķanatlı*)

perde ayaklılar > vodoplavayuşçiye [ptitsa] > suvda cüzüvçü ķanatlıla

perki > okun’ > okun’ (*çabaķnı bir türlüsü*)

pervane > motılyok > gölebekke /balk. gebenek, ẖumelek

piliç > tsıplyonok > cücek

pire > bloẖa > bürçe

porsuk > barsuk > borsuķ

puhu > filin > gılınķuş

puhukuşu > filin > gılınķuş

rahvan > inoẖod; inoẖodets > corġa, corġalav; corġa at

ruam > sap > mañḳa, mañḳa aruv

sağrı > krup > savru

saka > şçegol > şçegol (*cırlavçu çubar çıpçıḳ*)

saka kuşu > şçegol > şçegol (*cırlavçu çubar çıpçıḳ*)

sakağı > sap > mañḳa, mañḳa aruv

sakırga > kleşç > mal gıbı /balk. mal gubu

salyangoz > ulitka > tekelemüyüz, ulitka

sansar > kunitsa > suvsar

sarıasma > ivolga > candet çıpçıḳ

sarıcık > ivolga > candet çıpçıḳ

sarıkız > korova > iynek

sazkayası > peskar > peskar (*gitçe çabaḳçıḳ*)

serçe > vorobey > şorbat çıpçıḳ

seretan > rak > rak, ayrı çabaḳ

sıçan > mış > çıçḫan

sığın > lan > maral

sığır > vol > ögüz

sığır tenyası > solityor > suvalçan (*bir türlüsü*)

sıpa > oslyonok > gılıv, gılıvçuḳ

sinek > muḫa > çibin

sirke > gnida > sirke

sivrisinek > malyariynıy komar > bezgek urġuy

sokur > krot > loban

solungaç > jabrı > saġaḳla (*çabaḳlanı, dağıda bir ḳavum suv canıvarlanı soluvçuv organları*)

sorguç > ḫoḫol > kekel

sperma > sperma > sperma, oḳ

su aygırı > begemot > begemot (*Afrikanı suvlarında, köllerinde caşaġan, süt içgen tuyaḳlı canıvar*)

su çulluğu > bekas > bekas (*mırdı çıpçıḳ*)

su samuru > vıdra > ḳunduz

suna > selezen > érkek babuş

suna > selezen > érkek babuş

sungur > sokol > ilyaçin

sülün > fazan > caz tavuḳ

sümüklü böcek > ulitka > tekelemüyüz, ulitka

sürfe > gusenitsa > teli küçük

sürü > stado > sürüv

süt kuzusu > yagnyonok > ḳozu

şikâr > oḫota > uvlav, uvġa barıv

şişek > baraşek > ḳozu, toḳlu

tahta biti > klop > ḳandaġay /balk. orunduḳ bit, aġaç bit

tahtakurusu > klop > ḳandaġay /balk. orunduḳ bit, aġaç bit

taranga > leşç > leşç (*çabaḳ*)

tarla kuşu > javoronok > töppeli çıpçıḳ /balk. çokaybaş çıpçıḳ

tarla sıçanı > obıknovennaya polyovka > alaññırt

tatlı su ıstakozu > rak > rak, ayrı çabaḳ

tatlı su levreği > okun' > okun' (*çabaḳnı bir türlüsü*)

tavşan > zayats > ḳoyan

tavuk > kuritsa > tavuḳ

tavus > pavlin > altın tavuḳ (*ḳıçırıvçusu*)

tay > jerebyonok > tay

taylak > verblyujonok > tüye bala

tazı > borzaya > éger

teke > kozyol > teke

telcik > jilka > tırmı, sız

tenya > solityor > suvalçan (*bir türlüsü*)

tepeli akbaba > grif > grif (*ḳıl ḳobuznu barmaḳla basıvçu uzun plastinası*)

tepeli tavuk > ḫoḫlatka > töppeli tavuḳ

tespih böceği > mokritsa > mılı ḳurt

tırtıl > gusenitsa > teli küçük

Tibet öküzü > tibetskiy bık, yak > yak (*Orta Aziyanı m,yik tavlu cerlerinde caşaġan uzun tüklü, müyüzlü ḫayvan*)

tilki > lisa > tülkü

tokmakbaş > bıçok > bıçok (*çabaḳnı bir türlüsü*)

tosbağa > çerepaḫa > taş maḳa

toygar > javaronok > töppeli çıpçıḳ /balk. çokaybaş çıpçıḳ

toynak > kopıto > tuyaḳ

trişin > (*çerv*) triḫina > triḫina (*malnı, adamnı étinde boluvçu ḳurt*)

turgay > javaronok > töppeli çıpçıḳ /balk. çokaybaş çıpçıḳ

turna > juravl > turna

tülü > dvugorbıy verblyud > éki duḳuşlu tüye

uyuz böceği > kleşç > mal gıbı /balk. mal gubu

uzun hayvan > zmeya > cılan

uzun levrek > sudak > sudak (*çabaḳnı bir türlüsü*)

üvez > komar > urġuy

vaşak > rıs > caz kiştik

vizon > norka > suvsar

yabani > dikiy > kiyik, ürenmegen

yavşak > gnida > sirke

yavrukurt > volçonok > börü bala (*ili* balaçıḳ)

yelve > bekas > bekas (*mırdı çıpçıḳ*)

yengeç > krab > krab

yer sıçanı > krot > loban

yerdegezen > zmeya > cılan

yereşeği > mokritsa > mılı ḳurt

yılan > zmeya > cılan

yılkı > tabun > cılḳı; sürüv

yırtıcı > ḫişçnıy > cırtḫıç …

yunus balığı > delfin > delfin (*teñiz canıvarlanı bir türlüsü*)

yüzgeç > plavnik > çabaḳ ḳanat

zağanos > sokol > ilyaçin

zağar > oḫotniçya sobaka > éger, uvçu it

zerdeva > kunitsa > suvsar

6. İnsan vücudu ve fiziki yapısı:

ablak > kruglolitsıy > tegerekbet

adale > muskul > muskul, çabaḳ ét

âdem elması > adamova yabloko > bogurdaḳ

âdet > menstruatsiya > ḫaysız, üsge keliv

adsız parmak > bezımyannıy palets > sansız barmaḳ

aguş > oḫapka > ḳuçaḳ

ağım > podyom > (*nogi*) podem, miyikligi

ağız > rot > avuz

ağsı > setçatıy > çaldış

ahşa > vnutrennosti > iç

ak kan > limfa > limfa (*adamnı, ḫayvanlanı çarḫlarındağı suvsun zat*)

akciğer zarı > plevra > plevra (*öpkeni cuḳa ḳabuğu*)

akyuvar > leykotsit > leykotsitle (*ḳannı aḳ tögerekçikleri*)

alın > lob > mañılay

alt deri > koja > teri

alyuvar > eritrotsit > eritrotsitle (*ḳannı ḳızıl şarikleri*)

amudufıkari > pozvonoçnıy stolb > sırt uzun, omuravla, arḳa süyek

aort > aorta > aorta (*öpkeleden ḳalġanña ḳan bergen, cürekni sol canından çıḳġan ullu ḳan tamır*)

apandis > appendiks > soḳur içegi

apaz > gorst > uvuç

apış > paḫ > camız

aşık > babka > aşıḳ, aşıḳ süyek (*ḫayvanıḳı*)

aşık kemiği > babka > aşıḳ, aşıḳ süyek (*ḫayvanıḳı*)

atardamar > arteriya > arteriya, ḳan tamır (*bütey sanlaġa ḳan barġan tamır*)

atmık > sperma > sperma, oḳ

avuç > ladon > ayaz, ḳol ayaz

aya > ladon > ayaz, ḳol ayaz

ayak > noga > ayaḳ

ayak bileği > lodıjka > aşıḳ süyek, inçik

ayak tabanı > podoşva > oltan

aybaşı > menstruatsiya > ḫaysız, üsge keliv

ayn > glaznoye yabloko > köz alması

ayva tüyü > puşok > cañı tük

bacak > noga (*ot paḫa do stupni*) > ayaḳ; but

badem parmak > bolşoy palets > baş barmaḳ

bademcik > mindalina > saġaḳ bez

bağ > svyazka > siñirçik, cayaçıḳ

bağır > grud > öşün, töş, kökürek

bağırsak > kişka; kişeçnik; vnutrennosti > içegi, çegi; içegile, çegile; iç

bağışıklık > immunitet > immunitet (*organizmni cuḳaġan avruvla kesine cuġalmazça ém da alaġa ḳarşı küreşirça ḫysabı*)

baldır > noga (*ot kalena do stupni*) > ayaḳ; but

balgam > mokrota> ḫıppırıḳ

basar > glaz > köz

baş > golova > baş

başparmak > bolşoy palets > baş barmaḳ

beden > telo > tin, töñek, san /balk. tömmek

bekâret > devstvennost > ḳızlıḳ

bel kemiği > pozvonoçnıy stolb > sırt uzun, omuravlai arḳa süyek

belik > kosa (*volosı*) > éşme, çaç

ben > rodinka > sepkil, tab

beniz > tsvet litsa > betni ḳanı, bet ḳanı

bet > tsvet litsa > betni ḳanı, bet ḳanı

beyin > mozg > mıyıḳ, cilik

beyincik > mozjeçok > mozjeçok (*mıyını baş süyekni art canındağı kesegi*)

bez (II) > jeleza > bez

beze > jeleza > bez

bıcıl > babka > aşıḳ, aşıḳ süyek (*ḫayvanıḳı*)

bıyık > usı > mıyıḳla

bikir > tselomudriye > ķızlıķ

bilek damarı > puls > puls, tebiv, uruv, cürekni uruvu, ķan tamırnı tebivü

billur cisim > ḫrustalik > köz ginci

boğaz > gorlo > tamaķ, boġurdaķ

bok > ekskrementı > kir (*siydik, tazgek*)

boy bos > figura; teloslojeniye > süyek, san; sanı-süyegi, san, süyek, sanını bitgeni

boyun > şeya > boyun

böbrek > poçka > bürek

böğür > bok > ķabırġa

bronş > bronḫ > öpke başla

bukle > lokon > burma çaç coppu

burun > nos > burun

but > lyajka > bazıķ but

bünye > stroeniye; ustroystvo; struktura > işlenñeni, ķuralġanı; étilgeni, ķuralġanı, işlenñen; ķuramı, ķuralġanı, işlenñeni

canevi > grud > öşün, töş, kökürek

cebin > çelo > mañılay

cemal > krasota > arivluķ

cerahat > gnoy > irin

cerahatli > gnoynıy > irin …, irinlegen

cibilliyet > natura, ḫarakter > ḫali, ķılıķ, adet; ḫarakter, ḫali, ķılıķ

cicik > grud > öşün, töş, kökürek

cilt > koja > teri

cüsse > telo > tin, töñek, san /balk. tömmek

çehre > litso > bet, türsün, sıfat, çıray

çelim > osanka > san, kesinñi tutuv

çeper > pereponka > pereponka

çıkak > vıḫod > çıġıv

çil (II) > krapin(k)a > sepkilçik, tamġa

çiş > moça > siydik

dal (II) > spina > arķa, sırt, bel

dalak > selezyonka > talaķ

damak > nyobo > tıñılavuķ

damar > sosud > tamır

değirmi sakal > okladistaya boroda > keñ saķal, ullu saķal

dem (II) > krov > mekyam, kirir cer, ışıķ

deri (I) > şkura > teri

deri altı > podkojnıy > terini tübündegi, teri bla étni ortasındağı

dışkı > ekskrementı > kir (*siydik, tazgek*)

didar > litso > bet, türsün, sıfat, çıray

dide > glaz > köz

dil > yazık > til

dil (II) > serditse > cürek

dimağ > razum > añ, añı, aķıl, baş

dirsek > lokot > çına, çınaçıķ /balk. ciñirik

dirsek kemiği > loktevaya kost > çına süyek

diş > zub > tiş

diş eti > desna > kiriv, tiş ét

dişi > samka > tişi

diyafram > diafragma > cöy ét

diz > koleno > tobuķ

dizkapağı > nakolennik > tobuķluķ

doku > tkan’> tkan’, ét (*organizmde birça işlegen, bir biri bla baylamı, bir tuķumlu kletkalanı ķavumu*)

dolambaç > ulitka > ulitka (*ķulaķnı tavuş éşitivçü iç bölümü*)

donra > perḫot’ > gabu

döl eşi > posled > kindik, ötene

döl yatağı > matka > caş orun

döş > grud > öşün, töş, kökürek

dudak > guba > érin

dumur > atrofiya > atrofiya, ķuruv (*organı ne da sanı gitçe boluvu*)

duyum > oşçuşçeniye > sezim

dünya penceresi > glaza > köz, körüv

düz taban > ploskostopiye > balaḳsızlıḳ

eğin > ẖrebet > sırt uzun, omuravla, arḳa süyek

eklem > soyedineniye > ḳoşulġan ceri; calġannan ceri

el > ruka (kist) > bilek, ḳol

el ayası > ladon > ayaz, ḳol ayaz

elmacık > skula > bet süyek

emcek > sosok > émçek, cukka

emcik > sosok > émçek, cukka

endam > figura > süyek, san

ense > zatılok > celke

ense kökü > zagrivok > calḳa, mulda

er suyu > sperma > sperma, oḳ

et beni > borodavka > gummos

eten > myakot > ḳuru ét, süyeksiz (*ili* ḳara) ét

etene > platsenta > kindik, ötene

fıkra > pozvonok > omurav /balk. arḳa cik

gaita > ekskrementı > kir (*siydik, tazgek*)

geniz > nosoglatka > tamaḳ, nosoglotka

gerdan > şeya > boyun

gıdık > podborodok > saḳal tüb

gıgı > podborodok > saḳal tüb

gırtlak > gortan > boġurdaḳ

göbek > pupok > kindik

göbek bağı > pupovina > soñu, kindik bav

göğüs > grud > öşün, töş, kökürek

göğüs kafesi > grudnaya kletka > kökürek, kökürek ḳaña

görev > funktsiya > funktsiya (*bir organı ne da organizmni işi*)

gösterme parmağı > ukazatelnıy palets > başala barmaḳ

göt > zad > art, art canı

gövde > telo > tin, töñek, san /balk. tömmek

göz > glaz > köz

göz kapağı > veko > köz ķabaķla

göz merceği > ẖrustalik > köz ginci

göze > kletka > kletka

gözyaşı > sleza > cılamuķ, köz caş

gudde > jeleza > bez

hançere > gortan > boġurdaķ

havsala > taz > ķuyruķ süyek /balk. gırt kıynık, ķuymuç

haya > yaiçko > bürtük, taşaķ

hayız > menstruatsiya > ẖaysız, üsge keliv

hortum > tromb > tromb (*ķan tamırda uyuġan ķan ırẖım*)

hörgüç > gorb (*verblyuda*) > mukkur /balk. guppur

hun > krov > mekyam, kirir cer, ışıķ

husye > yaiçko > bürtük, taşaķ

hücre > kletka > kletka

ibik > greben > taraķ

iç > vnutrennost > iç, içi, iç canı

idrar > moça > siydik

idrar torbası > moçevoy puzır > ķuvuķ

idrar yolları > moçetoçniki > siydik tamır (*bürekden ķuvuķġa*)

ifrağ > isprajneniye > kesi caravuñu étiv

ifraz > sekretsiya > sekretsiya (*bezleni organizmge kerekli zatla çıġarıvları*)

ihsas > oşçuşçeniye > sezim

ilik > kostnıy mozg > süyekni ciligi

iman tahtası > grud > öşün, töş, kökürek

imik > gorlo > tamaķ, boġurdaķ

ince bağırsak > tonkiye kişki > ķara içegile, iñiçke içegile

incik > bertsovaya kost > baltır süyek

incik kemiği > golen > baltır, butnu tobuķdan töben canı

iris > radujnaya oboloçka (*glaza*) > köznü ķarası, köz alma

iskelet > skelet > skelet, süyek

işaret parmağı > ukazatelnıy palets > başala barmaḳ

işkembe > rubets > ḳarta

kaba > yagoditsa > duppuşla, ḳuyruḳ duppuşla

kaba et > zad > art, art canı

kaburga > rebro > iyegi

kadem > noga > ayaḳ; but

kafa > golova > baş

kafatası > çerepnaya korobka, çerep > baş süyek

kakırdak > şkvarki > ḳuvurdaḳ

kalak > nozdrya > burun teşik

kalça > bedro, lyajka > bazıḳ but

kalça kemiği > bedrennaya kost > bazıḳ but süyek

kalkan bezi > şçitovidnaya jeleza > boġurdaḳ bez

kalp > serdtse > cürek

kamet > rost > boy, süyek

kan > krov > ḳan

kan dolaşımı > krovoobraşçeniye > ḳan aylanıv, ḳan cürüv

kan grubu > gruppa krovi > ḳannı gruppası

kanal > kanal > kanal, ilipin, indek

kanat > krılo > ḳanat, krılo

kanatçık > krılışko > ḳanatçıḳ

kâp > lodıjka > aşıḳ süyek, inçik

kapak > krışka > baş (*savutnuḳu*)

karaca > pleço > bilek (*çınadan oġarı canı*)

karaca kemiği > pleçevaya kost > bilek süyek

karaciğer > peçen > bavur

karın > utroba > ḳarın, iç

karın boşluğu > bryuşnaya polost > ḳarın

karın zarı > bryuşina > ḳarın ét, ḳarın

karıncık > jeludoçek > jeludoçek (*cürekni kesegi*)

kas > mıştsa > çabaḳ ét, muskul

kas doku > mışeçnaya tkan > muskulnu éti

kasık > paḫ > camız

kaş > brov > ḳaş

kavuk > moçevoy puzır > ḳuvuḳ

kebze > lopatka > cavrunla

kelle > golova > baş

kemik > kost > süyek

kemik zarı > nadkostnitsa > süyekni ḳaburġu

kemircik > ḫryaşç (*uşey i nosa*) > kemirçek, kemik süyek

kemirdek > ḫryaşç > kemirçek, kemik süyek

kesecik > puzıryok > kömük köz, kömükçük

kıç > zad > art, art canı

kıkırdak > ḫryaşç > kemirçek, kemik süyek

kıl > volos > tük, ḳıl

kirpik > resnitsa > kirpikle

kol > ruka > bilek; ḳol

kol kemiği > pleçevaya kost > bilek süyek

koltuk > podmışka > ḳoltuḳ tüb, ḳoltuḳ

koltuk altı > podmışka > ḳoltuḳ tüb, ḳoltuḳ

koyun > pazuḫa > ḳuvuş

köpek dişi > klık > azav tiş

köprücük kemiği > klyuçitsa > imbaş süyek

kör bağırsak > slepaya kişka > soḳur içegi

kromozom > ḫromosoma > ḫromosoma (*canıvar ém da ösümlük organizmni kletkasında yadronu boyavlu élementi*)

kulak > uḫo > ḳulaḳ

kulakçık > predserdiye > cürek başı

kulak davulu > barabannaya pereponka > ḳulaḳnı pereponkası

kulak kepçesi > uşnaya rakovina > ḳulaḳ (*kemirçegi*)

kulak zarı > barabannaya pereponka > ḳulaḳnı pereponkası

kuyruk kemiği > krestets > ḳuyruḳ süyek

kuyruk sokumu > kopçik > ḳuyruḳ süyek

kuzu dişi > moloçnıye zubı > ḳozu tişle

küçük dil > yazıçok > gitçe tilçik

küçük parmak > mizinets > gitçe barmaḳ

kürek kemiği > lopatka > cavrunla

lenf > limfa > limfa (*adamnı, ḫayvanlanı çarḫlarındağı suvsun zat*)

mafsal > sustav; soçleneniye > cik, buvun; bir birine calġav, bir étiv, bir birine begitiv

makat > zad > art, art canı

mebiz > yaiçnik > yaiçnik, tişilik bezi

meme > grud > öşün, töş, kökürek

meme başı > sosok > émçek, cukka

meni > sperma > sperma, oḳ

mesane > moçevoy puzır > ḳuvuḳ

mide > jeludok > aşḫın

mide kapısı > privratnik > saḳlavul (*ḳabaḳ éşikni ḳatında*)

nefes borusu > traḫeya > boġurdaḳ, ters tamaḳ

nesiç > tkan’ > tkan’, ét (*organizmde birça işlegen, bir biri bla baylamı, bir tuḳumlu kletkalanı ḳavumu*)

oğulduruk > matka > caş orun

om > om > om (*içi bla barġan tokga zatnı ḳarşçılığını ölçesi*)

omurga > pozvonoçnik > omuravla, sırt uzun, arḳa süyek, sırt

omurilik > spinnoy mozg > omurav cilik

omuz > pleço > bilek (*çınadan oġarı canı*)

organ > organ > organ, san

orta kulak > sredneye uḫo > ḳulaḳ içi

orta parmak > sredniy palets (*ruki*) > orta barmaḳ

öd > jyolç > öt

öd kesesi > jyolçnıy puzır > öt orun

ön kol > predpleçye > bilek (*çına bla buvunnu ortası*)

örgen > organ > organ, san

örs kemiği > nakovalnya > töş

pankreas > podjeludoçnaya jeleza > aşẖın tübündegi bez

parmak > palets > barmaḳ

pazı > bitseps > bitseps, bilekni çabaḳ éti

perçem > ẖoẖol > kekel

periton > bryuşina > ḳarın ét, ḳarın

plasenta > platsenta > kindik, ötene

pöç > kopçik > ḳuyruḳ süyek

rahim > matka > caş orun

rüşeym > embrion > émbrion, iç, bala, ḳarındağı bala

saç > volos > tük, ḳıl

safra > jyolç > öt

safra kesesi > jyolçnıy puzır > öt orun

sakak > dvoynoy podborodok > büklenñen saḳal

sakal > boroda > saḳal

salgı > sekretsiya > sekretsiya (*bezleni organizmge kerekli zatla çıġarıvları*)

salya > slyuna > tükürük, silegey, avuz suv

saydam tabaka > rogovaya oboloçka [glaza] > köznü rogovitsası

ser > golova > baş

serçe parmak > mizinets > gitçe barmaḳ

sırt > spina > arḳa, sırt, bel

sidik > moça > siydik

sidik borusu > moçetoçnik > siydik tamır (*bürekden ḳuvuḳġa*)

sidik kavuğu > moçevoy puzır > ḳuvuḳ

sidik torbası > moçevoy puzır > ḳuvuḳ

sidik yolu > moçeyspuskatelnıy kanal > siydik çıḳġan col

sidiklik > moçevoy puzır > ḳuvuḳ

sima > lik, litso > bet, çıray, türsün; bet, türsün, sıfat, çıray

sindirim > pişçevareniye > aş éritiv, aş siñdiriv

sine > grud > öşün, töş, kökürek

sinir > nerv > nerv, can tamır

sinir doku > nervnaya tkan’ > nervanı tkan’ı

sinüs > sinus > sinus

soluk > dıḫaniye > soluv

soluk borusu > traḫeya; dıḫatelnoye gorlo > boġurdaḳ, ters tamaḳ; soluġan tamaḳ

solunum > dıḫaniye > soluv

sperm > sperma > sperma, oḳ

sperma > sperma > sperma, oḳ

sulp > pozvonoçnıy stolb > sırt uzun, omuravla, arḳa süyek

surat > roja > sıfat, bet türsün, ḫamḫot /balk. juḫ

suyuk > jidkiy > suvsun

sümük doku > slizistaya oboloçka > ḫırıvlu ḳabuḳ

süt dişi > moloçnıy zubı > ḳozu tişle

süzüntü > filtrat > filtrat, süzülgen zat (*süzgüç, fil'tr bla*)

şah damarı > aorta > aorta (*öpkeleden ḳalġanña ḳan bergen, cürekni sol canından çıḳġan ullu ḳan tamır*)

şakak > visok > ḫonça, ḳulaḳ can

şehadet parmağı > ukazatelnıy palets > başala barmaḳ

şiryan > arteriya > arteriya, ḳan tamır (*bütey sanlaġa ḳan barġan tamır*)

taban > podoşva > oltan

tavşan dudağı > zayaçya guba > cırıḳ érin

telcik > nitoçka; jilka > ḫalıçıḳ; tırmı, sız

ten > telo > tin, töñek, san /balk. tömmek

teneffüs > dıḫaniye > soluv

tepke > refleks > refleks (*organizmni tışḫı sezimlege cuvabḫa reaktsiyası*)

ter > pot > ter

ter bezi > potovıye jelezı > ter bezle

tırnak > nogot > tırnaḳ

toksin > toksin > toksin, uv (*bir ḳavum ḫans, canıvar étedi*)

top sakal > espanolka (*borodka*) > citi saḳalçıḳ

toplardamar > vena > vena, ḳan tamır (*ḳan cürek taba barġan tamır*)

topuk > pyata > taban, ayaḳ

topuk kemiği > kabluk > taban

torba > meşok > meşok, maşok; ķabçıķ, tulluķ

trake > traẖeya, dıẖatelnoye gorlo > boġurdaķ, ters tamaķ; soluġan tamaķ

tulumcuk > ulitka > ulitka (*ķulaķnı tavuş éşitivçü iç bölümü*)

tükürük bezi > slyunnaya jeleza > tükürük bezle

tüy > volosok > tükçük, ķılçıķ

uca > kopçik > ķuyruķ süyek

us > um > aķıl

uyarım > prisposobleniye > caraşdırıv, tab (*ili* cararça) étiv

uyku > son > cuķu

uykuluk > podjeludoçnaya jeleza > aşẖın tübündegi bez

uyluk > bedro > bazıķ but

uyluk kemiği > bedrennaya kost > bazıķ but süyek

uzuv > çlen; organ > san; organ, san

uzviyet > organizm > organizm (*canı bolġan zat ne da ösgen bir ẖans*)

ün > golos > tavuş, avaz

üre > moçevina > moçevina (*azotlu veşçestvo*)

üye > organ, çlen > organ, san; san

vecih > litso > bet, türsün, sıfat, çıray

vena > vena > vena, ķan tamır (*ķan cürek taba barġan tamır*)

veraset > nasledstvennost’ > nasledstvennost’

verit > jila > ķan tamır

vücut > telo > tin, töñek san /balk. tömmek

yağ > jir > cav, çır; iç cav

yan > storona, bok > yüz, tarapcan, taba; can

yanak > şçeka > cayaķ, uvurt

yemek borusu > pişçevod > öñeç

yumruk > kulak > kulak, cumduruķ

yumurta > yaiçko > bürtük, taşaķ

yumurtalık > yaiçnik > yaiçnik, tişilik bezi

yutak > glotka > tamaķ, boġurdaķ

yutar hücre > fagotsit > fagotsit (*organizmde başẖa zatlanı, bakteriyalanı cutub éritgen kletka*)

yuvar > şar > şar

yürek > serdtse > cürek

yüz > sto > cüz

yüzük parmağı > bezımyannıy palets > sansız barmaḳ

zar > pereponka > pereponka

zülfüyâr > lokon > burma çaç coppu

zülüf > lokon > burma çaç coppu

7. Doğum, hayat, hayatın çağları, ölüm:

ahiret yolculuğu > smert’ > ölüm, acal

ahir zaman > posledneye vremya > art zamanda

anı > pamyat > és, aḳıl, añ

bebe > mladenets > ḳoyundağı (*ili* émçekdegi, beşikdegi) sabiy, ḳaġanaḳ sabiy

bebek > mladenets > ḳoyundağı (*ili* émçekdegi, beşikdegi) sabiy, ḳaġanaḳ sabiy

can > duşa > can

cenaze > pokoynik > ölük, ölgen adam; ḫarib, zavallı, cazıḳ

cenin > zarodış; embrion > balalanñanı; émbrion, iç, bala, ḳarındağı bala

ceninisakıt > vıkidış > zamanı cetmey tuvġan bala

ceset > trup > ölük

cife > trup > ölük; mıllıḳ

çağa > mladenets; rebyonok > ḳoyundağı (*ili* émçekdegi, beşikdegi) sabiy, ḳaġanaḳ sabiy; sabiy, bala

çocuk > rebyonok; ditya > sabiy, bala; sabiy

delikanlı > paren > caş

delikanlılık > yunost > caşlıḳ, caş zamanı (*adamnı*)

dirim > jizn’ > caşav; ömür

dirimlik > jiznennıy > caşav …

dirimsel > jiznennıy > caşav …

dirlik > pokoy > tınçlıḳ, raḫatlıḳ, mamırlıḳ

doğum sancıları > rodovıye sḫvatki > ḳozlav avruv

doğurganlık > plodovitost > ḳozlav, ḳozlab köbeyiv; bitimlik

ergenlik > [polovaya] zrelost > bişmeklik, cetgenlik

ergenlik çağı > zrelıy vozrast; zrelost > cıllıġı kelgen közüvde; bişmeklik, cetgenlik

erin > soverşennoletniy > aḳılbalıḳ

erinlik > soverşennoletiye > aḳılbalıḳ, aḳılbalıḳ boluv

fevt > smert’ > ölüm, acal

geberik > doḫlıy > ölgen, ḫaram ölgen

gençlik > molodost > caşlıḳ, caş zaman

göbek adı > imya > at

hayat > jizn' > caşav; ömür

hayat tarzı > obraz jizni > ḳalay caşaġanı

hilkat > priroda > ẖali, ḳılıḳ

irtihal > smert' > ölüm, acal

kâhil > zrelıy > aḳılbalıḳ bolġan,cıllıġı kelgen

kâhillik > zrelost' > bişmeklik, cetgenlik

kocakarı > staruẖa > ḳart ḳatın, amma /balk. ınna

krematoryum > krematoriy > krematoriy (*ölüknü küydürüvçü üy*)

lahit > grobnitsa; sarkofag > keşene; sarkofag, taş grob /balk. taş gulla

laşe > trup > (*jivotnogo*) mıllıḳ

leş > trup > (*jivotnogo*) mıllıḳ

makber > mogila > ḳabır, oba, kör

mantık öncesi > primitivnıy > taġılırġa, ḳoşulurġa, taġılıb

matem > traur > ḳara, ḳara tutuv

memat > smert' > ölüm, acal

merhum > usopşiy > ölgen

merhume > pokoynitsa > ölük, ölgen adam; ẖarib, zavallı, cazıḳ

merkat > mogila > ḳabır, oba, kör

metfen > mogila > ḳabır, oba, kör

mevt > smert' > ölüm, acal

mevta > mertvetsı, pokoyniki, trupı > ölük, ölü, ölgen adam

meyyit > mertvetsı, pokoyniki, trupı > ölük, ölü, ölgen adam

mezar > mogila > ḳabır, oba, kör

mezaristan > kladbişçye > ḳabırla

mezarlık > kladbişçye > ḳabırla

morg > morg > morg (*bolnitsada ölüknü salġan üy*)

mumya > mumiya > ölük (*çirimey köbden beri turġan*)

müteveffa > umerşiy > ölgen, avuşẖan

nevzat > novorojdyonnıy [rebyonok] > cañı tuvġan

ölü > mertvets > ölük, ölü, ölgen adam

ömür > jizn’ > caşav; ömür

sinlik > kladbişçe > ḳabırla

son nefes > agoniya > can tartıv

taziye > soboleznovaniye > ḳayġı söz, ḳayġırıv, buşuv étiv

üçüz > troynya > üç égiz

vasiyetname > zaveşçaniye > osiyat, osiyat étiv; osiyat ḳaġıt (*dokument*)

vefat > smert’ > ölüm, acal

veladet > rojdeniye > tuvuv, tuvġan

yas > traur > ḳara, ḳara tutuv

yaş > vozrast > cıl, zaman

yaşam > jizn’ > caşav; ömür

yaşantı > jizn’ > caşav; ömür

yaşatıcı > jizneuterjdayuşçiy > caşavnu igi körgen

yaş günü > den rojdeniya > tuvġan kün

yaşlı > pojiloy; nemolodoy > ḳartayġan, ḳartaya başlaġan, cılı kelgen; adam ortasına kelgen, cılı kelgen, adam ortası bolġan, caş tül

yaşlılık > zrelıy vozrast > cıllıġı kelgen közüvde

yavru > ditya > sabiy

yeni yetme > soverşennoletniy > aḳılbalıḳ

yeni yetmelik > soverşennoletiye > aḳılbalıḳ, aḳılbalıḳ boluv

yetişkin > vzroslıy > cetgen, ullu, aḳıl-balıḳ bolġan

yetişkinlik > zrelost’ > bişmeklik, cetgenlik

8. Hastalıklar, tedaviler:

aft > tsinga > tsinga (*vitaminleni azlığından ķozġalġan tiş ét avruv*)

ağır hasta > tyajelobolnoy > ķıyın avruġan

ağır yaralı > tyajeloranenıy > avur caralı

ağrı > bol’ > avruv, açıv

ağrılı > boleznennıy > avruvçu, avruġan

akarca > svişç > aşlanñan cara

akbasma > katarakta > katarakta, közge av çabıv

akıl zayıflığı > slaboumiye > aķıldan cartılıķ (*ili* kemlik)

aksırık > çiẖanye > çüçkürüv

aksu > katarakta > katarakta, közge av çabıv

alkolik > alkogolik > alkogolik, içgiçi, tartıvçu, tartıvuķ

alkolizm > alkogolizm > alkogolizm, içgiçilik

anemi > anemiya > anemiya, az ķanlılıķ, ķanı azlıķ

anemik > anemiçnıy > anemiyalı, az ķanlı

anestezi > anesteziya > anesteziya (*avruġan cerni açıġanın darman bla serivün étiv*)

anjin > angina > angina (*tamaķ avruv*)

apandisit > appenditsit > appenditsit, soķur içegini avruvu

apse > abstsess > irinlev, irin étiv

arpacık > yaçmen > bürtük

astım > astma > astma, buvuluv

ateh > glubokaya starost > bek ķartlıķ

basur > gemorroy > gemorroy (*tüz içegini ķan tamırları kerilib ķan kelgen avruv*)

baş ağrısı > golovnaya bol’ > baş avruv

baş dönmesi > golovokrujeniye > baş aylanıv, közü ķarangı étiv

baş (II) > gnoynik > irinlegen cer

bel soğukluğu > gonoreya > gonoreya, orus avruv

belirgi > yasnost’ > açıķlıķ, carıķlıķ, çuvaķlıķ

birsam > gallyutsinatsiya > gallyutsinatsiya, közge körünüv, ķulaķġa keliv (*bolmaġan zat barça körünüv*)

biyopsi > biopsiya > biopsiya (*avruġannı avruvun tabar üçün étinden alıb mikroskop bla ḳarav*)
boğak > angina > angina (*tamaḳ avruv*)
boğmaca > uduşye > buvuluv, soluvu tıyılıv
bronşit > bronḫit > bronḫit
bulantı > toşnota > ḳusarıñ keliv, ḳusarġa tartışıv, kölüñ bulġanıv
bulaşıcı hastalık > zaraznaya bolezn’ > cuvuḳġan avruv
bunama > [starçeskoye] slaboumiye > aḳıldan cartılıḳ (*ili* kemlik)
buru > koliki > çançḫı, çançıb avruv, çançıv
buruntu > koliki > çançḫı, çançıb avruv, çançıv
cedre > zob > maḳa
ceriha > rana > cara
cerrahi müdahale > operatsiya > operatsiya, carıv
cır cır > treşçotka > çıḳırdavuḳ
cüzam > prokaza > prokaza, kelepen
cüzamlı > prokajyonnıy > prokazadan avruġan
çakma > gnoynik > irinlegen cer
çıban > gnoynik > irinlegen cer
çıkık > vıviḫ; vıviḫnutıy > tayıv, çıġıv, çıḳġan
çopur > ryaboy; ryabina > ḫurtta; ḫurtta, ḫurttaçıḳ
çor > bolezn’ > avruv
çorlu > bol’noy > avruġan
dang > ispanka > kesekle (*bir türlüsü*)
deniz tutması > morskaya bolezn’ > keme caraşmay, köl bulġanıv
dezenfeksiyon > dezinfektsiya > dezinfektsiya (*darmanla bla cuḳġan avruvlanı mikrobların tas étiv*)
difteri > difteriya > difteriya, buvala
diyet > diyeta > diyeta (*aş ayırıb, mizam bla aşav*)
dizanteri > dizenteriya > dizenteriya (*içden ḳan bardırġan cuḳġan avruv*)
dokunmabana > rak > éşek gummos
döküntü > sıp > éşme, çapırıv, üsüne çıḳġanı (*avruvdan*)

drenaj > drenaj > drenaj (*mırdı cerni indekle ḳazıb, bırġıla salıb ḳurutuv; ol indekle, bırġıla*)

dumağı > nasmork > kesekle

duyum yitimi > anesteziya > anesteziya (*avruġan cerni açıġanın darman bla serivün étiv*)

düztabanlık > ploskostopiye > balaḳsızlıḳ

egzama > ekzema > at sirke, temirev, sirke

enfeksiyon > infektsiya > infektsiya (*avruvnu cuḳdurġan zat, mikrob*)

enjektör > şprits > şprits

epidemi > epidemiya > epidemiya (*cuḳġan avruvnu keñ cayılġanı*)

epidemik > epidemiçeskiy > epidemiyalıḳ, cuḳġan

epidemiyoloji > epidemiologiya > epidemiologiya (*meditsinada cuḳġan avruv ḳalay çıḳġanın, ḳalay cayılġanın, anı ḳalay tırġa kereklisin tintgen bölüm*)

esen > zdorovıy; nevredimıy > sav, savluḳlu, savluğu igi, avrumaġan; zaran cetmegen, ḳıyavsuz

esenlik > zdorovye > savluḳ, savluḳ-ésenlik

estetik > estetika > estetika

ezik > razbitıy > sınñan, uvalġan, carılġan

farmakolog > farmakolog > farmakolog (*farmakologiyanı ustası*)

farmakoloji > farmakologiya > farmakologiya (*darman zatlanı organizmge keltirgen ẖayırlarını, ẖatalarını üsünden ilmu*)

felç > paraliç > paraliç (*san ḳuruşdurġan avruv*)

fıtık > grıja > çımıltır /balk. çırmıltın

fiske > krovopodtyok > ḳan uyġan, kültüm, ẖustos çabẖan

fistül > fistula > aşlanñan cara

fizyoterapi > fizioterapiya > fizioterapiya (*avruġannı carıḳ, cılı, suv,élektriçestvo d. a. k. zatla bağıv*)

flebit > vospaleniye venı (*ven*) > suvuḳ avruv, suvuḳ tiyiv, vospaleniye, ḳızarıv

flegmon > flegmona > flegmona, irinlev

forseps > şçiptsı > ḳısẖaç, ḳıçẖaç

frengi > sifilis > sifilis, orus avruv

gaseyan > toşnota > ḳusarıñ keliv, ḳusarġa tartışıv, kölüñ bulġanıv

gebe > beremennaya > buvaz, ḳarnı bolġan

gebelik > beremennost’ > buvazlıḳ

glokom > glaukoma > glaukoma (*köznü içinde basımı asırı ullu bolub avruvu*)

göğüs darlığı > uduşye; astma > buvuluv, soluvu tıyılıv; astma, buvuluv

göğüs hastalığı > tuberkulyoz > tuberkulyoz, öpke avruv, çaḫotka

grip > gripp > gripp, kesekle

gripli > grippoznıy > gripp …; grippden avruġan, kesekle tiygen

guatr > zob > taş dordan, dordan /balk. dorden

guşa > zob > taş dordan, dordan /balk. dorden

hacamat > krovopuskaniye > ḳan alıv

hadım > yevnuḫ > yevnuḫ (*biçilgen cumuşçu*)

hamile > beremennaya [jenşçina] > buvaz, ḳarnı bolġan; buvaz ḳatın

hamilelik > beremennost’ > buvazlıḳ

hapçı > narkoman > narkomaniyadan avruġan adam

hasta > bol’noy; bolezn’ > avruġan; avruv

hastalık > bolezn’ > avruv

hıfzıssıhha > gigiyena; sanitariya > gigiyena (*savluḳnu saḳlar üçün étilgen madarlanı tintgen ilmu; savluḳnu saḳlar üçün étilgen madarla*); sanitariya, savluḳ ém tazalıḳ saḳlav

hıyarcık > bubon > turġan bez

hipermetrop > dalnozorkiy > uzaḳda igi körgen, cuvuḳda igi körmegen

hipertansiyon > gipertoniya > gipertoniya (*tamırlada ḳannı basımını költürülüvü*)

histeri > isteriya > isteriya (*nerv avruv*)

histerik > isteriçeskiy, isteriçnıy > isteriyadan avruġan

humma > liḫoradka > bezgek

hummalı > liḫoradoçnıy > suvuḳsuratḫan, ḳaltıratḫan, bezgekden bolġan

hunnak > angina > angina (*tamaḳ avruv*)

ısı > goryaçiy; jarkiy > issi, ḳızġan; issi

ıspazmoz > spazma; sudoroga > buvuluv, buvulġan cer; ḳarışıv, tartınıv

iç bulantısı > toşnota > ḳusarıñ keliv, ḳusarġa tartışıv, kölüñ bulġanıv

iç sürme > dizenteriya > dizenteriya (*içden ķan bardırġan cuķġan avruv*)

iğne > igla > iyne

ihtilat > komplikatsiya > komplektsiya > komplektsiya, bitgeni (*adamnı sanlarını*)

iki canlı > beremennaya > buvaz, ķarnı bolġan

ikiz > dvoynya > égizle, éki égiz

iktidarsızlık > bessiliye > ķarıvsuzluķ, küçsüzlük, ķoldan kelmev

illet > bolezn' > avruv

illetli > boleznennıy > avruvçu, avruġan

iltihabi > vospalitel'nıy > suvuķ cetgen, vospaleniye …

iltihap > vospaleniye > suvuķ avruv, suvuķ tiyiv, vospaleniye, ķızarıv

iltihaplı > vospalitel'nıy > suvuķ cetgen, vospaleniye …

ince hastalık > çaẖotka > öpke avruv

incitmebeni > rak (*bolezn'*) > rak, éşek gummos

indifa > sıp > éşme, çapırıv, üsüne çıķġanı (*avruvdan*)

indifai > sıpnoy > teli avruv (*avruġannı çapırıb üsüne çıķġan türlüsü*)

ingin > katar > katar (*sliz oboloçkanı vospaleniyesi*)

inme > apopleksiya > apopleksiya (*mıyıġa ķan ķuyulġan, mıyını ķan tamırı bitelgen avruv*)

inorganik > neorganiçeskiy > neorganiçeskiy, organikaġa tiyişmegen, cansız

intan > infektsiya> infektsiya (*avruvnu cuķdurġan zat, mikrob*)

intani > infektsionnıy > cuķġan

intaniye > infektsionnıye bolezni > cuķġan avruvla

irin > gnoy > irin

irinli > gnoynıy > irin …, irinlegen

ishal > dizenteriya > dizenteriya (*içden ķan bardırġan cuķġan avruv*)

isilik > sıp > éşme, çapırıv, üsüne çıķġanı (*avruvdan*)

iskorbüt > tsinga > tsinga (*vitaminleni azlıġından ķozġalġan tiş ét avruv*)

isteri > isteriya > isteriya (*nerv avruv*)

isterik > isteriçnıy, isteriçeskiy > isteriyadan avruġan

istifra > rvota > ķusuv

itdirseği > yaçmen > bürtük

jinekoloji > ginekologiya > ginekologiya (*tişirıv avruvlanı bağıvnu üsünden ilmu*)

kabız > zapor > içi ḳatıv

kabızlık > zapor > içi ḳatıv

kabuk > kora > ḳabuḳ

kadavra > trup > ölük

kadın hastalıkları > jenskiye bolezni > tişirıv avruvla

kalp çarpıntısı > biyeniye serdtsa > cürekni uruvu (*ili* tebivü)

kalp hastalığı > serdeçnıye bolezn’ > cürek avruvla

kambur > gorbatıy > mukkur /balk. guppur

kamburluk > gorb > mukkur /balk. guppur

kan aktarması > perelivaniye krovi > ḳan ḳuyuv (*birevden alıb*)

kan çıbanı > furunkul > bitgen, çaçıravuḳ

kan nakli > perelivaniye krovi > ḳan ḳuyuv (*birevden alıb*)

kan zehirlenmesi > zarajeniye krovi > ḳannı avruvu

kanama > krovotoçeniye > ḳan keliv (*ili* ağıv, ketiv)

kangren > gangrena > gangrena (*organizmni bir cerini ne da sanı ḳaralıvu, kögerivü*)

kanlı > okrovavlennıy > ḳanña boyalġan, ḳan cuġu

kanser > rak > rak, éşek gummos

kansız > beskrovnıy > ḳansız, kögergen, aġarġan

kansızlık > malokroviye > ḳanı azlıḳ, az ḳanlılıḳ

karabasan > koşmar > basdırıḳlanıv

karağı > koçerga > ot ḳıçḫaç, koçerga

karahumma > bryuşnoy tif > teli avruv

karantina > karantin > karantin (1.*cuḳġan avruvdan avruġanlanı ḳalġanladan ayırıv*; 2.*cuḳġan avruv bolġan cerden kelgen zatlaġa ḳaralıvçu cer*)

karasu > glaukoma > glaukoma (*köznü içinde basımı asırı ullu bolub avruvu*)

kardiyak > serdeçnik > cüregi avruġan adam

kardiyogram > kardiogramma > kardiogramma (*cürekni işlegenin körgüzgen sızla*)

karha > rana > cara

karın ağrısı > koliki > çançḫı, çançıb avruv,çançıv

kasınç > spazma > buvuluv, buvulġan cer

katarakt > katarakta > katarakta, közge av çabıv
kavlıç > grıja > çımıltır /balk. çırmıltın
kazıklı humma > stolbnyak > stolbnyak (*adamnı çabaḳ éşlerin tardındırġan avruv*)
kızamık > kor > köme
kızamıkçık > krasnuḫa > ḳızıl avruv, çapırġan avruv
kızıl yörük > roja > biyçe tükürük,çapırġan avruv, roja
kolera > ḫolera > ḫolera, ḫaler
kolik > koliki > çançḫı, çançıb avruv,çançıv
kramp > sudoroga > ḳarışıv, tartınıv
kretenizm > kretinizm > kretinizm (*sabiylikden maḳası bolub, boġaġı avrub, andan çıḳġan cartaḳıllıḳ*)
kriz > krizis > krizis (*avruvnu ém ḳıyın közüvü*)
kuduz > beşenıy > ḳuturġan
kulunç > kolika > çançḫı, çançıb avruv,çançıv
kurca çıbanı > razdrajeniye > ḳozġav, açıtıv,kiçitiv, avrutuv
kurdeşen > krapivnitsa > krasavets > ariv, çıraylı
kuru öksürük > suḫoy kaşel > ḳurġaḳ cötel
kuşpalazı > difteriya > difteriya, buvala
lekeli humma > sıpnoy tıf > teli avruv (*avruġannı çapırıb üsüne çıḳġan türlüsü*)
malarya > malyariya > bezgek
manyak > manyak > manyak, maniyalı adam, şaşḫınlı
mayasıl > ekzema > at sirke, temirev, sirke
megalomani > maniya veliçiya > ullu adama deb turuv
melankoli > melanḫoliya > melanḫoliya (*adamnı mişav, kölü az, mıdaḫ, salḳın étgen avruv*)
migren > migren > baş avruv
miyop > blizorukiy > cuvuḳda körgen, uzaḳda körmegen
müshil > slabitelnoye > iç ötdürgen darman
müzmin > ḫroniçeskiy > uzaḳġa sozulġan, éski, toḫtamaġan,sav bolurġa unamaġan
nasır > mozol > berç
nefes darlığı > astma > astma, buvuluv

nefrit > nefrit > nefrit (*bürek avruv*)

nekahet > slabost > ķarıvsuzluķ, oñsuzluķ, çırķımlıķ

nevazil > prostuda; nasmork > suvuķ tiyiv (*ili* cetiv), suvuķ kiriv; kesekle

nevralji > nevralgiya > nevralgiya (*nerv avruv*)

nevrasteni > nevralgiya > nevralgiya (*nerv avruv*)

nevroz > nevroz > nevroz (*ara nerv sistemanı avruvu*)

nezle > nasmork > kesekle

ödem > otyok > köbüv

öksürük > kaşel > cötel

ölet > epidemiya > epidemiya (*cuķġan avruvnu keñ cayılġanı*)

ötürük > ponos > ötüv, zıbırıķ

paçavra hastalığı > gripp > gripp, kesekle

patoloji > patologiya > patologiya (*adamnı, canıvarnı çarḫında avruvnu tintgen ilmu*)

peri hastalığı > epilepsiya > epilepsiya, ķoyan avruv

pesimist > pessimist > pesimist, umutsuz, kölsüz

presbitlik > dalnozorkost > uzaķda igi körüv, cuvuķda igi körmev

raşitizm > raḫit > raḫit (*sabiyni organizminde tıtırnı tuzları cetişmey bolġan avruv*)

romatizma > revmatizm > revmatizm, cel avruv

sadist > sadist > sadist, zorluķdan ķanmavçu, artıķlıķdan toymaġan, zalim adam, ķatı adam

sadizm > sadizm > sadizm, zorluķdan kanmav, artıķlıķdan toymav, zalimlik, ķatılıķ

saka > obmorok > oysurav, és taşlav, kölge çabıv

sakağı > sap > mañķa, mañķa avruv

sakat > uveçnıy > saķat,raḫın, caralı

salgın > epidemiya > epidemiya (*cuķġan avruvnu keñ cayılġanı*)

sancı > koliki > çançḫı, çançıb avruv, çançıv

sara > epilepsiya > epilepsiya, ķoyan avruv

saralı > epileptik > epilepsiyası (*ili* ķoyan avruvu) bolġan adam

sarılık > jeltizna > sarılıķ

satlıcan > plevrit > plevrit (*öpkeni ķabuġunu avruvu*)

sayrı > bol’noy > avruġan

sayrılık > bolezn’ > avruv

sedef > perlamutr > cıltıravuḳ süyek, perlamutr

sekte > apopleksiya > apopleksiya (*mıyıġa ḳan ḳuyulġan, mıyını ḳan tamırı bitelgen avruv*)

septisemi > zarajeniye krovi > ḳannı avruvu

sınık > razbitıy > sınñan, uvalġan, carılġan

sıtma > liḫoradka > bezgek

sıyrık > ssadina; tsarapina > sıdırılġan cer; tırnalġanı, sıdırılġanı sıdırılġan cara, tırnaḳ ız, tırnaḳ cara

sızı > bol’ > avruv, açıv

sifilis > sifilis > sifilis, orus avruv

siğil > borodavka > gummos

sinir argınlığı > nevrasteniya > nevrasteniya (*nerv sistemanı avruvu*)

sinir hastalığı > nevralgiya > nevralgiya (*nerv avruv*)

sinirsel > nervnıy > nerv …, nervalanı, can tamırlanı

sirayet > infektsiya > infektsiya (*avruvnu cuḳdurġan zat, mikrob*)

soğuk algınlığı > prostuda > suvuḳ tiyiv (*ili* cetiv), suvuḳ kiriv

soğuklama > prostuda > suvuḳ tiyiv (*ili* cetiv), suvuḳ kiriv

soluk benizli > blednolitsıy > sazbet, aḳbet, aḳ şilli

sökel > uveçnıy > saḳat, raḫın, caralı

suçiçeği > vetryanaya ospa > suv çeçek

süreğen > ḫroniçeskiy > uzaḳġa sozulġan, éski, toḫtamaġan,sav bolurġa unamaġan

sürgün > dizenteriya > dizenteriya (*içden ḳan bardırġan cuḳġan avruv*)

şaşı > kosoy > södegey, köndelen

şeker hastalığı > saḫarnaya bolezn > diabet (*adamnı çarḫını şeker cetişmegenden avruvu*)

şifa > istseleniye > sav boluv

şiş > opuḫol > köbgen

şizofren > şizofrenik > şaşḫan adam, başı ḳısḫan adam

şizofreni > şizofreniya > şizofreniya (*psiḫikalıḳ avruv, mıyını avruvu*)

tansiyon > krovyanoye davleniye > ḳan basım, ḳannı davleniyesi

taşıyıcı > nositel > cürütgen zat, çıġarġan zat, çıġarġan adam, cürütgen adam

taun > çuma > émina

tavukgötü > borodavka > gummos

tavukkarası > kurinaya slepota > ḳarangıda körmev

tedavi > istseleniye > sav boluv

temriye > prışç > çaçıravuḳ

tetanos > stolbnyak > stolbnyak (*adamnı çabaḳ étlerin tartındırġan avruv*)

tifo > tif > teli avruv, tif

tifüs > tif > teli avruv, tif

tik > tik > sekiriv, ḳımıldav (*adamnı betini, boynunu, ḳollarını çabaḳ étlerini kesi allına tartınıvları, ḳımıldavları*)

tiryak > protivoyadiye > uvun alġan (*ili* tıyġan) zat

topal > ḫromoy > asḫaḳ

trahom > traḫoma > traḫoma (*cuġuvçu köz avruv*)

tumağı > nasmork > kesekle

tutarak > pripadok > avruvu tutuv

tutarga > pripadok > avruvu tutuv

tutarık > pripadok > avruvu tutuv

tuzlu balgam > lişay > temirev (*çeşuyçatıy*)

tümör > opuḫol > köbgen

ufunet > vospaleniye > suvuḳ avruv, suvuḳ tiyiv, vospaleniye, ḳızarıv

ur > opuḫol > köbgen

uyuz > çesotka > kiçiv

uyuzlu > çesotka > kiçiv

üçüncül > troynoy > üç, üç ḳat, üç kere köb

ülser > yazva > cara, yazva

ürtiker > krapivnitsa > tuzlama

veba > çuma > émina

vebalı > çumnoy > émina …, éminanı

veca > bol’ > avruv, açıv

vejetasyon > vegetatsiya > vegetatsiya (*ösümlükleni ösüvleri ém da caşavları*)

verem > tuberkulyoz > tuberkulyoz, öpke avruv, çaẖotka

veremli > tuberkulyoznıy > tuberkulyoz …, tuberkulyoznu, tuberkulyoznu

virüs > virus > virusla (*cuḳġan avruvlanı mikrobları*)

yangı > vospaleniye > suvuḳ avruv, suvuḳ tiyiv, vospaleniye, ḳızarıv

yangılı > vospalyonnıy > suvuḳ cetgen, ḳızarġan, vospaleniye bolġan

yaralı > ranenıy > caralı, cara tüşgen, caralı bolġan

yarım baş ağrısı > migren > baş avruv

yarımlık > grıja > çımıltır /balk. çırmıltın

yatalak > bol'noy > avruġan

yenirce > yazva > cara, yazva

yılancık > roja > biyçe tükürük,çapırġan avruv, roja

yilbik > epilepsiya > epilepsiya, ḳoyan avruv

yürek çarpıntısı > serdtsebiyeniye > cürek tebiv (*ili* uruv)

zatülcenp > plevrit > plevrit (*öpkeni ḳabuġunu avruvu*)

zührevi > veneriçeskiy > venerik …

zührevi hastalıklar > veneriçeskiye bolezni > venerik avruvla

zükâm > nasmork > kesekle

9. Hekim, eczacı, cerrah:

akliyeci > psiḫiatr > psiḫiatr (*psiḫiatriyanı ustası –vraç*)

ameliyat > operatsiya > operatsiya, carıv

ampütasyon > amputatsiya > amputatsiya, kesiv (*butnu, ḳolnu d.a.k.*)

antibiyotik > antibiotik > antibiotikle (*penitsillin, biomitsin zat degença darmanla*)

asabiye > nevrologiya > nevrologiya (*nerv sistemanı ém da anı avruvlarını üsünden ilmu*)

asabiyeci > nevropatolog > nevropatolog (*nerv avruvlaġa ḳaraġan usta vraç*)

aşı > vaktsina > vaktsina (*cuḳġan avruvladan saḳlaġan darman*)

baştabip > glavnıy vraç > tamada vraç

baypas > otvetvleniye > butaḳ ayırıv, butaḳ étiv

cerrah > ḫirurg > ḫirurg, carıvçu vraç

çiçek aşısı > ospoprivivaniye > çeçek salıv

dâhiliye mütehassısı > terapevt > terapevt (*iç avruvlaġa ḳaraġan vraç*)

dâhiliyeci > terapevt > terapevt (*iç avruvlaġa ḳaraġan vraç*)

deva > lekarstvo > darman

diş hekimi > zubnoy vraç > tiş doktor

dişçi > zubnoy vraç > tiş doktor

doktor > doktor, vraç > doktor, vraç

doz > doza > doza, marda

dozaj > dozirovka > mardalav, marda salıv

ebe > povivalnaya babka > anaçı ḳatın

eczacı > farmatsevt > farmatsevt (*darman ḫazırlavçu usta*)

eczacılık > farmakologiya > farmakologiya (*darman zatlanı organizmge keltirgen ḫayırlarını, ḫatalarını üsünden ilmu*)

eczane > apteka > apteka

em > lekarstvo > darman

enjeksiyon > infektsiya > infektsiya (*avruvnu cuḳdurġan zat, mikrob d.a.k.*)

enjektör > şprits > şprits

epidemiyoloji > epidemiologiya > epidemiologiya (*meditsinada cuķġan avruv ķalay çıķġanın, ķalay cayılġanın, anı ķalay tıyarġa kereklisin tintgen bölüm*)
farmakolog > farmakolog > farmakolog (*farmakologiyanı ustası*)
farmakoloji > farmakologiya > farmakologiya (*darman zatlanı organizmge keltirgen ḫayırlarını, ḫatalarını üsünden ilmu*)
gargara > poloskaniye [dlya gorla] > avuz çayķaġan darman
hazakat > iskusstvo; opıtnost' > iskusstvo; ustalıķ, çemerlik; opıtlılıķ, sınamlılıķ, ustalıķ
hazakatli > opıtnıy > sınamlı, usta, opıtlı
hazık > iskusnıy, opıtnıy > çemer, usta, ķolu bilgen; sınamlı, usta, opıtlı
hekim > vraç; doktor > vraç, doktor
hekimbaşı > glavnıy vraç > tamada vraç
hemşire > meditsinskaya sestra > medsestra
Hint yağı > kastorovoye maslo > kastorka cav (*iç ömdürgen darman*)
iğne > igla > iyne
ilaç > lekarstvo > darman
ilaçsız > neizleçimıy, neistselimıy > sav bolmazlıķ
ispençiyari > farmatsevtika > farmatsevtika (*darmanlanı ḫazırlav, étiv ém da saķlav işleni üsünden ilmu*)
jinekolog > ginekolog > ginekolog (*tişirıv avruvlanı bağıvçu vraç*)
kâfur > kamfora > kamfora (*darman*)
kırıkçı > kostoprav > usta, çıķġannı salıvçu, sınñannı baylavçu
kinin > ḫinin > ḫinin, bezgek darman (*ḫina terekni ķabuğundan étilgen aķ poroşok*)
kirli kan > venoznaya krov > venadağı ķan
kist > kista > kista (*köbüb içi sarı suv, irin bolġan cer*)
klinik > klinika > klinika (*avruġanlanı baķġan bla Birge oķutuv-ilmu işle da bardırġan bolinitsa*)
komplikasyon > oslojneniye > ķıyın étiv, tabsız étiv; ķıyın boluv, tabsız boluv
kompres > kompress > kompress (*avruġan cerge salınıvçu baylav*)
komprime > tabletka > tabletka (*darman güttüçük*)
konsulto > konsilium > konsilium (*doktorlanı cıyılıb keñeşivleri*)
konsültasyon > konsultatsiya > konsultatsiya, onov üretiv

korteks > kora > ḳabuḳ

kuron > koronka (*zuba*) > tişni tış ḳabuğu

kuşkanadı > difteriya > difteriya, buvala

kür > leçeniye > bağıv

kürtaj > abort > abort, iç aldırıv, iç ketiv; taşlav

lavman > klizma > klizma

lavta > akuşer > akuşer (*sabiy tabḫanña, ḳarnı bolġanña ḳaraġan vraç*)

lop > dolya > kesek, bölük

melez > metis > metis (1.*metizatsiyadan sora çıḳġan canıvar ne da ḫans*; 2.*atası bir rasadan, anası başḫadan bolġan adam*)

merhem > maz > maz, balḫam

metis > metis > metis (1.*metizatsiyadan sora çıḳġan canıvar ne da ḫans*; 2.*atası bir rasadan, anası başḫadan bolġan adam*)

mikrobik > infektsionnıy > cuḳġan

mikrop > mikrob > mikrob

morfin > morfiy > morfiy (*cuḳlatḫan, avruvnu cöl étgen narkotik darman*)

muayene > osmotr > ḳarav, ḳarab çığıv

müsekkin > uspokoytelnıy > tınç (*ili* raḫat) étgen, köl basḫan, kölün raḫat étgen, sabır étgen

nefes > dıḫaniye > soluv

nöron > neyron > neyron, nerv kletka

ortopedi > ortopediya > ortopediya (*meditsinada mukkurlanı, ḳıñırlanı, sanları saḳatlanı baḳġan bölüm*)

otacı > lekar > bağıvçu, usta, doktor

pansuman > perevyazka > baylav, ḳısıv

panzehir > protivoyadiye > uvun alġan (*ili* tıyġan) zat

penisilin > penitsillin > penitsillin

plastik ameliyat > plastiçeskaya operatsiya > plastika operatsiya (*sav cerden avruġan cerge teri tigiv*)

plazma > plazma > plazma (*ḳannı suvsun zatı*)

poliklinik > poliklinika > poliklinika

pomat > pomada > pomada, boyav, ingilik

pratisyen > praktikant > praktikada turġan adam, praktikaçı, praktikant

psikolog > psiẖolog > psiẖolog (1.*psiẖologiyanı ustası*; 2.*adamnı aḳılındaġın, kölündegin usta bilivçü, sınçı adam*)

psikoz > psiẖoz > psiẖoz, aḳıldan tayıv, kete-kele turuv

radyoterapi > radioterapiya > radioterapiya (*radiy ém da başẖa radioaktivli zatla bla baġıv*)

reçete > retsept > retsept, darman ḳaġıt

revir > ambulatoriya; lazaret > ambulatoriya; lazaret (*asker bolinitsa*)

röntgen > rentgen > rentgen, küzgü

ruh hekimi > psiẖiatr > psiẖiatr (*psiẖiatriyanı ustası-vraç*)

sargı > bandaj > çuba, bandaj

sertabip > glavnıy vraç > tamada vraç

serum > vaktsina; sıvorotka > vaktsina (*cuḳġan avruvladan saḳlaġan darman*); sıvorotka (*vuġan ḳannı cuḳası*)

sezaryen > kesarevo seçeniye > sabiyniy ḳarın carıb alıv

sıhhat > zdorovye > savluḳ, savluḳ-ésenlik

sıhhi > sanitarnıy > sanitar …

sıhhiye > sanitariya > sanitariya, savluḳ ém tazalıḳ saḳlav

skleroz > skleroz > skleroz

sterilazasyon > sterilizatsiya > sterilizatsiya étiv (*mikroblanı öltürüb, avruv cuḳmazça étiv*)

sterilize > sterilnıy > (*obezzarajennıy*) sterilizatsiya étilgen, taza

şırınga > şprits > şprits

şifahane > bolnitsa > bolnitsa

şurup > sirop > sirop (*tatlı köget suv*)

şvester > meditsinskaya sestra > medsestra

tababet > meditsina > meditsina

tanı > simptom > simptom, ışav (*avruvnuḳu*)

tedavi > istseleniye > sav étiv

telkih > privivka > salıv, privivka étiv

tenkiye > oçişçeniye > arivlav, tazalav, arıtıv, boşatıv

tentürdiyot > nastoyka yoda > yondu nastoykası

teşrihhane > anatomiçeskiy teatr > ölükleni carıvçu cer

tıbbi > meditsinskiy > meditsina …, meditsinaġa kerekli

tımar > perevyazka > baylav, ḳısıv

tıp > meditsina > meditsina

tonik > ukreplyayuşçeye sredstvo > küç bergen darman

tüberküloz > tuberkulyoz > tuberkulyoz, öpke avruv, çaḫotka

verici > posılnıy > barçı-kelçi, cumuşḫa cürüvçü

vitamin > vitamin > vitamin

yakı > plastır > plastır (1.*caranı üsüne salınıvçu bıstırçıḳġa cağılġan cabışmaḳ darman, melte, balḫam*; 2.*kemeni teşiklerin camarġa cürütülgen keten camav*)

yara > rana > cara

yatıştırıcı > uspokoytelnıy > tınç (*ili* raḫat) étgen, köl basḫan, kölün raḫat étgen, sabır étgen

10. Besinler:

ab > voda > suv

abur cubur > meşanina; vsyakaya vsyaçina > bulġama, ķatış-ķutuş; ķayarı bolmaġan zat, ne türlü zat da, türlü-türlü zatla

ağız tütünü > jevatelnıy tabak > çaynavçu tütün

ala sulu > nedozrelıy; nedospelıy > çiy, igi bişmegen; igi bişmegen, bişib boşamaġan, cetmegen

alakok > vsmyatku > çiyli-bişli, ḫıre bişirib, cartı-ķurtu bişirib

altüst böreği > pirojok > pirojok, börekçik

amberbu > aromatnıy > ariv iyisli

arpa suyu > pivo > sıra, pivo

aş > yeda > aş, aşarıķ, azıķ

ayçiçeği yağı > podsolneçnoye maslo > çöblev cav

ayran > ayran > ayran

azık > proviziya > azıķ, aşarıķ

azıklık > prodovolstviye > aşarıķ, aşarıķla, aşarıķ zatla

bade > vino > çaġır

bahar (II) > pryanost' > ariv iyisli ḫans

baharat > pryanost' > ariv iyisli ḫans

bakliyat > bobovıye (*struçkovıye*) rasteniya > ķudoru ösümlükle

bal > myod > bal

balık çorbası > uḫa > çabaķ şorpa

balık eti > [rıbnoye] file > ķılı ayırılġan çabaķ ét

bastık > pat > pat

baston francala > baton > baton (*zugul aķ ötmek*)

bazlama > lepyoşka > güttü

bazlamaç > lepyoşka > güttü

besin > pitaniye > (*pişça*) aş, aşarıķ, aş-suv

beyaz peynir > brınza > ķoy bışlaķ

bira > pivo > sıra, pivo

bisküvi > biskvit > biskvit (*peçeneni bir türlüsü*)

bonfile > file[y] > étni macalı, sırt ét, süyegi ayırılġan ét

börek > pirojok > pirojok, börekçik

cızbız > myaso > ét, tuvar ét

cibre > vıjimki > kebek, ḳabuḳ, sıḳġandan ḳalġanı, sıġılġanı

çakır (II) > vino > çağır

çay (I) > çay > şay

çekirdek > zerno > bürtük

çemen > zelen > ösümlükle, ḫans, çırpı

çemiş > ḫudoy; toşçiy > arıḳ, azġın, cuḳa; arıḳ, bek arıḳ, katañı

çengel sakızı > jvaçka (*iz lateksa kauçukonosa*) > küvşeniv, çaynav /balk. şinir

çerez > zakuska > zakuska, ızından ḳabarıḳ

çeşni > vkus > tatıv

çeşnilik > priprava (*v vide pryanostey*) > priprava, tım, tuzluḳ

çiğ > sıroy > çiy, bişmegen, igi bişmegen, ḳaynamaġan

çiğnem > kusoçek (*smolı, jevatelnoy rezinki i t. n.*) > kesekçik, gırtçıḳ

çiklet > jevatelnaya rezinka > çaynavçu rezinka

çikolata > şokolad > şokolad

çorba > sup > şorpa

çorbalık > supovoy > şorpa …,

çökelek > tvorog > açıġan (*ili* ḫuppegi) bışlaḳ

çörek > çurek > gırcın

dana eti > telyatina > buzov ét, tana ét

defne yaprağı > lavrovıy list > lavr çapraḳ

deli bal > myod > bal

dondurma > morojenoye > morojenoye

doygu > propitaniye > aşarıḳ, aşar zat, azıḳ

dürüm > svyortok > tüyümçek, çulġam

ekler > molniya (*zastyojka*) > sıncır, sıncır tüyme

ekmek > ḫleb > ötmek, gırcın

ekşilik > kislota > mıstılıḳ

elmasiye > jele > jele (*köget, cilek suvdan jelatin ḳoşulub étilgen tatlı aşarıḳ*)

erişte > testo > tılı

erzak > proviant > asker azıḳ

et > myaso > ét, tuvar ét

fekül > kraḫmal > kraḫmal

fıçı balığı > rıba > çabaḳ, balıḳ

fileto > file > étni macalı, sırt ét, süyegi ayırılġan ét

francala > belıy ḫleb > aḳ ötmek

füme > kopçyonıy > ḳaḳ, ḳaḳlanñan, ḳaḳ étilgen (*tütün bla*)

galeta > galeta > gütdü, ḳatıḳ

gato > çurek > gırcın

gevrek > lomkiy > şatıḳ, sınıb ketivçü

gıda > pişça, yeda > aş, aşarıḳ, azıḳ, aş-suv; aş, aşarıḳ, azıḳ

gümeç balı > sotovıy myod > taraḳ bal, ḳavuz bal

habbe > zerno > bürtük

ham > nezrelıy > bişmegen, çiy

hamur > testo > tılı

hamursuz > presnıy > tuzsuz, ariv

hardal > gorçitsa > tatran

havyar > ikra > ikra, çabaḳ ırḫız

hazırlop > yaytso vkrutuyu > ḳatı bişgen gakkı

helme > otvar (*risovıy i. t. p.*) > cuḳ bişgen suv

helva > ḫalva > ḫalıva

hoşaf > kompot > kompot

iç > farş > iç

içecek > napitok > suv, suvsab; içki

içit > bezalkogolnıy (*proḫladitelnıy*) napitki > alkogolsuz içgi

içki > spirtnoye > içgi

jambon > vetçina > vetçina (*tuzlanñan toñuz but ét*)

jiklet > jevatelnaya rezinka > çaynavçu rezinka

kabak çekirdeği > tıkvennıye semeçki > ḳab urluḳla

kaçamak > kuşan’ye > aş, aşarıḳ, ḫant

kahvaltı > zavtrak > értden azıḳ, értden aş

kahve > kofe > kofe

kalya > tıkva > ḳab /balk. ḫıyar

kandil çöreği > lepyoşka > güttü

kanyak > konyak (*pişetsya na turetskom konyake*) > konyak

karamela > karamel > karamel (*konfetni bir türlüsü*)

kaşar > oveçiy sır > ḳoy bışlaḳ

kaşar peyniri > oveçiy sır > ḳoy bışlaḳ

katı yağ > jir > cav, çır; iç cav

katık > priprava > priprava, tım, tuzluḳ

katmerli > skladçatıy > ḳartalı, cıyrıḳlı

kavurma > jarkoye > carkoy

kaygana > omlet > ḳuymaḳ (*un bla süt ḳoşulġan*)

kayıntı > pişça, yeda > aş, aşarıḳ, azıḳ, aş-suv; aş, aşarıḳ, azıḳ

kaymak > slivki > süt başı

kaynarca > [goryaçiy] istoçnik > ḳarasuv, çıḳġan cer

kebap > vertel > tiş /balk. şiş

kek > keks > keks (*cüzümlü tatlı ötmek*)

kepek > otrubi > ḳışḫır

kesme şeker > pilyonıy saḫar > gırt şeker

kesmik > myakina > ḳuvuḳ

kımız > kumıs > ḳımız

kıyma > farş > farş, tartılġan ét, tüyülgen ét

komposto > kompot > kompot

konserve > konservı > konservala

kontrfile > file > étni macalı, sırt ét, süyegi ayırılġan ét

konyak > konyak (*pişetsya na turetskom konyake*) > konyak

kotlet > kotleta > kotleta, katlet

koyun eti > baranina > ḳoy ét

köfte > kotleta > kotleta, katlet

krema > krem > krem; cav

krep > krep > krep (*kumaç*)

kuru üzüm > izyum > kişmiş

kuru yemiş > suḫofruktı > ḳatḫan kögetle, köget ḳatḫanla

külbastı > myaso > ét

likör > likör > likör

limon suyu > limonnıy sok > limon suv

limonata > limonad > limonad

lokma > kusok > kesek, gırt

lop yumurta > yaytso vkrutuyu > ḳatı bişgen gakkı

lor > tvorog > açıġan (*ili* ḫuppegi) bışlaḳ

maden suyu > mineralnaya voda > mineral suv, gara suv

makarna > makaronı > makaron

malt > solod > salat

mama > pişça, yeda > aş, aşarıḳ, azıḳ, aş-suv; aş, aşarıḳ, azıḳ

manca > korm > mal aş

margarin > margarin > margarin

marmelat > marmelad > marmelad, marmalat

mastika > mastika > mastika (*polnu cıltıratıvçu zat*)

mayonez > mayonez > mayonez

meşrubat > napitok > içki

mey > vino > çaġır

müskirat > spirtnıye (*opyanayayuşçiye*) napitki > spirtli içgile

nan > ḫleb > ötmek, gırcın

nevale > pişça > aş, aşarıḳ, azıḳ, aş-suv

nişasta > kraḫmal > kraḫmal

okkalı kahve > kofe; vesomıy (*okkalı*) > kofe; demeñili

ordövr > zakuska > zakuska, ızından ḳabarıḳ

ovmaç > poḫlyobka > şorpa, bilyamuḳ

paskalya çöreği > kuliç > kuliç (*tatlı ḳoşulġan ötmek*)

pasta > pirojnoye, peçenye > pirojnıy; peçenye

pelte > jele > jele (*köget, cilek suvdan jelatin ḳoşulub étilgen tatlı aşarıḳ*)

pestil > pastila (fruktovaya) > pastila (*konfetni bir türlüsü*)

peynir > sır > bışlaḳ /balk. bişlaḳ

pilav > plov > plov

pirzola > otbivnoya [kotleta] > tüyülgen étden étilgen katlet

poğaça > pirog > ẖıçın, pirog

porto > portveyin > portveyin

posa > osadok; vıjimki > çökgeni, tübüne çökgeni; kebek, ḳabuḳ, sıḳġandan ḳalġanı, sıġılġanı

pötibör > keks > keks (*cüzümlü tatlı ötmek*)

pudra şekeri > saẖarnaya pudra > şeker un

rafadan > yaytso vsmyatku > çiyli-bişli gakkı

reçel > varenye > varenye

rom > rom > rom (*şeker trostnikden étilgen içgi*)

sahur yemeği > pişça > aş, aşarıḳ, azıḳ, aş-suv

sakız > smola > çayır

salamura > rassol > tuzlu suv, tuzlanñan suv

salata > salat > salat (*çapraḳları aşarġa caraġan ẖans*)

salça > sous > sous, tım, soẖan cav, tuzluḳ

salkım > kist > coppu

salma > kuşanye > aş, aşarıḳ, ẖant

sarımsak > çesnok > sarısmaḳ

sebze > zelen; ovoşçi > ösümlükle, ẖans, çırpı; taẖta kögetle

sebzevat > zelen; ovoşçi > ösümlükle, ẖans, çırpı; taẖta kögetle

semere > plod > köget

sığır eti > govyadina > tuvar ét

simit > bublik > ḳalaşçıḳ

sirke > uksus > sirkesuv

soda > soda > soda

sofra tuzu > stolovaya sol > ẖant tuz

sokum > lomot > tuvraġan (*gırcın*)

sosis > sosiska > sosiska, bişgen ḳıyma

su > voda > suv

sucuk > kolbasa > ḳıyma, kolbasa

süt > moloko > süt

şampanya > şampanskoye > şampan

şarap > vino > çaġır

şehriye > lapşa > lapşa, ḫıñkyal

şeker > saḫar > şeker /balk. bal tuz

şerbet > şerbet > şerbet, şerbet suv

şıra > vinogradnıy sok > cüzümnü suvu

şiş kebap > şaşlık > tişlik /balk. şişlik

şurup > sirop; sok > sirop (*tatlı köget suv*); suv, sok

taam > pişça > aş, aşarıḳ, azıḳ, aş-suv

tadım > vkus > tatıv

tandır kebabı > myaso > ét

tarator > sous (prigotovlennıy iz ḫleva, gretskiḫ oreḫov, olivkovogo masla, çesnoka i ukuska) > sous, tım, soḫan cav, tuzluḳ

tatlı > sladkiy > tatlı

tatlı su > presnaya voda > tuzsuz suv

tel şehriye > vermişel > vermişel

teleme peyniri > tvorog > açıġan (*ili* ḫuppegi) bışlaḳ

tereyağı > slivoçnoye maslo > cav, sarı cav

tirit > bulon; sup > şorpa (*ém bişgen suv*)

tost > tost > alġış

toz şeker > saḫarnıy pesok > ḳum şeker

tulum peyniri > oveçiy sır > ḳoy bışlaḳ

turşu > marinad > marinad (*tatıv bergen ḫansla, sirkesuv, cav, tuz ḳoşulub caraşdırılġan aşarıḳla*)

turta > tort > tort, tatlı ḫıçın

türlü > raznıy > başḫa, uşamaġan, bir tül, birça tül

un > muka > un

üzüm > vinograd > cüzüm

üzüm kurusu > izyum > kişmiş

üzüm suyu > vinogradnıy sok > cüzümnü suvu

viski > viski > viski (*küçlüingiliz araḳı*)

vişne > vişnya > baliy

votka > vodka > araḳı

yağ > jir > cav, çır; iç cav

yağlama > smazka > cav sürtüv (*ili* ḳuyuv)

yemek > yeda, pişça > aş, aşarıḳ, azıḳ; aş, aşarıḳ, azıḳ, aş-suv

yiyecek > pişça, yeda > aş, aşarıḳ, azıḳ, aş-suv; aş, aşarıḳ, azıḳ

yiyinti > yeda, pişça > aş, aşarıḳ, azıḳ; aş, aşarıḳ, azıḳ, aş-suv

yorgunluk kahvesi > kofe > kofe

yufka > tonkiy > cuḳa, iñiçke, nazik

yufkalık > testo > tılı

yumurta > yaytso > gakkı /balk. cumurtḫa

zahire > proviziya > azıḳ, aşarıḳ

zeytinyağı > olivkovoye maslo > olivka cav

11. Giyimler, süs, takı:

aba > burka > camçı

ağ > set > av, çabaḳ av

alınlık > ukraşeniye > ariv étiv, casav, casandırıv

allık (II) > rumyanets; rumyana > betni ḳızılı; iñillik, iñilik

Alman gümüşü > melḫior > melḫior (*bağır bla nikelni birge éritmesi*)

alyans > obruçalnoye koltso > belgi cüzük, söz tavusḫan belgi cüzük

argaç > utok > arḳav, ḳumaçnı arḳavu

astar > podkladka > iç, içi

atkı > utok; şarf; şal > arḳav, ḳumaçnı arḳavu; şarf, boyunluḳ, gülmendi; palton cavluḳ /balk. gülmendi

atlas (I) > atlas > cibek altes (*ḳumaçnı bir türlüsü*)

atlet > mayka > mayka

atlet fanilası > mayka > mayka

ayakkabı > obuv > ayaḳ kiyim

balıksırtı > [sgelka] vıpuklıy > duḳur, tışına çıḳġan, tışına bügülgen

barak > volosatıy > tüklü

barata > beret > beret (*tögerek börkçük*)

başlık > başlık; kapyuşon > başlıḳ; başlıḳ, kapüşon

başmak > başmak; tapoçka > başmaḳ; çapala, çarıḳla, tapoçkala

bel kemeri > [poyasnoy] remen > belibav

bere > beret > beret (*tögerek börkçük*)

bez > byaz > maymöz

bezek > ukraşeniye > ariv étiv, casav, casandırıv

bezen > ukraşeniye > ariv étiv, casav, casandırıv

biblo > bezdeluşka > casavçuḳ

bileklik > narukavnik > bileklikle, ceñ tışla

bilezik > braslet > buvunluḳ

bluz > bluza > bluza, kölek

boğası > podkladka > iç, içi

bopstil > stilyaga > stilyaga, omaḳ, ḫagok

bot (II) > botinki > botinkala

boyun bağı > galstuk > galstuk

boyunluk > ojerelye > mınçaḳla

broş > broş, broşka > broşka

bürgü > platok > cavluḳ

bürümcük > muslin > muslin (*cumuşaḳ, ceñil, cuḳa ḳumaç*)

büzgü > sborka (na odejde) > cıyrıḳ, ḳarta

camadan > rif > rif

canfes > tafta > carım pay

ceket > jaket > jaket, jeket

cep > karman > curcun

cevahir > dragotsennıye kamni > asıl taşla

cevher > ruda; dragotsennıye kamni > ruda, maġadan;

cıcık > iznosit; porvat'siya > cırtarġa, kiyib cırtarġa; cırtılırġa, cırtılıb keterge, üzülürge, üzülüb keterge

çakşır > "ştanı" (na nogaḫ u ptits) > könçek

çarşaf > prostınya > orun cabıv

çelik başlık > [stalnaya] kaska > kaska, temir börk

çile (II) > motok > saylam

çizme (II) > sapog, sapogi > çuruḳ

çokal > pantsir > kübe (*kezlikden saḳlaġan temir kiyim*)

çorap > çulki > çındayla

çuha > sukno > sḫarla

dantel > krujevo > ḫar, krujeva

dantela > krujevo > ḫar, krujeva

dekolte > dekoltirovannıy; nepriliçnıy > cañası teren oyulġan; ḳımıja, açıḳ ; uşaġıvsuz, uşamaġan, érşi

dekoratif > dekorativnıy > dekoratsiyalı, aybat étgen, casav

deli gömleği > smiritelnaya rubaşka > ceñsiz kölek (*telilege kiydirivçü*)

destar > türban > sarḫ, çalma

diba > tafta > carım pay

dimi > bumazeya, flanel > bumazeya, pamezey; pamezey

dokuma > tkan > ḳumaç

dokurcun > skirda, kopna > skird, antav, geben, tiş; gapına, ögüz geben /balk. batan, gıppır

don (I) > odejda, platye > kiyim

düğme > pugovitsa> tüyme

düzgün > rovnıy > tüz, tüppe-tüz

ekose > şotlandka (tkan') > çaldış ḳumaç, şotlandka

elbise > verḫnyaya odejda; platye > kiyim

eldiven > perçatka > ḳolluḳla, ḳol ḳabla (*beş barmaḳ*)

ellik > perçatka > ḳolluḳla, ḳol ḳabla (*beş barmaḳ*)

empermeabl > dojdevik > cañur plaşç

esvap > kostüm, platye > kostüm, kiyim, üsü-başı

esvaplık > materiya > materiya (*obektivlik, adamnı añısından tışında bar zat*)

eşarp > şarf > şarf, boyunluḳ, gülmendi

eşkal > obrazı > türsün, çıray, sıfat, surat

etek > podol > étek

eteklik > yubka > töben can, yubka

fanila > [şerstyanaya] flanel' > pamezey

farbala > oborka > cıyrıḳ, ḳarta

fason > fason (odejdı) > fason, biçim, ülgü

favori > lübimets, favorit > süygen (*ili* caratḫan) adam, érke; favorit, bek süygen adamı, közüne tüşse vumazlıḳ

fermuar > [zastyojka] molniya > sıncır, sıncır tüyme

fes > feska > pes börk

fırfır > oborka > cıyrıḳ, ḳarta

firkete > şpil'ka > şpil'ka, çaç tüyrevüç

fistan > platye > kiyim

fişeklik > patrontaş > patrontaş

fitil > fitil' > özek, pitil

flanel > flanel’ > pamezey

forma > forma, [vneşniy] vid; obraz > formai kiyim; türsün, çıray, sıfat, surat

fotin > botinki > botinkala

fötr > fetr > fetr (*cuḳa urulġan kiyizni ém igisi*)

frak > frak > frak (*al étekleri tögerek ḳıyılġan, ḳaptalġa uşaġanérkişi kiyim*)

Frenk gömleği > rubaşka (mujskaya) > kölek

futa > fartuk > ẖota /balk. bota

gabardin > gabardin > gabardin

galoş > kaloşa, kaloşi > galoşla

gamsele > dojdevik > cañur plaşç

gecelik > veçerniy > iñir …, aşẖam, iñirgi

gerdanlık > ojerel’ye > mınçaḳla

giyecek > platye > kiyim

giyim > platye > kiyim

giyim kuşam > naryad > kiyim

goblen > gobelen > küyüz, soḳġan küyüz; küyüzlük ḳumaç (*tkan*)

gocuk > kojuẖ > ton

göğüslük > nagrudnik > öşünlük

gömlek > rubaşka > kölek

hamail > perevyaz’ > ẖıñkel

hamaylı > amulet, talisman > duva; duva, nasıb duva

hamilelik > beremennost > buvazlıḳ

harir > şyolk > dariy, çille, cibek

harmaniye > tunika > tunika, ceñsiz kölek

hav > puşok > cañı tük

haydari > bezrukavka > ceñsiz kölek

heybe > sumka > sumka, boçẖa, ẖurcun, artmaḳ

hırızma > koltso > cüzük

hırka > beşmet; ẖalat > ḳaptal; ẖalat

iç donu > kalsonı > iç könçek

içlik > vnutrennıy > iç …, içgi, içdegi

iğne > igla, igolka > iyne

ihram > tunika > tunika, ceñsiz kölek

ilik > petlya; petlitsa > ilgik

ipekli > şyolkovıy > dariy …, çille …, cibek …

iskarpin > tufli > tuflile

jile > jilet > jilet, ceñsiz gabray, kübe tüb

kadife > barḫat > ḳatapa

kaftan > kaftan > ḳaptal

kâkül > çölka > kekel

kalafat > ukraşeniye > ariv étiv, casav, casandırıv

kalıp kıyafet > vneşniy vid > tış ḳaram

kalpak > şapka; papaḫa > börk; papaḫ, teri börk /balk. börk

kap > sosud > savut

kapaniçe > şuba (sultana, sanovnikov) > ton

kapela > şapka > börk

kapüşon > kapyuşon > başlıḳ, kapüşon

kasık bağı > bandaj > çuba, bandaj

kasıntı > zapas > zapas, ḳısdırıḳ

kaşbastı > lenta > lenta

kaşkol > kaşnye > kaşnye, boyunluḳ

kaşmir > kaşemir (materiya) > kaşemer /balk. kişmir

kayık yaka > vırez "lodoçkoy" > oyulġanı (*caġanı*)

kazak > sviter; kazak > sviter, çınday kölek; ḳazaḳ

kazmir > kaşemir > kaşemer /balk. kişmir

kefen > savan > kebin

kefin > savan > kebin

kemer > poyas > belibav

kep > pilotka > pilotka

kepenek > burka > camçı

kırat > karat > karat (*bağalı taşlanı ölçelerge cürütülgen 0,2 grammlıḳ ölçe*)

kıyafet > vneşniy vid; kostüm > tış ḳaram; kostüm, kiyim, üsü-başı

kisve > kostyum > kostüm, kiyim, üsü-başı

klapa > otvorot > ḳablavuç, ḳıyır bügülgeni

kolçak > rukavitsa; narukavnik > ḳol ḳabla (*bir barmaḳlı*); bileklikle, ceñ tışla

kolye > ojerelye > mınçaḳla

konç > golenişçye > çuruḳ baş

kopça > zastyojka > tüyme, tüyme-ilgik

korse > korset > korset, çuba (*benli buvdurub tururġa étilgen cassı belibav*)

kostüm > kostyum > kostüm, kiyim, üsü-başı

kozmetik > kosmetika; kosmetiçeskiy > kosmtika (1.*betge, sanña arı-beri cağıb ariv, nürlü étiv*); kosmetikalık, betge (*ili* ḳolġa) sürtgen

kösele > koja > teri

krampon > skoba > skoba

kravat > galstuk > galstuk

krem > krem; kremovıy > krem; krem …, kremden étilgen

krep > krep > krep (*ḳumaç*)

kuka > klubok > ḳıppa

kukuleta > kapyuşon > başlıḳ, kapüşon

kumaş > tkan > ḳumaç

kundak > pelyonki > beşik busḫul

kundura > obuv > ayaḳ kiyim

kupür > vırezka > kesilib alınñanı, kesilgeni

kurdele > lenta > lenta

kuş tüyü > puḫ > ḳuv, ḳuş, puḫ; cumuşaḳ tük

kürk > meḫovaya şuba > körpe (*ili* tıyın) ton

lastik > rezina; rezinka > rezin, rezina; rezinka, rezinçik, rezin bav

libas > platye > kiyim

mahrama > nosovoy platok > ḳol cavluḳ

makyaj > grim > betni boyav

manifatura > manufaktura > ḳumaç, manufaktura

manikür > manikür > manikür

manşet > manjeta > manjeta, buvun al, buvun

manşon > [jenskaya] mufta > mufta

maroken > saf'yan; saf'yanovıy > saḫtiyan; saḫtiyan …

maskarata > nosok > burun

maske > maska > maska

mayo > kupalnik, kupalnıy kostyum > kupalnik, cuvunuvçu kostüm; cuvunuvçu kostüm

melon > kotelok (şlyapa) > ḳalpaḳ (*bir türlüsü*)

mensucat > tekstil > ḳumaç

merserize > merserizatsiya > merserizatsiya étiv (*mamuḳ ḳumaçnı cıltıratır üçün, küçlü éter üçün silti suvda cuvuv*)

meşin > dublyonaya koja > émen içgen teri

muslin > muslin (tkan') > muslin (*cumuşaḳ, ceñil, cuḳa ḳumaç*)

mücevher > dragotsennost > baġalı zat, asıl zat

nikap > pokrıvalo > cavluḳ, adej atılġan cavluḳ

oya > krujeva (dlya obşivki jenskiḫ nosovıḫ platkov i. t. p.) > ḫar, krujeva

önlük > fartuk > ḫota /balk. bota

örgü > pleteniye > ḫar étiv

örtü > pokrıvalo > cavluḳ, adej atılġan cavluḳ

pabuç > tufli > tuflile

paçavra > vetoş' > busḫulla, bıstırla

palaska > portupeya > portupeya, göroḫ bav

palto > pal'to > pal'to, palton

pamuk > ḫlopok > urġan tavuş

pamuk bezi > ḫlopçatobumajnaya tkan > mamuḳ ḳumaç

panama > panama > panama (*ḳanatları keñ, cay börk*)

pantolon > bryuki > könçek, şalbar

papak > papaḫa > papaḫ, teri börk /balk. börk

papyon > baboçka (galstuk) > göbelekke /balk. dibildirik

pardösü > plaşç > plaşç

parfüm > duḫi > duḫ

parfümeri > parfyumeriya > parfyumeriya (*ariv iyisli betge, ḳolġa cağıvçu tovarla*)

pasta > pirojnoye > pirojnıy

paten > roliki > çarḫlı konyokla

patiska > batist > batist, patis

pazen > [ḫlopçatobumaḫnaya] flanel’ > pamezey

peçe > pokrıvalo > cevluḳ, adej atılġan cavluḳ

pelüş > plaşç > plaşç

perde > zanaves, zanaveska > cabıv

peruka > parik > parik

peş > vstavka (pri rasstavke platya) > calġav, camav, ḳoşaḳ

peştamal > perednik > ḫota /balk. albota

pırlanta > brilliant; brilliantovıy > naḳut, naḳut-nalmaz, brilyant; naḳut …, naḳut-nalmaz …, brilyant …, brilyantlı

pijama > pijama > pijama

plastron > nagrudnik > öşünlük

podösüet > zamşa; zamşevıy > zamşa (*cumuşaḳ iylenñen buv ne da ḳoy teri*); zamşa …, zamşadan étilgen

post > şkura, koja > teri

potin > botinki; botinok > botinkala

pösteki > koja, şkura > teri

prostela > fartuk > ḫota /balk. bota

pudra > pudra > pudra

püskül > kistoçka > ḳıl buştuḳçuḳ

roba > koketka (na platye, noçnoy soroçke) > ḳoşaḳlı tişirıv

roza > roza > roza, gokga ḫans, gül

rozet > rozetka > rozetka

rugan > lak > lak

sahtiyan > saf’yan > saḫtiyan

sarık > çalma > sarḫ

saten > atlas > cibek altes (*ḳumaçnı bir türlüsü*)

savat > uzorı > oyuv, naḳış

saya > zagotovka (verḫnyaya çast obuvi) > zagotovka, gabaş

sedef > perlamutr > cıltıravuḳ süyek, perlamutr

sepi > vıdelka (obrabotka) koji > iylev, caraşdırıv, étiv

silindir şapka > tsilindr (golovnoy ubor) > tsilindr, tögerek börk

sim > simvol > simvol, belgi

sof > şerst’ > tük, cün

sutaşı > galun > oḳa, çalıv

sutyen > büstgalter > kübe tüb, büstgalter, lifçik

süet > zamşa; zamşevıy > zamşa (*cumuşaḳ iylenñen buv ne da ḳoy teri*); zamşa …, zamşadan étilgen

sündüs > şyolkovoya tkan’ > çille ḳumaç

sürme > sur’ma > surma (*ẖimiyalıḳ élement, metall*)

süs > ukraşeniye > ariv étiv, casav, casandırıv

sütyen > büstgal’ter > kübe tüb, büstgalter, lifçik

süveter > sviter > sviter, çınday kölek

şal > şal’ > palton cavluḳ /balk. gülmendi

şalvar > şarovarı > könçek, şalbar

şapka > şapka > börk

şayak > sarja > sarja

şerit > lenta > lenta

şıpıdık > şlyopantsı > tabaşla

şıpşıp > şlyopantsı > tabaşla

şifon > şifon (tkan’) > şifon, cibek (*ḳumaç*)

şort > şortı > şortı, ḳısẖa könçek

şoset > noski > çındayla (*tobuḳġa cetmegen*)

şoson > botiki > botinkala

şömiz > rubaşka > kölek

taç > korona, venets > korona (*patçaẖnı altın börkü*), omaḳ börk, korona

tafta > tafta (tkan’) > carım pay

takı > dar > savġa

takke > tübeteyka > tübeteyka, töppe börkçük

takunya > bosonojki > bosonojkala

tayyör > [jenskiy] kostüm > kostüm, kiyim, üsü-başı

tefeli > plotnıy (o tkani) > ḳalın, tıḳ, küçlü

tela > volos > tük, ḳıl

ten fanilası > mayka > mayka

tentene > krujevo > ḫar, krujeva

tepelik > tübeteyka > tübeteyka, töppe börkçük

tiriz > dran, dranka > dran

toka > pryajka > ayıl

trençkot > dojdevik; plaşç > cañur plaşç; plaşç

triko > triko (tkan’) > triko (*cün ḳumaçnı bir türlüsü*)

trikotaj > trikotaj > trikotaj, çınday ḳumaç

tuğ > sultan > soltan, patçaḫ

tuhafiye > galantereya > galantereya, uvaḳ-tüyek

tuman > kalsonı (dlinnıye i şirokiye) > iç könçek

tuvalet > tualet > kiyim, üs-baş

tül > tyul’ (tkan’) > ḫar

tülbent > batist > batist, patis

urba > platye > kiyim

üniforma > forma > forma, kiyim

üst > platye > kiyim

üstlük > plaşç, dojdevik > plaşç; cañur plaşç

vatka > vatin > vatin

velur > barḫat > ḳatapa

yağmurluk > dojdevik, plaşç > cañur plaşç; plaşç

yaka > vorotnik > caġa

yakasız mintan > savan > kebin

yaldız > pozolota > altın suv

yamçı > burka > camçı

yapık > çeprak > savru

yazma > nabivnoy sitets > oyuvlu ala ḳıtay, oyuv tüşgen ala ḳıtay

yelek > jilet > jilet, ceñsiz gabray, kübe tüb

yen > rukav > ceñ

yırtmaç > razrez > kesiv, carıv

yüzük > koltso > cüzük

zıbın > raspaşonka > raspaşonka, sabiy kölek

zıh > kayma > sancoḫ, ḳıyıv

zıpka > şarovarı > könçek, şalbar

zırh > bronya > bronya, atav, begitiv (*bir zatnı birevge*)

ziynet > ukraşeniye > ariv étiv, casav, casandırıv

12. Ev:

abdesthane > ubornaya > ayaḳ col, caḫtana

antre > vḫod > éşik, kirgen cer

ayakyolu > ubornaya > ayaḳ col, caḫtana

balkon > balkon > balkon

banyo > vanna > vanna

bark > dom > üy

cağ (III) > vıgrebnaya yama > kir tögüvçü uruv

çatı > krışa, krovlya > üy baş

çatı katı > çerdak, mansarda > çardaḳ; mansarda, çardaḳ üy

çekme kat > galereya > galereya (*mekyamnı içinde işlenñen uzun balkon*)

dam (I) > krışa, krovlya > üy baş

dam altı > naves > catma, ḳaşpaḳ

dar (IV) > dom > üy

darülaceze > bogadel'nya > saḳatlanı üyü

divanhane > zal > zal, üy

döşeme > nastil > töşelgen zat, cayılġan zat, murcar

duvar > stena > ḳabırġa

emlak > nedvijimoye imuşçestvo > cürümegen mülk

emval > imuşçestvo > mülk

eşik > porog (dvernoy) > bosaġa

ev > dom > üy

ev kirası > kvartplata > kvartir (*ili* patar) ḫaḳ

ev sahibi > domovladelets > üy iyesi

fayans > fayans > fayans

geçenek > proḫod, koridor > col, éşik, öter cer

gözenek > okno > tereze

hacet yeri > ubornaya, otḫojeye mesto > ayaḳ col, caḫtana

hane > dom > üy

hanuman > sem'ya, dom > üydegi, üyür; üy

hasır > tsinovka > cegen

hayat > priḫojaya > sença

hela > ubornaya, otḫojeye mesto > ayaḳ col, caḫtana

hol > ḫoll > ḫoll, üy, zal

kabul odası > priyomnaya > ḳaravçu üy, saḳlavçu üy

kabul salonu > priyomnaya > ḳaravçu üy, saḳlavçu üy

kademhane > otḫojeye mesto > ayaḳ col, caḫtana

kameriye > besedka > besedka

kapı > dver’ > éşik

kat > sloy > ḳat, ḳatlam

kazan dairesi > kotel’naya > par çoyun salınñan bölme

keçe > koşma > kiyiz

kenef > otḫojeye mesto > ayaḳ col, caḫtana

kermen > krepost’ > ḳala, krepost

kerpiç > kirpiçnıy > kirpiç …, kırpıç …

kiler > jitnitsa > mürzevge (*ili* aşlıḳġa) bay cer, gübre

koğuş > palata (bolniçnaya) > palata

konut > jilişçye, mestojitel’stvo > üy, mekyam; caşaġan ceri

koridor > koridor > koridor

korkuluk > bar’yer > bar’yer

korunak > ubejişçye, prikrıtıye > ḳısılır (*ili* kirir) cer; ışıḳ bek cer, begigen (*ili* ḳorḳusuz) cer, buġunur cer

memişhane > otḫojeye mesto, ubornaya > ayaḳ col, caḫtana

mutfak > kuḫnya > aş üy, kuḫnya

oda > komnata > komnata, üy, peç

oturma odası > gostinaya > ḳonaḳ üy

oymak > plemya > plemya, ḫalḳ, millet

pencere > okno > tereze

sahanlık > ploşçadka > ploşçadka

sahn > dvor > üy

salaş > palatka > şatır, palatka

sandık odası > kladovaya > gözen, kladovaya /balk. gumu

site > gorod > şaḫar

sofa > priḫojaya > sença

söve > rama > rama

şömine > kamin > peç (*allı açıḳ*)

taşra > provintsiya > provintsiya

tavan arası > çerdak > çardaḳ

tefrişat > obstanovka, mebel’ > üy kerek, mebel’

teras > terrasa > terasa, veranda

tırabzan > balyustrada > balyustrada, tayançaḳ

veranda > veranda > veranda, ḫalivan

yatak odası > spal’nya > spal’nya, cuḳlaġan üy

yazlık > daça > daça (*şaḫardan tışında cayġı üy*)

yemek odası > stolovaya > stolovaya, ḫant üy

yer odası > komnata > komnata, üy, peç

yöre > dvor > üy

yurt > jilişçe, dom; yurta > üy, mekyam; üy; yurta, ḳoş, balagan

yurtluk > imeniye, vladeniye > mülk cer, imeniye; cer, mülk cer, mülk

yuva > gnezdo; oçag; priyut > uya; ot caġa, ot orun, ocaḳ

zemin > zemlya > Cer; cer topraḳ

zeminlik > zemlyanka; ubejişçe (podzemnoye) > cer üy; ḳısılır cer

13. Mobilya, kap kacak:

abajur > abajur > abajur

ahşap > derevyannıy; derevo (material) > aġaç ...; aġaç

altın küpü > klad > basdırılġan ḫazna

antika > antikvarnaya veşç’ > burundan ḳalġan baġalı zatla

avize > lyustra > lyustra

ayna > zerkalo > küzgü

ayniyat > dvijimoye imuşçestvo > cürügen mülk

badya > bad’ya > aġaç çelek, bad’ya

bank > skam’ya > skameyka, uzun şindik, şindik

banko > skameyka > skameyka, uzun şindik, şindik

bap > dver’ > éşik

bardak > stakan > stakan

başmaklık > pomest’ye > milk cer

beşik > lyul’ka > beşik

biberlik > pereçnitsa > şibiji orun

biberon > mundştuk > muştuk

bibliyotek > biblioteka > biblioteka

bidon > bidon > bidon, gögen

bulaşık > neçistıy > kir, kirli, cuvulmaġan

buluntu > naḫodka > tabılġan zat

buzdolabı > ḫolodil’nik > ḫolodil’nik

buzluk > lednik > lednik, buz tav /balk. çıran

büfe > bufet > şkaf, bufet

cıncık > steklo > miyala

çamçak > uşat > ḳulaḳlı çıḳḳırçıḳ

çanak > glinyanaya çaşka, miska, blyudo > ḳoşun tabaḳ; tabaḳ, ayaḳ; tabaḳ

çatal > vilka > vilka, çançḫı

çatallık > slojnost’ > ḳıyınlıḳ, avurluḳ

çay kaşığı > çaynaya lojka > şay ḳaşıḳ

çay takımı > çaynıy serviz > şay serviz

çaydanlık > çaynik > şaynek /balk. şaynik

çekmece > [vıdvijnoy] yaşçik > yaşçik

çorba kaşığı > stolovaya lojka > çolpu, ullu ḳaşıḳ

çorba tabağı > glubokaya tarelka > teren tabaḳ

çuval > meşok > meşok, maşok; ḳabçıḳ, tuluḳ

dağarcık > kotelok > kotelok, ḳazançıḳ

demirbaş > inventar' > inventar', bütev kapçük, kerek

dibek > stupa > keli, güẖ

dolap > şkaf > şkaf

döşek > tyufyak > töşek

döşeme > pol > pol, üy tüb

duvar kağıdı > oboi > oboi (*ḳabırġaġa cabışdırıvçu oyuluv ḳaġıt ne da ḳumaç*)

ecza dolabı > apteçka > apteçka, apteḳaçıḳ

elbise dolabı > platyanoy şkaf > kiyim şkaf

elektrik süpürgesi > pılesos > pılesos, buḳuv tartẖıç

endam aynası > tryumo > tryumo (*ullu süyelgen küzgü*)

eşya > veşçi > üy kerek

etajer > etajerka > etajerka

fağfur > [kitayskiy] farfor > çın, farfor

fıçı > boçka > böçke

fırça > kist' > ḳıl buştuḳ

fırıldak > volçok > aylancük, hoynuẖ

fırın > peç' > bişirirge

fincan > çaşka > çaşka, çın ayaḳ

fincanlık > çaşka, çaşeçka > çaşka, çın ayaḳ, bazman tabaḳ

firkete > şpil'ka > şpil'ka, çaç tüyrevüç

fotoğraf makinesi > fotoapparat > fotoapparat

frijider > ẖolodil'nik, refrijerator > ẖolodil'nik, refrijerator

gardırop > garderob > garderob, kiyim şkaf

gerdel > bad'ya > aġaç çelek, bad'ya

glase > layka > layka (*uvçu itni tuḳumundan*)

halı > kovyor > küyüz

hamak > gamak > gamak

hamam tası > şayka, taz > aġaç taz, taz

hamur teknesi > kvaşnya > çıḳḳırçıḳ (*tılı açıtırġa işlenñen*)

hardallık > gorçiçnitsa > tatran orun

havaneli > pest > keli baş

havlu > polotentse > can cavluḳ

helke > vedro > çelek

helvahane > [neglubokiy] kotyol > çoyun, ḳazan, kotyol

herke > vedro > çelek

hesap makinesi > sçyotnaya maşina > tergevçü maşina

hırtı pırtı > star'yo > éski-büskü, éski zatla

hokka > çernil'nitsa > merekeb orun, merekeb şışa /balk. şaḳa orun

hoparlör > reproduktor > reproduktor (*radio bla söleşinñenni aytıvçu pribor*)

huni > voronka > şorġa

ışıldak > projektör > projektör

ışıtım > lampada > lampada (*ikonnu allında canıvçu çıraḳ*)

ibrik > kuvşin > ḳoşun (*savut*)

idare kandili > noçnik > keçegi lampa

idare lambası > noçnik > keçegi lampa

ilistir > fil'tr > süzgüç

iskemle > taburet[ka] > şindik (*tayançaġı bolmaġan*)

istor > ştora > tereze cabıv

kadeh > kubok > kubok, ayaḳ

kalbur > reşeto > élek

kalem kutusu > penal > penal

kalemlik > penal > penal

kanata > kuvşin > ḳoşun (*savut*)

kandil > lampada > lampada (*ikonnu allında canıvçu çıraḳ*)

kanepe > divan > divan, tapçan

kap > sosud > savut

kap kacak > kuḫonnaya posuda > ayaḳ-ḳaşıḳ, aşarıḳ savutla

kapak > krışka > baş (*savutnuḳu*)

kapçık > oboloçka, sosud > ḳabuḳ, tış; savut

karağı > koçerga > ot ḳıçḫaç, koçerga

karyola > krovat’, koyka > orunduḳ; orunduḳ, koyka

kasa > kassa > kassa

kâse > çaşa > tabaḳ, ayaḳ, goppan

kaşık > lojka > ḳaşıḳ

kavanoz > boçonok; gorşok > böçkeçik, cıkkır

kavata > korıto> tegene

kazan > kazan, kotyol > ḳazan, çoyun, ḳazan, kotyol

kereste > tyos > ḳaña, cuḳa ḳaña

kerevet > narı > taḫta, nar, kötürtme

keşen > putı > kişen, buġov

ket > kraḫmal > kraḫmal

kevgir > şumovka > süzgüç

kibrit > spiçka > sernek /balk. sirnek

kilim > palas > ḳatı küyüz

kilit > zamok > kirit

kilit dili > yazıçok zamka > açḫıç orundu cabḫıçı

kitaplık > biblioteka > biblioteka

koli > paket > paket, ḫurcun

koltuk > podmışka > ḳoltuḳ tüb, ḳoltuḳ

komodin > tumboçka > tumboçka

konsol > tumboçka > tumboçka

kova > vedro > çelek

külah > kolpak > cabḫıç

külhan > peç’, topka > bişirirge; ot étiv

küllük > pepel’nitsa > pepel’nitsa, papiros tüb orun

küvet > vanna > vanna

lamba > lampa > lampa, çıraḳ

lamba karpuzu > plafon > plafon (*lampanı miyala abajur*)

lata > reyka > reyka, uzun-iñiçke ḳañaçıḳ

lavabo > umıval'nik > umıval'nik, bet-ḳol cuvuvçu

laza > lotok > lotok (*oramda satıv éterge işlenñen açıḳ tükençik*)

lazımlık > otḫojoye mesto > ayaḳ col, caḫtana

libre > funt > funt

linolyum > linoleum > linoleum

linotip > linotip > linotip (*ḫarif cıyıvçu maşina*)

litre > litr > litr

lombar > [puşeçnıy] port > port

lüks > roskoş' > aybatlıḳ, arivluḳ, omaḳlıḳ

mandal > zaşçyolka > ḳılıç, çüy

manken > maneken > maneken (*kiyimni kiydirib körür üçün étilgen ginci*)

masa > stol > stol

masa örtüsü > skatert' > stol cabıv

masa takvimi > nastol'nıy kalendar' > stol kalendar'

maslak > basseyn, rezervuar > basseyn (*içinde suv tutar üçün étilgen orun*); savut (*suvusun, gaz zatlaġa*)

mastar > lineyka > lineyka

masura > şpul'ka > çüyke

matafyon > otverstiye > teşik

matara > flyaga > flyaga, suvluḳ

materyal > material > kerek, material

matkap > burav[çik], sverlo > buruv

matrak > dubinka > tayaḳ, ḳazıḳ

mendil > nosovoy platok > ḳol cavluḳ

merdane > tsilindir > tsilindir

merdiven > lestintsa > basḫıç, baçḫıç

meşale > fakel > fakel, çıraḳ (*uçuna cav buştuḳ çırmalıb canñan tayaḳ*)

mobilya > mebel' > mebel', üy kerek

möble > mebel’, meblirovka > mebel’, üy kerek

mukavva > karton > karton, ḳatı ḳağıt

musluk > kran > kran, sümek

müsvedde > çernovik > çernovik

naylon > neylon > neylon

ocak > oçag, topka > ot caġa, ot orun, ocaḳ; ot étiv

ocak kaşı > konforka > ḳalaç, toġay (*plitanıḳı*)

odun > brevno > arḳavluḳ, ilkiç, töñertke, baġanalıḳ /balk. tomurav

oklava > skalka (dlya raskatıvaniya testa) > cazġıç

oyun kağıdı > [igralnaya] karta > karta, kart

oyuncak > igruşka > oyunçaḳ

örcin > veryovoçnaya lestintsa > cıcım baçẖıç

öreke > pryalka, vereteno > ayaḳ urçuḳ; urçuḳ

pervaz > rama > rama

peşkir > polotentse > can cavluḳ

pipet > pipetka > pipetka

piyale > çaşa > tabaḳ, ayaḳ, goppan

piyata > blyudo > tabaḳ

ponton > ponton > ponton

porselen > farfor > çın, farfor

portatif > portativnıy > cürütürge tab, portativ

portmanto > veşalka > taḳġıç, kiyim taḳġıç, vaşalka

portmone > koşelyok > boçẖa

portre > portret > portret, ullu surat (*adamnıḳı*)

posta kutusu > poçtovıy yaşçik > poçtanı yaşçigi

posta pulu > poçtovaya marka > poçta marka

poyra > vtulka, stupitsa > vtulka, köpçek (*çarẖda*)

pusat > orudiye, instrument > kerek; instrument kerek, iş kerek

pünez > knopka > knopka, çıḳırt tüyme

rabıta > soyedineniye > ḳoşulġan ceri, calġanñan ceri

raf > polka > tapẖa /balk. tapka

rahle > püpitr > püpitr, nota tapḫaçıḳ

raht > şpingalet > şpingalet, çüy (*terezeni, éşikni étib begitivçü*)

ranza > koyka > orunduḳ, koyka

raptiye > skrepka > skrepka, ḳaġıt tüyrevüç

rende > rubanok > orta sürme

saat > ças > saġat

sabunluk > mıl’nitsa > sapın orun

safra > ballast > artmaḳlıḳ cük

sandalye > stul > şindik /balk. şintik

sandık > sunduk > kübür

sehpa > trenojnik > üçayaḳ, üçdaġan

sepet > korzina > korzinka, çeten

servis takımı > serviz > serviz

sırça > steklo > ayna; ayna önümleri

sofra bezi > skatert’ > skatert’

suluk > poil’ka > suv tegene, suv kesi içirivçü

sürahi > grafin > grafin

sütlük > moloçnaya ferma > süt ferma

sütre > ukrıtiye > üsün cabıv, caşırıv, buġunduruv, ḳoruvlav

süzgeç > fil’tr > süzgüç

süzgü > fil’tr > süzgüç

şakşak > kastan’yetı > ḫarsla

şamdan > podsveçnik > çıratḫan, cav çıraḳ orun

şekerlik > saḫarnitsa > şeker étiv /balk. bal tuz orun

şemsiye > zont > salḳınlıḳ, künlük

şezlong > şezlong > şezlong, büklenivçü tayançaḳ şindik

şifonyer > garderob > garderob, kiyim şkaf

şişe > butılka > şışa

tabak > blyudo > tabaḳ

tabure > taburet, taburetka > şindik (*tayançaġı bolmaġan*)

taht > tron > taḫta, patçaḫ orun

tahta > doska > taḫta, tapçan

takatuka > groḫot > cıġırdaġan (*ili* düngürdegen) tavuş, gürüldegen tavuş

talaş > opilki; strujka > mıçḫı umur /balk. bıçḫı ḳışḫır; sürme ḳabuḳ

tarak > grebyonka > taraḳ

tas > çaşa, çaşka> tabaḳ, ayaḳ, goppan; çaşka, çın ayaḳ

tatlı kaşığı > desertnaya lojka > desert ḳaşıḳ

tava > skovoroda > taba /balk. tava

teleferik > kanatnaya (podvesnaya) doroga > kanat col

tencere > kastrülya > başı, kastrül

tepsi > podnos > saḫan, aşlav, podnos

termos > termos > termos

testi > kuvşin > ḳoşun (*savut*)

tirbuşon > ştopor > ştopor, buruv (*buştuḳ çıġarıvçu*)

tornavida > otvyortka > burġuç

tuzluk > solonka > tuz orun

varyos > molot > salta, ḫaltas, ullu çögüç

vazo > vaza > vaza

vernik > lak > lak

vestiyer > garderob > garderob, kiyim şkaf

yağdanlık > maslyonka > maslyonka, cav ḳuyġuç

yalak > unitaz > unitaz, kir taz (*kanalizatsiyası bolġan ayaḳ colda*)

yastık > poduşka > castıḳ

yataklık > krovat’, koyka > orunduḳ; orunduḳ, koyka

yayık > masloboyka > masloboyka, cav sıḳġan maşina, cav urġan maşina

yemek tablası > podnos > saḫan, aşlav, podnos

zarf > oboloçka > ḳabuḳ, tış

14. Araç-gereç:

açar > klyuç > açẖıç

afiş > afişa > afişa (*spektaklle, kontsertle, lektsiyala bolluḳlarını üsünden bildiriv*)

agraf > angliyskaya bulavka > iñiliz tüyrevüç, çıḳırt tüyrevüç

agrega > agregat > agregat (1. *bir işni tolturur üçün talay maşinanı bir birlerine calġav* 2.*cıyımdıḳ maşinanı bir işni tolturuṙga carağan kesegi*)

ağ > set' > torav, çabaḳ av

ağırşak > krug, krujok > tögerek, krug; tögerekçik

ağızlık > mundştuk > muştuḳ

ajanda > zapisnaya (pamyatnaya) knijka > zapisnoy knijkaçıḳ

akaryakıt > jidkoye toplivo > suvsun otun

akımölçer > ampermetr > ampermetr (*élektro toknuküçün ölçelerge carağan pribor*)

akımtoplar > akkumulyator > akkumulyator (*znergiyanı kesine cıyıb anı ẖayırlandırıṙga carağan pribor*)

akıl defteri > zapisnaya knijka > zapisnoy knijkaçıḳ

aksam > çast > bölüm, bölme

aksesuar > butaforiya > butaforiya (*teatrda tsenanı casaṙga kerek zatla*)

akvaryum > akvarium > akvarium (*çabaḳlanı, suvda aylanñan canıvarlanı ém suvda ösgen ẖanslanı saḳlar üçün étilgen kölçük ne da miyaladan étilgen yaşçik*)

albüm > al'bom > al'bom (*nazmulanı, suratlanı, markalanı d. a. k. zatlanı cıyaṙga carağan tetrad ne da kitab*)

alçı > gips (poroşok) > gips

alet > orudiye > amal

almanak > al'manaẖ > al'manaẖ (*talay avtornu literatura çığarmaları bolġan sbornik*)

altlık > podkladka > iç, içi

ambalaj > upakovka; tara > tış, tışlıḳ, tışlıḳ material; tara

ampul > ampula > ampula

anahtar > klyuç > açẖıç

andaç > pamyat' > és, aḳıl, añ

anten > antenna > antenna (*radio tolḳunlanı tutarġa ne da berirge caraġan provodnikleni sisteması*)

aparey > apparat > apparat

araç > sredstvo > amal, madar, col

arılık (II) > uley > bal çeten

arka teker > zadneye koleso > art çarḫ

arkalık > bagajnik > bagajnik (*bagaj salıvçu cer*)

armatür > armatura > armatura (1.*bir tuḳum bir apparatnı, maşinanı d. a. k. zatnı priborlar ém da başḫa kerekleri*; 2.*bir zatnı demeñili éter üçün salınñan temir tamal*)

arşiv > arḫiv > arḫiv

asansör > lift > lift (*köb étajlı üylede, şaḫtalada d. a. k. örge çıġarıvçu maşina*)

askı > zanaveska > cabıv

asma merdiven > trap > baçḫıç (*kemede*)

atık (II) > masloboyka > masloboyka, cav sıḳġan maşina, cav urġan maşina

atlıkarınca > karusel’ > karusel’

avadanlık > nabor instrumentov > kerekleni toblaması

avcı çantası > yagdtaş > uvçunu artmaġı

ayakçak > stremyanka > baçḫıç (*köbüsüne arḳandan étilgen*)

ayaklık > pedal’ > pedal’

aygıt > pribor, apparat > pribor; apparat

bagaj > bagaj > bagaj, cük

bağ > zavyazka > bav, baylav, avuz bav

bağcık > beçevka > cıcımçıḳ, iñiçke cıcım

bakaç > binokl’> közüldrevük, binokl’

bakkal kâğıdı > obyortoçnaya bumaga > çırmaġan ḳaġıt

balar > dranka > dran

balta > topor > balta

bandaj > obod > toḫun

bant > lenta > lenta

banyo küveti > vanna (sosud) > vanna

barfiks > perekladina > perekladina, turnik

basamak > stupen’ > atlavuş, atlavuç

baskılık > press (kantselyarskiy) > press (*ķısıb, basıb, tebleb tıķ étgen maşina*)

bastırak > kompressor > kompressor (*gazlanı, ẖavanı parnı tıķ cıyıvçu maşina*)

baston > trost’ > tayaķ

başmaklık > pomest’ye > mülk cer

bat > utka > utku

batarya > batareya > batareya

bek (III) > gorelka > gorelka, candırġıç

bel (IV) > zastup > kürek, temir kürek

bent > plotina > plotina, becen

benzin > benzin > benzin

benzin göstergesi > benzomer > benzin ölçelevçü pribor

beşik salıncak > kaçeli > señilçek /balk. illivça

beşikörtüsü > dvuskatnaya [şiptsovaya] krışa > éki canına sarķġan üy başı

beyaz perde > ekran > ékran (*kinofilm körgüztülgen keñ aķ geten ne da aķ sürtülgen ķabırġa*)

bıçak > noj > bıçaķ

bızbız > barabannaya paloçka > davurbaz ķaġıvçu tayaķçıķla

biçerbağlar > snopovyazalka > külte ķısıvçu maşina

biçerdöver > kombayn > kombayn

bilardo sopası > kiy > kiy (*bilyard oyunda cürütülgen uzun tayaķ*)

bileği > oselok > bilev, ķayraķ

bilye > [şariko] podşipnik > podşipnik

biyel > şatun > şatun (*porşen bla dvigatelni valın bir birine calġaġan detal*)

biz (II) > şilo > miz /balk. biz

bloknot > bloknot > bloknot

bobin > katuşka > çarẖ, katuşka

bohça > paket > paket, ẖurcun

boru > truba > bırġı, ocaķ

bot > bot, kater > botala; kater

boy aynası > tryumo > tryumo (*ullu süyelgen küzgü*)

boya > kraska > boyav

boyunduruk > gnyot, yarmo > taş, avurluķ; boyunsẖa

briket > briket > briket (*pres bla étilgen plitkaçıķ*)

brizbiz > zanaveska > cabıv

brülör > gorelka > gorelka, candırġıç

buhar kazanı > parovoy kotyol > par çoyun, par kotyol

buji > sveça > sveça (*élektro carıķnı küçün ölçelevçü ölçe*)

bukağı > kandalı > buġov

bulaşık bezi > posudnoye (kuẖonnoye) polotentse > savut sürtgen can cavluķ

buldozer > bul'dozer > bul'dozer (*cerni ķazġan, bir cerden bir cerge tebergen traktor*)

burgu > burav > buruv

burunsak > namordnik > noẖta, ķadav noẖta; burunduķ

burunsalık > namordnik > noẖta, ķadav noẖta; burunduķ

buton > pugovitsa > tüyme

buzkıran > ledokol > ledokol, buz carıvçu keme

büyülteç > uveliçitel' > ullu étivçü, uveliçitel'

cağ (I) > reşyotka > reşyotka, çaldış buruv

cağ (II) > [bolşaya] torba, meşok > dobra; meşok, maşok; ķabçıķ, tuluķ

cam > steklo > miyala

cam macunu > [okonnaya] zamazka > cağıv, sürtüv, zamazka cağıv

camcı elması > almaz (dlya rezki stekla) > almaz, nalmaz

camekân > [steklyannaya] vitrina > vitrina

canavar düdüğü > sirena > sirena (*bek tavuş étgen signal sıbızġı*)

cankurtaran simidi > spasatel'nıy krug > ķutẖarıvçu krug

cehre > vereteno > urçuķ

celbe > yagdtaş > uvçunu artmağı

cembiye > kinjal > ķama

cendere > [tsilindrobıy] press > press (*ķısıb, basıb, tebleb tıķ étgen maşina*)

cetvel > tablitsa > tablitsa

cımbar > pyal'tsı > kergiç

cırcır > treşçotka; boltun > çıķırdavuķ; canşaķ, gırıldavuķ, boşavuz adam

cıvata > bolt > bolt, ḫır

cibinlik > setka; polog > av; şımpıldıḳ

cihaz > pribor, apparat; apparatura > pribor; apparat; apparatla, apparatura

cila > politura, lak > politura (*aġaçnı cıltıratḫan spirtli lak boyav*); lak

cilbent > portfel' > portfel'

ciltlik > pereplyotnıy > tışlaġan, tışlavçu, tış salıvçu

conta > prokladka > prokladka, ḳat

cop > palka; dubinka > tayaḳ; tayaḳ, ḳazıḳ

cüzdan > bumajnik; koşelyok > boçḫa, açḫa orun; boçḫa

çadır bezi > parusina > keten

çakaloz > puşka > tob

çakaralmaz > çto-libo staroye; pistolet, revol'ver > bir zat, bir cuḳ, ne bolsa da bir zat; göroḫ, pistolet, tapança; göroḫ, geroḫ, tapança

çakı > skladnoy noj > étilivçü bıçaḳ, cülgüç

çakıldak > zaşçyolka, sobaçka > ḳılıç, çüy

çakmak (I) > ognivo > çaḳġıç (*otluḳ taşnı çaḳdırıvçu ḳuç kesek*)

çalar saat > budil'nik > budil'nik

çalgı orağı > kosa > çalḳı /balk. çalġı

çalı süpürgesi > metla > aġaç sibirtgi

çamaşır sabunu > ḫozyaystvennoye mılo > tılı sapın, éski cuvġan sapın

çan > kolokol > ḳoñurav

çanta > sumka > sumka, boçḫa, ḫurcun, artmaḳ

çapa (I) > motıga > çaġa

çaprak > çeprak > savru; terlik

çaput > loḫmot'ya > zıkkıla, bıstırla

çarkıfelek > feyerverk > feyerverk (*ḳuvançda ḳızıl, caşıl, kök d. a. k. cannan ot*)

çarmıh > krest > gyavur ḳaç, cor

çarmıh (I) > krest > gyavur ḳaç, cor

çarşaf > prostınya > orun cabıv

çatal > vilka > vilka, çançḫı

çatapat > ḫlopuşka > çibin öltürüvçü

çatkılık > yarmo (dlya porı buyvolov) > boyunsḫa

çavun > knut, ḫlıst > sıbırtḫı /balk. ḳamiçi

çekçek > povozka > arba

çekecek > rojok > rojok, taban ḳalaḳçıḳ

çekel > motıga > çaga

çeki > ves > avurluḳ, çegim

çekiç > molot, molotok > salta, ḫaltas, ullu çögüç; çögüç

çengel > kryuk > ırġaḳ

çengelli iğne > angliyskaya bulavka > iñiliz tüyrevüç, çıḳırt tüyrevüç

çerçeve > rama > rama

çevgen > palka > tayaḳ

çıkı > svyortok > tüyümçek, çulġam

çıkın > svyortok, paket > tüyümçek, çulġam; paket, ḫurcun

çıkrık > koleso > çarḫ

çıngırak > zvonok > ḳoñurav /balk. ḳoñurov

çıtpıt > ḫlopuşka (igruşka) > ḫlopuşka

çift çubuk > sel'skoye (zemledel'çeskoye) ḫozyaystvo > él mülk

çiğindirik > koromıslo > suv aġaç

çimento > tsement > tsement

çini mürekkebi > tuş' > tuş' (*çerçeniyege, surat salırġa, cazarġa caraġan ḳara ne da türlü betli boyav*)

çit > sitets > ala ḳıtay

çiten > korzina, koşyolka > korzinka, çeten; ḫızen, ḫurcun

çivi > gvozd > çüy

çocuk bezi > pelyonka > beşik busḫul

çoğaltma makinesi > gektograf > gektograf (*cazılġannı köb étivçü pribor*)

çomak > palka > tayaḳ

çörtü > voronka > çuñur

çubuk > prut > çıbıḳ

çultarı > popona > at cabıv

çuvaldız > şilo > miz /balk. biz

dağlağı > tavro > tamġa (*ḫayvanña salınñan*)

daktilo > maşinistka > maşinistka

damlalık > pipetka > pipetka

dar hat > uzkokoleyka > tar koleyalı temir col

dar (II) > balka > ḳulaḳ, özen

darağacı > viselitsa > asmaḳ

dayak (II) > podporka > daġan, tirev

debriyaj > stsepleniye > bir birine tağıv (*ili* calġav), bir birine ilindiriv, bir birine ḳısıv

değirmen > mel'nitsa > tirmen

değirmen taşı > [melniçnıy] jyornov > tirmen taş

değnek > palka > tayaḳ

dekor > dekoratsiya > dekoratsiya, casav

delgi > sverlo > buruv

demir yolu > jeleznaya doroga > temir col

denk (I) > protivoves > artmaḳlıḳ, artmaḳlıḳġa salınñan cük

dikenli tel > kolyuçaya provoloka > çıġanaḳlı temir çıbıḳ

dikiş iğnesi > [şveynaya] igla, igolka > iyne

dikiş makinesi > [nojnaya] şveynaya maşina > tikgen maşina

dilli düdük > dudka (svistok) > sıbızġı

dinamo > dinamo > dinamo

dingi > çelnok > ḳayıḳçıḳ

dipçik > priklad > priklad, içlik

direk > stoyka > daġan, tirev, baġana

direksiyon > rul' > rul'

diren > vilı > senek

dirgen > vilı > senek

diş fırçası > zubnaya şçyotka > tiş şçyotka

dişindirik > nedouzdok > noḫta

dizel > dizel' > dizel' (*benzin, pategen d. a. k. bla işlegen motor*)

dizgin > povod > sıltav

dizlik > nakolennik > tobuḳluḳ

dokuma tezgâhı > tkatskiy stanok > ḳumaç soḳġan stanok

dolamık > set’ > av, çabaḳ av

dolma kalem > avtoruçka > avtoruçka

donatım > snabjeniye > bacarıv, kereklini tabdırıv /balk. calçıtıv

duş > duş > duş

duy > vtulka > vtulka

düdük > svistok, dudka> sızġırıvçu, sıbızġı

dümen > rul’ > rul’

dürbün > binokl’ > közüldrevük, binokl’

düven > molotilka > molotilka (*ındır basḫan maşina*)

düzen teker > maḫovik > maḫovik, çarḫ

eğe > napil’nik > égev

eğirmen > vereteno > urçuḳ

ekran > ekran > ékran (*kinofilm körgüztülgen keñ aḳ geten ne da aḳ sürtülgen ḳabırġa*)

ekser > kostıl’ > kostıl’

el kantarı > bezmen > bazman

elcik > perçatka, perçatki; varejka > ḳolluḳla, ḳol ḳabla (*beş barmaḳlı*); çınday ḳolluḳla (*cañız baş barmaġı bolġan*)

elek > sito > élek

elektrik üretici > generator > generator (*meḫanika küçnü élektro küçge buruvçu maşina*)

elektromekanik > elektromeḫanika > elektromeḫanika (*élektromeḫnikada élektriçestvo maşinalanı işlevçü ém da alanı ḫayırlandırıvçu bölümü*)

elektromotor > elektromotor > élektromotor (*élektriçestvonu küçün meḫanika küçge burġan maşina*)

emaye > emalirovannıy > émal salınñan, aḳ boyalġan, émal caġılġan

emzik > soska > émizik

enser > kostıl’ > kostıl’

erkek fiş > ştepsel’naya vilka > ştepsel’ni vilkası, şitep’sel

eşantiyon > obrazets > ülgü, obrazets

etiket > etiketka > étiketka (*zatnı üsüne tigilgen ne da cabışdırılġan ḳaġıt*)

evrak > bumagi, dokumentı > ḳaġıtla

eyer > sedlo > at cer /balk. yer

eyer kaşı > [sedalnaya] luka > ķaş

fak > zapadnya > ķabḫan, tuzaķ, av

far > fara > fara, çıraķ

fener > fonar’ > fonar’, çıraķ

ferde > svyazka > balyam, tiziv, ķuçaķ, külte

fevvare > fontan > fontan (*urub çıķġan zat*)

fırdöndü > vertlyug > can süyek başı

fırıldak > volçok > aylancük, ḫoynuḫ

fısfıs > brızgi > çaçılġan tamçıla, tamçıla

fıskiye > fontan > fontan (*urub çıķġan zat*)

fışkırık > fontan > fontan (*urub çıķġan zat*)

fiber > fibra > fibra, ķatı ķaġıt

fihrist > indeks > indeks

filaman > volokno > volokno, tük, ḫalı, cibek

file > setka> av

film > [kino] fil’m > fil’m, kino

filtre > fil’tr > süzgüç

fincan > çaşka > çaşka, çın ayaķ

fitil > fitil’ > özek, pitil

flama > vımpel; flag > vımpel, bayraķ, üçgül bayraķ vımpel, bayraķ, üçgül bayraķ (*keme ķaysı ķralnıķı bolġanın bildirgen*) ; bayraķ, flag

flit > pul’verizator > pul’verizator, duḫ bürküvçü

fren > tormoz > tormoz

freze > frezer, freza > freza (*aġaçnı, metallnı conub sıydamlaġan instrument*)

fünye > vzrıvatel’, detonator > vzrıvatel’, atıltıvçu; detonatör (*atıltıvçu kapsül’, zapal*)

füze > raketa > raketa (*signal berib üçün kökge atılġan canñan snaryad*)

gaz > marlya > suv kisey, marlya

gaz ibiği > [gazovaya] gorelka > gorelka, candırġıç

gaz yağı > kerosin > pategen

gazojen > gazogenerator > gazogenerator (*ḳatı ne da suvsun toplivonu gazġa aylandırġan aparat, peç*)

gelberi > koçerga > ot ḳıçḫaç, koçerga

gem > udila > avuzluḳ

gereç > material > kerek, material

gergef > pyal'tsı > kergiç

gergi > zanaves, zanaveska > cabıv

gerilimölçer > vol'tmetr > vol'tmetr

gez > naseçka > uvaḳ tuvrav

gez > pritsel > ışan, pritsel

gezlik > peroçinnıy noj[ik] > karandaş ḳıyġan cülgüç

gidon > rul' > rul'

girimlik > propusk > iynu, içine iynu

giyotin > gil'otina > gil'otina (*adamnı başın kesib öltürürge işlenñen maşina*)

glüten > kleykovina > kleykovina (*budayda zatda bolġan beloklu zat*)

göbek > vtulka > vtulka

göbek taşı > [kamennaya] lavka > uzun şindik, skameyka

gölek > luja > batmaḳ kölçük

gölgelik > tent > tent (*künden saḳlarġa caraġan geten cabıv*)

gömlek > papka > papka

gön > koja > teri

gönder > flagştok > bayraḳ sab

gönye > [çertyojnıy] treugol'nik > üçmüyüş; ugol'nik (*üç müyüşlü lineyka*)

gözetleme deliği > glazok > közçük

gözgü > zerkalo > küzgü

gözlük > oçki > közlükle

gramofon > grammofon > grammofon

gülle > yadro > yadro; tob oḳ, snaryad

güncek > zontik > salḳınlıḳ, künlük

güncelik > dnevnik > dnevnik (*kün sayın bolġan iş cazılġan tetrad, jurnal d. a. k.*)

güneşlik > kozıryok > kozıryok (*kartusnu al canı, salḳınlıġı*)

günlük > ladan > ladan (*ariv iyisli çayır*)

hacamat baltası > skal’pel’ > skal’pel’ (*ẖirurg bıçaḳ*)

hadde > prokatnıy stan > prokat étgen stan

halat > tros, kanat > tros, arḳan, cıcım (*kendirden ne da temir çıbıḳdan étilgen*); kanat, arḳan

halka > kol’tso > cüzük

ham madde > sır’yo > sır’yo

hamak > gamak > gamak

hamlaç > forsunka > forsunka (*suvsun, buḳu zatlanı bürküvçü, çaçıvçu*)

hamut > ẖomut > ẖamıt

hançer > kinjal > ḳama

harman > molot’ba > ındır basıv, aşlıḳ tüyüv

hasır > tsinovka > cegen

hat > liniya > sız

hatıra > al’bom > al’bom (*nazmulanı, suratlanı, marḳalanı d. a. k. zatlanı cıyarġa caraġan tetrad ne da kitab*)

hatıra defteri > al’bom > al’bom (*nazmulanı, suratlanı, marḳalanı d. a. k. zatlanı cıyarġa caraġan tetrad ne da kitab*)

havai fişek > raketa > raketa (*signal berir üçün kökge atılġan cannan snaryad*)

havai hat > funikulyor > funikulyor (*tik cerlede vagonla kanat bla tartılġan temir col*)

havalandırıcı > ventilyator > ventilyator, cel urduruvçu (*ventilyatsiya étivçü pribor*)

havalandırma > ventilyator > ventilyator, cel urduruvçu (*ventilyatsiya étivçü pribor*)

havaneli > pest, pestik > keli baş; keli başçıḳ

havya > payal’nik > payal’nik (*tuturuḳ salġan zamanda ḳızdırıvçu baġır çögüç*)

hazne > kazna; kassa > kazna; kassa

hedef > mişen’ > ışan, ḳara, mişen’

helke > vedro > çelek

herek > jerd’ > ḳuruḳ, ilkiç

herke > vedro > çelek

heybe > sumka > sumka, boçẖa, ẖurcun, artmaḳ

hızar > [bolşaya] pila > mıçẖı /balk. bıçẖı

hidrolik > gidravliçeskiy > gidravlika …

hilal > zuboçistka > tiş arivlavçu

horoz > kurok > kurok, şkoknu oġarı ayaġı

horozayağı > sverlo > buruv

hortum > ḫobot (slona) > pilni burnu

ırakgörür > teleskop > teleskop (*culduzlaġa, planetalaġa zatḫa ḳaravçu optika pribor*)

ıstaka > kiy; kostoçka > kiy (*bilyard oyunda cürütülgen uzun tayaḳ*); süyekçik

ıstampa > peçat’ > muḫur, peçat’

ızgara > reşyotka > reşyotka, çaldış buruv

ibre > strelka > strelka

ibrişim > şyolkovıy > dariy …, çille, cibek …

iç lastik > kamera > kamera

içirik > soderjimoye (çego-l.), vnutrennost’; nabivka > içi, içindegi, içindegisi, içinde bolġanı; içlik, iç

iğ > vereteno > urçuḳ

iğdemir > doloto; stameska > ütürgü

iğne > igla, igolka > iyne

ilistir > fil’tr > süzgüç

imamkayığı > grob > grob, sandıḳ /balk. gulla

imbik > distillyator > distillyator (*önümi tezeden işlep saplayan apparat*)

inci > jemçug > inci

iniş takımları > şassi > şassi

ip > veryovka > cıcım

ip merdiven > veryovoçnaya lestnitsa > cıcım baçḫıç

iplik > nitka > ḫalı

iskandil > [ruçnoy] lot > lot (*teñizni terenligin ölçelegen pribor*)

iskarpela > stameska > ütürgü

iskele > pristan’ > pristan’ (*kemele toḫtavçu cer*)

islim > par > par, tılpıv

ispalya > jerd’, palka > ḳuruḳ, ilkiç; tayaḳ

ispanyolet > şpingalet > şpingalet, çüy (*terezeni, éşikni étib begitivçü*)

ispirto > spirt > spirt

ispit > spitsa > kegey

istavroz > krest > gyavur ķaç, cor

isteka > kiy > kiy (*bilyard oyunda cürütülgen uzun tayaķ*)

istim > par > par, tılpıv

işaretçi > starter > starter

işkence > gnyot > cegiv, éziv, unuķduruv

işporta > lotok > lotok (*oramda satıv éterge işlenñen açıķ tükençik*)

işporta malı > deşyovka > uçuz zat

ivgi > topor[ik], toportesak > balta

izole bant > izolyatsionnaya lenta > izolyatsiya étivçü lenta

jant > obod [kolesa] > toḫun

jet motoru > reaktivnıy dvigatel' > reaktivli motor

jeton > jeton > jeton, ķancal belgiçik

jilet > bezopasnaya britva > ķorķuvsuz cülgüç

kablo > kabel' > kabel' (*izolyatsiyalı , cer, suv tübü bla tartılıġa étilgen élektro çıbıķ*)

kabza > rukoyatka > sab

kadran > tsiferblat > tsiferblat

kadrat > kvadrat > kvadrat

kafes > kletka > kapasauya, orun

kâğıt > bumaga > ķaġıt

kahve değirmeni > kofeynaya mel'nitsa > purç tirmen

kaide > osnovaniye > tüb ḫuva, fundament, tamal /balk. murdor

kalas > doska > ķaña, doksa

kaldırım taşı > bulıjnik > suv taş (*oramlaġa töşeledi*)

kalem > karandaş > karandaş, karındaç

kalem açacağı > toçilka > bilev, ķayraķ, ḫırşı

kalemtıraş > toçilka > bilev, ķayraķ, ḫırşı

kalıç > serp > oraķ

kalıp > forma, model' > ḫal, tür, forma, matal; model' ülgü, keb

kalorifer > tsentral'noye [parovoye] otopleniye > bir cerden cılıtıv

kaltak > sedlo > at cer /balk. yer

kamçı > plet’ > ḳamçi

kamga > şçepka > coñurçẖa /balk. üzgele

kamış > kamış > ḳamiş; ḳamişle

kampana > kolokol > ḳoñurav

kanca > kryuk > ırġaḳ

kancalı iğne > [angliyskaya] bulavka > iñiliz tüyrevüç, çıḳırt tüyrevüç

kangal > vitok, zavitok > vitok, bir ḳat aylanñanı; burma, saylam

kantar > bezmen > bazman

kantarma > udila > avuzluḳ

kapak > krışka > baş (*savutnuḳu*)

kapan > kapkan > ḳabẖan

kapanca (I-II) > tsinovka > cegen

kapçak > kryuk > ırġaḳ

kaplama > oblitsovka > üsün casav, bet canın caraşdırıv

kaptırma > nojovka > nojovka, mıçẖıçık, ḳol mıçẖıçıḳ

kara kutu > klassnaya doska > klas ḳaña (*ili* doska)

kara saban > soẖa > ḳalacük /balk. saban aġaç

karbon kağıdı > kopiroval’naya bumaga > köçürüvçü ḳaġıt

karbüratör > karbürator > karbürator

karfiçe > [melkiy] gvozd’ > çüy

kargılık > patrontaş > patrontaş

kart > kartoçka > kartoçka

kartela > lotereynıy bilet > lotereya bilet

karton > karton > karton, ḳatı ḳaġıt

kartotek > kartoteka > kartoteka, kartoçkala (*bir zatnı üsünden cazıvları bolġan*)

kartuk > borona > tırnav

kartvizit > vizitnaya kartoçka > vizit étivçü kartoçka

kasatura > ştık (ploskiy) > süngü

kasnak > [derevyannıy] obruç > ḳurşov

kaşağı > skrebnitsa > at ḳırġıç, ḳırġıç

kaşe > peçat’ > muḫur, peçat’

katır boncuğu > rakuşka > rakovinaçıḳ, cılan köpçekçik

katkı > dobavleniye, pribavleniye; primes’ > ḳoşuv; ḳatış, ḳoşmaḳ

kauçuk > kauçuk > kauçuk

kav > trut > ḳuv

kayak > lıji > lıjala

kayış > remen’ > ḳayış, çındı

kaytan > şnur > şnur, bav

kazan > kazan, kotyol > ḳazan, çoyun, ḳazan, kotyol

kazık > kol > ḳazıḳ

kazma > motıga > çaga

kelebek gözlük > pensne > közlükle (*burunña ilinivçü*)

kement > arkan > arḳan

kerki > kolun > balta (*otun carıvçu*)

kerpeten > kleşçi > çüy ḳıçḫaç, nal ḳıçḫaç

kese kağıdı > kulyok > kulyok (*ḳağıt ḫızen*)

kıl testere > lobzik > lobzik (*oyuv keserge caraġan gitçe mıçḫıçıḳ*)

kılıf > oboloçka; obyortka > ḳabuḳ, tış; tış, çulġav

kın > nojnı > ḳın

kınnap > şpagat > cıcımçıḳ, iñiçge cıcım

kırba > burdyuk > gıbıt

kırbaç > knut > sıbırtḫı /balk. ḳamiçi

kıskaç > tiski, şçiptsı > ḳısḫaç; ḳısḫaç, ḳıçḫaç

kıskaç gözlük > pensne > közlükle (*burunña ilinivçü*)

kıskı > klin > çüy, aġaç çüy

kıtık > oçyoski, paklya > taraḳ tüb; paklya

kızak > sani > çana

kiriş > [jilnaya] struna > struna, ḳıl

kirmen > vereteno > urçuḳ

koltuk değneği > kostıl’ > ḳoltuḳ tayaḳ

komot > komod > komod, iç kiyim şkaf

komütatör > kommutator; kollektor > kommutator (*élektro toknu iyivçü, tıyıvçu pribor*); kollektor, cıyıvçu

kondansatör > kondensator > kondensator (*élektriçestvonu cıyarġa işlenñen pribor*)

kontrplak > fanera > fanera, ḳatlı ḳaña

konveyör > konveyer > koveyer

kopya kağıdı > kopiroval'naya bumaga > köçürüvçü ḳaġıt

kordon > veryovka > cıcım

korna > [signal'nıy] gudok; sirena > gudok; sirena (*bek tavuş étgen signal sıbızġı*)

korniş > karniz; ramka > şorbat, karniz; ramaçıḳ, ramḳaçıḳ

koruncak > çeḫol > tış, ḳab, çeḫol

koşum > upryaj' > ḫamıtücügen, at abranı keregi

koşum takımı > sbruya > at kerek

kotra > yaḫta; kater > yaḫta (*motoru, celpegi bolġan, sport, turist işlege deb étilgen ḳayıḳ, kemeçik*); kater (*gitçe keme*)

kova > vedro > çelek

köseği > koçerga > ot ḳıçḫaç, koçerga

köstek > putı > kişen, buġov

kötek > paloçnıy udar > tayaḳ bla uruv

kriko > domkrat > domkrat (*avur zatnı biraz örge keltürüvçü meḫanizm*)

kronometre > ḫronometr > ḫronometr (*bek tüz cürügen astronomiya saġat*)

kulak demiri > lemeḫ (pluga) > lemeḫ, saban temir

kulp > uşko > ḳulaḳçıḳ

kuluçka makinesi > inkubator > inkubator (*tavuḳsuz cücek çıġarġan apparat*)

kumkuma > kuvşin > ḳoşun (*savut*)

kupa > kubok, çaşa > kubok, ayaḳ; tabaḳ, ayaḳ, goppan

kurs > disk; tabletka > disk (*tögerek, cassı zat*); tabletka (*darman güttüçük*)

kurşun kalem > karandaş > karandaş, karındaç

kurutma kağıdı > promokatel'naya bumaga> merekeb kebdirivçü ḳaġıt

kuşak > poyas, kuşak > belibav

kutu > korobka > korobka, tüb

kuvertür > pokrıvalo > cabıv; cavluḳ, adej atılġan cavluḳ

kuvvetölçer > dinamometr > dinamometr (*meḫanika küçnü ölçelevçü pribor*)
kültivatör > kul'tivator > kul'tivator (*sabanlada topraḳnı cumuşatıvçu savut*)
külünk > kirka > getmen
kürdan > zuboçistka > tiş arivlavçu
kürek > sovok > ḳuyġuç
küskü > lom > temir tayaḳ
küstere > şerḫebel', rubanok > şerḫebel', arivlavçu sürme, gitçe sürme; orta sürme
lenger > yakor' > yakor' (*kemeni zatnı toḫtatırġa caraġan, uzun sıncırġa taġılġan temir ırġaḳ*)
lobut > dubinka > tayaḳ, ḳazıḳ
loğ > katok > katok (*col tüzetivçü maşina*)
makara > katuşka > çarḫ, katuşka
makas > nojnitsı > ḳıptı
maket > maket; model' > maket (*bir zatnı ülgüsü*); model', ülgü, keb
makine > maşina > maşina
malafa > serdeçnik > cüregi avruġan adam
malzeme > material > kerek, material
mancınık > katapul'ta > katapul'ta (1.*burun uruşda taş zat atḫan maşina*; 2.*kemeden samolyot uçuruvçu amal*)
maniple > manipulyator > manipulyator
manivela > rıçag > rıçag, laġım, ılıḫtın
manyeto > magneto > magneto (*içinden cannan dvigatellede topluvonu ḳabındırırġa caraġan élektromagnit pribor*)
mayistra > parus > parus, celpek
megafon > megafon > megafon (*tavuşnu ullu étivçü bırġı*)
mekik > çelnok > çollaḳ, çüyke
meksefe > kondensator > kondensator (*élektriçestvonu cıyarġa işlennen pribor*)
mengene > tiski; press > ḳısḫaç; pres (*ḳısıb, basıb, tebleb tıḳ étgen maşina*)
mercek > linza > linza
mezura > santimetr > santimetr (*santimetrlege bölünnen ölçelevçü lineyka, lenta*)
mıh > gvozd' > çüy

mıknatıs > magnit > magnit, muḳladis
mibzer > seyalka > seyalka
miftah > klyuç > açḫıç
mikrofon > mikrofon > mikrofon
mikroskop > mikroskop > mikroskop
mil > val > val (*meḫanizmlede burulub turġan, başḫa çastlanı da aylandırġan tsilindr*)
minkale > uglomer > uglomer (*müyüş ölçelevçü pribor*)
misina > lesa > çabaḳ tutḫan ḳıl
mizan > vesı > bazman
mukayyit > registrator > registrator, registratsiya étivçü
mum > sveça > cav çıraḳ
muşta > kulak > kulak, cumduruḳ
mühür > peçat’ > muḫur, peçat’
mühür mumu > surguç > surguç, paşot
nal > podkova > nal
nefir > truba > bırġı, ocaḳ
neon tüpü > neonovaya trubka (lampa) > neon lampa
okluk > kolçan > koçlan, sadaḳ orun
olta > udoçka > ḳarmaḳ /balk. ırġaḳ
oluk > jyolob > ḳırıḳ
operatör > ḫirurg > ḫirurg, carıvçu vraç
orak > serp > oraḳ
otomat > avtomat > avtomat (*içinden meḫanizmni boluşluğu bla adam ḳol tiymegenley işlegen aparat*)
otomatik > avtomat > avtomat (*içinden meḫanizmni boluşluğu bla adam ḳol tiymegenley işlegen aparat*)
ökse > kley > celim
ölçek > mera > ölçe
ölçü > izmereniye > ölçelev
örs > nakoval’nya > töş
paket > paket > paket, ḫurcun

palamar > şvartov > şvartov (*kemeleni ne da uçḫan apparatlanı toḫtaġan cerlerine taġıvçu küçlü cıcım*)
palandız > kamen' > taş
paldım > şleya > şleya (*ḫamıtnı atnı sırtı bla ḳabırġalarına salınıvçu ḳayişi*)
palet > palitra > palitra (*suratçı boyav caraşdırıvçu ḳañaçıḳ*)
pandül > mayatnik > mayatnik
pankart > plakat > plakat (*lozuñala cazılıb oramlada taġılıvçu surat*)
paraşüt > paraşüt > paraşüt
paratoner > gromootvod > gromootvod (*şıbıladan saḳlar üçün étilgen amal*)
parmaklık > perila > tayançaḳ, perila (*atlavuşlada zatda*)
parter > parter > parter (*teatrnı tüb étajında orunla*)
paspas > tsinovka > cegen
pastav > ştuka (kusok) sukna > sḫarlanı tobu
patron > patron > patron
payanda > podporka > daġan, tirev
peçete > salfetka > salfetka, ḳol sürtgüç
pedal > pedal' > pedal'
pelesenk > bal'zam > bal'zam (*bir ḳavum ḫansladan çıġıvçu ḳalın, ariv iyisli suv; darman ḫansladan étilgen balḫam*)
pelür > plaşç > plaşç
perese > otves > otves (*tik énişni tabarġa cürütülgen cıcımġa taġılġan avurluḳ*)
pergel > tsirkul' > tsirkul'
periskop > periskop > periskop (*taşa cerden ḳararġa étilgen optika pribor*)
permeçe > tros > tros, arḳan, cıcım (*kendirden ne da temir çıbıḳdan étilgen*)
pertavsız > uveliçitel'noye steklo, lupa > ullu körgüzüvçü miyala; lupa (*ullu étib körgüzgen miyala*)
petrol lambası > kerosinovaya lampa > pategen lampa
pikap > radiola > radiola (*radiopriyomnigi da, soġuvçusu da bolġan apparat*)
pil > batareya > batareya (*talay tobdan, minometdan ḳuralġan artilleriya, minomyot podrazdeleniye*)
pipo > trubka > ülle

piston > porşen' > porşen'

planör > planör > planör (*motorsuz uçẖan apparat*)

planya > fuganok > fuganok, arşın sürme, ullu sürme

pranga > kandalı > buġov

prizma > prizma > prizma

projektör > projektor > projektor

protez > protez > protez (*calġan ayaḳ, ḳol, tişle d. a. k. zatla*)

pul > marka > marka

pulluk > plug > plug, saban aġaç /balk. gaton

pusula > kompas > kompas, ḳıbılama

pülverizatör > pul'verizator > pul'verizator, duẖ bürküvçü

püskürteç > pul'verizator > pul'verizator, duẖ bürküvçü

radyatör > radiator > radiator (1.*motorlanı suvbla suvutur üçün salınñan pribor*; 2.*içinde issi suv ne da par cürügen, çoyun bırġıladan ḳuralġan cılıtıvçu sistema*)

radyo > radio > radio

radyogram > radiogramma > radiogramma (*radio bla berilgen telegramma*)

radar > radar, radiolokator > radiolakator (*radiolokatsiya étivçü amal*)

raspa > raşpil' > türpü, aġaç égev

redresör > vıpryamitel' > tüzetivçü, vıpryamitel'

reflektör > reflektor > reflektor (1.*teleskopda çuñur küzgünü bir türlüsü*; 2.*carıḳnı tayaḳların kerekli cerge buruvçu çuñur küzgü*)

reseptör > priyomnik > priyomnik, radiopriyomnik

robot > robot > robot (*işlegeni adamġa uşaġan avtomat*)

rondela > şayba, prokladka > şayba (*gaykanı tübüne salınñan tögerek temir toġayçıḳ*); prokladka, ḳat

rotatif > rotatsionnaya maşina > rotatsiya maşina

römorkör > buksir > buksir, tartıvçu keme

rulman > podşipnik > podşipnik

rulo > rulon > rulon, tob, çırmalġan

saban > plug > plug, saban aġaç /balk. gaton

saban demiri > lemeẖ > lemeẖ, saban temir

sacayağı > tagan > üçayaķ, üçdaġan

sadak > kolçan > koçlan, sadaķ orun

saksafon > saksofon > saksofon

salacak > plita > plita

salıncak > kaçeli; gamak > señilçek /balk. illiuça; gamak

saman kağıdı > kal'ka > kal'ka (1. *cav ķaġıt ne da carıķ tiymaġan cuķa ķumaç*; 2.*cav ķaġıtnı üsüne köçürülgen kopiya*; 3.*lingv. başẖa tilden tüzünley köçürülgen söz*)

sandık eşyası > pridanoye > taķmaķ, ķoşaķ

sanduka > grobnitsa > keşene

santrifüjör > tsentrifuga > tsentrifuga, separator, süt maşina

satranç tahtası > şaẖmatnaya doska > şaẖmat ķaña

sayaç > sçyotçik > sçyotçik

saydam > prozraçnıy > carıķ urġan (*ili* ötgen), arı canı körünñen, carıķ

sayvan > tent > tent (*künden saķlarġa caraġan geten cabıv*)

sedir > sofa > divan, tapçan

sedye > nosilki > boķlavuç, nosilki

segman > segment > segment

sekmen > lavka > uzun şindik, skameyka

semaver > samovar > samavar

seramik > keramika > keramika, ķoşun zatla

sergen > polka > tapẖa /balk. tapka

sergi > vıstavka > vıstavka, körgüztme

servis > serviz > serviz (*aşarıķ ne da şay savutnu tolu keregi*)

sesyazar > grammofon > grammofon

set > zagrajdeniye > buruv

sıcaklıkölçer > termometr > termometr

sıçrama tahtası > tramplin > tramplin (*çıñaġan zamanda adamnı uzaķġa uçururġa caraġan zat*)

sıkmaç > kompressor > kompressor (*gazlanı ẖavanı, parnı tıķ cıyıvçu maşina*)

sındı > portnovskiye nojnitsı > ķıptı

sıra > skam'ya > skameyka, uzun şindik, şindik

sıralaç > kartoteka > kartoteka, kartoçkala (*bir zatnı üsünden cazıvları bolġan*)
sırık > şest ' > ḳuruḳ, ḳazıḳ, uzun tayaḳ, şest
sırma > galun > oḳa, çalıv
sicim > beçyovka > cıcımçıḳ, iñiçke cıcım
silecek > prostınya > orun cabıv
silgi > gubka > gubka, köbük rezin
silindir > tsilindr > tsilindr
silindirik > tsilindriçeskiy > tsilindr …, tsilindr matallı (*ili* şekelli), tsilindrge uşaş
sipsi > svistok > sızġırıvçu, sıbızġı
siren > sirena (signal) > sirena (*bek tavuş étgen signal sıbızġı*)
sistire > raşpil' > türpü, aġaç égev
sitil > kadka > cıkkır
soba > peç', peçka > ḳızdırırġa; peşka
sofra > obedennıy stol > aşaġan stol (*tepsi ornuna tutulġan*)
soğutucu > ẖolodil'nik > ẖolodil'nik
somun > gayka > gayka, ẖır
sondaj > bureniye > bir bla teşiv
sopa > dubina > ılıẖtın
stadya > stadiya > stadiya, közüv, zaman, çaḳ
stilo > avtoruçka > avtoruçka
stor > ştora > tereze cabıv
su deposu > vodoẖranilişçe > vodoẖranilişçe, suv cıyılġan cer
su türbini > gidroturbina > gidroturbina, suv turbina
sulu boya > akvarel' > akvarel' (1.*suv bla caraşdırılġan boyavla*; 2.*allay boyavla bla salınñan surat*)
supap > klapan > klapan, cabẖıç
susak > krujka > krujka
sustalı > skladnoy noj > étilivçü bıçaḳ, cülgüç
susturucu > gluşitel' > gluşitel' (*motornu, meẖanizmni davurun söndürgen amal*)
süpürge > metla > aġaç sibirtgi
sürgü > borona > tırnav

şaft > val > val (*meḫanizmlede burulub turġan, başḫa çastlanı da aylandırġan tsilndr*)

şahmerdan > [padayuşçiy] molot > salta, ḫaltas, ullu çögüç

şakşak > kastan'yetı > ḫarsla

şakul > lot > lot (*teñizni terenligin ölçelegen pribor*)

şampuan > şampun' > şampun', sapın suv, baş cuvuvçu poroşok

şarj > nagruzka > cüklev, cük salıv

şarjör > oboyma > oboyma (*patronla cıyılġan rama*)

şaryo > salazki > çanaçıḳ

şasi > şassi > şasi (1.*maşinanı, meḫanizmni tamalı, tüb raması*; 2.*samolyot uçḫan, tüşgen zamanda kerek ayaḳları, çarḫları*)

şerit metre > santimetr > santimetr (*santimetrlege bölünñen ölçelevçü lineyka, lenta*)

şifreli telgraf > şifrovannaya telegramma > şifrlanñan telegramma

şofben > kolonka > kolonka

tabaka > sloy > ḳat, ḳatlam

tabela > tabel' > tabel' (1.*cazılġan zatlanı üsünden cuḳla aytılġan spisok*; 2.*soḫtanı otletkaları salınñan ḳaġıt*; 3.*işge kelgenni, ketgenni belgilegen kitab, ḳaña ém da ḳañaġa taġılġan belgiçik*)

tabut > grob > grob, sandıḳ /balk. gulla

tahterevalli > kaçeli > señilçek /balk. illivça

tak > arka > arka, mustuk

takım > pribor; serviz > pribor; serviz (*aşarıḳ ne da şay savutnu tolu keregi*)

takma diş > vstavnoy zub > alınñan-salınñan tişle

takma saç > parik > parik

tampon > tampon > tampon, buştuk

tartı > ves > avurluḳ, çegim

tasma > oşeynik > bav, boyun bav

tebeşir > mel > mel

tebrik kartı > pozdravleniye > alġış, alġış ḳaġıt, alġış étiv (*ili* aytıv)

tefe > prisposobleniye > amal, pribor

teğelti > potnik > terlik

teker > krug > tögerek, krug

tekerlek > koleso > çarḫ

teksir makinesi > gektograf > gektograf (*cazılġannı köb étivçü pribor*)

tel > provoloka > temir çıbıḳ, çıbıḳ

tel kafes > reşyotka; kletka > reşyotka, çaldış buruv; çaldış

telefon > telefon > telefon

teleks > teletayp > teletayp (*cazıvçu maşinkaġa uşaş telegraf apparat*)

teleskop > teleskop > teleskop (*culduzlaġa, planetalaġa zatḫa ḳaravçu optika pribor*)

televizyon > televideniye > televideniye, televizor bla körüv (*ili* körgüztüv)

televizyon alıcısı > televizor > televizor

telgraf > telegraf > telegraf

telgraf direği > telegrafnıy stolb > telegraf stalba

telsiz telgraf > radiotelegraf > radiotelegraf (*berivçü, tutuvçu radio apparatla bla işlegen telegraf ém da uçrejdeniye*)

telyazısı > telegramma > telegramma

temek > otduşina > ḫava çıḳġan (*ili* kirgen) cer, ḫava cürügen cer

temren > nakoneçnik > nakoneçnik (*uçuna kiydirilgen zat*)

teneke > jest’ > ḳalay, ḳancal

tente > palatka, şatyor > şatır, palatka; şatır

tepe camı > sluḫovoye okno > çardaḳnı terezesi

tepir > reşeto > élek

terazi > vesı > bazman

terbiye > vojji > cügenle, voccala

termometre > termometr > termometr

teskere > nosilki > boḳlavuç, nosilki

tespih > çyotki > mınçaḳla

testere > pila > mıçḫı /balk. bıçḫı

tetik > spusk, kurok > tüşürüv, éndiriv, énişge iyiv, iyiv, ciberiv, boşlav, tögüv

tezgâh > stanok > stanok

tığ > [vyazal’naya] spitsa > çınday iyne

tıkaç > probka > probka, buştuḳ

tıpa > probka > probka, buştuḳ

tıraş bıçağı > lezviye [dlya britvı] > lezviye

tırmık > borona > tırnav

timbal > litavrı > litavrala (*ḳağılıvçu muzıḳa instrument*)

tirbuşon > ştopor > ştopor, buruv (*buştuḳ çıġarıvçu*)

tokaç > kolotuşka > toḳmaḳ

tokmak > kolotuşka > toḳmaḳ

toplaç > kollektor > kollektor, cıyıvçu

toplu iğne > bulavka > tüyrevüç

toplu tabanca > revol'ver > göroẖ, geroẖ, tapança

topoğrafya haritası > topografiçeskaya karta > topografiya karta

torba > meşok > meşok, maşok

torna > tokarnıy stanok > tokarnıy stanok (*metall, aġaç conuvçu stanok*)

törpü > napilok; napil'nik > égev

trampet > baraban > davurbaz

transformatör > transformator > transformator

trapez > trapetsiya > trapetsiya

travers > şpala > şpala (*colda relsleni tübüne köndelen salınñan bazıḳ, törtgül aġaç*)

trombon > trombon > trombon (*muzıḳalıḳ instrument*)

trompet > truba > truba (*ullu, köbüsüne cezden étilgen sıbızġı*)

tuba > tuba > tuba (*ürüb soġulġan muzıka instrumentni bir türlüsü*)

tulumba > nasos > nasok, suv şkok

tuş > klaviş, klavişa > tiyek

tutaç > şçiptsı > ḳısẖaç, ḳıçẖaç

tutak > rukoyatka > sab

tutamak > ruçka > ḳolçuḳ

tutkal > kley > celim

tutturaç > derjatel' > ḳısdırġıç

tutturmalık > zastyojka > tüyme, tüyme-ilgik

tükenmez kalem > avtoruçka > avtoruçka

tüp > kolba > kolba (*ẖimiyada cürütülgen uzun boyunlu miyala savut*)

tüplük > ştativ > ştativ, üçdaġan, üçayaḳ

uskuru > narezka > ẖır, ķobu, kertilgeni, kerkilgeni

ustura > [oıpsanaya] britva > cülgüç

usturpa > ẖlıst > çıbıķ, ķamçi, sıbırtẖı

uyku tulumu > spal'nıy meşok > catẖan meşok

üreteç > generator > generator (*meẖanika küçnü élektro küçge buruvçu maşina*)

üstüpü > paklya > paklya

üstüvane > tsilindr > tsilindr

ütü > utyug > itiv

üzengi > stremya > özeñi

valf > klapan > klapan, cabẖıç

valiz > çemodan > çemodan

vantilatör > ventilyator > ventilyator, cel urduruvçu (*ventilyatsiya étivçü pribor*)

vantuz > banka > banka

varil > boçonok > böçkeçik, cıkkır

vasistas > framuga > framuga, terezeni baş közü, éşikni baş canı

velense > potnik > terlik

verici > radio peredatçik > radio peredatçik

vezin > girya > gir

vida > vint > ẖır

vites > skorost' > skorost'

vites kutusu > korobka skorostey > skorostçu korobka

viyola > al't > al't (1.*bazıķ tişirıv ne da sabiy avaz*; 2.*skripkadan ulluraķ muzıka instrument*)

voltmetre > vol'tmetr > vol'tmetr

yafta > etiketka > etiketka (*zatnı üsüne tigilgen ne da cabışdırılġan ķaġıt belgi*)

yağdanlık > maslyonka > maslyonka, cav ķuyġuç

yağlı boya > maslyanaya kraska > cav bla caraşdırılġan boyavla

yağmur borusu > vodostoçnaya truba > suv aķġan bırġı

yakmaç > forsunka > forsunka (*suvsun, buķu zatlanı bürküvçü, çaçıvçu*)

yangın söndürücü > ognetuşitel' > ognetuşitel'; ot cuķlatıvçu /balk. ot üçültüvçü

yansıtaç > reflektor > reflektor (1.*teleskopda çuñur küzgünü bir türlüsü*; 2.*carıḳnı tayaḳların kerekli cerge buruvçu çuñur küzgü*)

yarak > orujiye > savut

yastık > poduşka > castıḳ

yastık kılıfı > navoloçka > castıḳ tış

yat > bronya > bronya, atav, begitiv (*bir zatnı birevge*)

yatağan > yatagan > ḳıñır bıçaḳ, gorda bıçaḳ

yatak > postel' > orun

yatak takımı > postel'nıye prinadlejnosti > orun, orun kerekle

yay > luk > caya, sadaḳ caya

yaygı > podstilka, kovrik > cabıv, tübge cayılġan zat; küyüzçük

yaylı terazi > bezmen > bazman

yazı tahtası > klassnaya doska > klas ḳaña (*ili* doska)

yedek parça > zapasnaya çast' > artıḳ kerekle, zapas kerek

yel değirmeni > vetryanaya mel'nitsa > cel tirmen

yelken bezi > parusina > keten

yelkovan > minutnaya strelka > minut strelka

yelpaze > veyer > veyer, cel étdirivçü, cel urduruvçu

yemek masası > obedennıy stol > aşaġan stol (*tepsi ornuna tutulġan*)

yıldırım siperi > gromootvod > gromootvod (*şıbıladan saḳlar üçün étilgen amal*)

yıldırımkıran > gromootvod > gromootvod (*şıbıladan saḳlar üçün étilgen amal*)

yıldırımlık > gromootvod > gromootvod (*şıbıladan saḳlar üçün étilgen amal*)

yıldırımsavar > gromootvod > gromootvod (*şıbıladan saḳlar üçün étilgen amal*)

yoğunlaç > kondensator > kondensator

yorgan yüzü > pododeyal'nik > cuvurġan iç

yönelteç > rul' > rul'

yular > nedouzdok > noḫta

yuvgu > val, tsilindr > val (*meḫanizmlede burulub turġan, başḫa çastlanı da aylandırġan tsilindr*) , tsilindr

yüksek fırın > domennaya peç' > donma peç

yükselteç > usilitel’ > usilitel’, küçlü (*ili* ķarıvlu) étivçü, ullu étivçü, küçün (*ili* ķarıvun) költürüvçü

yüksük > napyorstok > oymaķ

yülgü > britva > cülgüç

zemberek > prujina > prujina

zencir > tsepoçka > sıncırçıķ, saġat bav

zımpara > najdak > najdak, ḫırşı, ķum ḫırşı

zil > zvonok > ķoñurav /balk. ķoñurov

zincir > tsepoçka > sıncırçıķ, saġat bav

zurna > zurna > sırıyna, sıbızġı

15. Yerleşim kültürü:

adres > adres > adres

ağıl > zagon > durḳu, üzgere

ahır > konyuşnya > at orun

ana cadde > glavnaya ulitsa > orta oram

ana yol > trakt > trakt, ullu col

apartman > kvartira > kvartira, kvartir, patar

ara sokak > pereulok > gitçe oram, oramçık

arabalık > park > park, sad

ardiye > tovarnıy sklad > tovar sklad

ark > arka, svod > arka, mustuk; cıyım

arka sokak > zadvorki > durḳu, baçḫala, üyleni art canı, üy artı

aş damı > kuḫnya > aş üy, kuḫnya

aş ocağı > zakusoçnaya > zakusoçnaya, avuzlanıvçu üy

aşevi > zakusoçnaya > zakusoçnaya, avuzlanıvçu üy

aşhane > zakusoçnaya > zakusoçnaya, avuzlanıvçu üy

atelye > atel'ye > atel'ye

avlak > reka; kanal > suv, ḳoban, barġan suv; kanal, ilipni, indek

ayakaltı > proezjaya doroga > maşina cürügen col

baba yurdu > Rodina, oteçestvo > ata curt

bakım yurdu > bogadel'nya > saḳatlanı üyü

bakımevi > priyut > caşar cer, ḳısılır (*ili* kirir) cer

baloz > kabak > ḫarçevnya, kabak

banket > skam'ya > skameyka, uzun şindik, şindik

banliyö > prigorod > şaḫar tögeregindegi (*ili* ḳatındağı, ḳıyırındağı) él

barınak > ubejişçe > ḳısılır (*ili* kirir) cer

basımevi > tipografiya > tipografiya, basmaḫana

başkent > stolitsa > stolitsa, orta (*ili* ara) şaḫar

başşehir > stolitsa > stolitsa, orta (*ili* ara) şaḫar

batak > top' > mırdı (*ili* batmaḳ) cer /balk. batḫaḳ

batakhane > vertep > uya

bekleme odası > zal ojidaniya > saḳlavçu zal

bekleme salonu > zal ojidaniya > saḳlavçu zal

belde > gorod > şaḫar

belgelik > arḫiv > arḫiv

berber dükkânı > parikmaḫerskaya > parikmaḫerskaya

berber salonu > parikmaḫerskaya > parikmaḫerskaya

bilardo salonu > bil’yardnaya > bil’yard oynavçu cer

birahane > pivnaya > pivnaya, sıra satıvçu (*ili* içivçü) cer

bitpazarı > tolkuçiy rınok, tolkuçka > ḫarçük bazar, tolkuçka

boyahane > krasil’nya > boyavçu cer

bulaşıkhane > izolyator > izolyator

bulvar > bul’var > bul’var (*terekle ornatılġan keñ oram*)

buzhane > ḫolodil’nik > ḫolodil’nik

büro > byuro > byuro

büvet (II) > bufet > bufet

cadde > prospekt > prospekt, ullu oram

cambazhane > tsirk > tsirk

camlık > terrasa> tapḫır

cengel > djungli > cungli (*İndiyada, tropiklede adam kirmez mırdılı çegetle*)

cephe gerisi > tıl > tıl

cezaevi > tyur’ma > türme, tutmaḳ üy

civar > okrestnost’ > tögerek

çadır > şatyor > şatır

çamaşırhane > praçeçnaya > éski culġan üy

çamlık > bor > narat (*ili* iyneli) çeget

çamurluk > gryaz’ > balçıḳ, batmaḳ

çardak > reşyotka > reşyotka, çaldış buruv

çarşı > rınok, bazar > bazar

çat (III) > perekryostok > perekryostok, oramla ḳoşulġan cer

çayevi > çaynaya, çayḫana > çayḫana

çayhane > çaynaya, çayḫana > çayḫana

çayır > lug > biçenlik, caylıķ

çayırlık > lug > biçenlik, caylıķ

çekiçhane > kuzneçnıy tseḫ > temirçi tseḫ

çerge > palatka, şatyor > şatır

çıkmaz > tupik > bitik oram

çiçek bahçesi > tsvetnik > tsvetnik, gül taḫta, gokka ḫans taḫta

çiftehane > ptiçnik > tavuķ orun

çimenlik > lug > biçenlik, caylıķ

çocuk yuvası > [detskiye] yasli > yasli

çökek > uglubleniye > çuñur

çöplük > svalka > baguş

çukur > yama, uglubleniye > çuñur

çukurluk > uglubleniye, vpadina > çuñur; çuñur, çuñur cer

dağlık > gornıy > tav …

danışma bürosu > spravoçnoye byuro > spravka (*ili* ḫapar) berivçü byuro

dar (III) > mesto > cer

darphane > monetnıy dvor > açḫa étivçü uçrejdeniye

darüşşifa > bol’nitsa > bol’nitsa

deli orman > dremuçiy les > ķalın çeget

devlethane > Vaş [protsvetayuşçiy] dom > sizni üy

devriye > obḫod > toġay (*ili* aylanç) col

dışarılık > provintsiya > provintsiya

dışarlık > provintsiya > provintsiya

dikimevi > atel’ye > atel’ye

dikimhane > atel’ye > atel’ye

dikmelik > dendrariy > sad, park, terek baçḫa (*türlü-türlü terekleri, ḫansları bolġan*)

dine > obed > künorta aşarıķ, künortalıķ, aşarıķ; sıylav

dinek > stoyanka > toḫtavçu (*ili* turuvçu) cer

dispanser > dispanser > dispanser (*avruvlanı baķġan ém da aladan saķlaġan meditsina uçrejdeniye*)

diyar > strana; kray > ḳral; ḳral, cer, él, can

doğumevi > rodil'nıy dom > roddom, ḳatın ḳozlaġan üy, sabiy tabḫan üy

dolantı > intriga > intriga

dökümevi > liteynıy zavod (tseḫ) > metall ḳuyġan zavod

dökümhane > liteynıy zavod (tseḫ) > metall ḳuyġan zavod

dulda > zaslon, naves > tıyġıç, ışıḳlıḳ; catma, ḳaşpaḳ

dükkân > [meloçnaya] lavka > tüken

ehram > piramida > piramida

elektrik fabrikası > elektrostantsiya > élektrostantsiya

elektrik santrali > elektrostantsiya > élektrostantsiya

elmalık > yablonevıy sad > alma terek baçḫa

enfrastrüktür > bazis > bazis (*nadstroyka işlenñen tamalnı ḳurġan obşçestvoda proizvodstvo kelişivle barı*)

ev > dom > üy

eyalet > provintsiya; okrug > provintsiya; okrug (*ḳralnı cerni bir kesegi*)

ezimevi > masloboynya > masloboynya (*ösümlükleden maşina, cav urġan maşina*)

fabrika > fabrika > fabrika, fabrik

fakirhane > bogadel'nya > saḳatlanı üyü

fındıklık > oreşnik > çörtlevük köken (*ili* kökenle)

fidanlık > pitomnik > pitomnik (*ösümlükleni ne da ḫayvanlanı ösdürüb cayġan cer*)

fidelik > pitomnik > pitomnik (*ösümlükleni ne da ḫayvanlanı ösdürüb cayġan cer*)

forum > forum > forum (*burunñu Rimde ḫalḳ cıyılıvçu ploşçad*)

fotoğrafhane > fotografiya > fotografiya, surat (*ili* kart) alıv

fuar > yarmarka > carmalıḳ

fuaye > foye > foye (*teatrda, kinoda d. a. k. adamla solurġa caraşdırılġan zal*)

galeri > galereya > galereya (*mekyamnı içinde işlenñen uzun balkon*)

garnizon > garnizon > garnizon (*ḳalada ne da şaḫarda turġan asker*)

gecekondu > laçuga > ıḫtırma, ḳolaysız üyçük, tıġırıḳ

gemilik > dok > dok (*gemileri remont etmek üçin port desgası*)

geriz > stok > sarḳıv, aġıb barıv

gişe > kassa > kassa

göçelge > koçev'ye > köçgünçüle aylanñan cer

gökdelen > neboskryob > neboskryob, bek miyik üy, köb étajlı üy

gömüt > mogila > ķabır, oba, kör

gömütlük > kladbişçe > ķabırla

gurbet > çujbina > kişi cer, kişi curt

gübürlük > svalka > baguş

güneç > solneçnaya storona > kün tiygen canı, kün bet

güvercinlik > golubyatnya > üy kögürçün orun

hal > krıtıy rınok > başı cabılġan bazar

hamam > banya > ẖamam

hangar > naves; angar; elling > catma, ķaşpaķ; angar (*samolyotlanı, dirijablleni cıyarġa étilgen mekyam*); élling

hapishane > tyur'ma > türme, tutmaķ üy

harabelik > razruẖa > çaçıv-tögüv, oyuluv, çaçılıv, tarķayıv, ẖaleklik

harem > garem > garem (1.*musliman üyde tişirıvla turuvçu cer*; 2.*köb ķatınlı adamnı ķatınları*)

harim > svyatınya > ém baġalı zat

hastahane > bol'nitsa; gospital' > bol'nitsa; gospital'

hastane > bol'nitsa, gospital' > bol'nitsa; gospital'

havaalanı > aerodrom > aerodrom

havalimanı > aeroport > aeroport (*ullu aerodrom, ẖava port*)

havuz > vodoyom; basseyn > suv orun; basseyn (*içinde suv tutar üçün étilgen orun*)

hayat > priẖojaya > sença

haymana > vıgon > caylıķ, otlav cer, sırt

hayvanat bahçesi > (zoologiçeskiy park) zoopark > zoopark, zoologiya park

hazire > kladbişçe > ķabırla

hırsız yatağı > vorovskoy priton > guduçula cıyılıvçu cer

hipodrom > ippodrom > ippodrom, çars, at çabdırıvçu cer

hisar > krepost' > ķala, krepost'

ibadethane > ẖram > ẖram, namaz üy, tabınıvçu üy

içme > [mineal'nıye] vodı > mineral suv, gara suv

idare > upravleniye > cürütüv

idarehane > büro, kontora >büro; kontora, kontor

ikametgah > mestojitel'stvo > caşaġan ceri

il > strana; kray > ķral; ķral, cer, él, can

imalathane > masterskaya > masterskoy

in > berloga > kürke, kurka, ayünü teşigi

ineklik > korovnik > tuvar (*ili* mal) orun, bav

iskele > pristan' > pristan' (*kemele toḫtavçu cer*)

istihbarat dairesi > spravoçnoye büro > spravka (*ili* ḫapar) berivçü büro

istihbarat servisi > razvedka; razvedıvatel'naya slujba > razvedka; razvedkaçılık gullugı

istinatgâh > opora, toçka oporı > tayançaķ, tirev, salır cer, basar cer; basar cer, ornalġan cer

iş yeri > predpriyatiye > predpriyatiye (*fabrika, zavod d. a. k.*)

işletme > ekspluatatsiya (çego.-l.) > ekspluatatsiya étiv, kişi ķıyının aşav, adam cegiv, cegiv

işlik > masterskaya > masterskoy

izbe > ḫibara > ḫicra (*muslimança cıl sanav*)

kabin > kabina > kabina

kabine > kabinet > kabinet

kabir > mogila > ķabır, oba, kör

kabristan > kladbişçe > ķabırla

kahve > kafe > kafe (*gitçe restoran*)

kahvehane > kafe > kafe (*gitçe restoran*)

kale > krepost' > ķala, krepost'

kalem > kantselyariya > kantselyariya

kamp > lager' > lager'

kamping > kemping > kemping (*avtoturistle turuvçu lager'*)

kanal > kanal > kanal, ilipin, indek

kanalizasyon > kanalizatsiya > kanalizatsiya

kanara > skotoboynya > mal soyuvçu cer

kantin > lavka > tüken

kapan > bazar > bazar

kara yer > mogila > ḳabır, oba, kör

karakol > politsiya > politsiya

karargâh > mestoprebıvaniye > turġan ceri

kargılık > patrontaş > patrontaş

karınca yuvası > muraveynik > ḳumursẖa töbe

kasaphane > [skoto]boynya > boynya, ḳasab üy

kasır > dvorets > dvorets, ḳala, toẖana

kaşan yeri > ostanovka > toẖtavçu cer

kâşane > osobnyak, dvorets > énçi üy; dvorets, ḳala, toẖana

katakomp > katakomba > katakombala, cer tübünde üyle, cer tübünde colla (*burunñu Rimde*)

kayıkhane > lodoçnaya stantsiya > ḳayıḳlanı stantsiyası

kent > gorod > şaẖar

kentli > gorojanin > şaẖarçı

kıl çadır > [voyloçnaya] yurta > yurta, ḳoş, balagan

kıraathane > çital'nya > çital'nya, kitab oḳuvçu üy

koltuk meyhanesi > kabaçok > kabaçok (*ḳabnı bir türlüsü*)

konak > noçleg > keçe ḳalġan cer, ḳonuş, ḳonaḳbay

konsoloshane > konsul'stvo > konsul'stvo

konuk evi > postoyalıy dvor > ḳonaḳbay üy, patar

koşu yolu > begovaya dorojka > çabışıvçu cılçuḳ

köprü > most > köpür

köşebaşı > uglovoy > müyüş …, müyüşdegi

köşk > osobnyak > énçi üy

köy > selo, seleniye > él

kreş > yasli > yasli

kulüp > klub > klub

kütüphane > biblioteka > biblioteka

lokanta > restoran > restoran

matbaa > tipografiya > tipografiya, basmaẖana

medeni > tsivilizovannıy, kul'turnıy > tsivilizatsiyalı; adebli, işlenñen, kulturalı

meskûn mahal > naselyonnıy punkt > adam caşağan cer, él, şaẖar

meteoroloji istasyonu > meteorologiçeskaya stantsiya > meteorologiyalıḳ stantsiya

metropol > metropoliya > metropoliya (*koloniyalarına köre kapilist ḳral kesi*)

meydan > ploşçad' > cer, ploşçad'

meyhane > kabak > ẖarçevnya, kabak

mezbele > pomoynaya yama > kir suv tögüvçü uru

misafir odası > gostinaya > ḳonaḳ üy

misafirhane > gostinitsa > ḳonaḳ üy

mücellithane > pereplyotnaya [masterskaya] > tışlavçu masterskoy, kitab tışlağan masterskoy

nahiye > volost' > volost'

nüfus > naseleniye > naseleniye, ẖalḳ, adamla

okul > şkola > şkol

otel > gostinitsa > ḳonaḳ üy

pansiyon > pansion > pansion

park > park > park

parkur > distantsiya > distantsiya (*temir colnu bir bölmesi, kesegi*)

pasaj > passaj > passaj

postane > poçta > potça

sağlık yurdu > zdravintsa > alġış

saklama > oẖrana > saḳlav, caḳlav, ḳoruvlav

sfenks > sfinks > sfinks (*adam başlı aslanı taş suratı*)

semt > rayon > cer, canı, rayon

sığınak > priyut > caşar cer, ḳısılır (*ili* kirir) cer

site > gorod > şaẖar

sokak > ulitsa > oram; éşik

su yolu > kanal > kanal, ilipin, indek

şadırvan > fontan > fontan (*urub çıḳġan zat*)

şar > gorod > şaẖar

şato > dvorets > dvorets, ḳala, toẖana

şehir > gorod > şaḫar

şehirler arası > mejdugorodnıy > şaḫarla arası

şehirli > gorojanin > şaḫarçı

taşra > provintsiya > provintsiya

varoş > prigorod > şaḫar tögeregindegi (*ili* ḳatındaġı, ḳıyırındaġı) él

yunak > banya > ḫamam

16. Taşıtlar:

ambulans > ambulatoriya > ambulatoriya

ambülans > ambulatoriya > ambulatoriya

araba > povozka > arba

araba vapuru > parom (sudno) > parom (*cüknü, adamlanı suvdan ötdürüvçü sıydam tüblü keme*)

araç > sredstvo > amal, madar, col

barça > barka > barka (*barġan suvda cürüvçü cük taşıġan kemeni bir türlüsü*)

barka > barka > barka (*barġan suvda cürüvçü cük taşıġan kemeni bir türlüsü*)

binit > transport > transport, ulov

bisiklet > velosiped > velosiped, ayaḳ maşina

bombardıman uçağı > bombardirovşçik > bombardirovşçik, bomba atıvçu samolyot

çapar (II) > lodka > ḳayıḳ

deniz altı > podvodnaya lodka > suv tübünde cürügen keme

dilenci vapuru > paroḫod > paroḫod, keme

domuz arabası > taçka > taçka, arbaçıḳ

donanma > morskoy flot (derjavı) > teñiz flot

drezin > drezina > drezina (*temir colda motor bla ne ḳol bla cürütülgen arbaçıḳ*)

ekskavatör > ekskavator > ékskavator

elektrikli tren > elektro-poezd > élektropoezd

feribot > parom > parom (*cüknü, adamlanı suvdan ötdürüvçü sıydam tüblü keme*)

filo > eskadra; flot > éskadra (*kemeleden ne da samolyotladan ḳuralġan ullu asker bölek*); flot

fren > tormoz > tormoz

furgon > bagajnıy vagon > bagaj vagon

gambot > kanonerka > kanonerka (*teñizni, barġan suvlanı caġaların saḳlavçu, orta tobları bolġan gitçe asker keme*)

gemi > sudno > keme

greyder > greyder > greyder (*cer, ilipin ḳazıvçu maşina*)

hücumbot > torpednıy kater > torpedalı kater

jet > reaktivnıy samolyot > reaktiv samolyot

kaleska > kolyaska > arba (*adamlanı cürütüvçü*)

kamyon > gruzovik > gruzovik, cük taşıvçu avtomobil'

kano > kanoé > kanoé, sport ḳayıḳ

kara vapuru > poezd > poezd

karoser > kuzov (avtomobiliya, ekipaja) > kuzov, kübür

kasa > kuzov > kuzov, kübür

kavrama > stsepleniye > bir biriñe tağıv (*ili* calġav), bir biriñe ilindiriv, bir biriñe ḳısıv; bir biriñe tağılıv (*ili* iliniv), bir biriñe calġanıv, bir biriñe ḳısılıv

kruvazör > kreyser > kreyser (*ceñil cürüvçü ullu asker keme*)

lokomotif > lokomotiv > lokomotiv (*parovoz, teplovoz, élektrovoz d. a. k.*)

motor > motor > motor

motorbot > motornaya lodka > motorlu ḳayıḳ

motosiklet > mototsikl > mototsikl

oto > avto, avtomobil' > avtomobil'

otobüs > avtobus > avtobus

otomobil > avtomobil' > avtomobil'

pompa > pompa, nasos > nasos; nasos şkok

pupa > korma (korablya) > korma (*kemeni art canı*)

roket > raketa > raketa (*signal berir üçün kökge atılġan cannan snaryad*)

römork > pritsep > pritsep, taḳmaḳ

sal > plot, parom > plot (*suvġa iyer üçün bir birine baylanñan talay ağaç*); parom (*cüknü, adamlanı suvdan ötdürüvçü sıydam tüblü keme*)

silindir > tsilindr > tsilindr

su cenderesi > gidravliçeskiy press > gidravlika pres

sürat katarı > skorıy (kur'yerski) poezd > ceñil barġan poezd

şanzıman > skorost' > skorost'

şasi > şassi > şassi

şimendifer > poezd > poezd

şose > şosse > col, şosse

tahtelbahir > podvodnaya lodka > suv tübünde cürügen keme

taksi > taksi, taksomotor > taksi

talika > ekipaj > ekipaj, payton

tandem > tandem (deuḫmestnıy velosiped) > tandem, ayaḳ maşina, velosiped (*éki adam minivçü*)

tanker > tanker > tanker (*suvsun zatlanı ḳuyub taşıvçu keme*)

tarife > tarif; raspisaniye > tarif (*ḫaḳnı, tölevnü sanın körgüzgen ḳaġıt*); raspisaniye

taşıt > transport > transport, ulov

tayyare > samolyot > samolyot

tekne > korıto > tegene

teleferik > kanatnaya (podvesnaya) doroga > kanat col

telli otobüs > trolleybus > trolleybus

tender > tender (parovoza) > tender (*otun, suv cürütgen parovozġa taġılıvçu vagon*)

tepkili uçak > reaktivnıy samolyot > reaktiv samolyot

toparlak > peredok > al çarḫla, al canı

topçeker > kanonerka > kanonerka (*teñizni, barġan suvlanı caġaların saḳlavçu, orta tobları bolġan gitçe asker keme*)

trafik > dvijeniye > ḳımıldav, cürüv

traktör > traktor > traktor

tramvay > tramvay > tramvay

tren > poezd > poezd

treyler > tyagaç > tyagaç (*taġılġan arbalanı d. a. k. zatlanı tartarġa caraġan traktor ne da avtomobil'*)

troleybüs > trolleybus > trolleybus

türbin > turbina > turbina (*parnı, gaznı ém da barġan suvnu küçün meḫanika işge burġan dvigatel'*)

uçak > samolyot > samolyot

vagon > vagon > vagon

vagonet > vagonetka > vagonetka, vagonçuḳ

vapur > paroḫod > paroḫod, keme

velespit > velosiped > velosiped, ayaḳ maşina

yarış otomobili > gonoçnıy avtomobil' > érişib sürürge étilgen avtomobil'

yat > bronya, yaḫta > bronya, atav begitiv (*bir zatnı birevge*); yaḫta (*motoru, celpegi bolġan, sport, turist işlege deb étilgen ḳayıḳ, kemeçik*)

yataklı vagon > spal’nıy vagon > cuḳlaġan vagon

yelken gemisi > parusnik > paruslu (*ili* celpekli) keme

yelkenli > parusnik > paruslu (*ili* celpekli) keme

yük arabası > gruzovik > gruzovik, cük taşıvçu avtomobil’

yük vagonu > tovarnıy vagon > cük vagon

zırhlı > bronenosets > bronenosets (*bronya bla cabılġan ullu asker keme*)

zırhlı araç > bronetransportör > bronetransportör, bronyalı avtomobil’

17. Evlilik, aile, akrabalık:

aba > starşaya sestra > tamada égeç

adam > çelovek > adam

âdem > çelovek > adam

âdem evladı > çelovek > adam

âdemiyet > çeloveçestvo > adam ulu

âdemoğlu > çelovek > adam

ağababa > deduşka > ḳart ata, appa, attya

ahfat > vnuki > tuvduḳla

aile > sem'ya > üydegi, üyür

akraba > rodnıye, blizkiye > ét-cen cuvuḳ; cuvuḳla, cuvuḳ cetgen adamla

akrabalık > rodstvo > cuvuḳluḳ

amca > dyadya > ata ḳarnaş (*brat ottsa*); ana ḳarnaş (*brat materi*)

amcazade > dvoyurodnıy brat > atanı ḳarnaşından tuvġan caş

ana > mat', matka > ana; tişi

ana baba > roditeli > ata-ana

ana kuzusu > mamen'kina doçka, mamen'kin sınok > érke ḳız; érke ulan

analık > materinstvo > analıḳ

anne > mat', mama > ana; ana, annya

anneanne > babuşka > ḳart ana, amma, annya

annelik > materinstvo > analıḳ

ata > otets; ded, deduşka > ata; ḳart ata, appa, attya; ḳart ata, appa, attya

avrat > jena > ḳatın, üy biyçe, üydegi

ayal > jena > ḳatın, üy biyçe, üydegi

baba > otets > ata

babaanne > babuşka > ḳart ana, amma, annya

babalık > ottsovstvo > atalıḳ

bacanak > svoyak > baca; ḳayın

bacı > [starşaya] sestra > égeç

bala > ditya > sabiy

balayı > medovıy mesyats > üylegenñenleni birinçi ayları

baldız > svoyaçenitsa > ķayın ķız (*küyevnükü*)

bekâr > ẖolostyak > üylenmegen érkişi, ķatınsız adam, tul kişi

beniâdem > çeloveçestvo > adam ulu

benibeşer > rod çeloveçeskiy > adam ulu

beşe r(I) > çelovek > adam

beşeriyet > çeloveçestvo > adam ulu

beyzade > aristokrat, blagorodnıy > aristokrat, aķsüyek; namıslı

bibi > tyotka > atanı égeçi; ananı égeçi; ata ķarnaşnı ķatını; ana ķarnaşnı ķatını

birader > brat > ķarnaş /balk. ķarındaş

birey > individ, individuum > individuum, adam

böle > rodstvennik (brat, sestra) > cuvuķ, cuvuķ cetgen adam, ét-cen adam

büyük ana > babuşka > ķart ana, amma, annya

büyük anne > babuşka > ķart ana, amma, annya

büyük baba > ded, deduşka > ķart ata, appa, attya

büyük peder > deduşka > ķart ata, appa, attya

cet > ded, deduşka > ķart ata, appa, attya

cinsilatif > prekrasnıy (slabıy) pol > tişirıvla

çeyiz > pridanoye > berne

çeyizlik > pridanoye > berne

çok eşlilik > poligamiya > poligamiya (*köb ķatın alıb, köb érge barıb, barısı bla birge caşaġan éski adet*)

çoluk çocuk > sem'ya > üydegi, üyür

dadaş > brat > ķarnaş /balk. ķarındaş

damat > zyat' > küyev /balk. kiyev

dayı > dyadya > ata ķarnaş (*brat ottsa*); ana ķarnaş (*brat materi*)

dayızade > dvoyurodnıy brat > atanı ķarnaşından tuvġan caş

dede > ded, deduşka > ķart ata, appa, attya

dirlik düzenlik > lad > caraşıvluķ

dost > drug > şoẖ, teñ /balk. şuyoẖ

döl > [utrobnıy] plod > köget

döl döş > potomstvo > tölü, sabiyle

düğün > svad’ba > üylenñen toy; toy

dünür > svat, svat’ya > keleçi; keliniñi anası; küyevüñü anası

dünürcü > svaḫa > keleçi ḳatın

dünürlük > svatovstvo > ḳız tilev, keleçilik aytıv, keleçi iyiv

ebeveyn > roditeli > ata-ana

ecdat > pradedı > ata-baba

ede > brat > ḳarnaş /balk. ḳarındaş

ege > opekun > osuy, atalıḳ

eke > pojiloy > ḳartayġan, ḳartaya başlaġan, cılı kelgen

eksik etek > baba > ḳatın

eksikli > baba > ḳatın

el âlem > vsye > barı da, bütevley

elkızı > nevesta > érkişini süygeni, caşnı süygeni, cañı kelin, cetgen ḳız

emanetullah > sirota > öksüz

emeksiz evlat > pasınok > öge caş, caşlıḳ öge

emeksiz evlat > pasınok > öge caş, caşlıḳ öge

emmi > dyadya > ata ḳarnaş (*brat ottsa*); ana ḳarnaş (*brat materi*)

emmi oğlu > dvoyurodnıy brat > atanı ḳarnaşından tuvġan caş

emmioğlu > dvoyurodnıy brat > atanı ḳarnaşından tuvġan caş

enişte > zyat’ > küyev /balk. kiyev

er > mujçina > érkişi

er kişi > mujçina > érkişi

erkek > samets > érkek

eş > supruga, jena > ḳatın, üydegi; ḳatın, üy biyçr, üydegi

etfal > deti > sabiyle

evladüiyal > sem’ya > üydegi, üyür

evlat > deti > sabiyle

evlatlık > priyomnıy sın > asıraġan caşı

evli > jenatıy > ḳatınlı, ḳatın alġan, üydegili

evli barklı > semeynıy > üydegi, üy …

familya > sem'ya > üydegi, üyür

gacı > sestra > égeç

gaco > baba > ḳatın

gelin > nevesta > érkişini süygeni, caşnı süygeni, cañı kelin, cetgen ḳız

gelin abla > nevestka > kelin

görücü > svaẖa > keleçi ḳatın

görümce > zolovka > ḳayın ḳız (*tişirıvnuḳu*)

güvey > jeniẖ > küyevlük, süygeni, tilegen caş

güveyi > jeniẖ > küyevlük, süygeni, tilegen caş

hafit > vnuk > tuvduḳ, caşdan (*ili* ulandan) tuvġan caş, ḳızdan tuvġan caş

hala > tyotka, tyotya > atanı égeçi; ananı égeçi; ata ḳarnaşnı ḳatını; ana ḳarnaşnı ḳatını

hala kızı > dvoyurodnaya sestra > atanı égeçinden tuvġan ḳız

hala oğlu > dvoyurodnıy brat > atanı ḳarnaşından tuvġan caş

hanedan > dinastiya > dinastiya (*bir tuḳumdan çığıb bir biri ızından başçılıḳ cürütgen patçaẖla*)

hanım > gospoja > iye

hatun > jenşçina; dama > tişirıv; dama, ḳatın; ḳız, tişirıv

hatun kişi > jenşçina > tişirıv

hayat ağacı > rodoslovnoye derevo > tuḳumnu allından başlab tölüsü, tuḳumnu tamırından başlab butağı-cetegi

hemşehri > zemlyak > bir élçi, bir cerli

hemşire > sestra > égeç

hemşirezade > plemyannik > ḳarnaşdan tuvġan, égeçden tuvġan

hısım > rodsvennik, rodnya > cuvuḳ, cuvuḳ cetgen adam, ét-cen adam; cuvuḳla

hısımlık > rodstvo > cuvuḳluḳ

iç güvey > zyat' > küyev /balk. kiyev

iç güveyi > zyat' > küyev /balk. kiyev

ihtiyar > starik, starets > ḳart

ini > mladşiy brat > kiçi ḳarnaş

izdivaç > brakosoçetaniye > brak, üyleniv, nekyaẖ étdiriv

jenerasyon > pokoleniye > tölü

kadın > jenşçina > tişirıv

kadın ana > tyoşça; svekrov’ > ķayın ana (*küyevnükü*); ķayın ana (*kelinniki*)

kadınnine > babuşka > ķart ana, amma, annya

kandaş > yedinokrovnıy > bir atadan tuvġan, anaları başẖa

kanı ayaklı > jenatıy > ķatınlı, ķatın alġan, üydegili

karabet > blizost’ > cuvuķluķ

kardaş > brat > ķarnaş /balk. ķarındaş

kardeş > brat > ķarnaş /balk. ķarındaş

kardeşlik > rodstvo > cuvuķluķ

karı > jena > ķatın, üy biyçe, üydegi

karı koca > suprugi > ér-ķatın, üydegi, éki baş, üylenñenle

karı kocalık > suprujestvo > ér-ķatın bolub turuv

karılı > jenatıy > ķatınlı, ķatın alġan, üydegili

karındaş > brat > ķarnaş /balk. ķarındaş

kayın > dever’ > ķayın, ķayın caş (*érini ķarnaşı*)

kayınbaba > test’ > ķayın ata (*küyevnükü*)

kayınbirader > dever’; şurin > ķayın, ķayın caş (*érini ķarnaşı*); ķayın (*ķatınnı ķarnaşı*)

kayınpeder > test’ > ķayın ata (*küyevnükü*)

kayınvalide > tyoşça > ķayın ana (*küyevnükü*)

kaynana > tyoşça > ķayın ana (*küyevnükü*)

kaynata > test’ > ķayın ata (*küyevnükü*)

keloğlan > besprizornik > öksüz, ķaravçusuz sabiy, atıla aylanñan sabiy

kerime > doçka > ķız

kız > devuşka, devitsa > ķız, cetgen ķız; ķız

kız kardeş > sestra > égeç

kızan > mal’çik; yunoşa > caşçıķ, érkek ulan, caş sabiy, sabiyçik; caş, caş adam

koca > muj > ér

kuzen > dvoyurodnıy brat > atanı ķarnaşından tuvġan caş

lakap > prozvişçe > çam at

lohusa > rodil’nitsa, rojenitsa > ķozlaġan ķatın; sabiy tabẖan ķatın, ķozlaġan ķatın

mader > mat’ > ana

mahdum > sın > caş, ulan

mahrem > zapretnıy > érkinlik bolmaġan

mihman > gost’ > ḳonaḳ

misafir > gost’ > ḳonaḳ

mücavir > sosedniy > ḫonşu …, tiyre …, tiyredegi

nedim > tovarişç > nöger, teñ

nene > babuşka > kempir, garrı ayal

nesep > proisḫojdeniye > döreyiş

nesil > pokoleniye > nesil

nikah > brak > nika

nine > babuşka > ḳart ana, amma, annya

nisa > jenşçina > tişirıv

nişan halkası > obruçal’noye kol’tso > belgi cüzük, söz tavusḫan belgi cüzük

nişan yüzüğü > obruçal’noye kol’tso > belgi cüzük, söz tavusḫan belgi cüzük

oğlan > mal’çik > caşçıḳ, érkek ulan, caş sabiy, sabiyçik

oğul > sın > caş, ulan

omuzdaş > drujok > teñçik, cıġıra, tataḫ

öz > rodnoy > tuvġan

partner > partnyor > nöger

patriarkal > patriarḫal’nıy > patriarḫat …, patriarḫatnı

peder > otets > ata

poligami > poligamiya > poligamiya (*köb ḳatın alıb, köb érge barıb, barısı bla Birge caşaġan éski adet*)

sevgili > [nejno] lyubimıy > süygeni

seyyibe > vdova > başsız (*ili* tul) ḳatın

sıhriyet > svoystvo > ḫal, şart

silsile > instantsiya > instantsiya (*gitçesi ulusluna sıyınñan orġanlanı biri*)

soy > rod, familiya > tuḳum

soy ağacı > rodoslovnoye derevo > tuḳumnu allından başlab tölüsü, tuḳumnu tamırından başlab butaġı-cetegi

soya çekim > nasledstvennost’ > nasledstvennost’, balaġa köçüv, atadan keliv

soyadı > familiya > tuḳum

soydaş > soplemennik > bir milletli adam

soysal > tsivilizovannıy > tsivilizatsiyalı

sülale > potomstvo, rod > tölü, sabiyle; tuḳum

sütana > kormilitsa > digiza, émçek ana

sütkardeş > moloçnıy brat > émçek ḳarnaş; ḳarnaşım

sütnine > kormilitsa > digiza, émçek ana

şecere > rodoslovnoye derevo, genealogiya > tuḳumnu allından başlab tölüsü, tuḳumnu tamırından başlab butağı-cetegi

şvester > sestra > égeç

taallukat > blizkiye > cuvuḳla, cuvuḳ cetgen adamla

talak > razvod > razvod, ayırıv

taya > kormilitsa > digiza, émçek ana

teyze > tyotka > atanı égeçi; ananı égeçi; ata ḳarnaşnı ḳatını; ana ḳarnaşnı ḳatını

teyzezade > dvoyurodnıy brat > atanı ḳarnaşından tuvġan caş

torun > vnuk > tuvduḳ, caşdan (*ili* ulandan) tuvġan caş, ḳızdan tuvġan caş

uhuvvet > bratstvo > ḳarnaşlıḳ /balk. ḳarındaşlıḳ

uruk > rod > tuḳum

uşak > podrostok; paren’ > caşçıḳ (*o mal’çike*); ḳızçıḳ (*o devoçke*) (*cılı 12-den 16-ġa deri caş adam*); caş

üvey ana > maçeh̯a > öge ana

üvey anne > maçeh̯a > öge ana

üvey baba > otçim > öge ata, atalıḳ

üvey çocuk > pasınok, padçeritsa > öge caş, caşlıḳ, öge; öge ḳız, ḳızlıḳ

üvey evlat > pasınok, padçeritsa > öge caş, caşlıḳ, öge; öge ḳız, ḳızlıḳ

üvey kardeş > svodnıy brat > öge ḳarnaş

üvey kız > padçeritsa > öge ḳız, ḳızlıḳ

üvey oğul > pasınok > öge caş, caşlıḳ

velet > ditya > sabiy

veli > h̯ozyain > iye

yakın > blizkiy > cuvuḳ

yakın akraba > blizkiy rodstvennik > ḳısẖa cuvuḳ

yakınlık > blizost' > cuvuḳluḳ

yavuklu > jeniẖ, nevesta > küyevlük, süygeni, tilegen caş; érkişini süygeni, caşnı süygeni, cañı kelin, cetgen ḳız

yeğen > plemyannik > ḳarnaşdan tuvġan, égeçden tuvġan

yenge > nevestka > kelin

yetişkin > vzroslıy, zrelıy > cetgen, ullu, aḳıl-balıḳ bolġan; bişgen, cetgen

zade > sın > caş, ulan

zevce > supruga, jena > ḳatın, üydegi; ḳatın, üy biyçr, üydegi

zevcelik > suprujestvo > ér-ḳatın bolub turuv

zevç > suprug, muj > ér

zürriyet > potomstvo > tölü, sabiyle

18. Ticaret, iş, para, maliye işleri:

abone > podpiska > cazıv; cazılıv

abonman > abonement > abonement (*bir zat bla ḫayırlanırġa érkinlik ém da ol érkinlikni körgüzgen ḳaġıt*)

acente > agentstvo > agentstvo (*ḳallay bolsa da bir uçrejdeniyeni bölmesi*)

acentelik > agenstvo > agentstvo (*ḳallay bolsa da bir uçrejdeniyeni bölmesi*)

açık senet > veksel’ > veksel’ (*ölgküç alġan açḫanı belgili bolcalġa ḳaytarırġa deb berilgen ḳaġıt*)

açıkçı > birjevoy makler > birjadağı makler

ağır sanayi > tyajyolaya promışlennost’ > avur promışlennost’

aidat > çlenskiye vznosı > çlenlik vznos (*ili* ḫaḳ)

ajans > agentstvo > agentstvo (*ḳallay bolsa da bir uçrejdeniyeni bölmesi*)

akar > nedvijimost’ > cürümegen mülk (*cer, üy*)

akaret > nedvijimost’ > cürümegen mülk (*cer, üy*)

akçe > den’gi > açḫa

akçeli > denejnıy > açḫa …

akreditif > akkreditiv > akkreditiv (*bir kredit uçrejdeniyeni başḫaġa, birevge ançamınça açḫa tölerge deb cazġan buyruḳ ḳaġıtı*)

aksiyoner > aktsioner > aktsioner (*aktsiyalanı iyesi, aktsiyalı predpriyatiyeni iyelerini biri*)

alacak > dolg > borç

alametifarika > fabriçnaya marka > fabrikanı markası

algı > trofey > trofey (*uruşda cavnu ḫorlab asker sıyırġan savut-saba, mülk ḫareket*)

alım satım > pereprodaja > alıb satıv, bariş étiv

alındı > raspiska, kvitantsiya > cazıv, cazıb alıv, oyuv salıv, üsüne suratla salıv, üsün boyav; kvitantsiya

alış fiyatı > pokupnaya tsena > satlıḳ bağası

alışveriş > kuplya-prodaja > satıv-alıv

alivre > kontraktovat’ > kontraktatsiya éterge

amal > deystviya > étivleri

ambargo > embargo > embargo (*tış ḳralladan tovar keltirivge ne da tış ḳrallaġa tovar éltivge tıyġıç salıv*)

ameliye > deystviye > iş

amiriita > naçal'nik > naçal'nik, tamada

amorti > pogaşeniye > tölev (*borçnu, berlikni degença*)

amortisman > amortizatsiya > amortizatsiya

anamal > kapital > kapital

anapara > osnovnoy kapital > baş kapital, osnovnoy kapital (*sıryoġa, otunña, iş ẖaḳġa coyulġan kapital*)

angarya > prinuditel'nıye rabotı > azab iş, prinudrabota

antrepo > [tovarnıy]sklad, pakgauz > sklad; pakgauz, cük ḳotarıvçu sklad

arbitraj > arbitraj >arbitraj, tüz kişilik étiv (*davlu işleni tüz-kişi ḳarab tındırıv*)

arz talep > spros i predlojeniye > alıv ém da satıv, alırġa izlev bla satarġa tabıv

aşar > desyatina > desyatina (*1.09 gektarġa teñ orusda cer ölçe*)

avans > avans > avans (*çıġarıḳ zatdan bir kesegin alġa alıv, beriv*)

avanta > barış, doẖod > fayda, barış; ẖayır, doẖod

avarya > avariya > avariya

ayakbastı > nalog > nalog

aylık > mesyaçnıy oklad; jalovan'ye > aylıḳ cal; cal

bahşiş > podarok; bakşiş > savġa; süyümçü

balya > tyuk, kipa > tob, baylav; tob

banka > bank > bank

başmaklık (II) > pomest'ye > mülk cer

başmal > osnovnoy kapital > baş kapital, osnovnoy kapital (*sıryoġa, otunña, iş ẖaḳġa coyulġan kapital*)

batkı > bankrostvo > bankrotluḳ, bankrot boluv

batkınlık > bankrostvo > bankrotluḳ, bankrot boluv

bayi > prodavets > satıvçu

bayilik > prodaja > satıv

belgit > dokument > dokument, ḳaġıt

bilanço > balans > balans

birikim > nakopleniye > cıyıv; cıyılıv

borç > dolg > borç

bordro > vedomost’ > vedomost’

borsa > birja > birja (*kapitalist ḳrallada satıv-alıv ém finans işleni étivçü cer*)

bozuk para > meloç’ > uvak-tüyek

burs > stipendiya > stipendiya

bütçe > byudjet > byucet (*ḳralnı, predpriyatiyeni ne da bir adamnı coyarıġını ém da allıġını smetası*)

cari para > den’gi > açḫa

çek(II) > [bankovskiy] çek > çek

çok uluslu > mnogonatsional’nıy > köb milletli, milleti köb

damping > demping > demping (*tovarlanı ḳralnı tışında içinde ése uçuz satıv*)

deflasyon > deflyatsiya > deflyatsiya, ḳağıt açḫanı az étiv

dekont > vıçet > tıyıv, alıv; tıyılġanı

dış alım > import > import (*tış ḳralladan tovar taşıv*)

dış pazar > vneşniy rınok > tışḫı (*ili* tışındağı) rınok

dış piyasa > vneşniy rınok > tışḫı (*ili* tışındağı) rınok

dış satım > eksport > eksport étiv, tış ḳrallaġa tovar satıv; tış ḳrallaġa satılġanı

dip koçanı > koreşok > koreşok, tüb cükküç

dok > dok; pakgauz > dok (*portda kemeleni camavçu cer*); pakgauz, cük ḳotarıvçu sklad

dolar > dollar > dollar (*ABŞ-da dağıda bir ḳavum ḳralda cürügen açḫa*)

dolaşım > tsirkulyatsiya > aylanıv, cürüv, tsirkulyatsiya, cürüb (*ili* aylanıb) turuv

döner sermaye > oborotnıy kapital > oborotdağı (*ili* cürügen) kapital

döviz > valyuta > valyuta (1.*ḳralda cürügen açḫa adinitsa, söz üçün, som, frank, dolar d. a. k.*; 2.*ḳralnı açḫa sistemasını tipi, söz üçün, altın valyuta, kümüş valyuta; 3.tış ḳrallı açḫa*)

drahmi > draḫma (greçeskaya moneta) > draḫma (*Gretsiyada cürügen açḫanı yedinitsası*)

duhuliye > vḫodnaya plata > kirir ḫaḳ

düşürüm > demping > demping (*tovarlanı ḳralnı tışında içinde ése uçuz satıv*)

efektif > naliçnıy; effektivnıy > bar, ḳoldağı, ḳolda bolġan; éfektli, éfekt bergen, maġanalı, paydalı, ḫayırlı

ekonomi > ekonomika > ékonomika (*camaġatnı mülk ḳuruluşu, mülk bolumu*)

ekonomik > ekonomiçeskiy > ékonomika …, ékonomikanı

ekonomist > ekonomist > ékonomist (*ékonomikanı, ékonomika ilmulanı üsünden spetsialist*)

emekli aylığı > pensiya > pensiya, aşav

emekli maaşı > pensiya > pensiya, aşav

emisyon > emissiya > ḳağıt açḫa étiv, baġalı ḳağıtla çıġarıv

endeks > indeks > indeks

enflasyon > inflyatsiya > inflyatsiya (*ḳağıt açḫanı baġası tüşüv*)

enflasyonist > inflyatsionnıy > informatsion, informatsiyalı, ḫapar bergen

envanter > inventar' > inventar', bütev ḫapçuḳ, kerek

erkincilik > liberalizm > liberalizm (*burjuaziyanı caḳlaġan reaktsion politikanı türlüsü*)

ev ekonomisi > domaşneye ḫozyaystvo > üy mülk, üy cumuş

ev kirası > kvartplata > kvartir (*ili* patar) ḫaḳ

faiz > doḫod > ḫayır, doḫod

faiz fiyatı > protsent > protsent

faizci > rostovşçik > aḫçanı ḳozlavġa berivçü, rostovşçik

faizcilik > rostovşçiçestvo > aḫçanı ḳozlavġa beriv

faizli > protsentnıy > protsent bla, protsent …, protsenti, protsentni

faizsiz > besprotsentnıy > ḳozlavsuz, protsentsiz

fatura > faktura > faktura (*ciberilgen tovarnı atı, baġası cazılġan sçyot*)

fidye > vıkup > tölev (*ili* ḫaḳ, culuv) berib alıv

fidyeinecat > vıkup > tölev (*ili* ḫaḳ, culuv) berib alıv

finans > finansı > finans

finansal > finansovıy > finans …

finansman > finansirovaniye > açḫa beriv, finansirovaniye

fire > otḫodı > caravsuzġa çıḳġanı

firma > firma > firma

fiyat > tsena > baġa

fon > fond > fond (*bir muratḫa belgilenñen açḫa*)
frank > frank (denejnaya yedinitsa v nekotorıḫ stranaḫ) > frank (*Frantsiyada, Bel'giyada, Şveytsariyada, Lüksemburgda ém da Monakoda cürügen açḫa yedinitsa*)
geçim endeksi > projitoçnıy minimum > keçinmekge ceterigi, caşar üçün kereklini ém azı
geçimlik > alimentı > aliment (*birevden sabiylerine, atasına, anasına zakon bla çıḳġan aşav*)
geçmelik > plata za proezd > col ḫaḳ
gelir > renta > renta (*kapitalist obşçestvoda kapitaldan, cerden, mülkden iyelege işlemey tüşgen ḫayır*)
gelir vergisi > podoḫodnıy nalog > ḫayırġa köre salınñan nalog
getiri > doḫod > ḫayır, doḫod
getirimci > rostovşçik > aḫçanı ḳozlavġa berivçü, rostovşçik
girişimci > predprinimatel' > predprinimatel' (*predpritatiyesi bolġan kapitalist*)
gösterge > indeks > indeks
götürü > optom, gurtom > savdan, birden; bütevley, barın birden
gümrük > tamojnya > tamojnya (*ḳral çekden tovarlanı ötgenlerine ḳaraġan ém da aladan tölev alıvçu uçrejdeniye*)
gündelik > podyonnıy > künlük, künü sanalġan
haftalık > nedel'nıy > ıyıḳ …, ıyıḳlıḳ
haraç > dan' > casaḳ
harç > trata > coyuv, tas étiv, ciberiv, ḳoratıv
has > svoystvennıy > üsündegi, üsünde bolġan (*ili* cürügen)
hasılat > doḫod > ḫayır, doḫod
hasılatlı > doḫodnıy > ḫayırlı, doḫodlu
havale > peredaça, poruçeniye, vruçeniye > beriv, uzatıv; amanat, cumuş; beriv, tabdırıv, ḳoluna beriv
havalename > denejnıy perevod > açḫa perevod
hayat sigortası > straḫovaniye jizni > başıñı straḫovaniye étiv
hazır para > naliçnıye den'gi > ḳoldağı açḫa
hazine > [gosudarstvennaya] kazna; kassa > kazna; kassa

hesap > isçisleniye, vıçisleniye > tergev, sanav; tergev, ḫıysab étiv, ḫıysab bla çıġarıv

hesap belgesi > dekont > vıçet > tıyıv, alıv; tıyılġanı

hesap cüzdanı > çekovaya knijka > çek knijka

hesap pusulası > sçyot > tergev, éseb, ḫıysab, çot

hisse > portsiya; pay > ülüş, pay, portsiya; pay, ülüş

hisse senedi > aktsiya > aktsiya

hissedar > payşçik > payçı, ülüşlü

ıskonto > skidka > skidka, tüşürüv

icar > nayom > calġa tutuv (*ili* alıv)

iflas > bankrostvo > bankrotluḳ, bankrot boluv

ihale > poruçeniye, peredaça > amanat, cumuş; beriv, uzatıv

ihracat > eksport > éksport étiv, tış ḳrallaġa tovar satıv; tış ḳrallaġa satılġanı (*koliçestvo*)

ihraç > eksport > éksport étiv, tış ḳrallaġa tovar satıv; tış ḳrallaġa satılġanı (*koliçestvo*)

ihtikar > spekulyatsiya > savdügerlik étiv, alış-beriş étiv, spekulyatsiya étiv

ihtikarcı > spekulyant > spekulyant, savdüger, alışçı-berişçi, spekulyatsiya étivçü

ikramiye > nagrada > savġa

ikramiyeli > vıigrışnıy > ḳabıvçu

iktisadi > ekonomiçeskiy > ékonomika …, ékonomikanı

iktisadiyat > ekonomika > ékonomika (*camaġatnı mülk ḳuruluşu, mülk bolumu*)

iktisat > ekonomika > ékonomika (*camaġatnı mülk ḳuruluşu, mülk bolumu*)

iktisatçı > ekonomist > ékonomist (*ékonomikanı, ékonomika ilmulanı üsünden spetsialist*)

imalat > proizvodstvo > işlev, işleb çıġarıv, étiv

indeks > indeks > indeks

indirim > snijeniye > tüşürüv, alaşa étiv; uçuz (*ili* kem) étiv

indirimli > ponijennıy > mardadan az

irat > doḫod, pribıl' > ḫayır, doḫod; ḫayır, payda

iskonto > skidka > skidka, tüşürüv

istikrar > stabilizatsiya > toḫdaşdırıv, orun aldırıv, caraşdırıv; toḫtaşıv, orun alıv, caraşıv

işlem > operatsiya > operatsiya, carıv

işteş > kollega > kollega, nöger (*birgesine oḳuġan, işlegen teñi*)

ithal > zaçisleniye > alıv

ithal malı > importnıy tovar > import (*ili* tışından kelgen) tovarla

ithalat > vvoz, import > keltiriv, tışından keltiriv; import (*tış ķralladan tovar taşıv*)

kabala > dokument > dokument, ķağıt

kabul > prinyatiye, soglasiye > alıv, ķabul étiv; razılıķ, ẖo dev

kabzımal > perekupşçik > satar üçün alıvçu

kahve parası > çayevıye > noẖta bav, açẖa tutduruv

kaime > ofitsial'nıy dokument; kreditnıy bilet > ofitsial'nıy dokument; ķağıt açẖa

kambiyo > obmen (valyutı) > avuşduruv, almaşdırıv, bir biriñe beriv /balk. alışındırıv

kampanya > kampaniya > kampaniya

kapik > kopeyka > kopeyka, kapek

kapital > kapital > kapital

kapitalist > kapitalist > kapitalist

kapitalizm > kapitalizm > kapitalizm

kâr > pribıl', doẖod > ẖayır, payda; ẖayır, daẖod

karaborsa > çyornaya birja > ķara birja (*başẖa ķrallanı valyutası bla taşa satıv-alıv étiv*)

kârlı > vıgodnıy, pribıl'nıy > paydalı, ẖayırlı; ẖayırlı, paydalı, ẖayırlı (*ili* paydası) bolġan

kârsız > nevıgodnıy > paydasız, ẖayırsız, paydası (*ili* ẖayırı) bolmaġan

kartel > kartel' > kartel' (*kapitalist monopoliyanı bir türlüsü*)

kazanç > zarabotok, doẖod > cal, ẖaķ, aylıķ, iş ẖaķ; ẖayır, doẖod

kelepir > deşyovka > uçuz zat

kesat > zastoy; nedostatok > allına barmav, oñmav; kemlik, ķıtlıķ, cetmegen zat, cetmegeni

kesene > soglaşeniye > dogovor, söz begitiv

kesenek > arenda > arendge alıv, ortaķ alıv, berendge alıv; arendge alıv, ẖaķġa tutuv

kesp > priobreteniye > tabıv, satıb alıv, alıv

kira > arendovat > arendge (*ili* ortaķ) alırġa, ẖaķġa tutarġa

kombina > kombinat > kombinat

kombine > kombinirovannıy > kombinatsiya étilgen, ķuraşdırılġan

konsolidasyon > konsolidatsiya > konsolidatsiya, birikdiriv, birge cıyışdırıv; konsolidatsiya, birigiv, birge cıyışıv

kooperatif > kooperativ > kooperativ

kota > kurs > kurs

kredi > kredit > kredit, borç, boçḫa beriv, art borç, õñküç açḫa; kredit, bölünñen açḫa

kron > krona (moneta) > krona (*Yevropanı bir ḳavum ḳrallarında cürügen açḫa yedinitsa*)

kumpanya > kompaniya > kompaniya, nögerle

kur > kurs > kurs

lağıv > otmena, uprazdneniye > buzuv, ḳurutuv, artḫa ḳoyuv, ızına alıv; cabıv, ḳoratıv

leva > lev > lev (*Bolgariya Ḫalḳ Respublikanı açḫa yedinitsası*)

likidasyon > likvidatsiya > cabıv, toḫtatıv, coḳ étiv, ḳurutuv

likit > naliçnıy > bar, ḳoldağı, ḳoldağı bolġan

limitet şirket > aktsionernoye obşçestvo > aktsioner obşçestvo

lokavt > lokaut > lokaut (*kapitalist ḳrallada işden köb işçini birden çıġarıb atıv*)

maaş > jalovanye > cal

maaş bordrosu > vıplatnaya (platyojnaya) vedomost' > tölegen vedomost

mal > skotina, skot > mal

maliyet > sebestoimost' > kesi baġası

maliyet fiyatı > sebestoimost' > kesi baġası

manifesto > nakladnaya > nakladnoy

mark > marka (denejnaya yedinitsa) > marka

marka > marka > marka

matlup > dolg > borç

matrah > imuşçestvo > mülk

meblağ > summa, itog > açḫa; bütev sanı, itogu

medyun > obyazannıy > borçlu

meslek > professiya, spetsialnost' > professiya, sanaġat, ustalıḳ; ustalıḳ, spetsialnost'

meta > tovar > tovar, satlıḳ zat

metelik > groş > carım kapek

mezat > auktsion, torgi > auktsion, dorḫ; dorḫ

mudarebe > poboişçe > ullu uruş

muhasebe > buẖgalteriya > buẖgalteriya

mütedavil sermaye > oborotnıy kapital > oborotdağı (*ili* cürügen) kapital

müzayaka > nujda > carlılıķ, inciv

nakit > [naliçnıye] den'gi > ķoldağı açẖa

narh > taksa > taksa (*ķral salġan baġa*)

nihai karar > okonçatel'noye reşeniye > aẖır begim

ocaklık > dımoẖod > tütün col, aylanç, tütün oba ocaķ

ordino > order > order

ortaklık > uçastiye > ķatışıv, ķoşuluv

ödence > çek > çek

ödenek > assignovaniye > assignovaniye étiv, açẖa bölüv (*ili* beriv)

ödenti > çlenskiy vznos > çlenlik vznos

ödünç > zayom, ssuda > zayom, öñküç; ssuda, öñküç açẖa

özel mülkiyet > çastnaya sobstvennost' > énçi mülk

paha > tsena > baġa

para > den'gi; moneta > açẖa; açẖa, uvaķ açẖa

parsa > pojertvovaniya > boluşluķġa beriv, sadaķa, ķurmanlıķ

pavyon > pavil'on > pavil'on

pay > pay, çast' > pay, ülüş

peni > pens > pens (*Añliyada cürügen uvaķ açẖa*)

pey akçesi > zadatok > zadatok, cük, cük salıv

piyasa > rınok > bazar

piyasa fiyatı > rınoçnaya tsena > bazar baġası

plantasyon > plantatsiya > plantatsiya (*koloniyada ķrallada bolġan cerge urunñan kapitalist mülk*)

poliçe > veksel' > veksel' (*öñküç alġan açẖanı belgili bolcalġa ķaytarırġa deb berilgen ķaġıt*)

portföy > portfel' > portfel'

rantabilite > rentabel'nost > ẖayırlılıķ, faydalılıķ

rantabl > rentabel'nıy > ẖayırlı, faydalı

getirimci > rostovşçik > aẖçanı ķozlavġa berivçü, rostovşçik

rapor > doklad, otçyot > doklad, otçyot, ẖıysab, éseb

rayiç > kurs, rınoçnaya tsena > kurs; bazar baġa

rayiç bedel > rınoçnaya tsena > bazar baġa

rayiç fiyat > preyskurant > preyskurant (*tovarlanı türlüsüne, sortuna köre baġaları cazılġan kitab*)

reasürans > perestraẖovka > cañıdan straẖovka étiv

reklam > reklama > reklama, bildiriv, ẖalķġa cayıv

repo > doẖod > ẖayır, doẖod

rezerv > rezerv > rezerv, öser amal

ruble > rubl' > som

sanayi > industriya > industriya, promışlennost'

sanayi bölgesi > promışlennıy rayon > promışlennostu bolġan cer

sanayi kuruluşu > promışlennoye predpriyatiye > promışlennostu predpriyatiyesi

sarfiyat > rasẖod > coyuv, ķoratıv

satım > prodaja > satıv

satın alma > pokupka > alıv, satıb alıv

satış > prodaja > satıv

satış bedeli > prodajnaya (otpusknaya) tsena > satıllıķ baġası

satış fiyatı > prodajnaya (otpusknaya) tsena > satıllıķ baġası

sayman > sçetovod, buẖgalter > sçetovod, éseblevçü; buẖgalter

saymanlık > buẖgalteriya > buẖgalteriya

sehim > çast', dolya > ülüş; kesek, ülüş (*-den*) biri

sened > veksel' > veksel' (*ölgküç alġan açẖanı belgili bolcalġa ķaytarırġa deb berilgen ķaġıt*)

senet > veksel' > veksel' (*ölgküç alġan açẖanı belgili bolcalġa ķaytarırġa deb berilgen ķaġıt*)

sent > tsent > tsent (*ABŞ-da uvaķ açẖa*)

seri > seriya; seriynıy > seriya (*bir biri ızından kelgen birça ne da uşaş zatla*); seriyala bla, seriyalı

sermaye > kapital > kapital

sermayedar > kapitalist > kapitalist

servet > bogatstvo > baylıḳ

sınaat > iskusstvo; remeslo > iskusstvo; ustalıḳ, çemerlik; remeslo, sanaġat, ustalıḳ

sınai > promışlennıy; industrial'nıy > promışlennost', promışlennostnu; industria …, industrialı

sif > stoimost > baġası

siftah > poçin > başlav, başlam

sikke > moneta > açḫa, uvaḳ açḫa

simsar > makler > makler, araçı (*satıv-alıvda*)

simsariye > komissionnıye [den'gi] > komission açḫa

sipariş > zakaz > zakaz (*bir zatnı éndirirge beriv*)

site > gorod > şaḫar

sönüm > amortizatsiya > amortizatsiya

spekülasyon > spekulyatsiya > savdügerlik étiv, alış-beriş étiv, spekulyatsiya étiv

spekülatör > spekulyant > spekulyant, savdüger, alışçı-berişçi, spekulyatsiya étivçü

sterlin > funt sterlingov > funt sterling (*Añliyada cürügen açḫa*)

stok > zapas > zapas, ḳısdırıḳ

sürüm > sbıt; oborot > satıv, satıvlı, satılıb ḳorav; oborot, cürüv, aylanıv

sürümlü > ḫodovoy > köb tübevöü, köb aytılıvçu, köb cürüvçü; belgili

süthane > moloçnaya ferma > süt ferma

şartname > kontrakt > kontrakt, dogovor

şerik > kompan'on > kompan'on, kompaniyanı çleni

şeriklik > kompaniya > kompaniya, nögerle

şilin > şilling > şilling (*Añliyada uvaḳ açḫa*)

şirket > tovarişçestvo > nögerlik, birlik

şube > otrasl' > sanaġat, bölüm

şürekâ > kompan'on > kompan'on, kompaniyanı çleni

tacir > torgovets, kommersant > savdüger, alışçı-berişçi; kommersant, savdüger

tahsisat > assignovaniye > assignovaniye, açḫa bölüv (*ili* beriv)

tahvil > peremena, izmeneniye > avuşduruv, almaşdırıv, türlendiriv; türlendiriv, özgertiv

takas > [vzaimnıy] rasçyot > tergev, sanav, éseblev, ḫıysablav, ḫıysab (*ili* éseb) étiv

taksa > taksa > taksa (*ḳral salġan baġa*)

taksalı > doplatnoy > ḳalġanı tölenivçü

tamir > remont > remont, remont étiv, cañıtıv, camav

tamirat > remontnıye rabotı > remont étgen işle

tarife > tarif > tarif (*ḫaḳnı, tölevçü sanın körgüzgen ḳaġıt*)

tasarruf > berejlivost > ayavluluḳ, zırafsızlıḳ

tasfiye > oçişçeniye, oçistka > arivlav, tazalav, arıtıv, boşatıv; arivlav, tazalav, arıtıv

tecim > torgovlya > satıv, satıv-alıv

tecimen > torgovets, kupets > savdüger, alışçı-berişçi; küpse, savdüger

tedavül > obraşçeniye > buruv, aylandırıv

tediye > platyoj > tölev

tefeci > rostovşçik > aḫçanı ḳozlavġa berivçü, rostovşçik

tefecilik > rostovşçiçestvo > aḫçanı ḳozlavġa beriv

tefviz > poruçeniye > amanat, cumuş

tekaüdiye > pensiya > pensiya, aşav

tekaüt maaşı > pensiya > pensiya, aşav

tekstil > tekstil' > ḳumaç

temettü > pribıl', doḫod > ḫayır, payda; ḫayır, daḫod

temiz para > çistaya pribıl' > ḳuru ḫayırı

tenzilat > skidka > skidka, tüşürüv

teşrik-i mesai > sotrudniçestvo > birge işlev, birge ḳulluḳ étiv

ticaret > torgovlya, kommertsiya > satıv, satıv-alıv; satıv-alıv, savdügerçilik

toptan > optom > savdan, birden

trampa > mena, obmen > avuşduruv /balk. alışındırıv; avuşduruv, almaşdırıv, bir biriñe beriv /balk. alışındırıv

tröst > trest > trest

tutam > şçepot, şçepotka > bir çimdev, bir atım (*tuz, şay d. a. k. üç barmaḳ bla alınñan*)

tutar > summa; itog > açḫa; bütev sanı, itogu

tutu > zaklad, zalog > cük salıv, zalog salıv; zalog (*ili* cük) salıv

tüccar > torgovets, kommersant > savdüger, alışçı-berişçi; kommersant, savdüger

tüketici > potrebitel’ > potrebitel’, alıvçu, satıb alıvçu

tüketim > potrebleniye > ḫayırlanıv, paydalanıv, caratıv, alıv, satıb alıv

ucuz > deşyovıy > uçuz

ucuzluk > deşevizna > uçuzluķ

uran > remeslo > remeslo, sanaġat, ustalıķ

ücret > plata > tölev

üleş > pay; çast’ > pay, ülüş; ülüş

ürem > doḫod > ḫayır, doḫod

üretim > proizvodstvo > étiv; işlev, işleb çıġarıv, étiv

üretim araçları > sredstva proizvodstva > işleb çıġarıvçu kerekleri

üretim güçleri > proizvoditel’nıye silı > urunñan külçe, proizvoditel’ külçe (*iş kerekle bla işlegen adamla*)

üretim ilişkileri > proizvodstvennıye otnoşeniya > urunuvda kelişivle

vadeli hesap > sroçnıy vklad > bir bolcalġa salınñan açḫa

vakıfname > akt > (*dokument*) akt

variyet > sostoyaniye > ḫal, bolum

verecek > dolg > borç

verecekli > debitor > borçlu, borçu bolġan

vezne > kassa > kassa

vurguncu > spekulyant > spekulyant, savdüger, alışçı-berişçi, spekulyatsiya étivçü

vurgunculuk > spekulyatsiya > savdügerlik étiv, alış-beriş étiv, spekulyatsiya étiv

yatırım > kapitalovlojeniye, kapital > kapital salıv, açḫa iyiv (*kapitallıķ ķuruluşḫa bölünñen kapital*); kapital

yatırımcı > vkladçik (deneg) > vkladçik, açḫa salġan adam

yazıhane > kabinet, byuro > kabinet, byuro

yevmiye defteri > jurnal > jurnal

yıllıkçı > rabotnik > işlegen adam, işlevçü, işçi

yurtluk > imeniye, vladeniye > mülk cer, imeniye; cer, mülk cer, mülk

yüzde > protsent > protsent

zam > nadbavka > ķoşuv, üsüne ķoşuv

zimmet > dolg > borç

19. Meslekler:

açkıcı > şlifoval'şçik > sıydamlavçu adam, şlifovat étivçü adam

adliyeci > yurist > yurist

afsuncu > koldun > ḫıynıçı

afsunculuk > koldostvo > ḫıynıçılıḳ

ağalık > gospodstvo > biylik, oñluluk

ağlayıcı > plaksivıy > cılavuḳ

ajan > agent > agent

ajanlık > agenstvo > agenstvo

akademisyen > akademik > akademik (*İlmulanı akademiyasını kerti çleni*)

akıncı > grabitel' > tonavçu

akortçu > nastroyşçik (*muzıkal'nıḫ instrumentoye*) > ḳuruvçu, tüzetivçü

akrobat > akrobat > akrobat (*usta gimnast, tsirk gimnastikanı ustası*) /balk. gepsorḳa

akrobatlık > akrobatika > akrobatika (*gimnastika bla tsirk iskusstvonu bir türlüsü*)

aktarıcı > krovel'şçik > üy baş cabıvçu

aktör > aktör > aktör, artist

aktris > aktrisa > aktrisa (*artist tişirıv*)

alkışçı > podḫalim > kuka (*ili* aldır) adam /balk. suyḳulanñan, közbavçu

altıncı (II) > yuvelir > yuvelir, yubileyçi (*yubileyi étilgen adam, organizatsiya, şaḫar d. a. k.*)

ambarcı > kladovşçik > kladovşçik

amele > raboçiy > işçi

anamalcı > kapitalist > kapitalist

anamalcılık > kapitalizm > kapitalizm

anatomist > anatom > anatom (*anatomiyadan spetsialist*)

antikacı > antikvar > antikvar (*éskiden, burundan ḳalġan bağalı zatlanı satıvçu*)

antrenör > trener > trener, üretivçü

antropolog > antropolog > antropolog (*antropologiyanı alimi*)

araştırıcı > issledovatel' > ilmu tintivçü

araştırma görevlisi > assistent > assistent (*vraçḫa, professorġa ilmu işlede, operatsiyalada, alanı studentle bla praktika derslerinde boluşluḳ étgen adam*)

araştırmacı > issledovatel’ > ilmu tintivçü

arayıcı > revizor > revizor, tintivçü

arıcı > pçelovod > bal çetençi /balk. bal çibinçi

arıcılık > pçelovodstvo > bal çetenle tutuv

arkeolog > arḫeolog > arḫeolog (*arḫeologiyanı alimi*)

artist > artist > artist

artistlik > artistiçeskiy > artist …

asansörcü > liftyor > liftyor, liftçi

asistan > assistent > assistent (*vraçḫa, professorġa ilmu işlede, operatsiyalada, alanı studentle bla praktika derslerinde boluşluḳ étgen adam*)

astrolog > astrolog > astrolog, astrologiyanı ustası

astronom > astronom > astronom, astronomiyanı alimi

astronot > astronavt > astronavt, astronavtikanı ustası

aşçı > povar, kok > povar, şapa, ḳazançı; şapa (*kemede*)

aşçıbaşı > şef-povar > tamada şapa, şef-povar

atçı > konevod > atçı, cılḳı ösdürüvçü

atçılık > konevodstvo > atçılıḳ, cılḳı ösdürüv

ateşbaz > artist (fokusnik) > artist

ateşçi > istopnik > ot étivçü

atlet > atlet > atlet (*atletik bla küreşgen sportsmen*)

avcı > oḫotnik > uvçu

avcılık > oḫota > uv, uvlav, uvġa barıv (*ili* çıġıv), uvçuluḳ

avene > pomoşçnik > pomoşçnik, boluşuvçu

avukat > advokat > ökül, advokat

avukatlık > advokatura > öküllük, advokatlıḳ

ayakçı > sluga > ḳul, ḳaravaş, cumuşçu

aylakçı > podyonşçik > kün sanab işlevçü

aylıklı > pomesyaçnıy > aylıḳ, ay sayın, ḫar ayda bolġan

aza > çlen > çlen

badanacı > malyar > malyar, boyavçu

bağcı > vinogradar’ > cüzümçü, cüzüm ösdürüvçü

bağcılık > vinogradarstvo > cüzüm ösdürüv, cüzümçülük

bağıcı > volşebnik, koldun > közbavçu, bilgiç; ḫıynıçı

bahçeci > sadovnik > sadovnik, terek baçḫaçı

bahçecilik > sadovodstvo > terek ösdürüv

bahçıvan > sadovnik > sadovnik, terek baçḫaçı

bahçıvanlık > sadovodstvo > terek ösdürüv

bakıcılık > uḫod > ḳarav, bağıv, ḳayġısın étiv

bakırcı > mednik > bağırçı

bakteriyolog > bakteriolog > bakteriolog (*bakteriologiyanı ustası*)

balerin > balerina > balerina (*baletde tepsevçü artistka*)

balet > balet > balet

balık adam > vodolaz, podvodnik > vodolaz (*suv ötmegen kiyim kiyib, suvnu tübünde işlegen adam*); podvodnik (*suv tübünde cürügen kemede ḳulluḳ étgen moryak*)

balıkçı > rıbak > çabaḳçı

baloncu > aeronavt > aeronavt, ḫavada uçuvçu adam

balonculuk > aeronavtika > aeronavtika, ḫavada uçuv

baltacı > drovosek > otunçu, otun étivçü

banker > bankir > bankir, bank iyesi (*kapitalist ḳrallada*)

basketbolcu > basketbolist > basketbolist, basketbolçu

başçı > naçal’nik > naçal’nik, tamada

başmuallim > klassnıy rukovoditel’ > klassnı rukovoditeli

başöğretmen > klassnıy rukovoditel’ > klassnı rukovoditeli

bavcı > dressirovşçik (jivotnıḫ dlya oḫotı) > üretivçü (*canıvarlanı*)

baytarlık > veterinariya > veterinariya (*mallanı avruvlarını ém da alanı bağıvnu üsünden ilmula*)

bekçi > [noçnoy] storoj > keçegi ḳaravul

belediye polisi > politsiya > politsiya

belediye zabıtası > politsiya > politsiya

belletici > repetitor > repetitor, ders üretivçü

benzetici > podrajatel’ > énikleb (*ili* uşatıb) étivçü

berber > parikmaẖer > parikmaẖer

besteci > kompozitor > kompozitor

bestekâr > kompozitor > kompozitor

betoncu > betonşçik > betonçu (*beton işleni bilgen*)

bevvap > privratnik > saḳlavul (*ḳabaḳ éşinki ḳatında*)

bezemeci > dekorator > dekoratsiyaçı

bezirgân > kupets, torgovets > küpse, savdüger; savdüger, alışçı-berişçi

bibliyograf > bibliograf > bibliograf (*bibliografiyanı bilgen*)

biçkici > zakroyşçik, zakroyşçitsa > (*kiyim*) biçivçü

biletçi > biletyor > bilet soruvçu

bileyici > toçil’şçik > bilevçü

bilim adamı > uçyonıy > alim

bilim insanı > uçyonıy > alim

binici > yezdok > coluvçu, atlı (*minib barġan adam*)

bisikletçi > velosipedist > velosipedist, ayaḳ maşinaçı

bitkici > botanik > botanik, botanikaçı

biyolog > biolog > biolog (*biologiyanı spetsialisti*)

boksör > boksör > boksör, boksçu

borazancı > trubaç > trubaç, trubaçı, sıbızġıçı

borsa acentesi > birjevoy makler (agent) > birjadağı makler

borucu > trubaç > trubaç, trubaçı, sıbızġıçı

bostancı > ogorodnik > baçẖaçı, ogorodçu

bostancılık > ogorodniçestvo > ogorodçuluḳ, baçẖaçılıḳ

botanikçi > botanik > botanik, botanikaçı

boyacı > krasil’şçik > boyavçu

böcekçilik > şelkovodstvo > çille ḳurt ösdürüv

bölgecilik > separatizm > separatizm, énçilik, énçilikge tartıv

bulaşıkçı > sudomoyka > savut cuvġan tişirıv

büfeci > bufetçik > bufetçi bufetçik

büyücü > koldun, volşebnik > ẖıynıçı; közbavçu, bilgiç

büyücülük > koldovstvo > ḫıynıçılıḳ

cambaz > akrobat > akrobat (*usta gimnast, tsirk gimnastikanı ustası /balk. gepsorḳa*)

cambazlık > akrobatika > akrobatika (*gimnastika bla tsirk iskusstvonu bir türlüsü*)

cankurtaran > izbavitel’ > ḳutḫarıvçu, ḳutḫarġan

casus > şpion, lazutçik > taḫsaçı, şpion; taḫsaçı

casusluk > şpionaj > taḫsaçılıḳ, taḫsa cürütüv, şpionluḳ

cellat > palaç > palaç, caldat (*asmaḳġa asıvçu, ḳıynavçu*)

cellatlık > jestokost’ > ḳatılıḳ, ḳatı cüreklilik, ḫınılıḳ, ayavsuzluḳ, küysüzlük

cevahirci > yuvelir > yuvelir, yubileyçi (*yubileyi étilgen adam, organizatsiya, şaḫar d. a. k.*)

ciltçi > pereplyotçik > kitab tışlavçu, tış salıvçu

cinci > koldun > ḫıynıçı

coğrafyacı > geograf > geograf, geografiyaçı

cokey > jokey > at çabdırıvçu

çaça > morskoy volk > usta teñizçi

çalgıcı > muzıkant > muzıkant, muzıkaçı

çalıştırıcı > trener > trener, üretivçü

çamaşırcı > praçka > éski cuvuvçu tişirıv

çamaşır makinesi > stiral’naya maşina > éski cuvuvçu maşina

çapar (I) > gonets > ḫaparçı, ḳuvġun, atlı

çarkçı > maşinist > maşinist

çaşıt > şpion > taḫsaçı, şpion

çaşıtlık > şpionaj > taḫsaçılıḳ, taḫsa cürütüv, şpionluḳ

çatı kaplayıcı > krovel’şçik > üy baş cabıvçu

çekici > vesovşçik > bazmançı, vesovşçik

çeltikçi > zemledelets > cer işlevçü, cerge urunuvçu, élli

çevirici > perevodçik > köçürüvçü; tılmaç (*ustıy*)

çevirmen > perevodçik > köçürüvçü; tılmaç (*ustıy*)

çıkıkçı > kostoprav > usta, çıḳġannı salıvçu, sınñannı baylavçu

çıkrıkçı > pryadil’şçik > iyirivçü

çırak > podmaster’ye > şekirt

çıraklık > uçeniçestvo > uçeniklik, soḫtalıḳ, oḳuvçuluḳ; şekirtlik

çiçekçi > tsvetovod > güçlü, gokka ḫansçı

çiçekçilik > tsvetovodstvo> güçlülük, gokka ḫansçılıḳ, gül (*ili* gokka ḫans) ösdürüv

çilingir > slesar' > slesar'

çinicilik > keramika > keramika, ḳoşun zatla

çizmeci > sapojnik > çuruḳçu

çoban > pastuḫ, çaban > sürüvçü; ḳoyçu, sürüvçü, çaban

çocuk bakıcı > nyanya > digiza, nyanya

çocuk bakıcısı > nyanya > digiza, nyanya

çorapçı > çuloçnitsa > çınday étivçü

çorbacı > şef > tamada, şef, naçal'nik

çuhadar > posıl'nıy, rassıl'nıy > barçı-kelçi, cumuşḫa cürüvçü

çulha > tkaç > ḳumaç soġuvçu (adam)

dadı > nyanya, nyan'ka > digiza, nyanya

dağcı > al'pinist > al'pinist

dağıtıcı > poçtal'on > poçtal'on, pis'monos, pis'mo keltirivçü

dal > otrasl' > sanaġat, bölüm

dalgıç > vodolaz > vodolaz (*suv ötmegen kiyim kiyib, suvnu tübünde işlegen adam*)

danışman > sovetnik > sovetnik, sovetçi, özür

danişment > sveduşçiy, znatok > bilimli, haparlı, bilimni (*ili* ḫaparı) bolġan; usta, teren bilgen, teren ḫaparı bolġan

dasnik > dryan' > caravsuz zat

davulcu > barabanşçik > davurbazçı

daye > nyanya > digiza, nyanya

dedektif > şpion > taḫsaçı, şpion

dedektiflik > slejka > marlab aylanıv, ızından marlav

değirmenci > mel'nik > tirmençi

dekoratör > dekorator > dekoratsiyaçı

dekorcu > dekorator > dekoratsiyaçı

demirci > kuznets > temirçi

denetçi > nablyudatel' > ḳaravul, ḳaravçu, ḳaraġan, köz-ḳulaḳ bola turġan adam

denetleyici > nablyudatel' > ḳaravul, ḳaravçu, ḳaraġan, köz-ḳulaḳ bola turġan adam
deneyci > empirik > émpirik, émprizmni caḳçısı
deniz kurdu > morskoy volk > usta teñizçi
denizaltıcı > podvodnik > podvodnik (*suv tübünde cürügen kemede ḳulluḳ étgen moryak*)
denizci > moryak > moryak, teñizçi, teñiz askerçi
dergicilik > jurnalistika > jurnalistiklik
derici > kojevnik > teri işlevçü
derleyici > sobiratel', kollektsioner > cıyıvçu; kollektsiya étivçü, cıyıvçu
dış satımcılık > eksport > éksport étiv, tış ḳrallaġa tovar satıv
dideban > oẖrannik, ẖranitel', storoj > ḳaravul, saḳlavul, storoj; asıravçu, saḳlavçu, asıraġan, saḳlaġan; ḳaravul, saḳlavul, storoj, gözetçi
dikici > portnoy > kiyim tigivçü, portnoy
dikişçi > portniẖa > kiyim tigivçü, portnoy
dil avcısı > şpion, razvedçik > taẖsaçı, şpion; razvedçik, razvedkaçı
dilci > lingvist > lingvist (*til ilmunu spetsialisti*)
dilenci > nişçiy, poproşayka > sadaḳaçı; tileb turuvçu, sadaḳaçı
dilencilik > nişçenstvo > sadaḳa cıyıv, sadaḳaçılıḳ
dilmaç > perevodçik > köçürüvçü, tılmaç (*ustnıy*)
direktör > direktor > direktor
direktörlük > direktsiya > direktsiya (*uçrejdeniyege, predpriyatiyege administrativ başçılıḳ étgenle*)
distribütör > raspredelitel' > raspredelitel', üleşivçü
diyalektoloji > dialektologiya > dialektologiya (*til ilmunu dialektleni üsünden bölümü*)
dizgici > naborşçik > naborşçik, nabor étivçü, cıyıvçu (*tipografiyada*)
dizici > naborşçik > naborşçik, nabor étivçü, cıyıvçu (*tipografiyada*)
doğramacı > plotnik > plotnik, aġaç usta
dokumacı > tkaç > ḳumaç soġuvçu (adam)
dokuyucu > tkaç > ḳumaç soġuvçu (adam)
dolapçı > intrigan, skloçnik > ẖıylaçı, fitnaçı, adamlanı bir birine étivçü; sözçü, tilçi
dökmeci > liteyşçik > liteyşçik

dökümcü > liteyşçik > liteyşçik

dragoman > perevodçik > köçürüvçü, tılmaç (*ustnıy*)

dramaturg > dramaturg > dramaturg (*dramala cazıvçu*)

dublör > dublör > dublör (*spektaklde bir rolnu oynavçu éki artistni biri*)

duvarcı > kamenşçik > taşçı

dükkâncı > lavoçnik > tükençi

dülger > plotnik > plotnik, aġaç usta

dümenci > rulevoy > rul' …, rul'nu

düşünür > mıslitel' > paḫmulu (*ili* aḳıllı) adam

düzeltmen > korrektor > korrektor (*tinografiyanı ne da izdatel'stvonu korrektura oḳuvçu ḳulluḳçusu*)

düzenleyici > organizator > organizator, ḳuravçu

ebe > akuşerka > akuşerka (*sabiy tabḫanña boluşluḳ éterge érkinligi bolġan orta meditsina oḳuvlu tişirıv*)

edebiyatçı > literaturoved > literaturoved (*literaturovedeniyeni spetsialisti*)

edip > pisatel' > cazıvçu, pisatel'

editör > izdatel' > izdatel', basmaġa çıġarıvçu (adam, uçrejdeniye)

eğitici > vospitatel' > vospitatel', üretgen (*ili* oḳutḫan) adam, üretivçü

ehil > master > master, usta

ekinci > zemledelets > cer işlevçü, cerge urunuvçu, élli

ekincilik > zemledeliye > cerçilik, sabançılıḳ

ekmekçilik > rabota > iş, işlev

ekonomist > ekonomist > ékonomist (*ékonomikanı, ékonomika ilmulanı üsünden spetsialist*)

eksper > ekspert > ékspert (*davlu, ḳıyın işlege ḳaravçu spetsialist*)

ekspertiz > ekspertiza > ékspertiza (*ékspertleni bir işni süzüb, anı bolumun añlar üçün ḳaravları*)

elçi > posol > posol (*diplomat keleçini ém ullu çını*)

elçilik > posol'stvo > posol'stvo (*tamadası posol bolġan diplomat keleçile ém da ala turġan üy*)

elektrikçi > elektroteḫnik > élektroteḫnik (*élektroteḫnikanı ustası*)

eleştirici > kritik > kritik, kritikaçı

eleştiricilik > kritika > kritika, ḫırtḫa uruv

eleştirmeci > kritik > kritik, kritikaçı

eleştirmen > kritik > kritik, kritikaçı

embriyolog > embriolog > émbriolog, émbriologiyaçı

emekçi > trudyaşiysya; trujenik > urunñan; urunñan adam; köb işlegen adam

emin > vernıy; nadyojnıy > tüz, ḫalal; ışanñılı, bazımlı

esnaf > remeslo, zanyatiye > remeslo, sanaġat, ustalıḳ; iş, cumuş, ḳulluḳ

espiyon > şpion > taḫsaçı, şpion

etçi > myasnik > ḳasabçı

evdeci > batrak > calçı

fabrikacı > fabrikant > fabrikant (*fabrikada étilgen zat, produkt*)

fabrikatör > fabrikant > fabrikant (*fabrikada étilgen zat, produkt*)

fahişelik > prostitutsiya > ḳaḫmelik, ḳançıḳlıḳ, sayaḳlıḳ

faizci > rostovşçik > aḫçanı ḳozlavġa berivçü, rostovşçik

faizcilik > rostovşçiçestvo > aḫçanı ḳozlavġa beriv

falcı > gadalka, vorojeya > taş salıvçu ḳatın; taş salıvçu, ḫıynıçı

falcılık > gadaniye, vorojba > taş salıv; taş salıv, ḫıynı étiv

faytoncu > izvozçik > arbaçı, izvozçik

fellah > zemledelets > cer işlevçü, cerge urunuvçu, élli

felsefeci > filosof > filosof (*filosofiyanı spetsialisti*)

fıçıcı > bondar' > böçkeçi, cıkkırçı (*böçke, cıkkır étivçü*)

fıkracı > rasskazçik > ḫapar aytıvçu, ḫapar aytḫan adam

fırıldakçılık > obman > aldav, ötürük, calġan, aldanıv, cañılıç

fırıncı > pekar' > ötmek étivçü (*ili* bişirivçü), pekar'

filateli > filateliya > filateliya (*potça ém da başḫa marḳalanı cıyıv*)

filatelist > filatelist > filatelist, filateliyaçı

filolog > filolog > filolog, filologiyaçı

firavun > faraon; tiran > faraon (*burun, bek értde zamanda Misirni patçaḫlarına aytılınñan at*); zulmuçu patçaḫ; zulmuçu, unuḳduruvçu, tiran

firavunluk > nadmennost' > kötenlilik, tursunmaġanlıḳ, kesiñi ullu körüv

fizyolog > fiziolog > fiziolog (*fiziologiyanı spetsialisti*)
fizyolojist > fiziolog > fiziolog (*fiziologiyanı spetsialisti*)
fodlacı > pekar’ > ötmek étivçü (*ili* bişirivçü), pekar’
fodlacılık > tuneyadstvo > ẖaramaşarlıḳ, ẖaramḳatarınlıḳ, tuneyadetslik
folklorcu > fol’klorist > fol’klorist, fol’klorçı, fol’klornu spetsialisti
folklorist > fol’klorist > fol’klorist, fol’klorçı, fol’klornu spetsialisti
fotoğrafçı > fotograf > fotograf , suratçı, surat (*ili* kart) alıvçu
fotoğrafçılık > fotografiya > fotografiya, surat (*ili* kart) alıv
francalacı > pekar’ > ötmek étivçü (*ili* bişirivçü), pekar’
frezeci > frezerovşçik > frezerovşçik, frezerçi (*frezer bla işlegen işçi*)
futbolcu > futbolist > futbolist, futbolçu
gangster > gangster > gangster (*ABŞ-da bandit şaykanı çleni*)
gardiyan > tyuremnıy nadziratel’ > türmede ḳaravul
gazeteci > gazetçik > gazet satıvçu
gazetecilik > jurnalistika > jurnalist
gece bekçisi > noçnoy storoj > keçegi ḳaravul
gemici > matros, moryak > matros; moryak, teñizçi, teñiz askerçi
general > general > general, inaral
gezici > brodyaçiy > kalak, aylanıvçu
gök bilimci > astronom > astronom, astronomiyanı alimi
göncü > şornik > ḳayişçi, şornik
görev > obyazannost > borç, ḳulluḳ, cumuş
görevli > doljnostnoye litso > ḳulluḳçu adam
gösterici > çelovek, indikator > adam; indikator (*bir zatẖa cetgen basım, avurluḳ degença zatlanı ölçelevçü priborla*)
götürü iş > akkordnaya rabota > akkord iş (*bağasına caraşıb étilgen iş*)
götürücü > eskalator > éskalator (*toẖtavsuz aylanıb turġan baçẖıç, söz üçün metroda*)
göz bağcı > koldun, volşebnik > ẖıynıçı; közbavçu, bilgiç
göz bağcılık > koldovstvo > ẖıynıçılıḳ
göz bağı > koldovstvo, volşebstvo > ẖıynıçılıḳ; közbav, közbavluḳ, bilgiçlik
gözcü > nablyudatel’ > ḳaravul, ḳaravçu, ḳaraġan, köz-ḳulaḳ bola turġan adam

gözcülük > nablyudeniye > ḳarav, ḳarab turuv
gözetici > nadziratel' > nadziratel', ḳaravul
gözetleyici > nablyudatel' > ḳaravul, ḳaravçu, ḳaraġan, köz-ḳulaḳ bola turġan adam
gözetmen > nablyudatel' > ḳaravul, ḳaravçu, ḳaraġan, köz-ḳulaḳ bola turġan adam
gözlemci > nablyudatel' > ḳaravul, ḳaravçu, ḳaraġan, köz-ḳulaḳ bola turġan adam
gözleyici > nablyudatel' > ḳaravul, ḳaravçu, ḳaraġan, köz-ḳulaḳ bola turġan adam
gözlükçü > optik > optik, optikaçı
gündelikçi > podyonşçik > kün sanab işlevçü
gündelikçilik > podyonşçina > bayġa işlev, kün sanab işlev
gündelikli > podyonşçik > kün sanab işlevçü
haberci > vestnik > h̯apar keltirgen adam; vestnik (*bir ḳavum jurnallanı, gazetleni atları*)
hafızıkütüp > bibliotekar' > bibliotekaçı, bibliotekar'
hafiyelik > slejka > marlab aylanıv, ızından marlav
hakan > h̯an > h̯an
hakem > arbitr > arbitr, tüz kişi
hakemlik > arbitraj; posredniçestvo > arbitraj, tüz kişilik étiv (*davlu işleni tüz-kişi ḳarab tındırıv*); keleçilik, ortada cürüv
hâkim > sud'ya > südü
hâkimlik > gospodstvo > biylik, oñluluḳ
hakkâk > rezçik > kesivçü
halayık > raba, rabınya > ḳul tişirıv; ḳaravaş
halife > h̯alif > h̯alif (*muslimanlada din başçını titulu*)
halifelik > h̯alifat > h̯alifat (*başçısı h̯alif bolġan ḳral*)
halterci > ştangist > ştangaçı, ştangist
hamal > nosil'şçik > nosil'şçik, ambal
hamam anası > banşçitsa > h̯amamçı
hamlacı > grebets > ḳalaḳçı
han > h̯an > h̯an
hanende > pevets, pevitsa > cırlavçu, cırçı; cırçı, nazmuçu; cırlavçu tişirıv
haraççılık > vımogatel'stvo [deneg] > cırtıv, üzüv, gıl tüşürüv

haritacı > kartograf > kartograf (*geografiya kartalanı étivçü usta*)

haritacılık > kartografiya > kartografiya (*geografiya kartlanı salıvçu üsünden ilmu*)

hasta bakıcı > sanitar, sanitarka > sanitar; sanitarka

hasta bakıcılık > sidelka > avruġannı saķlaġan sestra

hatip > orator > orator (1. *ḫalķnı allında söleşe turġan*; 2. *usta sölevişçü adam*)

hattat > kalligraf > kalligraf, ariv ḫatı bolġan

hattatlık > kalligrafiya > ariv ḫat, çemer cazıv

havacı > aviator > aviatsiyaçı, aviator

havacılık > aviatsiya > aviatsiya

havari > posledovatel', priverjenets > birevnü colnu tutḫan, birevnü colu bla barġan; caķçı, caķlaġan (*ili* süygen) adam

hayalci > fantazyor > fantazyor, kölüne igi corala keltirib turuvçu

hayta > brodyaga > tıġırıķsız, ışıķsız kalak

hayvancılık > skotovodstvo > malçılıķ

hazırcı > tuneyadets > ḫaramaşar, ḫaramķarın, tuneyadets

hazinedar > kaznaçey > kaznaçey

hemşire > meditsinskaya sestra > medsestra

hergeleci > tabunşçik > cılķıçı

hırsız > vor > guduçu

hikayeci > rasskazçik > ḫapar aytıvçu, ḫapar aytḫan adam

hizmetçi > sluga > ķul, ķaravaş, cumuşçu

hizmetkâr > sluga > ķul, ķaravaş, cumuşçu

hoca > uçitel' > uçitel', ustaz, oķutuvçu

hocalık > uçitel'stvo > uçitellik étiv, ustazlıķ

hokkabaz > fokusnik > közbavçu, fokusnik

hükümdar > monarḫ, pravitel' > monarḫ, patçaḫ; patçaḫ, ķralnı tutḫan adam

hükümdarlık > monarḫiya; verḫovnaya vlast' > monarḫiya, patçaḫlıķ; baş vlast'

ırgat > batrak > calçı

ırgatbaşı > nadsmotrşçik > ķaravçu, köz-ķulaķ boluvçu

icatçılık > izobretatel'stvo > cañı zat çıġarıv (*ili* çıġarmaķlıķ)

icra vekili > ministr > ministr

idareci > upravlyayuşçiy, rukovoditel’ > upravlyayuşçiy, tamada, cürütgen; rukovoditel’, başçı, col başçı, tamada

idarecilik > rukovodstvo > başçılıḳ, başçılıḳ étiv

ihracatçılık > eksport > éksport étiv, tış ḳrallaġa tovar satıv

ihtisap > otçyotnost’ > otçyot coruḳ

iktisatçı > ekonomist > ékonomist (*ékonomikanı, ékonomika ilmulanı üsünden spetsialist*)

ilancılık > reklama > reklama, bildiriv, ḫalḳġa cayıv

ilim adamı > uçyonıy > alim

illüzyonizm > koldovstvo > ḫıynıçılıḳ

iltizamcı > arendator > arendge alġan adam, ortaḳ alġan adam, ḫaḳġa tutḫan adam

imalatçı > proizvidotel’ > urunñan (adam), étgen (*ili* işlegen) adam, işleb çıġarġan adam

imam > imam > molla

imparator > imperator > imperator, patçaḫ

imparatorluk > imperiya, monarḫiya > imperiya, imperialist ḳral, patçaḫlıḳ ḳral; monarḫiya, patçaḫlıḳ

incelemeci > issledovatel’ > ilmu tintivçü

inekçi > pastuḫ; skotnik > sürüvçü; maçlı, tuvarçı, malaġa ḳaravçu

inekçilik > skotovodstvo > malçılıḳ

inşaatçı > stroitel’ > stroitel’, işlevçü

ipek böcekçiliği > şelkovodstvo > çille ḳurt ösdürüv

ipekçilik > şelkovodstvo > çille ḳurt ösdürüv

ispir > konyuḫ > atlarġa ḳaravçu, atçı, konyuḫ

istatistikçi > statistik > statistikaçı, statistikanı spetsialisti

istifçi > upakovşçik > tışlavçu

iş > rabota > iş, işlev

işçi > rabotnik > işlegen adam, işlevçü, işçi

işçilik > zarabotnaya plata > iş ḫaḳ

işgüder > poverenıy v delaḫ > ḳralnı işni başḫa ḳralda cürütgen adam

işletmecilik > ḫozyaystvo > mülk

işveren > rabotodatel’, predprinimatel’ > iş berivçü, iş iyesi; predprinimatel’ (predpriyatiesi bolġan kapitalist)

işyar > doljnostnoye litso, slujaşçiy; çinovnik > ḳulluḳçu adam; ḳulluḳçu, cumuşçu; çinovnik (1.*burjuaziya ḳrallada ḳral uçrejdeniyeni ḳulluḳçusu*; 2. *işge suvuḳ ḳaraġan adam*)

itfaiyeci > pojarnıy, pojarnik > pojar …, ot tüşgenni cuḳlatıvçu; pojarnik, ot tüşgenni cuḳlatıvçu

izci > sledopıt > ızçı, ızġa usta uvçu

jeolog > geolog > geolog

jokey > jokey > at çabdırıvçu

kabzımal > perekupşçik > satar üçün alıvçu

kadı > sud’ya > südü

kadro > kadrı > kadrla

kağan > ḫan > ḫan

kâhya > upravlyayuşçiy > upravlyayuşçiy, tamada, cürütgen

kakmacı > gravyor > gravyor, oyuv salıvçu (*ḳatı zatlaġa*)

kaleci > vratar’ > vratar’

kalemkâr > rezçik > kesivçü; ḳazıb (*ili* kesib) oyuv salıvçu, sadraç étivçü

kalfa > podmaster’ye > şekirt

kalifiye işçi > kvalifitsirovannıy raboçiy > ustalıġı bolġan işçi

kantar ağası > çinovnik > çinovnik (1.*burjuaziya ḳrallada ḳral uçrejdeniyeni ḳulluḳçusu*; 2. *işge suvuḳ ḳaraġan adam*)

kantarcı > vesovşçik > bazmançı, vesovşçik

kantocu > pevets; pevitsa > cırlavçu, cırçı; cırçı, nazmuçu; cırlavçu tişirıv

kapancı > vesovşçik > bazmançı, vesovşçik

kapı çuhadarı > posıl’nıy > barçı-kelçi, cumuşḫa cürüvçü

kapıcı > privratnik > saḳlavul (*ḳabaḳ éşikni ḳatında*)

kapkaççı > poḫititel’ > urlaġan adam

kapkaççılık > poḫişçeniye > urlav, urlab koyuv (*ili* ketiv)

kaptan > kapitan > kapitan

karaborsacı > spekulyant > spekulyant, savdüger, alışçı-berişçi, spekulyatsiya étivçü

karavaş > rabınya > ḳul tişirıv; ḳaravaş

kardinal > kardinal > kardinal (*Katolik dinde tamada ḳulluḳçu*)

karmanyolacı > grabitel', bandit > tonavçu; bandit

kartograf > kartograf > kartograf (*geografiya kartalanı étivçü usta*)

kasacı > kassir > kassir, kassaçı

kasadar > kassir > kassir, kassaçı

kasap > myasnik > ḳasabçı

kaşmer > kloun > kloun (*küldürüvçü artist*)

kâtibe > sekretarşa > ḳaġıtçı tişirıv

kâtip > sekretar' > sekretar'

kavas > posıl'nıy, kur'yer > barçı-kelçi, cumuşẖa cürüvçü; kur'yer (*ḳaġıtlanı cürütüvçü ḳuluḳçu*)

kayıkçı > lodoçnik > ḳayıḳçı

kaynakçı > svarşçik > bişirivçü, svarşçik

kazancı > kotel'şçik > çoyunçu, ḳazançı, kotel'şçik

kazı > raskopka > ḳazıv, ḳazıb tabıv

kazıkçı > plut, obmanşçik > amanlıḳçı, ẖıylaçı, altayaḳ; ötürükçü, aldavuḳçu

kazmacı > zemlekop > cer ḳazıvçu

kemancı > skripaç > skripkaçı

kemani > skripaç > skripkaçı

kenarcı > rıbolov > çabaḳçı, çabaḳ tutuvçu

kerestecilik > lesnaya promışlennost' > aġaç promışlennost'

kerizci > muzıkant > muzıkant, muzıkaçı

kesedar > kaznaçey, kassir > kaznaçey; kassir, kassaçı

kesici > rejuşçiy > citi, kesgen, kesivçü

keşşaflık > razvedka > razvedka étiv; taẖsa biliv; izleb tabıv

kethüda > upravlyayuşçiy > upravlyayuşçiy, tamada, cürütgen

kırmacı > fal'tsovşçik > fal'tsovka étivçü, büklevçü

kırtasiyeci > bürokrat > bürokrat, çurumçu, sıltavçu

kıyacı > prestupnik > amanlıḳçı

kimyacı > ẖimik > ẖimik, ẖimiyaçı

kimyager > ẖimik > ẖimik, ẖimiyaçı

kiracı > arendator > arendge alġan adam, ortaḳ alġan adam, ẖaḳġa tutẖan adam

kolcu > storoj, nadziratel' > ḳaravul, saḳlavul, storoj, gözetçi; nadziratel', ḳaravul

koleksiyoncu > kollektsioner > kollektsiya étivçü, cıyıvçu

komi > slujaşçiy > ḳulluḳçu, cumuşçu

komiser > komissar > komissar

kompetan > kompetentnıy > bilimli, ẖaparlı

komplocu > zagovorşçik > zagovorçu, aman innet étgenleni biri

kompozitör > kompozitor > kompozitor

komünist > kommunist > kommunist

kondüktör > konduktor > konduktor

konferansçı > lektor, dokladçik > lektor, lektsiya oḳuvçu (*ili* étivçü)

konsolitçi > skupşçik > satıb alıvçu adam

konsolos > konsul > konsul, keleçi

kontrolcü > kontrolör > kontrolör, saḳlavçu, tintivçü

korsan > pirat > pirat (*teñizde coluvçulanı tonavçu*)

korucu > [lesnoy] storoj > ḳaravul, saḳlavul, storoj, gözetçi

koşucu > begun > çabıvçı adam

kovboy > kovboy > kovboy, atlı sürüvçü (*Cever Amerikada*)

kozmonot > kosmonavt > kosmonavt

köçek > verblyujonok > tüye bala

kömürcü > ugol'şçik > kömür ḳazıvçu, şaẖtyor; kömür promışlennostnu ḳulluḳçusu

köy ağası > kulak > kulak, cumduruk

kuaför > parikmaẖer > parikmaẖer

kundakçı > diversant > diversant, diversiyaçı, taẖsaçı

kunduracı > sapojnik > çuruḳçu

kurbağa adam > vodolaz > vodolaz (*suv ötmegen kiyim kiyib, suvnu tübünde işlegen adam*)

kursiyer > kursant > kursant

kurşuncu > znaẖar' > ẖıynıçı, caẖil bağıvçu

kurtarıcı > izbavitel'> ḳutẖarıvçu, ḳutẖarġan

kurye > kury’er > kury’er (*ḳaġıtları cürütüvçü ḳulluḳçu*)
kuşbaz > ptitsevod > tavuḳ (*ili* ḳanatlı) ösdürüvçü
kuyumcu > yuvelir > yuvelir, yubileyçi (*yubileyi étilgen adam, organizatsiya, şaḫar d. a. k.*)
küfeci > nosil’şçik > nosil’şçik, ambal
kürekçi > grebets > ḳalaḳçı
kürkçü > skornyak > skornyak (*körpe iylevçü, tigivçü usta*)
kürsü hocası > mulla > molla, afendi /balk. éfendi
laborant > laborant > laborant
lağımcı > sapyor > sapyor (*injener askerlede askerçi*)
lektör > prepodavatel’, lektor > prepodavatel’, ustaz, uçitel’; lektor, lektsiya oḳuvçu (ili étivçü)
levazımcı > snabjenets > snabjeniyeçi, kereklini tabdırıvçı
lider > lider > lider, başçı
lostromo > botsman > botsman
maarifçi > prosvetitel’ > oḳuv-bilim cayıvçu
maceracı > avantyurist > avantyurist, avantyuraçı
maddeci > materialist > materialist (*materializmni tutḫan adam*)
madenci > rudokop, gornyak > rudokop, ruda ḳazıvçu, maġadan ḳazıvçu; gornyak, cer ḫazna ḳazıvçu
mahsuldar > plodorodnıy; urojaynıy > bitimli
makasçı > streloçnik > streloçnik, strelkaçı
makinist > maşinist > maşinist
makyajcı > grimyor > grimyor (*artistleni betlerin boyavçu usta*)
maliyeci > finansist > finansist (*açḫa cürütüv işleni, finans ilmulanı spetsialisti; ullu açḫa cürütgen kapitalist*)
manav > zelenşçik > taḫta köget satıvçu
manikürcü > manikürşa > manikürşa (*manikür étivçü tişirıv*)
manitacı > plut, moşennik > amanlıḳçı, ḫıylaçı, altayaḳ; aldavuḳçu, ters innetli, ḫıylaçı, julik
manyetizmacı > gipnotizyor > gipnozçu, gipnoz étivçü

marangoz > stolyar > stolyar, aġaç usta

matematikçi > matematik > matematik, matematikaçı

mecmuacı > izdatel' (jurnala) > izdatel', basmaġa çıġarıvçu (adam, uçrejdeniye)

mefruşatçı > mebel'şçik > mebel étivçü adam

memur > slujaşçiy > ḳulluḳçu, cumuşçu

memure > slujaşçiy > ḳulluḳçu, cumuşçu

meteorolog > meteorolog > meteorolog (*meteorologiyanı spetsialisti*)

meyancı > posrednik > keleçi, ortada cürügen adam

mezarcı > mogil'şçik > ḳabır ḳazıvçu

mezatçı > makler > makler, araçı (*satıv-alıvda*)

mezun > otpusknik > otpuskaġa çıḳġan adam

mızıkacı > muzıkant > muzıkant, muzıkaçı

miço > yunga > yunga (*matras bolurġa ẖazırlana turġan caşçıḳ, kiçi matros*)

milletvekili > deputat > deputat

milyarder > milliarder > milliardı bolġan, milliarder

milyoner > millioner > millionu bolġan, millioner

mimar > arẖitektor > arẖitektor (*arẖitektura işge usta*)

mirasçı > naslednik > naslednik, tuvduḳ

misafirperver > gostepriimnıy, raduşnıy > ḳonaḳ süygen, ḳonaḳġa açıḳ; ẖalal, açıḳ köllü, ḳonaḳ süygen, carıḳ, cumuşaḳ

misyoner > missioner > missioner (*başẖa dinli milletleni ẖristian dinñe ḳaytarır muratda cürügen din ḳulluḳçu*)

mizahçı > yumorist > yumorçu, yumorist; yumor cazıvçu

mobilyacı > mebel'şçik > mebel étivçü adam

montajcı > montajnik > montajnik, cıyıvçu usta

motorcu > motorist > motorist; motorçı

muallim > uçitel' > uçitel', ustaz, oḳutuvçu

muallime > uçitel'nitsa > uçitel'nitsa, ustaz tişirıv, oḳutuvçu tişirıv

muavin > pomoşçnik > pomoşçnik, boluşuvçu

muayeneci > kontrolör > kontrolör, saḳlavçu, tintivçü

mubassır > smotritel', nadziratel' > ḳaravçu; nadziratel', ḳaravul

mucit > izobretatel’ > oylab çıġarıvçu (*ili* tabıvçu), izobretatel’

mudi > vkladçik > vkladçik, açḫa salġan adam

muhabbet tellalı > svodnya > ortada cürüvçü

muhabir > korrespondent; reportör > korrespondent, ḫaparçı; reportör (*cañı zatladan gazetge, jurnalġa, radioġa ḫapar berib turuvçu adam*)

muhafız > oḫrannik > ḳaravul, saḳlavul, storoj

muhalif > oppozitsionnıy > oppozitsiyaçı

muharrir > pisatel’, avtor > cazıvçu, pisatel’; avtor, cazġan adam, étgen adam

muhasip > buḫgalter, sçetovod > buḫgalter; sçetovod, éseblevçü

muhbir > korrespondent; reportör > korrespondent, ḫaparçı; reportör (*cañı zatladan gazetge, jurnalġa, radioġa ḫapar berib turuvçu adam*)

muhteri > korrespondent > korrespondent, ḫaparçı

mukallit > podrajatel’ > énikleb (*ili* uşatıb) étivçü

murabahacı > rostovşçik > aḫçanı ḳozlavġa berivçü, rostovşçik

murakıp > revizor > revizor, tintivçü

musahhih > korrektor > korrektor (*tinografiyanı ne da izdatel’stvonu korrektura oḳuvçu ḳulluḳçusu*)

mutasarrıf > vladelets, sobstvennik > iye; mülk iyesi, énçi mülklü

mutavassıt > posrednik > keleçi, ortada cürügen adam

mübaşir > sudebnıy ispolnitel’ > süd ispolnitel’

mücadeleci > borets > küreşçi, küreşgen; göceb, tutuşuvçu

mücahit > borets > küreşçi, küreşgen; göceb, tutuşuvçu

mücellit > pereplyotçik > kitab tışlavçu, tış salıvçu

mücevherci > yuvelir > yuvelir, yubileyçi (*yubileyi étilgen adam, organizatsiya, şaḫar d. a. k.*)

müderris > professor > professor

müdür > zaveduyuşçiy > zaveduyuşçiy, tamada

müellif > avtor > avtor, cazġan adam, étgen adam

müessis > osnovatel’ > ḳuraġan, açḫan ornatḫan, salġan

müfessir > kommentator > kommentariy berivçü, añılatıvçu

müfettiş > revizor, inspektor > revizor, tintivçü; inspektor

mükrim > gostepriimnıy > ķonaķ süygen, ķonaķġa açıķ

mümessil > predstavitel’ > predstavitel’, adam, keleçi

müneccim > astrolog > astrolog > astrolog, astrologiyanı ustası

münevver > svetlıy > carıķ

müracaatçı > prositel’ > tilekçi, calınñıç

mürettebat > komanda > komanda

mürettip > naborşçik > naborşçik, nabor étivçü, cıyıvçu (*tipografiyada*)

mürteci > reaktsionnıy > reaktsiya …, reaktsiyaçı, reaktsiyaçılıķ, reaktsion (*revolütsiyaġa ém progressge ķarşçı, ķarangı coruķla canlı*)

müstahdem > slujaşçiy > ķulluķçu, cumuşçu

müstecir > arendator > arendge alġan adam, ortaķ alġan adam, ẖaķġa tutẖan adam

müstehlik > potrebitel’ > potrebitel’, alıvçu, satıb alıvçu

müstemlekeci > kolonizator > kolonizator (*koloniyalanı cegivçü*)

müsteşar > sovetnik > sovetnik, sovetçi, özür

müsteşrik > vostokoved > vostokoved (*vostokovedeniyeni ustası*)

müşahit > nablyudatel’ > ķaravul, ķaravçu, ķaraġan, köz-ķulaķ bola turġan adam

müşavir > sovetnik > sovetnik, sovetçi, özür

müşteri > kliyent > kliyent

müteahhit > podryadçik > podryadçik (*podryad bla işlegen adam, uçrejdeniye*)

mütefennin > uçyonıy > oķuġan, oķuv bolġan, oķuvlu, bilimli

mütehassıs > spetsialist > spetsialist, usta

mütercim > perevodçik > köçürüvçü; tılmaç (*ustıy*)

müteşebbis > initsiator > initsiator, başlaġan adam, kozlaġan adam

mütetebbi > issledovatel’ > ilmu titivçü

müverrih > istorik > istorik, istoriyaçı

müzakereci > repetitor > repetitor, ders üretivçü

müzikçi > muzıkant > muzıkant, muzıkaçı

müzisyen > muzıkant > muzıkant, muzıkaçı

nakkaş > rezçik > kesivçü; ķazıb (*ili* kesib) oyuv salıvçu, sadraç étivçü

nakliyatçı > perevozçik > taşıvçu, ötürüvçü

nakliyeci > perevozçik > taşıvçu, ötürüvçü

nalbant > kuznets > temirçi

nalbur > kuznets > temirçi

namzet > kandidat > kandidat

nasir > prozaik > prozaçı, proza cazıvçu

naşir > izdatel’ > izdatel’, basmaġa çıġarıvçu (adam, uçrejdeniye)

natır > banşçitsa > ḫamamçı

natüralist > naturalist > naturalist, tabiġat sınavçu

nazır > ministr > ministr

nebbaş > marodyor > marodyor, ḳazavatda tonavçu

nisaiyeci > ginekolog > ginekolog (*tişirıv avrulanı baġıvçu vraç*)

nişancı > strelok > maravçu, atıvçu

nöbetçi > dejurnıy > dejurnıy, saḳlavul, gözetçi, ḳaravul

nümayişçi > demonstrant > demonstratsiyaçı, demonstratsiyaġa ḳatışḫan

ocakçı > istopnik > ot étivçü

odacı > gorniçnaya> cumuşçu tişirıv

oduncu > drovosek > otunçu, otun étivçü

okur > çitatel’ > oḳuvçu

okuryazar > gramotnıy > oḳuvlu, oḳuy-caza bilgen

okutman > prepodavatel’ > prepodavatel’, ustaz, uçitel’

optimist > optimist > optimist, igi köllü adam, igini coralavçu

orakçı > jnets > oraḳçı

organizatör > organizator > organizator, ḳuravçu

ormancı > lesniçiy > lesniçiy, aġaşçı

oryantalist > vostokoved > vostokoved (*vostokovedeniyeni ustası*)

oymacı > rezçik, gravyor > kesivçü; ḳazıb (*ili* kesib) oyuv salıvçu, sadraç étivçü; gravyor, oyuv salıvçu (*ḳatı zatlarġa*)

oyun yazarı > dramaturg > dramaturg (*dramala cazıvçu*)

oyunbaz > ḫitrets, obmanşçik > ḫıylaçı, ḫaramlıḳçı, fitnaçı; ötürükçü, aldavuḳçu

oyuncu > igrok > oynavçu, oynaġan

ozan > aşug > aşug, cırçı (*Kavkazda bir ḳavum milletlede*)

öğrenci > uçenik > uçenik, soḫta, oḳuvçu; şekirt

öğretmen > uçitel’ > uçitel’, ustaz, oḳutuvçu

öğütçü > sovetçik > aḳıl üretivçü (*ili* berivçü)

öke > geniy > geniy, bek ullu paẖmulu adam

öncü > pioner > pioner, cañı açẖan adam, başlaġan adam

önder > lider > lider, başçı

örgütçü > organizator > organizator, ḳuravçu

öykücü > rasskazçik > ẖapar aytıvçu, ẖapar aytẖan adam

palyaço > şut > çamçı, naḳırdaçı

paraşütçü > paraşütist > paraşütçu, paraşütist

pastacı > konditer > konditer (*tatlı aşarıḳlanı étivçü usta*)

pastane > konditerskaya > konditer tüken, tatlı aşarıḳla satılıvçu tüken

patron > patron > patron

pazvant > noçnoy storoj > keçegi ḳaravul

pedagog > pedagog > pedagog, ustaz, uçitel’

pehlivan > borets; bogatır > küreşçi, küreşgen; göceb, tutuşuvçu; dev, pelivan

personel > personal > personal (*bir uçrejdeniyeni adamları*)

peynirci > sırovar > bışlaḳ étivçü

pideci > pekar’ > ötmek étivçü (*ili* bişirivçü), pekar’

pilot > pilot > pilot, lötçik

piyanist > pianist > pianist

planörcü > planerist > planerist, planyorçu

polis > politsiya > politsiya

polis hafiyesi > sışçik, detektiv > taẖsaçı, şpion; detektiv, politsiyanı agenti, taẖsaçı

politikacı > politik > politik, politikaçı

portreci > portretist > portretçi, portret salıvçu

profesör > professor > professor

proleter > proletariy > proletariy (*kesini işleb çıġarıvçu kerekleri bolmay, kapitalistge calġa kirgen işçi*)

psikiyatr > psiẖiatr > psiẖiatr (*psiẖiatriyanı ustası - vraç*)

reformcu > reformist > reformist, reformaçı (*reformizm canlı adam*)

reis > predsedatel’ > predsedatel’, tamada /balk. tamata

rejisör > rejissyor > rejissyor, salıvçu (*teatrda kinoda postanovkanı ḫudojestvoluḳ tamadası*)

rektör > rektor > rektor (*universitetni, institutnu tamadası*)

resimci > ḫudojnik > ḫudojnik, suratçı, surat salıvçu

ressam > ḫudojinik > ḫudojnik, suratçı, surat salıvçu

riyaziyeci > matematik > matematik, matematikaçı

röportajcı > reportyor > reportyor (*cañı zatladan gazetge, jurnalġa, radioġa ḫapar berib turuvçu adam*)

ruh bilgini > psiḫolog > psiḫolog (1.*psiḫologiyanı ustası*; 2.*adamnı aḳılındaġın, kölündegin usta bilivçü, sınçı adam*)

rüşvetçi > vzyatoçnik > ulḫuçu, ulḫu alıvçu, calamiş

saatçi > çasovşçik > saġatçı, saġat usta

sabuncu > mılovar > sapın étivçü

sahip > ḫozyain, vladelets > iye

sahtekar > obmanşçik > ötürükçü, aldavuḳçu

saka > vodonos > suv taşıvçu

sanatçı > artist > artist

sanatkar > remeslennik; artist > remeslenniki sanaġatçı, usta; artist

sanayici > fabrikant > fabrikant, fabrikanı iyesi

sancaktar > znamenosets > bayraḳçı, bayraḳ cürütüvçü

sandalcı > lodoçnik > ḳayıḳçı

sandık emini > kassir, kaznaçey > kassir, kassaçı; kaznaçey

sansürcü > tsenzor > tsenzor (*tsenzuranı bardırġan adam*)

santralci > telefonist > telefonist, telefonçu

saraç > şornik > ḳayişçi, şornik

sarraf > menyala > açḫa avuşduruvçu, açḫa buzuvçu adam (*ḫayırġa*)

satıcı > prodavets > satıvçu

savcı > prokuror > prokuror

savcılık > prokuratura > prokuratura

sayacı > sapojnik > çurukçu

sayıcı > sçyotçik > sçyotçik

sebzeci > zelenşçik > taḫta köget satıvçu

sekreter > sekretar’ > sekretar’

senarist > stsenarist > stsenariy cazıvçu, stsenarist, stsenariyçi

senaryocu > stsenarist > stsenariy cazıvçu, stsenarist, stsenariyçi

sepici > kojevnik > teri işlevçü

sermayeci > kapitalist > kapitalist

sermayecilik > kapitalizm > kapitalizm

servis > slujba; obslujivaniye > ḳulluḳ, iş; cumuş étiv, kereklilerin (*ili* cumuşların) tındırıv

seyis > konyuḫ > atlaġa ḳaravçu, atçı, konyuḫ

seyyah > puteşestvennik > colovçu, colovçuluḳda aylañan adam

sığırtmaç > pastuḫ > sürüvçü

sıhhiyeci > sanitar > sanitar

sınıkçı > kostoprav > usta, çıḳġannı salıvçu, sınñannı baylavçu

sırık hamalı > nosil’şçik > nosil’şçik, ambal

sıvacı > şukatur > üy sürtüvçü, şukatur

sihirbaz > koldun > ḫıynıçı

sihirbazlık > koldostvo > ḫıynıçılıḳ

silahçı > orujeynik > orujeynik, savut étivçü

simsar > makler, posrednik > makler, araçı (*satıv-alıvda*); keleçi, ortada cürügen adam

simsarlık > posredniçestvo > keleçilik, ortada cürüv

sinemacılık > kinematografiya > kinematografiya

siyasetçi > politik > politik, politikaçı

sobacı > peçnik > peşçi

solist > solist > solist (*kesi cañız tepsevçü ne da cırlavçu artist*)

solocu > solist > solist (*kesi cañız tepsevçü ne da cırlavçu artist*)

sondajcı > buril’şçik > buril’şçik, bur bla işlevçü

sondalamacı > buril’şçik > buril’şçik, bur bla işlevçü

soytarı > şut > çamçı, naḳırdaçı

soyucu > grabitel’ > tonavçu

sözcü > kommentator > kommentariy berivçü, añılatıvçu

sözlükçü > leksikograf > leksikograf (*leksikografiyanı ustası*)

sözlükçülük > leksikografiya > leksikograf (*leksikografiyanı ustası*)

sporcu > sportsmen > sportsmen

strateji > strategiya > strategiya (*ḳazavat bardırıvçu üsünden ustalıḳ ém da ilmu*)

stratejik > strategiçeskiy > strategiya …, strategiyalıḳ

sucu > vodonos > suv taşıvçu

suflör > suflör > suflör, aytdırıvçu (*artistlege rolnu sözlerin*)

suikastçılık > zagovor > zagovor, taşa tilleşiv, aman innet étiv

sürücü > pogonşçik > ḳuvuvçu, sürüvçü, baş bav tutuvçu

şakşakçı > podḫalim, podliza > kuka (*ili* aldır) adam /balk. suyḳulanñan, közbavçu; calınçaḳ, étek tutuvçu (*ili* költürüvçü)

şantör > pevets > cırlavçu, cırçı; cırçı, nazmuçu (*poém*)

şantöz > pevitsa > cırlavçu tişirıv

şarapçı > vinodel > çaġır étivçü

şarapçılık > vinodeliye > çaġır étiv

şarkıcı > pevets > cırlavçu, cırçı; cırçı, nazmuçu (*poém*)

Şarkiyatçı > vostokoved > vostokoved (*vostokovedeniyeni ustası*)

şef > şef, naçal'nik, glava > tamada, şef, naçal'nik; naçal'nik, tamada; baş

şeflik > şefstvo > şeflik, boluşuv, boluşluḳ étiv

şehbender > konsul > konsul, keleçi

şehbenderlik > konsul'stvo > konsul'stvo

şekerci > konditer > konditer (*tatlı aşarıḳlanı étivçü usta*)

şoför > şoför, voditel' > şoför; cürütüvçü, voditel'

tabaat > knigopeçataniye > kitab basmalav

tababet > meditsina > meditsina

tabip > doktor, vraç > doktor, vraç

taharri memuru > sışçik > taḫsaçı, şpion

takdimci > konferans'ye > konferans'ye

takipçi > presledovatel' > ızından sürgen adam, ḳıynaġan (*ili* artıḳlıḳ) étgen adam, azab bergen adam, zulmuçu

taklacı > akrobat; kloun > akrobat (*usta gimnast, tsirk gimnastikanı ustası*) /balk. gepsorḳa; kloun (*küldürüvçü artist*)

taklitçi > podrajatel' > énikleb (*ili* uşatıb) étivçü

taktikçi > taktik > taktik, taktikaçı, taktikağa usta

tamirci > meẖanik > meẖanik

tarımcı > zemledelets > cer işlevçü, cerge urunuvçu, élli

tarihçi > istorik > istorik, istoriyaçı

tartıcı > vesovşçik > bazmançı, vesovşçik

tasarrufçu > ekonomnıy > ayavlu, ayağan, zırafsız, zıraf étmegen, ḳısdırġıç

taşçı > kamenotyos > taş conuvçu

taşıyıcı > nositel' > cürütgen zat, çıġarġan zat, çıġarġan adam, cürütgen adam

tatar > gonets, kur'yer > ẖaparçı, ḳuvġun, atlı; kur'yer (*ḳaġıtlanı cürütüvçü ḳuluḳçu*)

tatlıcı > konditer > konditer (*tatlı aşarıḳlanı étivçü usta*)

tavlacı > konyuẖ > atlarġa ḳaravçu, atçı, konyuẖ

tayyar > letuçiy > uçuvçu

tayyareci > lyotçik, pilot > lyotçik, pilot

tayyarecilik > aviatsiya > aviatsiya

tefecilik > rostovşçiçestvo > aẖçanı ḳozlavġa beriv

tekelci > monopolist > monopolist, monopoliyaçı

tekniker > teẖnik > teẖnik

teknisyen > teẖnik > teẖnik

telefoncu > telefonist > telefonist, telefonçu

telgrafçı > telegrafist > telegrafçı, telegrafist

tellak > banşçik > ẖamamçı

tellal > glaşatay > ḳoduçu; caḳçı

telsizci > radist > radist (*radio bla ẖapar berivçü ém da alıvçu*)

tenekeci > jestyanşçik > ḳalayçı, ḳancal usta

tercüman > perevodçik > köçürüvçü; tılmaç (*ustıy*)

tereci > zelenşçik > taẖta köget satıvçu

tertipçi > organizator > organizator, ḳuravçu

terzi > portnoy > kiyim tigivçü, potnoy

tesviyeci > slesar’ > slesar’

teşkilatçı > organizator > organizator, ḳuravçu

teşkilatçılık > organizovannost’ > mizamlılıḳ, ḳuramlılıḳ, tablıḳ

tezgâhtar > prikazçik > prikazçik

tezkereci > demobilizovannıy > askerden iyilgen, askerden ḳayıtḫan

tımarcı > sanitar > sanitar

tiyatrocu > artist, aktyor > artist, aktyor

topoğraf > topograf > topograf (*topografiyanı usta bilgen adam*)

toptancılık > optovaya torgovlya > savdan satıv

tornacı > tokar’ > tokar’

traktörcü > traktorist > traktorçu, traktorist

trampetçi > barabanşçik > davurbazçı

tulumbacı > pojarnıy > pojar …, ot tüşgenni cuḳlatıvçu

tüccar > kupets, torgovets, kommersant > küpse, savdüger; savdüger, alışçı-berişçi; kommersant, savdüger

tüfekçi > orujeynik > orujeynik, savut étivçü

türbedar > storoj > ḳaravul, saḳlavul, storoj, gözetçi

tütüncü > tabakovod > tütün ösdürüvçü

tütüncülük > tabakovodstvo > tütğn ösdürüv

uçman > lyotçik, aviator, pilot > lyotçik;aviatsiyaçı, aviator; pilot

uçucu > pilot > pilot

ulak > kur’yer, gonets, vestovoy > kur’yer (*ḳaġıtlanı cürütüvçü ḳuluḳçu*); ḫaparçı, ḳuvġun, atlı

ulemalık > uçyonost > alimlik, ullu (*ili* teren) oḳuv, oḳuvluluḳ, bilimlilik

usta > master; spetsialist > master, usta; spetsialist, usta

uşak > sluga > ḳul, ḳaravaş, cumuşçu

uzay adamı > kosmonavt, astronavt > kosmonavt, astronavt; astronavtikanı ustası

uzaycı > kosmonavt, astronavt > kosmonavt, astronavt; astronavtikanı ustası

uzaycılık > astronavtika > astronavtika (*uçḫan apparatlanı duniya prostranstvoda uçḫanlarını üsünden ilmu*)

uzman > spetsialist; znatok > spetsialist, usta; usta, teren bilgen, teren ḫaparı bolġan

uzmanlık > spetsial’nost > ustalıḳ, spetsial’nost

üretici > proizvoditel’ > urunñan (adam), étgen (*ili* işlegen) adam, işleb çıġarġan adam

üstat > master, znatok; spetsialist > master, usta; spetsialist, usta; usta, teren bilgen, teren ḫaparı bolġan; spetsialist, usta

üstatlık > masterstvo > ustalıḳ, sanaġat

üstenci > podryadçik > podryadçik (*podryad bla işlegen adam, uçrejdeniye*)

üzümcü > vinogradar’ > cüzümçü, cüzüm ösdürüvçü

vaiz > propovednik > avaz berivçü, dinni cayıvçu

vakanüvis > letopisets, istoriograf > letopisets, cıl ḳaytarıvçu

vale > valet > soldat, valet

vardacı > vaḫtennıy > vaḫtaçı, vaḫtadaġı adam, vaḫtada turġan adam

vasıflı işçi > kvalifitsirovannıy raboçiy > ustalıġı bolġan işçi

vatman > vagonovojatıy > tramvaynı cürütüvçü, vagonovojatıy

vekilharç > ekonom > ayavlu (*ili* zıraf étmegen) adam, ḳısdırġıç adam

veresiyeci > doljnik > borçlu

veteriner > veterinar > veterinar, mal doktor, mal doḫtur

veznedar > kaznaçey; kassir > kaznaçey, kassir, kassaçı

virtüöz > virtuoz > usta artist, virtuoz

virtüözlük > virtuoznost’ > virulentlik (*mikrobnu avrutuv küçü*)

voleybolcu > voleybolist > voleybolist ; voleybolçu

yakıcı > zajigatel’nıy > candırıvçu, küydürüvçü, ḳabındırıvçu

yangıncı > pojarnik > pojarnik, ot tüşgenni cuḳlatıvçu

yardımcı > pomoşçnik > pomoşçnik, boluşuvçu

yargıcı > arbitr > arbitr, tüz kişi

yargıç > sud’ya > südü

yarıcı > drovosek > otunçu, otun étivçü

yatırımcı > vkladçik > vkladçik, açḫa salġan adam

yayımcı > izdatel’ > izdatel’, basmaġa çıġarıvçu (*adam, uçrejdeniye*)

yaylacı > skotovod > maçlı, mal ösdürüvçü

yazar > pisatel’, avtor > cazıvçu, pisatel’; avtor, cazġan adam, étgen adam

yazıncı > literator > literator, literaturaçı, literaturġa bla küreşgen adam

yazman > sekretar’ > sekretar’

yazmanlık > sekretariat > sekretariat, sekretarla (*bir uçrejdeniyede*)

yedekçi > konyuḫ, konovod > atlaġa ḳaravçu, atçı, konyuḫ; atçı (*atlı askerde*)

yer bilimci > geolog > geolog

yetiştirici > proizvoditel’ > urunñan (*adam*), étgen (*ili* işlegen) adam, işleb çıġarġan adam

yevmiyeci > podyonşçik > kün sanab işlevçü

yıldız bilimci > astrolog > astrolog, astrologiyanı ustası

yontucu > skul’ptor > skul’ptor (*skulp’tura çıġarmala étivçü ḫudojnik*)

yorumcu > kommentator > kommentariy berivçü, añılatıvçu

yönetici > rukovoditel’, upravlyayuşçiy > rukovoditel’, başçı, col başçı, tamada; upravlyayuşçiy, tamada, cürütgen

yöneticilik > rukovodstvo > başçılıḳ, başçılıḳ étiv

yönetmen > rukovoditel’ > rukovoditel’, başçı, col başçı, tamada

yönetmenlik > rukovodstvo, upravleniye > başçılıḳ, başçılıḳ étiv; cürütüv, başçılıḳ étiv

yükçü > gruzçik > cüklevçü

yüklenici > podryadçik > podryadçik (*podryad bla işlegen adam, uçrejdeniye*)

yüzücü > plovets > cüzüvçü, cüzerge usta

zabıta > politsiya > politsiya

zağcı > toçil’şçik > bilevçü

zanaatçı > remeslennik > remeslennik, sanaġatçı, usta

zanaatkâr > remeslennik > remeslennik, sanaġatçı, usta

zaptiye > jandarmeriya; politsiya > jandarmeriya, jandarm asker; politsiya

zerzevatçı > zelenşçik > taḫta köget satıvçu

zimamdar > rukovoditel’, pravitel’ > rukovoditel’, başçı, col başçı, tamada; patçaḫ, ḳralnı tutḫan adam

zindancı > tyuremşçik > türmeçi, tutmaḳçı, türmede ḳaravul

ziraatçı > zemledelets > cer işlevçü, cerge urunuvçu, élli

zoolog > zoolog > zoolog (*zoologiyadan spetsialist*)

zurnacı > muzıkant > muzıkant, muzıkaçı

20. Tarım, bahçecilik:

ambar > ambar > ambar

anız > jnivyo, sternya > orulġan saban; ḳavra (*orulġandan sora ḳalġan*)

anızlık > jinvyo > orulġan saban

ar > ar > ar (*gektarnı cüz étib biri*)

badas > zerno > bürtük

bağ (II) > vinogradnik > cüzüm baçẖa

bahçe > sad > terek baçẖa, baçẖa, sad

başak > kolos > ḳılḳı, baş

bor > tselina > ḳırdış, ḳırdış cer

bostan > ogorod, baẖça > üy baçẖa, baçẖa, ogorod; baçẖa (*ẖarbız, ẖavun, ḳab zat bitgen /balk. baẖça*)

botanik bahçesi > botaniçeskiy sad > botanika sad

çalgı orağı > kosa > çalḳı /balk. çalġı

çapa (I) > motıga > çaga

çeper > stena; peregorodka; stenka > ḳabırġa; bölme, ḳabırġa; ḳabırġaçıḳ

çiftlik > ferma > ferma

çit (I) > izgorod’ > buruv (çalman, ẖuna d. a. k.)

çorak > neplodorodnıy > bitimsiz

çoraklık > solonçak > tuzlu cer

dokurcun > skirda, kopna > skird, antav, geben, tiş; gapına, ögüz geben /balk. batan, gıppır

düven > molotilka > molotilka (*ındır basẖan maşina*)

ekecek > tohum > semya > urluḳ

ekenek > niva, paşnya > saban

ekici > zemledelets > cer işlevçü, cerge urunuvçu, élli

ekinci > zemledelets > cer işlevçü, cerge urunuvçu, élli

ekincilik > zemledeliye > cerçilik, sabançılıḳ

ekinlik > paşnya > saban

elmalık > yablonevıy sad > alma terek baçẖa

eşkin > otrostok > cetek, butaḳ

evinli > polnıy > tolu, tolġan

evlek > borozda > baraza

ezimevi > masloboyka > masloboyka, cav sıḳġan maşina, cav urġan maşina

fellah > zemledelets > cer işlevçü, cerge urunuvçu, élli

feyizli > plodotvornıy > ḳolaylı, ḫayırlı, paydalı

feyyaz > izobil'nıy, obil'nıy > melḫum, bay; melḫum, ullu, sıyınñısız

fındıklık > oreşnik > çörtlevük köken (*ili* kökenle)

fışkı > pomyot > meşḫut

fışkın > otrostok > cetek, butaḳ

fidan > pobeg > zıgıt, cetek, cañı çıḳġan ḫans, ḳoş

fidanlık > rassadnik > rassadnik, rasada ösdürgen cer

fide > rassada > rasada

fidelik > rassadnik > rassadnik, rasada ösdürgen cer

filariz > kolotuşka > toḳmaḳ

filiz > otrostok > cetek, butaḳ

firez > jniv'yo > orulġan saban

gelberi > koçerga > ot ḳıçḫaç, koçerga

gen > neobrabotannıy, netronutıy > işlenmegen; cuḳ tiymegen, tiyilmegen, sav

gönen > vlajnost' > mılılıḳ, cipkillik

göveri > ovoşçi, zelen' > taḫta kögetle; ösümlükle, ḫans, çırpı

göverti > zelen', ovoşçi > ösümlükle, ḫans, çırpı; taḫta kögetle

gübre > navoz > meşḫut, tuvar boḳ, baguş

güzlük > osenniy > ḳaç …, ḳaçḫı

habbe > zerno > bürtük

hafriyat > raskopki > ḳazıv, ḳazıb açıv (*ili* izlev)

hâk > zemlya, poçva > cer, topraḳ; cer, topraḳ, cerni baş ḳatı, ḳırdış

hark > arka > arka, mustuk

harman > molot'ba > ındır basıv, aşlıḳ tüyüv

harman sonu > polova> kuvuḳ, kebek

harman yeri > gumno > ḫarman cayı

hars > paḫota > (cer) sürüv; sürülgen cer, saban
hasat > jatva > oruv; oraḳla, oraḳlanı zamanı
hasılat > produktsiya > produktsiya, étgen (*ili* çıġarġan) zatla
hasılatlı > vıgodnıy > paydalı, ḫayırlı
herek > jerd' > ḳuruḳ, ilkiç
herk > zyablevaya vspaşka > küzlük saban sürüv
hevenk > svyazka > balyam, tiziv, ḳuçaḳ, külte
hozan > zyablevaya vspaşka > küzlük saban sürüv
ispalya > jerd' > ḳuruḳ, ilkiç
kalem aşısı > privoy > privoy, calġav (*bir terekden başḫaġa calġanñan butaḳçıḳ*)
kalıç > serp > oraḳ
kara saban > soḫa > ḳalacük /balk. saban aġaç
karık > borozda > baraza
kartuk > borona > tırnav
kayrak > slanets > slanets (*ḳat-ḳat turġan tav poroda*)
kayran > [lesnaya] polyana > tala
kemre > navoz > meşḫut, tuvar boḳ, baguş
kığ > kal, pomyot > tazgek, kir; meşḫut
kığı > kal, pomyot > tazgek, kir; meşḫut
kolhoz > kolḫoz > kolḫoz
koruluk > lesistaya mestnost' > çegetli cer
kümes > kuryatnik > tavuḳ orun
küspe > osadok, guşça > çökgeni, tübüne çökgeni; tübüne çökgeni, ḳalını
mahsul > produkt > produktala, aşarıḳ
mera > lug > biçenlik, caylıḳ
meşelik > dubovaya roşça > émen çegetlik
mezra > niva, paşnya > saban
nadas > zyablevaya vspaşka > küzlük saban sürüv
nebatat bahçesi > botaniçeskiy sad > botanika sad
orman > les > çeget, aġaç
otlak > pastbişçe > caylıḳ, calpaḳ

örü > vyazka > baylav, ḳısıv

rençper > batrak > calçı

samanlık > senoval > durḳu, biçen bav

sarpın > ẖlebnıy ambar > mürzev ambar

set > plotina > plotina, becen

silo > ẖranilişçe > asıravçu (*ili* asıralġan) cer

tahıl ambarı > ẖlebnıy ambar > mürzev ambar

tarh > klumba > klumba, taẖta (*gokka ẖansla salınñan*)

tarım > zemledeliye > cerçilik, sabançılıḳ

tarımcı > zemledelets > cer işlevçü, cerge urunuvçu, élli

tarımsal > zemledelçeskiy > sabançı, cerge urunñan

tarla > pole; plantatsiya > tüz, ḳır, avlaḳ, saban; plantatsiya (*koloniya ḳrallada bolġan cerge urunñan kapitalist mülk*); platatsiya, baçẖa

tınaz > stog [sena] > geben, tiş

tohumluk > semennoy fond > urluḳ fond

tokurcun > skirda, kopna > skird, antav, geben, tiş; gapına, ögüz geben /balk. batan, lıppır

toprak > zemlya > cer, topraḳ

ürün > produkt > produktala, aşarıḳ

yemişlik > fruktovıy sad > köget baçẖa

yoz > nevozdelannıy > işlenmegen, sürülmegen

ziraat > zemledeliye > cerçilik, sabançılıḳ

ziraatçı > zemledelets > cer işlevçü, cerge urunuvçu, élli

zirai > zemledel’çeskiy > sabançı, cerge urunñan

zürra > zemledelets > cer işlevçü, cerge urunuvçu, élli

21. Denizcilik:

abli > fal > fal, tros, cıcım (*paruslanı, bayraḳlanı költürüvçü*)

ağ kepçe > saçok > sablı avçuḳ, gadura

alabanda > bort > bort (*kemeni ḳabırġası*)

armada > flot > flot

aşoz > paz > ḳobu, kerkilgen cer

balast > ballast > ballast (*şpallanı tübüne ḳoyulġan uvaḳ taş ne da ḳum*)

barça > barka > barka (*barġan suvda cürüvçü cük taşıġan kemeni bir türlüsü*)

barka > barka > barka (*barġan suvda cürüvçü cük taşıġan kemeni bir türlüsü*)

borda > bort (sudna) > bort (*kemeni ḳabırġası*)

branda bezi > brezent > brezent, keten

çakar > breden’ > çabaḳ av, av

çapar (II) > barkas > barkas

çaparız > zatrudneniye > ḳıyınlaşıv

çıma > şvartov[ı] > şvartov (*kemeleni ne da uçḫan apparatlanı toḫtaġan cerlerine taġıvçu küçlü cıcım*)

dilenci vapuru > paroḫod > paroḫod, keme

dok > dok > dok (*portda kemeleni camavçu cer*)

donanma > voyenno-morskoy flot, flot > asker-teñiz flot; flot

dümen > rul’ > rul’

engin > şirokiy > keñ

fırdöndü > vertlyug > can süyek başı

filoz > poplavok > poplavok, ḳalḳıvçu

flandra > vımpel > vımpel, bayraḳ, üçgül bayraḳ (*keme ḳaysı ḳralnıḳı bolġanın bildirgen*)

fora> razvernut! (komanda) > keñ bardırırġa (*ili* cayarġa)

fors > flag, flajok > bayraḳ, flat; bayraḳçıḳ

frengi > şpigat > cıcımçıḳ, iñiçge cıcım

futa > fartuk > ḫota /balk. bota

gagaburun > orlinıy (kryuçkovatıy) nos > ḳuş burun

gemi > sudno; korabl’ > keme, korabl’

gemi yatağı > reyd > reyd, kemele turuvçu cer

gerdel > bad’ya, uşat > aġaç çelek, bad’ya; ķulaķlı çıķķırçıķ

gırgır > motornaya lodka > motorlu ķayıķ

gidon > vımpel > vımpel, bayraķ, üçgül bayraķ (*keme ķaysı ķralnıķı bolġanın bildirgen*)

giz > [kormovoy] flagştok > bayraķ sab

grandi > grot > dorbun, ķaya teşik

güverte > paluba > paluba (*kemeni polu*)

hamlacı > grebets > ķalaķçı

havuz > vodoyom, basseyn > suv orun; basseyn (*içinde suv tutar üçün étilgen orun*)

ırgat > batrak > calçı

ıskaça > gnezdo > orun, gnezdo

ıskuna > şẖuna > şẖuna, paruslu keme

ıspavli > tros > tros, arķan, cıcım (*kendirden ne da temir çıbıķdan éşilgen*)

iğnecik > igoloçka; igla > iyneçik; iyne

iskandil > [ruçnoy] lot > lot (*teñizni terenligin ölçelegen pribor*)

kabotaj > kabotaj > kabotaj (*teñiz caġadan uzaķ ketmey tovar ém da passajir cürütüv*)

kaburga > ostov; karkas > töñek /balk. tömmek; karkas (*üynü, başẖa zatnı töñegi*)

kamara > kayuta > kayuta (*kemede gitçe bölme, komnata*)

kandilisa > fal > fal, tros, cıcım (*paruslanı, bayraķlanı költürtüvçü*)

kaptan > kapitan > kapitan

kaptan köprüsü > kapitanskiy (komandirskiy) mostik > kapitannı kötürtmesi

karıntı > vodovorot > aylanma, suv aylanma

kasara > rubka > rubka (*kemeni cürütürge üsünde işlenñen bölme*)

kayık > lodka > ķayıķ

kaytan > şnur, şnurok > şnur, bav; cıcımçıķ, şnurçuķ, bav (*çuķ*) /balk. tartma

kruvazör > kreyser > kreyser (*ceñil cürüvçü ullu asker keme*)

lomboz > illyuminator > illyuminator (*kemeni ķalın miyalalı tögerek terezesi*)

pruva > nos (korablya) > burun

roda > kanat > kanat, arķan

safra > ballast > ballast (*şpallanı tübüne ķoyulġan uvaķ taş ne da ķum*)

saparta > salyut > salyut

sarnıç gemisi > nalivnoye sudno, tanker > ḳuyub taşıvçu keme; tanker (*suvsun zatlanı ḳuyub taşıvçu keme*)

sefine > sudno, korabl' > keme, korabl'

sintine > tryum > tryum (*kemeni cük salıvçu tüb bölmesi*)

sipsi > svistok > sızġırıvçu, sıbızġı

sokra > stık > bir birine tiygen (*ili* ḳoşulġan) cer, ara, orta

su kesimi > vaterliniya > vaterliniya (*kemeni suvġa batḫanı mardadan çıḳmaġanın bildirgen sız*)

sürütme > tral > tral, av (*kemeden atılıvçu*); tral (*suvnu tübünde minalanı tutub alırġa caraġan zat*)

şahtur > parom (na rekaḫ) > parom (*cüknü, adamlanı suvdan ötdürüvçü sıydam tüblü keme*)

şamandıra > buy > buy (*suvnu say, ḳorḳuvlu cerine salınñan belgi*)

şat > parom > parom (*cüknü, adamlanı suvdan ötdürüvçü sıydam tüblü keme*)

şayka > çayka (bol'şaya kazaç'ya lodka) > çayka (*suvda caşaġan ḳanatlı*)

tahtelbahir > podvodnaya lodka > suv tübünde cürügen keme

tarlakoz > rıbolovnaya set' > çabaḳ av, çabaḳ tutuvçu av

tayfa > matros > matros

tekne > korıto> tegene

tersane > sudoverf' > sudoverf', kemele işlenñen cer

tırnak > kryuk > ırġaḳ

ticaret filosu > torgovıy flot > satıv-alıv cürütgen flot

tiriz > dranka > dran

tonaj > tonnaj, vmestimost' (sudna) > tonnaj (*kemege, vagonña ne da avtomobilge sıyınñan avurluḳnu tona ḫısabı*); içini keñligi (*ili* ulluluġu); içine sıyınıv

tonilato > tonna; tonnaj > tona (*miñ kilogramm*); tonnaj (*kemege, vagonña ne da avtomobilge sıyınñan avurluḳnu tona ḫısabı*)

topçeker > kanonerka > kanonerka (*teñizni, barġan suvlanı caġaların saḳlavçu, orta tobları bolġan gitçe asker keme*)

torpido > torpeda > torpeda (*suv tübünde cüzüb barġan mina*)

torpil > torpeda > torpeda (*suv tübünde cüzüb barġan mina*)

üst güverte > verḫnyaya paluba > baş paluba

vardiya > vaḫta, dejurstvo > vaḫta, kemede ḳaravulluḳ étiv; dejurstvo, dejurnıylık, gözetçilik

yaka > kray, storona > ḳıyır, uç, can; can, taba

yalpa > kaçka > çayḳalıv

yelken > parus > parus, celpek

yelken gemisi > parusnik > paruslu (*ili* celpekli) keme

yelkenli > parusnik > paruslu (*ili* celpekli) keme

22. İnşaat:

akropol > akropol’ > akropol’, ḳala (*burun grek şaḫarnı ortasında tögeregi bek ḳala*)
alaçık > şatyor > şatır
alçı taşı > gips > gips
altyapı > bazis > bazis (*nadstroyka işlenñen tamalnı ḳuraġan obşçestvoda proizvodstvo kelişivle barı*)
ameliyathane > operatsionnaya > carıvçu bölme
anahtar taşı > zamok > kirit
anıt > pamyatnik, monument > pamyatnik, sın taş (*namogil’nıy*); monument, ullu pamyatnik, sın taş
anıtkabir > mavzoley > mavzoley, keşene
Arnavut kaldırımı > bulıjnaya mostavaya > taş töşelgen oram
artezyen > artezianskiy kolodets > artezian ḳuyu
artezyen kuyusu > artezianskiy kolodets > artezian ḳuyu
avlu > dvor > arbaz
baca > dımovaya truba > ocaḳ
badana > pobelka > aḳlav
baraj > zagrajdeniye > buruv
baraka > barak > barak (*ceñil, aġaç mekyam*)
barikat > barrikada > barrikada (*oram küreşlede cavnu allına ḫar ne zatdan da étilgen buruv*)
beton > beton > beton
betonarme > jelezobeton > temir beton, jelezobeton
bina > stroyeniye, postroyka > işlenñeni, ḳuralġanı; üy, mekyam, işlenñen zat
bodrum > podval > podval, cer üy, tüb üy
boru hattı > truboprovod > truboprovod, bırġı col, bırġı
burç > krepost’ > ḳala, krepost’
cidar > stena > ḳabırġa
cihannüma > besedka > besedka
çan kulesi > kolokol’nya > ḳonuravla turġan minara (*klisada*)

çatı > krışa > üy baş

çeper > stena; stenka > ķabırġa; ķabırġaçıķ

çeşme > istoçnik; fontan > ķara suv, çıķġan cer; fontan (*urub çıķġan zat*)

çıkış kapısı > vıẖodnaya dver' > tışına çıķġan éşik

çimento > tsement > tsement

çörten > jyolob > ķırıķ

daire > kvartira > kvartira, kvartir, patar

dalgakıran > volnorez, volnolom > tolķun tıyġıç (*keme toẖtavçu cerde*)

dam (I) > krışa, krovlya > üy baş

dehliz > vestibyul' > vestibyul' (*parad éşikden kirgen bölme*)

dekovil> uzkokoleyka > tar koleyalı temir col

depo > ẖranilişçye, sklad, ambar > asıravçu (*ili* asıralġan) cer; sklad; ambar

derz > şov > tigilgen cer, iyne ız /balk. tırmı

dikili taş > obelisk > obelisk (*taş baġanaça étilgen pamyatnik*)

dökme demir > çugun > çoyun

döşem > ustroystvo > meẖanizm, maşina

font > çugun > çoyun

gabari > gabarit > gabarit, ulluluğu, uzunu-keñi, ölçesi

hafriyat > raskopki > ķazıv, ķazıb açıv (*ili* izlev)

inşa > stroyeniye, stroitel'stvo > mekyam, üy; işlev, ķurav, ķuruluş

inşaat > stroyka, stroitel'stvo > stroyka, ķuruluş; işlev, ķurav, ķuruluş

inşaatçı > stroitel' > stroitel', işlevçü

istalagmit > stalagmit > stalagmit (*dorbunnu başından tamġan suvdan çökgen tıtır'*)

istalaktit > stalaktit > stalaktit (*dorbunnu başından salınıb turġan, çıķġan suvdan çökgen tıtır'*)

kârgir > kamennıy, kirpiçnıy > taş …; kirpiç …, kırpıç …

karkas > karkas, skelet > karkas (*üynü, başẖa zatnı töñegi*); karkas, tamal

karo > kafel', plitka > kafel' (*ķabırġanı, peçni üsüne töşelgen sıydam cuķa kirpiç*); plitka

kasa > kassa > kassa

kasnak > [derevyannıy] obruç > ķurşov

kiremit > çerepitsa > ķoşun

kolon > kolonka > kolonka

köşe taşı > krayeugol'nıy kamen' > tamal

kubbe > svod > cıyım

kulübe > ḫijina > üyçük

kurgan > kurgan > töbe, duppur

kuyu > kolodets > ķuyu

kümbet > kupol > kupol, tögerek baş (*üynü, mekyamnı*)

kürsü > tribuna > tribuna (*stadionda d. a. k. cerlede ķaraġanla oltururġa ḫazırlannan orunla*)

kütük > stvol, koloda > töñek /balk. tömmek; tomurav, dükküç /balk. tübgüç

labirent > labirint > labirint (*burun Gretsiya bla Yegipetde içinde acaşırça étilgen üy*)

mahzen > ḫranilişçye > asıravçu (*ili* asıralġan) cer

malikane > imeniye, vladeniye > mülk cer, imeniye; cer, mülk cer, mülk

mazgal > ambrazura > ambrazura

melce > ubejişçe > ķısılır (*ili* kirir) cer

mertek > [çetıryoḫugol'nıy] brus > brus, ilkiç (*törtgül conulġan arķav ne da temir*)

mesken > jilişçe, jil'yo > üy, mekyam; adam caşaġan cer

methal > priḫojaya > sença

mimari > arḫitektura > arḫitektura (*üy, mekyam d. a. k. zatlanı işlerge ustalıķ*)

mozole > mavzoley > mavzoley, keşene

niş > jalo; şip > cılan til, uv tiş; oķ

obelisk > obelisk > obelisk (*taş baġanaça étilgen pamyatnik*)

örek > stroyeniye, postroyka, zdaniye > işlenñeni, ķuralġanı; üy, mekyam, işlenñen zat; üy, mekyam

palanka > fort > fort (*ķalanı, krepostnu ķoruvlarġa begitilgen cer*)

parke > parket > parket (*polġa salınñan gitçe aġaç ne da ķoşun ķanaçıķla*)

patika > tropinka, tropa > cayav colçuķ; cayav col, at col, col

perde duvar > ograda > buruv

piramit > piramida > piramida

plan > plan > plan

sahanlık > ploşçadka > ploşçadka

sakaf > krışa > üy baş

saray > dvorets > dvorets, ḳala, toẖana

savak > vodosliv > suv sarḳġıç

sıva > ştukaturka > sürtüv, üy sürtüv, ştukaturka étiv

sıvacı > ştukatur > üy sürtüvçü, ştukatur

sütun > kolonka > kolonka

şantiye > elling; verf' > élling (1.*kemelege remont étivçü, suvġa iyivçü, çıġarıvçu cer*; 2.*dirijablle, aérostatla turuvçu üy*); verf' (*kemele işlenivçü ém da remont étilivçü cer*)

tavhane > teplitsa > teplitsa, parnik

temel > fundament > fundament, tüb ẖuna /balk. murdor

temel taşı > krayeugol'nıy kamen' > tamal

tonoz > arka > arka, mustuk

tuğla > kirpiç > kirpiç, kırpıç

tünel > tunnel' > tunnel' (*cerni tübü bla ne da tavnu teşib étilgen col*)

üst geçit > estakada > estakada (*cerden költürtüb temir col ne da başẖa zat işlerge caraġan amal*)

varyant > variant > variant, türlüsü

virane > pustır' > boş cer, atılıb ḳalġan cer

viranelik > pustır' > boş cer, atılıb ḳalġan cer

yapı > stroyeniye > işlenñeni, ḳuralġanı

yüz > povyorẖnost'; verẖ > üs, üsü, başı, baş ḳatı, tışı; baş , tış

23. Dil bilgisi, yazma sanatı, edebiyat:

ad > nazvaniye, imya > at, atı

adaş > omonim > omonim (*éşitilgeni birça bolub, maġanası başḫa sözleni biri, söz üçün: "ayaḳ" noga ém da miska*)

adıl > mestoimeniye > almaş

aforizm > aforizm > aforizm, tab söz (*teren maġanalı ḳısḫa söz*)

ağıt > nekrolog > nekrolog, ḳayġı sözlü stat'ya

ahenk kaidesi > singarmonizm > singarmonizm, açıḳ tavuşlanı kelişivleri

akıcılık > tekuçest' > türlene (*ili* almaşına) turuv, ayaḳ urmav

aksan > aktsent > basım (*tavuşnu költürtüv*)

akşam gazetesi > veçernyaya gazeta > iñirgi gazet

alfabe > alfavit > alfavit

alfabetik > alfavitnıy > alfavit …

alıntı > zaimstvovaniye > alıv, üreniv; alınñan zat, ürenñen zat

Almanca > nemetskiy yazık > nemets til

alt yazı > snoska, primeçaniye > ésgertiv, añılatıv, snoska (*kitabnı betini tübündegi*); belgilev, ésgertiv

ana dili > rodnoy yazık > ana til

anekdot > anekdot > anekdot (*bir zatnı üsünden külkülü seyir ḳısḫa ḫapar*)

anlam > znaçeniye, smısl > maġana

anlam aykırılığı > protivoreçiye > ayrılıḳ, ḳarşçılıḳ, kelişmev, başḫalıḳ

anlam bilimi > semantika > sementika, maġana (*söznü maġanası*)

anlamdaş > sinonim > sinonim (*birça maġanalı söz, söz üçün: özen - ḳulaḳ; sıylı – asıl*)

antet > peçatnıy > basmalanñan, basmaġa urulġan

antoloji > antologiya > antologiya (*türlü-türlü avtorlanı çıġarmalarını, köbüsüne nazmularını cıyımdıġı*)

apostrof > apostrof > apostrof (*tizginni başına salınñan zapyatoyġa uşaş belgi*)

argo > argo, jargon > (vorovskoye) guduçulanı sözleri (*ili* tilleri); jargon (*bir ḫalḳnı tilinde klasslaġa ne da sotsial' ḳavumlaġa köre başḫaraḳ aytılınñan klas sözle, aytımla*)

atasözü > poslovitsa > nart söz

bağ-fiil > deepriçastiye > étimsözlev

bağlaç > soyuz > baylam

bahname > pornografiya > pornografiya (*érkişi bla tişirıvnu üsünden adebsiz, uyatsız, ẖavle cazılġan zat, salınñan surat*)

basın > peçat', pressa > basma; pressa, basma, gazetle-jurnalla

başeser > şedevr > şedevr (*iskusstvonu, ustalıḳnı ém miyik daracasın körgüzgen çıġarma*)

başlık > zaglaviye > başı, atı (*kitabnı*)

başmakale > peredovaya stat'ya, peredovitsa > baş stat'ya, al satat'ya ; al satat'ya

başyapıt > şedevr > şedevr (*iskusstvonu, ustalıḳnı ém miyik daracasın körgüzgen çıġarma*)

başyazı > peredovaya stat'ya, peredovitsa > baş stat'ya, al satat'ya ; al satat'ya

belirteç > opredeleniye > ayırgıçéseblev, tekşeriv, belgilev; açıḳlavçu

belleten > byulleten' > byulleten' (*obşçestvoġa ullu maġanası bolġan bir işni üsünden ḳısẖa bildiriv*), (*közüvden közüvge çıḳġan bir ḳavum jurnalnı, gazetni atı*)

bent > strofa > strofa (*nazmuda maġanaları ém da ritmleri bir birine baylañan talay tizgin*)

benzeti > upodobleniye > uşatıv, uşaşdırıv, uşaş étiv, teñleşdiriv

betik > pis'mo > pis'mo, ḳaġıt

beyit > beyt > beyt (*kün çıḳġanda ẖalḳlanı poéziyasında bir biri bla rifmalanñan éki tizginli nazmu strofa*)

bilmece > zagadka > bergen comaḳ, élber

bükün > fleksiya > fleksiya, aẖır (*söz boluşlada, sanlada, betlede türlenñen zamanda ḳoşulġan aẖır*)

bükünlü dil > flektivnıye yazıki > fleksiyalı tille

caize > kavıçki > tırnaḳla, ḳabıçḳala

ceride > gazeta > gazet, gazeta

cilt (II) > pereplyot > tış

cinas > igra slov, kalambur > söznü bir maġanasın ékinçige almaşdırıb söleşiv

cinaslı > dvusmıslennıy > éki maġanalı, ékige barġan

cins isim > imya suşçestvitel'noye > at

cönk (I) > antologiya> antologiya (*türlü-türlü avtorlanı çıġarmalarını, köbüsüne nazmularını cıyımdıġı*)
cümle > predlojeniye > aytım
cümlecik > predlojeniye > aytım
çoğul > mnojestvennıy > köblük san
çoğulluk > mnojestvennoye çislo > köblük san
darbımesel > poslovitsa > nart söz
dasitani > epiçeskiy > épos …, éposnu
değil > ne > tül, tüyül
dergi > jurnal > jurnal
destansı > epiçeskiy > épos …, éposnu
deyi > slovo > söz
dibace > predisloviye; vvedeniye > al söz
dil > yazık, reç’ > til
dil birliği > yedinoduşiye > bir innetlilik, bir aḳlılllıḳ
dipnot > snoska > ésgertiv, añılatıv, snoska (*kitabnı betini tübündegi*)
dişil > jenskiy rod > jenskiy rod
divan > divan > divan (1.*burun Türk soltannı ullu sanovnikleden soveti*; 2.*Vostok literaturalada bir poéetni lirika çıġarmalarından ḳuralġan kitab*)
diyalektik > dialektika > dialektika
diyalektoloji > dialektologiya > dialektologiya (*til ilmunu dialektleni üsünden bölümü*)
diyalog > dialog > dialog (*ékevlenni ne da talay adamnı söleşgenleri*)
dize > [stiḫotvornaya] stroka > tizgin
dizgi > poryadok > mizam, coruḳ /balk. nizam
dizi > ryad, seriya; şerenga > tizgin, seriya (*bir biri ızından kelgen birça ne da uşaş zatla*); şerenga, tizgin
dizin > indeks > indeks (1.*zatlanı spisogu*; 2.*bir zatnı ösgenin, türlenñenin protsent bla körgüzüv*; 3.*formulada ḫarifleni ḳatına salınñan tsirfle, ḫarifle*)
dolaylı tümleç > kosvennoye dopolneniye > södegey tolturuvçu
dönüşme > prevraşçeniye; izmeneniye > buruv, aylandırıv, ḳabḫa kiyiriv, étiv; türleniv, özgeriv

dörtlük > çetverostişiye > tört tizginli nazmu

durum > polojeniye > ḫal

duyuru > soobşçeniye > ḫapar

düğüm > zavyazka > zavyazka, söz başı, başlanñanı

düz yazı > proza > proza

düzeltme işareti > diakritiçeskiy znak > diakritika belgi, ḫarifni belgisi (*tübünde ne başında salınñan*)

edebî > literaturnıy > literatura …, literaturanı

edebiyat > literatura > literatura

edebiyat bilimi > literaturovedeniye > literaturovedeniye (*literaturanı istoriyasını, teoriyasını ém da kritikasını üsünden ilmula*)

edebiyatçı > literaturoved > literaturoved (*literaturovedeniyeni spetsialisti*)

edilgen fiil > passiv > passiv (*uçrejdeniyeni borçları, boyuna alġan zatları*)

edip > pisatel’ > cazıvçu, pisatel’

editör > izdatel’; redaktor > izdatel’, basmaġa çıġarıvçu (*adam, uçrejdeniye*);redaktor

efsane > skazka, mif, legenda > tavruḫ, comaḳ; mif (*ḫalḳda burundan cürügen ḫapar, comaḳ, aytıv*); ḫapar, comaḳ, tavruḫ

eğretileme > metafora > metafora (*maġanası uşaşlıḳnı üsü bla söznü başḫa maġanada cürütüv ém da alay söz kesi, söz üçün, citi adam, açı söz*)

ek > affiks > affiks, calġav

el yazısı > rukopis’ > rukopis’, ḳol cazma

eleji > elegiya > elegiya, küv

eleştiri > kritika > kritika, ḫırtḫa uruv

elips > ellips > éllips

epik > epiçeskiy > épos …, éposnu

epope > epopeya > epopeya (*burunñu poéziyada bir birine ḳoşulub ḳalġan talay tavruḫ; bolġan işleni istoriyalıḳ keñ ḫalda körgüzgen suratlav çıġarma*); (*bir zatnı ullu istoriyası, talay ullu maġanalı iş*)

Ermenice > armyanskiy yazık > érmen til

esbabımucibe > motivirovka > sıltav, çurum, sebeb

eser > proizvedeniye, soçineniye> çıġarma, proizvedeniye

eş adlı > omonim > omonim (*éşitilgeni birça bolub, maġanası başḫa sözleni biri, söz üçün: “ayaḳ” noga ém da miska*)
eş anlam > sinonim > sinonim (*birça maġanalı söz, söz üçün: özen - ḳulaḳ; sıylı – asıl*)
eş sesli > omonim > omonim (*éşitilgeni birça bolub, maġanası başḫa sözleni biri, söz üçün: “ayaḳ” noga ém da miska*)
etimoloji > etimologiya > étimologiya (*til ilmuda söznü ḳaydan çıḳġanın tintgen bölüm; söznü çıḳġanı*)
etimolojik > etimologiçeskiy > étimologiya …, étimologiyanı
eylem > deystviye > iş
fail > podlejaşçeye > başçı
faksimile > faksimile > faksimile, cazılġanıça basmalav
fantastik > fantastiçeskiy > fantaziya …, fantastika …
Farisi > persidskiy [yazık] > ḳacar til
Farsça > persidskiy yazık > ḳacar til
fehva > znaçeniye > maġana
fesahat > krasnoreçiye > sözge ustalıḳ, ariv sözlülük
fezleke > memorandum > memorandum (*pravitel’stvonu oyumun açıḳlaġan diplomatiyalıḳ dokument*)
fıkra > rasskaz > aytıv, ḫapar aytıv
fiil > deystviye, postupok > iş; iş, étgeni
filolog > filolog > filolog, filologiyaçı
filoloji > filologiya > filologiya (*bir ḫalḳnı tilini, literaturasını üsü bla anı kul’turasın tintgen ilmula barı*)
filolojik > filologiçeskiy > filologiya…, filologiyalıḳ…
Fince > finskiy yazık > fin til
fonem > fonema > fonema (*tilde söznü ne da affiksni maġanasın ayırtḫan tavuş*)
fonetik > fonetika > fonetika (*til ilmunu tavuşlanı tintgen bölümü*)
font > çugun > çoyun
formüler > spravoçnik > spravoçnik (*işlegeniñden ḫapar bergen kitab*)
föy > list > list
Fransızca > frantsuzskiy yazık > frantsuz til

galat > oşibka, pogreşnost' > ẖalat, cañılıç

gazete > gazeta > gazet, gazeta

geçişli > pereẖodnıy > köçgen, ötgen

geçişsiz > nepereẖodnıy > köçmevçü étim

gelecek zaman > buduşçeye vremya > bolluḳ zaman

gelişme > rasşireniye > keñertiv, keñ étiv

genitif > roditel'nıy padej > bildirivçü boluş

genizsil > nosovoy > burun…, burunu

genzel > nosovoy > burun…, burunu

gırtlaksı > gortannıy > boġurdaḳ…

giriş > vvedeniye > al söz

girişik cümle > slojnopodçinyonnoye predlojeniye > boysunñan ḳoş aytım

girişik tümce > slojnopodçinyonnoye predlojeniye > boysunñan ḳoş aytım

girişlik > preambula > al canı, al sözü

girizgâh > preambula > al canı, al sözü

görev > funktsiya > funktsiya

gösteren > opredeleniye > açıḳlavçu

gösterge > ukazatel' > ukazatel', körgüzüvçü

gösterme zamiri > ukazatel'noye mestoimeniye > körgüzüvçü almaş

gövde > koren' (slova) > söznü tamırı

gramer > grammatika > grammatika

gülmece > yumor, satira > yumor, naḳırda, samarḳav, çam; yumorlu (*ili* külkülü) çıġarma; satira

günce > dnevnik > dnevnik (*kün sayın bolġan iş cazılġan tetrad', jurnal d. a. k.*)

günlük > dnevnoy, sutoçnıy > künlük; sutḳalıḳ, künlük, keçe bla künlük, sutkaġa berilgen

Gürcüce > gruzinskiy yazık > gruzin til

haber > skazuyemoye > ẖaparçı

haile > tragediya > tragediya (*köbüsüne geroyu ölüb boşalġan drama çıġarma*)

hâl > padej > boluş

halk ağzı > lyudskaya molva > ẖalḳ söz

hamasi > geroiçeskiy > batır, batırlıḳ, cigit, cigitlik

harf > bukva > ḫarif /balk. ḫarf

hasbihâl > intimnıy razgovor > içgi söz

hat > liniya > sız; tizgin

hatıra > pamyat’ > és, aḳıl, añ

hatırat > vospominaniya > ésdegi, ésde ḳalġan zat, ésge tüşürüv (*ili* keltiriv)

hatime > zaklyuçeniye > aḫırı, artı

heccav > satirik > satirik, satiraçı, satira cazıvçu

hece > slog > bölüm; stil’, til

hececi > aşug (poet) > aşug, cırçı (*Kavkazda bir ḳavum milletlede*)

hiciv > satira > satira

hicviye > satira > satira

hikaye > rasskaz > aytıv, ḫapar aytıv

hikâye birleşik zamanı > davnoproşedşeye vremya > uzayġan zaman

hikayeci > rasskazçik > ḫapar aytıvçu, ḫapar aytḫan adam

Hindu > indus > industanlı, indiyalı; indus (*İndiyada induizm dini tutḫan adam*)

hitabe > reç’ > söleşiv, söz

hiyeroglif > iyeroglif > iyeroglif (*tolu oyumnu, söznü bölümün ne da tavuşun belgilegen belgi*)

hüsnühat > kalligrafiya > ariv ḫat, çemer cazıv

ıstılah > termin > temrin, at (*ilmuda, teḫnikada, iskusstvoda belgili bir maġananı bildirgen söz*)

ibare > vıskazıvaniye > aytıv, kölüñü aytıv, söleşiv

iç cümle > vvodnoye predlojeniye > kiriş aytım

içerik > soderjaniye > başları, maġanası

içindekiler > soderjaniye, oglavleniye > başları, maġanası; başları

idil > idilliya > idilliya (*ariv cerde ḳayġısız caşavçu suratlaġan nazmu, ḫapar d. a. k.*)

ifade > vırajeniye > aytıv, añılatv, körgüzüv, bildiriv, belgilev; aytım, söz

ihtisar > sokraşçeniye > ḳısḫartıv

iki nokta > dvoyetoçiye > éki tokça

iktibas > zaimstvovaniye > alıv, üreniv; alınñan zat, ürenñen zat

iltisaki > agglyutinativnıy > agglyutinativ, agglyunatsiyalı, calġavlu

imla > orfografiya > orfografiya, tüz cazıv

inceleme > issledovaniye > tintiv, ḳarmav; ilmu iş

İngilizce > angliyskiy yazık > iñiliz til

inisyal > initsial > initsialla, at-tuḳum ḫarifle

insicam > stroynost’ > subaylıḳ; kesginlik

insiraf > fleksiya > fleksiya, aḫır (*söz boluşlada, sanlada, betlede türlenñen zamanda ḳoşulġan aḫır*)

insirafi > flektivnıy > fleksiyalı (*fleksiyanı boluşluġu bla cañı söz, grammatika forma ḳuravçu*)

inşat > deklamatsiya > deklamatsiya (*igi, ariv oḳurġa ustalıḳ*)

ipham > neyasnost’ > igi añılaşınmaġan zat

irtical > ekspromt > ékspromt (*ḫazırlanmaġanlay söleşinñen söz, alay cazılġan çıġarma*)

isim > imya, nazvaniye > at, atı

isim durumu > padej > boluş

İslavca > slavyanskiye yazıki > slavyan tille

İspanyolca > ispanskiy yazık > ispan til

istiare > metofora > metafora (*maġanası uşaşlıḳnı üsü bla söznü başḫa maġanada cürütüv ém da alay söz kesi, söz üçün: citi adam, açı söz*)

istinsah > kopirovaniye > kopiyasın alıv (*ili* tüşürüv)

İsveççe > şvedskiy yazık > şved til

iştikak > etimologiya > étimologiya (*til ilmuda söznü ḳaydan çıḳġanın tintgen bölüm; söznü çıḳġanı*)

italik > kursiv > kursiv (*basmada ḳol bla cazġanña uşaş södegey şrift*)

İtalyanca > ital’yanskiy yazık > ital’yan til

ithafname > posvyaşçeniye > atına (*ili* sıyına) atav

itibar mektubu > [bankovskiy] akkreditiv > akkreditiv (*bir kredit uçrejdeniyeni başḫaġa, birevge ança-mınça açḫa tölerge deb cazġan buyruḳ ḳaġıtı*)

Japonca > yaponskiy yazık > yapon til

kafiye > rifma > rifma

kahraman > ẖrabrets > batır (*ili* cigit) adam

kamus > slovar', leksikon > sözlük, slovar', tılmaç, kitab

karakter > ẖarakter > ẖarakter, ẖali, ḳılıḳ; ẖal, bolum

kari > çitatel' > oḳuvçu

karşıt anlamlı > antonim > antonim (*maġanaları bir birine ḳarşı sözle, söz üçün: "arı" bla "beri", "tüzlük" bla "terslik"*)

kaynakça > bibliografiya > bibliografiya (1.*ilmu canından sistem abla kitablanı tizmesi*; 2.*allay tizmeleni ḳalay caraşdırılġanların üsünden ilmunu bir bölümü*; 3.*bir zatnı ne da bir voprosnu üsünden cazılġan kitablanı ém da stat'yalanı spisogu*)

kaziye > tezis > tezis (*dokladnı, kektsiyanı zatnı ḳısẖa berilgen baş oylarını biri*)

kelam > reç', slovo > söleşiv, söz

kelamıkibar > krılatiye slova > tab sözle

kelime > slovo > söz

kelime oyunu > igra slov > söznü bir maġanasın ékinçige almaşdırıb söleşiv

kesme işareti > apostrof > apostrof (*tizginni başına salınñan zapyatoyġa uşaş belgi*)

ketebe > pisar' > ḳaġıtçı

Kırgızca > kirgizskiy yazık > ḳırġız til

kıssa > rasskaz, povestvovaniye > aytıv, ẖapar aytıv; aytıv, ẖapar

kip > nakloneniye > turuş

kitabe > epitafiya > üsüne cazılġanı

kitabet > pis'mennost > cazıv, cazma

kitap > kniga > kitab, kniga

klasisizm > klassitsizm > klassitsizm (*burunñu greklileni ém rimlileni çıġarmalarına uşaşıb cazarġa küreşgen 17-den 19-çu ömürnü allına deriçin bolġan literaturanı ém da iskusstvonu butaġı*)

klişe > klişe > klişe

kod > kod, şifr > kod (*şarlı belgileni sisteması*); şifr

konu > tema, syujet > tema, syujet, cib

konuşma dili > razgovornıy yazık > ẖalḳnı tili, avuzda cürügen sözle

koşaç > svyazka > balyam, tiziv, ḳuçaḳ, külte

koşuk > poeziya > poéziya

köşeli ayraç > kvadratnıye skobki > kvadrat skobkala

köşeli parantez > kvadratnıye skobki > kvadrat skobkala

kronik > ḫronika > ḫronika (*bir üydegini ne da camaġatnı bir ḳavumnu caşavçu üsünden cazılġan literatura çıġarma*)

Kürtçe > kurdskiy yazık > kurd til

laedri > anonim > anonim (*kesini atın caşırġan avtor*)

laf > slovo > söz

lafız > slovo > söz

lahika > suffiks, affiks > suffiks; affiks, calġav

lakonik > lakoniçnıy > ḳısḫa, kesgin

Latince > latinskiy yazık > latin til

layiha > zapiska > zapiska, ḳaġıtçıḳ

lehçe > dialekt > dialekt (*bir tinli türlüsü*)

Lehçe > pol'skiy yazık > polyak til

lejant > legenda > ḫapar, comaḳ, tavruḫ

leksikoloji > leksikologiya > leksikologiya (*til ilmunu leksikanı üsünden bölümü*)

lengüistik > lingvistika > lingvistika (*til ilmu*)

levha > vıveska > vıveska (*uçrejdeniyeni, predpriyatiyeni atı cazılġan ḳañaçıḳ*)

lirik > lirika; lirik > lirika (*poét kesini ḫalın, ḳayġısın añılatḫan, körgüzgen poézziyanı bir türlüsü*); lirik, lirikaçı

lisan > yazık > til

lisaniyat > lingvistika > lingvistika (*til ilmu*)

liste > spisok, list > spisok, tizme; list

literatür > literatura > literatura

lügat > slovar' > sözlük, slovar', tılmaç, kitab

lügatçe > slovar' > sözlük, slovar', tılmaç, kitab

Macarca > vengerskiy yazık > vengr (*ili madyar*) til

mahlas > psevdonim > psevdonim (*cazıvçula, artistle d. a. k. keslerine ataġan calġan at*)

makale > stat'ya > stat'ya

mana > smısl > maġana

masal > skazka, basnya > tavruẖ, comaḳ; basnya (*literatura çıġarmanı bir türlüsü*)
matbu > peçatnıy > basmalanñan, basmaġa urulġan
matbuat > peçat' > muẖur, peçat'
mazmun > smısl > maġana
meal > smısl > maġana
mecaz > metafora > metafora (*maġanası uşaşlıḳnı üsü bla söznü başẖa maġanada cürütüv ém da alay söz kesi, söz üçün, citi adam, açı söz*)
mecmua > kollektsiya, sobraniye > kollektsiya, cıyım; cıyılıv, sobraniye
medlul > smısl > maġana
meful > stradatel'nıy > zorlanñan
mehaz > istoçnik > ḳara suv, çıḳġan cer
menkıbe > povestvovaniye > aytıv, ẖapar
mensur > prozaiçeskiy > proza…, prozalı, prozada cazılġan
mesel > pogovorka > pogovorka, nart söz
meşk > uprajneniye > üretiv, çınıḳdırıv
metafor > metafora > metafora (*maġanası uşaşlıḳnı üsü bla söznü başẖa maġanada cürütüv ém da alay söz kesi, söz üçün, citi adam, açı söz*)
methiye > panegirik > maẖtab söleşiv, maẖtav
metin > tekst > tekst
mevzun > sorazmernıy > kelişgen, teñli, çaḳlı
miniskül > stroçnaya [bukva] > gitçe ẖarif
mit > mif > mif (*ẖalḳda burundan cürügen ẖapar, comaḳ, aytıv*)
mitos > mif > mif (*ẖalḳda burundan cürügen ẖapar, comaḳ, aytıv*)
mizah > yumor > yumor, naḳırda, samarḳav, çam
mizanpaj > vyorstka > vyorstka
Moğolca > mongol'skiy (yazık) > mongol til
monografi > monografiya > monografiya (*bir işni ne da bir temanı üsünden cazılġan ilmu çıġarma*)
morfoloji > morfologiya > morfologiya
muhayyile > voobrajeniye, fantaziya > aḳılġa (*ili* kölge) keltiriv, ésge keltiriv, aḳıl, köl, és, közge körgüzüv; fantaziya, oyum

mukaddime > predisloviye > al söz

müştak > proizvodnıy > étilgen, başḫadan çıḳġan, ḳuralġan

naat > vosḫvaleniye > bek maḫtav

nahiv > sintaksis > sintaksis

naklî mazi > proşedşeye vremya na –mış > ozġan zaman

name > pis’mo > pis’mo, ḳaġıt

nazire > podrajaniye > éniklev; uşatıb étilgen zat

nesir > proza > proza

nesne > dopolneniye > ḳoşuv, tolturuv; ḳoşaḳ

nesnesiz > neperehodnıy glagol > köçmevçü étim

neşriyat > izdatelskoye delo > basma iş

ninni > kolıbel’naya [pesnya] > beşik cır, bellyav

nokta > toçka > tokça, noḫta

noktalama işareti > znaki prepinaniya > tıyġıç belgile

noktalı virgül > toçka s zapyatoy > tokça bla zapyatoy

nominatif > imenitel’nıy padej > atavçu boluş, baş boluş

Norveççe > norvejskiy yazık > norvegiya til

nutuk > reç’, slovo > söleşiv, söz

okuma kitabı > ḫrestomatiya > ḫrestomatiya

ortaç > priçastiye > étimsıfat

otobiyografi > avtobiografiya > avtobiografiya

otokritik > samokritika > kesiñe kritika beriv, samokritika

ölü dil > myortvıye yazıki > ölgen til, tüb bolġan milletni tili

ön ek > pristavka > pristavka (*söznü tamırını allına ḳoşulġan kesegi*)

ön söz > predisloviye > al söz

örtmece > evfemizm > evfemizm, uşaġıvlu söz (*uşaġıvsuz söznü oruna aytıladı, söz üçün: “aldaysa” degenni oruna “tüz aytmaysa” ne da “ḳıydırasa” degença*)

ötümlü > zvonkiy > carıḳ, açıḳ

ötümsüz > gluḫoy > sañırav

öykü > rasskaz > aytıv, ḫapar aytıv

öz yaşam öyküsü > avtobiografiya > avtobiografiya

Özbekçe > uzbekskiy yazık > uzbek til

özdeyiş > aforizm > aforizm, tab söz (*teren mağanalı ķısẖa söz*)

özet > ekstrakt > ķısẖaça cazıv (*ili* aytıv)

özne > sub'yekt > başçı

paragraf > paragraf > paragraf

pasif > passiv > passiv (*uçrejdeniyeni borçları, boyuna alğan zatları*)

Portekizce > portugal'skiy yazık > portugaliya til

rabıt edatı > soyuz > baylam

risale > broşüra > broşüra (*kim da añılarça tınç cazılğan kitabçıķ*)

roman > roman > roman (*proza çığarma*)

romans > romans > romans (*cırlar üçün ém soğar üçün cazılğan ķısẖa lirika çığarma*)

romantizm > romantizm > romantizm (1.*literaturada 19 ömürnü başında bolğan, klassitsizm bla küreşib adamnı kereklisi bla sezimin alğa tutẖan, temaların istoriya bla ẖalķ poéziyadan alğan ağım*; 2.*literatura bla iskusstvoda carıķ köllü ém da adamnı örlügün açıķ obrazla bla suratlar innetli ẖydojestvoluķ metod'*)

Rönesans > Renessans > Renesans, Voẖrojdeniye (*orta ömürleden sora kapitalizmni caratılğanı bla Birge ilmunu, iskusstvonu caşnavu*)

Rumence > rumınskiy yazık > rumın til

Rusça > russkiy yazık > orus til

ruzname > dnevnik > dnevnik (*kün sayın bolğan iş cazılğan tetrad, ẖurnal d. a. k.*)

sahife > stranitsa > bet

Sanskrit > sanskrit > sanskrit (*induslanı burunñu cazma tilleri*)

sarf > grammatika; morfologiya > grammatika; morfologiya

satır > stroka, liniya > tizgin

satır başı > krasnaya stroka > ķızıl tizgin (*abzatsnı al tizgini*)

satir > satira > satira

sav > slovo > söz

sayfa > stranitsa > bet

sedalı > glasnıy > açıķ

selis > plavnıy > birça, tüz, sabır, çayķalmağan

semantik > semantika > semantika, mağana (*söznü mağanası*)

sembol > simvol > simvol, belgi

sembolist > simvolist > simvolist, simbolizmni caḳçısı

sembolizm > simvolizm > simvolizm (*imperializmni époḫasında iskusstvo bla literaturada obşçestvoġa cavluḳ étgen reaktsion aġım*)

sentaks > sintaksis > sintaksis

serlevha > zagolovok, zaglaviye > başı, atı

ses bilgisi > fonetika > fonetika (*til ilmunu tavuşlanı tintgen bölümü*)

sesçil > fonetiçeskiy > fonetika…, fonetikalıḳ…

sesli > glasnıy > açıḳ

sessiz > soglasnıy; bezgolosıy > ḳısıḳ; avazsız, maḳamsız, avazı (*ili* maḳamı) aman

sesteş > omonim > omonim (*éşitilgeni birça bolub, maġanası başḫa sözleni biri, söz üçün: "ayaḳ" noga ém da miska*)

sıfat > imya prilagatel'noye > sıfat

sıfat-fiil > priçastiye > étimsıfat

sıyga > nakloneniye > turuş

simge > simvol > simvol, belgi

simgeci > simvolist > simvolist, simbolizmni caḳçısı

simgecilik > simvolika > simvolika, simvol maġana, simvolnu maġanası

simgesel > simvoliçeskiy > simvol bla, simvol ḫalda

siyak > konstruktsiya > konstruktsiya, işlenñeni, ḳuralġanı

sohbet > razgovor > söz, söleşiv, uşaḳ

son deyiş > zaklyuçeniye > aḫırı, artı

son ek > suffiks > suffiks

sonuç > rezul'tat > rezul'tat, aḫır, ḫıysab, éseb

soru cümlesi > voprositel'noye predlojeniye > soruvçu aytım

soru zamiri > voprositel'nıye mestoimeniya > soruvçu almaş

söylem > proiznoşeniye > aytıv

söyleşi > beseda > beseda, söleşiv

söylev > reç' > söleşiv, söz

söyleyiş > razgovor > söz, söleşiv, uşaḳ

söz > slovo > söz

söz başı > predisloviye > al söz

söz dizimi > sintaksis > sintaksis

sözcük > slovo > söz

sözlük > slovar' > sözlük, slovar', tılmaç, kitab

sözlük bilgisi > leksikologiya > leksikologiya (*til ilmunu leksikanı üsünden bölümü*)

sözlükçü > leksikograf > leksikograf (*leksikografiyanı ustası*)

sözlükçülük > leksikografiya > leksikografiya (*sözlük étivçü teoriyası ém da praktikası*)

steno > stenografiya > stenografiya (*aytılġannı türlü-türlü belgile bla ceñil cazıv*)

stil > stil' > stil', tür

suret > kopiya; izobrajeniye > kopiya (*bir zatḫa ḳarab tamam aña uşaş étilgen zat*); surat

süje > syujet > syujet, cib

sürçülisan > obmolvka > cañılıç aytılġan söz

sürekli > prodoljitel'nıy, dlitel'nıy > uzaḳ (*ili* köb) zamanı barġan, uzun, uzaḳ, uzaḳġa sozulġan; köbge barġan, uzaḳġa sozulġan, uzun

süreli > periodiçeskiy > közüvden közüvge, közüvü bla

şaheser > şedevr > şedevr (*iskusstvonu, ustalıḳnı ém miyik daracasın körgüzgen çıġarma*)

şahıs > litso > bet

şair > poet > poét, nazmuçu, cırçı

şairane > poetiçeskiy > poéziyalıḳ, poéziya…, poéziyalı

şaire > poetessa > poét, nazmuçu, cırçı

şekil > obraz, forma > türsün, çıray, sıfat, surat

şekil bilgisi > morfologiya > morfologiya

şema > sḫema > sḫema, ḳuralġanı

şifahi > ustnıy > avuz bla, söz bla, avuzdan aytılġan, söleşinñen, cazılmaġan

şiir > poeziya > poéziya

şiirsel > poetiçeskiy > poéziyalıḳ, poéziya…, poéziyalı

şikayetname > jaloba > tıḫsıv, tıḫsıb turuv

şive > aktsent > basım (*tavuşnu költürtüv*)

Tacikçe > tadjikskiy yazık > tacik til

tahril > liniya > sız; tizgin

tahrir > pisaniye > cazıv

tahrirî > pis’mennıy > cazılġan, cazıv…, cazġan ḫalda

tahşiye > otmetka, zametka > belgi; belgi, tamġa, ışan

takdim tehir > inversiya > inversiya (*bir zatnı çerter üçün aytımda sözleni orunların almaşdırıv*)

takı > predlog > predlog

takma ad > psevdonim > psevdonim (*cazıvçula, artistle d. a. k. keslerine ataġan calġan at*)

tamlama > slovosoçetaniye > söz tutuş,, söz bölek

tamlayan > opredeleniye > açıḳlavçu

tanzir > podrajaniye > éniklev; uşatıb étilgen zat

tarihçe > istoriya > istoriya; ḫapar

tariz > kritika > kritika, ḫırtḫa uruv

tartışma > disput > disput, söleşiv

tasfiye > oçişçeniye, oçistka > arivlav, tazalav, arıtıv, boşatıv

tasrih > raz’yasneniye > añılatıv, aytıb añılatıv

tasvir > kartina > surat

taş basması > litografiya > litografiya (1.*taşḫa kerekli zatnı cazıb, alay taş bla basmalav*; 2.*allay amal bla basmalanñan surat*; 3.*litografiya étivçü tseḫ*)

taşlama > epigrama > épigramma (*ḳısḫa satira nazmu*)

taşlamacı > satirik > satirik, satiraçı, satira cazıvçu

Tatarca > tatarskiy yazık > tatar til

tekrir > vozobnovleniye > cañırtıv, cañırdan başlav

telaffuz > proiznoşeniye > aytıv

telif > primireniye; sostavleniye > caraşdırıv, caraşdırıb ḳoyuv; étiv, salıv, ḳurav, ḳuraşdırıv, cıyıv

telmih > namyok > sezdiriv, osmaḳlav, keñden bildiriv

tem > tema, syujet > tema, syujet, cib

tema > tema, syujet > tema, syujet, cib

tenkidî > kritiçeskiy > kritika…, kritikalı

tenkit > kritika > kritika, ẖırtẖa uruv

tenkitçi > kritik > kritik, kritikaçı

tercüme > perevod > köçürüv

tercümeihal > biografiya > biografiya

terim > termin > temrin, at (*ilmuda, teẖnikada, iskusstvoda belgili bir maġananı bildirgen söz*)

terkibî > sostavnoy > ḳuraġan, ḳuramına kirgen

terkip > slovosoçetaniye > tutuş, söz bölek

terminoloji > terminologiya > terminologiya

tevriye > allegoriya > allegoriya (1.*literaturada, surat salıv iskusstvoda abstrakt añılavçu belgili obrazla bla açıḳ sıfatlav*; 2.*ḳıydırıv, ḳıydırıb aytıv*)

tezat > antiteza > antiteza (*bir birlerine uşamaġan éki obraznı, aḳılnı teñleşdiriv*)

tip > tip > tip (*ḳallay bolsa da bir ḳavum adamnı şartların körgüzgen ülgü*)

tipografya > tipografiya > tipografiya, basmaẖana

titrem > intonatsiya > intonatsiya (*söleşgen zamanda avaznı költürüv, tüşürüv*)

ton > intonatsiya > intonatsiya (*söleşgen zamanda avaznı költürüv, tüşürüv*)

triloji > trilogiya > trilogiya (*avtornu bir maġana bla baylanñan üç çıġarması*)

tümce > predlojeniye > aytım

türev > proizvodnıy > étilgen, başẖadan çıḳġan, ḳuralġan

Türkçe > turetskiy yazık > türk til

Türkmence > turkmenskiy yazık > türkmen til

Urduca > urdu > urdu til (*Pakistanda ḳrallıḳ til*)

uyak > rifma > rifma

Uygurca > uygurskıy yazık > uygur til

uyum > garmoniya > garmoniya

uyumsuzluk > nesoglasovannost’ > onovlaşmay étiv, kelişmegenlik

üdeba > pisatel’ > cazıvçu, pisatel’

ünlem > mejdometiye > mejdometiye

ünlem işareti > vosklitsatel’nıy znak > költürtüv belgi

ünlü > glasnıy > açıḳ

ünlü uyumu > singarmonizm > singarmonizm, açıḳ tavuşlanı kelişivleri

vakayiname > ḫronika > ḫronika (*bir üydegini ne da camaġatnı bir ḳavumnu caşavçu üsünden cazılġan literatura çıġarma*)

valör > znaçeniye, smısl > maġana

varak > list > list

varyant > variant > variant, türlüsü

varyasyon > variatsiya > türleniv

vecize > aforizm > aforizm, tab söz (*teren maġanalı ḳısḫa söz*)

vesika > dokument > dokument, ḳaġıt

vezin > razmer, ritm, takt > ölçe, razmer; ritm, nizamda étiliv, birça közüvleniv, bir küyde boluv; takt

virgül > zapyataya > zapyatoy

vurgu > udareniye > basım

yabancı dil > inostrannıye yazıki > tış ḳırallı tille

Yahudice > yevreyskiy yazık > çuvut til

yalın durum > imenitel'nıy padej > atavçu boluş, baş boluş

yalın hâl > imenitel'nıy padej > atavçu boluş, baş boluş

yan cümle > pridatoçnoye predlojeniye > boysunñan aytım

yan tümce > pridatoçnoye predlojeniye > boysunñan aytım

yapı bilgisi > morfologiya > morfologiya

yapı bilimi > morfologiya > morfologiya

yardımcı eylem > vspomogatel'nıy glagol > boluşluḳçu étim

yardımcı fiil > vspomogatel'nıy glagol > boluşluḳçu étim

yaşam öyküsü > avtobiografiya > avtobiografiya

yayım > izdaniye > çıġarıv

yayın > izdaniye, publikatsiya > çıġarıv; basmalav, basmaġa çıġarıv

yazı > pis'mo > pis'mo, ḳaġıt

yazı dili > literaturnıy yazık > literatura til

yazın > literatura > literatura

yazıt > nadpis', epigraf > üsüne cazılġanı; épigraf (*çıġarmanı, anı bir kesegini allında cazılġan ḳısḫa tsitata, aytım ne da nazmu*)

yazma > pisaniye > cazıv

yergi > satira > satira

yergici > satirik > satirik, satiraçı, satira cazıvçu

yorum > kommentariy, obzor > kommentariy, ayırtıv, tüşündürüv; obzor, ḳısḫa ḫapar

yumuşak ünsüz > zvonkiye soglasnıye > zınġırdavuḳ ḳısıḳla

zaman > vremya > zaman, közüv, saġat

zamir > mestoimeniye > almaş

zarf > nareçiye > sözlev

zeyil > prilojeniye > üsüne salıv (*ili* ḳoşuv), salıv, ḳoşuv; ḳoşaḳ

zıt anlamlı > antonim > antonim (*maġanaları bir birine ḳarşı sözle, söz üçün: "arı" bla "beri", "tüzlük" bla "terslik"*)

24. Argo unsurlar:

antikalık > çudaçestvo > türlülük, seyirlik, ḳucurluḳ

bamyatarlası > mogila > ḳabır, oba, kör

beşkardeş > poşçyoçina > cayaḳġa tartıv (*ili* uruv)

bitirimhane > vertep > uya

bok (II) > pakost' > amanlıḳ, aman zat; aman söz

bokluk > pakost' > amanlıḳ, aman zat; aman söz

bostan bozuntusu > truslivıy > ḳorḳaḳ, ḳızbay

çapanoğlu > beda > ḳıyınlıḳ, ḫata, ḳayġı

çatal kazık > rogatka > toḳalt; taş atḫıç; çurum, ilinmek, sıltav, çırmav

çemiş > ḫudoy; toşçiy > arıḳ, azġın, cuḳa; arıḳ, bek arıḳ, ḳatañı

çıkıntı(III) > sigareta > sigaret, sigareta

dandik > fal'şivıy > calġan, ötürük

deli saçması > çuş' > kereksiz zat, maġanasız zat, boş zat

dik âlâsı > vopiyuşçiy > barıp toḫtaġan, adam tözmezlik

dubara > intriga > ḳayġı, ḳavġa

dubaracı > intrigan > ḫıylaçı, fitnaçı, adamlanı bir birine étivçü

duman > gaşiş > gaşiş (*narkotikli zat*)

düdük > bolvan > tumaḳ, sılḫır

düdük makarnası > tupitsa > duppuḳ (*ili* tumaḳ) adam /balk. gula (*ili* tuvmaḳ) adam

dümen > prodelka > ḳılıf, ḳılıḳ, pelyaḫ

ekmeklik > kormuşka > aş orun, kormuşka; gabdeş /balk. gıbıdış

enayi > durak, balda> teli, cartı; sılḫır

enayi dümbeleği > nabitıy durak > çiy teli

enik > detyonış > bala

esnaf > remeslo > remeslo, sanaġat, ustalıḳ

falcılık > gadaniye, vorojba > taş salıv; kölge keliv (*ili* keltiriv); taş salıv, ḫıynı étiv

falsolu > falşivıy > calġan, ötürük

fır > ublyudok > ḫaşken

filinta > karabin; oḫotniç'ye ruj'yo > karabin; uvçu şkok

fos > nikçyomnıy > çırt cuḳġa caravsuz (*ili* caramaġan), kereksiz, boş, faydasız, ḫayırsız

gacı > lyubovnitsa > tos ḳatın

gaga > zatknut’ (zajat’) rot > avuznu tıyarġa

gebeş > neuklyujiy > capısız, ḳaramsız, tupas, tompur, bıtbıt; tabsız, ḫompu; avnaġan

gıcık > nedoveriye > ışanmav, ışanmaġanlıḳ

gıcır > novıy, noven’kiy > cañı;cap-cañı

gır > razgovor > söz, söleşiv, uşaḳ

hanım evladı > ublyudok > ḫaşken

hap > opium > lapiyan, opium

hasta > bezdenejnıy [çelovek] > açḫasız, açḫa kerek bolmaġan

haşat > dryannoy > osal

hava gazı > çepuḫa > maġanasız zat, boş söz

haybe > nikçyomnıy > çırt cuḳġacaravsuz (*ili* caramaġan), kereksiz, boş, faydasız, ḫayırsız

haza > polnıy > tolu, tolġan

hırbo > bolvan > tumaḳ, sılḫır

hırt > kretin, oluḫ > kretin, kretinizmden avruġan adam, cartaḳıl

hıyar > bolvan, oluḫ > tumaḳ, sılḫır; kretin, kretinizmden avruġan adam, cartaḳıl

hıyarağa > bolvan, oluḫ > tumaḳ, sılḫır; kretin, kretinizmden avruġan adam, cartaḳıl

hıyarağası > bolvan, oluḫ > tumaḳ, sılḫır; kretin, kretinizmden avruġan adam, cartaḳıl

ıslakkarga > mokraya kuritsa > cünñe tüşgen tavuḳ

ilik gibi > appetitnıy > aşarıñı keltirgen, aşḫa açḫan, tatıvlu

imamkayığı > grob > grob, sandıḳ /balk. gulla

inek > suka > gaci (*samka*); ḳançıḳ, ḳaḫme

ineklik > glupost’ > aḳılsızlıḳ, telilik, añısızlıḳ

itoğluit > pyos > it, pariy

kafes > tyurma > türme, tutmaḳ üy

kafesçi > obmanşçik > ötürükçü, aldavuḳçu

kaide > dnişçe > tüb, tübü

kalay > bran’ > aman söz, uruşuv

kampanacı > şarlatan > şarlatan, ötürükçü, aldavuḳçu, ḫıylaçı

kandil > p’yanıy > ésirgen (adam)

kartaloş > dryaḫlıy > ḳart, tınñan, ḳarıvsuz

kartaloz > dryaḫlıy > ḳart, tınñan, ḳarıvsuz

kaşalot > idiot > idiot, aḳılı cartı; teli, sılḫır

kaşkariko > ḫitrost’ > ḫıylalıḳ, ḫaramlıḳ, fitnalıḳ; aman innetlilik /balk. közbavluḳ

kaşkaval > oluḫ > sılḫır, teli, aḳmaḳ, malḫuyar, gonta, sança

katakulli > obman, ḫitrost’ > aldav, ötürük, calġan, aldanıv, cañılıç; ḫıylalıḳ, ḫaramlıḳ, fitnalıḳ; aman innetlilik /balk. közbavluḳ

kaz kafalı > bezmozglıy, bestolkovıy; durak > mıyısız, añısız, suvbaş; añısız, añılay bilmegen, añılamaġan; teli, cartı

keleş > idiot > idiot, aḳılı cartı; teli, sılḫır

kepçekuyruk > priḫlebatel’> tüb calavçu, calamiş

kıçı kırık > pustyakovıy, nestoyaşçiy > boş, sansız; maġanasız, caravsız, paydasız

kılbaz > l’stets > aldır, köl alıvçu, betsinib maḫtavçu, kuka adam

kıtırcı > vral’ > aldavuḳçu, ötürükçü, tobçu

kibarzade > aristokrat > aristokrat, aḳsüyek

kirli çıkı > skopidom> ḳızġanç, bısdırġıç, ölemen

kokak > vonyuçiy > aman iyisli, aman iyis étgen

koket > koketka > ḳoşaḳlı tişirıv

kokona > jenşçina > tişirıv

kokoz > dryaḫlost’ > ḳartlıḳ, tınñanlıḳ, ḳarıvsuzluḳ

kolpo > udaça > colu boluv, nasıbı tutuv

kopil > sorvanets > kamsık, ziyna, antsız, pırġavun

koyun dede > pridurkovatıy > telirek, cartı, noḫta

körkandil > vdrebezgi p’yanıy > ḫalek ésirib, ḫalek ésirgen

körkütük > slepoy > soḳur

köşe kadısı > domosed > üyde olturuvçu, külayaḳ, üydey çıḳmavçu

kudurgan > beşenıy > ḳuturġan

külhanbeyi > ḫuligan > ḫuligan, ḳılıḳsız, aman ḳılıḳlı

küplü > p’yanitsa > içgiçi

laçka > oslableniye > ḳarıvsuz boluv, söñüv, şoş boluv

laf ebesi > slovooḫotlivıy [çelovek] > söleşirge süygen

lafazan > boltun > canşaḳ, gırıldavuḳ, boşavuz adam

lafçı > boltun > canşaḳ, gırıldavuḳ, boşavuz adam

laklak > pustosloviye > canşav, boş söleşiv, gırgır étiv

laklakiyat > pustosloviye, boltovnya > canşav, boş söleşiv, gırgır étiv; boş söz, canşav

lokma gözlü > puçeglazıy > candraköz

lololo > çepuḫa > maġanasız zat, boş söz

lüpçü > parazit > ḫaram ḫaḳçı

malumatfuruş > vseznayka > bilgiç, bilgiçi bolġan, bilmegenim coḳdu deb turġan, bolġannı men bileme deb turġan

mandepsi > lovuşka > başı cabılġan uru, ḳabḫan, tuzaḳ

mangiz > den'jata > açḫaçıḳ

mankafa > glupıy > añısız, teli, aḳılsız

mantinota > soderjanka > tos ḳatın, tosu bergen bla caşaġan ḳatın

matiz > p'yanıy > ésirgen (adam)

maval > vraki > ötürük, calġan zat

mayası bozuk > isporçennıy > buzulġan

maymun iştahlı > nepostoyannıy > birça turmaġan, türlene (*ili* kete-kele) turġan

mezar kaçkını > nemoşçnıy > ḳarıvsuz, kemizli, raḫın, savsuz, kötürem

muhallebi çocuğu > kiseynaya barışnya > küntiymez biyçe

nalıncı keseri > egoist > égoist, kesin bek süygen adam, "men-men" deb turġan adam

nanay > netu > coḳdu

orman kibarı > medved' > ayü /balk. ayıv

orospu > prostitutka > ḳaḫme, ḳançıḳ, sayaḳ tişirıv

orospu çocuğu > ublyudok > ḫaşken

orostopol > moşennik > aldavuḳçu, ters innetli, ḫıylaçı, julik

otlakçı > darmoyed > boşbel, baysa /bak. kültıpıs

oynak > koketlivaya > ḳoşaḳlı

oynaş > lyubovitsa > ḳatın

paçası düşük > neryaşlivıy > ḫılımılı, ḫalaḫosta, kirli

papel > bumajnıye dengi > ḳaġıt açḫa

perdesi sıyrık > bessovestnıy > uyatsız, betsiz
perdesi yırtık > bessovestnıy > uyatsız, betsiz
pezevenk > podlets > sılıḳ, sıysız, naças, pasıḳ
pısırık > maloduşnıy > tavkelsiz, ötsüz, ḳızbay, ḳorḳaḳ, ḫomuḫ, kölsüz
piç > ublyudok, vırodok > ḫaşken; aman ḫalim adam, osal ḳılıḳlı adam
piç kurusu > ublyudok, nedonosok > ḫaşken; zamanı cetginçi tuvġan sabiy (*ili* bala)
pinpon > razvalina > tınñan adam, avanası ḳalġan adam, bitgen (*ili* kölekesi) ḳalġan adam
pinti > skupoy, skarednıy > ḳızġanç; ḳızġanç, malköz
pişkin > bestseromonnıy > tartınmaġan, adebsiz
safsata > vzdor > boş zat, maġanasız söz, ötürük söz
sağmal inek > doynaya korova > savluḳ iynek
salak > glupıy > añısız, teli, aḳılsız
salaklık > idiotizm > idiotluḳ, sılḫırlıḳ (*anasından tuvġanlay da cartı aḳıllılıḳ*)
saloz > tronutıy > aḳılı türleñen, kete-kele turġan
sap > mujçina > érkişi
saraka > nasmeşka > ḫılikke, samarḳav, seleke, külkü
sarıkız > gaşiş > gaşiş (*narkotikli zat*)
şıllık > “deşyovka” > uçuz zat
tahtalıköy > pogost > ḳabırla
takoz > çurban > töñek, tomurav
tavuskuyruğu > rvota > ḳusuv; ḳusḫanı
tıngır > bezdenejnıy > açḫasız, açḫa kerek bolmaġan
tıraşçı > trepaç > canşaḳ, gırıldavuḳ
tırnakçı > julik > aldavuḳçu, julik
tonga > lovuşka > başı cabılġan uru; ḳabḫan, tuzaḳ
tütsülü > p’yanıy > ésirgen (adam)
voli > spekulyatsiya > savdügerlik étiv, alı-beriş étiv, spekulyatsiya étiv
yağcılık > lest’ > kukalanıv, közünden maḫtav, kuka söz
yüklü > bogatıy > bay
zarta > zagnutsya > büklenirge, bügülürge, ḳınır bolurġa, ḳayırılırġa, çüyürülürge

zıvanalı sigara > papirosa > papirosa, papros

25. Bilimler:

abstre > abstraktnıy > abstraktsiyalı
açıortay > bissektrisa > bissektrisa
adese > linza > linza
adet > çislo > san
afyon > opium > lapiyan, opium; uv, ot
agronomi > agronomiya > agronomiya (*él mülknü üsünden ilmu*)
ahlak bilimi > etika > namıs, étika
ahlakiyat > etika > namıs, étika
akı > teçeniye, potok > aġım, aġıv, barıv, keliv, sarḳıv, cürüv; ırḫı, suv
akılcılık > ratsionalizm > ratsionalizm (1.*duniyada bolġan zatnı bilirge madar bardı degen filosofiyalıḳ iynam, adamnı añını uçsuz-ḳıyırsız küçüne tolu bazıv*; 2.*bilivnü teoriyasında bilim sıñar adamnı añısından çıġadı degen napravleniye*)
akışkan > tekuçiy > suvsun
akli > umstvennıy > aḳıl…, aḳıl bla, és bla
aksiyom > aksioma > aksioma (*ilmuda tüzlügüne şaġatlıḳ kerekli bolmaġan bolum*)
akustik > akustika > akustika (*fizikada tavuşnu üsünden bölüm*)
akü > akkumulyator > akkumulyator (*énergiyanı kesine cıyıb anı ḫayırlandırırġa caraġan pribor*)
akümülatör > akkumulyator > akkumulyator (*énergiyanı kesine cıyıb anı ḫayırlandırırġa caraġan pribor*)
alaşım > splav > splav, éritme
alçak basınç > tsiklon > tsiklon (*bulutlu, cavumlu ḫava*)
algı (III) > vospriyatiye > añılav, alıv, paḫmu
alırlık > vosprimiçivost’ > ceñil añılav (*ili* alıv); ceñil canına tiyiv
alkol > alkogol > alkogol’, spirt
altı > şest’ > altı
altıgen > şestiugol’nik > altımüyüş
altık > çastnıy > énçi
altın suyu > tsarskaya vodka > azot ém tuz kislotalanı ḳatışḫanı

altmış > şest'desyat > altmış

alveol > al'veola > tiş orun, tiş tamırnı orun

amonyak > ammiak > ammiak

amorf > amorfnıy > amorflu (*tüz kristall ķuruluşu bolmaġan*)

amper > amper > amper (*élektro toknu küçünü ölçesi*)

amper saat > ampermetr > ampermetr (*élektro toknu küçün ölçelerge caraġan pribor*)

ampermetre > ampermetr > ampermetr (*élektro toknu küçün ölçelerge caraġan pribor*)

amperölçer > ampermetr > ampermetr (*élektro toknu küçün ölçelerge caraġan pribor*)

ampirik > empiriçeskiy > émpirizm…, émpirizmni

ampirizm > empirizm > émpirizm (*bilimni tamalı ķuru sınamdı degen, teoriyaġa ışanmaġan filosofiya aġım*)

amplifikatör > usilitel' > usilitel', küçlü (*ili* ķarıvlu) étivçü, ullu étivçü, küçün (*ili* ķarıvun) költürüvçü

amut > perpendikulyar' > perpendikulyar

amyant > asbest > asbest (*otda küymegen, cılıvçu ötdürmegen mineral*)

anatomi > anatomiya > anatomiya

anatomik > anatomiçeskiy > anatomiya…, anatomiyanı

anilin > anilin > anilin

anlam bilimi > semantika > semantika, maġana

anlatım bilimi > semantika > semantika, maġana

anlık > intellekt > intellekt, aķıl, oyum

anomali > anomaliya > anomaliya (*mardadan tayıv, tersine ketiv*)

anorganik > neorganiçeskiy > neorganiçeskiy, organikaġa tiyişmegen, cansız

anot > anod > anod (*polojitel'no cerlenñen élektrod*)

antisepsi > antiseptika > antiseptika, irinlemezça étiv, aşlanmazça étiv

antropoloji > antropologiya > antropologiya (*adamnı biologiyasını üsünden ilmu*)

aposteriori > aposteriori> sınamġa köre, sınab

apriori > apriori > sınamġa ķaramay, sınamay

apsis > abstsissa > abstsissa (*zatnı prostranstvoda bolumun bildirgen üç koordinatnı biri*)

araz > simptom > simptom, ışan (*avruvnuķu*)

aristokrasi > aristokratiya > aristokratiya, aristokrat (*ili* aḳsüyek) ḳavum (1.*biylik étgen klassnı baş ḳılçığı*; 2.*kapitalist ḳrallada bir klassnı ne da sotsial ḳavumnu artıḳ érkinlik bla ẖayırlanñan baş ḳavumçuğu*; 3.*burunñu Gretsiyada aḳsüyekle biylik étgen ḳral vlastnı bir türlüsü*)

aritmetik > arifmetika > arifmetika

arkeoloji > arẖeologiya > arẖeologiya (*burunñu ẖalḳlanı caşavların, kul'turaların aladan ḳalıb bizge cetgen zatlağa ḳarab tintgen ilmu*)

arşın > arşin > arşin, arşın

artı > plyus > plyus ḳoşẖan belgi (+)

arz dairesi > parallel' > parallel'

arziyat > geologiya > geologiya (*cerni baş ḳatını ḳuralğanın, baylığın, istoriyasın tintivçü ilmu*)

asalaklık > parazitizm > parazitlik, ẖaram ẖaḳçılıḳ

asetilen > atsetilen > atsetilen (*uglerod bla vodoroddan ḳuralğan, aman iyisi bolğan, suv betli, cannan, ullu zat*)

asıl sayılar > koliçestvennıye çislitel'nıye > sançı sanavla

asimetri > asimetriya > simmetriyasızlıḳ, simmetriyasız boluv, simmetriyası bolmav

asimetrik > asimmetriçnıy > simmetriyasız, simmetriyası bolmağan

asit > kislota > mıstılıḳ

asit borik > bornaya kislota > bor kislota

astrofizik > astrofizika > astrofizika (*kün, ay, culduzla degença kökde zatlanı fizika işlenñenlerini, ẖimiya ḳuramlarını üsünden ilmu*)

astroloji > astrologiya > astrologiya (*burun çıḳğan, ayğa, künñe, culduzlağa ḳarab bolluḳnu bilirge küreşgen cañılıç oḳuv*)

astronomi > astronomiya > astronomiya

aşari > desyatiçnıy > onluḳ

ata erki > patriarẖat > patriarẖat (*obşçestvonu sav tuḳum bir érkişi tamadağa boysunñan forması*)

atacılık > atavizm > atavizm, ata-babağa uşab tuvuv

ataerkil > patriarẖal'nıy > patriarẖat…, patriarẖatnı

atavizm > atavizm > atavizm, ata-babağa uşab tuvuv

atlas (II) > atlas > atlas (*teẖnika çertyojlanı, tablitsalanı, geografiya kartalanı cıyımdığı*)

atmosfer basıncı > atmosfernoye davleniye > atmosfera basım, ẖavanı basımı

atom > atom > atom

atom ağırlığı > atomnıy ves > atom ves (*ili* çegim)

atom santrali > atomnaya elektrostantsiya > atom elektrostantsiyası

ayıraç > reaktiv > reaktiv (*başẖa veşçestvoġa ḳoşulġanda anı ẖimiya şartların ém da bu sostavda bolġanın körgüztgen veşçestvo*)

ayrıt > gran' > çek, belgi

bağıntı > svyaz' > baylamlılıḳ

bakı > osmotr > ḳarav, ḳarab çığıv

bakteriyoloji > bakteriologiya > bakteriologiya (*bakteriyalanı üsünden ilmu*)

balık bilimi > iẖtiologiya > iẖtiologiya (*zoologiyanı çabaḳlanı üsünden bölümü*)

barometre > barometr > barometr (*ẖavanı basımın ölçelegen pribor*)

basınç > davleniye > basım, davleniye

basınçölçer > barometr > barometr (*ẖavanı basımın ölçelegen pribor*)

basıölçer > barometr > barometr (*ẖavanı basımın ölçelegen pribor*)

basil > batsilla > batsilla (*uzun-iñiçke bakteriya*)

başatlık yasası > yestestvennıy otbor > tabiġat saylav

başucu > zenit > zenit (*künnü, aynı culduznu ém miyik çıḳġan toçkası*)

batı > zapad > zapad, kün batẖan, kün batẖan canı

bazal > osnovnoy > baş…, baş maġanalı

bediiyat > estetika > éstetika (1.*iskusstvoda, literaturada, tabiġatda, caşavda arivluḳnu üsünden filosofiyalıḳ aḳıl, oy; birevnü iskusstvoġa ḳaramlarını sisteması*; 2.*bir zatnı arivluğu, aybatlığı, alamatlığı*)

belit > aksioma > aksioma (*ilmuda tüzlügüne şaġatlıḳ kerekli bolmaġan bolum*)

bellek > pamyat' > és, aḳıl, añ

beniçincilik > egotsentrizm > barıb toẖtaġan égoistlik (*kesi-kesiñi mardasız bek süyüv, kesiñi duniyanı tuturuġuna sanav*)

beş > pyat' > beş

beşeriyetçilik > gumanizm > gumanizm (*Vozrojdeniyeni zamanında adamnı feodalizm bla katolitsizmni buġovlarından érkin éterge izlegen ḳozġalıv*)

bey erki > aristokratiya > aristokratiya, aristokrat (*ili* aksüyek) ḳavum (1.*biylik étgen klassnı baş ḳılçığı*; 2.*kapitalist ḳrallada bir klassnı ne da sotsial ḳavumnu artıḳ érkinlik bla ẖayırlanñan baş ḳavumçuğu*; 3.*burunñu Gretsiyada aḳsüyekle biylik étgen ḳral vlastnı bir türlüsü*)
beygir gücü > loşadinaya sila > at küç
bibliyografya > bibliografiya > bibliografiya (1.*ilmu canından sistem abla kitablanı tizmesi*; 2.*allay tizmeleni ḳalay caraşdırılġanlarını üsünden ilmunu bir bölümü*; 3.*bir zatnı ne da bir voprosnu üsünden cazılġan kitablanı ém da stat'yalanı spisogu*)
bibliyografi > bibliografiya > > bibliografiya (1.*ilmu canından sistem abla kitablanı tizmesi*; 2.*allay tizmeleni ḳalay caraşdırılġanlarını üsünden ilmunu bir bölümü*; 3.*bir zatnı ne da bir voprosnu üsünden cazılġan kitablanı ém da stat'yalanı spisogu*)
biçim bilimi > morfologiya > morfologiya; morfologiya (*organizmleni, organlanı, poçvanı ḳalay işlenñenlerini üsünden ilmu*)
bilim > nauka > ilmu, nauka
bilinç dışı > bessoznatel'nıy > oyumsuz, oylamaġan, és taşlaġan
bilindik > izvestnıy > belgili
bilinen > izvestnıy > belgili
biliş > znaniye, poznaniye > biliv, ayırıv, ẖaparı boluv; biliv, añılav, tüşünüv, tanıv
bilyon > milliard > milliard
bin > tısyaça > miñ
bir > odin > bir
bir araba > [tselıy]voz, kuça > arba, arba bla bir, bir arba; ḳalav, coppu, töbe
bireşim > sintez > sintez (1.*zatnı uvaḳlamay, savlay tintgen ilmu col*; 2.*ẖimiyalıḳ zatlanı reaktsiyanı küçü bla bir birine ḳoşub cañı zatla çıġarıv*)
birleşme değeri > valentnost' > valentnost'
bitki bilimi > botanika > botanika
biyografi > biografiya > biografiya
biyoloji > biologiya > biologiya (*canlı zatlanı caşav, ösüv coruḳlarını üsünden ilmu*)
biyoşimi > bioẖimiya > bioẖimiya (*canlı materiyada bolġan ẖimiya protsessleni üsünden ilmu*)
botanik > botanika > botanika

boy (II) > dlina > uzunluķ, uzunu, uzunluğu

boyar madde > pigment > pigment (*ẖans ne da canlı organizmde tkan'ña bet bergen zat*)

boylam > dolgota > uzınluķ (*gradusla bla körgüzülgen baş meridian bla bir zatnı, meridianını ortası*)

bölen > delitel' > üleşivçü

bölünen > delimoye > üleşinivçü

bölüt > otrezok, çast' > kesek; ülüş

branş > otrasl' > sanaġat, bölüm

budun > narod > ẖalķ

budun betimi > etnografiya > étnografiya (1.*ẖalķlanı kul'turalarını, caşavlarını, istoriyada bir birlerine ķalay kelişgenlerini üsünden ilmu*; 2.*bir milletni caşav coruġunu, kul'turasını, adetlerini, ẖalisini ķalġanladan başẖalıķları*)

budun bilimi > etnografiya > étnografiya (1.*ẖalķlanı kul'turalarını, caşavlarını, istoriyada bir birlerine ķalay kelişgenlerini üsünden ilmu*; 2.*bir milletni caşav coruġunu, kul'turasını, adetlerini, ẖalisini ķalġanladan başẖalıķları*)

büyüteç > uveliçitel'noye steklo, lupa > ullu körgüzüvçü miyala; lupa (*ullu étib körgüzgen miyala*)

cebir(II) > algebra > algebra

cebriye > algebraiçeskiy > algebra…, algebranı

cenup > yug > yug, ķıbıla

cereyan > (elektriçeskiy) tok > tok

cezir > koren' > tamır

cisimcik > çastitsa > kesekçik, bürtük, burẖuçuķ, mindev

coğrafya > geografiya > geografiya

cüruf > şlak > şlak, temir boķ; gübreci boķ, kömür kül

çağrışım > assotsiatsiya > assotsiatsiya, birigiv

çarpan > mnojitel' > kerelevçü

çarpılan > mnojimoye > kerelenivçü

çarpım > proizvedeniye > çıġarma, proizvedeniye

çarpım tablosu > tablitsa umnojeniya > kerelevnü tablitsası

çekirdeksel > yadernıy > yadronu, yadro…, yadrolu

çekül > vertikal' > vertikal', tik sız

çember > krug > tögerek, krug

çeşitkenar > raznostoronniy > canları birça bolmaġan, canları teñ bolmaġan

çeşitkenar üçgen > raznostoronniy treugol'nik > dürli gapdallı üçburçluk

çevrim > tsikl > tsikl

çeyrek > çetvert' > törtden biri, tört étib biri

çıkan > vıçitayemoye > alınñan (*ili* ķoratılġan) san

çıkarsama > vıvod, zaklyuçeniye > çıġarıv; oy, oyuv, aytẖanı

çift sayı > çyotnoye çislo > ékige üleşinñen sanav

çok düzlemli > mnogogrannıy > köb ķabırġalı

çok eşlilik > poligamiya > poligamiya (*köb ķatın alıb, köb érge barıb, barısı bla Birge caşaġan éski adet*)

çok kısa dalga > ul'trakorotkaya volna > ultra ķısẖa tolķunla

çok terimli > mnogoçlen > mnogoçlen, köbçlen

çok yüzlü > mnogogrannik > köb ķabırġalı

çokgen > mnogougol'nik > köbmüyüş, köb müyüşlü figura

çökerti > il > balçıķ (*suvnu tübündegi*)

çözelti > rastvor > rastvor, topraķ, tıldan, éritme

daire > krug > tögerek, krug

daire parçası > segment > segment

dalgalı akım > peremennıy tok > türlenivçü tok

damıtma > distillyatsiya > distillyatsiya, distillyatsiya étiv (*suvsun zatnı ķaynatıb, tılpıvun suvutub, cañıdan suvsun étib tazalav*)

Darvincilik > darvinizm > darvinizm

dayanım > krepost'> ķatılıķ, beklik

değişinim > mutatsiya > mutatsiya, türleniv

değişke > izmeneniye > türlendiriv, özgertiv

demir boku > [domennıy] şlak > şlak, temir boķ; gübreci boķ, kömür kül

demokratlık > demokratiya > demokratiya (*ķralġa başçılıķ étivnü vlast' ẖalķnı ķolunda bolġan coruġu*); (*proletariatnı diktaturasını formalarını biri*)

deney kabı > probirka > probirka

deneyci > empirik > émpirik, émpirizmni caķçısı

deneyli > eksperimental'nıy > éksperiment…, éksperiment étivçü, sınavçu

deneysel > eksperimental'nıy > éksperiment…, éksperiment étivçü, sınavçu

deneyselcilik > empirizm > émpirizm (*bilimni tamalı ķuru sınamdı degen , teoriyaġa ışanmaġan filosofiya aġım*)

denklem > uravneniye > teñleşdiriv; teñ étiv

deprem bilimi > seysmologiya > seysmologiya (*geologiya ilmuda cer tebrenivçü üsünden bölüm*)

depresyon > depressiya > depressiya, mugur boluv

derişme > kontsentratsiya > kontsentratsiya, cıyıv

desimal > desyatiçnıy > onluķ

devim > dvijeniye > ķımıldav, cürüv

devirli > periodiçeskiy > közüvden közüvge, közüvü bla, periodlu;

dışık > şlak > şlak, temir boķ; gübreci boķ, kömür kül

dışınlı > vneşniy > tış, tışẖı, tışındaġı

dıştan > vneşniy > tış, tışẖı, tışındaġı

difüzyon > diffuziya > diffuziya, siñiv, kiriv (*éki veşçestvo bir birine tiysele, biri birine kirivleri*)

dik açı > pryamoy ugol > tüz müyüş

dik üçgen > pryamougol'nıy treugol'nik > tüz müyüşlü üçmüyüş

dikdörtgen > pryamougol'nik > tüzmüyüş törtgül, tüz törtmüyüş, pryamougol'nik

dikey > vertikal'nıy > vertikal'…, tik tartılġan

dil bilgisi > grammatika > grammatika

dil bilim > lingvistika > lingvistika (*til ilmu*)

dil bilimi > lingvistika > lingvistika (*til ilmu*)

dil bilimsel > lingvistiçeskiy > lingvist…, tinli üsünden

dinamik > dinamika > dinamika

dinamit > dinamit > dinamit (*küçlü atılġan zat*)

dinamizm > dinamika > dinamika

dinamometre > dinamometr > dinamometr (*meẖanika küçnü ölçelevçü pribor*)

direnç > soprotivleniye > ḳarşçılıḳ étiv, ḳarşı boluv

diriksel > prirodnıy > tabiġat…, tabiġatnı

dişi bakır > med’ > bağır (*ḫimiyalıḳ élement, metall*)

diyagram > diagramma> diagramma

diyalektik > dialektika > dialektika

diyalektoloji > dialektologiya > dialektologiya (*til ilmunu dialektleni üsünden bölümü*)

diyapazon > diapazon > diapazon (*tamaḳnı ne da ḳobuznu ém iñiçgesi bla ém bazıḳ tavuşunu ortası*)

diyetetik > dietiçeskiy > dieta…

dizi > progressiya > progressiya

dogma > dogma > dogma (*tintib ḳaramaġanlay iynanıb ḳalırġa kerekli begimsiz coruḳ*)

dogmacı > dogmatik > dogmatik, dogmatçı (*dogmatizmge tartḫan adam*)

dogmacılık > dogmatizm > dogmatizm (*zatlanı tintib ḳaramaġanlay iynanıb ḳalırġa kerekli begimsiz coruḳlaġa tayanıb aḳıl étiv*)

dogmatik > dogmatik > dogmatik, dogmatçı (*dogmatizmge tartḫan adam*)

dogmatizm > dogmatizm > dogmatizm (*zatlanı tintib ḳaramaġanlay iynanıb ḳalırġa kerekli begimsiz coruḳlaġa tayanıb aḳıl étiv*)

doğa bilgisi > yestestvoznaniye > yestestvoznaniye, tabiġat ilmula (*biologiya, botanika, zoologiya d. a. k.*)

doğa bilimleri > yestestvennıye nauki > tabiġat ilmula

doğa ötesi > metafizika > metafizika (*zatlanı baylamlılıḳların, alada ḳarşçılıḳnı, türlenmeklikni, ösüvnü ésge almaġan dialektikaġa ḳarşçı oyumnu metodu*)

doğacı > naturalist > naturalist, tabiġat sınavçu

doğacılık > naturalizm > naturalizm (*19 ömürnü ékinçi carımında literatura bla iskusstvoda bolġan burjuaziyalı ağım*)

doğal coğrafya > fiziçeskaya geografiya > fizika geografiya (*cerni üsün, ḫavasın, ösümlüklerin, canıvarların tintgen ilmu*)

doğalcı > naturalist > naturalist, tabiġat sınavçu

doğalcılık > naturalizm > naturalizm (*19 ömürnü ékinçi carımında literatura bla iskusstvoda bolġan burjuaziyalı ağım*)

doğru > pryamoy > tüz

doğru açı > pryamoy ugol > tüz müyüş

doğru akım > postoyannıy tok > türlenmevçü tok

doğruculuk > pravdivost' > tüz sözlülük, aldavsuzluḳ

doğrultmaç > vıpryamitel' > tüzetivçü, vıpryamitel'

doğrultu > napravleniye > iyiv, ciberiv

doğrulu > pryamolineynıy > tüz, tüz barġan

doğrusal > pryamolineynıy > tüz, tüz barġan

doğu > vostok > kün çıḳġan, kün çüḳġan canı, vostok

doksan > devyanosto > toḳsan

doktrin > doktrina > doktrina (*ilmu ne da filosofiya teoriya, sistema*)

doku bilimi > gistologiya > gistologiya (*adamnı, canıvarlanı tkan'ları ḳalay ḳuralġanın tintgen ilmu*)

dokuz > devyat' > toġuz

donma noktası > toçka zamerzaniya > buzlav daracası

doruk çizgisi > vodorazdel > sırtlıḳ, suv ayırma, vodorazdel

doz > doza > doza, marda

dozaj > dozirovka > mardalav, marda salıv

döküntü > otbrosı > caravsuzġa çıḳġanı, ḳalġan-bulġan

dölüt > embrion > émbrion, iç, bala, ḳarındağı bala

dönel > krugovoy > tögerek aylanñan, aylanç

dönence > tropik > tropik (*cerni üsünde oyum bla ékvatorġa paralel tartılġan, andan severge ne da yugga 23° 27' canlaġan tögerek*)

dönüşüm > transformatsiya > transformatsiya (*transformator bla élektro toknu türlendiriv*)

dördül > kvadrat > kvadrat

dört > çetıre > tört

dört yüzlü > çetıryoh̯grannik > tört canlı figura, tört ḳabırġalı figura

dörtgen > çetıryoh̯ugolnik > törtmüyüş, tört müyüşlü figura

dörtkenar > çetıryoh̯ugolnik > törtmüyüş, tört müyüşlü figura

drenaj > drenaj > drenaj (*mırdı cerni indekle ḳazıb, bırġıla salıb ḳurumuv; ol indekle, bırġıla*)

durağan > nepodvijnıy > ornundan tebmegen (*ili* ḳımıldamaġan), bir ḫalda turġan

duraklı > statsionarnıy > statsionar…, statsionardağı, bol’nitsada catḫan

duygudaşlık > simpatiya, vleçeniye > süyüm, süydüm, ariv körüv, ileşiv, caratıv; tartıv, termiliv, küsev, izlev, süyüv, talpıv, ileşiv

duygulanım > çuvstvo > sezim

düden > peşçera > dorbun

düşey > vertikal’nıy > vertikal’…, tik tartılġan

düşünce > mısl’, duma > aḳıl, pikir, oy, oyum; aḳıl, oyum

düze > doza > doza, marda

düzeçleme > geologiya > geologiya (*cerni baş ḳatını ḳuralġanın, baylığın, istoriyasın tintivçü ilmu*)

düzem > dozirovka > mardalav, marda salıv

düzenleşik > garmoniçnıy > caraşıvlu, kelişivlü

düzgü > norma; kriteriy > norma, marda, ölçe, plan; ışan, ölçe

düzgülü > normal’nıy > normadan (*ili* mardadan) çıḳmaġan, normaġa (*ili* mardaġa) kelişgen; normaġa (*ili* mardaġa) tıyınşlı, normanı (*ili* mardanı) buzmaġan

düzgün > pravil’nıy > tüz, kerti

düzine > dyujina > dyujina, on éki birça zat

düzlem > ploskost’ > ploskost’

düzlem geometri > planimetriya > planimetriya

ebonit > ebonit > ébonit (*rezin ḳatışlı zatladan étilgen ḳatı material*)

edebiyat bilimi > literaturovedeniye > literaturovedeniye (*literaturanı istoriyasını, teoriyasını ém da kritikasını üsünden ilmula*)

edim > deystviye > iş

eğik > naklonnıy > canbaş, campayġan, iyilgen, bügülgen

eğimli > naklonnıy > canbaş, campayġan, iyilgen, bügülgen

eğri > krivoy > ḳıñır, ḳıyıḳ, ḳıytıḳ

eğrim > vodovorot > aylanma, suv aylanma

ehram > piramida > piramida

ekol > şkola > şkol

ekoloji > ekologiya > ékologiya (*biologiyada organizmle bla alanı ḳurşalab turġan tabiġatnı bir birlerine ḳalay kelişivlerini üsünden bölüm*)

ekonomi > ekonomika > ékonomika (*camaġatnı mülk ḳuruluşu, mülk bolumu*)

ekonomi politik > politiçeskaya ekonomiya > politika ékonomiya

eksen > os’ > os’

eksi > minus > alıv, alsañ

eksilen > umen’şayemoye > kemlenivçü

ekvator > ekvator > ékvator

Ekvator > ekvator > ékvator

Ekvatoral > ekvatorial’nıy > ékvatordağı, ékvator…

elastik > elastiçnıy > sozuluvçu, bügülüvçü, cumuşaḳ

elektrik > elektriçestvo > élektriçestvo

elektrikli > elektriçeskiy > élektriçestvo…, élektro

elektrolit > elektrolit > élektrolit (*içi bla tok barsa bölünüvçü zat*)

elektroliz > elektroliz > élektroliz (*bir veşçestvonu içi bla tok ötgen zamanda ol veşçestvonu ḳuraġan élementleni bir birinden ayırılıvları*)

elektromanyetik > elektromagnitnıy > élektromagnit…

elektromanyetik dalgalar > elektromagnitnıye volnı > élektromagnit tolḳunla

elektromanyetizma > elektromagnetizm > élektromagnetizm (*élektro tokdan çıḳġan magnit ḫalla*)

elektromıknatıs > elektromagnit > élektromagnit (*izolyatsiya étilgen çıbıḳ çırmalġan, anı bla tok barsa magnitlenñen temir kesek*)

elektromotor > elektromotor > élektromotor (*élektriçestvonu küçün meḫanika küçge burġan maşina*)

elektron > elektron > élektron (*veşçestvonu ém gitçe, otritsatel’nıy zaryadı bolġan kesekçigi*)

elektrot > elektrod > élektrod

eleman > element > élement

element > element > élement

eleştiri > kritika > kritika, ḫırtḫa uruv

eleştiricilik > kritika > kritika, ḫırtḫa uruv

elips > ellips > éllips

elli > pyat'desyat > élli

embriyoloji > embriologiya > émbriologiya (*biologiyada émbrionlanı tintib bilgen bölüm*)

emsal > pokazatel' > körgüzgen zat, bildirgen zat, körgüzüvçü, bildirivçü

endaze > lokot' > çına, çınaçıķ /balk. ciñirik

endüksiyon > induktsiya > induktsiya (*gitçe zatladan oyum éte kelib, ullu zatlanı añılaġan coruķ*)

enerji > energiya > énergiya, küç

enerjik > energiçnıy > tiri, küçlü

enlem > şirota > şirota

epidemiyoloji > epidemiologiya > épidemiologiya (*meditsinada cuķġan avruv ķalay çıķġanın, ķalay cayılġanın, anı ķalay tıyarġa kereklisin tintgen bölüm*)

epitelyum > epiteliy > épiteliy (*adamnı, canıvarnı terisini üsün, burun için, avuz için, iç organlarını üsün cabıb turġan üs ķat*)

er dişi > germafrodit > germafrodit, érligi, tişiligi da bolġan adam (*ne da canıvar*)

erdem > dobrodetel'; dostoinstvo > namıs, igi adet, igi adeb; maẖtav, tıyınşlılıķ, igilik

erek > tsel' > ķara, belgi, ışan

ereksel > tselesoobraznıy > tıyınşlı, caravlu

erirlik > plavkost' > érivçülük

erişkin > soverşennoletniy > aķılbalıķ

eriten > rastvoritel' > rastvoritel', éritivçü

eriyik > rastvor > rastvor, topraķ, tıldan

erke > energiya > énergiya, küç

erkek > muj; mujskoy > ér, érkişi, kişi, adam; érkişi…

erkincilik > liberalizm > liberalizm (*burjuaziyanı caķlaġan reaktsion politikanı türlüsü*)

esrar > gaşiş > gaşiş (*narkotikli zat*)

ester > efir > efir (*spirtden, fenoldan suvnu ayırıb étilgen suvsun zat*)

estetik > estetika > éstetika (1.*iskusstvoda, literaturada, tabiġatda, caşavda arivluķnu üsünden filosofiyalıķ aķıl, oy; birevnü iskusstvoġa ķaramlarını sisteması*; 2.*bir zatnı arivluġu, aybatlıġı, alamatlıġı*)

eş basınç > izobara > izobara (*kartada ḫavanı basımı birça bolġan cerlege tartılġan sız*)
eşey > pol > pol
eşeysel > polovoy > pol…
eşeysiz > bespolıy > érligi-tişiligi bolmaġan
eşkenar > ravnostoronnıy > teñ canlı, canları teñ
eşkenar dörtgen > kvadrat > kvadrat
eşkenar üçgen > ravnostoronniy treugol'nik > teñ canlı üçmüyüş
eter > efir > efir (*spirtden, fenoldan suvnu ayırıb étilgen suvsun zat*)
etimoloji > etimologiya > étimologiya (*til ilmuda söznü ḳaydan çıḳġanın tintgen bölüm; söznü çıḳġanı*)
etimolojik > etimologiçeskiy > étimologiya …, étimologiyanı
etken > aktivnıy > tiri
etkin > sub'yekt > başçı; sub'yekt
etkinlik > aktivnost' > aktivlik, tirilik
etnografya > etnografiya > étnografiya (1.*ḫalḳlanı kul'turalarını, caşavlarını, istoriyada bir birlerine ḳalay kelişgenlerini üsünden ilmu*; 2.*bir milletni caşav coruġunu, kul'turasını, adetlerini, ḫalisini ḳalġanladan başḫalıḳları*)
evirtim > prevraşçeniye > buruv, aylandırıv
evren bilimi > kosmologiya > kosmologiya (*duniyada bolġannı baylamlılıġını üsünden bilim*)
evrim > evolyutsiya > évolyutsiya, ösüv, türleniv
evrimcilik > evolyutsionizm > évolyutsionizm (1.*évolyutsiyanı, ösüvnü üsünden ilmu*; 2.*filosofiyada ém ilmuda skaçoklanı, birden türlenib ketivnü, revolyutsiyanı ḳabıl körmegen ters aġım*)
fagosit > fagotsit > fagotsit (*organizmde başḫa zatlanı, bakteriyalanı cutub éritgen kletka*)
falez > utyos > ḳaya
familya > sem'ya; semeystvo > üydegi, üyür; semeystvo, tuḳum
fark > raznost' > ḳalġanı, ostatok
farklılık > razliçiye > başḫalıḳ, başḫa türlülük

farmakoloji > farmakologiya > farmakologiya (*darman zatlanı organizmge keltirgen ḫayırlarını, ḫatalarını üsünden ilmu*)
fasile > semeystvo > semeystvo, tuḳum
fatalizm > fatalizm > fatalizm, cazıvġa iynanıv
faz > faza > faza
felekiyat > astronomiya > astronomiya
felsefe > filosofiya > filosofiya (*tabiyġatnı, camaġatnı ém da oyumnu ösüv zakonlarını üsünden ilmu*)
felsefi > filosofskiy > filosofiya…, filosofiyanı, filosofiyalıḳ, filosofiyaçı
fen > nauka > ilmu, nauka
fenni > nauçnıy > ilmu…
fenomen > fenomen > fenomen, duniyada bolmaġança zat, bek ullu paḫmulu adam
ferdiyet > individualnost' > énçilik, énçi betlilik
ferment > ferment > ferment (*organizmde kletka çıġarġan organikalıḳ zat*)
fetişizm > fetişizm > fetişizm
feyezan > polovod'ye > suv ḳobuv
feylesof > filosof > filosof (*filosofiyanı spetsialisti*)
fıtri > prirodnıy > tabiġat…, tabiġatnı
filolog > filolog > filolog, filologiyaçı
filoloji > filologiya > filologiya (*bir ḫalḳnı tilini, literaturasını üsü bla anı kul'turasın tintgen ilmula barı*)
filolojik > filologiçeskiy > filologiya…, filologiyalıḳ…
filozof > filosof > filosof (*filosofiyanı spetsialisti*)
filozofik > filosofskiy > filosofiya…, filosofiyanı, filosofiyalıḳ, filosofiyaçı
filum > poroda > maġadan, poroda
fiyort > fiord > fiord (*caġaġa teren kirgen uzun-iñiçke zaliv*)
fizik > fizika > fizika
fizik ötesi > metafizika > metafizika (*zatlanı baylamlılıḳların, alada ḳarşçılıḳnı, türlenmeklikni, ösüvnü ésge almaġan dialektikaġa ḳarşçı oyumnu metodu*)
fiziki > fiziçeskiy > fizika…, fizikanı

fiziki coğrafya > fiziçeskaya geografiya > fizika geografiya (*cerni üsün, ẖavasın, ösümlüklerin, canıvarların tintgen ilmu*)

fiziksel > fiziçeskiy > fizika…, fizikanı

fizyoloji > fiziologiya > fiziologiya (*organizmni ḳalay işlegenini üsünden ilmu*)

fokus > fokus > fokus

folklor > fol'klor > fol'klor (*ẖalḳnı içinde caratılġan cırla, tavruẖla, ẖaparla, nazmula, iynarla, nart sözle d. a. k.*)

fonksiyon > funktsiya > funktsiya

fonksiyonel > funktsional'nıy > funktsiya canından

formol > formalin > formalin (*dezinfektsiya éterge caraġan darman*)

formül > formula > formula

fosfat > fosfat > fosfat (1.*fosfor kislotanı tuzu*; 2.*fosfor kislotalı mineral*)

fosforik asit > fosfornaya kislota > fosfor kislota

fosil > okamenelıy > taş kibik bolġan, taşẖa aylanñan

foto > fotografiya > fotografiya, surat (*ili* kart) alıv

fotojenik > fotogeniçnıy > kartẖa caravlu, kinoġa tıyınşlı

frekans > çastota > ceñillik, ḳısẖalıḳ, köblük

galvanometre > gal'vanometr > gal'vanometr (*az küçlü élektro toknu ölçelevçü pribor*)

garbi > zapadnıy > zapad…, kün batẖan, kün batẖandağı

garp > zapad > zapad, kün batẖan, kün batẖan canı

gayzer > geyzer > geyzer (*cerden urub çıḳġan issi suv*)

gaz > gaz > gaz

geçit > proezd > ozuv, ötüv, barıv

gelecekçi > futurist > futurist (*futurizmni tutẖan adam*)

gelecekçilik > futurizm > futurizm (*cıyırmançı ömürnü allında iskusstvo bla literaturada realizmge ḳarşçı barġan formalist ağım*)

gen > gen > gen (*ata-babanı ẖalın balaġa köçürgen zat*)

genel ağ > gen > gen (*ata-babanı ẖalın balaġa köçürgen zat*)

genelleme > obobşçeniye > coruḳlav, bir ẖalġa keltiriv

genelleştirme > obobşçeniye > coruḳlav, bir ẖalġa keltiriv

geniş açı > tupoy ugol > duppuḳ müyüş

genleşme > rasşireniye > keñertiv, keñ étiv

genlik > amplituda > amplituda

geometri > geometriya > geometriya

gerçek > realnıy > ẖaḳ, kerti bar

gerekçe > sledstviye, vıvod > sledstviye, tintiv, tintib ḳarav; çıġarıv

gerektirim > neobẖodimost' > bek kereklilik, keregi, kereklisi, kerek bolġanı

gerilim > vol'taj > vol'taj, napryajeniye

gestalt > forma > forma

gideğen > vodootvodnıy kanal > suv burġan ilipin

girdap > vodovorot > aylanma, suv aylanma

glikoz > glyukoza > glyukoza (*cüzüm şeker*)

gliserin > glitserin > glitserin

glüten > kleykovina > kleykovina (*budayda zatda bolġan beloklu zat*)

gök bilimi > astronomiya > astronomiya

göl > ozero > köl

göl ayağı > istok (vıẖod vodı) > çıḳġan (*ili* başlanñan) ceri

göreceli > sravnitel'nıy > teñleşdirgen, teñleşdirivçü

görelik > zavisimost' > ḳolda boluv, köre boluv

görev > deystviye > iş

gösterge > pokazatel' stepeni; indeks > stepenni pokazateli; indeks (1.*zatlanı spisogu*; 2.*bir zatnı ösgenin, türlenñenin protsent bla körgüzüv*; 3.*formulada ẖarifleni ḳatına salınñan tsirfle, ẖarifle*)

göz erimi > gorizont > gorizont

gözlem > nablyudeniye > ḳarav, ḳarab turuv

grado > gradus > gradus

grafik > grafik > grafik

gram > gramm > gramm

gramer > grammatika > grammatika

granül > zerno > bürtük

güç > sila > ḳarıv, küç

güdü > tsel', mişen' > ḳara, belgi, ışan; ışan, ḳara, mişen'

güherçile > selitra > selitra, kükürt /balk. kukurt

gün batısı > zapad > zapad, kün batḫan, kün batḫan canı

gün doğusu > vostok > kün çıķġan, kün çıķġan canı, vostok

güney > yug > yug, ķıbıla

Güney kutbu > Yujnıy polyus > Yug (*ili* Ķıbıla) polyus

güney küre > yujnoye poluşariye > ķıbıla carım şar, cer şarnı ķıbıla carımı

güneybatı > yugo-zapad > yugo-zapad, ķıbıla bla kün batḫannı arası

güneydoğu > yugo-vostok > yugo-vostok, ķıbıla bla kün çıķġannı arası

günindi > zapad > zapad, kün batḫan, kün batḫan canı

hafıza > pamyat’ > és, aķıl, añ

haliç > liman > liman (*suvnu teñizge ķoşulġan keñ ceri*)

halita > smes’ > ķatış, ķatışma, ķatışḫan, ķatışdırılġan

halk bilgisi > fol’klor > fol’klor (*ḫalķnı içinde caratılġan cırla, tavruḫla, ḫaparla, nazmula, iynarla, nart sözle d. a. k.*)

halkiyat > fol’klor > fol’klor (*ḫalķnı içinde caratılġan cırla, tavruḫla, ḫaparla, nazmula, iynarla, nart sözle d. a. k.*)

hamız > kislota > kislota

hane > rubrika > bölüm, bölük, grafa

hareket > deystviye > iş

harita > karta > karta, kart

hava basıncı > atmosfernoye davleniye > atmosfera basım, ḫavanı basımı

hava boşluğu > pustota, vakuum > boşluķ, boş (*ili* ķuvuş) cer, gırın cer; vakum, boşluķ

hava gazı > gaz > gaz

havacılık > aviatsiya > aviatsiya

havza > basseyn > basseyn

hayal bilim > fantastika > fantastika (*duniyada bolmavçu zatnı aķılġa keltiriv*)

haz > pristrastiye > süyüv, tartıb turuv, can atıb turuv

hazım > perevarivaniye > éritiv, siñdiriv

hektar > gektar > gektar, ga

helis > spiral’ > spiral’

helisel > vintoobraznıy > tögerek aylanñan, burulub barġan

hemoglobin > gemoglobin > gemoglobin

hendese > geometriya > geometriya

hendesi > geometriçeskiy > geometriya…, geometriyanı

hesap > isçisleniye > tergev, sanav

hesap cetveli > tablitsa umnojeniya > kerelevnü tablitsası

heyecan > volneniye > çayḳalıv, çaypalıv, tolḳunlanıv

hezeyan > maniya presledovaniya > ẖar kim da meni körüb bolmaydı deb turuv

hız > skorost’ > skorost’

hidrokarbon > uglevodorod > uglevodorod

hidrolik > gidravliçeskiy > gidravlika…

hidroloji > gidrologiya > gidrologiya (*cer şarnı suv basıb turġan cerlerini ém da tabiġatda suvnu aylanıvunu üsünden ilmu*)

hikemî > rassuditel’nıy > oyumlu, añılı

hiperbol > giperbola > giperbola

hipotenüs > gipotenuza > gipotenuza

histoloji > gistologiya > gistologiya (*adamnı, canıvarlanı tkan’ları ḳalay ḳuralġanın tintgen ilmu*)

hormon > gormon > gormon (*adamnı bezlerinden ḳanña ḳoşulġan zatla*)

höyük > kurgan > töbe, duppur

hüccet > dokazatel’stvo > körgüzüv, çıġarıv, tabıv

hücre > kletka > uya, orun

hümanizm> gumanizm > gumanizm (*Vozrojdeniyeni zamanında adamnı feodalizm bla katolitsizmni buġovlarından érkin éterge izlegen ḳozġalıv*)

hünsa > germafrodit > germafrodit, érligi, tişiligi da bolġan adam (*ne da canıvar*)

ığıl > teçeniye (reki) > aġım, aġıv, barıv, keliv, sarḳıv, coruv

ılıman > umerennıy > orta, ozdurmaġan, adetden çıḳmaġan

ırk > koren’ > tamır

ırmak > reka > barġan suv

ısı > teplota > teplota, cılıv, cılılıḳ, cılı

ısın > kaloriya > kaloriya (*bir belgili ölçedegi suvnu cılılıġın bir gradusẖa költürtür üçün kerekli cılıv*)

ıstıfa > yestestvennıy otbor > tabiġat saylav

ışık > svet > carıḳ

ışıma > izluçeniye > cayıv, çıġarıv, çaçıv, tögüv

ışın > luç; izluçeniye > tayaḳ, carıḳ, luç; cayıv, çıġarıv, çaçıv, tögüv

ışınım > radiatsiya > radiatsiya

ışınlı > luçistıy > nürlü, nür tökgen

icap > neobḫodimost' > bek kereklilik, keregi, kereklisi, kerek bolġanı

iç deniz > vnutrenneye more > içindegi teñiz

içbükey > vognutıy > ḳuvuş, batıḳ, batḫan, ḳobu, içine bügülgen

içe dönük > zamknutıy > taşa köllü

içgüdü > instinkt > instinkt (*caşavġa kerekli zatlanı cañı tuvġanlay, alḳın añılamaġanlay éte biliv*)

içkin > vnutrennıy > iç …, içgi, içdegi

içrek > vnutrennıy, skrıtıy > iç …, içgi, içdegi; caşırılġan, taşa

içtepi > impul's > tebiniv, tebiv, cürek talpıv (*ili* tartıv), kölü aylanıv

içtimaiyat > sotsiologiya > sotsiologiya (*obşçestvonu, anı ösüvünü üsünden ilmu*)

ide > ideya > ideya, innet

idea > ideya > ideya, innet

ideal > ideal, ideal'nıy > ideal, ülgü

idealizm > idealizm > idealizm (1.*filosofiyada materializmge, ilmuġa ḳarşçı reaktsion cetek*; 2.*tüz bolumnu költürtüb, ḳoşub maḫtav*)

identik > identiçnıy > birça, maġanası bir

idrak > poznaniye > biliv, añılav, tüşünüv, tanıv

ifade > vırajeniye > aytıv, añılatv, körgüzüv, bildiriv, belgilev; aytım, söz

ifrazat > vıdeleniya > çıḳġan zat (*söz üçün irin, ḳan d. a. k.*)

iğ > sterjen' > sterjen', özek

ihtimalî > vozmojnıy > bolurġa bolluḳ

ihtizaz > droj', drojaniye > ḳaltıravuḳ, ḳaltırav

iki > dva > éki

iki cinslikli > germafrodit > germafrodit, érligi, tişiligi da bolġan adam (*ne da canıvar*)

iki eşeyli > dvupolıy > érligi, tişiligi da bolġan

iki terimli > binomb> binom, dvuçlen, ékiçlen

ikilem > dilemma > dilemma, ékiden birin saylav

ikircil > dvusmıslennıy > éki maġanalı, ékige barġan

ikiz anlam > dvusmıslennost’ > éki maġanalılıḳ

ikiz anlamlı > dvusmıslennıy > éki maġanalı, ékige barġan

ikizkenar > ravnobedrennıy > éki canı teñ üçmüyüş

ikizkenar üçgen > ravnobedrennıy treugol’nik > éki canı teñ üçmüyüş

ikizli > dvoynoy > éki kere köb

iklim > klimat > klimat, ḫava

ilahiyat > teologiya > teologiya (*dini, allaḫnı üsünden dinçileni aytḫanları*)

iletki > uglomer > uglomer (*müyüş ölçelevçü pribor*)

ilim > nauka > ilmu

ilk sezi > vospriyatiye > añılav, alıv, paḫmu

ilkah > oplodotvoreniye > bala caratıv, urluḳ salıv

ilke > element > élement

ilkel > pervobıtnıy > burunñu

illî > priçinnıy > sıltavlu, sebebli

illiyet > priçina > sebeb, sıltav, çurum

ilmî > nauçnıy > ilmu

imge > znak > belgi, tamġa

imgelem > voobrajeniye > aḳılġa (*ili* kölge) keltiriv, ésge keltiriv, aḳıl, köl, és, közge körgüzüv

in > berloga > kürke, kurka, ayünü teşigi

inak > dogma > dogma (*tintib ḳaramaġanlay iynanıb ḳalırġa kerekli begimsiz coruḳ*)

inaksal > dogmatiçeskiy > dogmalı, dogmalaġa tayanñan

indifa > izverjeniye > atıv, çıġarıv, atıb çıġarıv

indifai > vulkaniçeskiy > vulkan…, vulkanlı, vulkandan

indikatör > indikator > indikator (*bir zatḫa cetgen basım, avurluḳ degença zatlanı ölçelevçü priborla*)

indükleç > induktor > induktor (*almaşınñan tok çıġarıvçu gitçe élektromagnit maşina*)

indükleme > induktsiya > induktsiya (*gitçe zatladan oyum éte kelib, ullu zatlanı añılaġan coruḳ*)

inik deniz > otliv > teñiz tarḳayıv

inorganik > neorganiçeskiy > neorganiçeskiy, organikaġa tiyişmegen, cansız

inorganik kimya > neorganiçeskaya ḫimiya > ḫimiyanı organikaġa tiyişmegen bölümü

insan bilimi > antropologiya > antropologiya (*adamnı biologiyasını üsünden ilmu*)

insiyak > instinkt > instinkt (*caşavġa kerekli zatlanı cañı tuvġanlay, alḳın añılamaġanlay éte biliv*)

insiyaki > instinktivnıy > iş étmegenley, kesi allına, bilmegenley

integral > integral > integral

integral hesapları > integral’noye isçisleniye > integral tergev

intiba > vpeçatleniye > kölge (*ili* cürekge) tüşüv, kölge (*ili* cürekge) salıv

irade > volya > volya, basım, tözüm

irade dışı > proizvol’nıy > süygeniça, süygeniça étgen, kesi süygença

iradeli > volevoy > ḳatı, küçlü, ḳacıḳmaġan, ḳamamaġan

iradesiz > bezvol’nıy > tavkelsiz, cumuşaḳ, kesin cıyalmaġan

iradesizlik > bezvoliye > tavkelsizlik, cumuşaḳlıḳ

iradi > dobrovol’nıy > kesi süyüb ḳuralġan, razı bolub étilgen

irs > nasledstvennost’ > nasledstvennost’, balaġa köçüv, atadan keliv

irsî > nasledstvennıy > balaġa köçgen, atadan kelgen

irsiyet > nasledstvennost’ > nasledstvennost’, balaġa köçüv, atadan keliv

irtifa > vısota > miyiklik /balk. biyiklik

irtisam > proyektsiya > proyektsiya (1.*zatlanı ploskostḫa suratların salıv*; 2.*suratnı ékranña ullu étib tütürüv*)

iskolastik > sḫolastika > sḫolastika (1.*ilmuġa ḳarşçı orta ömürlede bolġan idealist filosofiya*; 2.*caşav, praktika bla balyamı bolmaġan bilim, oḳuv*)

istatistik > statistika > statistika (*ḫıysab étiv, tergeb sanın biliv*)

istem > volya > volya, basım, tözüm

istiğrak > zadumçivost > saġışlanıv, saġışḫa ketiv, saġış basıv

istihraç > astrologiya > astrologiya (*burun çıḳġan, ayġa, künñe, culduzlaġa ḳarab bolluḳnu bilirge küreşgen cañılıç oḳuv*)

istikra > induktsiya > induktsiya (*gitçe zatladan oyum éte kelib, ullu zatlanı añılaġan coruḳ*)

istintaç > zaklyuçeniye > aḫırı, artı

istiva hattı > ekvator > ékvator

iş > tsikl > tsikl

işba > nasışçeniye > toyduruv, siñdiriv, tolturuv, toyuv, içiv

işitim > sluḫ > éşitiv

işlem > deystviye > iş

işlev > trudosposobnost’ > işge caşav (*ili* caravluluḳ), işge caravlu boluv, işlerge ḳoldan keliv

itki > pobujdeniye > innet (*ili* murat) étiv, ḳast étiv, kesi süyüb étiv, razılıḳ

ivinti yeri > bıstrina > ḳatı urġan cer (*barġan suvda*)

ivme > skorost’ > skorost’

iyimserlik > optimizm > optimizm, igi köllülük igini coralav (*caşavġa igi umut bla ḳarav, ḫar neni da igisin körüv*)

iyon > ion > ion (*élektro zaryadı bolġan atom*)

iz düşümlü > proektsionnıy > proektsiya…, proektsion

iz düşümü > proektsiya > proektsiya (1.*zatlanı ploskostḫa suratların salıv*; 2.*suratnı ékranña ullu étib tüşürüv*)

izabe > plavka > maġadan éritiv, éritiv

izafet > svyaz’ > baylamlılıḳ

izafi > otnositel’nıy > ḳalġanña köre, aña (*ili* mınña) köre, şartḫa köre, kelişivlü, teñleşdirgen, şartlı

izafiyet > svyaz’ > baylamlılıḳ

izlenim > vpeçatleniye > kölge (*ili* cürekge) tüşüv, kölge (*ili* cürekge) salıv

izobar > izobara > izobara (*kartada ḫavanı basımı birça bolġan cerlege tartılġan sız*)

izolasyon > izolyatsiya > ayırıv, izolyatsiya étiv, başḫa (ili énçi) étiv

izolatör > izolyator > izolyator (1.*toknu içi bla ötdürmevçü zat, söz üçün miyala, rezina*; 2.*élektro çıbıḳla begivçü rolik*; 3.*ḳalġanladan ayırılġan adamla turuvçu üy*)

janr > janr > janr

jeneratör > generator > generator (*meḫanika küçnü élektro küçge buruvçu maşina*)

jeodezi > geodeziya > geodeziya (*cerni formasın tintivçü, ulluluğun ölçelevçü ilmu*)
jeofizik > geofizika > geofizika (*cerni fizika ẖallarını üsünden ilmulanı kompleksi*)
jeoloji > geologiya > geologiya (*cerni baş ḳatını ḳuralġanın, baylığın, istoriyasın tintivçü ilmu*)
jinekoloji > ginekologiya > ginekologiya (*tişirıv avruvlanı bağıvnu üsünden ilmu*)
kadran > şkala> şkala (*türlü-türlü priborlada sızçıḳla tartılġan lineyka, tsiferblat*)
kahil > zrelıy > aḳılbalıḳ bolġan, cıllığı kelgen
kalan > ostatok > ḳalġanı, artığı
kaldıraç > rıçag > rıçag, lağım, ılıẖtın
kalevi > şçyoloç' > şçyoloç', silti
kalın ses > bas > bas (1.*bazıḳ érkişi avaz*; 2.*duẖovoy muzıka instrument*)
kalıtım > nasledstvennost' > nasledstvennost', balaġa köçüv, atadan keliv
kalıtım bilimi > genetika > genetika (*organizmlede tuḳum şartlanı saḳlanıvun, türlenivün sınavçu ilmu*)
kalıtsal > nasledstvennıy > balaġa köçgen, atadan kelgen
kalori > kaloriya > kaloriya (*bir belgili ölçedegi suvnu cılılığın bir gradusẖa költürtür üçün kerekli cılıv*)
kalsifikasyon > otverdeniye > ḳatıv, ḳatı boluv
kamçı > konets > arḳan, cıcım
kanıt > dovod > sıltav, patava, begitiv, körgüzüv
kapasite > sposobnost' > paẖmu; étalıv, ḳoldan keliv, bolumu boluv
kaplam > soderjaniye > başları, maġanası
kaplamlı > soderjatelnıy > maġanalı, maġanası teren (*ili* igi)
kapsam > oẖvat > ḳoşuv, cıyıv, tartıv; ḳurşalav, tögeregin alıv
kara > zemlya > Cer; cer topraḳ
kara iklimi > kontinental'nıy klimat > ḳışı, cayı bolġan klimat
karakter > ẖarakter > ẖarakter, ẖali, ḳılıḳ
karakteristik > ẖarakteristika > ẖarakteristika
karasal > suẖoputnıy > cerde cürügen
karbonik asit > uglekislota > uglekislota
kare > kvadrat > kvadrat

karekök > kvadratnıy koren’ > kvadrat koren’

karışım > smes’ > ḳatış, ḳatışma, ḳatışẖan, ḳatışdırılġan

karmaşa > kompleks > kompleks (*zatlanı, bolumlanı, işleni, şartlanı cıyımdığı, bütev barı*)

karmaşık > smeşannıy > ḳatış, ḳatışẖan, cıyımdıḳ

karşı gelim > antagonizm > antagonizm (*bir biri bla caraşmazça ḳarşçılıḳ*)

karşıt duygu > antipatiya > süymev, caratmav, cürek tutmav

kartograf > kartograf > kartograf (*geografiya kartalanı étivçü usta*)

kartografi > kartografiya > kartografiya (*geografiya kartlanı salıvnu üsünden ilmu*)

kartografya > kartografiya > kartografiya (*geografiya kartlanı salıvnu üsünden ilmu*)

kat > kratnoye > üleşinñen (*ili* üleşinivçü) san

kategori > kategoriya > kategoriya, ḳavum

katı > tvyordıy > ḳatı

katman > sloy > ḳat, ḳatlam

katot > katod > katod (*élektriçestvo toknu istoçniginde otritsatel’nıy poylusu*)

kavram > ponyatiye, ideya > añılamaḳlıḳ, bilim, ẖaparlılıḳ; ideya, innet

kaya > skala > ḳaya

kayalık > skalistıy > ḳayalı, ḳaya…, taşlı

kayıtım > otritsaniye > oġaylav /balk. uġaylav (*söz üçün, orus tilde ne ḳaraçay tilde -ma, -me*)

kaynaç > geyzer > geyzer (*cerden urub çıḳġan issi suv*)

kaynak > istoçnik > ḳara suv, çıḳġan cer

kaynak suyu > rodnikovaya (klyuçevaya) voda > ḳara suv

kaynama noktası > toçka kipeniya > ḳaynav daracası

kaynarca > [goryaçiy] istoçnik > ḳara suv, çıḳġan cer

kaziye > tezis > tezis (*dokladnı, lektsiyanı zatnı ḳısẖa berilgen baş oylarını biri*)

kerrat cetveli > tablitsa umnojeniya > kerelevnü tablitsası

kesik koni > useçyonnıy konus > kesilgen konus

kesir > drob’ > drob’

kilo > kilo > kila (*kilogrammnı ḳısẖartılıb aytılıvu*)

kilogram > kilogramm > kilogramm

kilometre >kilometr > kilometr

kilovat > kilovatt > kilovatt (*élektriçestvo toknu ölçesi*)

kimya > ḫimiya > ḫimiya

kinetik > kinetika > kinetika

kinetik enerji > kinetiçeskaya energiya > knetika énergiya

kompozisyon > kompozitsiya > kompozitsiya

komşu açı > smejnıy ugol > canaşa müyüş

komünizm > kommunizm > kommunizm

konferans > konferentsiya > konferentsiya

koni > konus > konus

konkav > vognutıy > ḳuvuş, batıḳ, batḫan, ḳobu, içine bügülgen

konsa > zob > taş dordan, dordan /balk. dorden

konsantrasyon > kontsentratsiya > kontsentratsiya, cıyıv, cıyılıv

kontak > kontakt > kontakt

konut > postulat > postulat, aksioma

konveks > vıpuklıy > duḳur, tışına çıḳġan, tışına bügülgen

koordinat > koordinata > koordinatla

korozyon > korroziya > tot, tot boluv

kosinüs > kosinus > kosinus

koşut > parallel'nıy > parallel'…

kozmoloji > kosmologiya > kosmologiya (*duniyada bolġannı baylamlılıġını üsünden bilim*)

kromatik > ḫromatiçeskiy > ḫromatizmlik

kuram > teoriya > teoriya

kurultay > kongress > kongress

kuş bilimi > ornitologiya > ornitologiya (*zoologiyada ḳanatlılanı bilib küreşgen bölüm*)

kutur > diametr > diametr

külli > tselıy > sav

kültür > kul'tura > kul'tura, carıḳlılıḳ; kul'tura, bilimlilik, işlenmeklik; kul'tura, ösümlük

küp > kub > kub

küre > şar > şar

laboratuvar > laboratoriya > laboratoriya

litografya > litografiya > litografiya (1.*taşḫa kerekli zatnı cazıb, alay taş bla basmalav*; 2.*allay amal bla basmalanñan surat*; 3.*litografiya étivçü tseḫ*)

logaritma > logarifm > logarifm

lojik > logika > logika (1.*aḳıl étivçü formaları bla coruḳlarını üsünden ilmu*; 2.*oyum étivnü tüzü, durus oyla şıv*)

mahrut > konus > konus

manometre > manometr > manometr (*gazlanı, suvsun zatlanı basımın ölçelevçü pribor*)

mantık > logika > logika (1.*aḳıl étivçü formaları bla coruḳlarını üsünden ilmu*; 2.*oyum étivnü tüzü, durus oyla şıv*)

manyetik > magnitnıy > magnit…, magnitni

manyetik alan > magnitnoye pole > magnit pole

manyetizma > magnetizm > magnetizm (1.*magnitni kesine tartḫan ḫalı*; 2.*zatlanı magnit ḫallarını üsünden ilmu*)

matematik > matematika > matematika

matris > matritsa > matritsa (*éritib ḳuyarġa, basarġa étilgen tipografiyada cürügen keb*)

mayalanma > brojeniye > ḳozġalıv, ḳaynav

mebde > printsip > printsip, zakon, coruḳ; tutḫuç

mekanik > meḫanika > meḫanika (*zatlanı prostranctvoda cürügenlerini üsünden fizikanı bölümü; meḫanikanı zakonların caşavda ḫayırlandırıvnu üsünden meḫanikanı bölmesi*)

mekanizasyon > meḫanizatsiya > meḫanizatsiya étiv, proizvodstvonu maşina küçge buruv

menfi > otritsatelnıy > oġay degen, unamaġan, ḳabıl étmegen, keri urġan

merkez açı > tsentral'nıy ugol > ara müyüş

merkezkaç > tsentrobejnıy > ortasından tışına barġan, keri tartḫan

merkezkaç kuvvet > tsentrobejnaya sila > keri tartḫan küç

metafizik > metafizika > metafizika (zatlanı baylamlılıḳların, alada ḳarşçılıḳnı, türlenmeklikni, ösüvnü ésge almaġan dialektikaġa ḳarşçı oyumnu metodu)

metalürji > metallurgiya > metallurgiya (*avur promışlennostnu mağadan éritivçü bölümü*)
meteoroloji > meteorologiya > meteorologiya (*cerni atmosferasını üsünden ilmu*)
metraj > metraj > metraj (1.*bir zatnı uzunluğunu metr sanı*; 2.*bir üynü ploşçadını kvadrat metr sanı*)
metre > metr > metr
metre küp > kubiçeskiy metr, kubometr > kub metr, kubometr
mihrak > fokus > fokus (1.*kün ne da carıḳ tayaḳla linzadan ötüb cıyılġan cer, tokça*; 2.*linza bla ol toçkanı ortasını uzunluğu*; 3.*kartẖa alınñan zat açıḳ körünñen tokça*; 4.*irinley boşlağan cer*; 5.*orta, ara*)
mikron > mikron > mikron (*metrni milliondan biri*)
mil > milya > milya (*col uzunluḳnu ölçesi*)
miligram > milligramm > milligramm
milim > millimetr > millimetr
milimetre > millimetr > millimetr
milyar > milliard > milliard
milyon > million > million
mineroloji > mineralogiya > mineralogiya (*minerallanı üsünden ilmu*)
mistisizm > mistitsizm > mistitsizm (*mistikağa köre duniyanı din-idealist ẖalda añılavnu bir türlüsü*)
mitoloji > mifologiya > mifle, mifologiya
moleküler > molekulyarnıy > molekul…, molekullanı
moment > moment > kesek zamançıḳ, közüv, moment
mor ötesi > ul’trafioletovıy > ul’trafioletovıy tayaḳla
muhaddep > vıpuklıy > duḳur, tışına çıḳġan, tışına bügülgen
muvazi > parallel’nıy > parallel’…
müsavat > ravenstvo > teñlik; birçalıḳ
müseddes > şestiugolnıy > altımüyüş, altı müyüşlü
müselles > treugol’nik > üçmüyüş
müstehase > okamenelıy > taş kibik bolġan, taşẖa aylanñan

natüralizm > naturalizm > naturalizm (*19 ömürnü ékinçi carımında literatura bla iskusstvoda bolġan burjuaziyalı aġım*)

nazariyat > teoriya > teoriya

neden bilimi > priçinnost’ > sıltavluluķ, sebeblilik

negatif > otritsatel’nıy > oġay degen, unamaġan, ķabıl étmegen, keri urġan

negatif sayı > otritsatel’noye çislo > ters san (*alġan belgisi bolġan*)

nesnel > ob’yektivnıy > ob’yektiv (*optika pribornu al miyalası*)

nesnelcilik > ob’yektivizm > ob’yektivizm (*Marksizm-leninizmni duniyanı bolumuna klas baġa berivüne ķarşçı turġan burjuaziyanı idealistlik ideologiyası*)

nevroloji > nevrologiya > nevrologiya (*nerv sistemanı ém da anı avruvlarını üsünden ilmu*)

nısıf > polovina > carımı, cartısı; ortası, arası

nısıf kutur > radius > radius (*toġaynı bir toçkasından tsentrge tartılġan tüz sız ém da anı uzunluġu*)

nihilist > nigilist > nigilist (*nigilizmni tutḫan adam*)

nihilizm > nigilizm > nigilizm (1.*19-çu ömürnü 60-çı cıllarında Rossiyada türlü-türlü çınlı intelligentlede dvoryan obşçestvonu, krepostnoyluķnu keri urġan aġım*; 2.*çırt bir cuķnu, adetni caratmav*)

normatif > normativ > normativ (*normalanı körgüzgen tizme*)

nosyon > poznaniye > biliv, añılav, tüşünüv, tanıv

nötr > neytral’nıy > neytral’nıy

nötron > neytron > neytron (*atomnu yadrosunda élektro zaryadı bolmaġan kesekçik*)

numara > nomer > nomer

nükleer > [termo] yadernıy > yadronu, yadro…, yadrolu

objektif > ob’yektivnıy > ob’yektivlik, tışḫı, kerti, ḫaķ

objektivizm > ob’yektivizm > ob’yektivizm (*Marksizm-leninizmni duniyanı bolumuna klas baġa berivüne ķarşçı turġan burjuaziyanı idealistlik ideologiyası*)

observatuvar > observatoriya > observatoriya (*astronomiya, meteorologiya d. a. k. sınavla éterge caraşdırılġan üy*)

odak > tsentr > orta, ara

om > om > om (*içi bla barġan tokga zatnı ķarşçılıġını ölçesi*)

ondalık > desyatiçnıy > onluḳ

onluk > desyatok > on

ontoloji > antologiya > antologiya (*türlü-türlü avtorlanı çıġarmalarını, köbüsüne nazmularını cıyımdıġı*)

ordinat > ordinata > ordinata (*prostranstvoda toçkanı körgüzgen üç ölçeni biri*)

organik kimya > organiçeskaya ẖimiya > organikalıḳ ẖimiya

organizma > organizm > organizm (*canı bolġan zat ne da ösgen bir ẖans*)

ortak yaşama > simbioz > simbioz (*éki başẖa türlü organizmni birge caşaġanı*)

oval > oval > ḳıyılġanı

öğreti > doktrina > doktrina (*ilmu ne da filosofiya teoriya, sistema*)

öncül > posılka > iyiv, ciberiv; posılka

önerti > predposılka, osnovaniye > sebeb (*allından kerek şart*); tüb ẖuna, fundament, tamal /balk. murdor

özgül ağırlık > udel'nıy ves > udel'nıy ves (*zatnı suvġa köre avurluġu*)

öznel > sub'yektivnıy > énçi, kesi başına cetgen; can basẖan

parabol > parabola > parabola

paralel yüz > parallelepiped > parallelepiped

paralelkenar > parallelogramm > parallelogramm

parametre > parametr > parametr

pastorizasyon > pasterizatsiya > pasterizleşdirme (*aşarıḳ zatlanı issi étib, zaranlı mikrobların öltürüv*)

patent > patent > patent (*işlerge, satıv éterge érkinlik bergen ḳaġıt*)

patoloji > patologiya > patologiya (*adamnı, canıvarnı çarẖında avruvnu tintgen ilmu*)

payda > znamenatel' > znamenatel'

pedagoji > pedagogika > pedagogika (*üretgenni, oḳutẖannı üsünden ilmu*)

pesimizm > pessimizm > pessimizm, umutsuzluḳ, kölsüzlük

postulat > postulat > postulat, aksioma

pozitif > polojitel'nıy > polojitel'nıy, nol'dan köb (*+belgisi bolġan sanav*)

projeksiyon > proyektsiya > proyektsiya (1.*zatlanı ploskostẖa suratların salıv*; 2.*suratnı ékranña ullu étib tütürüv*)

proletarya > proletariat > proletariat

psikiyatri > psiḫiatriya > psiḫiatriya (*mıyı avruvlanı, alanı baġıvnu üsünden ilmu*)

psikoloji > psiḫologiya > psiḫologiya (*psiḫika protsessleni zakonlarını, ösüvlerini, formalarını üsünden ilmu*)

radikalizm > radikalizm > radikalizm (*demokratiyalıḳ reformalanı burjuaziyalı ḳral uşatḫan ḫalda étivnü izlegen burjuy politika aġım*)

radyasyon > radiatsiya > radiatsiya

radyoaktif > radioaktivnıy > radioaktiv, radioaktivli

rakam > tsifra > tsifr, tarḫ, san

rasyonalizm > ratsionalizm > ratsionalizm (1.*duniyada bolġan zatnı bilirge madar bardı degen filosofiyalıḳ iynam, adamnı añını uçsuz-ḳıyırsız küçüne tolu bazıv*; 2.*bilivnü teoriyasında bilim sıñar adamnı añısından çıġadı degen napravleniye*)

rasyonel > ratsional'nıy > ratsional'nıy, oyumlu; ratsionallı

riyaziye > matematika > matematika

ruh bilimi > psiḫologiya > psiḫologiya (*psiḫika protsessleni zakonlarını, ösüvlerini, formalarını üsünden ilmu*)

sağın bilimler > toçnıye nauki > tuvra ilmula (*matematikaġa tamallannan ilmula*)

sağlık bilgisi > gigiena (nauka) > gigiena (*savluḳnu saḳlar üçün étilgen madarlanı tintgen ilmu; savluḳnu saḳlar üçün étilgen madarla*)

sanal > mnimıy > bolmaġan, kölge kelgen, közge körünñen

santigrat > gradus > gradus

santimetre > santimetr > santimetr (1.*metrni cüzden biri*; 2.*santimetrlege bölünñen ölçelevçü lineyka, lenta*)

santrifüj > tsentrobejnıy > ortasından tışına barġan, keri tartḫan

sayı > çislo > san

sayımlama > statistika > statistika (*ḫıysab étiv, tergeb sanın biliv*)

sayısal > çislennıy > sanını, sanı bla

sekiz > vosem' > segiz

sekizinci > vos'moy > segizinçi

sekizli > vos'myorka > segiz; segizinçi; segizça

seksen > vosemdesyat > seksen, tört cıyırma

sektör > sektor > sektor, bölüm

semantik > semantika > semantika, maġana

sentez > sintez > sintez (1.*zatnı uvaḳlamay, savlay tintgen ilmu col*; 2.*ẖimiyalıḳ zatlanı reaktsiyanı küçü bla bir birine ḳoşub cañı zatla çıġarıv*)

ses bilimi > fonetika > fonetika (*til ilmunu tavuşlanı tintgen bölümü*)

ses dalgaları > zvukovaya volna > tavuş tolḳun

seselim > rezonans > rezonans, küçeyiv, küçlü boluv, igi éşitiliv

sıfır > nul’, nol’ > nol’

sığa > yomkost’ > yomkost’, sıyınñanı, kirgeni, içini ulluluğu

sıklet > tyajest’ > avurluḳ

silindir > tsilindr > tsilindr

simetri > simetriya > simmetriya (*bir zatnı éki kesegi ortasından éki canına teñ tüşgenleri*)

sinir bilimi > nevrologiya > nevrologiya (*nerv sistemanı ém da anı avruvlarını üsünden ilmu*)

sismoloji > seysmologiya > seysmologiya (*geologiya ilmuda cer tebrenivnü üsünden bölüm*)

sistem > sistema > sistema, nizam, coruḳ

sistematik > sistematiçeskiy > sistem bla, nizam bla, coruḳ bla, toẖtavsuz, ẖaman

sosyoloji > sotsiologiya > sotsiologiya (*obşçestvonu, anı ösüvünü üsünden ilmu*)

soya çekim > nasledstvennost’ > nasledstvennost’, balaġa köçüv, atadan keliv

soyut sayı > otvleçyonnoye çislo > ölçesiz san

sözlük bilimi > leksikologiya > leksikologiya (*til ilmunu leksikanı üsünden bölümü*)

stilistik > stilistika > stilistika (*söleşivnü stilini, stillerini üsünden oḳuv*)

su bilimi > gidrologiya > gidrologiya (*cer şarnı suv basıb turġan cerlerini ém da tabiġatda suvnu aylanıvunu üsünden ilmu*)

süredurum > inertnost’ > calḳavluḳ, tirisizlik, muẖolluḳ

şekil > forma > forma

takım > razryad > tuḳum, ḳavum

taksim > deleniye > üleşiv, bölüv

tam bölen > delitel’ > üleşivçü

tam sayı > tseloye çislo > sav san

tanjant > tangens > tangens

tannanlık > rezonans > rezonans, küçeyiv, küçlü boluv, igi éşitiliv

tanrı bilimi > teologiya > teologiya (*dini, allaḫnı üsünden dinçileni aytḫanları*)

tarh > vıçitaniye > alıv, ḳoratıv

tarih > istoriya > istoriya

tartıl > vesovoy > çegilib satılġan

tasnif > raspredeleniye > bölüv, üleşiv

taşıl bilimi > paleontologiya > paleontologiya (*duniyadan ḳuruġan canıvarlanı, ḫanslanı ḳazılıb tabılġan zatlarından bilivçü ilmu*)

tazyik > davleniye > basım, davleniye

tecrübe > opıt, eksperiment > opıt, sınam, éksperiment

tecrübi > opıtnıy > sınamlı, usta, opıtlı

teğet > tangens > tangens

tekâmül > evolyutsiya > evolyutsiya, ösüv, türleniv

teknik > teḫnika > teḫnika

teknoloji > teḫnologiya > teḫnologiya, coruḳ

teknolojik > teḫnologiçeskiy > teḫnika…, teḫnikalıḳ

temessül > assimilyatsiya > assimilyatsiya étiv, kesiñe uşaş étiv, kesiñça étiv

tenazur > simmetriya > simmetriya (*bir zatnı éki kesegi ortasından éki canına teñ tüşgenleri*)

teoloji > bogosloviye > bogosloviye, din oḳuv

teorem > teorema > teorema

teori > teoriya > teoriya

teorik > teoretiçeskiy > teoriya bla, teoriya canından, teoriyaġa köre

tepkime > reaktsiya > reaktsiya

termonükleer > termoyadernıy > termoyadro reaktsiya

tez > tezis > tezis (*dokladnı, lektsiyanı zatnı ḳısḫa berilgen baş oylarını biri*)

titreşim > vibratsiya > vibratsiya, ḳaltırav

ton > tonna > tonna (*miñ kilogramm*)

toplam > summa > summa, sanı, ḳoşub çıḳġanı

toprak bilimi > poçvovedeniye > poçvovedeniye (*cerni baş ḳatını üsünden ilmu*)

toput > osadok > çökgeni, tübüne çökgeni

tortu > osadok > çökgeni, tübüne çökgeni

töre bilimi > etika > namıs, étika

trigonometri > trigonometriya > trigonometriya

trigonometrik > trigonometriçeskiy > trigonometriya…, trigonometriyalıḳ

trilyon > trillion > trillion (*müñ milliard*)

turgor > vzdutiye > köbüv

tüm sayı > sostav > ḳuralġanı, ḳuramı, sostav

tür > poroda, rod, sort > tuḳum, zavod, poroda; tuḳum; sort, tuḳum

ultraviyole > ul’trafioletovıy > ul’trafioletovıy tayaḳla

ulum > nauka > ilmu

uzay geometri > stereometriya > stereometriya

uzunluk ölçüsü > metr > metr

uzvi > organiçeskiy > organikalıḳ

uzvi kimya > organiçeskaya ḫimiya > organikalıḳ ḫimiya

üç > tri > üç

üç düzlemli > mnogogrannıy [ugol] > köb ḳabırġalı müyüş

üçgen > treugol’nik > üçmüyüş

üçüncü > tretiy > üçünçü

vargı > zaklyuçeniye, vıvod > aḫırı, artı; çıġarıv

varsayım > gipoteza > gipoteza (*sınalmaġan zatlanı üsünden ilmu oyum*)

varyasyon > variatsiya > türleniv

vat > vatt > vatt

veri > dannıye > bolumnu (*ili* ḫıysabnı) körgüzgen zatla

volt > vol’t > vol’t

yaklaşık değer > priblizitel’no > cuvuḳ, çaḳlı, ḳaram bla

yanay > profil’ > canından körünüşü

yapı bilimi > morfologiya > morfologiya

yarı gölge > poluten’ > mutḫuz kölekke

yarıçap > radius > radius (*toġaynı bir toçkasından tsentrge tartılġan tüz sız ém da anı uzunluġu*)

yarım daire > polukrug > carım toġay, toġaynı cartısı

yarım doğru > luç > tayaḳ, carıḳ, luç

yarım küre > poluşariye > carım şar

yasa > zakon > zakon, coruḳ

yatay > gorizontal'nıy > gorizontal'…

yedi > sem' > ceti

yedinci > sed'moy > cetinçi

yer bilimi > geologiya > geologiya (*cerni baş ḳatını ḳuralġanın, baylıġın, istoriyasın tintivçü ilmu*)

yer değiştirme > perestanovka (çlenov) > başḫa cerge salıv, köçürüv (*bir cerden bir cerge*)

yer ölçümü > geodeziya > geodeziya (*cerni formasın tintivçü, ulluluġun ölçelevçü ilmu*)

yetmiş > sem'desyat > cetmiş, üç cıyırma bla on

yetmişinci > semidesyatıy > cetmişinci

yıldız bilimi > astronomiya > astronomiya

yirmi > dvadtsat' > cıyırma

yirminci > dvadtsatıy > cıyırmançı, cıyırmadan biri

yöntem > metod > metod, col, coruḳ, amal

yüz > sto > cüz

yüzey > poverḫnost' > üs, üsü, başı; baş ḳatı, tışı

yüzeysel > poverḫnostnıy > baş…, uçḫara

yüzüncü > sotıy > cüzünçü

zaman bilimi> ḫronologiya > ḫronologiya (*istoriya ilmuda bola kelgen işleni bolġan zamanlarına köre bir biri ızından tiziv*)

zincirleme tepkime > tsepnaya reaktsiya > toḫtavsuz barġan reaktsiya

zooloji > zoologiya > zoologiya

26. Eğitim:

akademi > akademiya > akademiya (*ullu ilmu uçrejdeniye*); (*ullu oḳuv, bilim bergen cer*)
ansiklopedi > entsiklopediya > éntsiklopediya (*bilimden, anı bir bölümünden ẖapar bergen, sözlük ẖalda étilgen kitab*)
ara sınav > viza > viza (1.*ḳulluḳçu adamnı dokumentge cazġan belgisi*; 2.*kelirge, keterge, üsü bla öterge ḳralnı pravitel'stvosundan berilgen érkinlik*)
ayırtman > ekspert > ékspert (*davlu, ḳıyın işlege ḳaravçu spetsialist*)
ayırtmanlık > ekspertiza > ékspertiza (*ékspertleni bir işni süzüb, anı bolumun añılar üçün ḳaravları*)
bilgilik > znak, primeta, metka > belgi, tamġa; ışan, belgi; belgi, tamġa, én
cep sözlüğü > karmannıy slovar' > gitçe sözlükçük
çömez > uçenik > uçenik, soẖta, oḳuvçu; şekirt
darülfünun > universitet > universitet
dekan > dekan [fakulteta] > dekan (*vuzlada fakul'tetni tamadası*)
ders > lektsiya > lektsiya
dershane > klass > klass
dersiam > duẖovnoye litso > dini adamı
derslik > klass > klass
diploma > diplom > diplom
doçent > dotsent > dotsent (*ullu oḳuv zavedeniyelede oḳutuvçunu alim atı*)
doktora > doktorskaya dissertatsiya > doktorluḳ dissertatsiya
dönem > period > közüv, zaman /balk. keziv
eğitbilim > pedalogika > pedalogika (*üretgenni, oḳutẖannı üsünden ilmu*)
eğitici > pedagog > pedagog, ustaz, uçitel'
eğitim > obuçeniye > oḳutuv, üretiv
eğitim enstitüsü > pedagogiçeskiy institut > pedagogik institut
eğitim kurumu > pedagogiçeskiy institut > pedagogik institut
eğitimci > pedagog > pedagog, ustaz, uçitel'
eğitimsiz > neobrazovannıy > caẖil, ḳarañı, oḳuvsuz

eğitmen > pedagog > pedagog, ustaz, uçitel’

eğitsel > vospitatel’nıy > üretiv…, üretgen, işlegen

eleme sınavı > otboroçnıy (konkursnıy) ekzamen > konkurs ékzamenle

enstitü > institut > institut

etüt > etyud > étyud, éskiz

fakülte > fakul’tet > fakul’tet

final > final > final

formasyon > formatsiya > formatsiya

gündüzlü > uçenik, şkol’nik > uçenik, soḫta, oḳuvçu; şekirt; uçenik, soḫta, oḳuvçu, şkolçu

harç > rasḫod > coyuv, ḳoratıv

hoca > uçitel’ > uçitel’, ustaz, oḳutuvçu

hocalık > uçitel’stvo > uçitellik étiv, ustazlıḳ

ıttıla > osvedomlyonnost’ > ḫaparlılıḳ, bilimlilik

imtihan > ekzamen > ékzamen, sınav

iptidai > naçal’nıy > başlanñıç

iptidai mektep > naçal’naya şkola > başlanñıç şkol

karne > zapisnaya knijka > zapisnoy knijkaçıḳ

seminer > seminar > seminar

sınav > ekzamen > ékzamen, sınav

sınıf > klass > klass

sormaca > anketa > anketa

soru > vopros > soruv, vopros

sömestir > semestr > semstr (*institutlada ém da teḫnikumlada oḳuv cılnı cartısı*)

staj > staj > staj (*işlegen cıllarını sanı*)

stajyer > stajyor > stajyor, ürene turġan adam

stajyerlik > stajirovka > stajirovka, ürene turuv, iş bla şaġrey boluv

sunuş > [pis’mennoye] predstavleniye, raport, doklad > tanışdırıv, tanıtıv; raport (*ḫapar aytıv, bildiriv, belgili étiv*), doklad

supara > bukvar’> bukvar’, élible

şakirt > uçenik > uçenik, soḫta, oḳuvçu; şekirt

şehadetname > svidetel’stvo > şaġatlıḳ

şube > otdeleniye, otdel > bölüm, bölme

şûra > sovyet > sovyet

tabiat bilgisi > yestestvoznaniye > yestestvoznaniye, tabiġat ilmula (*biologiya, botanika, zoologiya d. a. k.*)

tahsil > obrazovaniye > oḳuv beriv, oḳutuv; oḳuv, bilim

takdirname > poḫval’naya gramota > maḫtav gramota

talebelik > uçeniçestvo > uçeniklik, saḫtalıḳ, oḳuvçuluḳ; şegirtlik

talim > obuçeniye, uçeniye > oḳutuv, üretiv, oḳuv, üreniv

tasdikname > udostovereniye, svidetel’stvo > udostovereniye, ḳaġıt; şaġatlıḳ

tedris > prepodavaniye > ders beriv, oḳutuv

tedrisat > obuçeniye, prepodavaniye > oḳutuv, üretiv, oḳuv, üreniv; ders beriv, oḳutuv

teknik okul > teḫnikum > teḫnikum (*spetsialistle ḫazırlaġan orta şkol*)

terbiye > obuçeniye > oḳutuv, üretiv

terbiyeci > pedagog > pedagog, ustaz, uçitel’

teşekkürname > poḫval’naya gramota > maḫtav gramota

tilmiz > uçenik > uçenik, soḫta, oḳuvçu; şekirt

tilmizlik > uçeniçestvo > uçeniklik, saḫtalıḳ, oḳuvçuluḳ; şegirtlik

ünite > çast’ > bölüm, bölme

üniversite > universitet > universitet

vize > viza > viza (1.*ḳulluḳçu adamnı dokumentge cazġan belgisi*; 2.*kelirge, keterge, üsü bla öterge ḳralnı pravitel’stvosundan berilgen érkinlik*)

vize sınavı > viza > viza (1.*ḳulluḳçu adamnı dokumentge cazġan belgisi*; 2.*kelirge, keterge, üsü bla öterge ḳralnı pravitel’stvosundan berilgen érkinlik*)

yarıyıl > semestr > semstr (*institutlada ém da teḫnikumlada oḳuv cılnı cartısı*)

yoklama > proverka > tintiv, tintib ḳarav, ḳarav, tergev, sınav, sınab biliv

yüksek tahsil > vısşeye obrazovaniye > ullu oḳuv

yüksekokul > vısşaya şkola > ullu şkol

yükseköğretim > vısşeye obrazovaniye > ullu oḳuv

27. Güzel sanatlar:

armoni > garmoniya > garmoniya (*muzıkanı teoriyasında kompozitsiyanı tavuşların tüz tizivnü üsünden bölüm*)
ağlatı > tragediya > tragediya (*köbüsüne geroyu ölüb boşalġan drama çıġarma*)
akademik > akademiçeskiy > akademiya…, akademiyalı
akordeon > akkordeon > akkordeon
akordeoncu > akkordeonist > akkordeonist, akkordeonçu
akordeon > akkordeon > akkordeon
akordu bozuk > rasstroyennıy > ḳurulġanı buzulġan, buzulġan
akort > akkord > akkord (*bir birine kelişgen talay muzıka tonu birden tavuş étdiriv*)
akortsuz > rasstroyennıy > ḳurulġanı buzulġan, buzulġan
akrobasi > akrobatika > akrobatika (*usta gimnast, tsirk gimnastikanı ustası*) /balk. gepsorḳa
akvarel > akvarel' (kartina) > akvarel' (1.*suv bla caraşdırılġan boyavla*; 2.*allay boyavla bla salınñan surat*)
alto > al't > al't (1.*bazıḳ tişirıv ne da sabiy avaz*; 2.*skripkadan ulluraḳ muzıka instrument*)
ansambl > ansambl' > ansambl' (1.*sav zatnı keseklerini bir birine ariv caraşıvları, kelişivleri*; 2.*bir kollektiv bolub işlegen artistle*)
antrakt > antrakt > antrakt (*kontsertni ne da spektaklni arasında bölünüv*)
armonik > garmonika > ḳobuz
artçı > ar'yergard > ar'yergard (*askerni artında barġan bölegi*)
arya > ariya > ariya (*köbüsüne operada bir adam orkestrni éjivü bla cırlarġa étilgen vokal çıġarma*)
balalayka > balalayka > balalayka, ḳıl ḳobuz
bale > balet > balet
bando > orkestr > orkestr
bar havası > pesnya > cır
bariton > bariton > bariton (*cırda érkişi avaznı bir türlüsü*)
bası > peçataniye > basmalav, basmaġa uruv

basso > bas > bas (1.*bazıḳ érkişi avaz*; 2.*duḫovoy muzıka instrument*)

bekar > bekar > bekar (*notanı maġanasın ornuna salġan belgi*)

belgesel film > dokumental'nıy fil'm > kerti bolġan işleni üsünden fil'm

beste > melodiya; muzıka > maḳam, küv, melodiya; muzıka

beti > forma; figura > ḫal, tür, forma, matal; figura

betili > obraznıy > suratlaġan, obrazlı

beyaz perde > ekran > ékran (*kinofil'm körgüztülgen keñ aḳ geten ne da aḳ sürtülgen ḳabırġa*)

bombardon > tuba > tuba (*ürüb soġulġan muzıka instrumentni bir türlüsü*)

borazan > trubaç > trubaç, trubaçı, sıbızġıçı

canlı model > naturşçik > naturaçı (*kesine ḳaratıb surat saldırıvçu*)

caz > djaz > caz (*orkestr*)

cazbant > djaz > caz (*orkestr*)

çalgı > muzıkal'nıy instrument > muzıka instrument

çalpara > kastan'yetı > ḫarsla

çifte nağra > litavrı > litavrala (*ḳaġılıvçu muzıka instrument*)

çinkografi > tsinkografiya > tsinkografiya (*tipografiyada tsinkden klişe étiv amal ém da alay étivçü tseḫ*)

çizgi resim > kontur > avana, ḳaraldı, surat, sıfat, kontur

desen > risunok, ornament > surat, oyuv; oyuv, ornament (*grafikalıḳ, skul'pturalıḳ d. a. k. surat*)

ditiramp > difiramb > kereksiz (*ili* artıḳ) maḫtav

diyez > diez > diez (*tavuşnu carım tonña költürtgen belgi*)

dizem > poryadok, usroystvo > mizam, coruḳ /balk. nizam

dizi > gamma > gamma (*bir biri ızından bazıḳġa ne da iñiçkege barġan tavuşla*)

do > do (nota) > do (*muzıka gammanı tavuşu ém da anı birinçi notası*)

doğaçlama > improvizatsiya > improvizatsiya (*ḫazırlanmaġanlay söleşiv, cır, nazmu étiv*)

dokümanter > dokumental'nıy > dokument…; dokument bla begitilgen, dokumentlik

döner sermaye > oborotnıy kapital > oborotdaġı (*ili* cürügen) kapital

dörtlü > kvartet > kvartet (1.*tört tavuş cırlarġa ne da tört muzıka instrument soġarġa cazılġan cır, maḳam, tartıv*; 2.*tört muzıkantdan ne da cırçıdan ḳuralġan ansambl’*)

dörtlük > çetvert’ > törtden biri, tört étib biri

dram > drama > drama (*stsenada oynar üçün cazılġan literatura çıġarma*)

dramatik > dramatiçeskiy > drama…, dramanı

dublör > dublyor > dublyor (*spektakl’de bir rol’nu oynavçu éki artistni biri*)

durgu > pauza > pauza, bölünüv, toḫtav

duvar resmi > freska > freska, ḳabırġa surat

duyarlık > sentimental’nost’ > kereksiz cumuşaḳlıḳ, cuḳa cüreklilik, cizgilik

düzen > garmoniya, akkord > garmoniya (*muzıkanı teoriyasında kompozitsiyanı tavuşların tüz tizivnü üsünden bölüm*); akkord (*bir birine kelişgen talay muzıka tonu birden tavuş étdiriv*)

efekt > effekt > efekt, tamaşa étivçü zat

ekran > ekran > ékran (*kinofil’m körgüztülgen keñ aḳ geten ne da aḳ sürtülgen ḳabırġa*)

ekspozisyon > ekspozitsiya > ekspozitsiya (1.*literatura ne da muzıka çıġarmada aytıllıḳ süjetni allındaġı bolumnu körgüzgen kiriş bölüm*; 2.*ḫalḳġa körgüzürge salınñan zatlanı tizilgenleri*)

enstrüman > instrument > instrument, kerek, iş kerek

erganun > organ > organ (*muzıka instrumentni bir türlüsü*)

eser > proizvedeniye > çıġarma, proizvedeniye

estamp > estamp > éstamp (*basmalanñan zatnı ottiski*)

estet > estet > éstet, arivluḳnu (*ili* aybatlıḳnı) süygen; éstetizmge tartḫan

eşlik > soprovojdeniye, akkompanement > éjiv, éjiv étiv; akkompanement (*cırġa muzıka instrument bla éjiv étiv*)

etkenlik > deystvennost’, effektivnost > caravluluḳ, bolumluluḳ, küçlülük, ötgürlük; éffektlilik, éffekt beriv, maġanalılıḳ, paydalılıḳ, ḫayırlılıḳ

ezgi > melodiya, napev > maḳam, küv, melodiya; maḳam

fa > fa > fa (*do-dan başlanñan muzıka gammanı törtünçü tavuşu ém da anı notası*)

fa anahtarı > basovıy klyuç > bas klyuç

facia > tragediya > tragediya (*köbüsüne geroyu ölüb boşalġan drama çıġarma*)

fagot > fagot > fagot (*muzıka instrumentni bir türlüsü*)

fanfar > duḫovoy orkestr > duḫovoy orkestr

fantezi > fanteziya > fantaziya (*improvizatsiya étilgen muzıka çıġarma*)

fars > fars > fars, uşağıvsuz komediya

fasıl > akt > akt (*éki antraktnı arasında bolġan p'esanı bir kesegi*)

fasıl heyeti > orkestr > orkestr

festival > festival' > festival'

fifre > fleyta > fleyta (*muzıka instrument*)

figür > figura > figura

filarmoni > filarmoniya > filarmoniya (*muzıka iskusstvonu cayarġa, ösdürürge deb ķuralġan uçrejdeniye ne da obşçestvo*)

film > fil'm > fil'm, kino

final > final > final (*muzıka çıġarmanı, operanı bir atkını art kesegi*)

fokstrot > fokstrot > fokstrot (*tepsevnü bir türlüsü*)

fonograf > fonograf > fonograf (*tavuşnu cazıvçu ém da ızına aytıvçu pribor*)

fortepiano > forte'piyano > fortep'yano

fotoğraf > fotografiya > fotografiya, surat (*ili* kart) alıv

fotoğraf makinesi > fotoapparat > fotoapparat

fotoğrafçı > fotograf > fotograf, suratçı, surat (*ili* kart) alıvçu

fotoğrafçılık > fotografiya > fotografiya, surat (*ili* kart) alıv

fresk > freska > freska, ķabırġa surat

gam > gamma > gamma (*bir biri ızından bazıķġa ne da iñiçkege barġan tavuşla*)

garami > liriçeskiy > lirika…, lirikalı

gerilim > napryajyonnost', natyanutost' > tiklik, tartışlıķ; tiklik, ayrılıķ, suvuķluķ, tatıvsuzluķ

gezinti > passaj > pasaj (*muzıka çıġarmanı notaları bir biri ızından ceñil avşunñan kesegi*)

giriş > uvertyura > uvertyura (1.*orkestrġa cazılġan muzıka çıġarma*; 2.*opera d. a. k. teatrda soġulġan zatlanı al kesekleri*)

gitar > gitara > gitara

gonk > gong > gong

gölge > ten' > kölekke

görüntü > izobrajeniye > surat

gösteri > pokaz, demonsratsiya > suratlav, körgüzüv

grafik > grafik > grafik

gramofon > grammofon > grammofon

gravür > gravüra > gravüra (*gravör ḳazıb salġan oyuv, surat*)

grotesk > grotesk > grotesk (*iskusstvoda ḫılikkelik, külkülük ḫalda cazılġan çıġarma*)

güfte > libretto > libretto (*opera degença ullu muzıka çıġarmanı söz teksti*)

güldürü > komediya > komediya (*maġanası külkülü p'essa*)

hanende > pevets, pevitsa > cırlavçu, cırçı; cırçı, nazmuçu; cırlavçu tişirıv

haraşo > russkaya > orus tepsev

harmoni > garmoniya > garmoniya (*muzıkanı teoriyasında kompozitsiyanı tavuşların tüz tizivnü üsünden bölüm*)

harp > arfa > arfa (*üç müyüşlü zugul ramkaġa uşaġan ḳıl ḳobuz*)

hava > melodiya, napev > maḳam, küv, melodiya; maḳam

hayal > tenevoy, teatr > kölekke…, salḳın; teatr

hayal oyunu > tenevoy, teatr > kölekke…, salḳın; teatr

heykel > skul'ptura > skul'ptura (1.*taşdan, aġaçdan, metalldan surat étivçü iskusstvo*; 2.*ol iskusstvonu çıġarmaları*)

hirfet > remeslo > remeslo, sanaġat, ustalıḳ

ıstampa > peçat > muḫur, peçat'

ıstampa resim> gravüra > gravüra (*gravör ḳazıb salġan oyuv, surat*)

ışık aynası > reflektor, projektor > reflektor (1.*teleskopda çuñur küzgünü bir türlüsü*; 2.*carıḳnı tayaḳların kerekli cerge buruvçu çuñur küzgü*); projektor

icra > ispolneniye > tolturuv; tolturuv, étiv

iğne ardı > stroçka > iyne ız, tigilgeni

ikili > duet > duet (1.*éki instrumentge ne da tamaḳġa cazılġan muzıka çıġarma*; 2.*éki tamaḳ bla cırlav, soġuv*)

illüstrasyon > illyustratsiya > illyustratsiya, suratla caraşdırıv

isfenks > sfinks > sfinks (*adam başlı aslanı taş suratı*)

işleme > vışivka > oyuv (*ili* kanıva) tigiv

kalemkâr > gravör > gravör, oyuv salıvçu (*ḳatı zatlaġa*)

kaligrafi > kalligrafiya > ariv ẖat, çemer cazıv

kamera > [kino]kamera > kamera

kanaviçe > kanva > kanva (*üsüne oyuvla tigilivçü cuḳa, teşikli ḳumaç*)

kanon > kanon > coruḳ, kanon

kantat > kantata > kantata (*köb adam cırlavçu ḳuvanç cır*)

kanto > pesnya > cır

kanun > kodeks > kodeks; belgili coruḳla

kanuni > muzıkant > muzıkant, muzıkaçı

kartela > lotereynıy bilet; afişa > lotereya bilet; afişa (*spektaklle, kontsertle, lektsiyala bolluḳlarını üsünden bildiriv*)

karton > karton > karton, ḳatı ḳağıt

kastanyet > kastan'yetı > ẖarsla

keman > skripka > skripka

keman yayı > smıçok > smıçok, ḳıl caya

kemane > smıçok > smıçok, ḳıl caya

kitara > gitara > gitara

klasik > klassiçeskiy > bek alamat, klassika…, klassikalıḳ

klavye > klaviatura > tiyekleri, klaviatura

kol başı > golova kolonnı > kolonnanı allı

komedi > komediya > komediya (*maġanası külkülü p'essa*)

komedya > komediya > komediya (*maġanası külkülü p'essa*)

konçerto > kontsert > kontsert

konser > kontsert > kontsert

konservatuvar > konservator > konservator (*reaktsion konservativ politika partiyanı çleni*)

kontralto > kontral'to > kontral'to (1.*ém bazıḳ tişirıv avaz*; 2.*allay avazlı cırçı tişirıv*)

kontrbas > kontrabas (muzıkal'nıy instrument) > kontrabas (*ém bazıḳ tavuşlu muzıka instrument*)

kopya > kopiya > kopiya (*bir zatẖa ḳarab tamam aña uşaş étilgen zat*)

koro > ẖor > ẖor (*talay adam birden cırlav*)

kök > kolok (strunnogo muzıkal'nogo instrumenta) > kolok, tartdırıvçu

ksilofon > ksilofon > ksilofon (*ḳaġılıb soġulġan muzıka kerek*)

kuartet > kvartet > kvartet (1.*tört tavuş cırlarġa ne da tört muzıka instrument soġarġa cazılġan cır, maḳam, tartıv*; 2.*tört muzıkantdan ne da cırçıdan ḳuralġan ansambl'*)

kukla > kukla > ginci

kukla tiyatrosu > kukol'nıy teatr > ginci teatr

kuple > kuplet > kuplet

kuyruklu piyano > royal' > royal'

la > lya > lya (*do-dan başlannan muzıka gammanı altınçı tavuşu ém da anı notası*)

laterna > şarmanka > ḳobuz, şarmanka, burulub soġulġan ḳobuz

laytmotif > leytmotiv > leytmotiv, baş maḳam; baş tema

libretto > libretto > libretto (*opera degença ullu muzıka çıġarmanı söz teksti*)

loca > loja > loja (*bir kesek adam olturурça bölünüb étilgen orun*)

majör > major, dur > major (*carıḳ maḳamġa caraşẖan muzıkalıḳ lad*)

mandolin > mandolina > mandolina

marş > marş > marş

mehter > muzıkant > muzıkant, muzıkaçı

melodi > melodiya > maḳam, küv, melodiya

meşher > vıstavka > vıstavka, körgüztme

mızıka > muzıka > muzıka

mimik > mimika > mimika, köz-ḳaş, érin ḳımıldatıb bildiriv

minyatür > miniatyura > miniatyura (*gitçe, aybat étilgen surat*)

model > model > maket, model'

monolog > monolog > monolog

mozaik > mozaika > mozaika (1.*türlü-türlü betli taşladan, miyaladan, miyalaladan degença tsementge tizib surat salıv*; 2.*allay surat salırġa ustalıḳ*)

muganni > pevets > cırlavçu, cırçı

musiki > muzıka > muzıka

müsamere > veçernika > veçernika, keçegi toy

müzik > muzıka > muzıka

nağme > nota > nota

nakarat > pripev > pripev (*cırnı ẖar kupletinden sora türlenmey aytılġan kesegi*)

nakkare > litavrı > litavrala (*ḳaġılıvçu muzıka instrument*)

natürmort > natürmort > natürmort (*cansız zatlanı suratı*)

neva > motiv, melodiya > maḳam; maḳam, küv, melodiya

ney > trostnik, kamış > trostnik, ḳamiş

nota > nota > nota

nümayiş > demonsratsiya > demonsratsiya; körgüzüv

oda müziği > kamernaya muzıka > kameralıḳ muzıka

oditoryum > auditoriya > auditoriya (1.*içinde lektsiyala, dokladla étilivçü mekyam*; 2.*lektsiyaġa, dokladḫa tıñılaġanla*)

oktav > oktava > oktava (*diatonika gammanı sanalıb başlaġandan segizinçi tiyegi ém da alanı aralarındaġı interval'*)

opera > opera > opera

operet > operetta > operetta

org > organ > organ (*muzıka instrumentni bir türlüsü*)

orkestra > orkestr > orkestr

pandomim > pantomima > pantomima (*teatrda köz-ḳaş, ḳol-baş bla añılatıvçu spektakl'*)

partisyon > partitura > partitura (1.*köb avazlı muzıka çıġarmanı bütev partiyaları*; 2.*allay çıġarmanı notaları cazılġan kitab*)

peşrev > prelyudiya > prelyudiya (1.*muzıka çıġarmanı al kesegi*; 2.*köbüsüne fortep'yanoda soġulġan muzıkalıḳ p'esa*)

polka > pol'ka > pol'ka (*tepsevnü bir türlüsü*)

potpuri> popurri > popurri (*ḫalḳġa belgili maḳamlanı birer keseginden ḳuralġan muzıkalı p'esa*)

poz > eksponirovat' > körgüzürge salırġa, éksponat éterge

program > programma > programma

prömiyer > prem'yora > prem'yera (*teatrda spektakl'nı birinçi körgüzüv*)

rakkas > tantsor > tepsevçü

reji > rejissyor > rejissyor, salıvçu (*teatrda kinoda postanovkanı ḫudojestvoluḳ tamadası*)

repertuvar > repertuar > repertuar (1.*bir teatrda, oynalġan p'esala, muzıkalıķ proizvedeniyele*; 2.*bir artist oynaġan pol'la*)
resim > risunok > surat; oyuv
ritim > ritm > ritm, nizamda étiliv, birça közüvleniv, bir küyde boluv
rol > rol' > rol'
romantik > romantik > romantik (1.*romantizmge avġan cazıvçu*; 2.*aşḫı muratla, umutla bla çapırılıb caşaġan adam*)
rötuş > retuş' > retuş' (*suratlanı, fotonegativleni tuş' bla caraşdırıv*)
sahne > stsena > stsena
sanat > iskusstvo > iskusstvo; ustalıķ, çemerlik
sanat eseri > proizvedeniye iskusstva > iskusstvonu çıġarması
sanat okulu > remeslennoye uçilişçe > sanaġat uçilişçe
sanatçı > remeslennik > remeslennik, sanaġatçı, usta
sanatkar > remeslennik > remeslennik, sanaġatçı, usta
senarist > stsenarist > stsenariy cazıvçu, stsenarist, stsenariyçi
senaryo > stsenariy > stsenariy (*kinoda körünnük zatla tolusu bla cazılġan literatura çıġarma*)
senaryocu > stsenarist > stsenariy cazıvçu, stsenarist, stsenariyçi
senfoni > simfoniya > simfoniya (*orkestrge deb cazılġan ullu muzıka çıġarma*)
senfonik > simfoniçeskiy > simfoniya…
serenat > serenada > serenada (*muzıka çıġarmanı bir türlüsü*)
sergi > vıstavka > vıstavka, körgüztme
sergi salonu > vıstavoçnıy zal > vıstavka étivçü üy
sergievi > vıstavoçnıy zal, galereya > vıstavka étivçü üy; galereya (*mekyamnı içinde işlenñen uzun balkon*)
sinema > kino > kino
sinema sanatçısı (artisti) > kinoaktyor > kinoaktyor (*kinoda oynavçu artist*)
sol anahtarı > skripiçnıy klyuç > skripka klyuç
solist > solist > solist (*kesi cañız tepsevçü ne da cırlavçu artist*)
solo > solo > solo (*bir adam cırlar üçün ne da bir instrument soġar üçün cazılġan muzıka çıġarma*)

solocu > solist > solist (*kesi cañız tepsevçü ne da cırlavçu artist*)

sonat > sonata > sonata (*muzıka çıġarmanı bir türlüsü*)

soprano > soprano > soprano (*ém nazik tişirıv avaz*)

sözlü film > zvukovoy fil'm > söleşgen fil'm

sözsüz oyun > pantomima > pantomima (*teatrda köz-ḳaş, ḳol-baş bla añılatıvçu spektakl'*)

stüdyo > studiya > studiya (*caş artistleni, suratçılanı, skul'ptorlanı, tepsevçüleni d. a. k. oḳuġan şkolları*)

suflör > suflör > suflör, aytdırıvçu (*artistlege rol'nu sözlerin*)

şan > slava, izvestnost > maẖtav; belgililik, aytılmaḳlıḳ, aytılıb turuv

şano > stsena > stsena

şarkı > pesnya > cır

şarkıcı > pevets > cırlavçu, cırçı

şenlik > radost' > ḳuvanç

şöhret > slava, izvestnost > maẖtav; belgililik, aytılmaḳlıḳ, aytılıb turuv

tablo > polotno > surat, polotno

takım > gruppa, kollektiv > ḳavum, bölek, cıyın, gruppa; kollektiv (*birge işlegenle, oḳuġanla*)

tambur > tambur > tambur

tamburi > muzıkant > muzıkant, muzıkaçı

tango > tango > tango (*tepsevnü bir türlüsü*)

tasar > plan, çertyoj > plan, çertyoj

teknikçi > teẖnik > teẖnik

temaşa > zrelişçe > körgüzülgen zat, oyun, közbav

tempo > temp > temp, cürüş

temsil > predstavleniye > spektakl'

tenor > tenor > tenor (1.*ém iñiçke érkişi avaz*; 2.*allay avazı bolġan cırçı*)

terane > melodiya, napev > maḳam, küv, melodiya; maḳam

tını > tembr, ton > tembr (*naziklikleri birça avazlanı bir birinden başẖa étgen énçilikleri*); ton, tavuş

tirat > tirada > tirada (*költürülgen avaz bla aytılġan uzun aytıv, söleşinñen söz ne da anı bir kesegi*)

tiyatro > teatr > teatr

ton > ton > ton, tavuş

tragedya > tragediya > tragediya (*köbüsüne geroyu ölüb boşalġan drama çıġarma*)

trajedi > tragediya > tragediya (*köbüsüne geroyu ölüb boşalġan drama çıġarma*)

trajik > tragiçeskiy > tragediya…, tragediyalı

trapez > trapetsiya > trapetsiya

trio > trio > trio (1.*üçevlen cırlaġan ne da üç muzıka instrument birden soķġan muzıka çıġarma*; 2.*anı cırlaġan üç cırçı ne da soķġan üç muzıkaçı*)

trombon > trombon > trombon (*muzıkalıķ instrument*)

trup > truppa > truppa (*teatrnı ne da tsirkni artistleri*)

turne > turne > barıv, cürüv, aylanıv, turne

tuş > klaviş, klavişa > tiyek

uvertür > uvertyura > uvertyura (1.*orkestrġa cazılġan muzıka çıġarma*; 2.*opera d. a. k. teatrda soġulġan zatlanı al kesekleri*)

vals > val’s > val’s, val’s tepsev

virtüöz > virtuoz > usta artist, virtuaz

viyola > al’t > al’t (1.*bazıķ tişirıv ne da sabiy avaz*; 2.*skripkadan ulluraķ muzıka instrument*)

viyolonist > skripaç > skripkaçı

viyolonsel > violonçel’ > violonçel’ (*ķıl ķobuznu skripkaça işlenñen bir türlüsü*)

vodvil > vodevil’ > vodevil’ (*çamlı, dialogdan sora da cırı bolġan komediya, teatr p’esa*)

yapıt > proizvedeniye > çıġarma, proizvedeniye

yaratım > tvoreniye > çıġarma, proizvedeniye

yır > pesnya > cır

yontu > skul’ptura > skul’ptura (1.*taşdan, aġaçdan, metalldan surat étivçü iskusstvo*; 2.*ol iskusstvonu çıġarmaları*)

yönetmen > rukovoditel’ > rukovoditel’, başçı, col başçı, tamada

zanaat > remeslo > remeslo, sanaġat, ustalıķ

28. Toplum ilişkileri, oyunlar, sporlar, danslar:

açık mektup > otkrıtoye pis'mo > otrıtka, açıḳ pis'mo; basmaġa çıḳġan pis'mo

ad çekme > jereb'yovka > çöb atıv

adabımuaşeret > etiket > adeb, coruḳ, étiket

adap > obıçay > adet

âdet > privıçka; obıçay > ḳıllıḳ, adet, ürençeklik; adet

ağa > starşiy brat > tamada (*ili* abadan) ḳarnaş

ağır sıklet > tyajeloves > tyajeloves, çegimi avur sportsmen (*tutuşuvçu, boksçu, ştangaçı*)

ağyar > drugiye > başḫala

ahbaplık > drujba > şoḫluḳ

akran > sverstnik > bir cılġı adam, cılı teñ adam

aktivite > aktivnost' > aktivlik, tirilik

aktöre > moral' > adeb, coruḳ, ḳılıḳ, moral'

alaka > otnoşeniye, svyaz' > ḳarav, ésbölüv; baylam, baylanmaḳlıḳ, ḳatışıv, tanışlıḳ

alay > şestviye, protsessiya > saf-saf bolub barıv (*ili* keliv); protsessiya, cıyın, cıyın bolub barıv

aldangıç > ḫitrost' > ḫıylalıḳ, ḫaramlıḳ, fitnalıḳ; aman innetlilik /balk. közbavluḳ

alışkı > privıçka > ḳıllıḳ, adet, ürençeklik

amir > naçal'nik > naçal'nik, tamada

amirlik > upravleniye > başçılıḳ (*ili* onov) étiv

antrenman > trenirovka > trenirovka, trenirovka étiv, üretiv; üreniv; carav étiv, çınıḳdırıv

arena > arena > arena (*caşavda iş étilgen, küreş barġan cer*)

arkadaş > tovarişç > nöger, teñ; coldaş

arkadaşlık > drujba > şoḫluḳ

armağan > dar > savġa

asbaşkan > vitse-prezident > vitse-prezident

atlambaç > çeḫarda > çeḫarda, bir biri üsü bla çıñab oynav

atletizm > atletika > atletika (*adamnı savluğun, küçün, lağımlılığın ösdürgen oyunla*)

ayak bağı > pomeḫa > çırmav, tıyġıç

ayaktaş > tovarişç > nöger, teñ; coldaş

ayıp > stıd > uyat, ıylıḳ, uyalıv, ıylıġıv

balo > bal > bal (*toy-oyun*)

basın toplantısı > press-konferentsiya > press-konferentsiya (*ḳral onovçunu, politika, obşçestvo, ilmu ḳulluḳçunu pressanı adamları bla étgen uşaġı*)

basketbol > basketbol > basketbol

baş > rukovoditel' > rukovoditel', başçı, col başçı, tamada

başıbozuk > anarḫist > anarḫist (*anarḫist organizatsiyanı çleni, anarḫizm canlı adam*)

başıbozukluk > anarḫiya > anarḫiya (*bir tuḳum bir ḳral tamadalıḳnı unamav*)

başkan > glava, naçal'nik > baş, tamada; naçal'nik, tamada

başkan vekili > vitse-prezident > vitse-prezident

başkanlık > glavenstvo > başçılık, tamadalıḳ, alçılıḳ

batın > utroba > ḳarın, iç

bayrak yarışı > estafeta > éstafeta, çabışıv (*fizkul'turaçıla bir birin almaşdırıb belgili uzaḳlıḳġa çabışḫan éritiv*)

baziçe > igruşka > oyunçaḳ

beden eğitimi > fizkul'tura > fizkul'tura

beden terbiyesi > fizkul'tura > fizkul'tura

bek (II) > zaşçitnik > zaşçitnik, ḳoruvlavçu

bergüzar > dar > savġa

beyzbol > beysbol > beysbol (*Amerikada tob oyunu bir türlüsü*)

bezm > piruşka > toyçuḳ, pirçik

bilardo > bil'yard > bil'yard

bilet > bilet > bilet

birdirbir > çeḫarda (igra) > çeḫarda, bir biri üsü bla çıñab oynav

birleştirici > kontakt > tübey (*ili* tübeşe) turuv; baylamlılıḳ, baylam

birli > tuz > tuz

boğa güreşi > boy bıkov > buġa tutuş

boks > boks > boks

briç > bridj > brij (*Angliya bla Amerikada kart oyunu bir türlüsü*)

bulmaca > şarada > şarada (*élber oyun*)

burjuvazi > burjuaziya > burjuaziya

camia > sovokupnost' > barı da, barı birge, bütev barı da

canciğer > zakadıçnıy > candan canña, bek süygen

cariye > rabınya > ḳul tişirıv; ḳaravaş

cemaat > naseleniye > naseleniye, ẖalḳ, adamla

cemiyet > obşçestvo > obşçestvo, camaġat

cenaze alayı > grajdanskaya paniẖida > ölgenni asırarġa cıyılıv

cenaze töreni > grajdanskaya paniẖida > ölgenni asırarġa cıyılıv

ceza vuruşu > ştrafnoy udar > ştraf uruv (*söz üçün futbol oyunda*); ştraf atıv (*basketbolda*)

cihar > çetıre > tört

cimdallı > kartoçnoy igrı > kart oyun

cimnastik > gimnastika > gimnastika

çağrılık > priglaşeniye > çaḳırıv

çarkıfelek > feyerverk > feyerverk (*ḳuvançda ḳızıl, caşıl, kök d. a. k. cañnan ot*)

çete > partizanskiy otryad > partizan…

çifte kumrular > nerazluçnıye druz'ya > çırt ayırılmaġan teñle

dağcılık > al'pinizm > al'pinizm

dam (II) > dama > ḳız

dama taşı > şaşka > şaşka (*şaşka oynarġa étilgen tögerek aşıḳçıḳ*)

dans > tanets > tepsev

davetiye > priglaşeniye > çaḳırıv

defans > zaşçita > zaşçita, zaşçitada oynaġanla

depar > start > start (*sport érişivleni allı ém da başlanñan ceri*)

derinti > şayka > şayka, banda

dernek > ob'yedineniye > birikme, birleşme, krujok

destur > ostorojno > saḳ, ésleb

didon > frantsuz > frantsuz, frantsuzlu

dineri > bubnı > loḳumla

disk > disk > disk (*tögerek, cassı zat*)

domino > domino (igra) > domino

dömifinal > polufinal > carım final, polufinal

dört cihar > çetıre > tört

düzen > poryadok > mizam, coruḳ /balk. nizam

egzersiz > upranjeniye > upranjeniye, üreniv iş

eğlence > razvleçeniye > köz açıv, oynav-külüv, sağış çaçıv, bulcuv

ekalliyet > men'şinstvo > azı

el > partiya > partiya, bir kere

el erki > demokratizm > demokratiyalıḳ, demokratizm

elebaşı > glavar' > başçı

emek > trud, rabota > urunuv, iş, işlev, ḳıyın; iş, işlev

emekçi > trudyaşçiysya > urunñan

engel > prepyatstviye > tıyġıç

engelli koşu > beg s prepyatstviyami > tıyġıçlanı üsü bla çabışıv

erk > sila > ḳarıv, küç

erksizlik > bezvlastiye > vlastsızlıḳ, vlast' bolmav

eskrim > feḫtovaniye > feḫtovaniye (*ḳılıç uruvġa ustalıḳ bergen sport*)

eşitlik > ravenstvo > teñlik; birçalıḳ

etap > etap > étap, közüv, atlam

etik > etika > namıs, étika

etkinlik > effektivnost' > efektlilik, éffekt beriv, maġanalılıḳ, paydalılıḳ, ḫayırlılıḳ

fahişe > prostitutka > ḳaḫme, ḳançıḳ, sayaḳ tişirıv

fahişelik > prostitutsiya > ḳaḫmelik, ḳançıḳlıḳ, sayaḳlıḳ

falsolu > fal'şivıy > calġan, ötürük

fanti > valet > soldat, valet

ferz > ferz' > ferz', koroleva

festival > festival' > festival'

fiilî hizmet > deystvitelnaya slujba > kadr askerlede ḳulluḳ étiv

file > setka > av

final > final > final (*sportda komandalanı ne da sportsmenleni art érişivleri*)

finiş > finiş > finiş, art belgi

frikik > svobodnıy [udar] > érkin, başına boş

futbol > futbol > futbol

futbolcu > futbolist > futbolist, futbolçu

galop > galop > törtgüllev

gelenek > traditsiya > traditsiya, adet

geleneksel > traditsionnıy > traditsiyalı, adet…, adetdegi, értdeden kelgen

genosit > genotsid > genotsid (*imperializmni din, rasa ayırıb, millet ḳırġan, milletni tüb étgen politikası*)

getto > getto > getto (*zulmuluḳnu tübündegi milletleni şaḫarlanı ḳolaysız rayonlarında, kvartallarında zor bla caşatıv*)

gol > gol > gol, güttü

gonk > gong > gong

göbek > pokoleniye > tölü

göçebelik > koçyovka > köçüv

gönül bağı > lyubov’ > süymeklik, süyüv

görenek > obıçay > adet

göreneksel > obıçnıy > kim da bilgen, bola turġan, tübey turġan, adetdegi

görgü > opıt, opıtnost > opıt, sınam; opıtlılıḳ, sınamlılıḳ, ustalıḳ

gözetici > nadziratel’ > nadziratel’, ḳaravul

gözlemci > nablyudatel’ > ḳaravul, ḳaravçu, ḳaraġan, köz-ḳulaḳ bola turġan adam

güdü > tsel’, mişen > ḳara, belgi, ışan; ışan, ḳara, mişen’

güreş > poyedinok > birden Birge küreşiv, cañızdan cañızġa küreşiv (*atışıv, tutuşuv d. a. k.*)

güreşçi > borets > küreşçi, küreşgen; göceb, tutuşuvçu

güruh > şayka > şayka, banda

haf > poluzaşçitnik > poluzaşçitnik

halka oyunlar > ḫorovod > ḫorovod (*orus ḫalḳnı tögerek burulub cırlav, tepsev oyunu*)

halter > ganteli > gantelle

halterci > ştangist > ştangaçı, ştangist

hamle > ataka > atılıv, çabıv

handikap > gandikap > gandikap

hapis > arest > tutuv
hareket > dvijeniye > ķımıldav, cürüv
hentbol > gandbol > gandbol, ķol tob
hokey > ḫokkey > ḫokkey (*konyokla bla buznu üsünde oynalġan tob oyun*)
hücum > ataka > atılıv, çabıv
ırk > koren' > tamır
ırkçılık > rasizm > rasizm, rasa ayırıv (*reaktsion burjuaziya teoriya*)
ırki > rasovıy > rasa…, rasanı, rasalıķ
ırksal > rasovıy > rasa…, rasanı, rasalıķ
ırktaş > soplemennik > bir milletli adam
ıskarta > brak > brak, caravsuz
ızgara > setka > setka
içtimai > obşçestvennıy, sotsialnıy > obşçestvonu, obşçestvo…, obşçestvoluķ, camaġat…, ḫalķ…
içtimaiyat > sotsiologiya > sotsiologiya (*obşçestvonu, anı ösüvünü üsünden ilmu*)
idman > trenirovka > trenirovka, trenirovka étiv, üretiv; üreniv; carav étiv, çınıķdırıv
idmancı > sportsmen > sportsmen
idmanlı > trenirovannıy > çınıķġan, üreññen
ikbal > sçast'ye > nasıb
iskambil > [igral'naya] karta > oynavçu kartla, kartla
iskambil kağıdı > igral'naya karta > oynavçu kartla, kartla
istibdat > tiraniya > zulmuçu patçaḫlıķ; zorluķ, zalimlik, zorluķ étiv, zumlu, zulmuçuluķ
istop > stop! > toḫta!, toḫtat!
işlev > funktsiya > funktsiya
iştirak > uçastiye > ķatışıv, ķoşuluv
jenosit > genotsid > genotsid (*imperializmni din, rasa ayırıb, millet ķırġan, milletni tüb étgen politikası*)
jimnastik > gimnastika > gimnastika
jimnastikçi > gimnast > gimnast, gimnastikaçı
jübile > yubiley > yubiley (*bir zatnı belgili cılı tolġanı üçün étilgen ķuvanç*)
kabile > povival'naya babka > anaçı ķatın

kale > krepost’ > ḳala, krepost’

kaleci > vratar’ > vratar’

kaptan > kapitan > kapitan

kaput > şinel’ > şinel’

karnaval > karnaval > karnaval (*él ḳuvanç, toy-oyun*)

karşı akın > kontrataka > kontrataka, ḳarşçı ataka (*ili* çabıvul)

karşı devrim > kontrrevolyutsiya > revolütsiyaġa ḳarşçı adam

kasa > kassa > kassa

kasnak > [derevyannıy] obruç > ḳurşov

kast > kasta > kasta (1.*İndiada, Vostokda bir ḳavum ḳralda tuḳumlarına, pravolarına köre cayaḳlab turġan obşçestvo ḳavum*; 2.*keslerini sıyların, başḫalıḳların ḳatı saḳlaġan ḳavum*)

katliam > boynya > ḳırıv, köb ḳırıv

katman > sloy > ḳat, ḳatlam; ḳavum

kavim > narod > ḫalḳ

kavmî > narodnıy > ḫalḳ…, ḫalḳnı, ḫalḳnıḳı

kavmiyat > etnografiya > étnografiya (1.*ḫalḳlanı kul’turalarını, caşavlarını, istoriyada bir birlerine ḳalay kelişgenlerini üsünden ilmu*; 2.*bir milletni caşav coruġunu, kul’turasını, adetlerini, ḫalisini ḳalġanladan başḫalıḳları*)

kavmiyet > narodnost; natsional’nost’ > millet, ḫalḳ

kayak > lıji > lıjala

kayakçı > lıjnik > lıjnik, lıjaçı

koldaş > sotrudnik, tovarişç > birgeñe işlegen adam; nöger, teñ, coldaş

kolektif > kollektivnıy > kollektiv…, birleşgen, birikgen, birleşib étilgen

komşu > sosed > ḫonşu /balk. ḳonşu

komünikasyon > kommunikatsiya > col

konkur > konkurs > konkurs (*ém macalnı, küçlünü, ustanı ayırır üçün, talay adamnı ortasında érişiv*)

konkurhipik > skaçki > çars, at çabdırıv /balk. çariş

konuk > gost’ > ḳonaḳ

korner atışı > uglovoy udar > müyüşden uruv (*futbol oyunda*)

korporasyon > korporatsiya > korporatsiya, birigiv, soyuz

kort > kort > kort

korte > flirt > ḳımtım, érkin cürüv

koşu > beg > çabıv, çabış

kros > kross > kros (*colsuz, çuñurlu-duppurlu cer bla çabıv, çabdırıv ne da çars*)

kulvar > kuluar > kuluarla (*teatrda, parlementde art éşikden kirgen üyle*)

kura > jrebiy > çöb

kural > pravilo > coruḳ

kurs > kurs > kurs

kültürfizik > fizkul'tura > fizkul'tura

latife > ostrota > çam, naḳırda, aḳıllı söz

lisans > svidetel'stvo > şaġatlıḳ; udostovereniye, svidetel'stvo, şaġatlıḳ ḳaġıt

lokal > klub > klub

lotarya > lotereya > lotereya (*biletle bla ẖapçük, açẖa ḳabıv*)

maarif > obrazovaniye > oḳuv beriv, oḳutuv; oḳuv, bilim

maç > matç > matç

madalya > medal' > medal' /balk. maydal

magazin > illyustrirovannıy jurnal > illyustratsiyalı jurnal

manej > manej > manej (1.*askerçile atları bla ürenivçü tögeregi begigen cer*; 2.*tsirkde oyun körgüzüvçü cer*)

masa tenisi > nastol'nıy tennis > stol tennis

maşuk > lyubimıy > süygeni

maşuka > lyubimıy > süygeni

mat > mat > mat

matine > utrennik > utrennik, értdenlik, értdeñi spektal'

mektep > şkola > şkol

miting > miting > miting

muaşeret > vzaimootnoşeniya > ara, orta, arada kelişiv

muhaberat > svyaz'; perepiska > baylam, baylanmaḳlıḳ, ḳatışıv, tanışlıḳ; cañıdan cazıv; birevden cazıv; pis'mo cürütüv

müsabaka > konkurs > konkurs (*ém macalnı, küçlünü, ustanı ayırır üçün, talay adamnı ortasında érişiv*)

müzayede > auktsion > auktsion, dorh̯

müze > muzey > muzey

nakavt > nokaut > nokaut, cıġılıb turuv (*boksda*)

oba > şatyor, kibitka > şatır; kibitka (1.*üsü cabılġan arba*; 2.*köçgünçü milletlede mekyam*)

olimpiyat > olimpiada > olimpiada (*sport érişivle*)

organizasyon > organizatsiya > organizatsiya, ḳurav

ortaokul > srednyaya şkola > orta şkol

ortaöğretim > srednyeye obrazovaniye > orta oḳuv

oyun > igra > oyun

örgüt > organizatsiya > organizatsiya, ḳurav

panayır > yarmarka > carmalıḳ

panel > şçit > şçit

pas > pas > pas, beriv, uruv

piket > piket (kartoçnaya igra) > piket

piyango > lotereya > lotereya (*biletle bla h̯apçük, açh̯a ḳabıv*)

rakı alemi > popoyka> içiv

rakı meclisi > popoyka > içiv

rekor > rekord > rekord (*érişivde ne da işde ozmaḳlıḳnı baş daracası*)

röportaj > reportaj > reportaj, h̯apar beriv

rulet > ruletka (igra) > ruletka

saha > pole > tüz, ḳır, avlaḳ

saklambaç > pryatki (igra) > burunçaḳ, burunçaḳ oyun

satranç > şah̯matı > şah̯mat, şah̯matla

seçkin > izvestnıy > belgili, tanış

seğirdim > beg > çabıv, çabış

selam > privet > salam

seromoni > tseremoniya > adet, adeb

set > zagrajdeniye > buruv

sezon > sezon > sezon, közüv

sıçrama tahtası > tramplin > tramplin (*çınaġan zamanda adamnı uzaḳġa uçururġa caraġan zat*)

ski > lıja, lıji > lıjala

slalom > slalom > slalom (*miyikden lıjala bla aylanç-buylanç uçub tüşüv*)

sol > levıy > sol

spor > sport > sport

sporcu > sportsmen > sportsmen

sportmen > sportsmen > sportsmen

stadyum > stadion > stadion

stant > stend > stend (1.*üsüne körgüztüllük zatla tizilgen ḳaña*; 2.*zavodda ḫazır maşinalanı sınavçu cer*)

su topu > vaterpolo > vaterpolo, suv polo

şampiyon > çempion > çempion

şampiyona > çempionat > çempionat (*çempion atnı alır üçün érişiv*)

şampiyonluk > pervenstvo > alçı (*ili* birinçi) boluv, alçılıḳ, birinçilik

şandel > sveça > cav çıraḳ

şaşırtmaca > golovolomka > ḳıyın comaḳ (*ili* zadaç)

şölen > banket > banket

takım > gruppa, kollektiv > ḳavum, bölek, cıyın, gruppa; kollektiv (*birge işlegenle, oḳuġanla*)

tandem > tandem (dvuḫtestnıy velosiped) > tandem, ayaḳ maşina, velosiped (*éki adam minivçü*)

taraftar > storonnik > canlı adam, caḳçı

taraftarlık > pristrastiye > süyüv, tartıb turuv, can atıb turuv

teknikçi > teḫnik > teḫnik

tempo > temp > temp, cürüş

tenis > tennis > tennis

tezahürat > ovatsiya > küçlü ḫars uruv, küçlü ḳol ḳaġıv (*cıyılıvda*)

tombala > loto (igra) > loto

top > myaç > tob

tören > torjestvo; prazdnik > uşaşlıḳ, birçalıḳ; bayram, prazdnik

tradisyon > traditsiya > traditsiya, adet

tradisyonel > traditsionnıy > traditsiyalı, adet…, adetdegi, értdeden kelgen

tramplen > tramplin > tramplin (*çınaġan zamanda adamnı uzaḳġa uçururġa caraġan zat*)

tribün > tribuna > tribuna (*söleşirge çıḳġaña miyik orun*)

turnuva > turnir > turnir, érişiv, öçeşiv

uçan top > voleybol > voleybol

uzuneşek > çeẖarda (igra) > çeẖarda, bir biri üsü bla çıñab oynav

vale > valet > soldat, valet

voleybol > voleybol > voleybol

voleybolcu > voleybolist > voleybolist, voleybolçu

yarış > sostyazaniye > érişiv

yarış arabası > gonoçnıy avtomobil’ > érişib sürürge étilgen avtomobil’

yedili > semyorka > cetiça

yumruk oyuncusu > boksör > boksör, boksçu

yumruk oyunu > boks > boks

yüzücü > plovets > cüzüvçü, cüzerge usta

29. Yolculuk:

dolambaç > izvilina > aylanç
dönemeç > povorot (dorogi) > aylanç, burulġan cer
dört yol ağzı > perekryostok (dorog) > perekryostok, oramla ḳoşulġan cer
durak > ostanovka, stoyanka > toḫtavçu (*ili* turuvçu) cer
duraksız > neprerıvnıy > toḫtavsuz, toḫtamay barġan, totamaġan
ehliyetname > attestat > attestat (*askerde kiyim, açḫa, aşarıḳ alırġa érkinlik bergen ḳaġıt; üyde adamları ofitserni açḫa ḫaḳın alırġa érkinlik bergen ḳaġıt*)
ehliyetsiz > nekvalifikatsirovannıy > kvalifikatsiyasız, ustalığı (*ili* kvalifikatsiyası) bolmaġan; ustalıḳ kerek bolmaġan
ekspres > ekspress > ekspres (*az toḫtab bek ceñil cürügen poezd, paroḫod d. a. k.*)
gabari > gabarit > gabarit, ulluluğu, uzunu-keñi, ölçesi
gar > vokzal > vokzal
garaj > garaj > garaj
geçek > proḫod > col, éşik, öter cer
geçit > proḫod > col, éşik, öter cer
güzergâh > trassa > trassa, col
hava yolu > vozduşnoye soobşçeniye > ḫava bla cürüv
havaalanı > aerodrom > aérodrom
havalimanı > aeroport > aéroport (*ullu aérodrom, ḫava port*)
hıyaban > alleya > alleya (*éki canına terekle salınñan col ne da parkda colçuḳ*)
istasyon > stantsiya > stantsiya
izlek > tropinka > cayav colçuḳ
kafile > karavan > karavan (*tüyeleni, kemeleni, turnalanı tizilib cürüvleri*)
kaldırım > mostovaya > taş (*ili* asfalt) töşelgen col
katar > eşelon > éşelon (1.*bölekleri bir biri ızından barġan asker*; 2.*askerge cük ne da askerni kesin taşıġan poezd, avtokolonna, talay samolyot d. a. k.*)
kervan > karavan > karavan (*tüyeleni, kemeleni, turnalanı tizilib cürüvleri*)
kılavuz > provodnik > col usta
kompartıman > kupe > kupe (*passajir vagonlada bölme*)

konvoy > konvoy; eskort > konvoy, gammoy; éskort (*atlı konvoyla*)

kör hat > tupik > ḳıyırı bitik temir col

kumanya > proviant > asker azıḳ

merhale > ostanovka > toḫtavçu cer

mesafe > rasstoyaniye > uzaḳlıḳ, col (*éki zatnı arasındaġı cer*)

mola > prival; otdıḫ > solurġa toḫtav; soluv

motel > motel' > motel' (*avtoturistle toḫtavçu ḳonaḳ üy*)

otopark > avtopark > avtopark

peron > perron > perron

ray > rel's > rel's

rota > kurs, napravleniye > kurs; iyiv, ciberiv

seyahat > puteşestviye > colovçuluḳ

seyir > ḫod > coruv, işlev, aylanıv

seyrüsefer > dvijeniye > ḳımıldav, cürüv

stabilize yol > greyder (doroga) > greyder (*cer, ilipin ḳazıvçu maşina*)

şebeke > set' > set'

turizm > turizm > turizm, turistlik

turne > turne > barıv, coruv, aylanıv, turne

ulaşım > soobşçeniye > col, transport

yol parası > nalog > nalog

yolcu > putnik; passajir > colovçu; passajir, colovçu

yolculuk > puteşestviye > colovçuluḳ

yoldaş > tovarişç > coldaş

yoldaşlık > tovarişçestvo > coldaşçılıḳ, nögerlik, teñlik

yön > storona > can, taba

30. Toplum, hükümet, yönetim ve siyaset (Sosyolojik unsurlar):

Acem > pers > persiyalı, fars, ḳacarlı

aday > kandidat > kandidat

adaylık > kandidatura > kandidatura

ademimerkeziyet > detsentralizatsiya > detsentralizatsiya (*ara vlastnı bir ḳavum cumuşun cer cerdegi orġanlaġa bergen sistema*)

Afgan > afganets > afganlı, afganistanlı

Afganlı > afganets > afganlı, afganistanlı

Afrikalı > afrikanets > afrikaçı

ahali > naseleniye > naseleniye, ḫalḳ, adamla

ahitname > dogovor > dogovor, kelişiv

akit > dogovor > dogovor, kelişiv

alafranga > yevropeyskiy > évropa…, évropalı, Yevropalı

alem > znamya > bayraḳ

Alman > nemets > nemets, nemça

Almanca > nemetskiy yazık > nemets til

Amerikalı > amerikanets > amerikanlı, amerikaçı

Amerikan > amerikanets > amerikanlı, amerikaçı

ana vatan > rodina > ata curt

ana yurt > rodina, oteçestvo > ata curt

antidemokratik > antidemokratiçeskiy > demokratiġa ḳarşçı, demokratiyaġa cav

Arabi > arabskiy > arab…

Arap > arab > arablı

Arapça > arabskiy yazık > arab til

arma > gerb > gerb

Arnavut > albanets > albanlı

Arnavutça > albanskiy yazık > alban til

arsıulusal > mejdunarodnıy > ḫalḳla arası, duniya…

arzuhâl > proşeniye > tilek, tilek ḳaġıt

asa > posoḫ > tayaḳ, guloç tayaḳ

aslan payı > l'vinnaya dolya > aslam ülüşü, aslamı, aslamısı
aşiret > [koçevoye] plemya > plemya, ẖalḳ, millet
ataman > ataman > ataman (*revolütsiyaġa deri ḳazaḳ élni, ḳazaḳ askerni tamadası*)
avam > narod > ẖalḳ
Avar > avarets > avarlı, tav ḳumuḳlu
Avrupalı > yevropeyets > yevropaçı
ayak takımı > çern' > ḳara ẖalḳ
Azerbaycanlı > azerbaydjanets > azerbaycanlı
Azeri > azerbaydjanskiy > azerbaycan…, Azerbaycannı
Azerice > azerbaydjanskiy yazık > azerbaycan til
azınlık > men'şinstvo > azı
bakan > ministr > ministr
Bakanlar Kurulu > Sovyet Ministrov > Ministrleni Sovyeti
bakanlık > ministerstvo > ministerstvo
bandrol > etiketka > étiketka (*zatnı üsüne tigilgen ne da cabışdırılġan ḳaġıt belgi*)
başbakan > prem'yer-ministr > prem'yer-ministr (*ministrleni sovyetini predsedateleni*)
başkonsolos > general'nıy konsul > tamada konsul
Başkurt > başkir > başkirli, başḳırlı
başvekil > prem'yer-ministr > prem'yer-ministr (*ministrleni sovyetini predsedateleni*)
Batı > Zapad > Zapad, kün batẖan Yevropaçı ḳralla, kün batẖan Yevropadaġı ḳralla
Batılı > zapadnıy > zapad…, kün batẖan, kün batẖandaġı
bayrak > flag > bayraḳ, flag
belediye > munitsipalitet > munitsipalitet (*burjuaz yurtlarda: yerli ẖekimiyet organı ve onuñ yerleşyen cayı*)
belediye başkanı > munitsipalitet > munitsipalitet (*burjuaziyalıḳ ḳrallada kesi onovların cürütgen cer cerdegi organla ém da alay organ turġan üy*)
belediye reisi > munitsipalitet > munitsipalitet (*burjuaziyalıḳ ḳrallada kesi onovların cürütgen cer cerdegi organla ém da alay organ turġan üy*)
berat > patent > patent (*işlerge, satıv éterge érkinlik bergen ḳaġıt*)
beynelmilel > mejdunarodnıy, internatsional'nıy > ẖalḳla arası, duniya; internatsional…
beytülmal > [gosudarstvennaya] kazna > kazna

boyar > boyarin > boyarin (*Moskva Rus'da biylik étgen feodal klassnı oñlu ḳavumundan köb ceri bolġan adam*)
bölge > rayon > cer, canı, rayon
Bulgar > bolgarin > bolgarlı
Bulgarca > bolgarskiy yazık > bolgar til
bülten > byulleten' > byulleten' (*obşçestvoġa ullu maġanası bolġan bir işni üsünden ḳısẖa bildiriv*), (*közüvden közüvge çıḳġan bir ḳavum jurnalnı, gazetni atı*)
bürokrat > byurokrat > byurokrat, çurumçu, sıltavçu
büyükelçilik > posol'stvo > posol'stvo (*tamadası posol bolġan diplomat keleçile ém da ala turġan üy*)
cumhur > narod > ẖalḳ
cumhuriyet > respublika > respublika
cunta > ẖunta > ẖunta (*ispan tilli ḳrallada türlü-türlü soyuzlanı, ḳral organlanı atı*)
çar > tsar' > patçaẖ
çareviç > tsareviç > patçaẖnı caşı, patçaẖ ulu
Çeçen > çeçenets > çeçenli
Çeçence > çeçenskiy yazık > çeçen til
Çek > çeẖ > çeẖ, çeẖli (*Çeẖoslovakiyada caşaġan ẖalḳnı adamı*)
Çerkez > çerkes > çerkes, çerkesli
Çıfıt > yevrey > çuvutlu,
Çince > kitayskiy yazık > ḳıtay til
Çingene > tsıgan > çıganlı
Çingenece > tsıganskiy yazık > çıgan til
Çinli > kitayets > ḳıtaylı
Çuvaş > çuvaş > çuvaşlı
Çuvaşça > çuvaşskiy yazık > çuvaş til
Danimarkalı > datçanin > daniyalı
darbe > perevorot > almaşınıv, türleniv, perevorot
delegasyon > delegatsiya > delegatsiya, delegatla
delege > delegat > delegat

demokrasi > demokratiya > demokratiya (*ḳralġa başçılıḳ étivçü vlast' ẖalḳnı ḳolunda bolġan coruġu*)

demokrat > demokrat > demokrat (1.*demokrat partiyanı çleni*; 2.*demokratiya coruḳnu tutẖan adam*)

demokratik > demokratiçeskiy > demokratiyalı

derebeyi > feodal > feodal (*feodalizmni zamanında biylik étgen klassnı adamı*)

derebeylik > feodalizm > feodalizm (*kapitalizmge deri boluvçu obşçestvo-ékonomika formatsiya*)

despot (I) > despot > despot (*burunñu Vostokda ḳul cekgen monarẖiyalada ullu onovçu*)

devlet > gosudarstvo > gosudarstvo, ḳral

devlet adamı > gosudarstvennıy deyatel' > ullu ḳral ḳulluḳçu

devlet bakanı > ministr bez portfelya > belgili bir ḳral ḳulluḳnu cürütmegen ministr

devrim > revolyutsiya > revolyutsiya

dış politika > vneşnyaya politika > tış politika

diktatör > diktator > diktator (*burunñu Rimde kerek bolġan közüvde senat buyurġan, tolu ḳral vlastı bolġan başçı*)

diktatörlük > diktatura > diktatura (*biylik étgen klassnı küçüne tayanñan uçu-ḳıyırı bolmaġan vlast'*)

dilekçe > zayavleniye > zayavleniye, tilek ḳaġıt

diplomasi > diplomatiya > diplomatiya (*ẖalḳla arası politikada pravitel'stvonu bardırġan işi*)

diplomat > diplomat > diplomat, keleçi (*tış ḳralla bla iş cürütürge pravitel'stvo iygen adam*)

diplomatlık > diplomatiya > diplomatiya (*ẖalḳla arası politikada pravitel'stvonu bardırġan işi*)

divan > divan > divan (1.*burun Türk soltannı ullu sanovnikleden sovyeti*; 2.*Vostok literaturalada bir poétni lirika çıġarmalarından ḳuralġan kitab*)

Doğu > vostok > Vostok, kün çıḳġanda ḳralla

Doğulu > vostoçnıy > kün çıḳġan, kün çıḳġan canındaġı

dokunulmazlık > neprikosnovennost' > tiyerge bolmav, zakon bla caḳlav

dominyon > dominion > dominion (*Britan imperiyada alġan koloniya bolub, éndi kesi kesine başçılıḳ éterge érkinligi bolġan ḳral*)

düzen > rejim, poryadok > rejim, nizam, coruḳ; mizam, coruḳ /balk. nizam

ecnebi > inostranets > tış ḳralçı

efe > partizan > partizan

egemen > suverennıy > suverenitetli, başına érkin

egemenlik > suverenitet > suverenitet, ḳralnı başına érkinligi

ekalliyet “azınlık” > men’şinstvo > azı

ekselans > prevosḫoditel’stvo > cüyüsḫan

el > narod; strana, kray > ḫalḳ; ḳral, cer, él, can

elçi > posol > posol (*diplomat keleçini ém ullu çını*)

elçilik > posol’stvo > posol’stvo (*tamadası posol bolġan diplomat keleçile ém da ala turġan üy*)

emin > naçal’nik > naçalnik, tamada

emir > emir > émir, ḫan

encümen > komissiya, komitet > komissiya, komitet

enternasyonal > internatsional > internatsional (*ḫalḳla arasında birleşiv*)

Ermeni > armyanin > érmenli

Eskimo > eskimos > éskimos

falanj > falanga > falanga, cik

Fars > pers > persiyalı, fars, ḳacarlı

fatih > zavoyevatel’, pokoritel’ > küçlevçü, zor bla alıvçu; küç bla boysundurġan adam, ḫorlab boy saldırġan

federal > federal’nıy > federativ (*federatsiyanı coruġunda ḳuralġan*)

federalizm > federalizm > federalizm (1.*federatsiyanı coruġu bla tizilgen ḳralnı ne da başḫa zatnı ḳuruluşu*; 2.*allay ḳuruluşnu salırġa izlegen politika aġım*)

federasyon > federatsiya > federatsiya (*onovun kesi cürütgen talay ḳral bir birine razılıḳ bla ḳoşulub ḳuralġan ḳral*)

federatif > federativnıy > federativ (*federatsiyanı coruġunda ḳuralġan*)

federe > federativnıy > federativ (*federatsiyanı coruġunda ḳuralġan*)

fehametli > siyatel’stvo > cüyüsḫan

feodal > feodal > feodal (*feodalizmni zamanında biylik étgen klassnı adamı*)

feodalite > feodal'nıy > feodal…, feodallı, feodalizm…

feodalizm > feodalizm > feodalizm (*kapitalizmge deri boluvçu obşçestvo-ékonomika formatsiya*)

fırka > partiya > partiya

fırkacı > priverjenets, storonnik > caķçı, caķlaġan (*ili* süygen) adam; canlı adam, caķçı

firavun > faraon > faraon (*burun, bek értde zamanda Misirni patçaḫlarına aytılınñan at*)

fraksiyon > fraktsiya > fraktsiya (*bir partiyanı parlementde, başḫa partiyada ne da uçrejdeniyede birigib ķuralġan gruppası*)

Fransız > frantsuz > frantsuz, frantsuzlu

Frenk > yevropeyets > yevropaçı

Garp > zapad > Zapad, kün batḫan Yevropaçı ķralla, kün batḫan Yevropadağı ķralla

gayrisafi > valovoy > bütev, savlay, bütevley

gensoru > zapros > izlem

göç > pereseleniye > köçürüv; köçüv

göçebe > koçevnik > köçgünçü

göçer > koçevoy > köçgünçülükde caşaġan köçgünçü

göçerkonar > koçevoy > köçgünçülükde caşaġan köçgünçü

göçmen > emigrant > émigrant (*bir ķraldan başḫa ķralġa köçüb ketgen adam*)

göçmenlik > emigratsiya > émigratsiya, başḫa ķralġa köçüv

Grek > grek > grekli, urumlu

grev > zabastovka > zabastovka, birden işni atıv (*kapitalistlege ķarşçı*)

gümrük > tamojnya > tamojnya (*ķral çekden tovarlaçı ötgenlerine ķaraġan ém da aladan tölev alıvçu uçrejdeniye*)

gündem > povestka dnya > cıyılıvnu povestkası

güneyli > yujanin > yugda caşaġan, ķıbılada (*ili* ķıbılacanında) caşaġan (adam)

Gürcü > gruzin > gruzinli, gürcülü, uriya

güven mektubu > veritel'nıye gramotı > dip şaġatlıķ gramotala (*birevnü diplomat keleçi étib bir ķralġa iyilgenine berilgen ķaġıtla*)

güvence > garantiya > garantiya, ışandırıv, boyunña alıv

güvenlik > bezopasnost' > ķorķuvsuzluķ, tınçlıķ

güvenoyu > votum doveriya > ışanıvnu votumu (*pravitel'stvonu ne da anı bir çlenini işine parlament çöb atıv bla kesini razılığın bildirivü*)
güvensizlik önergesi > votum nedoveriya > ışanmavnu votumu
Habeş > efiop > éfiop (*Éfiopiyanı adamı*)
Habeşî > efiopskiy > éfiop (*Éfiopiyanı adamı*)
hakan > ẖan > ẖan
hâkimiyet > gospodstvo > biylik, oñluluḳ
halaskâr > spasitel' > ḳutẖarġan, sav ḳaldırġan
halef > preyemnik > ornunda ḳalġan adam, ornun tutẖan adam, ornuna tüşgen adam, artında ḳalġan adam
halife > ẖalif > ẖalif (*muslimanladadin başçını tutulu*)
halifelik > ẖalifat > ẖalifat (*başçısı ẖalif bolġan ḳral*)
halk > narod > ẖalḳ
halkoyu > referendum > referendum, ẖalḳġa soruv, çöb atıv
han > ẖan > ẖan
harbî > voyennıy > askerçi
hegemonya > gegemoniya, glavenstvo > gegemoniya, başçılıḳnı tutuv, başçılıḳ; başçılıḳ, tamadalıḳ, alçılıḳ
heyet > komissiya, komitet > komissiya, komitet
Hırvat > ẖorvat > ẖorvatlı (*Yugoslaviyada caşaġan ẖorvat milletden adam*)
hicret > ẖidjra (begstvo Muẖammeda iz Mekki v Medini) > ẖicra (*muslimança cıl sanav*)
hilafet > ẖalifat > ẖalifat (*başçısı ẖalif bolġan ḳral*)
Hindu > indus > industanlı, indiyalı; indus (*İndiyada induizm dini tutẖan adam*)
Hintli > indiyets > indiyalı, indiyaçı
hizip > gruppirovka > ḳavum
Hollandalı > gollandets > gollandlı
hükûmet > pravitel'stvo > pravitel'stvo
hükûmet merkezi > stolitsa> stolitsa, orta (*ili* ara) şaẖar
hükümdar > monarẖ, pravitel' > monarẖ, patçaẖ; patçaẖ, ḳralnı tutẖan adam
hükümdarlık > monarẖiya > monarẖiya, patçaẖlıḳ

hükümran > gospodstvuyuşçiy > biylik étgen

hükümranlık > gospodstvo > biylik, oñluluḳ

hükümsüz > nedeystvitel’nıy > calġan, caravsuz, küçsüz

hünkâr > povelitel’ > patçaḫ, ḫan, şaḫ; biy

hüviyet > liçnost’ > adam

hüviyet cüzdanı > udostovereniye liçnosti > adamnı udostovereniyesi (*ili* ḳaġıtı)

icra vekili > ministr > ministr

idare > upravleniye > cürütüv

ihbariye > uvedomleniye, izveşçeniye > bildiriv, ḫapar bildiriv (*ili* beriv); bildiriv ḳaġıt; bildiriv, ḫapar beriv; bildiriv ḳaġıt, povestka, ḳaġıt

ihbarname > [ofitsial’noye] uvedomleniye> bildiriv, ḫapar bildiriv (*ili* beriv); bildiriv ḳaġıt

ihtilal > revolyutsiya > revolyutsiya

ihtiyar heyeti > Sovyet stareyşin > Tamadalanı sovyeti

ihtiyar meclisi > Sovyet stareyşin > Tamadalanı sovyeti

ikametgâh kağıdı > vid na jitel’stvo > bir cerde caşarġa érkinlik ḳaġıt

iktidar > sila > ḳarıv, küç

ilbay > gubernator > gubernator

ilçebay > podpolkovnik > podpolkovnik

ilhan > ḫan, imperator > ḫan; imperator, patçaḫ

ilhanlık > imperiya > imperiya, imperialist ḳral, patçaḫlıḳ ḳral

ilmühaber “hal kağıdı” > [pismennoye] udostovereniye > udostovereniye, ḳaġıt

imparator > imperator > imperator, patçaḫ

imparatorluk > imperiya > imperiya, imperialist ḳral, patçaḫlıḳ ḳral

infisah > rasstroystvo > buzuv, çaçıv

İngiliz > angliçanin > iñilizli

inha > izveşçeniye > bildiriv, ḫapar beriv; bildiriv ḳaġıt, povestka, ḳaġıt

inkılap > revolyutsiya > revolyutsiya

intihabat > vıborı > saylav, saylavla

intihap > vıbor > saylav, ayırıv, saylab (*ili* ayırıb) alıv

inzibat > distsiplina > mizam, coruḳ /balk. nizam

inzibatsız > nedistsiplinirovannıy > nizamsız, ḳılıḳsız, coruḳsuz

İranlı > pers, iranets > persiyalı, fars, ḳacarlı; iranlı

İrlandalı > irlandets > irlandiyaçı

İskoçyalı > şotlandets > şotlandiyaçı

İspanyol > ispanets > ispanlı, ispaniyaçı, ispaniyalı

istida > pros'ba, ḫodataystvo > tilek, tilev; tilek, iş cürütüv, bir işni ızından aylanıv

istidaname "resmi bir makama yazılan dilekçe yazısı" > proşeniye > tilek, tilek ḳaġıt

istiklal > nezavisimost' > başına érkinlik, başına boşluḳ, boysunmav

istimlak > rekvizitsiya > alıv, sıyırıv zor étib alıv

İsveçli > şved > şvedli, şved

İsviçreli > şveytsarets > şveytsariyalı

iş bırakımı > zabastovka > zabastovka, birden işni atıv (*kapitalistlege ḳarşçı*)

işgüder > poverennıy v delaḫ > ḳralnı işin başḫa ḳralda cürütgen adam

ita emri > order > order

İtalyan > ital'yanets > italiyaçı

izinname > razreşeniye > érkinlik ḳaġıt

Japon > yaponets > yaponlu

kabine > kabinet > kabinet

kafa kağıdı > metriçeskoye svidetel'stvo > metrika, tuvġanña şaġatlıḳ ḳaġıt

kafa koçanı > metriçeskoye svidetel'stvo > metrika, tuvġanña şaġatlıḳ ḳaġıt

kağan > ḫan > ḫan

kamu > obşçestvo > obşçestvo, camaġat

kamusal > obşçestvennıy > obşçestvonu, obşçestvo…, obşçestvoluḳ, camaġat…, ḫalḳ…

kamusallaşma > obobşçestvleniye > obşçestvonu ḳoluna bariv, camaġatnı ḳoluna bariv, araġa (*ili* ortaġa) salıv

kapıcı > privratnik > saḳlavul (*ḳabaḳ éşikni ḳatında*)

kararname > reşeniye > begiv, onov, aḳıl, murat

Kaymakam > podpolkovnik > podpolkovnik

Kazak > kazaḫ > ḳazaḫlı

Kıpti > tsıgan > çıganlı

Kırgız > kirgiz > ḳırġızlı

kitle > massa > ḫalḳ, massa

klan > klen > ürge, coḫar;

klas > klass > klass

koalisyon > koalitsiya > koalitsiya (*bir murat bla talay ḳralnı ne da partiyanı birleşivleri*)

koloni > koloniya > koloniya

komisyon > komissiya > komissiya

komite > komitet > komitet

komünizm > kommunizm > kommunizm

konfederasyon > konfederatsiya > konfederatsiya (*türlü-türlü obşçestvo organizatsiyalanı ne da başlarına érkin ḳrallanı birleşivleri*)

konfederatif > federal'nıy > federativ (*federatsiyanı coruġunda ḳuralġan*)

konsey > sovyet > keñeş, onov, sovyet

konsül > konsul > konsul, keleçi

konvansiyon > konventsiya > konventsiya (*bir işni üsünden ḳralla arasında dogovor*)

konvansiyonel > dogorovnıy > dogorovnu, dogorov…, dogorovdağı

kozmopolit > kosmopolit > kosmopolit (*kosmopolitizmni caḳçısı*)

kölelik düzeni > rabovladel'çeskiy stroy > ḳul cerivçü stroy

kölemen > voyska > askerle

kral > korol' > patçaḫ

kraliçe > koroleva > patçaḫnı ḳatını

kukla hükümet > marionetoçnoye pravitel'stvo > ḳarançḫaġa salınñan pravitel'stvo

Kumuk > kumık > ḳumuḳlu

kurul > sovyet, komissiya > keñeş, onov, sovyet; komissiya

kuruluş > sozdaniye > ḳurav, çıġarıv, étiv, caratıv

kurum > obşçestvo > obşçestvo, camaġat

Kürt > kurd > kurdlu

Laz > laz > teşik

Leninci > leninets > leninçi

Leninist > leninets > leninçi

Leninizm > leninizm > leninizm

Letonyalı > latış > latış, latışlı, latviyaçı

liberal > liberal > libaral

liberalizm > liberalizm > liberalizm, liberalçılık (*burjuaziyanı caḳlaġan reaktsion politikanı türlüsü*)

lojman > jil'yo > adam caşaġan cer

lort > lord > lord (*İñilizde oñlu dvoryanlaġa berilivçü titul*)

Macar > vengr > vengerli, mad'yarlı, vengriyalı

Marksçı > marksist > marksist, marksçı

Marksist > marksist > marksist, marksçı

Marksizm > marksizm > marksizm

maşer > obşçestvo > obşçestvo, camaġat

materyalist > materialist > materialist (*materializmni tutḫan adam*)

materyalizm > materializm > materializm

mebus > deputat > deputat

meclis > medjlis > meclis (*İranda, Turtsiyada parlamentni atı*)

medeniyet > tsivilizatsiya > tsivilizatsiya, kul'tura

mefkûre > ideya > ideya, innet

melik > korol', tsar > patçaḫ

melike > koroleva, tsaritsa > patçaḫ (*tişirıv*), koroleva; patçaḫnı ḳatını

memleket > strana, kray > ḳral; ḳral, cer, él, can

memleketli > jitel', zemlyak > caşaġan adam; bir élçi, bir cerli

Menşevik > men'şevik > men'şevik

merkeziyetçilik > tsentralizm > tsentralizm (*onovda cer cerdegi organla aradaġına boysunñan sistema*)

mesaj > poslaniye > ḳaġıt, cazıb iygeni

milel > natsiya > millet, natsiya

militarist > militarist > militarist, ḳazavat politikanı bardırıvçu

militarizm > militarizm > militarizm, ḳazavat politika, ḳazavatḫa ḫazırlanıv (*imperialist ḳrallada*)

millet > natsiya > millet, natsiya

milletlerarası > mejdunarodnıy, internatsional’nıy > ḫalḳla arası, duniya…; internatsional…

milliyetçi > natsionalist > natsionalist, milletçi

milliyetçilik > natsionalizm > natsionalizm, milletçilik

moda > moda > moda, adet

modern > sovremennıy > busaġatdaġı; zamanındaġı

Moğol > mongol > mongollu

monarşi > monarḫiya > monarḫiya, patçaḫlıḳ

monarşist > monarḫist > monarḫist (*monarḫizm canlı adam*)

muhtar > starosta > starosta, tamada

muhtıra > memorandum > memorandum (*pravitel’stvonu oyumun açıḳlaġan diplomatiyalıḳ dokument*)

müstemleke > koloniya > koloniya

nasyonalist > natsionalist > natsionalist, milletçi

nasyonalizm > natsionalizm > natsionalizm, milletçilik

Nazi > natsist > natsist (*natsizmni caḳçısı*)

Nazizim > natsizm > natsizm (*german faşizm*)

Nogay > nogayets > noġaylı

Norveçli > norvejets > norvegiyalı

nüfus cüzdanı > udostovereniye liçnosti > adamnı udostovereniyesi (*ili* ḳaġıtı)

nüfus kesafeti > plotnost’ naseleniya > ḫalḳnı ḳalınlıġı (*$1km^2$-de caşaġan adamnı sanı*)

nüfus kütüğü > reyestr > reyestr, opis’, spisok, cazılġanı, tizmesi

nüfus sayımı > perepis’ naseleniya > ḫalḳnı sanav (*ili* tergev)

nüfus tezkeresi > udostovereniye liçnosti > adamnı udostovereniyesi (*ili* ḳaġıtı)

olağanüstü hal > çrezvıçaynoye polojeniye > ḳorḳuvlu bolum

oligarşi > oligarḫiya > oligarḫiya (*bir ḳavum imperialistni politika ém da ékonomika biyligi*)

orta elçi > poslannik > poslannik, keleçi (*posoldan kiçi*)

otonom > avtonomnıy > avtonom, avtonomlu, avtonomiyalı

otonomi > avtonomiya > avtonomiya (*iç onovların, zakonların kesleri éterge érkinlik*)

oturum > zasedaniye > zasedaniye, keñeş, keñeşiv

oy > mneniye > aḳıl, oy, köldegi, kölge kelgen zat

oy hakkı > pravo golosa > aytırġa érkinlik

önerge > predlojeniye > aytım

özerk > avtonomnıy > avtonom, avtonomlu, avtonomiyalı

Özbek > uzbek > uzbekli

padişah > padişaẖ, sultan > patçaẖ; soltan, patçaẖ

pakt > pakt > pakt

parlamentarizm > parlamentarizm > parlamentarizm (*parlament başçılıḳ étgen burjuaziya ḳralnı ḳuralġanı*)

parlamenter > parlamentariy > parlamentni çleni

parlamento > parlament > parlament (*konstitutsiyalı ḳrallada zakon çıġarıvçu baş cıyılıv*)

parti > partiya > partiya

partizan > [yarıy] priverjenets, apologet > caḳçı, caḳlaġan (*ili* süygen) adam; apologet (*bir zatnı, ideyanı artıḳ bek caḳlavçu adam*)

parya > izgnannik > ḳuvulġan (*ili* ḳıstalġan) adam

pasaport > pasport > pasport

payitaht > stolitsa > stolitsa, orta (*ili* ara) şaẖar

pigme > pigmey > pigmey (*Orta Afrikada alaşa boylu ẖalḳdan adam*)

pogrom > genotsid > genotsid (*imperializmni din, rasa ayırıb, millet ḳırġan, milletni tüb étgen politikası*)

polemik > polemika > süzüv, davlaşıv, öçeşiv

politik > politika > politika

politika > politika > politika

Polonez > polyak > polyak, polyaklı

Polonyalı > polyak > polyak, polyaklı

popülizm > narodniçestvo > narodniçestvo (*uvaḳ burjuaziya intelligentsiyanı obşçestvo-politika ḳozġalıvu*)

Portekizli > portugalets > portugaliyaçı

posta > poçta; kur'yer > poçta; (*ḳaġıtlanı cürütüvçü ḳulluḳçu*)

prens > prints > prints (*patçaẖnı tuḳumundan adam*)

prenses > printsessa > printsessa (*printsni ķatını ne da ķızı*)

raca > radja > raca (*İndiyada feodalġa berilgen at*)

referandum > referendum > referendum, ẖalķġa soruv, çöb atıv

reform > reforma > reforma, avuşduruv, avuşuv, türlendiriv, türleniv

rejim > rejim > rejim, nizam, coruķ

resmikabul > [ofitsial'nıy] priyom > alıv

rey > mneniye > aķıl, oy, köldegi, kölge kelgen zat

Romanyalı > rumın > rumınlı

ruhsat > razreşeniye > érkinlik ķaġıt

Rum > grek > Grekli, urumlu

Rumen > rumın > rumınlı

Rus > russkiy > orus, oruslu

sağcı > pravıy > oñ

sahip > ẖozyain, vladelets > iye

sahiplik > pokrovitel'stvo > caķlav, caķlıķ étiv, étek tübüne salıv

salt çoğunluk > absolyutnoye bol'şinstvo > işeksiz köbü, köbüsü

saltanat > gospodstvo > biylik, oñluluķ

saltçılık > absolyutizm > absolyutizm (*patçaẖlıķ, savlay vlast' bir cañız adamnı ķolunda turġan ķral*)

sansür > tsenzura > tsenzura (*basmanı tintib turġan ķral uçrejdeniye*)

saray > dvorets > dvorets, ķala, toẖana

saylav > delegat, deputat > delegat, deputat

seçici kurul > otboroçnaya komissiya > saylab alıvçu komissiya

seçim > vıbor, otbor > saylav, ayırıv, saylab (*ili* ayırıb) alıv

seçim çevresi > izbiratel'nıy okrug > saylav okrug

seçmen > izbiratel' > saylavçu /balk. ayırıvçu

sefaret > posol'stvo > posol'stvo (*tamadası posol bolġan diplomat keleçile ém da ala turġan üy*)

sefarethane > posol'stvo > posol'stvo (*tamadası posol bolġan diplomat keleçile ém da ala turġan üy*)

sefir > poslannik, posol > poslannik, keleçi (*posoldan kiçi*); posol (*diplomat keleçini ém ullu çını*)

sefirlik > elçilik > posol'stvo > posol'stvo (*tamadası posol bolġan diplomat keleçile ém da ala turġan üy*)

sektör > sektor > sektor, bölüm

selef > predok > ata-baba, ullu ata, tuḳum ata

senato > senat, parlamnet > senat (1.*burunñu Rimde onov étivçü baş organ*; 2.*patçaḫlıḳ Rossiyada süd ém da administratsiyalıḳ uçrejdeniye; 3.talay ḳralda zakon çıġarıvçu baş palata*)

senatör > senator > senator (*senatnı çleni*)

sendika > profsoyuz > profsoyuz, professional soyuz

serf > krepostnoy [krestyanin] > krepostnoyluḳ

servis > slujba > ḳulluḳ, iş

sevkülceyş > strategiya > strategiya

sıkı düzen > distsiplina > mizam, coruḳ /balk. nizam

sınıf > klass > klass

sınıfsal > klassovıy > klas…, klasslanı

sınıfsız > besklassovıy > klassız, klasslaġa bölünmegen

sınır > granitsa > çek, belgi

Sırp > serb > serb, serbiyalı

sicil > reyestr > reyestr, opis', spisok, cazılġanı, tizmesi

sigorta > straḫovaniye > straḫovaniye (*ot tüşgen, buz urġan degença zatladan mülkge tüşgen zarannı ornuna salıvnu, saḳatlıḳ cetse aşav berivnü belgili uçrejdeniyeni üsü bla bacarıv*)

sirküler > tsirkulyar > tsirkulyar, buyruḳ ḳaġıt (*uçrejdeniyelege ne da ḳulluḳçulaġa oġartın kelgen buyruḳ, onov*)

sivil > grajdanskiy > grajdan…

siyahi > negr > negr

siyasa > politika > politika

siyasal > politiçeskiy > politika…

siyaset > politika > politika

siyasetçi > politik > politik, politikaçı

siyasi > politiçeskiy deyatel’ > ullu politika ḳulluḳçu

siyasiyat > politika > politika

Skoç > şotlandets > şotlandiyaçı

slogan > lozung > lozung, çaḳırıv

Slovak > slovak > slovakiyalı, slovak

solcu > levıy > solçu

soruşturma > dopros > soruv, soruv alıv, soruv étiv

sosyal > sotsial’nıy > sotsial’

sosyal demokrat > sotsial-demokrat > sotsial-demokrat (*sotsial-demokratiyalıḳ partiyanı çleni*)

sosyal düzen > obşçestvennıy stroy > obşçestvo ḳuruluş

sosyal demokrasi > sotsial-demokratiya > sotsial-demokratiya (*sotsialist ağımdan uvaḳ burjuaziyaçı ağımğa burulub ketgen politikalıḳ col*)

sosyal ilişki > obşçestvennıye otnoşeniya > obşçestvo kelişivle

sosyalist > sotsialist > sotsialist

sosyalizasyon > sotsializatsiya > sotsialist colğa buruv, ẖalḳnı ḳoluna beriv

sosyalizm > sotsializm > sotsializm

sosyetik > velikosvetskiy > aristokrat…, aḳsüyek…, aristokratlanı, aḳsüyekleni

sovhoz > sovẖoz > sovẖoz

Sovyet > Sovyet > Sovyet

soykırım > genotsid > genotsid (*imperializmni din, rasa ayırıb, millet ḳırğan, milletni tüb étgen politikası*)

soylu > znatnıy > asıl, sıylı, özden, biy, aḳsüyek…

sömürge > koloniya > koloniya

sömürgeci > kolonizator > kolonizator (*koloniyalanı cegivçü*)

sömürü > ekspluatatsiya > ékspluatatsiya étiv, kişi ḳıyının aşav, adam cegiv, cegiv

sömürücü > ekspluatatorskiy > ékspluatator…, adam cekgen

sömürücülük > ekspluatatsiya > ékspluatatsiya étiv, kişi ḳıyının aşav, adam cegiv, cegiv

sör > sestra (katoliçeskaya monaẖinya) > égeç

sulta > vlast’ > vlast’

sultan > sultan, monarḫ > soltan, patçaḫ

sultanlık > gospodstvo, verḫovnaya vlast’ > biylik, oñluluḳ; baş vlast’

Suriyeli > siriyets > siriyalı

şah > şaḫ, gosudar’ > şaḫ, patçaḫ

şahıs > litso, osoba > adam

şahlık > tsarstvo > patçaḫlıḳ étiv, patçaḫıḳ étgen zamanı

şahsi > liçnıy > kesi, énçi

şahsiyet > liçnost’ > adam

şansölye > kantsler > kantsler (*bir ḳavum ḳrallada ém ullu ḳulluḳda adamġa berilgen at*)

şehriyar > monarḫ, gosudar’ > patçaḫ

şehzade > tsareviç > patçaḫnı caşı, patçaḫ ulu

taahhütlü mektup > zakaznoye pis’mo > zakaznoy pis’mo

taahhütname > kontrakt > konrakt; dogovor

tabi > poddannıy > poddannıy (*bir ḳralnı adamı*)

tabiiyet > poddanstvo > poddanstvo

Tacik > tadjik > tacikli, tacik

taç giyme töreni > koronatsiya > korona kiydiriv, patçaḫnı taḫtaġa olturtuv

takım erki> oligarḫiya > oligarḫiya (*bir ḳavum imperialistni politika ém da ékonomika biyligi*)

talimat > instruktsiya > instruktsiya (*bir zatnı üsünden coruḳlanı cıyımdıġı*)

talimatname > direktiva > direktiva, buyruḳ (*ullu organı töbenñige ne da tamadanı kiçilege onovu*)

Tanzimatçı > reformist (storonnik politiçeskiḫ reform 1839 goda) > reformist, reformaçı (*reformizm canlı adam*)

tarh > oblojeniye > salıv

Tatar > tatarin > tatarlı

tatil > pererıv > pererıv, soluv, bölünüv, toḫtav

tayin > opredeleniye > éseblev, tekşeriv, belgilev

tebaa > poddannıy > poddannıy (*bir ḳralnı adamı*)

tebaiyet > povinoveniye > boysunuv, boy salıv

teftiş > reviziya > reviziya, tintiv, tergev

tekfur > pravitel’; vlastelin (okruga, rayona v Vizantsikoy imperii) > patçaẖ, ḳralnı tutẖan adam; biylik étgen adam, başçılıḳ étgen adam, onovçu

telgrafhane > telegraf > telegraf

temsilci > predstavitel’ > predstavitel’, adam, keleçi

temsilcilik > predstavitel’stvo > predstavitel’stvo

teşkilat > organizatsiya > organizatsiya, ḳurav

tezkere > zapiska > zapiska, ḳaġıtçıḳ

tımar > len > len (*burunñu vassallaġa berilgen mülk cer*)

tiran > tiran > zulmuçu patçaẖ; zulmuçu, unuḳduruvçu, tiran

toplantı > sobraniye > cıyılıv, sobraniye; sobraniye, él cıyılıv, camaġat

topluluk > obşçina > obşçina, camaġat (*bir cerde caşaġanlanı kesleri başlarına onov éterge érkin organizatsiyası*)

toplum > obşçestvo > obşçestvo, camaġat

toplumculuk > sotsializm > sotsializm

toplumsal > obşçestvennıy; sotsial’nıy > obşçestvonu, obşçestvo…, obşçestvoluḳ, camaġat…, ẖalḳ; sotsial’

toplumsal ilişki > obşçestvennıye otnoşeniya > obşçestvo kelişivle

toprak kölesi > krepostnoy [krestyanin] > ülgülü ḳul, başsız ḳul, krepostnoyluḳ krest’yanin

törel > nravstvennıy; moral’nıy > namıs…, adeb…, namıslı, adebli, namısnı, adebni; adeb…, coruḳ…, ḳılıḳ…, moral’…

töresel > nravstvennıy > namıs…, adeb…, namıslı, adebli, namısnı, adebni

tuğrakeş > çinovnik > çinovnik (1.*burjuaziya ḳrallada ḳral uçrejdeniyeni ḳulluḳçusu*; 2.*işge suvuḳ ḳaraġan adam*)

tutanak > protokol; akt > protokol, akt

Türk > turok > türklü

Türkmen > turkmen > turkmenli

tüzük > ustav > ustav

Ukraynalı > ukrainets > ukrainlı, ukrainaçı

ulus > natsiya > millet, natsiya

ulusal > natsional’nıy > millet…, milletni

ulusçu > natsionalist > natsionalist, milletçi

ulusçuluk > natsionalizm > natsionalizm, milletçilik

uluslar arası > internatsional’nıy > internatsional’…

umumi efkar > obşçestvennoye mneniye > ḫalḳnı aḳılı

umumi heyet > assambleya > assambleya (1.*ḳaysı bolsa da ḫalḳla arası bir organizatsiyanı bütev çlenlerini cıyılıvu*; 2.*Petr I zamanında bolġan toyġa-oyunña cıyılıv*)

uygarlık > tsivilizatsiya > tsivilizatsiya, kul’tura

Uygur > uygur < uygur, uygurlu

uzluk > iskusstvo > iskusstvo; ustalıḳ, çemerlik

ülke > strana, kray > ḳral; ḳral, cer, él, can

ültimatom > ul’timatum > ul’timatum (*politikada bir zatnı tolturtur üçün bir ḳraldan bir ḳralġa diplomatiyalıḳ nota*)

ümera > povelitel’ > patçaḫ, ḫan, şaḫ

üniversal > mirovoy, vsemirnıy > duniya…, savlay (*ili* bütev) duniya…; bütev duniyanı, bütev duniyada

üsera > plennıy > plen…, cesir…

üst > starşiy > abadan; tamada

üye > çlen > çlen

üyelik > çlenstvo > çlenlik, çlen bolmaḳlıḳ

vali > gubernator > gubernator

varsıl > bogatıy > bay

varsıllık > bogatstvo > baylıḳ

vatan > rodina > ata curt

vatandaş > grajdanin > grajdan, grajdanin, adam

vatandaşlık > grajdanstvo > grajdanlıḳ

vekâlet > ministerstvo > ministerstvo

vekil > ministr > ministr

vergi > nalog > nalog

vesayet > opeka, opekunstvo > osuyluḳ (*ili* atalıḳ) étiv

veto > veto > veto, tıyıv, unamav, érkinlik bermev

vezaret > ministerstvo > ministerstvo

vilayet > guberniya > guberniya (*rayonlaġa üleşginçi bolġan administrativ cer*)

vize > viza > viza (1.*ḳulluḳçu adamnı dokumentge cazġan belgisi*; 2.*kelirge, keterge, üsü bla öterge ḳralnı pravitel'stvosundan berilgen érkinlik*)

voyvoda > voyevoda > voyevoda, asker başçı (*burun Rus'da*)

yabancı > çujoy > kişini, birevnü, kişi…, birev…, başẖanıḳı

yad > çujoy > kişini, birevnü, kişi…, birev…, başẖanıḳı

Yakut > yakut > yakutlu

yarkurul > komissiya > komissiya

yarlık > yarlık > yarlık (*burun Altın Ordada ẖanlanı buyruḳları cazılġan ḳaġıt*)

yasa > zakon > zakon, coruḳ

yasama kurulu > parlament > parlament (*konstitutsiyalı ḳrallada zakon çıġarıvçu baş cıyılıv*)

yersiz > neumestnıy > uşaġıvsuz, kereksiz, kerekli bolmaġan

yeter sayı > kvorum > kvorum (*begim tamalnı bolur üçün kerekli adamlanı sanı*)

yetki > kompetentnost' > bilimlilik, ẖaparlılıḳ

yönerge > direktiva, instruktsiya > direktiva, buyruḳ (*ullu organı töbenñige ne da tamadanı kiçilege onovu*); instruktsiya (*bir zatnı üsünden coruḳlanı cıyımdıġı*)

yönetici > rukovoditel' > rukovoditel', başçı, col başçı, tamada

yöneticilik > rukovodstvo > başçılıḳ, başçılıḳ étiv

yönetim > upravleniye > cürütüv

yönetmelik > instruktsiya > instruktsiya (*bir zatnı üsünden coruḳlanı cıyımdıġı*)

yönetsel > administrativnıy > administrativ, administrativli

yöre > sreda > tögerekdegi zatla, ḳatındaġı zatla

Yunan > grek > grekli, urumlu

Yunanlı > grek > grekli, urumlu

yurt > strana, kray > ḳral; ḳral, cer, él, can

yurt bilgisi > krayevedeniye > krayevedeniye (*bir cerni geografiyasın, ékonomikasın, istoriyasın oḳub, tintib küreşiv*)

yurttaş > sooteçestvennik > bir ḳralçı, bir curtlu

yurttaşlık > poddanstvo > poddanstvo

31. Yasama, hukuk:

adalet > spravedlivost’ > tüzlük, can basmav

adalet divanı > treteyskiy sud > töre, tüz kişige soruv

adli > sudebnıy, yuridiçeskiy > süd…, sündü, südlük; yurist…, yuristlik

ahlak dışı > amoral’nıy > ẖalisiz, sıysız, adebsiz

bağıt > soglaşeniye, kontrakt > dogovor, söz begitiv, kontrakt

batkı > bankrotstvo > bankrotluķ, bankrot boluv

batkınlık > bankrotstvo > bankrotluķ, bankrot boluv

beraat > prevosẖodstvo > oñluluķ

beyanat > zayavleniye > zayavleniye, tilek ķağıt

beyanname > zayavleniye > zayavleniye, tilek ķağıt

bırakıt > nasledstvo > tüb, ölgenden ķalġan mülk

bildirge > povestka; zayavleniye > povestka (*çaķırıv ķağıt*); zayavleniye, tilek ķağıt

bildiri > soobşçeniye > ẖapar

butlan > tşçetnost’ > boş küreşiv, faydasızlıķ, maġanasız küreşiv

celp > povestka > povestka (*çaķırıv ķağıt*)

celp kâğıdı > povestka > povestka (*çaķırıv ķağıt*)

celpname > povestka > povestka (*çaķırıv ķağıt*)

celse > zasedaniye > zasedaniye, keñeş, keñeşiv

ceza > nakazaniye > azab, ķaza, azab (*ili* ķaza) salıv, azabẖa coluķduruv, ayıbına tübetiv

cürüm > vina, prostupok > terslik; ķılıf, ķılıķ, ayıblı iş, terslik

çağrı belgesi > priglasitel’nıy bilet > priglasitel’nıy bilet

çağrı kâğıdı > priglasitel’nıy bilet > priglasitel’nıy bilet

dava > [sudebnaya] delo > iş

dava vekili > advokat, zaşçitnik > ökül, advokat; ökül

dava vekilliği > advokatura > öküllük, advokatlıķ

davacı > istets > davçu (*südde*)

davacılık > tyajba, isk > südlük iş, sündü üsü bla küreşiv; isk, dav, dav ķağıt

davetname > priglaşeniye > çaķırıv

devlet > gosudarstvo > gosudarstvo, ķral

duruşma > sluşaniye dela > işge ḳarav

edim > voploşçeniye > suratlav, salıv, suratlab (*ili* salıb) körgüzüv

ehlihibre > ekspert > ékspert (*davlu, ḳıyın işlege ḳaravçu spetsialist*)

ehlivukuf > ekspert > ékspert (*davlu, ḳıyın işlege ḳaravçu spetsialist*)

eldeci > upravlyayuşçiy > upravlyayuşçiy, tamada, cürütgen

ergin > soverşennoletnıy > aḳılbalıḳ

evlatlık > priyomnıy sın > asıraġan caşı

fail > vinovnik > ters (*ili* ayıblı) adam

fesih > otmena > buzuv, ḳurutuv, artḫa ḳoyuv, ızına alıv

fıkra > stat'ya (zakona) > stat'ya

firar > begstvo > ḳaçıv

firari > beglets > ḳaçḫınçı, ḳaçḫan adam

formalite > formal'nost' > adetdegi coruḳ, formaçılıḳ

gabin > obsçyot, obves > az (*ili* kem) tergev, sanavda aldav, sanavda ḫıylılıḳ étiv, aldab (*ili* kem) sanav; bazmanda aldav, kem (*ili* aldab) çegiv

gaiplik > otsutsviye; isçeznoveniye > bolmaġanı, coḳluḳ, bolmaġanlıḳ; dump (*ili* tas) boluv

gayrikanunî > nezakonnıy > zakonsuz, zakonña çüyre (*ili* ḳarşçı), zakonnu buzġan

gayrimenkul > nedvijimıy > cürümegen

gayrimeşru > nezakonnıy > zakonsuz, zakonña çüyre (*ili* ḳarşçı), zakonnu buzġan

geçerli > deystvitel'nıy > cürügen, bolġan, kerti

gedik > preimuşçestvo > oñluluḳ

genelge > tsirkulyar > tsirkulyar, buyruḳ ḳaġıt (*uçrejdeniyelege ne da ḳulluḳçulaġa oġartın kelgen buyruḳ, onov*)

gerekçe > motiv > sıltav, çurum, sebeb

görgü tanığı > oçevidets > kesi (*ili* közü) körgen

gözaltı > nadzor, slejka > ḳarav, sınav, köz-ḳulaḳ; marlab aylanıv, ızından marlav

gözetim > nablyudeniye; nadzor > ḳarav, ḳarab turuv; ḳarav, sınav, köz-ḳulaḳ

hacir > opeka > osuyluḳ (*ili* atalıḳ) étiv

hakem heyeti > arbitrajnaya komissiya > arbitraj komissiya

hâkim > sud'ya > südü

hami > zaşçitnik > caḳ, caḳçı, saḳlavçu, ḳoruvlavçu

hapis > arest > tutuv

hapishane > tyur'ma > türme, tutmaḳ üy

haydut > razboynik, grabitel' > tonavçu, razboynik; zulmuçu

haydutluk > banditizm, razboy > banditlik; tonav, zumlu, artıḳlıḳ

haymatlos > bezrodnıy > cuvuḳsuz-teñsiz, curtsuz

hırsız > vor > guduçu

hısım > rodstvennik > cuvuḳ, cuvuḳ cetgen adam, ét-cen adam

hıyar > al'ternativa > al'ternativa, ékiden birin saylamay bolmay

hisseişaiya > pay > pay, ülüş

hukuk > pravo > pravo

hukukçu > yurist > yurist (1.*süd, törelik étivnü üsünden ilmulanı ustası*; 2.*südlük işleni cürütüvçü adam*)

hukuki > yuridiçeskiy > yurist…, yuristlik

hukuksal > sudebnıy; yuridiçeskiy > süd…, sündü, südlük; yurist…, yuristlik

hükümsüz > nedeystvitel'nıy > calġan, caravsuz, küçsüz

hükümsüzlük > nedeystvitel'nost' > calġanlıḳ, caravsuzluḳ, küçsüzlük

ibra > proşçeniye > keçiv, keçmeklik

ibraname > kvitantsiya, raspiska > kvitantsiya, raspiska

icra > vıpolneniye, ispolneniye > tolturuv; tolturuv, étiv

iç tüzük > reglament > reglament, coruḳ, nizam

içtihat > yurisprudentsiya > yurisprudentsiya, yurist ilmula

idam > [smertnaya] kazn'> öltürgen azab

idam cezası > smertnaya kazn' > öltürgen azab

idamlık > smertnaya kazn' > öltürgen azab

iddia > obvineniye > terslev, ayırıb

iddia makamı > obvineniye > terslev, ayırıb

ifade > pokazaniye > aytẖanı, şaġatlıḳ

ihtarname > povestka, izveşçeniye > povestka (*çaḳırıv ḳaġıt*); bildiriv ḳaġıt, povestka, ḳaġıt

ihtilas > ẖişçeniye > urlav, tonav

ihtira beratı > patent [na izobreteniye] > patent (*işlerge, satıv éterge érkinlik bergen ḳaġıt*)

ilam > sudebnıy prigovor > sündü prigovoru

ilga > otmena, uprazdneniye > buzuv, ḳurutuv, artẖa ḳoyuv, ızına alıv; cabıv, ḳoratıv

illegal > nelegal'nıy > caşırtın, zakondan taşa

iltica > ubejişçe > ubejişçe, buġar cer

imtiyaz > preimuşçestvo> oñluluḳ

infak > [pro] pitaniye, kormleniye > aşatıv; aş salıv, aş beriv

infaz > ispolneniye, vıpolneniye > tolturuv, étiv; tolturuv

intihap > vıborı > saylav, saylavla

isticvap > rassprosı > ẖapar soruv, soruvla

istinaf > apellyatsiya > apellyatsiya (*süd étgenñe razı bolmay, oġarġı südge tarıġıv*)

istinaf mahkemesi > apellirovat' > apellyatsiya (*ili* tarıġıv) berirge

iş yeri > predpriyatiye > predpriyatiye (*fabrika zavod d. a. k.*)

ivaz > kompensatsiya > kompensatsiya, ornuna salıv, ornuna açẖa tölev

iye > vladelets > iye

iyi hâl belgesi > ẖarakteristika > ẖarakteristika

jüri > jüri > jüri (*vıstavkalada, konkurslada d. a. k. cerlede öç berivçü ékspertle*)

kabahat > vina > terslik

kadı > sud'ya > südü

kalıt > nasledstvo > tüb, ölgenden ḳalġan mülk

kalıtçı > naslednik > naslednik, tuvduḳ

kanıt > dokazatel'stvo > patava, begitiv, şaġatlıḳ

kanun > zakon > zakon, coruḳ

kanun layihası > zakonoproekt > zakonoproekt, zakonnu proekti

kanun tasarısı > zakonoproekt > zakonoproekt, zakonnu proekti

kanun teklifi > zakonoproekt > zakonoproekt, zakonnu proekti

kanuni > zakonnıy > zakon…, coruḳ…, zakonña tıyışlı, zakonña köre, zakondaça, zakon aytẖança

kanunname > kodeks > kodeks (*zakonlanı cıyımdıġı*)

kanunsuz > nezakonnıy > zakonsuz, zakonña çüyre (*ili* ḳarşçı), zakonnu buzġan

kanunsuzluk > bezzakoniye > zakonsuzluḳ

kapitülasyon > kapitulyatsiya > kapitulyatsiya étiv

kara suları > territorial'nıye vodı > cerindegi teñizle

karar > reşeniye > étiv

karmanyola > grabyoj, banditizm > tonav; banditlik

katibiadil > notarius > notarius

katil > ubiytsa > adam öltürgen, öltürgen adam, murdar

kefalet > ruçatel'stvo > ışandırıv, boyunña alıv

kefil > poruçitel' > boynuna (*ili* cükge) alġan adam

kefillik > poruçitel'stvo > boyunña alıv, cükge alıv

kelepçe > naruçniki > buġovla

kısas > vozmezdiye > dert, günaḫı (*ili* tüzlügü) cetiv

kısıt > opeka > osuyluḳ (*ili* atalıḳ) étiv

kıya > prestupleniye > amanlıḳ

kimlik belgesi > udostovereniye liçnosti > adamnı udostovereniyesi (*ili* ḳaġıtı)

kontrat > kontrakt, dogovor > kontrakt, dogovor; dogovor, kelişiv

legal > legal'nıy > zakonña açıḳ (*ili* tuvra), zakon bla begitilgen

lesepase > propusk > propusk

mahbes > temnitsa > türme, ziydan

mahcuz > arestovannıy > tutulġan, tutulġan adam

mahkeme > sud > süd

mahkeme masrafı > sudebnıye izderjki > coyulġan zat, coyulġanı, ḳoraġanı

mahkumiyet > sudimost' > süd, süd ayıb, süd étilgeni

mahpus > arestovannıy > tutulġan, tutulġan adam

mahpushane > tyur'ma > türme, tutmaḳ üy

manda > mandat > mandat (*adamnı bir zatḫa érkinligi bolġanın körgüzgen dokument*)

mazbata > protokol > protokol

maznun > obvinyayemıy > tersge sanalġan, terslenñen, ayıblanñan

mehil > srok > bolcal, zaman

memnu mıntıka > zapretnaya zona > kirirge érkinlik bolmaġan zona

meriyet > deystviye > iş

meşhut suç > prostupok > ḳılıf, ḳılıḳ, ayıblı iş, terslik

meşru > zakonnıy; legal’nıy > zakon…, coruḳ…, zakonña tıyışlı, zakonña köre, zakondaça, zakon aytḫança; zakonña açıḳ (*ili* tuvra), zakon bla begitilgen

meşru müdafaa > samozaşçita > baş ḳoruvlav, baş saḳlav

mevkufiyet > arest > tutuv

mevzuat > deystvuyuşçiye zakonı (predpisaniya) > cürügen zakonla

mihr > kalım > ḳalın

miras > nasledstvo > tüb, ölgenden ḳalġan mülk

misak > pakt > pakt

muhakeme > sud > süd

mukavele > dogovor, soglaşeniye > dogovor, kelişiv; dogovor, söz begitiv

mukavelename > kontrakt, dogovor > kontrakt, dogovor; dogovor, kelişiv

müddea > tezis > tezis (*dokladnı, lektsiyanı zatnı ḳısḫa berilgen baş oylarını biri*)

müddei > istets > davçu (*südde*)

müddeiumumi > prokuror > prokuror

müruruzaman > davnost’ > éski, éskilik

müstantik > sledovatel’ > sledovatel’, tintivçü

mütevelli > poverennıy > birevçü işin cürütgen

nafaka > alimentı > aliment (*birevden sabiylerine, atasına, anasına zakon bla çıḳġan aşav*)

nefsi müdafaa > samozaşçita > baş ḳoruvlav, baş caḳlav

norm > norma > norma, marda, ölçe, plan

noter > notarius > notarius

otorite > avtoritet > avtoritet, sıy

ölüm cezası > smertnaya kazn’ > öltürgen azab

örf > obıçay; traditsiya > adet; traditsiya, adet

resmi nikah > grajdanskiy brak > zags

sanık > obvinyayemıy > tersge sanalġan, terslenñen, ayıblanñan

savcı > prokuror > prokuror

seçim > vıbor, otbor > saylav, ayırıv, saylab (*ili* ayırıb) alıv

sorgu > opros > sorav, soruvlav, sorub çıġıv

sorgu hakimi > sledovatel’ > sledovatel’, tintivçü

sorgu yargıcı > sledovatel’ > sledovatel’, tintivçü

sözleşme > soglaşeniye, dogovor; kontrakt > caraşıv, kelişiv, bir aḳılġa keliv

standart > standart > standart, ülgü

suç > vina > terslik

suçlu > prestupnik > amanlıḳçı

suikastçılık > zagovor > zagovor, taşa tilleşiv, aman innet étiv

şahit > svidetel’ > şaġat

şahitlik > svidetel’stvo > şaġatlıḳ

şehadet > svidetel’stvo > şaġatlıḳ

tahliye > osvobojdeniye > érkin étiv, boşlav, azat (*ili* boş) étiv

taksir > upuşçeniye > cetişimsizlik, cañılıç

talak > razvod > ayırıv

tampon devlet > bufernoye gosudarstvo > arada ḳral

tanık > svidetel’ > şaġat

tanıklık > svidetel’stvo > şaġatlıḳ

tasarı > proekt > proekt, plan

tazminat > reparatsii; kompensatsiya > reparatsiyala (*ẖorlanñan ḳral ẖorlaġanña açẖa ém başẖa rısẖı bla bergen tölev*)

temerrüt faizi > penya > penya, ḳozlav (*borç zamanında tölenmegeni üçün*)

teminat > garantiya > garantiya, ışandırıv, boyunña alıv

temyiz > kassatsiya > kassatsiya (1.*südnü begimin, buyruġun buzuv*; 2.*südnü begimin buzar üçün tarıġıv*)

tereke > nasledstvo > tüb, ölgenden ḳalġan mülk

tescil > registratsiya > registratsiya étiv, cazıv, kitabẖa cazıv, spisokga cazıv

teşri kuvveti > zakonodatel’naya vlast’ > zakon çıġarıvçu vlast’

teşrii > zakonodatel’nıy > zakon çıġarıvçu (*ili* étivçü)

teşrii kuvvet > zakonodatel’naya vlast’ > zakon çıġarıvçu vlast’

teşrii masuniyet > neprikosnovennost’ [deputata] > tiyerge bolmav, zakon bla caḳlav

tevkifhane > tyur’ma > türme, tutmaḳ üy

ticaret ateşesi > torgovıy (kommerçeskiy) attaşe > satıv-alıv attaşe

tutukevi > tyur’ma > türme, tutmaḳ üy

türe > zakon > zakon, coruḳ

türel > yuridiçeskiy > yurist…, yuristlik

tüze > spravedlivost’ > tüzlük, can basmav

tüzel > sudebnıy; yuridiçeskiy > süd…, sündü, südlük; yurist…, yuristlik

ukubet > nakazaniye > azab, ḳaza, azab (*ili* ḳaza) salıv, azabḫa coluḳduruv, ayıbına tübetiv

uyruk > poddannıy > poddannıy (*bir ḳralnı adamı*)

uyrukluk > poddanstvo > poddanstvo

vekâletname > doverennost’ > doverennost’, ışanıv ḳaġıt

veraset > nasledovaniye, nasledstvo > tübge ḳalıv, ölgenni mülkün alıv, ölgenni tübün alıv; tüb, ölgenden ḳalġan mülk

vize > viza > viza (1.*ḳulluḳçu adamnı dokumentge cazġan belgisi*; 2.*kelirge, keterge, üsü bla öterge ḳralnı pravitel’stvosundan berilgen érkinlik*)

yaptırım > sanktsiya > razılıḳ beriv, ḳabıl étiv

yargı > reşeniye > étiv

yargı erki > yurisdiktsiya > yurisdiktsiya (*süd éterge érkinlik*)

yargı yeri > sud > süd

yargıcılar kurulu > jüri > jüri (*vıstavkalada, konkurslada d. a. k. cerlede öç berivçü ékspertle*)

yargıevi > sud > süd

yargılama usulü > sudoproizvodstvo > süd étiv, südlük işlege ḳarav

yasa > zakon > zakon, coruḳ

yasa tasarısı > zakonoproekt > zakonoproekt, zakonnu proekti

yasa teklifi > zakonoproekt > zakonoproekt, zakonnu proekti

yasak > zapreşçeniye, zapret > érkinlik bermev, tıyıv, iymev, -ma (*-me*) dev

yasal > zakonnıy > zakon…, coruḳ…, zakonña tıyışlı, zakonña köre, zakondaça, zakon aytḫança

yasalı > zakonodatel’nıy > zakon çıġarıvçu (*ili* étivçü)

yasama gücü > zakonodatel’naya vlast’ > zakon çıġarıvçu vlast’

yasama hakkı > zakonodatel’naya vlast’ > zakon çıġarıvçu vlast’

yasama kuvveti > zakonodatel’naya vlast’ > zakon çıġarıvçu vlast’

yasasız > nezakonnıy > zakonsuz, zakonña çüyre (*ili* ḳarşçı), zakonnu buzġan

yönetmen > rukovoditel’ > rukovoditel’, başçı, col başçı, tamada

yürütme > ispolneniye > tolturuv; tolturuv, étiv

yürütüm > ispolneniye, vıpolneniye > tolturuv; tolturuv, étiv

zaman aşımı > davnost’ > éski, éskilik

zanlı > obvinyayemıy > tersge sanalġan, terslenñen, ayıblanñan

zilyet > vladelets > iye

zilyetlik > vladeniye > iyelik, iye boluv

zimmet > dolg > borç

zor alım > konfiskatsiya > konfiskatsiya, sıyırıv

32. Ordu, savaş:

abluka > blokada > blokada, ḳurşalav, tögeregin alıv

acemi er > novobranets > askerge cañı alınñan adam, cañı askerçi

açık ordugâh > bivak > stavat (*askerniki*)

ağır makineli > stankovıy pulemyot > stanoklu pulemyot

alaylı > ofitser > ofitser, abıçar

albay > polkovnik > polkovnik

alev makinesi > ognemyot > ognemyot, ot atıvçu

amiral > admiral > admiral

artçı > ar’yergard > ar’yergard (*askerni artında barġan bölegi*)

asker > soldat > askerçi, soldat

asker kaçağı > dezertir > dezertir, ḳaçḫınçı (*askerden, işden*)

askerî > voyennıy > askerçi

askeriye > voorujyonnıye silı > asker, askerle, savutlu küçle

askerlik > voyennaya slujba > asker ḳulluḳ

askerlik hizmeti > voyennaya slujba > asker ḳulluḳ

askerlik şubesi > prizıvnoy punkt > askerge alġan cer

asteğmen > mladşiy leytenant > kiçi leytenant

astsubay > unter-ofitser > unter-ofitser (*talay askerde kiçi komandir çın*)

ateşkes > peremiriye > caraşıv, kelişiv (*uruş étgen éki canını bir bolcalġa uruşnu toḫtatırġa caraşıvları*)

ateşli silah > ognestrel’noye orujiye > atılġan savut

atom bombası > atomnaya bomba > atom bomba

avcı eri > strelok > strelok, cayav askerçi

avcı hattı > strelkovaya tsep’ > cayav askerçileni tizgini

avcı uçağı > [asmolyot] – istrebitel’ > istrebitel’

bahriyeli > matros > matros

bakıncak > pritsel > ışan, pritsel

barut > poroḫ > şkok ot, poroḫ

barutluk > poroḫovnitsa > ḳobra ḫazır

başbuğ > glavnokomanduyuşçiy > glavnokomanduyuşçiy (*ém tamada asker başçı*)

başkomutan > glavnokomanduyuşçiy > glavnokomanduyuşçiy (*ém tamada asker başçı*)

başkomutanlık > glavnokomandovaniye > glavnokomanduyuşçiy (*ém tamada asker başçı*)

başkumandan > glavnokomanduyuşçiy > glavnokomanduyuşçiy (*ém tamada asker başçı*)

batarya > batareya > batareya (*talay tobdan, minometdan ḳuralġan artilleriya, minolyot podrazdeleniye*)

bayrakaltı > voyennaya slujba > asker ḳulluḳ

bırakışma > peremiriye > caraşıv, kelişiv (*uruş étgen éki canını bir bolcalġa uruşnu toḫtatırġa caraşıvları*)

binbaşı > mayor > mayor

bomba > bomba > bomba

bombardıman > bombardirovka > bombardirovka, bombalav, bombala atıv

bombardıman uçağı > bombardirovşçik > bombardirovşçik, bomba atıvçu samolyot

bölük (IV) > eskadron > eskadron (*atlı askerni rotası*)

candarma > jandarm > jandarm (*patçaḫlıḳ Rossiyada ém bir ḳavum burjuy ḳrallada politsiyanı ḳulluḳçusu*)

cebe > bronya > bronya, atav, begitiv (*bir zatnı birevge*)

celp > priziv > çaḳırıv, tilek

cenk > srajeniye, bitva > uruş, soġuş, sermeş

cenkçi > boyets > ḳazavatçı; askerçi

cephe (IV) > front > front

cidal > bor'ba > küreş, küreşiv

cidalci > voinstvennıy > cigit, ḳazatḫa tartḫan

çakmaklı > kremnyovoye ruj'yo > otluḳ taş bla atılıvçu şkok

çarkacı > partizan > partizan

çavuş > ordinarets > ordinarets (*komandirni cumuşçusu*)

çeri > soldat > askerçi, soldat

çete > partizanskiy otryad > partizan otryad

çokal > pantsir' > kübe (*kezlik saḳlaġan temir kiyim*)

dâhilî harp > grajdanskaya voyna > grajdan ḳazavat

denizaltı > podvodnaya lodka > suv tübünde cürügen keme

donanma > morskoy flot (derjavı) > teñiz flot

donatı > armatura > armatura (1.*bir tuḳum bir apparatnı, maşinanı d. a. k. zatnı priborları ém da başḫa kerekleri*; 2.*bir zatnı demeñili éter üçün salınñan temir tamal*)

düello > duel’ > duél’ (*éki dertli adamnı savut alıb belgili coruḳda uruşuvları*)

düşman > vrag > cav, duşman

elebaşı > vojak > col usta, col başçı

emir eri > ordinarets > ordinarets (*komandirni cumuşçusu*)

emir subayı > ad’yutant > ad’yutant (*asker tamadanı birgesine ḳulluḳ cumuşların toltururġa deb turġan ofitser*)

emirber > ordinarets > ordinarets (*komandirni cumuşçusu*)

er > soldat, boyets > askerçi, soldat; ḳazavatçı, askerçi

erbaş > serjant > serjant

erkânıharp > [general’nıy] ştab > tab

esaret > plen > plen, cesir

esir > efir > éfir, ḫava

esire > rabınya > ḳul tişirıv; ḳaravaş

esirlik > plen > plen, cesir

feldmareşal > fel’dmarşal > fel’dmarşal (*ém ullu generallıḳ çın*)

fetih > zavoyevaniye > küçlev, uruş étib alıv

fırka > divizion > divizion (1.*tob, atlı ém bronetank çastlada asker bölek*; 2.*bir klasslı asker kemeleden ḳuralġan bölek*)

filinta > karabin > karabin

filo > eskadra > éskadra (*kemeleden ne da samolyotladan ḳuralġan ullu asker bölek*)

filotilla > flotiliya > flotiliya (*bir cerdegi ḳazavat kemele*)

fişek > raketa > raketa (*signal berib üçün kökge atılġan cannan snaryad*)

fütuhat > zavoyevaniya > cetişim

fütuhatçı > zavoyevatel’, pokoritel’ > küçlevçü, zor bla alıvçu; küç bla boysundurġan adam, ḫorlab boy saldırġan

füze > raketa > raketa (*signal berib üçün kökge atılġan cannan snaryad*)

gambot > kanonerka > kanonerka (*teñizni, barġan suvlanı caġaların saḳlavçu, orta tobları bolġan gitçe asker keme*)

ganimet > trofey > trofey (*uruşda cavnu ḫorlab asker sıyırġan savut-saba, mülk, ḫareket*)

garnizon > garnizon > garnizon (*ḳalada ne da şaḫarda turġan asker*)

gazi > borets > küreşçi, küreşgen

gazilik > geroystvo > batırlıḳ, cigitlik

gedik > şçel’ > teşik, carılġan; şçel’ (*bombadan buġunuvçu indek*)

general > general > general, inaral

gerilla > partizan > partizan

grup > divizion > divizion (1.*tob, atlı ém bronetank çastlada asker bölek*; 2.*bir klasslı asker kemeleden ḳuralġan bölek*)

gülle > snaryad > tob oḳ, snaryad;

harbî > voyennıy > ḳazavat…, asker…; askerçi

harbi > voyennıy > ḳazavat…, asker…; askerçi

harp > voyna > ḳazavat, uruş

hasım > vrag, protivnik > cav, duşman; tuşman

hassa askeri > gvardeyets > gvardiyaçı

havacı > aviator > aviatsiyaçı, aviator

havai fişek > raketa > raketa (*signal berib üçün kökge atılġan cannan snaryad*)

havan > minomyot > minomyot

havan topu > minomyot; mortira > minomyot; mortira (*ḳısḫa bırġılı tob*)

hazar > mir > caraşıvluḳ, arivluḳ

hazır ol > smirno! (komanda) > smirno!, sir bol!

hidrojen bombası > vodorodnaya bomba > vodorod bomba

hizmet eri > denşçik, ordinarets > denşçik, cumuşçu soldat; ordinarets (*komandirni cumuşçusu*)

horoz > kurok > kurok, şkoknu oġarı ayaġı

horozayağı > ştopor > ştopor, buruv (*buştuḳ çıġarıvçu*)

hücum > ataka > ataka, uruş, çabıvul

hücumbot > torpednıy kater > torpedalı kater

ılgar > nabeg, nalyot > çabıvul; çabıvul, ataka

ılgarcı > vsadnik > atlı

iç harp > grajdanskaya voyna > grajdan ḳazavat

iç savaş > grajdanskaya voyna > grajdan ḳazavat

ihata > oḫvat > ḳurşalav, tögeregin alıv

ihtiram kıtası > poçyotnıy karaul > sıylaġan ḳaravul

ihtiyat kuvvetleri > rezervnıye silı (voyska) > rezervdegi askerle

ileri karakol > peredovoy (storojevoy) otryad > alçı otryad

istihkam > ukrepleniye > begitiv, demeñili (*ili* küçlü) étiv

istila > zaḫvat > küçlev, sıyırıb alıv, ḫorlab alıv, alıv

istilacı > zaḫvatçik > küçlevçü, artıḳlıḳçı, zor étivçü

işgal > okkupatsiya > okkupatsiya (*bir ḳralnı cerin başḫa ḳralnı askerleri basıb turuv*)

işgalci > okkupant, zaḫvatçik > cer küçlevçü, basıb alıvçu, okkupant; küçlevçü, artıḳlıḳçı, zor étivçü

jandarma > jandarm > jandarm (*patçaḫlıḳ Rossiyada ém bir ḳavum burjuy ḳrallada politsiyanı ḳulluḳçusu*)

kalibre > kalibr > kalibr (*savutnu sıbızġısını diametri*)

kalkan > şçit > şçit (*bıçaḳdan, sadaḳdan ḳoruvlarġa értde zamanda cürütülgen savut*)

kanat > flang > flang, canı

kaput > şinel’ > şinel’

kara kuvvetleri > suḫoputnıye voyska > cerde cürügen askerle

karabina > karabin > karabin

karakol > karaul, patrul’ > ḳaravul, ḳaravulluḳ; patrul’, ḳaravul, saḳlavul

karargah > ştab > ştab

karartma > zatemneniye > ḳarañı étiv, ḳaraltıv

kariyer > kar’yera > kar’yera (*ḳulluḳda költürülüv*)

keskin nişancı > metkiy strelok > tüz urġan maravçu

keşik > oçered’ > közüv, oçered’ /balk. keziv

kılıç > sablya > ḳılıç, ullu bıçaḳ

kışla > kazarma > kazarma (*askerçile turġan mekyam*)

kıtal > srajeniye > uruş

koçbaşı > taran > taran (1.*burun ḳalalanı çaçıvçu savut*; 2.*uruşda cavnu samolyotun, tankın, kemesin kesiñi samolyotuñ, tankıñ, kemeñ bla uruv*)

kolluk > politsiya > politsiya

kolordu > korpus > korpus

komut > komanda > komanda

komutan > komandir > komandir

kovan > gil'za > gil'za, ḫazır

kör kurşun > şal'naya pulya > cüzgen oḳ

kruvazör > kreyser > kreyser (*ceñil cürüvçü ullu asker keme*)

kumandan > komandir > komandir

kumandanlık > komandovaniye > komandirlik étiv

kurmay > ştab > ştab

kütüklük > patrontaş > patrontaş

leşker > soldat > askerçi, soldat

levent > matros > matros

liva > vımpel > vımpel, bayraḳ, üçgül bayraḳ (*keme ḳaysı ḳralnıḳı bolġanın bildirgen*)

makineli tüfek > pulemyot > pulemyot

manevra fişeği > ḫolostoy patron > boş patron, oġu bolmaġan patron

manga > otdeleniye > bölüm, bölme

mareşal > marşal > marşal (*generaldan abadan asker çın*)

mavzer > mauzer > mauzer

mayın > mina > mina

meç > meç > ḳılıç

mermi > snaryad > tob oḳ, snaryad

metris > okop > okop, betcan

mıntıka > voyennıy okrug > asker okrug

mızrak > kop'yo > mucura, süñü, kop'yo

miğfer > şlem > şlem, temir börk

milis > militsiya; militsioner > militsiya; militsioner

mir > komandir > komandir

miralay > polkovnik > polkovnik

mitralyöz > pulemyot > pulemyot

muhabereci > svyazist > svyazist, svyazçı, svyazda işlegen adam

muharebe > boy > uruş, sermeş

muharip > voinstvennıy > cigit, ḳazavatḫa tartḫan

muhasamat > voyennıye deystviya > uruş, uruş işle

muhasara > osada > ḳurşalav, ḳurşalab turuv, tögeregin alıv

muhrip > minonosets > minonosets (*minala, torpedala bla savutlannan keme*)

mübareze > poyedinok > birden birge küreşiv, cañızdan cañızġa küreşiv (*atışıv, tutuşuv d. a. k.*)

müfreze > otryad > otryad

mühimmat > neobḫodimoye > kerek zatla

mülazım > leytenant > leytenant

müstahkem mevki > ukreplyonnıye rayonı > begigen rayon

müşir > marşal > marşal (*generaldan abadan asker çın*)

namlı > stvol > töñek /balk. tömmek

nefer > soldat > askerçi, soldat

nişangah > mişen’ > ışan, ḳara, mişen’

nizamiye > regulyarnaya armiya > ürenib turġan asker, ḫazır asker

nöbet > oçered’ > közüv, oçered’ /balk. keziv

ok > strela > sadaḳ

onbaşı > yefreytor > yefreytor (*Sovyet Askerni soldatına bir cıldan berilgen at*)

ordu > armiya > asker

ordugah > lager’ > lager’

parola > parol’> parol’ (*kesin tanıtır üçün aytılġan söz*)

paşa > paşa > paşa, paça

pişdar > predvoditel’ > başçı, başçılıḳ étgen adam

piştov > pistolet > göroḫ, pistolet, tapança

piyade > peḫota; peḫotinets > cayav asker, peḫota; cayav askerçi, peḫotinets, peḫotaçı

revolver > revol’ver > göroḫ, geroḫ, tapança

salvo > zalp > zalp, birden atıv (*talay şkoknu, tobnu*)

saparta > salyut > salyut

savaş > voyna, bitva > ḳazavat, uruş; uruş, soġuş, sermeş

savaşçı > voin; boyets > askerçi, soldat; ḳazavatçı, askerçi

savaşkan > voinstvennıy > cigit, ḳazavatḫa tartḫan

savunma > oborona > ḳoruv, ḳoruvlav, oborona; oborona (*ili* ḳoruv) küç

seferber > mobilizovannıy > mobilizatsiya étilgen, askerge alınñan (*ili* çaḳırılġan)

seferberlik > mobilizatsiya > mobilizatsiya, mobilizatsiya étiv (*askerni ḳazavatḫa ḫazırlav; ḳazavatnı közüvünde askerge alıv*)

seferi durum > voyennoye polojeniye > ḳazavat bolum

serasker > glavnokomanduyuşçiy > glavnokomanduyuşçiy (*ém tamada asker başçı*)

serdar > voyenaçal'nik > asker başçı

serhat > granitsa > çek, belgi

sıhhiyeci > sanitar > sanitar

silah > orujiye > savut

silah arkadaşı > boyevoy tovarişç > uruşçu coldaş

silahhane > arsenal > arsenal (*asker savut-sabanı, kerekni skladı*)

silahşor > strelok > strelok, cayav askerçi

silsileimeratip > iyerarḫiya > iyerarḫiya, ḳulluḳ atla-uşla

siper > okop, tranşeya > okop, betcan; tranşeya (*uzun barġan teren indek, okop*)

siperisaika > gromootvod > gromootvod (*şıbıladan saḳlar üçün étilgen amal*)

sorti > vıḫod > çığıv;

subay > ofitser > ofitser, abıçar

süngü > ştık > süngü

süvari > kavalerist > atlı askerçi

süvari alayı > kavaleriyskiy polk > atlı polk

süvari bölüğü > eskadron > éskadron (*atlı askerni rotası*)

süvari sınıfı > kavaleriya > atlı asker

şarapnel > şrapnel' > şrapnel' (*uvaḳ oḳla bla cerlenñen snaryad*)

şaryo > salazki > çanaçıḳ

şeref kıtası > poçyotnıy karaul > sıylaġan ḳaravul

şövalye > rıtsar' > rıtsar'

taarruz > napadeniye; ataka > çabıvul, çabıv; ataka, uruş, çabıvul

tabanca > revol'ver > göroḫ, geroḫ, tapança

tabur > batal'on > batal'on

tadat > sçyot > sçyot

tahkimat > fortifikatsiya > fortifikatsiya (1.*ḳazavatḫa caravlu begitivnü üsünden asker-injener ilmu*; 2.*begitiv işle, begitilgen cerle*)

takip > presledovaniye > ızından sürüv (*ili* ḳuvuv)

taktik > taktika > taktika (1.*uruş éterge ustalıḳ, uruş étivnü coruḳları*; 2.*uruş bardırıvnu üsünden ilmu*; 3.*obşçestvoluḳ politika küreşde bir muratḫa ceter üçün étilivçü amalla, colla*)

takviye > podkrepleniye; podderjka > boluşluḳ asker, podkrepleniye; boluşluḳ étiv, caḳlav

talimat > instruktsiya > instruktsiya (*bir zatnı üsünden coruḳlanı cıyımdığı*)

talimgâh > poligon > poligon (*savut atarġa üretivçü cer*)

talimname > ustav > ustav

tank > tank > tank, tanka

tankçı > tankist > tankist, tankaçı

tapa > probka > probka, buştuḳ

tatbikat > praktika; manyovrı > praktika; manyovr, manyovrla (*askerni ḳazavatḫa uşaş ḫalda ürenivü*)

teçhizat > snaryajeniye; ekipirovka > kerek; kereklileri, azıḳ (*ili* kiyim) kerek

tedafüi > oboronitel'nıy > oborona…, ḳoruġan, ḳoruvlaġan

teğmen > leytenant > leytenant

temerküz kampı > kontsentratsionnnıy lager' > kontsentratsion lager', tutmaḳlanı cıyıvçu cer

terhis > rospusk > çaçıv, ciberiv, boşlav

tezekereci > demobilizovannıy > askerden iyilgen, askerden ḳayıtḫan

tezkere > spravka > spravka, ḫapar

tim > komanda > komanda

tolga > şlem > şlem, temir börk

top arabası > lafet > lafet (*tobnu stanogu*)

top çeker > kanonerka > kanonerka (*teñizni, barġan suvlanı caġaların saḳlavçu, orta tobları bolġan gitçe asker keme*)

toparlak > peredok (peredki) > çarḫla, al canı (*abranı, tobnu*)

topçu > artillerist > artillerist, tobçu

tophane > arsenal > arsenal (*asker savut-sabanı, kerekni skladı*)

toplama kampı > kontsentratsionnıy lager’ > kontsentratsion lager’, tutmaḳlanı cıyıvçu cer

toplu tabanca > revol’ver > göroḫ, geroḫ, tapança

torpil > torpeda > torpeda (*suv tübünde cüzüb barġan mina*)

tugay > brigada > brigada

tuğbay > polkovnik > polkovnik

tutsak > plennıy > plen…, cesir…; plen, plen adam

tutsaklık > plen > plen, cesir

tüfek > ruj’yo > şkok, mıltıḳ, ḳaval

tüfekhane > arsenal > arsenal (*asker savut-sabanı, kerekni skladı*)

tüfeklik > arsenal > arsenal (*asker savut-sabanı, kerekni skladı*)

tümen > diviziya > diviziya

uçaksavar > protivovozduşnıy > köktün çabḫanña ḳarşçı, aviatsiyaġa ḳarşçı

üs > baza > baza

üsteğmen > starşiy leytenant > tamada leytenant

yan > flang > flang, canı

yangın bombası > zajigatel’naya bomba > candırıvçu (*ili* küydürüvçü) bomba

yarbay > podpolkovnik > podpolkovnik

yasak bölge > zapretnaya zona > kirirge érkinlik bolmaġan zona

yaver > ad’yutant > ad’yutant (*asker tamadanı birgesine ḳulluḳ cumuşların tolturурġa deb turġan ofitser*)

yay > prujina > prujina

yazıcı > pisar’ > ḳaġıtçı

yeniçeri > yanıçar > yanıçar (*cesirleden ḳuralġan türk asker*)

yenik > pobejdyonnıy > ḫorlanñan, artḫa ḳalġan

zabit > ofitser > ofitser, abıçar

zabitlik > ofitserskoye zvaniye > ofitser çın

zafer > pobeda, triumf > ḫorlav, ceñiv, ḫorlam, oñlav; triumf, ḫorlam, ḳuvanç

zırh > bronya > bronya, atav, begitiv (*bir zatnı birevge*)

zırhlı > bronenosets > bronenosets (*branya bla cabılġan ullu asker keme*)

33. Dinler, inançlar, ibadet pratikleri:

adak > obeşçaniye > söz beriv, cükleniv, söz, berilgen

aforoz > otluçeniye > ayırıv; ḳıstav, ẖaram étiv

afsun > koldovstvo > ẖıynıçılıḳ

ahiret kardeşi > sestra, brat > égeç; ḳarnaş /balk. ḳarındaş

alın yazısı > sud'ba > cazıv

Allah > bog > allaẖ, teyri

Allahsızlık > bezbojnik > allaẖsız (*ili* allaẖa iynanmaġan) adam, dinsiz

Allahuteala > bog > allaẖ, teyri

antisemit > antisemit > antisemit (*çuvut milletni körüb bolmaġan adam*)

antisemitizm > antisemitizm > antisemitizm (*klas ém politika muratda reaktsionerle çuvut milletni aman atẖa çıġarıb küreşivleri*)

Araf > çistilişçe > caẖanim

arife günü > nakanunye prazdinka > bayramnı allı bla

ate > ateist, bezbojnik > ateist, dinsiz, allaẖsız (*ateizmni tutẖan adam*); allaẖsız (*ili* allaẖẖa iynanmaġan) adam, dinsiz

ateist > ateist, bezbojnik > ateist, dinsiz, allaẖsız (*ateizmni tutẖan adam*); allaẖsız (*ili* allaẖẖa iynanmaġan) adam, dinsiz

ateizm > ateizm > ateizm, dinsizlik, allaẖsızlıḳ (*ilmu bla tüşünüb allaẖẖa, dinñe iynanmaġanlıḳ*)

ayin > religioznıy obryad > dini adetleri

azap > stradaniye > termiliv, azab çegiv, ḳıynalıv

aziz > svyatoy > sıylı

azize > svyatoy > sıylı

bağı > volşebstvo, koldovstvo > közbav, közbavluḳ, bilgiçlik; ẖıynıçılıḳ

baht > sud'ba > cazıv

batıl itikat > suyeveriye > ırıs étiv, ırıslav

behişt > ray > candet

bidat > yeres' > yeres' (*küçleb turġan dinñe ḳarşçı din oḳuv, baş dinden tayıv*)

boş inanç > suyeveriye > ırıs étiv, ırıslav

Budizm > buddizm > buddizm (*Ḳıtayda, Yaponiyada, İndiyada dağıda Kün çıḳġannı talay ḳralında cürügen din*)
buhur > ladan > ladan (*ariv iyisli çayır*)
büyü > koldostvo > ẖıynıçılıḳ
cadı > ved'ma > obur
cebbar > pritesnitel' > zulmuçu
ceberut > veliçiye > ẖurmet, alamatlıḳ, öẖtemlik
cehennem > preispodnyaya > aẖırat, caẖanim
cemaat > obşçestvo > obşçestvo, camaġat
cennet > ray > candet
cünüp > neçistıy > ters, ḳıyavlu
cüz > vıpusk > bölüm, kesek
Çalap > bog > allaẖ, teyri
çilecilik > asketizm > asketizm (1.*caşavnu zavuḳluḳlarından ẖayırlanıvnu günaẖẖa sanab, aladan kesin saḳlab caşarġa degen, din oñsunñan oḳuv*; 2.*duniya zavuḳluḳdan canlab, kesiñi ḳısıb caşav*)
deniz kızı > rusalka; sirena > suv anası; sirena (*ariv cırlab adamlanı ölür cerge ḳaytarıvçu tişirıv*)
derviş > derviş > derviş (*sadaḳaçı musliman monaẖ, supu*)
din adamı > religioznıy çelovek > din aẖlı adam
din (I) > religiya > din
dindar > religioznıy > din…, dinni
dinli > religioznıy > din…, dinni
dinsel > religioznıy > din…, dinni
dinsiz > ateist > ateist, dinsiz, allaẖsız (*ateizmni tutẖan adam*)
dinsizlik > ateizm > ateizm, dinsizlik, allaẖsızlıḳ (*ilmu bla tüşünüb allaẖẖa, dinñe iynanmaġanlıḳ*)
diyanet > religiya > din
dogmacı > dogmatik > dogmatik, dogmatçı (*dogmatizmge tartẖan adam*)
dua > molitva > namaz, duva
efsun > koldovstvo > ẖıynaçılıḳ

elçi > prorok > payġambar

enbiya > prorok > payġambar

engizisyon > inkvizitsiya > inkvizitsiya (*13-çü ömürnü başında dinñe ḳarşçıla bla küreşir üçün Katolik din ḳuralġan süd, politsiya*)

ervah > duḫi > duḫi

evliya > svyatoy > sıylı

fal > gadaniye > taş salıv

fariza > religioznıy obryad > dini adetleri

fitre > milostınya > sadaḳa

füsun > koldovstvo > ḫıynaçılıḳ

gavur > gyavur > gyavur

gâvurluk > neveriye > iynanmav, iynanmaġanlıḳ

gayya > preispodnyaya > aḫırat, caḫanim

Gayya > preispodnyaya > aḫırat, caḫanim

gaza > gazavat > din ḳazavat

günah > greḫ > günaḫ

günahkâr > greşnik > günaḫlı adam

hacı > ḫadji > ḫaci

haç > krest > gyavur ḳaç, cor; krest

hadis > predaniye > ḫapar, tavruḫ, aytıv, burundan ḫapar

haham > ravvin > ravvin (*çuvut molla*)

Hak > spravedlivıy > tüz, kerti

hakim > vladıka > iye, biy

halife > ḫalif > ḫalif (*muslimanlada din başçını titulu*)

haram > zapretnıy > érkinlik bolmaġan, bolmaġan, ḳorulġan

havra > sinagoga > sinagoga, çuvut klisa

hayat (VII) > rok; sud'ba > cazıv

hayrat > blagotvoritel'nost' > sadaḳa beriv, igilik étiv

Hristiyan > ḫristianin > ḫristianlı

Hristiyanlık > ḫristianstvo > ḫristian din; ḫristianla

Huda > bog > allaḫ, teyri

huri > guriya > ḫur (*ili* candet) ḳız

Hurufilik > sekta > sekta, masḫab

huşu > pokornost' > cuvaşlıḳ, tınçlıḳ, söz salmav

ıstavroz > krest > gyavur ḳaç, cor

ibadet > molitva > namaz, duva

ibadethane > ḫram > ḫram, namaz üy, tabınıvçu üy

iblis > çyort > şaytan

ikon > ikona > ikona (*ḫristianlada allaḫnı, şıyıḫlanı suratı*)

ikona > ikona > ikona (*ḫristianlada allaḫnı, şıyıḫlanı suratı*)

İlah > bojestvo; bog > allaḫ, teyri

ilham > vdoḫnoveniye > uçunuv, cürek talpıv

imam > imam > molla

imamkayığı > grob > grob, sandıḳ /balk. gulla

iman > vera > iynam, iynanıv, bazıv

imanlı > veruyuşçiy > din aḫlı, dinñe iynanñan

inanç > vera > iynam, iynanıv, bazıv

İncil > Yevangeliye > İncil (*ḫristian din kitab*)

İsevi > ḫristianin > ḫristianlı

İsevilik > ḫristianstvo > ḫristian din; ḫristianla

İslam > islam > islam din, musliman din

İslamlık > islam, musul'manstvo > islam din, musliman din

istavroz > krest > gyavur ḳaç, cor

itikat > verovaniye; vera > din tutuv, dinñe iynanıv; iynam, iynanıv, bazıv

jübile > yubiley > yubiley (*bir zatnı belgili cılı tolġanı üçün étilgen ḳuvanç*)

kaba sofu > fanatik (religioznıy) > fanatik, din aḫlı adam, dinñe ḳatı adam

kader > sud'ba > cazıv

kadir > vsemoguşçiy > ḳolundan kelgen, nege da cetişgen, nege da küçü cetgen

kâfir > gyavur > gyavur

kâfirlik > neveriye > iynanmav, iynanmaġanlıḳ

kam > şaman > ḫıynıçı, şaman

karabaş > monaḫ > monaḫ (*duniyadan ayırılıb, monastırde turġan adam*)

kardinal > kardinal > kardinal (*katolik dinde tamada ḳuluḳçu*)

Katolik > katolik > katolik (*Katolik dini tutḫan adam*)

kefaret > iskupleniye [greḫa] > cuvuv, cabıv

kefere > gyavur > gyavur

Kelamıkadim > Koran > Ḳuran

keramet > çudo > alamat, seyirlik

keşiş > monaḫ > monaḫ (*duniyadan ayırılıb, monastırde turġan adam*)

keşişhane > monastır' > monastır'

kısmet > sçast'ye > nasıb

Kızılbaş > şiit > şeyit

kilise > tserkov'; sobor > klisa

kitapsız > yazıçnik > mecisuv adam

kul > rab, nevol'nik > ḳul

Kur'an > Koran > Ḳuran

Kur'an-ı Kerim > Koran > Ḳuran

kutsal > svyatoy > sıylı

kült > kul't > din, adet; tabınıv

lain > proklyatıy > pasıḳ, nalat, naças, kirli, ciyirgenşli

lanet > proklyatiye > ḳarġış, nalat beriv, ḫaram étiv

mabet > ḫram > ḫram, namaz üy, tabınıvçu üy

mabude > kumir; idol > kumir (*adamnı ém bek süygen, canıça körgen zatı*); idol (*taşdan, aġaçdan degença étilgen, teyrige sanalıb, adamla tabınıb turġan surat*)

mabut > kumir; idol > kumir (*adamnı ém bek süygen, canıça körgen zatı); idol (taşdan, aġaçdan degença étilgen, teyrige sanalıb, adamla tabınıb turġan surat*)

manastır > monastır' > monastır'

mekruh > zapretnıy > érkinlik bolmaġan, bolmaġan, ḳorulġan

melek > angel > mölek

melun > proklyatıy > pasıḳ, nalat, naças, kirli, ciyirgenşli

methüsena > vosḫvaleniye > bek maḫtav

Mevla > gospod' > allaḫ

mezhep > vera > iynam, iynanıv, bazıv

Milat > rojdestvo > rojdestvo (*ḫristian dinde İssa payġambarnı tuvġan kününü bayramı*)

molla > mulla > molla, afendi /balk. éfendi

mucize > çudo > alamat, seyirlik

Muhammedî > musul’manin > musliman adam

mukaddes > svyaşçennıy > baġalı, sıylı

Musevi > yevrey > çuvutlu

muska > amulet > duva

mutaassıp > fanatiçnıy > fanatik…, kemsiz

mümin > veruyuşçiy; musul’manin > din aḫlı, dinñe iynanñan; musliman adam

münacat > molitva > namaz, duva

münafık > klevetnik > tilçi, sözçü

Müslim > musul’manin > musliman adam

Müslüman > musul’manin > musliman adam

Müslümanlık > musul’manstvo > musliman din

namaz > namaz > namaz

Nasrani > ḫristianin > ḫristianlı

nazar > durnoy glaz > köz, aman köz;

nazar boncuğu > amulet > duva

nebi > prorok > payġambar

Noel > rojdestvo > rojdestvo (*ḫristian dinde İssa payġambarnı tuvġan kününü bayramı*)

Noel baba > ded-moroz > aḳmıyıḳ

nur > svet > carıḳ

Oğan > bog > allaḫ, teyri

Ortodoks > pravoslavnıy > pravoslaviye…, pravoslaviyeni

Ortodoksluk > prasovlaviye > pravoslaviye (*ḫristian dini bir butağı*)

oruç > post > orus oraza

pagan > yazıçnik > mecisuv adam

pagoda > pagoda > pagoda (*buda dinçile tabınırġa işlenñen üy*)

papa > papa > papa (*katolik klisanı din başçısı*)

papaz > svyaşçennik > pop (*ḫristian dini ḳulluḳçusu*)

paskalya > pasḫa > pasḫa (*ḫristianlada, çuvuşlulada din bayram*)

patrik > patriarḫ > patriarḫ (*pravoslaviyede ém tamada din ḳulluḳçu*)

payen > yazıçnik > mecisuv adam

perestiş > pokloneniye > tabınıv, şejdege iyiliv

pereştişkar > poklonnik > bek süygen adam; süygeni, süygen adam

peygamber > prorok > payġambar

piskopos > yepiskop > yepiskop (*ḫristian dinde ém ullu ḳulluḳçu*)

put > idol, kumir > idol (*taşdan, aġaçdan degençа étilgen, teyrige sanalıb, adamla tabınıb turġan surat*); kumir (*adamnı ém bek süygen, canıça körgen zatı*)

putperest > idolopoklonnik > allaḫ suratḫa tabınıvçu

rab > gospod' > allaḫ

rahibe > monaḫinya > monaḫ > monaḫ (*duniyadan ayırılıb, monastırde turġan adam*)

rahip > monaḫ > monaḫ (*duniyadan ayırılıb, monastırde turġan adam*)

rahman > miloserdnıy > ḫalal, cumuşaḳ cürekli

resul > prorok > payġambar

rızık > propitaniye; s'estnıye pripası, proviziya, proviant > aşarıḳ, aşar zat, azıḳ; azıḳ; azıḳ, aşarıḳ; asker azıḳ

ruh > duşa > can

ruhban > monaḫ > monaḫ (*duniyadan ayırılıb, monastırde turġan adam*)

salat > namaz > namaz

salip > krest > gyavur ḳaç, cor; krest

sanem > idol, kumir > idol (*taşdan, aġaçdan degençа étilgen, teyrige sanalıb, adamla tabınıb turġan surat*); kumir (*adamnı ém bek süygen, canıça körgen zatı*)

sekter > sektant > sektant, sektaçı

sevap > blagodeyaniye> étilgen iyilik (*ili* aşḫılıḳ), igilik, aşḫılıḳ

sırat > put', doroga > col

sihir > koldovstvo > ḫıynıçılıḳ

sinagog > sinagoga > sinagoga, çuvut klisa

sofu > nabojnıy > din aḫlı, dini tutḫan

suret > obraz > ikon, allaḫ (*ili* mölek) surat /balk. ḳaç

Süryani > siriets > siriyalı

Şaman > şaman > ḫıynıçı, şaman

şefaat > ḫodataystvo > tilek, iş cürütüv, bir işni ızından aylanıv

şefaatçi > ḫodatay > tilekçi adam, iş cürütgen adam, caḳçı

şehitlik > bratskaya mogila > ḳarnaş ḳabır, köb adam asıralġan ḳabır

şeriat > şariat > şeriyat

şerif > svyaşçennıy > baġalı, sıylı

şeytan > çyort > şaytan

Şii > şiit > şeyit

şükür > blagodarnost’ > razılıḳ, maḫtav

tabu > tabu > ırıs, ırıslav, ırıs étiv, tabu

takva > asketizm > asketizm (1.*caşavnu zavuḳluḳlarından ḫayırlanıvnu günaḫḫa sanab, aladan kesin saḳlab caşarġa degen, din oñsunñan oḳuv*; 2.*duniya zavuḳluḳdan canlab, kesiñi ḳısıb caşav*)

tallahi > yey-bogu! > ant éteme, kertisi da

tamu > ad > caḫanim

Tanrı > bog, gospod’ > allaḫ, teyri; allaḫ

Tanrıça > boginya > allaḫ (*tişirıv allaḫ*)

tanrılık > bojestvo > allaḫ, teyri

tanrısız > ateist > ateist, dinsiz, allaḫsız (*ateizmni tutḫan adam*)

tanrısızlık > ateizm > ateizm, dinsizlik, allaḫsızlıḳ (*ilmu bla tüşünüb allaḫḫa, dinñe iynanmaġanlıḳ*)

tanrıtanımazlık > ateizm > ateizm, dinsizlik, allaḫsızlıḳ (*ilmu bla tüşünüb allaḫḫa, dinñe iynanmaġanlıḳ*)

tapı > bojestvo > allaḫ, teyri

tapıncak > idol, kumir > idol (*taşdan, aġaçdan degençа étilgen, teyrige sanalıb, adamla tabınıb turġan surat*); kumir (*adamnı ém bek süygen, canıça körgen zatı*)

tarikat > sekta > sekta, masḫab

tarikatçı > sektant > sektant, sektaçı

tasavvuf > mistika, mistitsizm > mistika (*allaḫa, aḫıratḫa iynanıv);* mistitsizm *(mistikaġa köre duniyanı din-idealist ḫalda añılavçu bir türlüsü*)

tecelli > sud’ba > cazıv

teolog > bogoslov > bogosloviyeçi, bogosloviyeni spetsialisti

Tevrat > bibliya > bibliya, tavrat (*çuvut ém ẖristian dini din kitabları*)
totem > totem > totem (*burunñu adamla tabınñan canıvar, ẖans, terek*)
tövbe > raskayaniye > soḳuranıv, ökünüv, tobaġa ḳayıtıv, buşman boluv
uğur boncuğu > amulet > duva
ümmet > [religioznaya] obşçina > obşçina, camaġat (*bir cerde caşaġanlanı kesleri başlarına onov éterge érkin organizatsiyası*)
vaftiz > kreşçeniye > dinñe buruv, iman salıv (*ẖristian dinñe*)
vahiy > otkroveniye > añılav, tüşünüv, biliv
vampir > vampir > vampir, ḳan inivçü
vebal > otvetstvennost' > cuvablılıḳ, cuvab
veli > svyatoy > sıylı
veliyullah > svyatoy > sıylı
Yahudi > yevrey > çuvutçu
Yahudi tapınağı > sinagoga > sinagoga, çuvut klisa
yalavaç > prorok > payġambar
yalvaç > prorok > payġambar
Yaradan > sozdatel' > ḳuraġan, çıġarġan, étgen, caratẖan
yaratılış > sozdaniye > ḳurav, çıġarıv, étiv, caratıv
yazgı > rok; sud'ba > cazıv
yazgıcılık > fatalizm > fatalizm, cazıvġa iynanıv
yazık > greẖ > günaẖ
yobaz > grubıy > ẖını, adebsiz
yobazlık > grubost' > ẖınılıḳ, adebsizlik
zahit > asketiçeskiy > akset…, asketlik
zahitlik > asketizm > asketizm (1.*caşavnu zavuḳluḳlarından ẖayırlanıvnu günaẖẖa sanab, aladan kesin saḳlab caşarġa degen, din oñsunñan oḳuv*; 2.*duniya zavuḳluḳdan canlab, kesiñi ḳısıb caşav*)
zaviye > kel'ya > kel'ya (*monaẖnı bölmesi, komnatası*)
zebani > angel > mölek
zındık > bezbojnik; ateist > allaẖsız (*ili* allaẖẖa iynanmaġan) adam, dinsiz; ateist, dinsiz, allaẖsız (*ateizmni tutẖan adam*)

zındıklık > yeres’ > yeres’ (*küçleb turġan dinñe ḳarşçı din oḳuv, baş dinden tayıv*)
züht > asketizm > asketizm (1.*caşavnu zavuḳluḳlarından ẖayırlanıvnu günaẖẖa sanab, aladan kesin saḳlab caşarġa degen, din oñsunñan oḳuv*; 2.*duniya zavuḳluḳdan canlab, kesiñi ḳısıb caşav*)
Zülcelal > bog, gospod’ > allaẖ, teyri; allaẖ

34. Soyut terimler:

akıl > um, razum > aḳıl; añ, añı, aḳıl, baş

aksilik > protivodeystviye > ḳarşçı küreşiv (*ili* boluv)

aleniyet > glasnost' > ẖalḳġa açıḳlıḳ

amor (II) > lyubov' > süymeklik, süyüv

an (III) > razum > añ, akıl

anlak > razum > añ, añı, aḳıl, baş

arzu > jelaniye > talpıv, süyüv, izlev, küsev, razılıḳ /balk. itiniv

asap > nerv > nerv, can tamır

asayiş > [obşçestvennıy] poryadok > mizam, coruḳ /balk. nizam

aşk > lyubov' > süymeklik, süyüv

atıfet > blagosklonnost' > igi körüv, caratıv, oñsunuv

avantaj > vıgoda > oñ, ẖayır, tablıḳ

avunç > uteşeniye > cubatıv, kölün basıv (*ili* cazıv), ḳayġısın çaçıv

avuntu > uteşeniye, uteẖa > cubatıv, kölün basıv (*ili* cazıv), ḳayġısın çaçıv; cubanç, zavuḳ, ḳuvanç

azim > tvyordoye reşeniye > demeñili begim

basın özgürlüğü > svoboda peçati > basmanı érkinligi

batkı > bankrotstvo > bankrotluḳ, bankrot boluv

beğeni > vkus > tatıv

beis > uşçerb, vred > zaran, zıraflıḳ; sandıraḳ

beka > dlitel'nost' > köbge barıv, uzaḳġa sozuluv

bela > nesçast'ye > ḳıyınlıḳ, buşuv, açıv, palaẖ, ḳayġı, nasıbsızlıḳ

beliye > gore, peçal' > ḳayġı, ḳıyınlıḳ; buşuv, mıdaẖlıḳ

bilgi > znaniye; svedeniya > bilim; ḳoratıv, keteriv

bili > znaniye; svedeniya > bilim; ḳoratıv, keteriv

bilinç > soznaniye; razum > añılav, biliv, ayırıv, tüşünüv; añ, añı, aḳıl, baş

bun > krizis > krizis, ḳıtlıḳ

bunaltı > serdtsebiyeniye > cürek tebiv (*ili* uruv)

bungunluk > toska > buşuv, ḳayġı, mıdaẖlıḳ, termiliv

bunluk > krizis > krizis, ḳıtlıḳ

can > duşa > can

can kuşu > duşa > can

can sıkıntısı > toska > buşuv, ḳayġı, mıdaḫlıḳ, termiliv

cefa > muçeniye > ḳıyınlıḳ, azab

cesaret > smelost’, ḫrabrost’ > tavkellik, batırlıḳ, cigitlik; batırlıḳ, cigitlik, ötgürlük, tavkellik

coşku > entuziazm > éntuziazm, uçunuv, kölü költürülüv, kölleniv

coşkunluk > azart > ḳızıv

cuşiş > ekstaz > ékstaz, ullu ḳuvanç boluv, köl költürülüv, uçunuv, ullu süyünüv

cuşuhuruş > ekstaz > ékstaz, ullu ḳuvanç boluv, köl költürülüv, uçunuv, ullu süyünüv

çare > sredstvo > darman, darman-darı

çekince > opasnost’ > ḳorḳuv

çıdam > terpeniye > tözüm, çıdam, sabırlıḳ

çile > muçeniye > ḳıyınlıḳ, azab

daüssıla > toska po rodinye > tuvġan curtnu küsev

dayanç > terpeniye > tözüm, çıdam, sabırlıḳ

dehşet > ujas > ullu ḳorḳuv, ḳayġı, palaḫ

dert > stradaniye > termiliv, azab çegiv, ḳıynalıv

dilek > jelaniye > talpıv, süyüv, izlev, küsev, razılıḳ /balk. itiniv

dirayet > soobrazitel’nost’ > añlılıḳ, éslilik

dünya güzeli > pisanaya krasavitsa > suv surat

dürüşt > tvyordıy, jyostkiy > ḳatı; ḳatı, zıbır

düstur > pravilo > coruḳ

düş > son > tüş

düzen bağı > distsiplina > mizam, coruḳ /balk. nizam

düzence > distsiplina > mizam, coruḳ /balk. nizam

edinç > priobreteniya > tabıv, satıb alıv, alıv

edinim > priobreteniye > tabıv, satıb alıv, alıv

ehem > znaçitel’nıy > maġanalı, ullu maġanalı

ehemmiyet > [bolşoye] znaçeniye > maġana

emniyet > uverennost’ > tavkellik

essah > verno > tüz, kerti

fantasma > gallyutsinatsiya > gallyutsinatsiya, közge körünüv, ķulaķġa keliv (*bolmaġan zat barça körünüv*)

fantezi > fantaziya > fantaziya, oyum

fanteziye > fantaziya > fantaziya, oyum

fayda > pol’za > ẖayır, payda, asıv

gaybubet > otsutstviye > bolmaġanı, coķluķ, bolmaġanlıķ

gaye > tsel’ > murat, umut

gayrikabil > nevozmojnıy > bolmazlıķ, étilmezlik

gayrimahdut > bezgraniçnıy > uçsuz-ķıyırsız, çeksiz

gayrimakul > nerazumnıy > oyumsuz, aķılsız, oyumsuz, étilgen

gayrimuayyen > neopredelyonnıy > belgisiz, belgili bolmaġan

gayrimümkün > nevozmojnıy > bolmazlıķ, étilmezlik

gayrişahsi > bezliçnıy > énçi beti bolmaġan, énçi ẖalisi (*ili* ẖarakteri) bolmaġan

gayritabii > protivoyestestvennıy > tabiġatda (*ili* adetde) bolmaġan, tabiġatẖa (*ili* adetge) ķarşçı

gerçekli > dostovernıy > tüz, işeksiz, kerti, iynamlı

gerçeklik > dostovernost’ > tüzlük, işeksizlik, kertilik, iynamlılıķ

gulyabani > demon > ibilis

güdek > tsel’ > murat, umut

hakikat > pravda, istina > tüzü, kertisi, tüz zat, kerti (*ili* ẖaķ) zat; tüz (*ili* kerti) zat, tüzü, kertisi, ẖaķ kerti

hayal > voobrajeniye > aķılġa (*ili* kölge) keltiriv, ésge keltiriv, aķıl, köl, és, közge körgüzüv

hayalet > prizrak > kölekke, avana, avañı

heyula > ẖaos; prizrak > mizamsızlıķ, ķatış-ķutuş; kölekke, avana, avañı

hortlak > vampir > vampir, ķan inivçü

hulya > voobrejeniye > aķılġa (*ili* kölge) keltiriv, ésge keltiriv, aķıl, köl, és, közge körgüzüv

huy > ẖarakter > ẖarakter, ẖali, ķılıķ

hürriyet > svoboda > érkinlik

ılgım > miraj > közge körünüv

ıra > svoystvo > ḫal, şart

ifrit > demon, d’yavol > ibilis; ibilis, şaytan

iksir > eliksir > éliksir (*ḫanslanı sıġıb alınñan suv ne da alanı spirtde éritmeleri*)

ilham perisi > muza > muza (1.*greklileni mifologiyalarında ilmula bla iskusstvolanı caḳlaġan ḳız allaḫlanı biri*; 2.*poétni çıġarmalarında ḳalġanladan énçiligi*)

imge > znak, priznak > belgi, tamġa; kölekke, avana, avañı

imgesel > voobrajayemıy > aḳılġa (*ili* kölge) kelgen, ésge kelgen, aḳıldaġı, köldegi, ésdegi, közge körünñen

iş birliği > [delovoye] sotrudniçestvo > birge işlev, birge ḳulluḳ étiv

kabahat > vina, prostupok > terslik; ḳılıf, ḳılıḳ, ayıblı iş, terslik

kâbus > koşmar > basdırıḳlanıv

karabasan > koşmar > basdırıḳlanıv

karakoncolos > pugalo > ḳarançḫa /balk. bodurḳu

karasevda > melanḫoliya > melanḫoliya (*adamnı mişav, kölü az, mıdaḫ, salḳın étgen avruv*)

kavram > ponyatiye, ideya > añılamaḳlıḳ, bilim, ḫaparlılıḳ; ideya, innet

kavranılmaz > nepostijimıy > başḫa (*ili* aḳılġa) sıyılmaġan, añılaşınmaġan

ker > sila > ḳarıv, küç

kerrat > neskol’ko raz, neodnokratno > talay colda; bir kere tül, köb kere, talay colda

kerte > stepen’ > daraca, bolum

kesafet > gustota > ḳalınlıḳ, köblük

kesif > gustoy > ḳalın

kırıcı > grubıy > ḫını, adebsiz

koca > velikiy > ullu

komik > komiçeskiy > külkülü, oyunlu

kompleks > kompleks > kompleks (*zatlanı, bolumlanı, işleni, şartlanı cıyımdaġı, bütev barı*)

kompliman > kompliment > subay söz, ariv söz

konfor > komfort > komfort, tablıḳ

korkunç > opasnıy > ḳorḳuvlu

koşul > usloviye > izlem, çurum, şart

kötü > ploḫoy > aman

kut > sçast’ye > nasıb

kuyruk acısı > nenavist’ > körüb bolmav, cavluḳ, duşmanlıḳ

mebde > printsip > printsip, zakon, coruḳ

mevhum > voobrajayemıy > aḳılġa (*ili* kölge) kelgen, ésge kelgen, aḳıldaġı, köldegi, ésdegi, közge körünñen

miktar > koliçestvo > san, sanı

muamma > zagadka > bergen comaḳ, élber

muğlak > zakrıtıy > cabıḳ, cabılġan, étik, étilgen, taşa

muhayyel > voobrajayemıy > aḳılġa (*ili* kölge) kelgen, ésge kelgen, aḳıldaġı, köldegi, ésdegi, közge körünñen

mücerret > abstraktnıy > abstraktsiyalı

müphem > neopredelyonnıy > belgisiz, belgili bolmaġan

peri > peri, feya > mölek, mölek ḳız; zibil tişirıv, zibili bolġan tişirıv

püsküllü bela > beda > ḳıyınlıḳ, ḫata, ḳayġı

radde > stepen’ > daraca, bolum

sahte > poddel’nıy > aldavluḳ, calġan, calġan (*ili* uşaş) étilgen

saik > stimul > ḳızındırġanı, uçundurġan zat

san > slava > maḫtav

sanal > mnimıy > bolmaġan, kölge kelgen, közge körünñen

sanı > predpolojeniye > umut, aḳıl, murat, oy, aḳıldaġı, köldegi, cora, aḳılġa (*ili* kölge) kelgen

sanrı > gallyutsinatsiya > gallyutsinatsiya, közge körünüv, ḳulaḳġa keliv (*bolmaġan zat barça körünüv*)

seciye > ḫarakter, nrav > ḫarakter, ḫali, ḳılıḳ; ḫali, ḳılıḳ

seçkin > izbrannıy > saylanñan

sefa > radost’ > ḳuvanç

sefahat > rastoçitel’nost’ > zıraf coyuv, zıraf étiv, tergevsüzlük, ayamav

sefalet > nişçeta > ḫariblik, cazıḳlıḳ

sefillik > nişçeta, , nişçenstvo > ẖariblik, cazıḳlıḳ; bek darlılıḳ, paḳırlıḳ

selamet > blagopoluçiye > sav-ésenlik, sav-salamatlıḳ, igilik

sempati > simpatiya > süyüm, süydüm, ariv körüv, ileşiv, caratıv

sempatik > simpatiçnıy > süyümlü, çıraylı

sena > ẖvala > maẖtav, sıy

sergüzeşt > avantüra > avantüra, oyumsuz iş

serüven > avantyura > avantüra, oyumsuz iş

sezgi > intuitsiya > intuitsiya, cürek sezim (*ili* seziv), cüregi biliv

sezi > intuitsiya > intuitsiya, cürek sezim (*ili* seziv), cüregi biliv

sıhhat > zdorov'ye > savluḳ, savluḳ-ésenlik

sır > tayna > sır, taẖsa, taşa (*ili* caşırılġan) zat /balk. tasẖa

sihir > koldovstvo > ẖıynıçılıḳ

sitayiş > ẖvala > maẖtav, sıy

sonrasız > veçnıy > dayımlıḳ, ömürlük

sonrasızlık > veçnost' > ömürlük, dayımlıḳ

soyut > abstraktnıy > abstraktsiyalı

spekülasyon > spekulyatsiya > savdügerlik étiv, alış-beriş étiv, spekulyatsiya étiv

sulh > mir > caraşıvluḳ; arivluḳ

sur > sud'ba > cazıv

sükse > uspeẖ > cetişim, oñayıv, colu boluv

şan > slava > maẖtav

şans > sçast'ye > nasıb

şek > somneniye > ışanmav, işek, işek étiv, işekli (*ili* arsar) boluv, aḳıllı boluv

şekva > jaloba > tıẖsıv, tıẖsıb turuv

şeref > çest' > sıy, namıs

şetaret > radost', vesyolost' > ḳuvanç; carıḳlıḳ, ḳuvançlılıḳ

şevk > svet > carıḳ

şükran > blagodarnost' > sıy, razılıḳ, maẖtav

şüphe > somneniye > ışanmav, işek, işek étiv, işekli (*ili* arsar) boluv, aḳıllı boluv

taaccüp > udivleniye, izumleniye > seyirsiniv, seyir boluv (*ili* étiv)

talep > trebovaniye; zapros > dav, davlav; izlev, tilev, soruv, izlem, izlegeni /balk. surav

talih > sud’ba > cazıv

tansık > çudo > alamat, seyirlik

tasavvur > predstavleniye > tanışdırıv, tanıtıv

tayf > prizrak > kölekke, avana, avañı

tılsım > amulet > duva

tin > duḫ, duşa > köl, tavkellik, küç, yot

tinsel > moral’nıy > adeb…, coruḳ…, ḳılıḳ…, moral’…

uğur > sçast’ye > nasıb

umu > nadejda > umut, ışanıv, iynanıv, bazıv, bazınıv

umut > nadejda > umut, ışanıv, iynanıv, bazıv, bazınıv

ülkü > ideal > ideal, ülgü

ütopi > utopiya > utopiya, bolmazlıḳ umut

ütopya > utopiya > utopiya, bolmazlıḳ umut

vicdan > sovest’ > uyat, ayıb, bet, namıs

vicdani > dobrosovestnıy > ayıbsız, betine uyalġan, can avrutḫan

yeti > sposobnost’ > paḫmu; étalıv, ḳoldan keliv, bolumu boluv

yıldız > zvezda > culduz

yılgı > straḫ > ḳorḳuv, ḳorḳunç

yom > sçast’ye > nasıb

yomsuz > nesçastnıy > nasıbsız, ḳıyınlı

yüce > vısokiy > ullu, miyik

yücelik > vısota > miyiklik /balk. biyiklik

zan > predpolojeniye > umut, aḳıl, murat, oy, aḳıldağı, köldegi, cora, aḳılġa (*ili* kölge) kelgen

zeki > umnıy > aḳıllı

35. Vücudun duyuları, beş duyu:

acı > gor’kiy > açı

acılık > goreç’ > açı (*ili* aman) tatıv

aksiseda > eḫo > zañırdav, zañırdaġan (*ili* ḳaya) tavuş

anons > ob’yavleniye > aytıv, bildiriv, açıv

avaz > krik, vopl’ > ḳıçırıḳ, ḳıçırġan tavuş; açı ḳıçırıḳ

ay ışığı > lunnıy svet > ay carıḳ

aydınlık > svet > carıḳ

bağırtı > krik > ḳıçırıḳ, ḳıçırġan tavuş

biçim (II) > pokroy; forma > biçim, ülgü, fason; forma

billur > kristall > kristall

boğuk > sdavlennıy > tunakı, buvulġan

böğürtü > ryov > ḳıçırıḳ, ullu; ökürüv; gürüldev

burcu > blagouḫaniye > igi iyis, ariv iyis

çağırtı > okrik > tavuş étiv (*ili* beriv), tavuş

çatal ses > nadtresnutıy (ḫriplıy) golos > cızıldavuḳ avaz

çatlak ses > nadtresnutıy (ḫriplıy) golos > cızıldavuḳ avaz

çav (I) > golos > tavuş, avaz

çevren > gorizont > gorizont

çığlık > vopl’ > açı ḳıçırıḳ

çirkin > nekrasivıy > érşi, aman; uşağıvsuz

davudi > bas > bas (1.*bazıḳ érkişi avaz*; 2.*duḫovoy muzıka instrument*)

dış yüz > vneşniy vid, vneşnost’ > tış ḳaram; tış ḳaram, sıfat

duyu > çuvstvo > sezim

duyum > oşçuşçeniye > sezim

duyumsal > çuvstvitel’nıy > sezimli, sezimi ullu, cumuşaḳ (*ili* cuḳa) cürekli

duyusal > çuvstvitel’nıy, emotsional’nıy > sezimli, sezimi ullu, cumuşaḳ (*ili* cuḳa) cürekli; ceñil ḳızġan, ceñil sezgen, nazik cürekli

duyuş > vospriyatiye > añılav, alıv, paḫmu

efor > usiliye > küç salıv

ekşi > kislıy > mıstı

fehim > ponimaniye > añılav, añılayalıv, tüşünüv

görüş > videniye > körüv

havsala > ponyatlivost’ > paḫmululuḳ, ceñil añılav, tüşünüb ḳalıv

işitim > sluḫ > éşitiv

işitsel > sluḫovoy > éşitiv…, éşitivnü

iştah > appetit > aşam, aşarı keliv, aşḫa açılıv, appetit

iştiha > appetit > aşam, aşarı keliv, aşḫa açılıv, appetit

izan > ponimaniye > añılav, añılayalıv, tüşünüv

kavrayış > ponimaniye > añılav, añılayalıv, tüşünüv

koku > zapaḫ > iyis, cıyı

korku > boyazn’, straḫ > ḳorḳuv; ḳorḳuv, ḳorḳunç

lemis > prikosnoveniye> tiyiv

lezzet > vkus > tatıv

seda > golos > tavuş, avaz

sem > sluḫ > éşitiv

ses > golos > tavuş, avaz

sıcak > jara > issilik

soğuk > ḫolod > suvuḳ

tadım > vkus > tatıv

tat > vkus > tatıv

yumuşak > myagkiy > cumuşaḳ

yumuşaklık > myagkost’ > cumuşaḳlıḳ

36. Düşünce, irade, hareket, duygu:

abartı > preuveliçeniye > költürüv, ḳoşuv, költürüb (*ili* ḳoşub) aytıv

abus > ugryumıy, mraçnıy > ẖını; saplı, mugur, mıdaẖ; mıdaẖ, avur, salḳın

acemi > noviçok > cañı adam, cañı kelgen adam

acep > udivitel'no! > seyir, alamat, tamaşa; türlü, ḳucur

açlık grevi > golodovka > açlıḳ

adaptasyon > adaptatsiya > adaptatsiya, tınç étiv

adım > şag > atlam

af > izvineniye > keçim, keçmeklik

agrandisman > uveliçeniye > ullu étiv; köb étiv, köbeytiv, ösdürüv

ağız birliği> yedinoduşiye > bir innetlilik, bir aḳıllılıḳ

ağız dalaşı > perebranka > uruşuv, davlaşıv

ağız kavgası > [slovesnaya] perepalka > davur-süyür

ağız şakası > şutka > naḳırda, çam

ahit > obeşçaniye > söz beriv, cükleniv, söz, berilgen söz

ahiz > vzyatiye, poluçeniye > alıv

ahval > sostoyaniye > ẖal, bolum

ahzüita > kuplya-prodaja, torgovlya > satıv-alıv; satıv, satıv-alıv

akıbet > konets, rezul'tat > artı, aẖırı, ayağı, uçu, ḳıyırı; rezul'tat, aẖır, ẖıysab, éseb

akılcılık > ratsionalizm > ratsionalizm (1.*duniyada bolġan zatnı bilirge madar bardı degen filosofiyalıḳ iynam, adamnı añını uçsuz-ḳıyırsız küçüne tolu bazıv*; 2.*bilivnü teoriyasında bilim sıñar adamnı añısından çıġadı degen napravleniye*)

akım > teçeniye > ağım, ağıv, barıv, keliv, sarḳıv, cürüv

akın > potok > ırẖı, suv

akıntı > naklon > canbaş étiv, campaytıv, iyiltiv

akis > otrajeniye > ḳaytırıv, ıẖdırıv

aksata > torgovlya, kommertsiya > satıv, satıv-alıv; satıv-alıv, savdügerçilik

aksiyon > aktsiya > aktsiya

aksülamel > reaktsiya > reaktsiya

al > ẖitrost’, obman > ẖıylalıḳ, ẖaramlıḳ, fitnalıḳ; aman innetlilik /balk. közbavluḳ; aldav, ötürük, calġan, aldanıv, cañılıç

alavere > pereprodaja > alıb satıv, bariş étiv

alay (II) > zlaya şutka > tabalaġan çam

aldatmaca > ẖitrost’, obman > ẖıylalıḳ, ẖaramlıḳ, fitnalıḳ; aman innetlilik /balk. közbavluḳ; aldav, ötürük, calġan, aldanıv, cañılıç

alım > vzyatiye; zakupka > alıv; satıb alıv

alkış > aplodismentı > ẖars uruv, aplodismentle

almaş > perestanovka > başẖa cerge salıv, köçürüv (*bir cerden bir cerge*)

amaç > tsel’ > murat, umut

amel > deystviye > iş

ampirizm > empirizm > émpirizm (*bilimni tamalı ḳuru sınamdı degen, teoriyaġa ışanmaġan filosofiya aġım*)

amut > kolonna > kolona (*mekyamnı allında, içinde işlenñen ullu baġana*)

analiz > analiz > analiz, tintiv

analoji > analogiya > analogiya, uşav, birçalıḳ

andırış > analogiya, sẖodstvo > analogiya, uşav, birçalıḳ; uşav, uşaşlıḳ, birçalıḳ

anket > anketa > anket

anlatı > vırajeniye > aytıv, añılatıv, körgüzüv, bildiriv, belgilev; aytım, söz

anlatım > vırajeniye > aytıv, añılatıv, körgüzüv, bildiriv, belgilev; aytım, söz

ant > klyatva > ant, ant étiv

antant > soglaşeniye > caraşıv, kelişiv, bir aḳılġa keliv

antlaşma > dogovor > dogovor, kelişiv

ar (II) > stıd > uyat, ıylıḳ, uyalıv, ıylıġıv

arapsaçı > putanitsa > ḳatış-ḳutuşluḳ, çalışlıḳ, añılaşınmaġan zat

araştırı > issledovaniye > tintiv, ḳarmav

arıza > nedostatok > kemlik, ḳıtlıḳ, cetmegen zat, cetmegeni

ariyet > zayom > zayom, öñküç

artım > uveliçeniye > ullu étiv; köb étiv, köbeytiv, ösdürüv

artırım > berejlivost’ > ayavluluḳ, zırafsızlıḳ

arz > predstavleniye > tanışdırıv, tanıtıv

ası > pol’za > ẖayır, payda, asıv

aşıramento > kraja > urlav, tonav

aşırı besi > usilennoye pitaniye > küçlü aşav

aşırtı > ẖişçeniye > urlav, tonav

aşinalık > znakomstvo > tanışlıḳ, şaġreylik, tanış boluv

atak (II) > ataka > atılıv, çabıv

atavizm > atavizm > atavizm, ata-babaġa uşab tuvuv

atıf > ssılka > tutub iyiv

atılım > brosok, rıvok > atılıv, silkiniv, sekiriv; tebiniv, silkiniv

atım > vıstrel > atım, şkok atıv, şkok atılġan tavuş, şkok tavuş

atraksiyon > attraksion > attraksion, köz açıv

av > oẖota > uv, uvlav, uvġa barıv (*ili* çığıv), uvçuluḳ

avantür > avantüra > avantüra, oyumsuz iş

avdet > vozvraşçeniye > ḳaytarıv, ızına beriv

ayar > proba > sınav, körüv

ayrılık > otdeleniye > ayırıv, bölüv

azar > obida > guruşẖa, canña tiyiv, köl ḳalıv, kölḳaldı

azil > uvol’neniye so slujbı > ḳulluḳdan boş étiv

azimet > ot’yezd > tebrev, ketiv (*minib*)

bağdaşım > garmoniya > caraşıv, kelişiv

bağım > zavisimost’ > boysunuv, érkinliksiz boluv, birevnü ḳoluna ḳarav, boysunmaḳlıḳ, érkinliksizlik, calınçaḳlıḳ

bağış > dar, podnoşeniye > savġa

bağlanım > svyaz’ > baylamlılıḳ

bağlaşım > soglasiye > razılıḳ, ẖo dev

bağlılık > zavisimost’ > boysunuv, érkinliksiz boluv, birevnü ḳoluna ḳarav, boysunmaḳlıḳ, érkinliksizlik, calınçaḳlıḳ

bahis > vopros > iş, vopros, problema

bakım > vzglyad > ḳaram, ḳarav, köz

bakış açısı > ugol zreniya > ḳaram, añ, aḳıl

bakışım > simmetriya > simmetriya (*bir zatnı éki kesegi ortasından éki canına teñ tüşgenleri*)

balans > balans > balans; avmav, avmay turuv

barış > mir > caraşıvluḳ; arivluḳ

basım > peçataniye > basmalav, basmaġa uruv

basiret > pronitsatel’nost’ > citilik, citi aḳıllılıḳ

baskın > napadeniye, nalyot, nabeg > çabıvul, çabıv; çabıvul, ataka; çabıvul

başağrısı > golovnaya bol’ > baş avruv

başarı > uspeḫ > cetişim, oñayıv, colu boluv

başkaldırı > vosstaniye > vosstaniye, ḳozġalıv, ḳarşçı turuv

başkaldırma > vosstaniye > vosstaniye, ḳozġalıv, ḳarşçı turuv

becayiş > peremeşçeniye po slujbe (po doljnosti) > ḳulluḳdan köçürüv (*ili* köçüv)

beddua > proklyatiye > ḳarġış, nalat beriv, ḫaram étiv

beğenmezlik > neudovol’stviye > razı bolmav, oñsunmav, caratmav, oñuramav

belirlenim > opredeleniye > ayırgıçéseblev, tekşeriv, belgilev; açıḳlavçu

beniçincilik > egotsentrizm > barıb toḫtaġan égoistlik (*kesi-kesiñi mardasız bek süyüv, kesiñi duniyanı tuturuġuna sanav*)

beraberlik > solidarnost’ > bir innetlilik, bir birini tutuv, birev canlı boluv

besi > pitaniye > aşatıv; aşav

beşeriyetçilik > gumanizm > gumanizm (*Vozrojdeniyeni zamanında adamnı feodalizm bla katolitsizmni buġovlarından érkin éterge izlegen ḳozġalıv*)

betim > opisaniye > suratlav, suratlab cazıv

bey (II) > prodaja > satıv; satıv-alıv

beyan > izlojeniye > aytıv, añılatıv

bezirgânlık > stremleniye > küreşiv, tırmaşıv, talpıv

bıkkıntı > otvraşçeniye; skuka > ciyirgeniv, kölü çıġıv (*ili* tartmav); érigiv

bırakım > razreşeniye > bir canına étiv, tındırıv

biçim > pokroy > biçim, ülgü, fason

biçki > kroyka > biçiv

bildirim > soobşçeniye > ḫapar

bileşim > sostav > ḳuralġanı, ḳuramı, sostav

bilmemezlik > neznaniye > bilmegenlik, bilmev

bilmezlik > neznaniye > bilmegenlik, bilmev

bireşim > ob'yedineniye > birikdiriv, birleşdiriv; bir birine ḳoşuv, bir étiv; birigiv, birleşiv; bir birine ḳoşuluv, bir boluv

birikim > nakopleniye > cıyıv; cıyılıv

biriktirim > nakopleniye > cıyıv; cıyılıv

bitim > konets > artı, aḫırı, ayağı, uçu, ḳıyırı

boğuntu > uduş'ye > buvuluv, soluvu tıyılıv

boykot > boykot > boykot, ḳoşulmay ḳalıv, ḳatışmay toḫtav

boykotaj > boykot > boykot, ḳoşulmay ḳalıv, ḳatışmay toḫtav

bozgun > porajeniye, razgrom > tiydiriv, uruv; çaçıv-ḳuçuv étiv, ḫorlav

bozgunluk > razgrom > çaçıv-ḳuçuv étiv, ḫorlav

bozum > porça > buzuv, caravsuz étiv; buzuluv, caravsız boluv

buğuz > nenavist' > körüb bolmav, cavluḳ, duşmanlıḳ

buhran > krizis > krizis, ḳıtlıḳ

bulgu > otkrıtiye; izobreteniye > cañı zat; oylab çıġarıv (*ili* tabıv), izobretat' étiv; izobreteniye, oylab çıġarılġan zat, oylab tabılġan zat

bunalım > krizis > krizis, ḳıtlıḳ

bühtan > kleveta > til, til étiv

büluğ > zrelost' > bişmeklik, cetgenlik

canavarlık > jestokost' > ḳatılıḳ, ḳatı cürelilik, ḫınılıḳ, ayavsuzluḳ, küysüzlük

cebir (I) > prinujdeniye > zor (*ili* zorluḳ) étiv, zor (*ili* zorluḳ) bla étdiriv

cebrinefis > samoobladaniye > sabırlıḳ étiv, kesiñi ḳolda tuta biliv, kesiñi tıyıv

ceht > usiliye > küç salıv

cem > sobiraniye > cıyıv

cemile > lyubeznost' > caraşıvluḳ, tıyınşlılıḳ, adeblilik

cer > tyaga > tartıv

cereyan > teçeniye > aġım, aġıv, barıv, keliv, sarḳıv, cürüv

cerh > raneniye > caralı étiv, cara salıv, caralı boluv

cevap > otvet > cuvab

cevaplı > otvetnıy > cuvab…, cuvabḫa étilgen

cevaz > razreşeniye > érkinlik, érkinlik beriv, unav

cevelan > vraşçeniye > buruv, aylandırıv; buruluv, aylanıv

ceza > nakazaniye > azab, ķaza, azab (*ili* ķaza) salıv, azabḫa coluķduruv, ayıbına tübetiv

cezbe > ekstaz > ékstaz, ullu ķuvanç boluv, köl költürülüv, uçunuv, ullu süyünüv

cezp > privleçeniye > tartıv, ķoşuv

cızlam > begstvo > ķaçıv

cilve > prelest' > süyüm, seyirlik, alamatlıķ

cinayet > prestupleniye > amanlıķ

cümlecik > sujdeniye > aķıl, oyum

cünha > provinnost' > terslik, ayıblı bolmaķlıķ

çaba > usiliye > küç (*ili* ķarıv) salıv

çağrı > priglaşeniye, vızov > çaķırıv, vızov

çalım > gonor > osparlıķ, bögeklik

çalkantı > volneniye > çayķalıv, çaypalıv, tolķunlanıv

çan çan > treskotnya, boltovnya > çıķırdaġan tavuşla, tavuşla, çarḫ-çurḫ; boş söz, canşav

çapul > grabyoj > tonav

çekemezlik > zavist' > zarlıķ

çekidüzen > poryadok > mizam, coruķ /balk. nizam

çelişki > protivoreçiye, protivopolojnost' > ayrılıķ, ķarşçılıķ, kelişmev, başḫalıķ; ķarşçılıķ, bir birinden başḫalıķ

çeviri > perevod > köçürüv

çevri > izvraşçeniye > tersine buruv (*ili* añılav)

çevrinti > vraşçeniye > buruv, aylandırıv; buruluv, aylanıv

çıkarım > vıvod > çıġarıv

çılgınlık > bezumiye > aķılsızlıķ, telilik, şaşḫınlıķ

çırpıntı > biyeniye > uruv, tebiv

çifte dikiş > vtorogodnik > ékinçi cılġa ķalġan, keçmey ķalġan

çifte > parnıy > para…, ékini biri

çizim > çerçeniye > çerçeniye, çertöj salıv

çöküntü > osedaniye > çögüv, tübüne çögüv

çözüm > reşeniye > étiv

çözüntü > vskrıtiye > arıtılıv, açılıv, arivlanıv

dağıtım > razdaça> üleşib beriv, üleşiv, çaçıv

dahil > vmeşatel’stvo > ḳatışıv, ḳoşuluv

dalalet > zablujdeniye, oşibka > cañılıv, aḳılı tersine ketiv; ḫalat, cañılıç

dalaş > grıznya > talaşıv

dalavere > obman > aldav, ötürük, calġan, aldanıv, cañılıç

dalgı > rasseyannost’ > éssizlik, és cıyalmav

danış > [tannıy] sgovor > tilleşiv, kelişiv

danışık > konsul’tatsiya > konsul’tatsiya, onov üretiv

danışıklı dövüş > maḫinatsiya > ḫıyla, ḫaramlıḳ étiv

darbe > udar > uruv

darp > biyeniye > uruv, tebiv

Darvincilik > darvinizm > darvinizm

davet > priglaşeniye, vızov > çaḳırıv, vızov

davranış > postupok, deystviye > iş, étgeni

dayak (I) > poboy > tüyüv, uruv

dedikodu > peresudı > sözün étiv, élev, süzüv

def (II) > otrajeniye > ḳaytarıv, ıḫdırıv

defile > demonstratsiya, pokaz > demonstratsiya; suratlav, körgüzüv

defin > pogrebeniye > asırav, basdırıv

değim > sposobnost’ > paḫmu; étalıv, ḳoldan keliv, bolumu boluv

değimli > dostoynıy > tıyınşlı

değimsiz > nedostoynıy > caraşmaġan, kelişmegen, tıyınşlı (*ili* teñ) bolmaġan, tıyınşlısız

değiş tokuş > [tovaro]obmen, mena > avuşduruv, atmaşdırıv, bir biriñe beriv /balk. alışındırıv; avuşduruv /balk. alışındırıv

değişim > peremena > türleniv, aylanıv

dehalet > ubejişçe > ubejişçe, buġar cer

dek > ḫitrost’ > ḫıylalıḳ, ḫaramlıḳ, fitnalıḳ; aman innetlilik /balk. közbavluḳ

dekorasyon > dekoratsiya > dekoratsiya, casav

delibalta > ugnetatel’; tiran > cegivçü, ézivçü, zulmuçu, zalim; zulmuçu patçaẖ
delk > treniye > ışıv, ışılıv
demeç > zayavleniye > aytıv, bildiriv, ẖapar beriv
denet > nablyudeniye > ķarav, ķarab turuv; sınab ķarav
denetim > nablyudeniye > ķarav, ķarab turuv; sınab ķarav
deney > opıt > opıt, sınam
deneyselcilik > empirizm > émpirizm (*bilimni tamalı ķuru sınamdı degen, teoriyaġa ışanmaġan filosofiya aġım*)
denge > ravnovesiye > tebmey turuv, ķımıldamay turuv
derç > vkluyuçeniye > ķoşuv
derdest > arest > tutuv
despotizm > despotizm > despotizm, despotluķ, zalimlik, ķatılıķ
despotluk > despotizm > despotizm, despotluķ, zalimlik, ķatılıķ
deşarj > razryadka > zaryadsız étiv, oġun alıv, boşatıv
detant > smyagçeniye > cumaşatıv; cumuşav, cumuşalıv
devam > prodoljeniye > bardırıv; barıv
deveran > oborot > oborot, cürüv, aylanıv
devir (II) > tsikl > tsikl
devrim > revolyutsiya > revolyutsiya
dırıltı > şum > davur, tavuş
dış vurumculuk > ekspressionizm > ékspressionizm (*ẖudojnikni iç sezimin çertib körgüzürge izlegen 19-çu ömürnü allında bolġan burjuaziya iskusstvoda ém da literaturada aġım*)
dışa vurumculuk > ekspressionizm > ékspressionizm (*ẖudojnikni iç sezimin çertib körgüzürge izlegen 19-çu ömürnü allında bolġan burjuaziya iskusstvoda ém da literaturada aġım*)
dikim > şit’yo > tigiv
dikkat > vnimaniye > és, és iyiv, és bölüv
dikte > diktovka > diktovka, aytıb cazdırıv
dil dalaşı > disput > disput, söleşiv (*köb adam bolġan cerde ilmu, literatura d. a. k. temaladan davlaşıv*)

dil ebesi > boltlivıy > canşaḳ, boşavuz

dil kavgası > perebranka, ssora > uruşuv, davlaşıv; cav boluv, avuz ḳara tutuv, uruşuv, davlaşıv, ḳavġa

direnim > upryamstvo > unamav, buruşluḳ, tersaḳıllıḳ, ḳarışıb toḫtav

diriğ > otkaz > oġay dev, unamav, otkaz

dirimselcilik > jiznennost' > caşavda madarlılıḳ, caşavġa tırmaşmaḳlıḳ

disiplin > distsiplina > mizam, coruḳ /balk. nizam

dogma > dogma > dogma (*tintib ḳaramaġanlay iynanıb ḳalırġa kerekli begimsiz coruḳ*)

dogmacı > dogmatik > dogmatik, dogmatçı (*dogmatizmge tartḫan adam*)

dogmacılık > dogmatizm > dogmatizm (*zatlanı tintib ḳaramaġanlay iynanıb ḳalırġa kerekli begimsiz coruḳlaġa tayanıb aḳıl étiv*)

dogmatizm > dogmatizm > dogmatizm (*zatlanı tintib ḳaramaġanlay iynanıb ḳalırġa kerekli begimsiz coruḳlaġa tayanıb aḳıl étiv*)

doğacılık > naturalizm > naturalizm (*19 ömürnü ékinçi carımında literatura bla iskusstvoda bolġan burjuaziyalı aġım*)

doğum > rojdeniye > tuvuv, tuvġan

dokunaklı > trogatel'nıy > cürek cazġan (*ili* éritgen), cürekge tiygen (*ili* tatıġan), cürek avrutḫan

dokunum > osyazaniye > sezim

dolam > vitok, oborot > vitok, bir ḳat aylanñanı; oborot, cürüv, aylanıv

dolaşım > obraşçeniye > buruv, aylandırıv; ḳaytarıv

dolgu > napolneniye > tolturuv; toluv

donatım > snabjeniye > bacarıv, kereklini tabdırıv /balk. calçıtıv

doygunluk > dostatok > baylıḳ, mülkü (*ili* malı) cetişimlik, melḫumluḳ

doyum > dovol'stvo > razılıḳ

dövüşken > boyevoy > ḳazavat…, uruş…, atıllıḳ

duhul > vḫod > kiriv

durağan > nepodvijnıy > ornundan tebmegen (*ili* ḳımıldamaġan), bir ḫalda turġan

durgu > ostanovka, pauza > toḫtavçu cer; pauza, bölünüv, toḫtav

durgun > stoyaçiy > öre, süyelgen, süyelib turġan, örge turub turġan

duş > duş > duş

duyar > çuvstvitel’nıy > sezimli, sezimi ullu, cumuşaḳ (*ili* cuḳa) cürekli

duygu > çuvstvo > sezim

duygudaşlık > simpatiya, vleçeniye > süyüm, süydüm, ariv körüv, ileşiv, caratıv; tartıv, termiliv, küsev, izlev, süyüv, talpıv, ileşiv

duygulanım > çuvstvo > sezim

duygulu > çuvstvitel’nıy > sezimli, sezimi ullu, cumuşaḳ (*ili* cuḳa) cürekli

duygululuk > çuvstvitel’nost’ > sezim ulluluḳ, cumuşaḳ köllülük, cuḳ köllülük

duygun > çuvstvitel’nıy > sezimli, sezimi ullu, cumuşaḳ (*ili* cuḳa) cürekli

duygusal > çuvstvitel’nıy > sezimli, sezimi ullu, cumuşaḳ (*ili* cuḳa) cürekli

duyumsamazlık > apatiya > apatiya, santlıḳ

düğüm > uzel > tüyümçek

dünya görüşü > miroponimaniye > duniyanı añılav, duniya añ, duniyadan añ

düş kırıklığı > razoçarovaniye > soḳuranıv, tüñülüv, kölü çığıv, umut üzüv, suvuv, cürek suvuv

düşün > mısl’, duma > aḳıl, pikir, oy, oyum; aḳıl, oyum

düşünce > mısl’, duma > aḳıl, pikir, oy, oyum; aḳıl, oyum

edi > ispolneniye > tolturuv, étiv

edimsel > deystvitel’nıy > cürügen, bolġan, kerti

efkârıumumiye > obşçestvennoye mneniye > ḫalḳnı aḳılı

egoizm > egoizm > égoistlik, kesiñi bek süyüv, “men-men” deb turuv

egotizm > egoizm > égoistlik, kesiñi bek süyüv, “men-men” deb turuv

eğilim > tendentsiya > tendentsiya, tartıb (*ili* izleb) turuv

eklektizm > eklektizm > éklektizm (*biri birine ḳarşçı turġan, uşamaġan, kelişmegen añılanı, ḳaramlanı printsipsiz kelişdiriv*)

ekonomizm > ekonomizm > ékonomizm (*19-çu ömürnü aḫırında, 20-çı ömürnü başında orus sotsial-demokratlanı arasında bolġan opportunist ağım*)

ekspresyonist > ekspressionistskiy > ékspressionizm (*ḫudojnikni iç sezimin çertib körgüzürge izlegen 19-çu ömürnü allında bolġan burjuaziya iskusstvoda ém da literaturada ağım*)

eleştiri > kritika > kritika, ḫırtḫa uruv

eleştiricilik > kritika > kritika, ḫırtḫa uruv

eleştirimci > kritik > kritik, kritikaçı

emir > prikaz > buyruķ, prikaz

emperyalist > imperialist > imperialist

emperyalizm > imperializm > imperializm

enaniyet > egoizm > égoistlik, kesiñi bek süyüv, “men-men” deb turuv

endişeli > bespokoynıy > tıñısız, tıñı tabmaġan

enternasyonalizm > internatsionalizm > internatsionalizm (*duniyada proletarlanı birikmekligi; duniyada bütev milletleni teñ körüv*)

erdem > dobrodetel’; dostoinstvo > namıs, igi adet, igi adeb; maẖtav, tıyınşlılıķ, igilik

erinç > pokoy > tınçlıķ, raẖatlıķ, mamırlıķ

erişim > svyaz’ > baylamlılıķ

erkin > nezavisimıy > başına érkin, başına boş, boysunmaġan

erkinci > liberal > liberal (*liberalizm canlı adam*)

erkincilik > liberalizm > liberalizm (*burjuaziyanı caķlaġan reaktsion politikanı türlüsü*)

erdem > dobrodetel’; dostoinstvo > namıs, igi adet, igi adeb; maẖtav, tıyınşlılıķ, igilik

erkinlik > nezavisimost’ > başına érkinlik, başına boşluķ, boysunmav

erosal > erotiçeskiy > érotika…, ķandırġan, ķozġalıvçu

esef > sojaleniye > ķayġırıv, ķıynalıv, buşuv étiv, ökünüv

esin > vooduşevleniye > uçunduruv, köllendiriv; uçunuv, kölleniv

estetikçi > estet > éstet, arivluķnu (*ili* aybatlıķnı) süygen; éstetizmge tartẖan

eşkinli > rısistıy > corġa, corutuvçu

evrim > evolyutsiya > évolyutsiya, ösüv, türleniv

evrimcilik > evolyutsionizm > évolyutsionizm (1.*évolyutsiyanı, ösüvnü üsünden ilmu*; 2.*filosofiyada ém ilmuda skaçoklanı, birden türlenib ketivnü, revolyutsiyanı ķabıl körmegen ters aġım*)

eylemci > deyatel’ > deyatel’, ullu ķulluķçu

eytişim > dialektika > dialektika

eytişimsel > dialektiçeskiy > dialektikalı

eza > gnyot > taş, avurluķ

ezinç > muçeniye > ķıyınlıķ, azab

eziyet > gnyot > taş, avurluķ

faal > deyatel’nıy > ciger, bolumlu

faaliyet > deyatel’nost’ > ķulluķ, iş

fanatizm > fanatizm > fanatizm, bir işge beriliv, ķatı tutuv, kemsizlik

farmason > bezbojnik > allaḫsız (*ili* allaḫa iynanmaġan) adam, dinsiz

faşist > faşist > faşist

faşistlik > faşizm > faşizm (*imperialist burjuaziyanı diktaturasını açıķ terror forması*)

faşizm > faşizm > faşizm (*imperialist burjuaziyanı diktaturasını açıķ terror forması*)

fatalist > fatalist > fatalist, cazıvġa iynanñan adam

fatalizm > fatalizm > fatalizm, cazıvġa iynanıv

felsefeci > filosof > filosof (*filosofiyanı spetsialisti*)

feragat > otkaz > oġay dev, unamav, otkaz

ferahlık > şir’ > keñlik, érkinlik, érkin cer, keñ cer, tüz

ferdiyetçi > individualist > individualist, individualizmçi, kesin süyüvçü, kesim deb turuvçu

ferdiyetçilik > individualizm > individualizm, kesiñi süyüv, kesim deb turuv

ferih > radostnıy > ķuvanç…, ķuvançlı

fetiş > idol > idol (*taşdan, aġaçdan degença étilgen, teyrige sanalıb, adamla tabınıb turġan surat*)

fetişizm > fetişizm > fetişizm (*fetişge tabınıv*)

feveran > vozbujdeniye > ķozġav, saġaytıv; ķozġalıv, saġayıv

fiil > delo; deystviye > iş

fikir > mısl’, ideya > aķıl, pikir, oy, oyum; ideya, innet

fikir hürriyeti > svobodomısliye > érkin oylav

fikrî > umstvennıy > aķıl…, aķıl bla, és bla

firar > begstvo, pobeg > ķaçıv

fiske > şçelçok > şap deb uruv (*barmaķ bla*)

fit > podstrekatel’stvo > uduv, bilev, üsdürüv, ķozġav

flört > flirt > ķımtım, érkin cürüv

formalist > formalist > formalist, atın étib ķoyuvçu, can avrutmavçu

formalite > formal’nost’ > adetdegi coruķ, formaçılıķ

formalizm > formalizm > formalizm, suvuķ ķarav, atın étib ķoyuv, can avrutmav

fütur > slabost’ > ḳarıvsuzluḳ, oñsuzluḳ, çırḳımlıḳ

fütürist > futurist > futurist (*futurizmni tutḫan adam*)

fütürizm > futurizm > futurizm (*cıyırmançı ömürnü allında iskusstvo bla literaturada realizmge ḳarşçı barġan formalist aġım*)

gaile > gore > buşuv

galeyan > kipeniye > ḳaynav

gam > gore > buşuv

gasp > zaḫvatıvayuşçiy > alamat, seyir, seyirlik, tamaşa, damırlıḳ

gayret > usiliye > küç (*ili* ḳarıv) salıv

gayz > yarost’ > açıv, bek açıvlanıv, ḳuturuv, alınıv

gazap > yarost’ > açıv, bek açıvlanıv, ḳuturuv, alınıv

gelişim > evolyutsiya > évolyutsiya, ösüv, türleniv

gerçekçi > realist > realist (*realizmni bardırġan adam*)

gerçekçilik > realizm > realizm (*duniyanı, caşavnu kerti, tüz ḫalda tip étib körgüzüvçü suratlav coruḳ*)

gereksinim > neobḫodimost’ > bek kereklilik, keregi, kereklisi, kerek bolġanı

gerici > reaktsioner > reaktsioner (*reaktsiya politika canlı, progressge ḳarşçı adam*)

gericilik > reaktsiya > reaktsiya

gıllıgış > nenavist’ > körüb bolmav, cavluḳ, duşmanlıḳ

giz > tayna > sır, taḫsa, taşa (*ili* caşırılġan) zat /balk. tasḫa

gizemci > mistik > mistik (*mistikaġa kesin bergen, mistitsizm canlı adam*)

gizemcilik > mistitsizm > mistitsizm (*mistikaġa köre duniyanı din-idealist ḫalda añılavnu bir türlüsü*)

gönenç > blagopoluçiye > sav-ésenlik, sav-salamatlıḳ, igilik

gönül > serdtse, duşa > cürek, can

gönül bağı > lyubov’ > süymeklik, süyüv

gönül çöküşü > upadok duḫa > kefsizlik

gönül darlığı > toska > buşuv, ḳayġı, mıdaḫlıḳ, termiliv

gönüllü > dobrovol’nıy > kesi süyüb ḳuralġan, razı bolub étilgen

gönülsüz > neoḫotno > süymey, izlemey, küysünmey, uşatmay, caratmay, talpımay, içi tutmay

göreceli > sravnitel'nıy > teñleşdirgen, teñleşdirivçü

görgücülük > empirizm > émpirizm (*bilimni tamalı ḳuru sınamdı degen , teoriyaġa ışanmaġan filosofiya aġım*)

görüş > vzglyad > ḳaram, ḳarav, köz

görüş açısı > toçka zreniya > aḳıl, oy, oyum

görüş birliği > yedinomıslie > bir aḳıllılıḳ, aḳılı birlik

görüş tarzı > toçka zreniya > aḳıl, oy, oyum

gösteriş > vidimost' > körünüv; igi körünüv

götürüm > terpeniye > tözüm, çıdam, sabırlıḳ

gözetim > nablyudeniye > ḳarav, ḳarab turuv

gözlem > nablyudeniye > ḳarav, ḳarab turuv

grup > gruppa > ḳavum, bölek, cıyın, gruppa

gufran > milost' > al buruv, al aylandırıv, ariv körüv

güdü > tsel' > murat, umut

güdüm > upravleniye, rukovodstvo > cürütüv; başçılıḳ, başçılıḳ étiv

günü > zavist' > zarlıḳ

güven > doveriye > ışanıv

güvenç > opora > tayançaḳ, tirev, salır cer, basar cer

hab > son > cuḳu

hadisat > sluçay > iş, zat

hadise > sluçay > iş, zat

hafakan > serdtsebneniye > cürek tebiv (*ili* uruv)

hafi > taynıy, sekretnıy > caşırtın, taşa, körgüztmey, bildirmey; caşırtın, taşa

hal > sostoyaniye > ḫal, bolum

halas > spaseniye > ḳutḫarıv, ḳutultuv; ḳutuluv, sav ḳalıv

halel > vred > zaran

halk > narod > ḫalḳ

halk avcılığı > demagogiya > demagogiya (*bir muratḫa ceter üçün ḳarañı ḫalḳnı kölüne caravlu söleşib aldav*)

halk avcısı > demagog > demagog, demagogiyaçı

halkçı > narodnik > narodnik (*narodniçestvonu canında adam*)

halkçılık > narodniçestvo > narodniçestvo (*uvaḳ burjuaziya intelligentsiyanı obşçestvo-politika ḳozġalıvu*)

halt > smes’ > ḳatış, ḳatışma, ḳatışẖan, ḳatışdırılġan

hamle > napadeniye > çabıvul, çabıv

hande > smeẖ > külkü, külüv

hapşırık > çiẖan’ye > çüçkürüv

har gür > şum > davur, tavuş

harakiri > ẖarakiri > ẖarakiri, kesiñi ḳarnıñı carıv

haraza > ssora, perebranka > cav boluv, avuz ḳara tutuv, uruşuv, davlaşıv, ḳavġa; uruşuv, davlaşıv

hareket > dvijeniye > ḳımıldav, cürüv

hareketli > deyatel’nıy > ciger, bolumlu

hareketsiz > bezdeyatel’nıy > işde muẖol

hasbi > darovoy, besplatnıy > tınç tabılġan, boşuna (*ili* alayına) tabılġan; alayına, boşuna, tölevsüz, ẖaḳsız

haset > zavist’ > zarlıḳ

hasetlik > zavist’ > zarlıḳ

haslet > ẖarakter, nrav > ẖalı, ḳılıḳ, adet; ẖali, ḳılıḳ

hasret > kruçina > buşuv, mıdaẖlıḳ, ḳayġı

hassasiyet > çuvstvitel’nost’ > sezim ulluluḳ, cumuşaḳ köllülük, cuḳ köllülük

haşyet > straẖ > ḳorḳuv, ḳorḳunç

hatır > pamyat’ > és, aḳıl, añ

hattıhareket > povedeniye > ḳılıḳ, kesiñi tutuv (*ili* cürütüv)

havale > peredaça > beriv, uzatıv

havil > boyazn, straẖ > ḳorḳuv; ḳorḳuv, ḳorḳunç

hayâ > stıd > uyat, ıylıḳ, uyalıv, ıylıġıv

hayal kırıklığı > razoçarovaniye > soḳuranıv, tüñülüv, kölü çıġıv, umut üzüv, suvuv, cürek suvuv

hayret > udivleniye > seyirsiniv, seyir boluv (*ili* étiv)

haz > pristrastiye > süyüv, tartıb turuv, can atıb turuv

hazırlık > podgotovka > ẖazırlav, ẖazır étiv; ẖazırlanıv, ẖazır boluv

heba > naprasno > boş, boş cerge, boşuna, kereksiz, faydasız, boşunaḳġa

heder > poterya > tas étiv

helak > gibel’ > ölüv, ölüm, tas boluv, coḳ boluv, batıv, çaçılıv

heves > strast’ > süymeklik, kemsiz süymeklik

heyecan > volneniye > çayḳalıv, çaypalıv, tolḳunlanıv

hezeyan > maniya presledovaniya > ẖar kim da meni körüb bolmaydı deb turuv

hıfız > ẖraneniye > asırav, tutuv

hınç > nenavist’, zloba > körüb bolmav, cavluḳ, duşmanlıḳ; dert, açıv

hır > potasovka > uruş-tüyüş, ḳavġa, ḳalabalıḳ

hışım > gnev, yarost’ > açıv, açılanıv; açıv, bek açıvlanıv, ḳuturuv, alınıv

hız > skorost’ > ḳızıvluḳ, ceñillik

hicap > stıd > uyat, ıylıḳ, uyalıv, ıylıġıv

hicran > razluka > körmey caşav, uzaḳda caşav

hiççi > nigilist > nigilist (*nigilizmni tutẖan adam*)

hiççilik > nigilizm > nigilizm (1.*19-çu ömürnü 60-çı cıllarında Rossiyada türlü-türlü çınlı intelligentlede dvoryan obşçestvonu, krepostnoyluḳnu keri urġan aġım*; 2.*çırt bir cuḳnu, adetni caratmav*)

hiddet > gnev, yarost’ > açıv, açılanıv; açıv, bek açıvlanıv, ḳuturuv, alınıv

himaye > zaşçita > zaşçita, zaşçitada oynaġanla

his > çuvstvo > sezim

hisli > çuvstvitel’nıy > sezimli, sezimi ullu, cumuşaḳ (*ili* cuḳa) cürekli

hissî > çuvstvitel’nıy > sezimli, sezimi ullu, cumuşaḳ (*ili* cuḳa) cürekli

hissikablelvuku > predçuvstviye > cüregi biliv (*ili* seziv)

hissiz > besçuvstvennıy > cansız, sezimsiz; ḳatı cürekli, ḳatı

hiza > uroven’> daraca, bolum, cetişim

hizmet > slujeniye > ḳulluḳ étiv, işlev

hoşgörü > poslableniye > boşlab ḳoyuv, tıymav, asırı cumuşaḳlıḳ étiv

hoşnut > dovol’nıy > razı bolġan, razı, oñsunñan

hoşnutluk > dovol’stvo > razılıḳ

hoşnutsuz > nedovol’nıy > razı bolmaġan, razı bolmay ḳalġan, kölü ẖoş bolmay ḳalġan, kölü cazılmaġan

hoşnutsuzluk > nedovol'stvo > razı bolmaġanlıḳ, kölü ẖoş bolmaġanlıḳ, kölü cazılmaġablıḳ

hulul > proniknoveniye > kiriv, içine kiriv (*ili* tüşüv), siñiv

hulus > iskrennost' > açıḳ köllülük, ötürüksüzlük

huruç > vıẖod > çıġıv

huruşan > şumnıy > davurlu, davur étgen

husul > vıpolneniye > tolturuv

huzur > spokoystviye > tınçlıḳ; şoşluḳ

hücum > ataka, şturm > atılıv, çabıv; şturm, çabıvul, şturm (*ili* çabıvul) étiv

hümanist > gumanist > gumanist (*Vozrojdeniyeni zamanında gumanizmni tutẖan adam*)

hümanizm> gumanizm > gumanizm (*Vozrojdeniyeni zamanında adamnı feodalizm bla katolitsizmni buġovlarından érkin éterge izlegen ḳozġalıv*)

hürriyetçi > svobodolyubivıy > érkinlikni süygen

hürriyetperver > svobodolyubivıy > érkinlikni süygen

hüsran > uşçerb, poterya > zaran, zıraflıḳ; zaran, zıraf, ḳoranç, zıraf (*ili* tas) bolġanı

hüzün > grust', toska > mıdaẖlıḳ; buşuv, ḳayġı, mıdaẖlıḳ, termiliv

ıkıntı > ston > ıñıçẖav, ıñıçẖaġan tavuş

ılgar > galop > törtgüllev

ılımlı > uravnoveşennıy > sabır, basımlı

ılımlılık > umerennost' > ortalıḳ, ozdurmaġanlıḳ, adetden çıḳmav

ırkçı > rasist > rasist, rasizmni caḳçısı, rasa ayırġan adam

ırkçılık > rasizm > rasizm, rasa ayırıv (*reaktsion burjuaziya teoriya*)

ıslah > popravka > tüzetiv, işlev, camav

ıslahatçı > reformator > reformator, reforma étgen adam

ıstırap > muçeniye > ḳıyınlıḳ, azab

ıtlak > obobşçeniye > coruḳlav, bir ẖalġa keltiriv

ıtrah > vıdeleniye > ayırıv, ülüş çıġarıv, bölüv, beriv

ıztırap > muçeniye > ḳıyınlıḳ, azab

iade > vozvrat > ḳaytarıv, ızına beriv

iare > zayom > zayom, öñküç

iaşe > pitaniye > aşatıv; aşav

ibda > izobreteniye > oylab çıġarıv (*ili* tabıv), izobretat’ étiv; izobreteniye, oylab çıġarılġan zat, oylab tabılġan zat

iblağ > soobşçeniye; otpravleniye > col, transport; ciberiv, iyiv

ibraz > pokaz > suratlav, körgüzüv

ibzal > şçedrost’ > çomartlıḳ

icabet > soglasiye > razılıḳ, ḫo dev

icat > izobreteniye > oylab çıġarıv (*ili* tabıv), izobretat’ étiv; izobreteniye, oylab çıġarılġan zat, oylab tabılġan zat

icma > sobraniye > cıyılıv, sobraniye

icra > vıpolneniye, ispolneniye > tolturuv; tolturuv, étiv

icraat > meropriyatiya > madar, amal, iş

iç itim > in’yektsiya > in’yektsiya, ukol étiv

içim > pit’yo > içiv

içlilik > nejnost’ > cumuşaḳlıḳ, tatlı tillilik

içsel > vnutrennıy > iç…, içgi, içdegi

içtinap > vozderjaniye > kesiñi tıyıv (*ili* saḳlav), tıyġı

idame > prodoljeniye > bardırıv; barıv

idare > upravleniye > cürütüv

iddia > utverjdeniye > oy, aḳıl, degeni, aytḫanı

idealist > idealist > idealist (1.*idealist filosofiyanı colu bla barıvçu*; 2.*tüz bolumnu költürüb, ḳoşub maḫtavçu*)

idealizm > idealizm > idealizm (1.*filosofiyada materializmge, ilmuġa ḳarşçı reaktsion cetek*; 2.*tüz bolumnu költürtüb, ḳoşub maḫtav*)

ideolog > ideolog > ideolog (*bir klassnı ideologiyasın aytıvçu ém caḳlavçu adam*)

ideoloji > ideologiya > ideologiya (*obşçestvonu añını türlü-türlü formalarında, filosofiyada, politikada, pravoda, adebde, iskusstvoda, dinde belgilenñen innetleni, oyulmanı, aḳıllanı sisteması*)

ideolojik > ideologiçeskiy > ideologiya…

ifa > ispolneniye > tolturuv; tolturuv, étiv

ifna > uniçtojeniye > ḳurutuv, ḳırıb ḳoyuv, öltürüv, coḳ étiv

ifraz > otdeleniye, razdeleniye > bölüm, bölme; üleşiv, bölüv, ayırıv

ifsat > porça > buzuv, caravsuz étiv

ifşa > razglaşeniye > aytıb ḳoyuv, açıḳ (*ili* bayam) étiv, élge cayıv

ifşaat > razglaşeniye > aytıb ḳoyuv, açıḳ (*ili* bayam) étiv, élge cayıv

iftihar > gordost’ > öḫtemlik, maḫtav

iğbirar > nedovol’stvo > razı bolmaġanlıḳ, kölü ḫoş bolmaġanlıḳ, kölü cazılmaġanlıḳ

iğrenti > otvraşçeniye > ciyirgeniv, kölü çıġıv (*ili* tartmav)

iğtinam > zaḫvat > küçlev, sıyırıb alıv, ḫorlab alıv, alıv

ihbar > uvedomleniye > bildiriv, ḫapar bildiriv (*ili* beriv)

ihdas > izobreteniye, sozdaniye > oylab çıġarıv (*ili* tabıv), izobretat’ étiv; izobreteniye, oylab çıġarılġan zat, oylab tabılġan zat; ḳurav, çıġarıv, étiv, caratıv

ihmal > prenebrejeniye > ters ḳarav, sansız étiv; san étmev, ḳulaḳġa almav, cuḳġa sanamav

ihraz > poluçeniye > alıv

ihtira > izobreteniye > oylab çıġarıv (*ili* tabıv), izobretat’ étiv; izobreteniye, oylab çıġarılġan zat, oylab tabılġan zat

ihtiraz > predostorojnost’, ostorojnost’ > saḳlıḳ, saḳ boluv, ḳorḳuv étiv; saḳlıḳ, éslilik

ihtisas > spetsial’nost’ > ustalıḳ, spetsial’nost’

ihtiva > soderjaniye, vklyuçeniye > başları, maġanası; ḳoşuv

ihtiyar > starik, starets > ḳart

ihtiyatkârlık > ostorojnost’ > saḳlıḳ, éslilik

ihtiyatsızlık > neostorojnost’ > ullu köllülük, és bölmev, oyumsuzluḳ

ihtizaz > kolebaniye > çayḳalıv, ḳımıldav

ihzar > podgotovka > ḫazırlav, ḫazır étiv; ḫazırlanıv, ḫazır boluv

ikame > poseleniye > caşarġa cer beriv, tüşürüv, cerleşdiriv; tüşüv, kiriv, toḫtav, cerleşiv

ikamet > prebıvaniye > turuv, boluv

ikdam > progress > progress, alġa barıv, ösüb alġa barıv, ösüv

ikircik > kolebaniye > akıllı (*ili* armav) boluv, arsarlıḳ

ikircim > kolebaniye > akıllı (*ili* armav) boluv, arsarlıḳ

ikrah > otvraşçeniye > ciyirgeniv, kölü çıġıv (*ili* tartmav)

ikrahlık > otvraşçeniye > ciyirgeniv, kölü çıġıv (*ili* tartmav)

ikram > çest’, poçteniye > sıy, namıs; sıy, ḫurmet, sıy beriv, sıylav, baġalatıv, ḫurmet étiv

ikraz > zayom, ssuda > zayom, öñküç; ssuda, öñküç açḫa

iktidar > sila, moşç’ > ḳarav, küç; küç, ḳarıv

iktidarsızlık > slabost’ > ḳarıvsuzluḳ, oñsuzluḳ, çırḳımlıḳ

iktiran > priblijeniye > cuvuḳlaşdırıv, cuvuḳlaşıv

ilahiyatçı > bogoslov > bogosleviyeçi, bogosloviyeni spetsialisti

ilam > sudebnıy prigovor > sündü prigovoru

ilave > dobavleniye > ḳoşuv

ilca > prinujdeniye; nasiliye > zor (*ili* zorluḳ) étiv, zor (*ili* zorluḳ) bla étdiriv; zorluḳ, artıḳlıḳ, zorluḳ (*ili* artıḳlıḳ) étiv

ilerici > peredovoy > başçı, alçı

ilerlek > peredovoy > başçı, alçı

ilgi > otnoşeniye > ḳarav, ésbölüv

ilhak > prisoyedineniye > birge (*ili* bir birine) ḳoşuv, ḳoşuv

ilham > vdoḫnoveniye > uçunuv, cürek talpıv

ilinti > svyaz’ > baylamlılıḳ

ilişki > otnoşeniye > ḳarav, ésbölüv

ilke > printsip > printsip, zakon, coruḳ; tutḫuç

ilmik > bant; petlya > bant; tüyümçek, sıyırtmaḳ tüyümçek

iltibas > putanitsa > ḳatış-ḳutuşluḳ, çalışlıḳ, añılaşınmaġan zat

iltica > ukrıtıye, ubejişçe > üsün cabıv, caşırıv, buġunduruv, ḳoruvlav; ubejişçe, buġar cer

iltihak > prisoyedineniye > birge (*ili* bir birine) ḳoşuv, ḳoşuv

iltizam > podderjka > boluşluḳ étiv; caḳav

ilzam > ubejdeniye > iynandırıv, işeksiz étiv; iynanıv, işeksiz boluv

imal > izgotovleniye > étiv, işlev, izleb çıġarıv

imha > uniçtojeniye > ḳurutuv, ḳırıb ḳoyuv, öltürüv, coḳ étiv

immoral > amoral’nıy > ḫalisiz, sıysız, adebsiz

imtina > vozderjaniye > kesiñi tıyıv (*ili* saḳlav), tıyġı

imtisal > sledovaniye > barıv

inakçı > dogmatiçeskiy > dogmalı, dogmalaġa tayanñan

inakçılık > dogmatizm > dogmatizm (*zatlanı tintib ḳaramaġanlay iynanıb ḳalırġa kerekli begimsiz coruḳlaġa tayanıb aḳıl étiv*)

inan > vera > iynam, iynanıv, bazıv

inanç > vera > iynam, iynanıv, bazıv

inat > upryamstvo > unamav, buruşluḳ, tersaḳıllıḳ, ḳarışıb toh̯tav

incizap > uvleçeniye > uçunuv, ḳızınıv

indi > sub'yektivnıy > énçi, kesi başına cetgen; can bash̯an

individüalizm > individulizm > individulizm, kesiñi süyüv, kesim deb turuv

infial > dosada > açıv, cürek ḳıynalıv

infilak > razrıv > üzüv, toh̯tatıv, üzüb (*ili* toh̯tatıb) ḳoyuv; aranı buzuv

infiratçı > storonnik > canlı adam; caḳçı

inhidam > padeniye > cıġılıv, tüşüv

inhilal > razlojeniye > ayırıv, bölüv, üleşiv

inhimak > userdiye > tırmaşıv, ḳadalıv, ḳan-can salıv, köl aşav

inhina > krivizna > ḳıñırlıḳ, ḳıyıḳlıḳ, ḳıñır ceri

inhisarcı > monopolist > monopolist, monopoliyaçı

inhitat > padeniye > cıġılıv, tüşüv

inikat > uçrejdeniye > ḳurav, étiv, caraşdırıv

inkıbaz > sokraşçeniye > ḳısh̯artıv; az étiv

inkılapçı > revolyutsioner > revolyutsioner, revolyutsiyaçı

inkıraz > gibel' > ölüv, ölüm, tas boluv, coḳ boluv, batıv, çaçılıv

inkısam > deleniye, razdeleniye > üleşiv, bölüv; üleşiv, bölüv, ayırıv

inkıta > pererıv > pererıv, soluv, bölünüv, toh̯tav

inkisar > obida, ogorçeniye > guruşh̯a, canña tiyiv, köl ḳalıv, kölḳaldı; canña tiyiv, can ḳıynav

inkisarıhayal > razoçarovaniye > soḳuranıv, tüñülüv, kölü çıġıv, umut üzüv, suvuv, cürek suvuv

insaf > spravedlivost' > tüzlük, can basmav

insancıl > çeloveçnıy > adamlıḳ, adamġa caravlu (*ili* tıyınşlı), cumuşaḳ, can avruth̯an

insancıllık > gumanizm > gumanizm (*Vozrojdeniyeni zamanında adamnı feodalizm bla katolitsizmni buġovlarından érkin éterge izlegen ḳozġalıv*)

insaniçincilik > egotsentrizm > barıb toḫtaġan égoistlik (*kesi-kesiñi mardasız bek süyüv, kesiñi duniyanı tuturuġuna sanav*)

intaç > zaverşeniye > bitdiriv, boşav, tındırıv, işin artına cetdiriv

intibah > probujdeniye > uyatıv; ḳozġav

intiha > okonçaniye > aḫırına cetdiriv, boşav; aḫır, art, ayağı

intihal > plagiat > plagiat (*birev cazġannı urlab kesiñi atıñ bla çıġarıv*)

intihar > samoubiystvo > kesi kesiñi öltürüv

intikal > pereḫod > avuv, ötüv

intikam > mest’ > dert, dert cetdiriv, dert ḳayıtarıv (*ili* alıv)

intisap > priverjennost’ > caḳlav, süyüv

intişar > rasprostraneniye > cayıv, keñne cayıv, cayıb iyiv, cayıb ḳoyuv, keñertiv

intizar > ojidaniye > saḳlav, saḳlab turuv

inzimam > prisoyedineniye > birge (*ili* bir birine) ḳoşuv, ḳoşuv

inziva > uyedineniye > cañız ḳoyuv (*ili* étiv), ayırıv, cayaḳlatıv; cañız ḳalıv (*ili* boluv), ayırılıv, cayaḳlav

iptal > otmena > buzuv, ḳurutuv, atḫa ḳoyuv, ızına alıv

iptida > vnaçale > alġa, allında, alġı burun

iptila > strast’ > süymeklik, kemsiz süymeklik

irade > volya > volya, basım, tözüm

irtibat > szyaz’ > baylamlılıḳ

irtica > reaktsiya > reaktsiya

isal > dostavka > tabdırıv

ispat > dovod, dokazatel’stvo > sıltav, patava, begitiv, körgüzüv; patava, begitiv, şaġatlıḳ

istek > jelaniye > talpıv, süyüv, izlev, küsev, razılıḳ /balk. itiniv

istem > volya > volya, basım, tözüm

istenç > volya > volya, basım, tözüm

istençsiz > bezvol’nıy > tavkelsiz, cumuşaḳ, kesin cıyalmaġan

istiap > vmestimost’ > içini keñligi (*ili* ulluluğu), içine sıyınıvu

istiare > zaimstvovaniye, zayom > alıv, üreniv; zayom, öñküç

istical > pospeşnost’ > aşığış, aşığıv

isticar > nayom > calġa tutuv (*ili* alıv)

istidlal > vıvod > çıġarıv

istifa > otstavka > otstavka (*ḳulluḳdan ḳayıtmazça çığıv*)

istihale > prevraşçeniye > buruv, aylandırıv, ḳabẖa kiyiriv, étiv

istihbar > osvedomleniye > bildiriv, ẖapar beriv, ẖapar étiv

istihdam > ispol’zovaniye > ẖayırlandırıv

istihlak > potrebleniye > ẖayırlanıv, paydalanıv, caratıv, alıv, satıb alıv

istihsal > dobıvaniye, priobreteniye > tabıv, étiv, bacarıv; tabıv, satıb alıv, alıv

istihzar > prigotovleniye > ẖazırlav, ẖazır étiv; étiv, bişiriv

istikrah > antipatiya > süymev, caratmav, cürek tutmav

istikşaf > razvedka > razvedka étiv; taẖsa biliv; izleb tabıv

istimal > primeneniye > ẖayırlandırıv, caratıv, salıv

istinat > opora > tayançaḳ, tirev, salır cer, basar cer

istinkâf > otkaz > ret etme, boyun gaçırma, boyun tovlama

istintaç > zaklyuçeniye, vıvod > tutuv, türmege salıv; çıġarıv

istirahat > otdıẖ > soluv

istirdat > vozvraşçeniye > ḳaytarıv, ızına beriv

istisna > isklyuçeniye > çıġarıv, ḳıstav

istişare > sovyet > keñeş, onov, sovyet

istizah > zapros > soruv, izlev

isyan > vosstaniye > vosstaniye, ḳozġalıv, ḳarşçı turuv

iş > rabota > iş, işlev

iş bölümü > razdeleniye truda > işin üleşinivü

işba > nasışçeniye > toyduruv, siñdiriv, tolturuv

işkâl > oslojneniye > ḳıyın étiv, tabsız étiv

işkence > pıtka > azab salıv, azab, ḳıynav

işkil > podozreniye > işek étiv, işekli boluv

işlem > protsedura > adet, coruḳ

işmar > znak > ḳol silkiv, baş bulġav

iştial > vosplameneniye > ḳabındırıv, candırıv, duv deb candırıv

iştigal > zanyatiye, rabota > iş, cumuş, ḳulluḳ

iştihar > slava > maḫtav

iştikak > slovoobrazovaniye > söz ḳurav

iştira > pokupka > alıv, satıb alıv

iştirak > uçastiye > ḳatışıv, ḳoşuluv

itap > poritsaniye > ayıblav, ayıb étiv, ayıb beriv, poritsaniye

ithaf > posvyaşçeniye > bildiriv, aytıv, açıv, açıḳ étiv

itham > obvineniye > terslev, ayıblav

itilaf > soglasiye > razılıḳ, ḫo dev

itimat > doveriye > ışanıv

itiraf > priznaniye > mükül étiv, mükül boluv, aytıv, ḳabıl étiv, razı boluv

itiraz > vozrajeniye, protest > razılıḳ bolmaġanın bildiriv, unamav, ḳarşçı aytıv, oġay dev

ittifak > soglasiye > razılıḳ, ḫo dev

ittihat > yedineniye > birleşiv, birigiv, birleşmeklik, birikmeklik

ittisal > soyedineniye > bir birine ḳoşuv; bir birine calġav

ivaz > zamena > avuşduruv, almaşdırıv

iyimserlik > optimizm > optimizm, igi köllülük igini coralav (*caşavġa igi umut bla ḳarav, ḫar neni da igisin körüv*)

izaç > bespokoystvo > ḳayġı étiv, tınçlıḳsızlıḳ

izah > raz'yasneniye > añılatıv, aytıb añılatıv

izahat > raz'yasneniye > añılatıv, aytıb añılatıv

izale > likvidatsiya > cabıv, toḫtatıv, coḳ étiv, ḳurutuv

izaz > çestvovaniye > alġışlav, alġış étiv, sıylav

izdiham > skopleniye > cıyıv, basınıv, cıyılıv

izin > razreşeniye > érkinlik, érkinlik beriv, unav

izlenim > vpeçatleniye > kölge (*ili* cürekge) tüşüv, kölge (*ili* cürekge) salıv

izmihlal > isçeznoveniye > dump (*ili* tas) boluv

izzetüikram > ugoşçeniye > sıylav, aşatıv, aşatıv-içiriv, beriv, ḳabdırıv, içiriv

kabul > prinyatiye > alıv; ḳabıl étiv

kaçak > beglıy, dezertir > ḳaçḫınçı, ḳaçıb aylanñan; dezertir, ḳaçḫınçı

kaçamak > ukloneniye > canlav, tayıv

kadercilik > fatalizm > fatalizm, cazıvġa iynanıv

kafatasçı > rasist > rasist, rasizmni caḳçısı, rasa ayırġan adam

kahır > gore > buşuv

kahkaha > ḫoḫot > ḫarḫ, kükü

kakınç > upryok, ukor > guruşḫa, öpkelev, kölḳaldı, kölü ḳalıv, ayıb salıv, ḳaġıb aytıv; guruşḫa, uşatmav, kölḳaldı

kalenderlik > asketizm > asketizm (1.*caşavnu zavuḳluḳlarından ḫayırlanıvnu günaḫḫa sanab, aladan kesin saḳlab caşarġa degen, din oñsunñan oḳuv*; 2.*duniya zavuḳluḳdan canlab, kesiñi ḳısıb caşav*)

kalp > prevraşçeniye > buruv, aylandırıv, ḳabḫa kiyiriv, étiv

kâm > jelaniye > talpıv, süyüv, izlev, küsev, razılıḳ /balk. itiniv

kanı > ubejdeniye, uverennost' > iynandırıv, işeksiz étiv; iynam, iynanıv, ışanıv, bazıv, iynanmaḳlıḳ, ışanmaḳlıḳ, akkılsızlıḳ, işeksizlik

kapkaç > poḫişçeniye > urlav, urlab ḳoyuv (*ili* ketiv)

kapris > kapriz > ḳılıḳ, çalıḳ

kara sevda > melanḫoliya > melanḫoliya (*adamnı mişav, kölü az, mıdaḫ, salḳın étgen avruv*)

karar > prigovor > sündü begimi, prigovor

kargaşa > smuta > ḳavġa, ḳalabalıḳ

karık > osslepleniye > soḳur bolub ḳalırġa

karşıcılık > oppozitsiya > oppozitsiya, ḳarşçılıḳ, ḳarşçı boluv (*ili* turuv)

karşılık > sootvetstviye, ekvivalent > kelişiv, köre boluv; ékvivalent, teñ, teñ baġalı, teñ maġanalı (*bir zatnı ornun tolu tutḫan başḫa zat*)

karşıtçı > protivnıy > arġı, o bir, ḳarşçı, ḳarşçı turġan /balk. ḳacav

kasavet > bespokoystvo> ḳayġı étiv, tınçlıḳsızlıḳ

kasvet > toska > buşuv, ḳayġı, mıdaḫlıḳ, termiliv

kasvetli > tosklivıy > mıdaḫ, buşuvlu, termilgen

kasvetsiz > bezzabotnıy > ḳayġısız

kaşıntı > zud > kiçiv, kiçigeni

kat > sloy > ḳat, ḳatlam

katım > pribavleniye > ḳoşuv; ḳoşuluv

katil > prestupnik > amanlıḳçı

katliam > boynya > boynya, ḳasab üy

kavga > ssora > cav boluv, avuz ḳara tutuv, uruşuv, davlaşıv, ḳavġa

kay > rvota > ḳusuv

kaygı > zabota > ḳayġırıv, ḳayġı étiv, kereklisine ḳarav

kaza > nesçastnıy sluçay > ḳıyınlıḳ

keder > gore, peçal' > buşuv; buşuv, mıdaẖlıḳ

keyif > samoçuvstviye > ẖal, kef, savluḳ

kılgı > osuşçestvleniye > caşavda bardırıv, caşavġa salıv, étiv, tolturuv

kılık > vneşniy vid, vneşnost' > tış ḳaram; tış ḳaram, sıfat

kıraat > çteniye > okuv

kısıntı > lişeniya > ḳıyınlıḳ, zaravatlıḳ

kıtlık > neẖvatka > kemlik, ḳıtlıḳ, tabılmav, cetmev

kıyas > sravneniye > teñleşdiriv, teñleşdirib ḳarav

kıyım > proizvol > zulmuçuluḳ, artıḳlıḳ

kıyın > gnyot > taş, avurluḳ

kimlik > liçnost' > adam

kişilik > liçnost' > adam

koleksiyon > kollektsiya > kollektsiya, cıyım

konsomasyon > potrebleniye > ẖayırlanıv, paydalanıv, caratıv, alıv, satıb alıv

konstrüksiyon > konstruktsiya > konstruktsiya, işlenñeni, ḳuralġanı (*maşinanı, üynü*)

kontrol > kontrol' > tintiv, kontrol'

koordinasyon > koordinatsiya > koordinatsiya, kelişdiriv (*bir onov bla étiv, işlev*)

kösnü > vojdeleniye > küsev, termiliv, talpıv, izlev

kösnül > çuvstvennıy > sezimli, sezim…, sezimni

kudret > sila, moşç' > ḳarıv, küç; küç, ḳarıv

kumanda > komanda > komanda

kur > flirt > ḳımtım, érkin cürüv

kurca > çesaniye > tarav

kurgu > zavod > ķuruv, ķızdırıv, buruv

kuşku > nedoverçivost' > ışanmav, ışanmavçuluķ, ışanmaġanlıķ, işek étiv, işekli boluv

kuvvet > sila > ķarıv, küç

külfet > trudnost' > ķıyınlıķ, avurluķ

külliyet > sovokupnost' > barı da, barı birge, bütev barı da

künh > sut' > maġana, bolum

lakaydi > bezrazliçiye > can avrutmav, sansızlıķ, suvuķ ķarav

lakayıtlık > bezrazliçiye > can avrutmav, sansızlıķ, suvuķ ķarav

linç > samosud > ayıbına südsüz coluķduruv

mahbup > lyubimıy > süygen, caratẖan; süygeni

mahcubiyet > smuşçeniye > uyalıv, cunçuv, tartınıv, alcav

mahıv > unıçtojeniye > ķurutuv, ķırıb ķoyuv, öltürüv, coķ étiv

mahmurluk > poẖmel'ye > baş avruv (*içgiden sora*)

mahrumiyet > lişeniye > sıyırıv, tıyıv, bermev

mahsus > naroçno > ķast étib, iş étib, bile-bile, bile turġanlay

maksat > tsel' > murat, umut

makul > ponyatnıy > añılaşẖan, añılaşınñan, açıķ

malihülya > melanẖoliya > melanẖoliya (*adamnı mişav, kölü az, mıdaẖ, salķın étgen avruv*)

malumat > poznaniya > bilim

mamur > blagoustroyennıy > igi (*ili* tab) caraşẖan

mantalite > vospriyatiye > añılav, alıv, paẖmu

masumiyet > nevinnost' > tüzlük, ayıbsızlıķ

matiz > p'yanıy > ésirgen (adam)

mecal > sila, moşç' > ķarıv, küç; küç, ķarıv

medih > ẖvala > maẖtav, sıy

melal > skuka, toska > érigiv; buşuv, ķayġı, mıdaẖlıķ, termiliv

melamet > upryok, ukor > guruşẖa, öpkelev, kölķaldı, kölü ķalıv, ayıb salıv, ķaġıb aytıv; guruşẖa, uşatmav, kölķaldı

meleke > sposobnost' > paẖmu; étalıv, ķoldan keliv, bolumu boluv

melul > peçal'nıy > mıdaẖ

memnun > dovol’nıy > razı bolġan, razı, oñsunñan

memnuniyet > dovol’stvo > razılıḳ

menfez > otverstiye > teşik

menşe > proisẖojdeniye > çıḳġanı, ḳaydan çıḳġanı

merak > lyubopıtsvo > bilirge (*ili* körürge) talpıv, ḳızıġıv

meram > jelaniye > talpıv, süyüv, izlev, küsev, razılıḳ /balk. itiniv

mertebe > stepen’ > daraca, bolum

meserret > radost’ > ḳuvanç

mesnet > opora > tayançaḳ, tirev, salır cer, basar cer

mesrur > radostnıy > ḳuvanç…, ḳuvançlı

mesuliyet > otvetstvennost’ > cuvablılıḳ, cuvab

mesut > sçastlivıy > nasıblı; oġurlu

meşgale > zanyatiye > iş, cumuş, ḳulluḳ

meşhur > znamenitıy > oñlu, belgili, aytılġan

meşkûk > somnitel’nıy > ışanñısız, işekli, ékili, akkıllı

meşrep > natura, ẖarakter > ẖali, ḳılıḳ, adet; ẖarakter, ẖali, ḳılıḳ

meşveret > soveşçaniye > soveşçaniye, keñeş

metin > proçnıy > demeñili, küçlü

mevhibe > dar, podnoşeniye > savġa

mevzu > tema > tema

meyil > naklonnost’ > -ġa *(-ge)* tartıv, -nı *(-ni)* süyüv

mihaniki > meẖaniçeskiy > meẖanika…

mihnet > nesçast’ye > ḳıyınlıḳ, buşuv, açıv, palaẖ, ḳayġı, nasıbsızlıḳ

minnet > milost’ > al buruv, al aylandırıv, ariv körüv

minnettar > blagodarnıy > razı, razı bolġan

misilleme > vozmezdiye > dert, günaẖı (*ili* tüzlügü) cetiv

misyon > missiya > borç, iş, cumuş

mizaç > ẖarakter, natura > ẖarakter, ẖali, ḳılıḳ; ẖali, ḳılıḳ, adet

modernizasyon > modernizatsiya > modernizatsiya étiv, cañırtıb igi étiv

montaj > montaj > montaj, cıyıv

moral > moral’ > adeb, coruḳ, ḳılıḳ, moral’

muaşaka > lyubov’ > süymeklik, süyüv

muhabbet > lyubov’ > süymeklik, süyüv

muhaceret > pereseleniye > köçürüv; köçüv

muhalefet > protivodeystviye > ḳarşçı küreşiv (*ili* boluv)

mukassi > gnetuşçiy > avur, tınçlıḳsız, ḳıynaġan

mukavemet > soprotivleniye > ḳarçılıḳ étiv, ḳarşçı boluv

murakabe > kontrol’ > tintiv, kontrol’

murat > jelaniye > talpıv, süyüv, izlev, küsev, razılıḳ /balk. itiniv

musahabe > beseda > uşaḳ, söleşiv

mut > sçast’ye > nasıb

mutavaat > povinoveniye > boysunuv, boy salıv

mutluluk > sçast’ye > nasıb

mutsuzluk > nesçast’ye > ḳıyınlıḳ, buşuv, açıv, palaḫ, ḳayğı, nasıbsızlıḳ

muvacehe > sliçeniye > teñleşdirib körüv, teñleşdiriv

muvafakat > soglasiye > razılıḳ, ḫo dev

muvazene > ravnovesiye > tebmey turuv, ḳımıldamay turuv

muzafferiyet > pobeda, triumf > ḫorlav, ceñiv, ḫorlam, oñlav; triumf, ḫorlam, ḳuvanç

mübadele > mena > avuşduruv /balk. alışındırıv

mübahase > diskussiya > diskussiya, süzüv

mübalağa > preuveliçeniye > költürüv, ḳoşuv, költürüb (*ili* ḳoşub) aytıv

mübayaa > pokupka > alıv, satıb alıv

mücadele > bor’ba > küreş, küreşiv

mücahede > bor’ba > küreş, küreşiv

müdafaa > zaşçita > caḳlav, saḳlav, ḳoruv

müdahale > vmeşatel’stvon> ḳatışıv, ḳoşuluv

müdana > blagodarnost’ > sıy, razılıḳ, maḫtav

mükaleme > razgovor > söz, söleşiv, uşaḳ

mülakat > interv’yu > interv’yu, jurnalist bla uşaḳ

münakale > soobşçeniye > ḫapar

münakaşa > spor > davlaşıv, uruşuv, söz, ḳayğı, davur

münasebet > svyaz’ > baylamlılıḳ

münavebe > çeredovaniye; oçered’ > almaşdırıv, avuşduruv, közüvlev, közüvleşdiriv; közüv, oçered’ /balk. keziv

münazaa > spor > davlaşıv, uruşuv, söz, ķayğı, davur

münazara > disput > disput, söleşiv (*köb adam bolġan cerde ilmu, literatura d. a. k. temaladan davlaşıv*)

müracaat > obraşçeniye > tilev, soruv

mürur > proẖod > col, éşik, öter cer

mürüvvet > velikoduşiye > ẖalal köllülük (*ili* cüreklilik), ẖalallıķ, cumuşaķlıķ

müsaade > razreşeniye > érkinlik, érkinlik beriv, unav

müsademe > stolknoveniye > bir biriñe tiyiv, bir biriñi uruv

müsadere > konfiskatsiya > konfiskatsiya, sıyırıv

müsamaha > nebrejnost’ > suvuķ ķaraġanlıķ, san étmegenlik, ullu köllülük, cuķġa sanamaġanlıķ

müşabehet > sẖodstvo > uşav, uşaşlıķ, birçalıķ

müşahede > nablyudeniye > ķarav, ķarab turuv

müşavere > soveşçaniye > soveşçaniye, keñeş

müşkül > trudnıy > ķıyın, avur

mütalaa > izuçeniye > oķuv, biliv, tanışıv, tintiv

müzaheret > pomoşç’ > boluşluķ, boluşuvçu

müzakerat > peregovorı > söleşiv (*kelişir, caraşır üçün*)

müzakere > soveşçaniye > soveşçaniye, keñeş

nakız > naruşeniye > buzuv; buzuluv

nakil > perevozka > taşıv (*ulov bla*)

nakliyat > transport > transport, ulov

namus > çest’ > sıy, namıs

nanik > jest > ķol silkiv (*söleşgen zamanda*)

nara > krik > ķıçırıķ, ķıçırġan tavuş

nasıp > naznaçeniye > salıv, belgilev; çıġarıv

nasip > dolya > caşav, nasıb, cazıv

natura > natura, priroda > ẖali, ķılıķ, adet; tabiġat

naz > koketstvo > ķoşaķlanıv, ķoşaķlılıķ, omaķlanıv

nefis > sam > kesim, kesiñ, kesi

nefis müdafaası > samooborona; samozaşçita > kesi kesiñi ḳoruvlav, baş saḳlav; baş ḳoruvlav, baş saḳlav

nefiy > izgnaniye > ḳıstav, ḳıstab iyiv

nefret > otvraşçeniye > ciyirgeniv, kölü çığıv (*ili* tartmav)

nefsani > zlobnıy > dertli, açıvlu, ḳanı ḳaynaġan

nefsaniyet > zloba > dert, açıv

neşe > radost'> ḳuvanç

neşet > poyavleniye > körünüv, çığıv, keliv, körünñeni, çıḳġanı, kelgeni

netice > rezul'tat > rezul'tat, aẖır, ẖıysab, éseb

nezif > krovoteçeniye > ḳan keliv (*ili* ağıv, ketiv)

nisyan > zabveniye > unutuv, ésden çıġarıv

niyaz > mol'ba > calınıv, calbarıv, bek tilev

niyet > tsel' > murat, umut

nüfuz > proniknoveniye > kiriv, içine kiriv (*ili* tüşüv), siñiv

nükte > ostrota > çam, naḳırda, aḳıllı söz

nüzul > spusk > tüşürüv, éndiriv, énişge iyiv, iyiv, ciberiv, boşlav, tögüv

obstrüksiyon > obstruktsiya > obstruktsiya, buzuḳ boluv, buzuḳ étiv, buzuv

onay > podẖodyaşçiy > tıyınşlı, caravlu

operasyon > operatsiya > operatsiya, carıv

öç > mest' > dert, dert cetdiriv, dert ḳayıtarıv (*ili* alıv)

ödev > obyazannost' > borç, ḳulluḳ, cumuş

öfke > gnev, yarost' > açıv, açıvlanıv; açıv, bek açıvlanıv, ḳuturuv, alınıv

ölüm > smert' > ölüm, acal

ön yargı > predubejdeniye > amanña sanav, aman közden ḳarav, ters ḳarav

öndelik > avans > avans (*çıġarıḳ zatdan bir kesegin alġa alıv, beriv*)

önem > znaçeniye > maġana

öneri > predlojeniye > amal, predlojeniye

öngörü > predusmotritel'nost' > éslilik, értdeden biliv

önsezi > predçuvstviye > cüregi biliv (*ili* seziv)

öpücük > potseluy > uppa, bay

övgü > ẖvala > maẖtav, sıy

öz saygı > samolyubiye > kesiñi bek süyüv

özen > staraniye, userdiye > köl aşav, tırmaşıv, küreşiv, ḳadalıv

özenti > podrajeaniye > éniklev

özgür > vol’nıy > érkin, boş

özlem > kruçina > buşuv, mıdaẖlıḳ, ḳayġı

panik > panika > ḳalabalıḳ, ḳorḳunç, panika, ḳuvġun, cunçuv

paradoks > paradoks > ḳucur aḳıl, ḳucur zat, paradoks

paydos > pererıv > pererıv, soluv, bölünüv, toẖtav

pazarlık > torg > dorẖ

performans > proizvoditel’nost’ > iş ḳoratıv, étimlilik

perhiz > dieta > dieta (*aş ayırıb, mizam bla aşav*)

perişan > razbrosannıy > anda-mında tüşgen, çaçıv-ḳuçuv, çaçılġan-tögülgen

perspektif > perspektiva > perspektiva, körünñen cer

peşin fikir > predubejdeniye > amanña sanav, aman közden ḳarav, ters ḳarav

peşin hüküm > predubejdeniye > amanña sanav, aman közden ḳarav, ters ḳarav

peşin yargı > predubejdeniye > amanña sanav, aman közden ḳarav, ters ḳarav

pilotaj > pilotaj > pilotaj (*kökde samolyotnu oynatıv*)

pişmanlık > raskayaniye > soḳuranıv, ökünüv, tobaġa ḳayıtıv, buşman boluv

popülarite > populyarnost’ > belgililik, aytılıv

pozisyon > pozitsiya > orun, pozitsiya

pratik > praktika > praktika

pres > press > press (*ḳısıb, basıb, tebleb tıḳ étgen maşina*)

propaganda > propaganda > propaganda (*bir innetni, bilimni ẖalḳġa añılatıb cayıv, siñdiriv*)

protesto > protest > ḳarşçılıḳ, unamav, razı bolmavnu bildiriv

pusu > zasada > buġulub allın saḳlav

rabıt > svyaz’ > baylamlılıḳ

rağbet > populyarnost’ > belgililik, aytılıv

rahat > pokoy > tınçlıḳ, raẖatlıḳ, mamırlıḳ

rahmet > sostradaniye > cazıḳsınıv, can avrutuv

randıman > proizvoditel’nost’ > iş ḳoratıv, étimlilik

rasat > nablyudeniye > ḳarav, ḳarab turuv; sınab ḳarav

reaksiyon > reaktsiya > reaktsiya

redaksiyon > redaktsiya > redaktsiya, caraşdırıv, tüzetiv

redüksiyon > reduktsiya > reduktsiya, ḳısẖarıv, cutuluv

refah > dostatok > baylıḳ, mülkü (*ili* malı) cetişimlik, melẖumluḳ

refakat > soprovojdeniye > aşırıv, birisine barıv (*ili* keliv), aşırıb barıv (*ili* keliv)

rehavet > rasslablennost’ > ḳarıvsuzluḳ, borbaysızlıḳ

rekonstrüksiyon > rekonstruktsiya > rekonstruktsiya étiv, cañıdan igi étiv

restorasyon > restavratsiya > restavratsiya, cañırtıv, burun sıfatına salıv

revizyon > reviziya > reviziya, tintiv, tergev

rezervasyon > bronya > bronya, atav, begitiv (*bir zatnı birevge*)

rıza > soglasiye > razılıḳ, ẖo dev; bir aḳıllı boluv

riayet > uvajeniye > baġalav, sıylav, ariv körüv, sıy beriv

rica > pros’ba > tilek, tilev

riyazet > vozderjaniye > kesiñi tıyıv (*ili* saḳlav), tıyġı

rotasyon > vraşçat’ > bururġa, aylandırırġa

rötar > opozdaniye > keçigiv, keçge ḳalıv

rücu > vozvraşçeniye > ḳaytarıv, ızına beriv

rüya > son > tüş

rüyet > obzor > ḳarav, körüv, avlav

sabotaj > sabotaj > sabotaj, işni bile-bile oyuv, ḳast étib çırmav boluv

sadme > udar > uruv

sakin > spokoynıy > tınç, sabır, cuşaş

sakinlik > spokoystviye > tınçlıḳ, şoşluḳ

sakit > molçalivıy > tıñılavuḳ, az söleşgen

saltık > absol’yutnıy > absolyutluḳ, absolyut…, tamam

samimi > iskrenniy > taza cürekden, kölden, kölü bla; açıḳ köllü, ötürüksüz

samimiyet > iskrennost’ > açıḳ köllülük, ötürüksüzlük

samimiyetsizlik > fal’ş’ > ẖıylalıḳ, éki betlilik

sansasyon > sensatsiya > sensatsiya, seyirlik zat

sansasyonel > sensatsionnıy > seyirlik, damırlıḳ, tamaşalıḳ

santimantalizm > sentimantelizm > sentimantelizm (*18 ömür bla 19 ömürnü başındağı literaturada caşavnu cizgi, aybat étib körgüztgen napravleniye*)

saplantı > navyazçivaya ideya > ésden keterge unamaġan aḳıl

satvet > sila; moşç' > ḳarav, küç; küç, ḳarıv

sav > tezis > tezis (*dokladnı, lektsiyanı zatnı ḳısḫa berilgen baş oylarını biri*)

sebatkâr > tvyordıy > ḳatı, demeñili, küçlü

sebatsızlık > nepostoyanstvo > birça turmav, birni tutmav, türlene turuv

seciyesizlik > besḫarakternost' > ḫaraktersizlik, cumuşaḳ ḫalilik

seçmecilik > eklektizm > éklektizm (*biri birine ḳarşçı turġan, uşamaġan, kelişmegen añılanı, ḳaramlanı printsipsiz kelişdiriv*)

sekte > ostanovka > toḫtavçu (*ili* turuvçu) cer

sentez > sintez > sintez (1.*zatnı uvaḳlamay, savlay tintgen ilmu col*; 2.*ḫimiyalıḳ zatlanı reaktsiyanı küçü bla bir birine ḳoşub cañı zatla çıġarıv*)

septik > skeptik > skeptik, cuḳġa iynanmaġan (*ili* ışanmaġan) adam

septisizm > skeptitsizm > skeptitsizm (*idealistlik filosofiyada kerti bar zatlanı iynanırça bilirge madar coḳdu degen aḳıl*)

serap > miraj, marevo > közge körünüv

serzeniş > upryok > guruşḫa, öpkelev, kölḳaldı, kölü ḳalıv, ayıb salıv, ḳaġıb aytıv

sevda > lyubov' > süymeklik, süyüv

sevgi > lyubov' > süymeklik, süyüv

sevi > lyubov' > süymeklik, süyüv

sevim > lyubov' > süymeklik, süyüv

sevinç > radost'> ḳuvanç

sevk > otpravleniye > ciberiv, iyiv

sevkitabii > instinkt > instinkt (*caşavġa kerekli zatlanı cañı tuvġanlay, alḳın añılamaġanlay éte biliv*)

seyir > teçeniye > ağım, ağıv, barıv, keliv, sarḳıv, cürüv

seyran > gulyan'ye > aylanıv

sıkıntı > toska, skuka > buşuv, ḳayġı, mıdaḫlıḳ, termiliv; érigiv

sıkkın > skuçnıy > érikgen, érigib turġan

sıklet > tyajest’ > avurluḳ

sıla > pribıtiye > keliv

sıyanet > oh̯rana > saḳlav, caḳlav, ḳoruvlav

sızıltı > jaloba > tıh̯sıv, tıh̯sıb turuv

silkinti > droj’ > ḳaltıravuḳ, ḳaltırav

sinir argınlığı > nevrasteniya > nevrasteniya (*nerv sistemanı avruvu*)

sitem > upryok > guruşh̯a, öpkelev, kölḳaldı, kölü ḳalıv, ayıb salıv, ḳaġıb aytıv

skolastik > sh̯olastika > sh̯olastika (1.*ilmuġa ḳarşçı orta ömürlede bolġan idealist filosofiya*; 2.*caşav, praktika bla balyamı bolmaġan bilim, oḳuv*)

soğukluk > h̯olod > suvuḳluḳ, suvuḳ, salḳınlıḳ, sansız ḳarav

sonurgu > sledstviye > sıltav, sebeb

sorumluluk > otvetstvennost’> cuvablılıḳ, cuvab

sorumsuzluk > bezotvetstvennost’ > cuvabsızlıḳ, can avrutmav (*étilgen işge*)

sorun > vopros > soruv, vopros

spiritüal > moral’nıy > adeb…, coruḳ…, ḳılıḳ…, moral’…

sukutuhayal > razoçarovaniye > soḳuranıv, tüñülüv, kölü çıġıv, umut üzüv, suvuv, cürek suvuv

sulhçu > patsifist > patsifist (*patsifizmni tuth̯an adam*)

sürur > radost’ > ḳuvanç

şad > vesyolıy > carıḳ, carıḳ köllü, ḳuvançlı, küldürgen

şaka > şutka > naḳırda, çam

şartlı refleks > uslovnıy refleks > şart refleks, caşavdan tabılġan refleks

şefkat > soçuvstviye > ḳayġırıv, cazıḳsınıv

şen > radostnıy > ḳuvanç…, ḳuvançlı

şeniyet > real’nost’ > h̯aḳ zat, kerti bar zat, h̯alḳlıḳ, kerti barlıḳ

şeref > çest’ > sıy, namıs

şiddet > krepost’ > ḳatılıḳ, beklik

şikayet > jaloba > tıh̯sıv, tıh̯sıb turuv

şok > şok > şok (*organizmni fuktsiyalarını birden buzuluvu*)

şoven > şovinist > şovinist, şovinizmni caḳçısı

şovenlik > şovinizm > şovinizm (*burjuaziyanı barıb toẖtaġan milletçiligi, başẖa ẖalḳlaġa cavluḳ cürütüvü, alanı bir birine üsdürüvü*)
şuur > um, razum > aḳıl; añ, añı, aḳıl, baş
şüpheci > skeptik > skeptik, cuḳġa iynanmaġan (*ili* ışanmaġan) adam
şüphecilik > skeptitsizm > skeptitsizm (*idealistlik filosofiyada kerti bar zatlanı iynanırça bilirge madar coḳdu degen aḳıl*)
tabiatüstü > sverẖ'yestestvennıy > tabiġatdan tışındaġı
tafra > gonor > osparlıḳ, bögeklik
tahammül > terpeniye > tözüm, çıdam, sabırlıḳ
takat > sila > ḳarav, küç
talil > obosnovaniye > tamal salıv, tüzülgün begitiv
tanıt > dokazatel'stvo > patava, begitiv, şaġatlıḳ
tasa > zabota > ḳayġırıv, ḳayġı étiv, kereklisine ḳarav
tasarı > proekt > proekt, plan
tasarım > proekt > proekt, plan
tasavvur > predstavleniye > suratlav, körgüzüv
tavır > sostoyaniye > ẖal, bolum
tehdit > ugroza > ḳorḳutuv
tek erkçi > monarẖist > monarẖist (*monarẖizm canlı adam*)
tek erklik > monarẖiya > monarẖiya, patçaẖlıḳ
telaş > trevoga > ḳayġı, ḳorḳuv
telkin > nastavleniye > üretiv, tüşündürüv, aḳıl salıv, aḳıl beriv, avaz
temayül > naklonnost' > tartıv, süyüv
tepi > impul's > tebiniv, tebiv, cürek talpıv (*ili* tartıv), kölü aylanıv
tikel > çastiçnıy > bir kesek, biraz
tiksinti > otvraşçeniye > ciyirgeniv, kölü çıġıv (*ili* tartmav)
tolerans > poslableniye > boşlab ḳoyuv, tıymav, asırı cumuşaḳlıḳ étiv
toplumcu > sotsialist > sotsialist
töz > koren' > tamır
tutuculuk > konservatizm > konservatizm, éskilikni caḳlav
tümel > tselıy > sav

tümevarım > induktsiya > induktsiya (*gitçe zatladan oyum éte kelib, ullu zatlanı añılaġan coruḳ*)
tür > rod > tuḳum
uknum > osnova; suşçnost’ > töñek, tüb; maġana, bolum
ulam > gruppa; klass > ḳavum, bölek, cıyın, gruppa; klass
umut > nadejda > umut, ışanıv, iynanıv, bazıv, bazınıv
umutsuzluk > beznadyojnost’ > ışanñısızlıḳ
usanç > skuka > érigiv
usçuluk > ratsionalizm > (1.*duniyada bolġan zatnı bilirge madar bardı degen filosofiyalıḳ iynam, adamnı añını uçsuz-ḳıyırsız küçüne tolu bazıv*; 2.*bilivnü teoriyasında bilim sıñar adamnı añısından çıġadı degen napravleniye*)
utanç > stıd > uyat, ıylıḳ, uyalıv, ıylıġıv
ülkü > ideal > ideal, ülgü
ülkücü > idealist > idealist (1.*idealist filosofiyanı colu bla barıvçu*; 2.*tüz bolumnu költürüb, ḳoşub maḫtavçu*)
ülkücülük > idealizm > (1.*filosofiyada materializmge, ilmuġa ḳarşçı reaktsion cetek*; 2.*tüz bolumnu költürtüb, ḳoşub maḫtav*)
ülküsel > ideal’nıy > seyirlik, ém alamat, tamaşa
ümit > nadejda > umut, ışanıv, iynanıv, bazıv, bazınıv
ümitsizlik > beznadyojnost’ > ışanñısızlıḳ
ürkü > ispug > ilgeniv, ḳorḳuv; ürküv
ürkünç > straşnıy > ḳorḳutḫan, ḳorḳunçlu
ürküntü > ispug > ilgeniv, ḳorḳuv; ürküv
ürperti > ujas > ullu ḳorḳuv, ḳayġı, palaḫ
ütopi > utopiya > utopiya, bolmazlıḳ umut
ütopist > utopist > utopist, utopiyaçı, utopiyalı sotsializmni caḳçısı
ütopya > utopiya > utopiya, bolmazlıḳ umut
üzgü > muçeniye, muka > ḳıyınlıḳ, azab; un
üzgünlük > stradaniye, muçeniye, muka > termiliv, azab çegiv, ḳıynalıv; ḳıyınlıḳ, azab; un
üzünç > gore > buşuv

üzüntü > gore > buşuv
vahşet > dikost’ > kiyiklik
vargı > zaklyuçeniye, vıvod > aḫırı, artı; çıġarıv
vefa > vernost’ > tüzlük, kertilik, tüz innetlilik
vehim > podozreniye > işek étiv, işekli boluv
velinimet > blagodetel’ > igilik étivçü
vesvese > podozreniye > işek étiv, işekli boluv
vicdan azabı > ugrızeniya sovesti > betiñe uyalıv
yalgın > miraj > közge körünüv
yanıltı > pogreşnost’ > ḫalat, cañılıç
yapıntı > fiktsiya > fiktsiya, ötürük zat, aldav zat
yapıntılı > vımışlennıy > calġan, başḫa, bolmaġan, ötürük
yasa > zakon > zakon, coruḳ
yazgıcılık > fatalizm > fatalizm, cazıvġa iynanıv
yeis > otçayaniye, beznadyojnost’ > umut üzüv, tüñülüv, ḳol cuvuv; ışanñısızlıḳ
yeti > sposobnost’ > paḫmu; étalıv, ḳoldan keliv, bolumu boluv
yılgı > ujas > ullu ḳorḳuv, ḳayġı, palaḫ
yokçu > nigilist > nigilist (*nigilizmni tutḫan adam*)
yokçuluk > nigilizm > nigilizm (1.*19-çu ömürnü 60-çı cıllarında Rossiyada türlü-türlü çınlı intelligentlede dvoryan obşçestvonu, krepostnoyluḳnu keri urġan aġım*; 2.*çırt bir cuḳnu, adetni caratmav*)
yufka yürekli > serdobol’nıy > can avrutuvçu, cazıḳsınıvçu
yurt özlemi > toska po rodine > tuvġan curtnu küsev
yüküm > povinnost’ > borç
yürek > serdtse > cürek
yürek çarpıntısı > serdtsebneniye > cürek tebiv (*ili* uruv)
yürekler acısı > bedstviye, nesçast’ye > ḳıyınlıḳ, carsıvluḳ, palaḫ; ḳıyınlıḳ, buşuv; açıv, palaḫ, ḳayġı, nasıbsızlıḳ
zahmet > zatrudeneniye > ḳıyınlaşıv
zaruret > neobḫodimost’ > bek kereklilik, keregi, kereklisi, kerek bolġanı
zaruri > neobḫodimıy > bek kerekli, amalsız kerek

zavallı > bednyaga > nasıbsız (*ili* ḫarib) adam

zekâ > um > aḳıl

zevk > udovol’stviye > zavuḳ, zavuḳluḳ, ḳuvanç, razılıḳ, razı boluv, süyüv

zevküsefa > udovol’stviye > zavuḳ, zavuḳluḳ, ḳuvanç, razılıḳ, razı boluv, süyüv

zihin > um, razum > aḳıl; añ, añı, aḳıl, baş

zihin bulanıklığı > slaboumiye > aḳıldan cartılıḳ (*ili* kemlik)

zulüm > nespravedlivost’ > terslik, tüzsüzlük, tüz ḳaramav, ters ḳarav, adilsizlik, adillik bolmaġanı

37. Değerler, eksiklikler, erdemler, kusurlar, nitelikler:

abartılı > preuveliçennıy > költürülgen, költürtüb aytılġan

abartmalı > preuveliçennıy > költürülgen, költürtüb aytılġan

abat > blagoustroyennıy > igi (*ili* tab) caraşẖan

abdal > glupets > añısız adam, aḳılsız adam

abdallık > glupost' > aḳılsızlıḳ, telilik, añısızlıḳ

abidevi > monumental'nıy > monumentlik, mazallı

abullabut > tupoy > duppuḳ

acar > energiçnıy > tiri, küçlü

acayip > strannıy > ḳucur, türlü, seyir

acayiplik > strannost' > ḳucurluḳ, türlülük, seyirlik

acemilik > neopıtnost' > sınamsızlıḳ, sınamı coḳluḳ, caşlıḳ, caşavdan ẖaparsızlıḳ

aceze > bessil'nıy > ḳarıvsuz, küçsüz, ḳolundan kelmegen

acımasız > bezjalostnıy > ḳatı köllü, ḳatı, cazıḳsınmaġan, ayavsuz

acımasızlık > besserdeçiye > ḳatı cüreklilik, ḳatılıḳ

acibe > redkost' > cuḳalıḳ

acil > sroçnıy > aşıġış, ceñil, mıçımaġan, guzaba

aciz > bessiliye > ḳarıvsuzluḳ, küçsüzlük, ḳoldan kelmey

âciz > bessil'nıy > ḳarıvsuz, küçsüz, ḳolundan kelmegen

acube > strannıy > ḳucur, türlü, seyir

acuze > [dryaẖlaya] staruẖa > ḳart ḳatın, amma /balk. ınna

aç > golodnıy > açdan

açgöz > nenasıtnıy > toymaġan, toyumsuz, muẖar

açgözlü > nenasıtnıy > toymaġan, toyumsuz, muẖar

açgözlülük > nenasıtnost' > muẖarlıḳ

açık > otkrıtıy > açıḳ, açılġan, başı açıḳ

açık ağızlı > glupets > añısız adam, aḳılsız adam

açık elli > şçedrıy > çomart

açık ellilik > şçedrost' > çomartlıḳ

açık fikirli > zdravomıslyaşçiy > tüz (*ili* durus) aḳıllı

açıkgöz > lovkiy > ẖıyla, usta, tab

açıkgözlük > lovkost’ > ustalıķ, tablıķ, ébin bilmeklik

açıkgözlülük > lovkost’ > ustalıķ, tablıķ, ébin bilmeklik

açıklar livası > bezdel’nik; neudaçnik > caravsuz (*ili* calķav) adam, işlemegen adam; çırmavlu adam, colu bolmavçu adam, oñmaġan adam

açıklayıcı > raz’yasnitel’nıy > añılatıv…, añılatẖan

açıklık > prostor > boş cer, érkin cer

açkılı > polirovannıy > sıydam, sıydam étilgen

açlık > golod > açlıķ

adaleli > muskulistıy > muskullu, küçlü muskulları bolġan

adaletli > spravedlivıy > can basmaġan, can basmavçu, tüz

adaletsiz > nespravedlivıy > ters, tüzlüksüz, tüz ķaramaġan, ters ķaraġan, adilsiz

adaletsizlik > nespravedlivost’ > terslik, tüzsüzlük, tüz ķaramav, ters ķarav, adilsizlik, adillik bolmaġanı

adam sendeci > bespeçnıy > ķayġısız

adam sendecilik > bespeçnost’ > ķayġısızlıķ

adamlık > çeloveçnost’ > adamlıķ, cumuşaķlıķ, can avrutuv

adavet > vrajdebnost’ > cavluķ, duşmanlıķ

adem > nebıtiye > coķluķ

ademiyet > çeloveçestvo > adam ulu

adı belirsiz > bezvestnıy > atı belgisiz, atı belgili bolmaġan

adi > prostoy > boş, tüz, sansız

adil > spravedlivıy > can basmaġan, can basmavçu, tüz

adsız > neizvestnıy > belgisiz, bilmegen, körmegen, belgili bolmaġan, tanımaġan, tanış (*ili* şaġırey) bolmaġan

afacan > prokaznik > kamsık, oyunlu, sırkıv

afacanlık > negodnost’ > caravsuzluķ

afaki > pustoy > boş, ķuru, içi boş, içi ķuru

afal > zevaka > zıntdıv, ẖonta, mıñırav, açıġavuz

aferist > aferist > aferist, aldavuķçu, ẖıylaçı

afi > fors > omaķlanıv, omaķ tartıv

afiyet > zdorov’ye > savluḳ, savluḳ-ésenlik

aftos > lyubovnitsa > tos ḳatın

afyonkeş > kuril’şçik > tütün içivçü, tütünçü

agâh > osvedomlyonnıy > ẖaparlı, bilimli

agresif > agressivnıy > agressiv, agressiyalı

ağaçlıklı > lesistıy > çegetli

ağarık > svetlıy > carıḳ betli

ağılı > yadovitıy > uvlu, otlu, uvu (*ili* otu) bolġan, uv…, ot…

ağır > tyajyolıy > avur

ağırbaşlı > ser’yoznıy > oyumlu, kerti, ḳatı

ağırkanlı > vyalıy > mişav, ḳarıvsuz, ḳolaysız, tınñan

ağırlık > ves > avurluḳ, çegim

ağırtop > izvestnıy > belgili, tanış

ağız tadı > pokoy > tınçlıḳ, raẖatlıḳ, mamırlıḳ

ağızsız > besslovesnıy > tilsiz, söleşe bilmegen, söleşmegen

ağlamalı > jalobnıy > cazıḳsınırça, sınsıb, calınıb

ağrısız > bezboleznennıy > avruvsuz, tınç

ağzı gevşek > boltlivıy > canşaḳ, boşavuz

ağzı kalabalık > boltlivıy > canşaḳ, boşavuz

ahdî > dogovornıy > dogovornu, dogovor…; dogovordağı

ahenk > soglasiye > caraşıb turuv

ahenkli > garmoniçnıy > caraşıvlu, kelişivlü

ahenksizlik > disgarmoniya > garmoniyanı buzuv

ahenktar > garmoniçnıy > caraşıvlu, kelişivlü

aheste > medlennıy > aḳırın, aḳırtın, serivün, aşıḳmaġan

ahlaki > etiçeskiy > étika…, namıs…

ahlaksız > beznravstvennost’ > ẖalisizlik, aman ẖalilik, adebsizlik

ahmak > durak > teli, cartı

ahmaklık > glupost’ > aḳılsızlıḳ, telilik, añısızlıḳ

ak gözlü > vrednıy > zaran…, zaranlı, osal

akademik > akademiçeskiy > akademiya…, akademiyalı

akamet > besplodiye > ḳaratonluḳ

akıcı > tekuçiy > suvsun

akıcılık > tekuçest’ > türlene (*ili* almaşına) turuv, ayaḳ urmav

akıl hastası > duşevnobol’noy > şaşẖınlı, alınñan

akıl hocası > sovetçik > aḳıl üretivçü (*ili* berivçü)

akılcı > umstvennıy > aḳıl…, aḳıl bla, és bla

akıllı > umnıy > aḳıllı

akıllı uslu > mudrıy, blagorazumnıy > teren aḳıllı, añılı; aḳıllı, ésli, oyumlu

akılsız > nerazumnıy > oyumsuz, aḳılsız, oyumsuz, étilgen

akılsızlık > bezrassudstvo > oyumsuzluḳ

akışkanlık > tekuçest’ > türlene (*ili* almaşına) turuv, ayaḳ urmav

akil > umnıy, razumnıy > aḳıllı; aḳıllı, añılı, oyumlu

akim > besplodnıy > ḳaraton, ḳozlavsuz

âkit > zaklyuçeniye > tuvuv, türmege salıv; étiv, begitiv, salıv; alıv

akkorluk > nakal > ḳızdırıv

akla yakın > podẖodyaşçiy, priyemlemıy > tıyınşlı, caravlu; caravlu, ḳabıl éterge caravlu, uşaġıvlu

aklı başında > razumnıy > aḳıllı, añılı, oyumlu

aklık > belizna > aḳlıḳ

akman > çistıy > taza, kirsiz, ariv

akortsuz > rasstroyennıy > ḳurulġanı buzulġan, buzulġan

aksak > ẖromoy > asẖaḳ

aksakal > [poçtennıy] starets > ḳart

akşamki > vçeraşniy > tünenegi

akşamlık > veçerniy > tünenegi

aktif > aktiv[ı] > aktiv

aktiflik > aktivnost’ > aktivlik, tirilik

aktüalite > aktual’nost’ > aktual’nost, kereklilik, bu saġatẖa ullu maġanalılıḳ

aktüel > aktual’nıy > aktual’nıy, kerekli, bu saġatẖa ullu maġanalı

aktüellik > aktual’nost’ > aktual’nost, kereklilik, bu saġatẖa ullu maġanalılıḳ

alacalı > raznotsvetnıy > türlü-türlü betli, türlü-türlü boyalġan

alacalık > pestrota > alalıḳ, ḳolanlıḳ, çubarlıḳ
alakalı > priçastnıy > ḳatışẖan, ḳoşulġan
alakasız > nepriçastnıy > ẖatası ẖayırı da bolmaġan, ḳatışmaġan, ḳoşulmaġan
alakasızlık > nepriçastnost' > ḳatışmav, ḳoşulmav, ḳatışmaġanı, ḳoşulmaġanı
alaminüt > momental'no > érlay, ḳarab ḳaraġınçı
alavereci > spekulyant > spekulyant, savdüger, alışçı-berişçi, spakulyatsiya étivçü
alaycılık > nasmeşka > ẖılikke, samarḳav, seleke, külkü
alayiş > blesk > cıltırav, cıltıraġan carıḳ, nür
alayişli > vidnıy > körünñen, körüne turġan
alaylı (II) > samouçka > kesi allına oḳuġan (*ili* ürenñen) adam
alaylı (III) > nasmeşlivıy > ẖılikke (*ili* samarḳav) étivçü
alçak > nizkiy > alaşa
alçak gönüllü > skromnıy > adebli, namıslı, ḳoşaḳsız, basımlı, sabır, tınç
alçak gönüllülük > skromnost' > adeblilik, namıslılıḳ, ḳoşaḳsızlıḳ
alçaltıcı > unizitel'nıy > sıyın tüşürgen (*ili* sındırġan), ıylıḳdırġan, uçuz (*ili* ẖılikke) étgen
aldanç > legkovernıy > tınç (*ili* ceñil)iynanıvçu
aldatıcı > obmanşçik > ötürükçü, aldavuḳçu
aldırışsız > bezrazliçnıy > sansız, can avrutmaġan, suvuḳ
aldırmaz > bezzabotnıy > ḳayġısız
aldırmazlık > bezzabotnost' > ḳayġısızlıḳ
alelacayip > udivitel'nıy > seyir, alamat, tamaşa; türlü, ḳucur
alelade > obıçnıy > kim da bilgen, bola turġan, tübey turġan, adetdegi
alemdar > znamenosets > bayraḳçı, bayraḳ cürütüvçü
alengirli > şikarnıy > omaḳ, casanma
aleni > publiçnıy, otkrıtıy > adamlaġa (*ili* ẖalḳġa) açıḳ, ẖalḳ allında, ẖalḳ…; açıḳ, açılġan, başı açıḳ
aleyhtar > protivnik > érişgen, öçeşgen, ḳarşçı adam (*ili* komanda)
aleyhtarlık > oppozitsiya > oppozitsiya, ḳarşçılıḳ, ḳarşçı boluv (*ili* turuv)
alfabetik > alfavitnıy > alfavit…
algın > slabıy > ḳarıvsuz

alıcı > pokupatel’ > alıvçu, satıb alıvçu

alık > glupıy > añısız, teli, aḳılsız

alıklık > glupost’ > aḳılsızlıḳ, telilik, añısızlıḳ

alıngan > vpeçatlitel’nıy > cumuşaḳ cürekli (*ili* köllü), cüregine ceñil alġan (*ili* tiygen)

alınganlık > vpeçatlitel’nost’ > cumuşaḳ cüreklilik (*ili* köllülük), cürekge ceñil alıv (*ili* tiyiv)

alışıklık > znakomstvo > tanışlıḳ, şaġreylik, tanış boluv

alışkan > navık > çemerlik, ébge tüzelmeklik

alışkanlık > navık > çemerlik, ébge tüzelmeklik

alışkın > navık > çemerlik, ébge tüzelmeklik

alışkınlık > navık > çemerlik, ébge tüzelmeklik

ali > vısşiy > ém miyik, ém sıylı, ém baġalı, baş, ullu

alicenap > velikoduşnıy > ḫalal köllü (*ili* cürekli), ḫalal, cumuşaḳ

alicenaplık > velikoduşiye > ḫalal köllülük (*ili* cüreklilik), ḫalallıḳ, cumuşaḳlıḳ

alil > ḫvorıy > avruġan, avruvçu, raḫın, kemizli

alim > uçyonıy > oḳuġan, oḳuvu bolġan, oḳuvlu, bilimli

âlim > mudrıy > teren aḳıllı, añılı

âlimlik > uçyonost’ > alimlik, ullu (*ili* teren) oḳuv, oḳuvluluḳ, bilimlilik

aliyülâlâ > luçşiy > ém macal, ém igi, ém taḳıl

alkalik > şçeloçnoy > silti…, şçyoloçlu

Allah > bog > allaḫ, teyri

Allahsız > bezbojnik > allaḫsız (*ili* allaḫa iynanmaġan) adam, dinsiz

allahsızlık > ateizm > ateizm, dinsizlik, allaḫsızlıḳ (*ilmu bla tüşünüb allaḫḫa, dinñe iynanmaġanlıḳ*)

alp > geroy, bogatır’ > batır, cigit; dev, pelivan

alplık > geroystvo > batırlıḳ, cigitlik

altı parmak > şestiugol’nik > altımüyüş

altılı > şestyorka > altı

altın yürekli > serdobol’nıy > can avrutuvçu, cazıḳsınıvçu

altıncı > şestoy > altınçı

altmışıncı > şestidesyatıy > altmışınçı

altmışlık > şestidesyatiletniy > altmış cıllıḳ; altmış cıl bolġan

âmâ > slepoy > soḳur

amaçlı > tseleustremlyonnıy > muratnı (*ili* innetni) tutẖan, ḳast étgen

amaçlılık > tseleustremlyonnost' > muratnı (*ili* innetni) tutuv, ḳast étiv

amade > gotovıy > ẖazır

âmâlık > slepota > soḳurluḳ

amansız > bezjalostnıy > ḳatı köllü, ḳatı, cazıḳsınmaġan, ayavsuz

amatör > diletant > diletant (*ilmu ne da iskusstvo bla oḳuv, bilim almaġanlay, süyüb küreşgen adam*)

amelî > praktiçeskiy > praktika…, sınam…, praktikaçı, sınavlu

ampirik > empiriçeskiy > émpirizm…, émpirizmni

ampirist > empirik > émpirik, émprizmni caḳçısı

amudi > perpendikulyarnıy > perpendikulyar…

anaçlık > praktiçnost' > caravluluḳ, cürüv

anadan doğma > vrojdyonnıy > birgesine tuvġan

anaforcu > spekulyant > spekulyant, savdüger, alışçı-berişçi, spakulyatsiya étivçü

analitik > analitiçeskiy > analitika…, analitikanı

analog > analogiçnıy > uşaş, birça, anıça, munuça

ananevi > traditsionnıy > traditsiyalı, adet…, adetdegi, értdeden kelgen

anarşik > anarẖiçeskiy > anarẖiya…, anarẖiyalıḳ

anarşist > anarẖist > anarẖist (*anarẖist organizatsiyanı çleni, anarẖizm canlı adam*)

anarşistlik > anarẖizm > anarẖizm (*ḳralnı ne türlüsün da, proletariatnı diktaturasın da unamaġan, proletariatnı partiyası politika küreşni ḳuravun ém tamadalıḳ étivün unamaġan marksizmge ḳarşçı uvaḳ burjuaziyalı barıv*)

anatomik > anatomiçeskiy > anatomiya…, anatomiyanı

anayasal > konstitutsionnıy > konstitutsiyalı

andaval > glupets > añısız adam, aḳılsız adam

andavallı > glupets > añısız adam, aḳılsız adam

andavallık > glupost' > aḳılsızlıḳ, telilik, añısızlıḳ

angın > izvestnıy > belgili, tanış

angutluk > glupost' > aḳılsızlıḳ, telilik, añısızlıḳ

anık > sposobnıy > paḫmulu

anıklık > sposobnost’ > paḫmu; étalıv, ḳoldan keliv, bolumu boluv

anıtsal > monumental’nıy > monumentlik, mazallı

ani > momental’nıy > monumentlik, mazallı

anif > sil’nıy, krepkiy > küçlü, ḳarıvlu; ḳatı

anlaklı > ponyatlivıy > ceñil añılaġan, paḫmulu

anlamlı > mnogoznaçitel’nıy > ullu maġanalı

anlamsal > semantieskiy > maġana…, semantika…

anlamsız > bessmıslennıy > maġanasız

anlamsızlık > bessmıslitsa > maġanasız söz (*ili* zat)

anlaşılmaz > neponyatnıy > añılaşınmaġan, ḳıyın añılaşınñan

anlayışlı > ponyatlivıy, smışlyonıy > ceñil añılaġan, paḫmulu; ésli, añılaġan

anlayışlılık > ponyatlivost’ > paḫmululuḳ, ceñil añılav, tüşünüb ḳalıv

anlayışsız > bestolkovıy > añısız, añılay bilmegen, añılamaġan

anlı şanlı > izvestnıy > belgili, tanış

anormallik > anomaliya > anomaliya (*mardadan tayıv, tersine ketiv*)

ansız > vnezapnıy > bilmey turġanlay, ésde-busda bolmay turġanlay

ansiklopedik > entsiklopediçeskiy > éntsiklopediya…, éntsiklopediyalıḳ, teren

antagonizm > antagonizm > antagonizm (*bir biri bla caraşmazça ḳarşçılıḳ*)

antiemperyalist > antiimperialitiçeskiy > imperializmge ḳarşçı

antik > antiçnıy > antiçnıy, burunñu Gretsiyanı (*ili* Rimni)

antipati > antipatiya > süymev, caratmav, cürek tutmav

antipatik > antipatiçnıy > süyümsüz, ḳutsuz, ciyirgenşli

anut > upryamıy > unamaġan, buruş, tersaḳıl, çüyreaḳıl

apaçıklık > yasnost’ > açıḳlıḳ, carıḳlıḳ, çuvaḳlıḳ

apaş > ḫuligan > ḫuligan, ḳılıḳsız, aman ḳılıḳlı

aposteriori > aposteriori > sınamġa köre, sınab

apriori > apriori > sınamġa ḳaramay, sınamay

aptal > glupets > añısız adam, aḳılsız adam

aptallık > glupost’ > aḳılsızlıḳ, telilik, añısızlıḳ

ara bulucu > posrednik > keleçi, ortada cürügen adam

ara buluculuk > posredniçestvo > keleçilik, ortada cürüv
aracı > posrednik > keleçi, ortada cürügen adam
aracılık > posredniçestvo > keleçilik, ortada cürüv
araçsız > neposredstvennıy > ḫaramlıġı bolmaġan, tuvra, açıḳ
arakçılık > vorovstvo > uruçuluḳ, guduçuluḳ, gudu, uru, urlav
aralıksız > besprerıvnıy > toḫtavsuz, üzülmegen
ardışık > neprerıvnıy > toḫtavsuz, toḫtamay barġan, totamaġan
ardışıklık > neprerıvnost’ > bölünmey (*ili* üzülmey) barıv
argın > slabıy > ḳarıvsuz
argınlık > slabost’ > ḳarıvsuzluḳ, oñsuzluḳ, çırḳımlıḳ
arı > çistıy > taza, kirsiz, ariv
arık > ḫudoy > arıḳ, azġın, cuḳa
arıklık > ḫudoba > arıḳlıḳ, azġınlıḳ, cuḳalıḳ
arılık > çistota > tazalıḳ, kirsizlik
arızalı > neispravnıy > buzuḳ, buzuḳlu, buzulġan, buzulġu bolġan, sınñan
arızasız > ispravnıy > buzuḳsuz, sav
arızi > vremennıy > bolcallı, bir zamanña (*ili* bolcalġa) deri, bir közüvge deri
ari > golıy > ḳımıja
arif > ponyatlivıy > ceñil añılaġan, paḫmulu
aristokrat > aristokrat > aristokrat, aḳsüyek
aristokratlık > aristokratiya > aristokratiya, aristokrat (*ili* aḳsüyek) ḳavum (1.*biylik étgen klassnı baş ḳılçıġı*; 2.*kapitalist ḳrallada bir klassnı ne da sotsial ḳavumnu artıḳ érkinlik bla ḫayırlanñan baş ḳavumçuġu*; 3. *burunñu Gretsiyada aḳsüyekle biylik étgen ḳral vlastnı bir türlüsü*)
arkalı > şirokopleçiy > keñ cavrunlu
arkeolojik > arḫeologiçeskiy > arḫeologiya…
arlanmaz > besstıdnıy > uyatsız
arlı > stıdlivıy > uyalçaḳ, tartınçaḳ
armonik > garmonika > ḳobuz
arsıulusal > mejdunarodnıy > ḫalḳġa arası, duniya…
arsız > besstıdnıy > uyatsız

arsızlık > besstıdstvo > uyatsızlıḳ

artağan > izobil'nıy > melḫum, bay

artağanlık > izobiliye > köblük, érkinlik, toluluḳ, melḫumluḳ, baylıḳ /balk. élpek, molluḳ

artçı > ar'yergard > ar'yergard (*askerni artında barġan bölegi*)

artık > ostatok > ḳalġanı, artıġı

artistik > artistiçeskiy > artist…

arzani > popereçnıy > arḳav…, tartma, ködelen, köndelenine (*ili* keñine) salınñan

asabi > nervoznıy > açıvlu, ḳayġılı

asabilik > nervoznost' > açıvluluḳ, ḳayġılılıḳ

asabiyet > nervoznost' > açıvluluḳ, ḳayġılılıḳ

asgari > minimal'nıy > minimum…

asılı > visyaçiy > tañılıvçu, taḳġan, taġılġan, taġıvçu

asıllı > nastoyaşçiy > busaġat, busaġatdaġı, éndigi

asılsız > neobosnovannıy > begivsüz, tutḫuçsuz, patavasız, orunsuz

asılsızlık > neobosnovannost' > begivsüzlük, tutḫuçsuzluḳ, patavasızlıḳ

asırlık > stoletniy > cüz cıllıḳ, cüz cıl bolġan

asi > nepokornıy > boy salmaġan, boy bermegen, boysunmaġan, tıñılamaġan

asil > znatnıy > asıl, sıylı, özden, biy, aḳsüyek…

asilzade > znatnıy > asıl, sıylı, özden, biy, aḳsüyek…

asimetrik > asimmetriçnıy > simmetriyasız, simmetriyası bolmaġan

asimile > assimilyatsiya > assimilyatsiya étiv, kesiñe uşaş étiv, kesiñça étiv

askılı > podvesnoy > taġılıvçu, asılıvçu

aslan yürekli > ḫrabrıy > batır, cigit, ötgür

aslanlık > geroizm > batırlıḳ, cigitlik

aslî > osnovnoy > baş…, baş maġanalı

asortik > svetskiy > ḳral…, ḫalḳ…, grajdan

asri > sovremennıy > modern > sovremennıy > busaġatdaġı; zamanındaġı

astronomik > astronomiçeskiy > astronomiya…, astronomiyanı

astropikal > subtropiçeskiy > subtropik…

asude > spokoynıy > tınç, sabır, cuşaş

asudelik > tişina > şım, şım boluv, tınçlıḳ, tınç turuv, şıḳırtsızlıḳ, şoşluḳ

aşağılık > nizost' > sıysızlıḳ, betsizlik

âşık > vlyublyonnıy > süymekligi bolġan, süygen

âşıklı > vlyublyonnıy > süymekligi bolġan, süygen

âşıktaş > vozlyublennıy > süygen, süyüb turġan

aşırı > çrezmernıy > mardasız, ölçesiz, asırı bek, asırı köb

aşikâr > yasnıy > açıḳ, carıḳ, çuvaḳ

aşina > znakomıy > tanış, şaġrey, bilgen, tanıġan

ataerkil > patriarḫal'nıy > patriarḫat …, patriarḫatnı

atak > smelıy > tavkel, batır, cigit

ataklık > smelost' > tavkellik, batırlıḳ, cigitlik

ateşli > ognennıy > ot…, otnu

atıcı > strelok > maravçu, atıvçu

atık > musor, sor > baguş, kir, üy kir; üy boḳ, baguş, kir

atıl > lenivıy > érinçek, calḳav /balk. mıtır

atılgan > smelıy > tavkel, batır, cigit

atılganlık > smelost' > tavkellik, batırlıḳ, cigitlik

atik > lovkiy > ḫıyla, usta, tab

atik (II) > starinnıy > burunñu, érteden ḳalġan

atiklik > lovkost' > ustalıḳ, tablıḳ, ébin bilmeklik

atletik > atletiçeskiy > atletika…, atletikalı; atlet…

atlı > kavalerist > atlı askerçi

atmasyon > naduvatel'stvo > aldav, ḫıyla, ḫaramlıḳ, közge ḳum uruv

atmasyoncu > vral' > aldavuḳçu, ötürükçü, tobçu

atmosferik > atmosfernıy > atmosfera …, ḫava …

atomal > atomnıy > atom…, atomnu

atomik > atomnıy > atom…, atomnu

avanak > duren' > teli, cartı, cılḫır, mıñırav

avanaklık > glupost' > aḳılsızlıḳ, telilik, añısızlıḳ

avangart > avangard > avangard (*askerni allında barġan bölegi*)

avantajlı > vıgodnıy > paydalı, ḫayırlı

avantüriye > avantyurist > avantyurist, avantyuraçı

avara (II) > prazdnoşatayuşçiysya > boş (*ili* ẖayırsız, ẖavle) aylanñan, boş (*ili* işsiz) turġan

avare > prazdnoşatayuşçiysya > boş (*ili* ẖayırsız, ẖavle) aylanñan, boş (*ili* işsiz) turġan

avarelik > prazdnost' > boşluķ, boş turuv

Avrupai > yevropeyskiy > yevropa…, yevropalı, Yevropanı

avurtlu > nadmennıy > kötenli, tursunmaġan, ullu köllü, kesin ullu körgen

ayaklı kütüphane > ẖodyaçaya entsiklopediya > bilgiç adam, köb zatnı bilgen adam

ayan > yasnıy > açıķ, carıķ, çuvaķ

ayarlı > toçnıy > sözüne tuvra, sözüne tüz; tüz, kerti

ayarsız > netoçnıy > ters, cañılıç, ẖalat…

ayarsızlık > netoçnost' > terslik, cañılıçlıķ, ẖalatlıķ

ayartıcı > podstrekatel' > uduvçu, bilevçü, üsdürüvçü, ķozġaġan

aydın > intelligentnıy > intelligent…, bilimli, işlenñen

aydınlatıcı > osvetitel'nıy > carıtıvçu, carıķ bergen

ayıboğan > verzila > zıba, ķuruķ

ayıpsız > bezukoriznennıy > çiysilsiz, alamat

ayırıcılık > obosobleniye > énçi étiv, bölüv, ayırıv, cayaķlatıv

aykırılık > protivoreçivost' > kelişmegenlik, bir birin tutmaġanlıķ, başẖalıķ, ķarşçı keliv (*ili* boluv)

aylak > prazdnıy > boş, boş turġan

aylaklık > brodyajniçestvo > kalaklıķ

aymaz > bespeçnıy > ķayġısız

aymazlık > bespeçnost' > ķayġısızlıķ

aynalı > zerkal'nıy > küzgü…, küzgü étgen, küzgü çıġarġan

aynılık > tojdestvennost' > uşaşlıķ, birçalıķ

ayni (II) > material'nıy > materia…, materiyadan ķuralġan

ayniyet > tojdestvennost' > uşaşlıķ, birçalıķ

ayran ağızlı > boltlivıy > canşaķ, boşavuz

ayran budalası > durak > teli, cartı

ayran delisi > durak > teli, cartı

ayran gönüllü > vlyubçivıy > ceñil süyüvçü, süyerge ḫazır

ayrı > otdel’nıy > başḫa, énçi

ayrı cinsten > neodnorodnıy > bir ḫallı bolmaġan, uşamaġan, başḫa, başḫa türlü, cıyımdıḳ, ḳatış

ayrıcalık > privilegiya > artıḳ (*ili* énçi) érkinlik

ayrıcalıklı > preimuşçestvennıy > artıḳ, artıḳ da bek, aslam

ayrık > isklyuçitel’nıy > énçi, bolmaġan

ayrıklı > isklyuçitel’nıy > énçi, bolmaġan

ayrıksı > otliçnıy > ayırma, bek igi, alamat

ayrıntılı > podrobnıy > tolu, cetişimli, tıñılı

ayrışık > razliçnıy > başḫa, uşamaġan, başḫa türlü

ayrışıklık > razliçiye > başḫalıḳ, başḫa türlülük

aysar > lunatik > lunatik (*lunatizmden avruġan adam*)

ayyar > obmanşçik > ötürükçü, aldavuḳçu

ayyarlık > obman > aldav, ötürük, calġan, aldanıv, cañılıç

ayyaş > p’yanitsa > içgiçi

ayyaşlık > alkogolizm > alkogolizm, içgiçilik

az > malıy > gitçe

azade > svobodnıy > érkin, başına boş

azamet > veliçiye > ḫurmet, alamatlıḳ, öḫtemlik

azametli > velikiy > ullu

azatlık > svoboda > érkinlik

azgın > raz’yaryonnıy > ḳuturġan, alınñan, açıvlanñan

azgınlık > razdrajeniye > ḳozġav, açıtıv,kiçitiv, avrutuv

azıcık > nemnojko > bir kesek, biraz

azıklı > şçedrıy > çomart

azılı > dikiy > kiyik, ürenmegen

azimkâr > reşitel’nıy > tavkel, cigit, akılsız, ḳorḳmaġan

aznavur > geroy, bogatır’ > batır, cigit; dev, pelivan

babaca > oteçeski > ata…, ataça

babacan > dobroduşnıy > igi innetli, cumuşaḳ cürekli

babaçko > tolstuḫa > bazıḳ (*ili* toḳ) tişirıv

babayani > skromnıy > adebli, namıslı, ḳoşaḳsız, basımlı, sabır, tınç

babayanilik > skromnost’ > adeblilik, namıslılıḳ, ḳoşaḳsızlıḳ

babayiğit > bogatır’, molodets > dev, pelivan; cigit

babayiğitlik > mujestvo > batırlıḳ, kişilik, érkeklik

bacaksız > beznogiy > ayaḳsız

bağıl > zavisimıy > érkinligi bolmaġan, érkinliksiz, érkinligi birevnü ḳolunda bolġan, boysunñan

bağıllık > zavisimost’ > boysunuv, érkinliksiz boluv, birevnü ḳoluna ḳarav, boysunmaḳlıḳ, érkinliksizlik, calınçaḳlıḳ

bağımlı > zavisimıy > érkinligi bolmaġan, érkinliksiz, érkinligi birevnü ḳolunda bolġan, boysunñan

bağımlılık > zavisimost’ > boysunuv, érkinliksiz boluv, birevnü ḳoluna ḳarav, boysunmaḳlıḳ, érkinliksizlik, calınçaḳlıḳ

bağımsız > nezavisimıy > başına érkin, başına boş, boysunmaġan

bağımsızlık > nezavisimost’ > başına érkinlik, başına boşluḳ, boysunmav

bağıntılı > otnositel’nıy > ḳalġanña köre, aña (*ili* mınña) köre, şartḫa köre, kelişivlü, teñleşdirgen, şartlı

bağırgan > nepriyatnıy > ḳutsuz, cağımsız, aman, uşağıvsuz

bağıtlı > svyazannıy > baylarġa, birge baylarġa, tüyerge

bağlaşık > soyuznıy > soyuz…

bağlı > svyazannıy > baylarġa, birge baylarġa, tüyerge

bağnaz > fanatik > fanatik, din aḫlı adam, dinñe ḳatı adam

bağnazlık > fanatizm > fanatizm, bir işge beriliv, ḳatı tutuv, kemsizlik

bağrı kara > peçal’nıy > mıdaḫ

bağrı yufka > serdobol’nıy > can avrutuvçu, cazıḳsınıvçu

baha > tsena > baġa

baharlı > aromatnıy > ariv iyisli

bahtı açık > sçastlivıy > nasıblı; oġurlu

bahtı kara > nesçastnıy > nasıbsız, ḳıyınlı

bahtiyar > sçastlivıy > nasıblı; oġurlu

bahtiyarlık > sçast'ye > nasıb

bahtlı > sçastlivıy > nasıblı; oġurlu

bahtsız > nesçastnıy > nasıbsız, ķıyınlı

bahtsızlık > nesçast'ye > ķıyınlıķ, buşuv, açıv, palaẖ, ķayġı, nasıbsızlıķ

bakar kör > nezryaçiy > soķur, körmegen

bakımsız > besprizornıy > öksüz, ķaravçusuz

bakırlı > mednıy > baġır

bakışımlı > simmetriçnıy > simmetriyalı

bakışımsız > nesimmetriçnıy > simmetriyasız, ķıyıķ

baki > postoyannıy > toẖtamaġan, toẖtavsuz, ẖaman (*ili* taymay) bolub turġan

bakir > netronutıy > cuķ tiymegen, tiyilmegen, sav

bakire > deva > ķız

bakirelik > devstvennost' > ķızlıķ

bakiye > ostatok > ķalġanı, artıġı

bakteriyolojik > bakteriologiçeskiy > bakteriologiya…

balaban > krupnıy > ullu, oñlu, abadan

balçıklı > glinistıy > sazlı, saz topraķlı

baldırı çıplak > oborvanets > zıkkıl teke, calanñaç, calanbıdır

banal > banal'nıy > sıysız, sılıķ, köb çaynalġan

bani > stroitel' > stroitel', işlevçü

barbar > varvar > varvar (*burunñu greklile bla rimlile keslerinden ķarañı, caẖil tış ķrallı adamlaġa ataġan at*)

barbarca > varvarski > caẖil, ķarañı, kiyik

barbarlık > varvarstvo > varvarlıķ, caẖillik, ķarañılıķ

barışçı > mirolyubivıy, mirnıy > raẖatlıķnı (*ili* tınçlıķnı) süygen; raẖat, raẖatlıķ, tınç, tınçlıķ

barışçıl > mirolyubivıy, mirnıy > raẖatlıķnı (*ili* tınçlıķnı) süygen; raẖat, raẖatlıķ, tınç, tınçlıķ

barışçılık > mirolyubiye > raẖatlıķnı (*ili* tınçlıķnı) süyüv, raẖatlıķnı (*ili* tınçlıķnı) izlev

barışsever > mirolyubivıy > raẖatlıķnı (*ili* tınçlıķnı) süygen

barışseverlik > mirolyubiye > raẖatlıḳnı (*ili* tınçlıḳnı) süyüv, raẖatlıḳnı (*ili* tınçlıḳnı) izlev

bariz > yasnıy, yavnıy > açıḳ, carıḳ, çuvaḳ; açıḳ, belgili

basamaklı > stupençatıy > tapẖırlı, atlavuşlu, bölmeli

basari > zritel'nıy > körüvçü, körgüztüvçü, körgen

basık > sdavlennıy > tunakı, buvulġan

basılı > peçatnıy > basmalanñan, basmaġa urulġan; basma…, basmalaġan

basınçlı > sjatıy > orulġan

basiretli > dal'novidnıy > uzaḳ körüvçü, uzaḳ éslevçü, bolluḳnu bilivçü, bolluḳnu éslevçü

basiretsiz > nedal'novidnıy > bolluḳnu bilmegen, art saġışın éte bilmegen

basiretsizlik > nedal'novidnost' > bolluḳnu bilmev, art saġışın éte bilmev

basit > prostoy > tınç; boş, tüz, sansız

basitlik > prostota > tınçlıḳ, ḳıyın bolmaġanlıḳ

basmakalıp > stereotipnıy > alışınmaġan, ḳuru da étilib (*ili* aytılıb) turuvçu

bastıbacak > korotkonogiy > ḳısẖayaḳ

baş belası > nepriyatnsost' > aman iş, ḳolaysız iş, tabsız ẖal

baş döndürücü > golovokrujitel'nıy > baş aylandırġan, baş aylanırça, köz ḳarañı éterça

başaklı > kolosistıy > ullu ḳılḳılı, igi başlı

başarılı > uspeşnıy > cetişimli, igi

başarısız > bezuspeşnıy > boş, boşuna, zıraf

başatlık > vladıçestvo > oñluluḳ, ḳolda tutuv, iyelik étiv

başı bağlı > jenatıy > ḳatınlı, ḳatın alġan, üydegili

başı devletli > bezmyatejnıy > tınç (*ili* ẖoş) köllü, tınç, ḳaygısız

başı havada > nadmennıy > kötenli, tursunmaġan, ullu köllü, kesin ullu körgen

başı yukarıda > gordıy > öẖtem, bögek, çörçek, sıyın tuta bilgen

başı yumuşak > posluşnıy > sözge tıñılaġan, aytılġanı étgen

başıboş > prazdnıy > boş, boş turġan

başka > inoy > başẖa, özge

başkalık > razliçiye > başẖalıḳ, başẖa türlülük

başlayıcı > naçinayuşçiy > cañı başlaġan

başlıca > glavnıy obrazom > ém başı

baştanımaz > nepokornıy > boy salmaġan, boy bermegen, boysunmaġan, tıñılamaġan

batakçı > moşennik > aldavuḳçu, ters innetli, ḫıylaçı, julik

batakçılık > moşenniçestvo > ḫaylalıḳ, juliklik

bataklı > bolotistıy > mırdı…, mırdılı

batıl > pustoy, lojnıy > maġanasız; calġan, ötürük

bâtın > vnutrenniy; skrıtıy > iç…, içgi, içdegi; caşırılġan, taşa

bâtıni > vnutrennıy > iç…, içgi, içdegi

battal > gromozdkiy > avur, asırı ullu

batur > bogatır' > tulpar; dev, pelivan

bay > bay, gospodin > bay; cüyüsḫan

bay (II) > bogatıy > bay

bayağı > prostoy > tınç; boş, tüz, sansız

bayan > gospoja > goşansa

bayat > nesvejiy > buzulġan, éski (*ili* aman) bolġan

baygın > slabıy, vyalıy > ḳarıvsuz; mişav, ḳarıvsuz, ḳolaysız, tınñan

baygınlık > obmorok > oysurav, és taşlav, kölge çabıv

baygıntı > obmorok > oysurav, és taşlav, kölge çabıv

bayındırlık > protsvetaniye > ayıb barıv, çaġıv, caşnav, caşnab ösüv

baylan > izbalovannıy > érkelikden buzulġan, érke ürenñen

baylanlık > bogatstvo > baylıḳ

bayrı > starıy, drevnıy > ḳart, éski; burunñu, burundan ḳalġan

bayrılık > drevnost' > burunñu (*ili* értde) zaman; burundan ḳalġan zatla

baysal > spokoynıy > ḳayġısız

baysallık > spokoystviye, pokoy > ḳayġısızlıḳ, mamırlıḳ; tınçlıḳ, raḫatlıḳ, mamırlıḳ

baz > baza > baza, tamal /balk. murdor

bazal > osnovnoy > baş zat, baş maġanalı zat

bazı > nekotorıy > biraz, bir kesek

beceri > sposobnost' > paḫmu; étalıv, ḳoldan keliv, bolumu boluv

becerikli > sposobnıy > paḫmulu

beceriklilik > sposobnost' > paḫmu; étalıv, ḳoldan keliv, bolumu boluv

beceriksiz > neumelıy > bilmegen, ustalığı bolmaġan, ḳolaysız, duppuḳ

bed > ploḫoy > aman

bedava > besplatnıy > alayına, boşuna, tölevsüz, xaḳsız

bedavacı > darmoyed > boşbel, baysa /balk. kültıpıs

bedbaht > nesçastnıy > nasıbsız, ḳıyınlı

bedbahtlık > nesçast'ye > ḳıyınlıḳ, buşuv, açıv, palaḫ, ḳayġı, nasıbsızlıḳ

bedbin > pessimist > pesimist, umutsuz, kölsüz

bedbinlik > pessimizm > pessimizm, umutsuzluḳ, kölsüzlük

bedelsiz > besplatnıy > alayına, boşuna, tölevsüz, ḫaḳsız

bedeni > fiziçeskiy > fizika…, fizikanı

bedhah > nedobrojelatel'nıy > süymegen, cav

bedihi > yavnıy > açıḳ, belgili

bedii > ḫudojestvennıy > ḫudojestvoluḳ; ariv, çemer, usta

beher > kajdıy > ḫar, ḫar bir

behimi > jivotnıy > canıvar…

behimilik > jivotnıy > canıvar…

behresiz > obezdolennıy > ülüşsüz ḳalġan, nasıbı kesilgen

bek > zaşçitnik > caḳ, caḳçı, saḳlavçu, ḳoruvlavçu

beklenmedik > neojidannıy > bilmey turġanlay bolġan, ésde-busda bolmaġan, kişi saḳlamaġan

beklenmezlik > neojidannost' > bilmey turġanlay bolġan zat, ésde-busda bolmaġanlay boluv

bekrilik > p'yanstvo > içgiçilik, içgini sürüv, içiv

belagat > krasnoreçiye > sözge ustalıḳ, ariv sözlülük

belagatli > krasnoreçivıy > sözge usta, ariv sözlü

belahat > slaboumiye > aḳıldan cartılıḳ (*ili* kemlik)

belalı > nesçastlivıy > nasıbsız, nasıbı bolmaġan; ḫucu, aman

beledi > gorodskoy > şaḫar…, şaḫarnı, şaḫarnıḳı

beleş > besplatnıy > alayına, boşuna, tölevsüz, ḫaḳsız

belgesel > dokumental'nıy > dokument…; dokument bla begitilgen, dokumentlik

belgili > opredelyonnıy > belgili

belgin > opredelyonnıy > belgili

belgisiz > neopredelyonnıy > belgisiz, belgili bolmaġan

beli bükük > bessil'nıy > ķarıvsuz, küçsüz, ķolundan kelmegen

beliğ > krasnoreçivıy > sözge usta, ariv sözlü

belirgin > oçevidnıy > açıķ, işeksiz, kim da körgen

belirli > opredelyonnıy > belgili

belirsiz > neopredelyonnıy > belgisiz, belgili bolmaġan

belirtik > opredelyonnıy > belgili

belirtili > opredelyonnıy > belgili

belirtisiz > neopredelyonnıy > belgisiz, belgili bolmaġan

belkili > vozmojnıy > bolurġa bolluķ

belli > izvestnıy > belgili, tanış

bellilik > yasnost' > açıķlıķ, carıķlıķ, çuvaķlıķ

bellisiz > neizvestnıy > belgisiz, bilmegen, körmegen, belgili bolmaġan, tanımaġan, tanış (*ili* şaġırey) bolmaġan

bembeyaz > belosnejnıy > çımmaķ, ķarça aķ

benbenci > samovlyublyonnıy > kesi kesin bek süygen, kesi kesin ariv körgen, kesin kişige teñ étmegen

benci > samodovol'nıy > kesin caratẖan, kesi kesine süyünñen

bencil > egoist > égoist, kesin bek süygen adam, "men-men" deb turġan adam

bencilik > egoizm > égoistlik, kesiñi bek süyüv, "men-men" deb turuv

bencillik > egoizm > égoistlik, kesiñi bek süyüv, "men-men" deb turuv

bende > sluga > ķul, ķaravaş, cumuşçu

bendegân > sluga > ķul, ķaravaş, cumuşçu

benekli > pyatnistıy > tamġalı, tamġala tüşgen

bengi > veçnıy > dayımlıķ, ömürlük

bengilik > veçnost' > ömürlük, dayımlıķ

benlik > suşçnost', suşçestvo > maġana,, bolum; maġana, kereklisi, bolum

benlikçi > egoist > égoist, kesin bek süygen adam, "men-men" deb turġan adam

benlikçilik > egoizm > égoistlik, kesiñi bek süyüv, "men-men" deb turuv

benmerkezcilik > egotsentrizm > barıb toẖtaġan égoistlik (*kesi-kesiñi mardasız bek süyüv, kesiñi duniyanı tuturuġuna sanav*)

benzer > poẖojiy > uşaġan, uşaş

benzerlik > sẖodstvo > uşav, uşaşlıḳ, birçalıḳ

benzersiz > bespodobnıy > alay bolmaġança, alamat

benzeş > poẖojiy > uşaġan, uşaş

berceste > nejnıy > cumuşaḳ, süyümlü, iñil, tatlı tilli, cılı tılpıvlu; nazik, ariv

berduş > prazdnıy > boş, boş turġan

bereketli > blagodatnıy > igi, ḳuvançlı, baylıḳlı

bereketsiz > neplodorodnıy> bitimsiz

bereketsizlik > neplodorodnost’ > bitimsizlik

berhava > vzorvat’sya > atılırġa, atılıb çaçılırġa

berhudar > sçastlivıy > nasıblı; oġurlu

beribenzer > prostoy > tınç; boş, tüz, sansız

beriki > blizlejaşçiy > cuvuḳdaġı, bu tögerekdegi

berk > tvyordıy > ḳatı

berkemal > zakonçennıy > bitgen, bişgen, tolu

berklik > proçnost’, krepost’ > demeñililik, ışañılılıḳ, beklik, küçlülük; ḳatılıḳ, beklik

berrak > yasnıy > açıḳ, carıḳ, çuvaḳ

berraklık > yasnost’ > açıḳlıḳ, carıḳlıḳ, çuvaḳlıḳ

berri > suẖoputnıy > cerde cürügen

besalet > otvaga > cigitlik, batırlıḳ, érlik, tavkellik

besili > otkormlennıy > asıralġan, baġılġan

besinli > pitatel’nıy > tutxan, tatımlı

beş parasız > bednıy > carlı; nasıbsız, ẖarib

beş parasızlık > bednost’ > carlılıḳ

beşer (II) > çelovek > adam

beşerî > çeloveçeskiy > adam…

beşeriyetçi > çeloveçnıy > adamlıḳ, adamġa caravlu (*ili* tıyınşlı), cumuşaḳ, can avrutẖan

beşinci > pyatıy > beşinçi

beter > ẖudşiy > ém aman, ém osal

betili > obraznıy > suratlaġan, obrazlı

bey > bey, gospodin > biy; cüyüsẖan

beyaz adam > belıy, yevropeyets > aḳ; yevropaçı

beyazlık > belizna > aḳlıḳ

beyefendi > gospodin > cüyüsẖan

beyhudelik > bespoleznost' > xayırsızlıḳ, paydasızlıḳ

beyinli > umnıy > aḳıllı

beyinsel > mozgovoy > mıyı…, cilik…, mıyını, cilikni, cilikge uşaş

beyinsiz > bestolkovıy > añısız, añılay bilmegen, añılamaġan

beynelmilel > mejdunarodnıy > ẖalkla arası, duniya…

beyzi > yaytsevidnıy > gakkıça, gakkı matallı, gakkıġa uşaġan /balk. cumurtẖaça

bezdirici > nadoyedlivıy > bezdirivçü, bezdirgiç, érikdirivçü

bezemeli > dekorativnıy > dekoratsiyalı, aybat étgen, casav

bezgin > apatiçnıy > sant, cuḳġa kölü tartmaġan

bezginlik > apatiya > apatiya, santlıḳ

bıçkın > povesa > xavle caş

bıkkınlık > skuka, toska > érigiv; buşuv, ḳayġı, mıdaẖlıḳ, termiliv

bıktırıcı > nadoyedlivıy > bezdirivçü, bezdirgiç, érikdirivçü

bıyıklı > usatıy > mıyıḳlı

bıyıksız > bezusıy > mıyıḳsız, saḳal-mıyıḳ çıḳmaġan

biaman > besposçadnıy > ayavsuz, ayamaġan, cazıḳsınmaġan, ḳatı

bibaht > nesçastlivıy > nasıbsız, nasıbı bolmaġan; ẖucu, aman

biçare > bednıy, nesçastnıy > carlı; nasıbsız, ẖarib; nasıbsız, ḳıyınlı

biçimci > formalist > formalist, atın étib ḳoyuvçu, can avrutmavçu

biçimcilik > formalizm > formalizm, suvuḳ ḳarav, atın étib ḳoyuv, can avrutmav

biçimsel > formal'nıy > forma canından

biçimsiz > besformennıy > formasız, ḳaramı belgilenmegen

bidar > nedremlyuşçiy > saḳ

bigâne > çujoy > kişini, birevnü, kişi…, birev…, başẖanıḳı

bigünah > bezgreşnıy > günaẖsız, tersligi bolmaġan

bihaber > neosvedomlyonnıy > ẖaparsız; bilimsiz

bihuş > bessoznatel'nıy > oyumsuz, oylamaġan, és taşlaġan
biilaç > neizleçimıy, neistselimıy > bolmazlıķ; sav bolmazlıķ
bikarar > nereşitel'nıy > tavkelsiz, akıllı, armavlu, añarılıvçu
bilcümle > vse > barı da, bütevley
bildik > znakomıy > tanış, şaġrey, bilgen, tanıġan
bilecen > umnik > aķıllı adam
bileşik > sostavnoy > ķurav, ķuralġan
biletsiz > bezbiletnıy > biletsiz
bilge > uçyonıy > oķuġan, oķuvu bolġan, oķuvlu, bilimli
bilgelik > znaniye > biliv, ayırıv, ḩaparı boluv
bilgiç > znayuşçiy > bilgen, ḩaparı bolġan
bilgiçlik > uçyonost' > alimlik, ullu (*ili* teren) oķuv, oķuvluluķ, bilimlilik
bilgili > znayuşçiy, sveduşçiy > bilgen, ḩaparı bolġan; bilimli, ḩaparlı, bilimi (*ili* ḩaparı) bolġan
bilgin > uçyonıy > oķuġan, oķuvu bolġan, oķuvlu, bilimli
bilginlik > uçyonost' > alimlik, ullu (*ili* teren) oķuv, oķuvluluķ, bilimlilik
bilgisiz > nesveduşçiy > bilmegen, bilimi (*ili* ḩaparı) bolmaġan, bilimsiz, ḩaparsız
bilgisizlik > neznaniye > bilmegenlik, bilmev
bilici > uçyonıy > oķuġan, oķuvu bolġan, oķuvlu, bilimli
bilimci > uçyonıy > oķuġan, oķuvu bolġan, oķuvlu, bilimli
bilimcilik > nauçnost' > ilmuġa tayanmaķlıķ, ilmu canından tamamlıķ
bilimsel > nauçnıy > ilmu…
bilimsiz > nenauçnıy > ilmuġa kelişmegen
bilinçli > soznatel'nıy > añlı, ésli
bilinçsiz > bessoznatel'nıy > oyumsuz, oylamaġan, és taşlaġan
bilindik > izvestnıy > belgili, tanış
bilinen > izvestnıy > belgili, tanış
bilinmedik > neizvestnıy > belgisiz, bilmegen, körmegen, belgili bolmaġan, tanımaġan, tanış (*ili* şaġırey) bolmaġan
bilinmeyen > neizvestnıy > belgisiz, bilmegen, körmegen, belgili bolmaġan, tanımaġan, tanış (*ili* şaġırey) bolmaġan

bilir > znayuşçiy > bilgen, ẖaparı bolġan

bilirkişi > znatok > usta, teren bilgen, teren ẖaparı bolġan

bilirkişilik > ekspertiza > ékspertiza (*ékspertleni bir işni süzüb, anı bolumun añılar üçün ḳaravları*)

bilisiz > tyomnıy > ḳarañı

bilisizlik > temnota > ḳarañı, ḳarañılıḳ

bin bir > mnojestvo > köblük, köb

bindi > opora > tayançaḳ, tirev, salır cer, basar cer

bininci > tısyaçnıy > miñinçi

biperva > neustraşimnıy > ḳorḳa bilmegen, batır, cigit

bir avuç > gorst' > uvuç; uvuç bla bir

bir damla > kapel'ka > tamçıçıḳ

bir dirhem > malo > az

bir iki > nemnogo > bir kesek, az, biraz, köb tül

bir tane > yedinstvennıy > sıñar, cañız, cañız bir

bir yığın > gruda, massa > töbe, ḳalav; massa (*bir zatnı ḳuraġan veşçestvonu sanı, köblügü ém da ol veşçestvo kesi*)

biraz > nemnogo > bir kesek, az, biraz, köb tül

birçok > mnogiye > köble

bire bir > effektivnıy > éfektli, éfekt bergen, maġanalı, paydalı, ẖayırlı

bireşimli > ob'yedinyonnıy > birikgen, birleşgen, birge étilgen

bireyci > individualist > individualist, individualizmçi, kesin süyüvçü, kesim deb turuvçu

bireycilik > individualizm > individualizm, kesiñi süyüv, kesim deb turuv

bireysel > individual'nıy > énçi, énçi betli

biricik > yedinstvennıy > sıñar, cañız, cañız bir

birinci > pervıy > birinçi

birincil > pervonaçal'nıy > alġınñı

birincilik > pervenstvo > alçı (*ili* birinçi) boluv, alçılıḳ, birinçilik

birkaç > neskol'ko > bir-éki, talay, bir talay

birleşik > soyedinyonnıy > ḳoşulġan, calġanñan, birikgen

bisikletli > velosipedist > velosipedist, ayaḳ maşina

bitap > bessil'nıy > ḳarıvsuz, küçsüz, ḳolundan kelmegen

bitaraf > neytral'nıy > neytral innetçi, neytralitetni tutḫan, ḳoşulmaġan, ḳatışmaġan

bitaraflık > neytral'nost' > neytral innetlilik, ḳoşulmay (*ili* ḳatışmay) turuv

bitek > plodorodnıy > bitimli

bitimsiz > beskoneçnıy > uçsuz-ḳıyırsız, aḫırsız, aḫırı bolmaġan

bitirim > meçta > saġış, umut, murat, talpıv, küsev

bitirmiş > opıtnıy > sınamlı, usta, opıtlı

bitkinlik > bessiliye > ḳarıvsuzluḳ, küçsüzlük, ḳoldan kelmev

bitkisel > rastitel'nıy > ösümlük, bitim…, ḫans…

bitli > vşivıy> bit…, bitli

bitli kokuş > neryaḫa > ḫılımılı adam, ḫalaḫosta

bivefa > nevernıy > ters, cañılıç

biyografik > biografiçeskiy > biografiya…, biografiyalı

bizar > izmuçennıy > ḳıynalġan, incilgen, azab çekgen, bek arıġan

bodur > korotkonogiy > ḳısḫayaḳ

boğazına düşkün > projorlivıy > muḫar

boğazlı > projorlivıy > muḫar

boğmaklı > uzlovatıy > tüyümçekli, tüyümçek-tüyümçek; duḳurlu, duḳur-duḳur

boğumlu > uzlovatıy > tüyümçekli, tüyümçek-tüyümçek; duḳurlu, duḳur-duḳur

bohem > bogema > bogema (*burjuy obşçestvoda künsüz bolub aylanñan artistle, muzıḳaçıla, ḫudojnikle ém da alanı-caşavları*)

boklu > dryannoy > osal

bol > şirokiy > keñ

Bolşevik > bol'şevik > bol'şevik

bombok > dryannoy > osal

bonkör > şçedrıy > çomart

bonkörlük > şçedrost' > çomartlıḳ

bostan bozuntusu > truslivıy > ḳorḳaḳ, ḳızbay

boş > pustoy > boş, ḳuru, içi boş, içi ḳuru

boşboğaz > boltlivıy > canşaḳ, boşavuz

boşboğazlık > boltlivost’ > canşaḳlıḳ

boylu > roslıy > ullu, uzun, miyik, boylu

boylu boslu > statnıy > sanı subay, subay sanlı, subay süyekli, ariv bitgen, ariv süyekli

boynu bükük > ponurıy > mugur, mıdaḫ, salpılanñan, başı salınñan

boynuzlu > rogatıy > müyüzlü

boynuzsuz > bezrogiy > gıday, tumaḳ, müyüzsüz

boysuz > korotışka > korotış > şılab, maştaḳ, maştakay

boyun borcu > obyazannost’ > borç, ḳulluḳ, cumuş

bozgunculuk > porajençestvo > porajençestvo (*ḳazavatda kesiñi ḳralıñı pravitel’stvosu ḫorlanırın izlev*)

bozucu > razruşitel’nıy > çaçıv-tögüv étgen, çaçḫan, oyġan, ḫaleklik salġan

bozuk > isporçennıy > buzulġan

bozuk düzen > besporyadoçnıy > coruḳsuz, adebsiz

bozukluk > porça > buzuv, caravsuz étiv; buzuluv, caravsuz boluv

bozuşukluk > ssora > cav boluv, avuz ḳara tutuv, uruşuv, davlaşıv, ḳavġa

böcekli > çervivıy > ḳurt…, ḳurtlu

böke > bogatır’> tulpar; dev, pelivan

bökelik > pervenstvo > alçı (*ili* birinçi) boluv, alçılıḳ, birinçilik

bölgesel > rayonnıy > rayon…, rayonnu

bölünmez > nedelimıy > üleşinmegen

bön > glupıy > añısız, teli, aḳılsız

bönce > duren’ > teli, cartı, cılḫır, mıñırav

bönlük > glupost’ > aḳılsızlıḳ, telilik, añısızlıḳ

böyle > takoy > allay, alay

brüt > brutto > brutto (*tovarnı savutu bla birgeley avurluġu*)

buçuk > polovina > carımı, cartısı; ortası, arası

buçuklu > drobnıy > drob’…, cartı

budaklı > vetvistıy > butaḳlı, ḳalın çırpılı

budala > duren’ > teli, cartı, cılḫır, mıñırav

budalaca > glupo > añısız, teli, aḳılsız

budalalık > glupost’> aḳılsızlıḳ, telilik, añısızlıḳ

budun betimsel > etnografiçeskiy > étnografiya…, étnografiyalıḳ

budunsal > etniçeskiy > ḫalḳ…, millet…

bugünkü > segodnyaşniy > bügünñü, éndigi

buğday benizli > smuglıy > ḳara şilli, ḳaraldım

buharlı > parovoy > par…, tılpıv…

bulanık > mutnıy > boḳlanñan, kir

bulaşıcı > zaraznıy > cuḳġan, cuġuvçu; cuḳġan avruvu bolġan

bulaşkan > zaraznıy > cuḳġan, cuġuvçu; cuḳġan avruvu bolġan

bulutlu > oblaçnıy > bulut…, bulutlu

bulutsuz > bezoblaçnıy > bulutsuz, çuvaḳ

bunak > slaboumnıy > aḳılı cartı (*ili* kem)

bunaklık > starçeskoye slaboumiye > aḳıldan cartılıḳ (*ili* kemlik)

bunaltıcı > uduşlivıy > tunçuḳdurġan

bunca > stol’ko > allay bir, ança, alay köb

bungun > zatrudnitel’nıy > tabsız, çüyre, ḳıyın, avur

bunsuz (II) > bezzabotnıy > ḳayġısız

buralı > mestnıy > cerdegi, bir cerdegi, andaġı, mındaġı

burnaz > nosatıy > ulluburun, goppanburun

burnu büyük > zanosçivıy > kesin kişige teñ étmegen, kötenli, öḫtem

burnu havada > kiçlivıy > maḫtançaḳ, omaḳlanıvçu

buruk > obidçivıy > guruşḫaçı, öpkelevçü

burukluk > obidçivost’ > guruşḫaçılıḳ, öpkelevçülük

buruksu > terpkiy > açı, küçlü, avuzuñu ḳalın étgen

burunlu > gordıy > öḫtem, bögek, çörçek, sıyın tuta bilgen

buruşuk > morşçinistıy > cıyrıḳ…, cıyrıḳlı

buyurucu > povelitel’ > patçaḫ, ḫan, şaḫ; biy

buzlu > obledenelıy > buz tartḫan, üsü buzlaġan

bücür > prizemistıy > alaşa, alaşa (*ili* gitçe) boylu, alaşa toḳ

bükülgen > flektivnıy > fleksiyalı (*fleksiyanı boluşluğu bla cañı söz, grammatika forma ḳuravçu*)

bürudet > ḫolod > suvuḳ

bürüm > pokrov, sloy> cabıv, üsündegi zat; ḳat, ḳatlam

bütün > ves’ > bütev, sav, bütevley, savlay

bütünlük > tselostnost’ > toluluḳ, tamamlıḳ

büyük > bol’şoy > ullu

büyüklük > veliçina > boy, ulluluḳ

büyüleyici > obayatel’nıy > süyümlü, cağımlı, suḳlanç, cürek ileşgen

caba > besplatno > boşuna, alaylay, açḫasız, tölevsüz, ḫaḳsız

cadalozluk > zloba > dert, açıv

cafcaflı > vıçurnıy > ḳıydırġıç, ḳıydırılġan, omaḳ, ḳoşaḳlı

cahil > nevejestvennıy > caḫil, ḳarañı, cuḳ bilmegen, bilimsiz

cakacı > zaznayka > kötenli, ulluġa ketgen adam

cakalı > ḫvastlivıy > maḫtançaḳ, maḫtanıb étilgen, ullu söleşivçü

cali > pritvornıy > calġan, ötürük…, ḫıylaġa étilgen, aldavluḳ

camit > neorganiçeskiy > neorganiçeskiy, organiḳa tiyişmegen, cansız

can alıcı > duşegub, zlodey > murdar; amanlıḳçı

can beraber > milıy > igi, aşḫı, oġurlu

cana yakın > milıy > igi, aşḫı, oġurlu

canan > vozlyublennıy > süygen, süyüb turġan

candan > serdeçno > taza cürekden

canhıraş > duşerazdirayuşçiy > cürek çançdırġan, san titiretgen

canı tatlı > nejenka > boşbel, boşboyun, aḳḳol, érke bala

canı tez > neterpelivıy, neusidçivıy > tözümsüz, çıdamsız, basımsız; olturub köb işleyalmaġan, köb olturalmaġan, oltururuġa süymegen, işge çıdamsız

cani > prestupnik > amanlıḳçı

canilik > prestupnost’ > amanlıḳçılıḳ, amanlıḳ étiv

canlandırıcı > jivitel’nıy > tiriltgen, can salġan, can bergen

canlı > oduşevlyonnıy > uçunñan, kölü költürülgen

canlılık > jivosst’ > tirilik

cansız > bezdıḫannıy > soluvsuz, soluvu bolmaġan (*ili* toḫtaġan), tılpıvsuz, solumaġan; ölgen, canı çıḳġan

carcar > boltun > canşaḳ, gırıldavuḳ, boşavuz adam

cari > tekuşçiy > barġan, aḳġan

cascavlak > nepokrıtıy > cabılmaġan, başı açıḳ, açıḳ, calan

cavalacoz > negodnıy > caravsuz, caramaġan

cavlak > golıy > ḳımıja

cavlaklık > nagota > ḳımıjalıḳ, ḳımıja

cazibedar > privlekatel'nıy > süyümlü, süydümlü, ileşdirgen, kesine tartḫan

cazibesiz > neprivlekatel'nıy > ḳuvatsız, süyümsüz, ileşsiz, cürek tartmaġan

cazip > privlekatel'nıy > süyümlü, süydümlü, ileşdirgen, kesine tartḫan

cebi delik > bednyak > carlı adam

cebirsel > algebraiçeskiy > algebra…, algebranı

cebrî > algebraiçeskiy > algebra…, algebranı

cedit > novıy > cañı

cefakâr > muçitel' > ḳan içgen, ḳıynavçu, incitivçü, azab berivçü

cefakeş > muçenik > ḳıyınlı, ḳıyınlıḳ körgen adam, azab çekgen adam

cefalı > muçitel'nıy > ḳıyın, incitgen, azab bergen, cürek ḳıynaġan (*ili* éritgen)

cehalet > nevejestvo > caḫillik, ḳarañılıḳ, bilimsizlik

cehennemî > adskiy > caḫanim…, bek aman, kemsiz

cehil > nevejestvo > caḫillik, ḳarañılıḳ, bilimsizlik

celadet > ḫrabrost' > batırlıḳ, cigitlik, ötgürlük, tavkellik

celal > veliçiye > ḫurmet, alamatlıḳ, öḫtemlik

celalli > razdrajitel'nıy > ceñil, ceñil açıvlanñan, açıvlanıvçu, burnuna ötüb ḳalıvçu

celil > velikiy > ullu

cemadat > neoduşevlyonnıy predmet > cansız zat

cemi > sobiraniye > cıyıv

cemil > dostoynıy poḫvalı > maḫtalırġa tıyınşlı

cengâver > voinstvennıy > cigit, ḳazatḫa tartḫan

cennet öküzü > blajennıy > nasıblı, raḫat köllü

cennetlik > bezgreşnıy > günaḫsız, tersligi bolmaġan

cennetmekân > pokoynıy > tınç, raḫat

cenubi > yujnıy > yug…, ḳıbıla…, yugnu, ḳıbılanı

cenuplu > yujanin > yugda caşaġan, ḳıbılada (*ili* ḳıbıla canında) caşaġan (adam)

cerrahi > ẖirurgiçeskiy > ẖirurgiyanı, ẖirurgiya

cerrar > poproşayka > tileb turuvçu; sadaḳaçı

cesametli > bol'şoy > ullu

cesaretli > smelıy, ẖrabrıy > tavkel, batır, cigit; batır, cigit, ötgür

cesaretsiz > robkiy > ḳorḳaḳ, tartınçaḳ, uyalçaḳ

cesaretsizlik > robost' > ḳorḳaḳlıḳ, tartınçaḳlıḳ, uyalçaḳlıḳ

cesim > bol'şoy > ullu

cesur > smelıy, ẖrabrıy > tavkel, batır, cigit; batır, cigit, ötgür

cesurluk > smelost' > tavkellik, batırlıḳ, cigitlik

cevabi > otvetnıy > cuvab…, cuvabẖa étilgen

cevherli > dragotsennıy > baġalı, asıl

cevizli > oreẖovıy > çörtlevük

cevval > podvijnoy > köçüvçü

cevvaliyet > podvijnost' > tirilik, cigerlik

cevvi > atmosfernıy > atmosfera…, ẖava…

cezalı > osujdyonnıy > süd étilgen, süd étib coyulġan

cezasız > beznakazannıy > ayıbẖa coluḳmaġan (*ili* tübemegen), ayıbẖa tartılmaġan

cezbeli > vostorjennıy > ullu ḳuvançlı, bek ḳuvanñan

cezrî > korennoy > ém baş

cıbıl > nagoy > ḳımıja, calan

cıbıldak > golıy > ḳımıja

cılız > slabıy > ḳarıvsuz

cılızlık > slabost' > ḳarıvsuzluḳ, oñsuzluḳ, çırḳımlıḳ

cılk > tuẖlıy > çirigen, iyis étgen, tınçıġan

cılklık > gadost' > ciyirgenşli zat

cıvalı > rtutnıy > ginasuv…, ginasuvlu

cıvık > vyazkiy > cabışmaḳ, cabışıvçu, bir birin tutẖan

cibiliyet > natura, ẖarakter > ẖali, ḳılıḳ, adet

cibiliyetsiz > nizkiy > alaşa

cici > krasivıy > ariv; çıraylı

ciddi > ser'yoznıy > oyumlu, kerti, ḳatı

ciddiyetsiz > neprinujdyonnıy > érkin, uyalmay, uyalmaġan, tartınmay, tartınmaġan
ciğerpare > milıy > igi, aşḫı, oġurlu
cilalı > polirovannıy > sıydam, sıydam étilgen
cilasun > geroy, molodets > batır, cigit; caş adam, cigit
ciltli > pereplyotnıy > tışlaġan, tışlavçu, tış salıvçu
cilvebaz > koketlivıy > ḳoşaḳlı
cilveli > koketlivıy > ḳoşaḳlı
cimri > skupoy > ḳızġanç
cimrilik > skupost' > ḳızġançlıḳ
cinaslı > dvusmıslennıy > éki maġanalı, ékige barġan
cingöz > smışlyonıy > ésli, añılaġan
cinnet > bezumiye > aḳılsızlıḳ, telilik, şaşḫınlıḳ
cins > vid > ḳaram, türsün, ḫal, sıfat
cinsel > seksual'nıy > érlik-tişilik
cinsî > seksual'nıy > érlik-tişilik
cinsiyet > pol > (*érkeklik-tişilik*)
cinslik > pol > (*érkeklik-tişilik*)
cinsliksiz > bespolıy > érligi-tişiligi bolmaġan
civan > yunoşa > caş, caş adam
civanmert > velikoduşnıy, blagorodnıy > ḫalal köllü (*ili* cürekli), ḫalal, cumuşaḳ; namıslı
civanmertlik > velikoduşiye > ḫalal köllülük (*ili* cüreklilik), ḫalallıḳ, cumuşaḳlıḳ
civcivli > şumnıy> davurlu, davur étgen
civelek > şustrıy > sırkıv, tiri
coğrafi > geografiçeskiy > geografiya…, geografiyanı
coşkun > kipuçiy, burnıy > kömüklenib (*ili* ḳızıv) barġan (*suvnu üsünden*); boranlı, ḳatı celli
coşturucu > volnuyuşçiy > cürek ḳozġavçu
cömert > şçedrıy > çomart
cömertlik > şçedrost' > çomartlıḳ
cudam > nesposobnıy > paḫmusuz, añısız

cumhuriyetçi > respublikanets > respublikaçı canlı, respublikaçı

cumhuriyetperver > respublikanets > respublikaçı canlı, respublikaçı

curcunalı > şumnıy > davurlu, davur étgen

cüce > karlik > şılab, karlik

cühela > nevejestvennıy > caḫil, ḳarañı, cuḳ bilmegen, bilimsiz

cümbüş > razvleçeniye > köz açıv, oynav-külüv, sağış çaçıv, bulcuv

cünun > pomeşatel’stvo > şaşıv, şaşḫanlıḳ

cüret > smelost’ > tavkellik, batırlıḳ, cigitlik

cüretkâr > smelıy > tavkel, batır, cigit

cüretkârlık > smelost’ > tavkellik, batırlıḳ, cigitlik

cüretli > smelıy, ḫrabrıy > tavkel, batır, cigit; batır, cigit, ötgür

cüretsiz > maloduşnıy > tavkelsiz, ötsüz, ḳızbay, ḳorḳaḳ, ḫomuḫ, kölsüz

cüssesiz > bessil’nıy > ḳarıvsuz, küçsüz, ḳolundan kelmegen

cüzi > neznaçitel’nıy > biraz, bir kesek, az, gitçe

çabuk > bıstro > terk, tez, ceñil, ḳızıv

çabukluk > bıstrota > terklik, ceñillik

çaçaron > krasnobay > ḳurġaḳ sözlü, omaḳ sözlü, söz ḳabçıḳ

çağcıl > sovremennıy > busaġatdağı

çağdaş > sovremennik > bir közüvde caşaġan, zamanında caşaġan

çağrısız > nezvanıy > çaḳırılmaġan

çakır pençe > provornıy > tiri, ceñil ḳımıldaġan

çalak > jivoy > ḳızıv

çalçene > boltlivıy > canşaḳ, boşavuz

çalçenelik > boltlivost’ > canşaḳlıḳ

çalgılı > muzıkal’nıy > muzıka…, muzıkanı

çalımcı > ḫvastun > maḫtançaḳ

çalımlı > vajnıy > sıy tartḫan, maḫtav izlegen, öḫtem

çalışkan > rabotyaşçiy > işni süygen, ciger, iş bacarġan, iş ḳoratḫan

çalışkanlık > prilejaniye > tırmaşıv, tırmaşlıḳ, köl salıb étiv

çam yarması> dorodnıy, krupnıy > sanlı, toḳ, boylu, ullu boylu; ullu, oñlu, abadan

çamurlu > gryaznıy > batmaḳ…, balçıḳ…, batmaḳlı; kir, kirli

çamurluk > gryaz > balçıḳ, batmaḳ; kir

çanak ağızlı > boltun > canşaḳ, gırıldavuḳ, boşavuz adam

çanak yalayıcılık > lest' > kukalanıv, közünden maḫtav, kuka söz

çandır > metis > metis (1.*metizatsiyadan sora çıḳġan canıvar ne da ḫans*; 2.*atası bir rasadan, anası başḫadan bolġan adam*)

çantada keklik > delo v şlyape > iş bitdi

çap > ob'yom, veliçina > ob'yom, zatnı ulluluğu; boy, ululuḳ

çapaçul > neryaşlivıy > ḫılımılı, ḫalaḫosta, kirli

çapaçulcu > brodyaga > tıġırıḳsız, ışıḳsız kalak

çapaklı > gnoynıy > irin …, irinlegen

çapkın > volokita > sayaḳ, ḫavle (*érkişi*)

çapraşık > zaputannıy > ḳatışḫan, ḳatış-ḳutuş

çapsız > nesposobnıy > paḫmusuz, añısız

çapulcu > grabitel' > tonavçu

çapulculuk > ogrableniye, razgrableniye > tonav; tonav, çaçıv, tonab çaçıv, urlab ketiv

çaresiz > bezvıḫodnıy > amalsız, madarsız, madarı (*ili* amalı) bolmaġan

çarıklı erkânıharp > ḫitrıy > ḫıylaçı, ḫaram, fitnaçı; amaçlı, ḫaramlıḳçı

çarpık > krivoy > ḳıñır, ḳıyıḳ, ḳıytıḳ

çatık > naḫmurennıy > ḳaşı-başı tüyülgen, oġursuz, açıvlanñan

çatkın > naḫmurennıy > ḳaşı-başı tüyülgen, oġursuz, açıvlanñan

çatlak > sumasşedşiy > aḳılından çıḳġan, şaşḫınlı, teli

çatlak zurna > govorlivıy > canşaḳ, söz ḳabçıḳ

çatlaklık > bezumiye > aḳılsızlıḳ, telilik, şaşḫınlıḳ

çaylak > vıjiga > cırtḫıç, üzgüç, altayaḳ

çaylaklık > neopıtnost' > sınamsızlıḳ, sınamı coḳluḳ, caşlıḳ, caşavdan ḫaparsızlıḳ

çehre züğürdü > bezobraznıy > sıfatsız, érşi, capısız

çekimli > privlekatel'nıy > süyümlü, süydümlü, ileşdirgen, kesine tartḫan

çekimser > vozderjavşiysya > ḳol költürmey ḳoyġan, ḳoşulmaġan, ḳoşulmay ḳalġan, artḫa turġan

çekimserlik > vozderjannost' > kesiñi tıyıv (*ili* saḳlav), tıyġılılıḳ

çekimsiz > neprivlekatel'nıy > ḳuvatsız, süyümsüz, ileşsiz, cürek tartmaġan

çekingen > zastençivıy > uyalçaḳ, tartınçaḳ

çekingenlik > zastençivost' > uyalçaḳlıḳ, tartınçaḳlıḳ

çekirdeksel > yadernıy > yadronu; yadro…, yadrolu

çelimli > statnıy, osanistıy > sanı subay, subay sanlı, subay süyekli, ariv bitgen, ariv süyekli; kesin öḫtem tutḫan, kelbetli, sanlı

çelimsiz > ḫudoşçavıy > cuḳa, ḳuv, ḳatañı

çelişik > protivoreçivıy > kelişmegen, bir birin tutmaġan, başḫa, ḳarşçı kelgen

çelişiklik > protivoreçivost' > kelişmegenlik, bir birin tutmaġanlıḳ, başḫalıḳ, ḳarşçı keliv (*ili* boluv)

çelişken > protivoreçivıy > kelişmegen, bir birin tutmaġan, başḫa, ḳarşçı kelgen

çelişkili > protivoreçivıy > kelişmegen, bir birin tutmaġan, başḫa, ḳarşçı kelgen

çelişmeli > protivoreçivıy > kelişmegen, bir birin tutmaġan, başḫa, ḳarşçı kelgen

çemiş > ḫudoy; toşçiy > arıḳ, azġın, cuḳa; arıḳ, bek arıḳ, ḳatañı

çençen > govorlivıy > canşaḳ, söz ḳabçıḳ

çene kavafı > boltun > canşaḳ, gırıldavuḳ, boşavuz adam

çenebaz > boltlivıy > canşaḳ, boşavuz

çenebazlık > boltlivost' > canşaḳlıḳ

çeneli > boltlivıy > canşaḳ, boşavuz

çenesi düşük > boltlivıy; boltun > canşaḳ, boşavuz; canşaḳ, gırıldavuḳ, boşavuz adam

çenesi kuvvetli > boltlivıy > canşaḳ, boşavuz

çepçevre > vokrug, krugom > tögerekde, tögerekge; ızıña, artıña, tögerek

çepeçevre > vokrug, krugom > tögerekde, tögerekge; ızıña, artıña, tögerek

çeşitli > raznıy > başḫa, uşamaġan, bir tül, birça tül

çeşitlilik > raznorodnost' > başḫa türlülük

çeşnili > vkusnıy > tatıvlu

çeteci > partizan > partizan

çetin > trudnıy > ḳıyın, avur

çetinlik > trudnost' > ḳıyınlıḳ, avurluḳ

çetrefil > trudnıy > ḳıyın, avur

çevik > lovkiy > ḫıyla, usta, tab

çeviklik > lovkost' > ustalıḳ, tablıḳ, ébin bilmeklik

çevrimli > ekonomnıy > ayavlu, ayaġan, zırafsız, zıraf étmegen, ķısdırġıç

çıfıt > ẖitrets > ẖıylaçı, ẖaramlıķçı, fitnaçı

çıfıtlık > ẖitrost' > ẖıylalıķ, ẖaramlıķ, fitnalıķ; aman innetlilik /balk. közbavluķ

çıkarcı > korıstolyubivıy > malköz, açköz, cut, baylıķnı süygen

çıkkın > vzdutıy > köbüv

çıldırtıcı > umopomraçitel'nıy > aķılġa sıyınmaġan, adam aytıb aytalmazlıķ

çılgın > bezumnıy > şaşẖan, şaşẖınlı

çın > istinnıy > ẖaķ, kerti, ẖaķ kerti

çıplak > golıy > ķımıja

çıralı > smolistıy > çayırlı, çıraķ…

çıtak > neujivçivıy çelovek > caraşıvsuz adam

çıtı pıtı > kroşeçnıy > ẖurttaķ, burẖu

çıtkırıldım > nejnıy > cumuşaķ, süyümlü, iñil, tatlı tilli, cılı tılpıvlu; nazik, ariv

çıyanlık > predatel'stvo > satlıķ iş, satılıv

çiçek bozuğu > ryaboy > ẖurtta

çift > parnıy > para…, ékini biri

çiğ > sıroy > çiy, bişmegen, igi bişmegen, ķaynamaġan

çiğlik > nezrelost' > çiylik, çiysillik

çil > vesnuşka > sepkille

çilekeş > muçenik > ķıyınlı, ķıyınlıķ körgen adam, azab çekgen adam

çileli > muçitel'nıy > ķıyın, incitgen, azab bergen, cürek ķıynaġan (*ili* éritgen)

çilli > vesnuşçatıy > sepkil…, sepkilbet

çinili > izraztsovıy > kafel' salınñan

çirkef > gryaz' > balçıķ, batmaķ

çirkin > nekrasivıy > érşi, aman; uşaġıvsuz

çirozluk > ẖudoba > arıķlıķ, azġınlıķ, cuķalıķ

çizgili > linovannıy > sızlıķlı, sızlı, sızlanñan

çizgisel > lineynıy > uzunluķ…, uzunluķnu

çocukcağız > [bednoye] ditya > sabiy

çocukça > detskiy > sabiy…, sabiyni

çocuksu > detskiy > sabiy…, sabiyni

çocuksuz > bezdetnıy > ḳaraton, ḳozlavsuz, sabiysiz

çocuksuzluk > bezdetnost' > ḳaratonluḳ, sabiysizlik

çok > mnogo > köb

çok düzlemli > mnogogrannıy > köb ḳabırġalı

çok sesli > mnogogolosıy > köb avazlı, köb maḳamlı

çok taraflı > mnogostoronnıy > köb ḳabırġalı, köb canı bolġan

çokbilmiş > kovarnıy; lukovıy > aman innetli, ḫıylaçı; soḫan…, soḫannı

çorlu (II) > bol'noy > avruġan

çökkünlük > nadlom > az-buz sındırıv; az-buz sınıv

çökük > vpalıy > çuñur, batḫan, ḳuvuş

çözgün > razlojeniye > ayırıv, bölüv, üleşiv

çözgünlük > raspad > bölünüv, oyuluv

çözümsel > analitiçeskiy > analitika…, analitikanı

çultutmaz > skitalets > aylanıvçu, aylanıb turuvçu

çürük > gniloy > çirigen, çirik

dağ adamı > gorets > tavlu

dağdağalı > şumnıy > davurlu, davur étgen

dağdan inme > gorets > tavlu

dağınık > razroznennıy > birikmegen, çaçılıb turġan, çaçıv-ḳuçuv, anda-mında turġan

dâhi > geniy > geniy, bek ullu paḫmulu adam

dâhili > vnutrenniy > iç…, içgi, içdegi

dâhilik > genial'nost' > bek ullu paḫmululuḳ

daim > postoyannıy > toḫtamaġan, toḫtavsuz, ḫaman (*ili* taymay) bolub turġan

daimi > postoyannıy > toḫtamaġan, toḫtavsuz, ḫaman (*ili* taymay) bolub turġan

dairesel > kruglıy > tögerek

dairevi > kruglıy > tögerek

dakik > toçnıy > sözüne tuvra, sözüne tüz; tüz, kerti

dal (III) > obnajyonnıy, nepokrıtıy > ḳımıja, calan; cabılmaġan, başı açıḳ, açıḳ, calan

dalavereci > moşennik > aldavuḳçu, ters innetli, ḫıylaçı, julik

dalgacı > obmanşçik > ötürükçü, aldavuḳçu

dalgın > rasseyannıy > éssiz, és cıyalmaġan, sança, zıntdıv

dalgınlık > rasseyannost' > éssizlik, és cıyalmav

dalkavuk > l'stets > aldır, köl alıvçu, betsinib maḫtavçu, kuka adam

dalkavukluk > lest' > kukalanıv, közünden maḫtav, kuka söz

dallı > vetvistıy > butaḳlı, ḳalın çırpılı

damalı > kletçatıy > çaldış

damarı bozuk > podlıy > aman, it, sıysız, namıssız

damarlı > jilistıy > siñirli, siñir…

dandik > fal'şivıy > calġan, ötürük

dandini > besporyadoçnıy > coruḳsuz, adebsiz

dandini bebek > izbalovannıy > érkelikden buzulġan, érke ürenñen

dangalak > dubina > ılıḫtın

dangalaklık > tupoumiye > duppuġaḳıllıḳ, tumaḳlıḳ, añısızlıḳ

dar kafalı > tupogolovıy > duppuḳ, tumaḳ, añısız

dar (I) > uzkiy > tar

dargın > obijennıy > kölü ḳalġan, öpkelegen, guruşḫalı

dargınlık > obida > guruşḫa, canña tiyiv, köl ḳalıv, kölḳaldı

darılgan > obidçivıy > guruşḫaçı, öpkelevçü

darılganlık > obidçivost' > guruşḫaçılıḳ, öpkelevçülük

darlık > tesnota > tarlıḳ, taḳırlıḳ, gitçelik

dasitani > epiçeskiy > épos …, éposnu

dayak arsızı > tyortıy kalaç > köbnü körgen adam

dayanıklı > krepkiy > ḳatı

dayanıklılık > krepost' > ḳatılıḳ, beklik

dayanılmaz > nevınosimıy > çıdarġa (*ili* tözerge) bolmaġan, tözalmazça, çıdayalmazça, ḳıyın

dayanışık > solidarnıy > bir innetli, bir canlı

dazlak > lısıy > ḳaşḫa, ḳutuḳ

debdebeli > pışnıy > köbelek, cumuşaḳ, ḳalın

dediğim dedikçi > upryamıy > unamaġan, buruş, tersaḳıl, çüyreaḳıl

dedikodu > peresudı > sözün étiv, élev, süzüv

dedikoducu > spletnik > tilçi, sözçü

değer > tsena > baġa

değerbilir > blagodarnıy > razı, razı bolġan

değerbilmez > neblagodarnıy > büsürevsüz, igilikni bilmegen

değerli > tsennıy > baġası salınñan, baġası bolġan; maġanalı, kerekli, baġalı, igi

değersiz > malotsennıy > baġası az, ḫayırı az, paydası az, uçuz

değirmi > kruglıy > tögerek

değişici > izmençivıy > türlene (*ili* özgere) turġan

değişik > raznıy > başḫa, uşamaġan, bir tül, birça tül

değişiklik > modifikatsiya > üytgep durucılık; modifikatsiya, şekil üytgeme

değişken > izmençivıy > türlene (*ili* özgere) turġan

değişkenlik > izmeneniye > türlendiriv, özgertiv; türleniv, özgeriv

değişmez > neizmennıy > türlenmezlik, türlenmegen; buzmaġan, taymaġan, ḫar zamandaġı; ḫalal, kerti

değme (II) > izbrannıy > saylanñan

deha > geniy > geniy, bek ullu paḫmulu adam

dehşetli > straşnıy > ḳorḳutḫan, ḳorḳunçlu

dejenere > vırodok, degenerat > aman ḫalim adam, osal ḳılıḳlı adam; degenerat (*ne sanı, ne psixikası saḳatlay tuvġan*)

dek (III) > ḫitrost' > ḫıylalıḳ, ḫaramlıḳ, fitnalıḳ; aman innetlilik /balk. közbavluḳ

deli > sumasşedşiy > aḳılından çıḳġan, şaşḫınlı, teli

deli dolu > neobdumannıy > oyumsuz, oylaşınmaġan, oylaşmay étilgen

delifişek > vzbalmoşnıy > teli-meli, ḫonta, celbaş

delilik > bezumiye > aḳılsızlıḳ, telilik, şaşḫınlıḳ

delişmenlik > sumasbrodstvo > tersaḳıllıḳ, telilik, celbaşlıḳ

demagog > demagog > demagog, demagogiyaçı

demagogluk > demagogiya > demagogiya (*bir muratḫa ceter üçün ḳarañı ḫalḳnı kölüne caravlu söleşib aldav*)

demevi > polnokrovnıy > ḳanı köb, köb ḳanlı

demode > ustarevşiy > éski, éskirgen, éski bolġan

demokrat > demokrat > demokrat (*1.demokrat partiyanı çleni; 2.demokratiya coruḳnu tutḫan adam*)

demokratik > demokratiçeskiy > demokratiyalı

deneyci > empirik > émpirik, émprizmni caḳçısı

deneyimli > opıtnıy > sınamlı, usta, opıtlı

deneyimsiz > neopıtnıy > sınamsız, sınamı bolmaġan, caş, caşavdan ẖaparsız

deneyimsizlik > neopıtnost' > sınamsızlıḳ, sınamı coḳluḳ, caşlıḳ, caşavdan ẖaparsızlıḳ

deneyli > eksperimental'nıy > éksperiment…, éksperiment étivçü, sınavçu

deneysel > eksperimental'nıy > éksperiment…, éksperiment étivçü, sınavçu

deneysiz > neopıtnıy > sınamsız, sınamı bolmaġan, caş, caşavdan ẖaparsız

dengeli > uravnoveşennıy > sabır, basımlı

dengesiz > neuravnoveşennıy > aḳılı bir ẖalda turmaġan, tutẖuçsuz, begimsiz, toẖtaşmaġan, türlene turġan

dengesizlik > neuravnoveşennost' > tutẖuçsuzluḳ, begimsizlik, toẖtaşmaġanlıḳ, türlene turuv

deni > nizkiy, podlıy > alaşa; aman, it, sıysız, namıssız

denizaşırı > zamorskiy > teñizni arı canındağı

denk (II) > protivoves > artmaḳlıḳ, artmaḳlıḳġa salınñan cük

denklik > ravnovesiye > tebmey turuv, ḳımıldamay turuv

denktaş > ravnıy > teñ

denkteş > ravnıy > teñ

denli (II) > taktiçnıy > adebli, namıslı

denlilik > taktiçnost' > adeblilik, namıslılıḳ

densiz > nepristoynıy > ẖalisiz, adebsiz, namıssız, aman

densizlik > nepristoynost' > ẖalisizlik, adebsizlik, namıssızlıḳ; aman söz

derbeder > skitalets > aylanıvçu, aylanıb turuvçu

derin > glubokiy > teren

derinlik > glubina > terenlik, tereni

dermansız > bessil'nıy > ḳarıvsuz, küçsüz, ḳolundan kelmegen

dermansızlık > bessiliye > ḳarıvsuzluḳ, küçsüzlük, ḳoldan kelmev

derme çatma > raznorodnıy > başẖa türlü

dertsiz > bezzabotnıy > ḳayġısız

dertsizlik > bezzabotnost' > ḳayġısızlıḳ

deryadil > terpimıy > çıdarça, tözerça, çıdarġa (*ili* tözerge) bolluḳ

despot > despot > despot (*burunñu Vostokda ḳul cekgen monarḫiyalada ullu onovçu*)

despotik > despotiçeskiy > despotluḳ

dessas > intrigan > ḫıylaçı, fitnaçı, adamlanı bir birine étivçü

destani > epiçeskiy > épos …, éposnu

destansı > epiçeskiy > épos …, éposnu

destek > opora > tayançaḳ, tirev, salır cer, basar cer

devamlı > prodoljitel'nıy > uzaḳ (*ili* köb) zamanı barġan, uzun, uzaḳ, uzaḳġa sozulġan

devamsız > nedolgoveçnıy > köb barmaġan, uzaḳ caşamaġan

devasa > gigantskiy > bek ullu, demeñili

devasız > çaresiz > bezvıḫodnıy > amalsız, madarsız, madarı (*ili* amalı) bolmaġan

deve dişi > krupnozernistıy > ullu bürtüklü

devitken > dvijuşçiy > ḳozġavçu, bardırġan

devletli > bogatıy > bay

devrik > povalit'sya > avarġa, cıġılırġa, avub (*ili* caġılıb) ḳalırġa

devrimci > revolyutsioner > revolyutsioner, revolyutsiyaçı

devşirimsiz > razbrosannıy > anda-mında tüşgen, çaçıv-ḳuçuv, çaçılġan-tögülgen

deyyus > rogonosets > ḳatını tos cürütgen érkişi

dığdığı > kartavıy > tili çalġan

dışarlıklı > provintsial > provintsiyaçı, ḳıyırda caşaġan

dızdızcılık > moşenniçestvo > ḫaylalıḳ, juliklik

dızlak > golıy > ḳımıja

dızman > bol'şoy > ullu

dibek kafalı > bestolkovıy > añısız, añılay bilmegen, añılamaġan

didişken > sporşçik > ḳavġaçı, davlaşırġa süyüvçü, demleşivçü adam

diğer > drugoy > başḫa, ol biri

diğerkâm > al'truist > al'truist, ḫalal adam

diğerkâmlık > al'truizm > al'truizm, ḫalallıḳ, cansızlıḳ

dik > vertikal'nıy > vertikal'…, tik tartılġan

dikbaşlı > stroptivıy > buruşaḳıl, kişige tıñılamaġan, çörçek

dikenli > kolyuçiy > çıġanaḳlı, çıġanaḳ…

dikkafalı > nepreklonnıy > küçlü, birden taymaġan, ḳatı tutḫan

dikkafalılık > nepreklonnost’ > küçlülük, birden taymav, taymaġanlıḳ, ḳatı tutuv

dikkatsiz > nevnimatel’nıy > éssiz, és bölmegen, sansız étgen

dikkatsizlik > nevnimatel’nost’ > éssizlik, és bölmev, sansız étiv

diklik > krutizna > tik, tiklik

dil bilimsel > lingvistiçeskiy > lingvist…, tinli üsünden

dilaver > otvajnıy > cigit, batır, tavkel, kesin ayamaġan

dilbaz (I) > boltun > canşaḳ, gırıldavuḳ, boşavuz adam

dilber > krasavitsa > ariv, çıraylı

dili tutuk > zaika > tilḳav, tiltappa

dili uzun > derzkiy > uyatsız, açı, dürgen

dillek > spletnik > gıbatkeş, gıbatçı

dilli > boltlivıy > canşaḳ, boşavuz

dilsel > yazıkovıy > til…, tilden étilgen

dilsiz > nemoy > tilsiz

dilsizlik > nemota > tilsizlik

dimdik > pryamoy > tüz

dinç > krepkiy > ḳatı

dinçlik > krepost’ > ḳatılıḳ, beklik

dingildek > şatkiy > lüvüldevük, ḳımıldavuḳ, ḫılev

dingildeklik > neuravnoveşennost’ > tutḫuçsuzluḳ, begimsizlik, toḫtaşmaġanlıḳ, türlene turuv

dingin > spokoynıy > tınç, sabır, cuşaş

dinginlik > pokoy > tınçlıḳ, paḫatlıḳ, mamırlıḳ

dinî > religioznıy > din…, dinni

dinleyici > sluşatel’ > tıñılaġan

dinli > religioznıy > din…, dinni

dinsel > religioznıy > din…, dinni

dinsiz > ateist > ateist, dinsiz, allaḫsız (*ateizmni tutḫan adam*)

dipdiri > jivoy > sav

dipli > fundamental’nıy > ullu, demeñili

diplomatik > diplomatiçeskiy > diplomat…
dirayetli > sposobnıy > paḫmulu
dirayetsiz > nesposobnıy > paḫmusuz, añısız
dirayetsizlik > nesposobnost’ > paḫmusuzluḳ, éte bilmev, ḳoldan kelmev
direkt > pryamoy > tüz
direngen > upryamıy > unamaġan, buruş, tersaḳıl, çüyreaḳıl
direngenlik > upryamstvo > unamav, buruşluḳ, tersaḳıllıḳ, ḳarışıb toḫtav
direşken > stoykiy > çıdamlı, ḳurumaġan, ketmegen
diri > jivoy > sav
diriksel > prirodnıy, yestestvennıy > tabiġat …, tabiġatnı; tabiġat …
diril > prirodnıy, yestestvennıy > tabiġat …, tabiġatnı; tabiġat …
dirimli > jivoy > sav
dirliksiz > neujivçivıy > kelişivsüz, caraşıvsuz, kişi bla caraşmaġan
disiplinli > distsiplinirovannıy > mizamlı, coruḳlu, ariv ḳılıḳlı
disiplinsiz > nedistsiplinirovannıy > nizamsız, ḳılıḳsız, coruḳsuz
disiplinsizlik > nedistsiplinirovannost’ > nizamsızlıḳ, ḳılıḳsızlıḳ, coruḳsuzluḳ
dişli > zubastıy > tişli
dişsiz > bezzubıy > tişsiz
divanelik > sumasşestviye > aḳıldan çıġıv, şaşıv, telilik, teli boluv
dobra > pryamoy > tüz
dogmacı > dogmatik > dogmatik, dogmatçı (*dogmatizmge tartḫan adam*)
doğa dışı > neyestestvennıy > tabiġatda bolmaġan, ḳucur, bola turmavçu, sıltavlu, türlü, ilinmek
doğacı > naturalist > naturalist, tabiġat sınavçu
doğal > yestestvennıy > tabiġat …
doğalcı > naturalist > naturalist, tabiġat sınavçu
doğru > pryamoy > tüz
doğru dürüst > pravil’no, bezoşiboçno > kerti, tüz; cañılmay, ḫalatsız
doğruca > pryamo > tüz, tuvra
doğrucu > pravdivıy > tüz sözlü, aldavsuz, aldaġannı süymegen
doğruculuk > pravdivost’ > tüz sözlülük, aldavsuzluḳ

doğrulu > pryamolineynıy > tüz, tüz barġan

doğrusal > pryamolineynıy > tüz, tüz barġan

doğurgan > plodovitıy > bitimli; terk üyregen, ḳozlavlu

doksanıncı > devyanostıy > toḳsanınçı

doksanlık > devyanostoletnıy > toḳsan cıllıḳ, toḳsan cıl bolġan

dokunsal > osyazatel'nıy > sezivçü, sezgen

dokunulmaz > neprikosnovennıy > asıralıb turġan, tiyerge bolmaġan

dokuzlu > devyatka > toġuz, toġuzçuḳ

dokuzuncu > devyatıy > toġuzunçu

dolambaçlı > zaputannıy > ḳatışḫan, ḳatış-ḳutuş

dolandırıcı > obmanşçik > ötürükçü, aldavuḳçu

dolandırıcılık > obman > aldav, ötürük, calġan, aldanıv, cañılıç

dolaşık > izvilistıy > aylanç…, ḳıñır-mıñır

dolaşıklık > krivizna > ḳıñırlıḳ, ḳıyıḳlıḳ, ḳıñır ceri

dolaşım > obraşçeniye > buruv, aylandırıv; ḳaytarıv

dolaylı > kosvennıy > bir canından, keñden

dolaysız > neposredstvennıy > ḫaramlıġı bolmaġan, tuvra, açıḳ

dolgun > polnıy > tolu, tolġan

dolgunluk > polnota > toluluḳ

dolu > polnıy, napolnennıy > tolu, tolġan; tolu, tolġan

dolu dizgin > vskaç' > çabıb, törtgülleb, atılıb

domestik > ruçnoy > ḳol…, buvun…

domuzluk > predatel'stvo > satlıḳ iş, satılıv

donsuz > golıy > ḳımıja

donuk > tusklıy > tunakı; mutḫuz; ḳolaysız

dostça > drujeskiy > şoḫ, şoḫluḳ /balk. şuyoḫ, şuyoḫluḳ

dostluk > drujba > şoḫluḳ

doymaz > nenasıtnıy > toymaġan, toyumsuz, muḫar

doymazlık > nenasıtnost' > muḫarlıḳ

dölek > ser'yoznıy > oyumlu, kerti, ḳatı

dönek > nepostoyannıy > birça turmaġan, türlene (*ili* kete-kele) turġan

döneklik > nepostoyanstvo > birça turmav, birni tutmav, türlene turuv

dönük > renegat > renegat, satlıḳ adam, tüz coldan tayışḫan, cavlanı canına köçgen

dönüşüm > izmeneniye > türlendiriv, özgertiv

dubaracı > intrigan > ḫıylaçı, fitnaçı, adamlanı bir birine étivçü

dudu > dama > dama, ḳatın;

dudu dilli > razgovorçivıy > söleşirge süygen, süyüb söleşgen, canşaḳ

dumanlı > dımnıy > tütünlü, tütünden tolġan

dumansız > bezdımnıy > tütünsüz, tütün étmegen

dun > nije > alaşaraḳ, alaşa

durgunluk > zastoy > allına barmav, oñmav

duru > çistıy > taza, kirsiz, ariv

durum > polojeniye > ḫal

duyarlı > çuvstvitel’nıy > sezimli, sezimi ullu, cumuşaḳ (*ili* cuḳa) cürekli

duyarlılık > çuvstvitel’nost’ > sezim ulluluḳ, cumuşaḳ köllülük, cuḳ köllülük

duygusuz > besçuvstvennıy > cansız, sezimsiz; ḳatı cürekli, ḳatı

duygusuzluk > neçuvstvitel’nost’ > sezmev, bilmev

duymamazlık > besçuvstvennost’ > cansızlıḳ, sezimsizlik

duymazlık > besçuvstvennost’ > cansızlıḳ, sezimsizlik

düğümlü > uzlovatıy > tüyümçekli, tüyümçek-tüyümçek; duḳurlu, duḳur-duḳur

dümdüz > pryamo > tüz, tuvra

dümen neferi > lenivıy > érinçek, calḳav /balk. mıtır

dünkü çocuk > molokosos > caş, sabiy, avzundan sütü ḳurumaġan

dürüst > pravil’nıy > tüz, kerti

dürüstlük > pravil’nost > tüzlük, kertilik

düşçü > meçtatel’, fantazyor > umut (*ili* murat) étivçü, talpıb (*ili* küseb) turuvçu; fantazyor, kölüne igi corala keltirib turuvçu

düşkün > nemoşçnıy > ḳarıvsuz, kemizli, raḫın, savsuz, kötürem

düşkünlük > porok, nedostatok > aman ḳılıḳ, ayıbı, kemlik, avruv

düşmanca > vrajdebno > cavça, duşmança, cavluḳ (*ili* duşmanlıḳ) bla

düşmanlık > vrajda > cavluḳ, duşmanlıḳ

düşük > nizkiy > alaşa

düşüklük > upadok > oyuluv, buzuluv, énişge tüşüv, az boluv

düşüncelilik > rassuditel'nost' > oyumluluḳ, añılılıḳ

düşüncesiz > neblagorazumnıy > oyumsuz, aḳılsız, teli

düşüncesizlik > bezrassudstvo > oyumsuzluḳ

düşündürücü > zadumat'sya > sağış éterge, sağışẖa keterge

düşürüm > demping > demping (*tovarlanı ḳralnı tışında içinde ése uçuz satıv*)

düşüt > vıkidış > zamanı cetmey tuvġan bala

düz > ploskiy > cassı, tüz, catlama

düzenbaz > ẖitrets > ẖıylaçı, ẖaramlıḳçı, fitnaçı

düzenci > ẖitrets > ẖıylaçı, ẖaramlıḳçı, fitnaçı

düzenli > regulyarnıy > üzmegen, bölmegen, nizamlı, taymay bolub turuvçu

düzensiz > besporyadoçnıy > coruḳsuz, adebsiz

düzensizlik > besporyadok > coruḳsuzluḳ, mizamsızlıḳ, coruḳ (*ili* mizam) coḳluḳ

düzey > uroven' > daraca, bolum, cetişim

düzgün > rovnıy > tüz, tüpe-tüz

düzme > fal'şivıy > calġan, ötürük

düzmeci > fal'sifikator > calġançı, calġan aytıvçu, calġan étivçü, tersine burub aytıvçu

düzmecilik > fal'sifikatsiya > calġan (*ili* ters) étiv, ötürük ḳurav

ebedilik > veçnost' > ömürlük, dayımlıḳ

ebleh > glupıy > añısız, teli, aḳılsız

eblehlik > glupost' > aḳılsızlıḳ, telilik, añısızlıḳ

eda > manera, manerı > ẖali, ḳılıḳ; adeb, kesin tutẖanı

edep > vejlivost' > adeblilik, caġımlılıḳ, tatlı tillilik

edepli > vejlivıy > adebli caġımlı, tatlı tilli

edepsiz > nevejlivıy > adebsiz, işlenmegen

edepsizlik > nevejlivost' > adebsizlik, işlenmegenlik

efdal > nailuçşiy > ém igi, ém aşẖı

efelik > udal'stvo > cigitlik, batırlıḳ

efemine > jenopodobnıy > ḳanav, ḳısteke

efendi > gospodin > cüyüsẖan

efendice > aristokratiçeskiy > aristokrat…

efsanevi > legendarnıy > tavruḫluḳ, tavruḫdaça aytılġan, aytılıb turluḳ

egoist > egoist > égoist, kesin bek süygen adam, “men-men” deb turġan adam

egoistlik > egoizm > égoistlik, kesiñi bek süyüv, “men-men” deb turuv

egoizm > egoizm > égoistlik, kesiñi bek süyüv, “men-men” deb turuv

eğitimli > vospitannıy > ürenñen, ösgen

eğlenceli > uveselitel’nıy > köz açḫan, carıḳlıḳ, érikgenni ketergen

eğreti > iskusstvennıy > casalġan, étilgen, adam étgen (*ili* işlegen), ḳoldan, calġan

eğri > krivoy > ḳıñır, ḳıyıḳ, ḳıytıḳ

eğri büğrü > krivoy > ḳıñır, ḳıyıḳ, ḳıytıḳ

eğri çehreli > ugryumıy > ḫını; saplı, mugur, mıdaḫ

ehemmiyetli > vajnıy > bek kerekli, ullu maġanalı

ehemmiyetsiz > malovajnıy > az maġanalı, boş, maġanası az, sansız

ehveniyet > deşevizna > uçuzluḳ

ehvenlik > deşevizna > uçuzluḳ

eksik > nedostatok > kemlik, ḳıtlıḳ, cetmegen zat, cetmegeni

eksiklik > neḫvatka > kemlik, ḳıtlıḳ, tabılmav, cetmev

ekstra > ekstra > ém alamat, barıb toḫtaġan

ekstrem > çrezmernıy > mardasız, ölçesiz, asırı bek, asırı köb

ektilik > tuneyadstvo > ḫaramaşarlıḳ, ḫaramḳarınlıḳ, tuneyadetslik

el alışkanlığı > navık > çemerlik, ébge tüzelmeklik

el birliği > solidarnost’ > bir innetlilik, bir birin tutuv, birev canlı boluv

el çabukluğu > rastoropnost’ > tirilik, cigerlik

el emeği > ruçnoy trud > ḳol…, buvun…

el uzluğu > iskusstvo > iskusstvo; ustalıḳ, çemerlik

elastikiyet > elastiçnost’ > sozulmaḳlıḳ, bügülmeklik

elden düşme > poderjannıy > tutulġan; kiyilgen

eleştirel > kritiçeskiy > kritika…, kritikalı

eli açık > şçedrıy > çomart

eli ağır > nerastoropnıy > tiriligi bolmaġan, bıtbıt, avur ḳımıldaġan

eli bayraklı > smut’yan > az-buz, tüşdeça

eli bol > şçedrıy > çomart

eli bolluk > şçedrost’ > çomartlıḳ

eli böğründe > bezuspeşnıy > boş, boşuna, zıraf

eli çabuk > rastoropnıy > tiri, ciger

eli dar > skupoy, skryaga > ḳızġanç; ḳızġanç, malköz, cutakay

eli geniş > şçedrıy > çomart

eli koynunda > bezzabotnıy > ḳayġısız

eli selek > şçedrıy > çomart

eli sıkı > ekonomnıy > ayavlu, ayaġan, zırafsız, zıraf étmegen, ḳısdırġıç

eli sıkılık > skupost’ > ḳızġançlıḳ

eli sopalı > draçlivıy > tüyüşüvçü, tüyüşürge süygen, caġalaşıvçu, oġursuz

eli uz > iskusnıy > çemer, usta, ḳolu bilgen

eli yatkın > opıtnıy > sınamlı, usta, opıtlı

eli yordamlı > opıtnıy > sınamlı, usta, opıtlı

ellilik > pyatidesyatiletniy > élli cıllıḳ

ellinci > pyatidesyatıy > éllinçi

elverişli > podḫodyaşçiy > tıyınşlı, caravlu

elverişsiz > nepodḫodyaşçiy > kelişmegen, kelişivsüz, caramaġan, caraşmaġan, caravsuz

emeklilik > otstavka > otstavka (*ḳulluḳdan ḳayıtmazça çıġıv*)

emektar > trujennik > urunñan adam; köb işlegen adam

emektarlık > opıtnost’ > opıtlılıḳ, sınamlılıḳ, ustalıḳ

emniyetli > nadyojnıy > ışanñılı, bazımlı

emniyetsiz > nenadyojnıy > ışanıvsuz, ışanñısız

emniyetsizlik > nenadyojnost’ > ışanıvsuzluḳ, ışanñısızlıḳ

emsalsiz > besprimernıy > anıça bolmaġan

en > şirina > keñlik, keñi, én

endamlı > statnıy > sanı subay, subay sanlı, subay süyekli, ariv bitgen, ariv süyekli

endişesizlik > bezzabotnost’ > ḳayġısızlıḳ

enginlik > şir’, prostor > keñlik, érkinlik, érkin cer

enli > şirokiy > keñ

enlilik > şirina > keñlik, keñi, én

ensesi kalın > vliyatel'nıy > ḳolundan kelgen, sözü ötgen, sözüne tıñılatẖan

ensiz > neşirokiy > tar, keñ tül, içi tar

ensizlik > uzost' > tarlıḳ, énsizlik, ḳısıḳlıḳ

entelektüel > intellektual'nıy > aḳıl…

entrika > intriga > ḳayġı, ḳavġa

entrikacı > intrigan > ẖıylaçı, fitnaçı, adamlanı bir birine étivçü

erdem > dobrodetel' > namıs, igi adet, igi adeb

erdemli > dobrodotel'nıy > namıslı, igi adetli (*ili* adebli)

erginlik > soverşennoletiye > aḳılbalıḳ, aḳılbalıḳ boluv

erişkinlik > soverşennoletiye > aḳılbalıḳ, aḳılbalıḳ boluv

erkeklik > zrelost'> bişmeklik, cetgenlik

erkli > moguşçestvennıy > ullu küçlü, küçü ullu, demeñili

erzel > pozornıy > bedişlik, ayıblı, uyatlı

esirgemezlik > samootverjennost' > kesiñi ayamav, canıñ-ḳanıñ bla étiv, cansızlıḳ, kemsiz ẖalallıḳ

esirgeyici > berejlivıy > ayavlu, zıraf étmegen, ḳısdırġıç

eski > starıy > ḳart, éski

eski püskü > dranıy > zıkkıl

eskilik > vetẖost' > éskilik, tozuramaḳlıḳ, ẖılevlük

eslek > pokornıy > cuvaş, tınç; boysunñan, boy salġan

esnek > elastiçnıy > sozuluvçu, bügülüvçü, cumuşaḳ

esneklik > elastiçnost' > sozulmaḳlıḳ, bügülmeklik

esprili > ostroumnıy > citi aḳıllı

esrarkeş > narkoman > narkomaniyadan avruġan adam

esrik > p'yanıy > ésirgen (adam)

esriklik > p'yanstvo > içgiçilik, içgini sürüv, içiv

estet > estet > éstet, arivluḳnu (*ili* aybatlıḳnı) süygen; éstetizmge tartẖan

eşek inadı > oslinoye (tupoye) upryamstvo > éşek buzġa tirelgença, ḳarışıb turuv

eşek kafalı > oslinoye (tupoye) upryamstvo > éşek buzġa tirelgença, ḳarışıb turuv

eşekçe > grubo > ẖını, ḳatı

eşeklik > glupost' > aḳılsızlıḳ, telilik, añısızlıḳ

eşit > ravnıy > teñ

eşitlik > ravenstvo > teñlik; birçalıḳ

eşitsiz > neravnıy > teñ tül, teñ (*ili* birça) bolmaġan, bir birine kelişmegen

eşitsizlik > neravenstvo > teñsizlik, teñlik bolmaġanı

eşkıya > razboynik > tonavçu, razboynik; zulmuçu

eşkıyalık > razboy > tonav; zumlu, artıḳlıḳ

eşlik > podobiye > uşaşlıḳ, uşaġanı

eşref > poçyotnıy > sıylı, sıylaġan

eşsiz > neparnıy > nögersiz, para bolmaġan

et kafalı > tupogolovıy > duppuḳ, tumaḳ, añısız

eteği arı > çestnıy > tüz innetli, tüz

eteği düşük > neryaḫa > ḫılımılı adam, ḫalaḫosta

eteğine eğri > poroçnıy > ḫavle, adebsiz, sayaḳ, aman cürügen

etekserpen > neryaḫa > ḫılımılı adam, ḫalaḫosta

etine dolgun > upitannıy > semiz, tıḳ, toḳ, étli

etkili > effektivnıy > éffektli, éffekt bergen, maġanalı, paydalı, ḫayırlı

etkililik > deystviye, vozdeystviye > iş; vliyaniye, aytḫanıña ḳaratıv (*ili* tıñılatıv), aytḫanıña buruv, sözüñ ötüv

etli > myasistıy > étli, ḳalın étli

etli butlu > polnıy, dorodnıy > tolu, tolġan; sanlı, toḳ, boylu, ullu boylu

etli canlı > polnıy, dorodnıy > tolu, tolġan; sanlı, toḳ, boylu, ullu boylu

etraflı > vsestoronnıy > ne canından da, ne canı bla da

etsiz > ḫudoy, toşçiy > arıḳ, azġın, cuḳa; arıḳ, bek arıḳ, katañı

evhamlı > mnitel'nıy > aman köllü, amanı kölge keltirib turġan, amanı coralab turġan

evirgen > delovoy > işni üsünden, işge kerekli

evlatsız > bezdetnıy > ḳaraton, ḳozlavsuz, sabiysiz

evli > jenatıy > ḳatınlı, ḳatın alġan, üydegili

evli barklı > semeynıy > üydegi, üy…

eylemci > deyatel' > deyatel', ullu ḳulluḳçu

eylemli > deystvitel'nıy > cürügen, bolġan, kerti

eylemsizlik > bezdeystviye > cuḳ étmey turuv, caramay turuv, boş turuv

eyyam efendisi > podẖalim > kuka (*ili* aldır) adam /balk. suyḳulanñan, közbavçu

ezgin > razbitıy > sınñan, uvalġan, carılġan

eziyetli > trudnıy > ḳıyın, avur

eziyetsiz > netrudnıy > tınç, ḳıyın tül

fabrikasyon > izgotovleniye > étiv, işlev, işleb çıġarıv

facialı > tragiçeskiy > tragediya…, tragediyalı

façalı > vidnıy > körünñen, körüne turġan

façetalı > granyonıy > conulġan

fağfuri > farforovıy > çın…, farfor…

fahri > poçyotnıy > sıylı, sıylaġan

fahur > ẖvastlivıy > maẖtançaḳ, maẖtanıb étilgen, ullu söleşivçü

fakir > bednıy > carlı; nasıbsız, ẖarib

fakir fukara > bednyaga > nasıbsız (*ili* ẖarib) adam

fakirane > bedno > carlı, ḳolaysız

fakirlik > bednost' > carlılıḳ

fakr > bednost' > carlılıḳ

falsolu > fal'şivıy > calġan, ötürük

falsosuz > bezoşiboçnıy > cañılıçsız, ẖalatsız

fanatik > fanatik > fanatik, din aẖlı adam, diñe ḳatı adam

farfara > boltun > canşaḳ, gırıldavuḳ, boşavuz adam

farfaracı > boltun > canşaḳ, gırıldavuḳ, boşavuz adam

farfaralık > boltlivost' > canşaḳlıḳ

farklı > raznıy > başẖa, uşamaġan, bir tül, birça tül

farklılık > razliçiye > başẖalıḳ, başẖa türlülük

fassal > ẖulitel' > sögüvçü, bedişlevçü, amanlavçu

fatih > zavoyevatel' > küçlevçü, zor bla alıvçu

faydalı > poleznıy > ẖayırlı, paydalı, kerekli

faydasız > bespoleznıy > ẖayırsız, paydasız, zıraf, boş

faydasızlık > bespoleznost' > ẖayırsızlıḳ, paydasızlıḳ

fazıl > dobrodetel'nıy > namıslı, igi adetli (*ili* adebli)

fazilet > dobrodetel' > namıs, igi adet, igi adeb

faziletkar > dobrodetel’nıy > namıslı, igi adetli (*ili* adebli)
faziletli > dobrodetel’nıy > namıslı, igi adetli (*ili* adebli)
fazlalık > izobiliye > köblük, érkinlik, toluluḳ, melḫumluḳ, baylıḳ /balk. élpek, molluḳ
feda > jertva > ḳurmanlıḳ; ḳoranç
fedailik > samopojertvovaniye > ḳalġanla üçün canıñı-ḳanıñı ayamav
fedakar > samootverjennıy > kesin ayamaġan, canı-ḳanı bla étgen, cansız
fehamet > veliçiye > ḫurmet, alamatlıḳ, öḫtemlik
feminen > jenopodobnıy > ḳanav, ḳısteke
fena > ploḫoy > aman
fena kalpli > nedobrojelatel’nıy > süymegen, cav
fenalık > porok > aman ḳılıḳ, ayıbı, kemlik, avruv
fent > obman > aldav, ötürük, calġan, aldanıv, cañılıç
feragatli > samootverjennıy > kesin ayamaġan, canı-ḳanı bla étgen, cansız
ferah > şirokiy > keñ
ferasetli > dogadlivıy > ésli, obur
ferasetsiz > bestolkovıy > añısız, añılay bilmegen, añılamaġan
ferli > blestyaşçiy > cıltıravuḳ, cıltıraġan
fersiz > slabıy > ḳarıvsuz
fersude > iznoşennıy > cırtılġan, caravsuz bolġan
fesat > rasstroystvo > buzuv, çaçıv; amanña (*ili* artına) iyiv, zaran salıv, çırmav étiv
fesat kumkuması > intrigan > ḫıylaçı, fitnaçı, adamlanı bir birine étivçü
fesatçı > intrigan > ḫıylaçı, fitnaçı, adamlanı bir birine étivçü
fettane > koketlivıy > ḳoşaḳlı
fevri > speşnıy > aşıġış, aşıḳġan
fıkırdak > neposedlivıy > tıñısız
fırlama > ublyudok > ḫaşken
fırsatçı > lovkaç > tabışlı, ébin bilgen, cerni tübü bla cürügen
fidan boylu > statnıy, stroynıy > sanı subay, subay sanlı, subay süyekli, ariv bitgen, ariv süyekli; subay, ariv bilgen
figüratif > obraznıy > suratlaġan, obrazlı
fikir adamı > mıslitel’ > paḫmulu (*ili* aḳıllı) adam

fikirsiz > bespeçnıy > ḳayġısız

fikirsizlik > bespeçnost’ > ḳayġısızlıḳ

fikrisabit > navyazçivaya ideya > ésden keterge unamaġan aḳıl

filantrop > filantrop > filantrop, oñsuzġa (*ili* carlıġa) boluşuvçu, oñsuznu cazıḳsınıvçu

filizli > rudonosnıy > rudalı, maġadanlı, rudası (*ili* maġadanı) bolġan

fingirdek > koketlivıy > ḳoşaḳlı

fitçi > podstrekatel’ > uduvçu, bilevçü, üsdürüvçü, ḳozġaġan

fitçilik > podstrekatel’stvo > uduv, bilev, üsdürüv, ḳozġav

fitne fücur > intrigan > ḫıylaçı, fitnaçı, adamlanı bir birine étivçü

fitne kumkuması > intrigan, spletnik > ḫıylaçı, fitnaçı, adamlanı bir birine étivçü; tilçi, sözçü

fitneci > podstrekatel’ > uduvçu, bilevçü, üsdürüvçü, ḳozġaġan

fitnecilik > podstrekatel’stvo > uduv, bilev, üsdürüv, ḳozġav

fitnelik > podstrekatel’stvo > uduv, bilev, üsdürüv, ḳozġav

fiyakacı > ḫvastun > maḫtançaḳ

fiyakalı > pokaznoy > calġan, aybat, közbav

fiyatlı > dorogoy > baġalı

fodul > kiçlivıy > maḫtançaḳ, omaḳlanıvçu

fodulluk > kiçlivost’ > maḫtançaḳlıḳ, omaḳlanmaḳlıḳ

formaliteci > formalist > formalist, atın étib ḳoyuvçu, can avrutmavçu

forslu > sil’nıy > küçlü, ḳarıvlu

fosforlu > fosfornıy > fosfor…

frapan > yarkiy > bek carıḳ, carıḳ, carıḳ cañnan

fukara > bednıy > carlı; nasıbsız, ḫarib

fukara babası > filantrop > filantrop, oñsuzġa (*ili* carlıġa) boluşuvçu, oñsuznu cazıḳsınıvçu

fukaralık > bednost’ > carlılıḳ

fürumaye > podlıy > aman, it, sıysız, namıssız

füsunkâr > obayatel’nıy > süyümlü, caġımlı, suḳlanç, cürek ileşgen

fütursuz > indifferentnıy > sansız, suvuḳ, suvuḳ ḳaraġan

gabavet > tupost’ > küteklik

gabi > tupoy > duppuḳ

gabilik > tupost’ > duppuḳluḳ

gaddar > jestokiy > ayavsuz, ḳatı, küysüz

gaddarca > jestokiy > ayavsuz, ḳatı, küysüz

gaddarlık > jestokost’ > ḳatılıḳ, ḳatı cüreklilik, ḫınılıḳ, ayavsuzluḳ, küysüzlük

gadir > jestokost’ > ḳatılıḳ, ḳatı cüreklilik, ḫınılıḳ, ayavsuzluḳ, küysüzlük

gadirlik > jestokost’ > ḳatılıḳ, ḳatı cüreklilik, ḫınılıḳ, ayavsuzluḳ, küysüzlük

gaf > bestaktnost’ > adebsizlik, caraşıvsuzluḳ

gafil > nebrejnıy, bespeçnıy > ḫılımılı, ḫalaḫosta, ḳolnu sırtı bla étilgen; ḳayġısız

gafillik > oploşnost’ > cañılıç

gaflet > nevnimatel’nost’ > éssizlik, és bölmev, sansız étiv

gaga burun > oprilnıy (kryuçkovatıy) nos > ḳuş burun

gaileli > bespokoynıy > tıñısız, tıñı tabmaġan

gailesiz > bezzabotnıy > ḳayġısız

gaiplik > otsutstviye > bolmaġanı, coḳluḳ, bolmaġanlıḳ

galebe > pobeda > ḫorlav, ceñiv, ḫorlam, oñlav

galeyanlı> burnıy > boranlı, ḳatı celli

galiz > skabryoznıy > uşaġıvsuz, caraşıvsuz, uyatsız

gammaz > spletnik > tilçi, sözçü

gammazlık > spletniçat’ > til (*ili* söz) éterge

gamsız > bezzabotnıy > ḳayġısız

gamzeli > koketlivıy > ḳoşaḳlı

gani > zajitoçnıy > bay, baylıġı bolġan, borbaylı /balk. ḳolaylı

gani gönüllü > nepriyazatel’nıy > ayırıb (*ili* saylab) küreşmegen, ḫazna ayırmaġan, guruşḫasız

garantili > garantiynıy > garantiya…, garantiyalı, garantiyanı, ışanñılı, ışandırġan, boyunña alġan

garaz > tsel’ > ḳara, belgi, ışan

garazkâr > nedobrojelatel’nıy > süymegen, cav

garazlı > nedobrojelatel’nıy > süymegen, cav

garazsız > beskorıstnıy > tüz, ḫalal

gariban > bednıy > carlı; nasıbsız, ẖarib

garip > bednıy > carlı; nasıbsız, ẖarib

gasıp > uzurpator > uzurpator (*zakonsuz vlastnı ne da birevnü érkinligin ḳoluna alġan adam*)

gâvurluk > neveriye; jestokost’ > iynanmav, iynanmaġanlıḳ; ḳatılıḳ, ḳatı cüreklilik, ẖınılıḳ, ayavsuzluḳ, küysüzlük

gayeli > tseleustremlyonnıy > muratnı (*ili* innetli) tutẖan, ḳast étgen

gayesiz > bestsel’nıy > muratsız, boş

gayretkeş > userdnıy > tırmaşẖan, ḳadalġan, ḳan-can salġan, köl aşaġan, kölü bla étgen

gayretkeşlik > userdiye > tırmaşıv, ḳadalıv, ḳan-can salıv, köl aşav

gayretli > userdnıy > tırmaşẖan, ḳadalġan, ḳan-can salġan, köl aşaġan, kölü bla étgen

gayretsiz > bezuçastnıy > sansız, suvuḳ, ḳatışmay ḳalġan

gayri ahlaki > amoral’nıy > ẖalisiz, sıysız, adebsiz

gayri ciddi > neser’yoznıy > celbaşlıḳ, ürsürlük; maġanasızlıḳ, uçẖaralıḳ

gayri ihtiyari > nevol’nıy > éslemey bolġan, kesi allına étilgen

gayri memnun > nedovol’nıy > razı bolmaġan, razı bolmay ḳalġan, kölü ẖoş bolmay ḳalġan, kölü cazılmaġan

gayri meskun > neobitayemıy > adam caşamaġan

gayri muntazam > neravnomernıy > teñiş bolmaġan, birça barmaġan

gayri nizami > besporyadoçnıy > coruḳsuz, adebsiz

gayri sıhhi > negigiyeniçnıy > gigiyenasız, gigiyenaġa kelişmegen, kirli

gayur > revnostnıy > tırmaş, işge tıñısız, iş köllü, cansız, işge can atẖan

gazaplı > razgnevannıy > açıvlanñan, tebgen, ḳuturġan, alınñan, ẖını

gazilik > geroystvo > batırlıḳ, cigitlik

gazlı > gazovıy > gaz…

gebeş > neuklyujiy > capısız, ḳaramsız, tupas, tompur, bıtbıt; tabısız, ẖompu; avnaġan

gece kuşu > polunoçnik > tınçcatmaz, bayçı, keçegi börü

geçer > ẖodkiy > igi satılġan, igi alınñan

geçerli > deystvitel’nıy > cürügen, bolġan, kerti

geçerlik > spros > izlev, kerek boluv, soruv

geçerlilik > spros > izlev, kerek boluv, soruv

geçersizlik > nedeystvitel’nost’ > calġanlıḳ, caravsuzluḳ, küçsüzlük

geçici > vremennıy > bolcallı, bir zamañña

geçimli > ujivçivıy > caraşıv…, caraşıvlu

geçimlilik > ujivçivost’ > caraşıvluluḳ, caraşıv tura bilmeklik

geçimsiz > neujivçivıy > kelişivsüz, caraşıvsuz, kişi bla caraşmaġan

geçirimli > pronitsayemıy > ötdürgen (*suvnu, carıḳnı d. a. k.*)

geçirimsiz > nepronitsayemıy > cuḳ ötmegen, cuḳnu ötdürmegen

geçmez > neḫodovoy > az cürügen, kişige kerek bolmaġan, satılmaġan, izlenmegen

geçmişi kınalı > podlets, negodyay > sılıḳ, sıysız, naças, pasıḳ; it adam, it, pasıḳ, keraḫat

geçmişi kandilli > podlets, negodyay > sılıḳ, sıysız, naças, pasıḳ; it adam, it, pasıḳ, keraḫat

geda > nişçiy > sadaḳaçı

gelenekli > traditsionnıy > traditsiyalı, adet…, adetdegi, értdeden kelgen

gelgeç > nepostoyannıy > birça turmaġan, türlene (*ili* kete-kele) turġan

gelgelli > privlekatel’nıy > süyümlü, süydümlü, ileşdirgen, kesine tartḫan

gelirli > doḫodnıy > ḫayırlı, doḫodlu

genç > molodoy > caş

gençlik > molodost’ > caşlıḳ, caş zaman

genellik > obşçnost’ > birçalıḳ, birlik

geniş gönüllü > dobroduşnıy > igi innetli, cumuşaḳ cürekli

geniş mezhepli > terpimıy > çıdarça, tözerça, çıdarġa (*ili* tözerge) bolluḳ

geniş yürekli > spokoynıy > tınç, sabır, cuşaş; ḳayġısız

genişlik > şirina > keñlik, keñi, én

gerçekçi > realist > realist (*realizmni bardırġan adam*)

gerçekli > dostovernıy > tüz, işeksiz, kerti, iynamlı

gerçeklik > dostovernost’ > tüzlük, işeksizlik, kertilik, iynamlılıḳ

gerekçeli > obosnovannıy > begigen, tamallı, tamalı salınñan

gerekçesiz > neobosnovannıy > begivsüz, tutḫuçsuz, patavasız, orunsuz

gerekli > neobḫodimıy > bek kerekli, amalsız kerek

gereklik > neobḫodimost’ > bek kereklilik, keregi, kereklisi, kerek bolġanı

gereklilik > neobḫodimost’ > bek kereklilik, keregi, kereklisi, kerek bolġanı

gereksiz > nenujnıy > kereksiz, kerek bolmaġan, boş, zıraf

gergin > natyanutıy > tartılġan

gerginlik > natyajeniye > tartıv, tartdırıv; tartılġanı

gerili > natyanutıy > tartılġan

gerilik > otstalost’ > artḫa ķalmaķlıķ, ķarañılıķ

gerilimli > napryajyonnıy > ķatı

geveze > govorlivıy > canşaķ, söz ķabçıķ

gevezelik > boltlivost’ > canşaķlıķ

gevrek > ḫrupkiy > sınıvçu, uvalıvçu, şatık

gevşek > slabıy > ķarıvsuz

gevşek ağızlı > govorlivıy > canşaķ, söz ķabçıķ

gevşeklik > rasslableniye > ķarıvsuz (*ili* oñsuz) étiv, küçün alıv; boşlav; ķarıvsuz (*ili* oñsuz) boluv, borbayıñ (*ili* küçüñ) ketiv

gezgin > puteşestvennik > colovçu, colovçuluķda aylañan adam

gezmen > puteşestvennik > colovçu, colovçuluķda aylañan adam

gıdalı > pitatel’nıy > tutxan, tatımlı

gıdasızlık > nedoyedaniye > aç ķalıv, aşab toymav

gına > dovol’stvo > razılıķ

gır > lojnıy > calġan, ötürük

gır gır > nadoyedlivıy > bezdirivçü, bezdirgiç, érikdirivçü

gıybet > zlosloviye > türtüb söleşiv, söz étiv

gıybetçi > klevetnik; ḫulitel’ > tilçi, sözçü; sögüvçü, bedişlevçü, amanlavçu

gidici > umirayuşçiy > öle turġan, ölüb barġan

girişimci > initsiator > initsiator, başlaġan adam, kozlaġan adam

girişken > predpriimçivıy > tiri, tabışlı, ébli, ciger

girişkenlik > predpriimçivost’ > tirilik, tabışlılıķ, éblilik, cigerlik

gizli > skrıtıy > caşırılġan, taşa

gizli kapaklı > taynıy > caşırtın, taşa, körgüztmey, bildirmey

göbel > besprizornik > öksüz, ķaravçusuz sabiy, atıla aylanñan sabiy

göçebelik > koçyovka > köçüv

göçeri > neposeda > tıñısız adam

göçkün > obvetşalıy > éski, éskirgen, tozuraġan

göçmen > emigrant > émigrant (*bir ḳraldan başḫa ḳralġa köçüb ketgen adam*)

gödeş > jirnıy > cav…, cavlu, cavu köb, semiz; ḳalın

göğüslü > şirokogrudıy > keñ öşünlü, keñ kökürekli, köñöşün

gök gözlü > goluboglazıy > kökköz

gökçek > krasivıy > ariv; çıraylı

gölgeli > tenistıy > salḳın, kölekke…

gömülü > zakrıtıy > cabıḳ, cabılġan, étik, étilgen, taşa

gönç > bogatıy > bay

gönçlük > dostatok > baylıḳ, mülkü (*ili* malı) cetişimlik, melḫumluḳ

gönderici > peredatçik > peredatçik

gönençli > zajitoçnıy > bay, baylıġı bolġan, borbaylı /balk. ḳolaylı

gönlü bol > şçedrıy > çomart

gönlü gani > şçedrıy > çomart

gönlü kara > nedobrojelatel'nıy > süymegen, cav

gönlü tok > dovol'nıy > razı bolġan, razı, oñsunñan

gönül avcısı > pokoritel' serdets > küç bla boysundurġan adam, ḫorlab boy saldırġan

gönül eri > vesel'çak > naḳırdaçı (*ili* çamçı) adam, carıḳ adam

gönüllü > dobrovol'nıy > kesi süyüb ḳuralġan, razı bolub étilgen

gönülsüzlük > nejelaniye > unamav, süymev, izlemev, razı bolmav

görevdaş > kollega > kollega, nöger (*birgesine oḳuġan, işlegen teñi*)

görevlilik > slujba; doljnost' > ḳulluḳ, iş

görevsel > doljnostoy > ḳulluḳ…, ḳulluḳçu

görgü > opıt > opıt, sınam

görgülü >opıtnıy > sınamlı, usta, opıtlı

görgüsüz > neopıtnıy > sınamsız, sınamı bolmaġan, caş, caşavdan ḫaparsız

görgüsüzlük > neopıtnost' > sınamsızlıḳ, sınamı coḳluḳ, caşlıḳ, caşavdan ḫaparsızlıḳ

görk > krasota > arivluḳ

görkem > velikolepiye > alamatlıḳ, seyirlik

görkemli > velikolepnıy, blestyaşçiy > alamat, seyir, bek igi; cıltıravuḳ, cıltıraġan

görklü > krasivıy > ariv; çıraylı

görmemiş > vıskoçka > kesin kögüztürge süygen adam

görmemişlik > jadnost’ > cutluḳ

görmez > nevidyaşçiy > körmegen, soḳur

görmezlik > slepota > soḳurluḳ

görmüş geçirmiş > opıtnıy (umudryonnıy opıtom, bıvalıy, vidavşiy vidı) > sınamlı, usta, opıtlı

görmüşlük > znakomstvo > tanışlıḳ, şaġreylik, tanış boluv

görünmez > nevidimıy > körünmegen

görünmez kaza > nepredvidennıy [nesçastnıy] sluçay > ḳıyınlıḳ

görünüm > narujnost’ > sıfat, çıray, bet çıray, ḳaramı, tış ḳaramı

görünür > vidimıy > körünñen, közge tuvra, körüne turġan

görünürlük > vidimost’ > körünüv; igi körünüv

görünüş > vid > ḳaram türsün, ẖal, sıfat

görüşmeci > posetitel’ > kelgen (*ili* barġan) adam, cürügen adam, cürüb turġan adam, kelgen

gösterişçi > demonstrativnıy > turu, razı bolmay

gösterişli > vidnıy > körünñen, körüne turġan

gösterişsiz > nevzraçnıy > capısız, karamsız, ciyirgenşli, ḳuvatsız

götürümlü > terpelivıy > tözümlü, çıdamlı, sabır

götürümsüz > neterpelıvıy > tözümsüz, çıdamsız, basımsız

gövdeli > dorodnıy > sanlı, toḳ, boylu, ullu boylu

göynük > zagorelıy > künde küygen

göyük > jar; goryaçka > issi ẖava; ḳızıv

göz alıcı > oslepitel’nıy, yarkiy > köz ḳamatẖan, bek carıḳ; bek carıḳ, carıḳ, carıḳ cannan

gözde > lyubimçik > érke ulan, ayırıb süygen adamı

gözsüzlük > slepota > soḳurluḳ

gözü aç > jadnıy > cut

gözü açık > bditel’nıy > saḳ

gözü bağlı > nevnimatel’nıy; bespeçnıy > éssiz, és bölmegen, sansız étgen; ḳayġısız

gözü kapalı > nedolgo dumaya > köb sağış étmey

gözü kara > besstraşnıy > batır

gözü pek > ẖrabrıy, smelıy > batır, cigit, ötgür; tavkel, batır, cigit

gözü peklik > ẖrabrost' > batırlıķ, cigitlik, ötgürlük, tavkellik

gudubet > bezobraznıy > sıfatsız, érşi, capısız

gurur > gordost' > öẖtemlik, maẖtav

gururlu > gordıy > öẖtem, bögek, çörçek, sıyın tuta bilgen

gusto > vkus > tatıv

gücenik > obijennıy > kölü ķalġan, öpkelegen, guruşẖalı

gücük > korotkiy, kutsıy > ķısẖa, gımıẖ; ķuyruķsuz

güç > sila; trudnıy > ķarıv, küç; ķıyın, avur

güçlü > sil'nıy > küçlü, ķarıvlu

güçlük > trudnost' > ķıyınlıķ, avurluķ

güçsüz > bessil'nıy > ķarıvsuz, küçsüz, ķolundan kelmegen

güçsüzlük > bessiliye, slabost' > ķarıvsuzluķ, küçsüzlük, ķoldan kelmev; ķarıvsuzluķ, oñsuzluķ, çırķımlıķ

güdük > nedostatok > kemlik, ķıtlıķ, cetmegen zat, cetmegeni

güldürücü > smeşnoy > küldürlük, külkülü, külürça

güleç > raduşnıy > ẖalal, açıķ köllü, ķonaķ süygen, carıķ, cumuşaķ

güleçlik > radostnıy > ķuvanç…, ķuvançlı

güleğen > raduşnıy > ẖalal, açıķ köllü, ķonaķ süygen, carıķ, cumuşaķ

güler yüz > raduşiye > ẖalallıķ, açıķ köllülük, ķonaķ süyüv, carıķlıķ, cumuşaķlıķ

güler yüzlü > raduşnıy > ẖalal, açıķ köllü, ķonaķ süygen, carıķ, cumuşaķ

güler yüzlülük > raduşiye > ẖalallıķ, açıķ köllülük, ķonaķ süyüv, carıķlıķ, cumuşaķlıķ

güllabi > ẖitrıy > ẖıylaçı, ẖaram, fitnaçı; amaçlı, ẖaramlıķçı

gülmeceli > yumoristiçeskiy > yumorlu, küldürgen

gülümser > milıy > igi, aşẖı, oġurlu

gülünçlü > smeşnoy > küldürlük, külkülü, külürça

gülünçlük > komizm > külkülük

gümrahlık > obiliye > köblük

gümüşgöz > alçnıy > cut, malköz

günahkâr > greşnik > günaḫlı adam

günahlı > greşnik > günaḫlı adam

günahsız > bezgreşnıy > günaḫsız, tersligi bolmaġan

güncel > aktual'nıy > aktual'nıy, kerekli, bu saġatḫa ullu maġanalı

güncellik > dnevnik > dnevnik (*kün sayın bolġan iş cazılġan tetrad, jurnal d. a. k.*)

gündüzlük > dnevnoy > künlük

güneyli > yujanin > yugda caşaġan, ķıbılada (*ili* ķıbılacanında) caşaġan (adam)

günücü > zavistlivıy > zar

günücülük > zavist' > zarlıķ

gür > gustoy > ķalın

gürbüz > zdorovıy > sav, savluķlu, savluġu igi, avrumaġan

gürbüzlük > krepost' > ķatılıķ, beklik

gürlük > gustota > ķalınlıķ, köblük

gürültücü > şumlivıy, şumnıy > ķayġılı, ķavġaçı, davurçu, ķıçırıķçı; davurlu, davur étgen

gürültülü > şumnıy > davurlu, davur étgen

güvence > garantiya > garantiya, ışandırıv, boyunña alıv

güvenceli > garantiynıy > garantiya…, garantiyalı, garantiyanı, ışanñılı, ışandırġan, boyunña alġan

güvenilir > vernıy, dostovernıy > tüz, ḫalal; tüz, işeksiz, kerti, iynamlı

güvenirlik > bezopasnost' > ķorķuvsuzluķ, tınçlıķ

güvenli > bezopasnıy > ķorķuvsuz

güvensiz > neuverennıy > iynamsız, ışanmaġan, bazmaġan, bazınmaġan

güvensizlik > nedoveriye > ışanmav, ışanmaġanlıķ

güzel > krasivıy > ariv; çıraylı

güzellik > krasota > arivluķ

güzide > izbrannıy > saylanñan

habaset > zlost', zloba > açıv, dert, açıvluluķ, oġursuzluķ; dert, açıv

haberdar > osvedomlyonnıy > ḫaparlı, bilimli

haberli > osvedomlyonnıy > ḫaparlı, bilimli

Habeş > efiop > éfiop (*Éfiopiyanı adamı*)

habip > lyubimıy [çelovek] > süygeni

habis > zloy, zlobnıy > oġursuz, aman; dertli, açıvlu, ḳanı ḳaynaġan

hacıyatmaz > lovkaç > tabışlı, ébin bilgen, cerni tübü bla cürügen

hadim > sluga > ḳul, ḳaravaş, cumuşçu

hadiseli > skandal'nıy > bet coyġan, ayıblı

hadisesiz > spokoynıy > tınç, sabır, cuşaş

hadsiz hesapsız > besçislennıy > sansız-sanavsuz, bek köb

hafızalı > pamyatlivıy > ésli

hafifmeşreplik > legkomısliye > teren oylaşmaġanlıḳ, celbaşlıḳ

hain > izmennik > satḫan adam, satılġan adam

hainlik > predatel'stvo > satlıḳ iş, satılıv

hak > pravo > pravo

hakaret > oskorbleniye > kölün ḳaldırıv, canña tiyiv, seleke (*ili* ḫılikke) étiv; kölüñ ḳalıv, canıña tiyiv

hakaretamiz > oskorbitel'nıy > köl ḳaldırırça, canña tiyerça (*ili* ceterça)

hakikat > pravda, istina > tüzü, kertisi, tüz zat, kerti (*ili* ḫaḳ) zat; tüz (*ili* kerti) zat, tüzü, kertisi, ḫaḳ kerti

hakikatli > vernıy > tüz, ḫalal

hakikatsiz > nevernıy > ters, cañılıç

hakikatsizlik > nevernost' > terslik, cañılıçlıḳ

hakiki > vernıy, istinnıy > tüz, ḫalal; ḫaḳ, kerti, ḫaḳ kerti

hakir > nizkiy > alaşa

hakkaniyet > spravedlivost' > tüzlük, can basmav

haklı > pravıy > oñ

haklılık > pravota > tüzlük

haksız > bespravnıy, nespravedlivıy > pravosuz, érkinliksiz; ters, tüzlüksüz, tüz ḳaramaġan, ters ḳaraġan, adilsiz

haksızlık > nespravedlivost > terslik, tüzsüzlük, tüz ḳaramav, ters ḳarav, adilsizlik, adillik bolmaġanı

hakşinas > spravedlivıy > can basmaġan, can basmavçu, tüz

hakşinaslık > spravedlivost' > tüzlük, can basmav

haktanır > spravedlivıy > can basmaġan, can basmavçu, tüz

haktanırlık > spravedlivost’ > tüzlük, can basmav

hal > polojeniye > ḫal

halaskâr > spasitel’ > ḳutḫarġan, sav ḳaldırġan

halavet > sladost’ > tatıv

halet > polojeniye > ḫal

halim > tiḫiy > aḳırın

halim selim > myagkoserdeçnıy > cumuşaḳ cürekli (*ili* köllü), cumuşaḳ, ḫalal

halis > çistıy > taza, kirsiz, ariv

halisüddem > çistokrovnıy > asıl tuḳumlu

halkavi > kol’tseobraznıy > toġay matallı

hâlsiz > istoşçyonnıy > azġan, kemirilgen

haluk > ujivçivıy > caraşıv…, caraşıvlu

hamakat > glupost’ > aḳılsızlıḳ, telilik, añısızlıḳ

hamaset > ḫrabrost’ > batırlıḳ, cigitlik, ötgürlük, tavkellik

hamhalat > neotyosannıy > conulmaġan

hami > pokrovitel’ > caḳçı, caḳlavçu

haminne > babuşka > ḳart ana, amma, annya

hamiyetli > predannıy > tüz, tüz köllü (*ili* cürekli), süygen

hamiyetperver > predannıy > tüz, tüz köllü (*ili* cürekli), süygen

hamiyetsiz > vyalıy > mişav, ḳarıvsuz, ḳolaysız, tınñan

handan > radostnıy > ḳuvanç…, ḳuvançlı

hanım > dama > dama, ḳatın

hanım evladı > mamen’kin sınok > érke ulan

hantal > besformennıy > formasız, ḳaramı belgilenmegen

har > jara > issilik

harabati > neakkuratnıy, neopryatnıy > zamanında étmevçü; ḫılımılı, ḫalaḫosta, kirli

harabatilik > neopryatnost’ > ḫılımılılıḳ, ḫalaḫostalıḳ, kirlilik

haraççı > vımogatel > cırtḫıç, üzgüç, gıl tüşürüvçü

haraççılık > vımogatel’stvo > cırtıv, üzüv, gıl tüşürüv

haraplık > razruḫa > çaçıv-tögüv, oyuluv, çaçılıv, tarḳayıv, ḫaleklik

hararetli > strastnıy > ḳızıv, issi, canı-ḳanı bla

harcıalem > [obşçe] dostupnıy > kirirge bolġan, kirallıḳ

hareli > volnistıy > tolḳunlu, coẖar, burma

harfendazlık > zadevat' [slovom] > ilinirge, tiyerge

harika > çudo, divo > seyirlik zat, seyir iş; seyir

harikulade > neobıknovennıy > allay bolmaġan, seyirlik, alamat

haris > jadnıy > cut

harlı > goryaçiy > issi, ḳızġan

has > svoystvennıy > üsündegi, üsünde bolġan (*ili* cürügen)

hasar > ubıtok > ḳoranç, zaran

hasetçi > zavistnik > zar adam

hasımlık > vrajda > cavluḳ, duşmanlıḳ

hasis > skupoy > ḳızġanç

hasislik > skupost' > ḳızġançlıḳ

hasiyet > osobennost' > başẖalıḳ, énçi ẖal

hasiyetli > zdorovıy > sav, savluḳlu, savluġu igi, avrumaġan

hassa > osobennost' > başẖalıḳ, énçi ẖal

hassas > çuvstvitel'nıy > sezimli, sezimi ullu, cumuşaḳ (*ili* cuḳa) cürekli

hassaslık > çuvstvitel'nost' > sezim ulluluḳ, cumuşaḳ köllülük, cuḳ köllülük

hastalıklı > boleznennıy > avruvçu, avruġan

hastanelik > bol'noy > avruġan

hasut > zavistlivıy > zar

haşarı > raspuşçennıy > ẖıbıl, matuẖ, kesin cıymaġan

haşarılık > raspuşçennost' > ẖıbıllıḳ, matuẖluḳ, kesiñi cıymav

haşat > dryannoy > osal

haşin > grubıy > ẖını, adebsiz

haşinlik > grubost' > ẖınılıḳ, adebsizlik

haşmet > vnuşitel'nıy > iynandırġan, tüşündürgen, és böldürgen

haşmetli > veliçestvennıy > ẖurmetli, alamat, öẖtem, ullu

hata > oşibka > ẖalat, cañılıç

hatalı > nepravil'nıy > ẖalat, cañılıç, ters

hatasız > bezoşiboçnıy > cañılıçsız, ḫalatsız
hatırlı > uvajayemıy > baġalı, sıylı
hatırşinas > uvajitel'nıy > amalsız, kerti, iynanırça
havai > vozduşnıy > ḫava…, ḫavanı, ḫavalı, ḫava bla
havalı > legkomıslennıy > teren oylaşmaġan, celbaş
havasızlık > duḫota > avur ḫava, issilik
havlı > puşistıy > cumuşaḳ, bek ceñil
havsalası dar > neterpelivıy > tözümsüz, çıdamsız, basımsız
havsalası geniş > terpelivıy > tözümlü, çıdamlı, sabır
hayalî > voobrajayemıy > aḳılġa (*ili* kölge) kelgen, ésge kelgen, aḳıldağı, köldegi, ésdegi, közge körünñen
hayalperest > meçtatel', fantazyor > umut (*ili* murat) étivçü, talpıb (*ili* küseb) turuvçu; fantazyor, kölüne igi corala keltirib turuvçu
hayalperestlik > meçtatel'nost' > sağışlanmaḳlıḳ, umut (*ili* murat) étmeklik, talpımaḳlıḳ
hayalperver > meçtatel' > umut (*ili* murat) étivçü, talpıb (*ili* küseb) turuvçu
hayâsız > besstıdnıy > uyatsız
hayâsızlık > besstıdstvo > uyatsızlıḳ
hayati > jiznennıy > caşav …
hayatiyet > jiznennost' > caşavda madarlılıḳ, caşavġa tırmaşmaḳlıḳ
haybeci > rotozey > avuzaçıḳ, oydemez, éssiz, santa, mişav
hayın > hain > izmennik > satḫan adam, satılġan adam
hayır > dobro > aşḫılıḳ, igilik
hayır sever > blagodetel' > igilik étivçü
hayır severlik > blagotvoritel'nost' > sadaḳa beriv, igilik étiv
hayırhah > dobrojelatel'nıy > igilik izlegen
hayırhahlık > dobrojelatel'stvo > igilik izlev
hayırlı > sçastlivıy > nasıblı; oġurlu
hayırperver > blagodetel' > igilik étivçü
hayırsız > nesçast'ye > ḳıyınlıḳ, buşuv, açıv, palaḫ, ḳayğı, nasıbsızlıḳ
haylaz > lentyay, bezdel'nik > érinçek, calḳav /balk. mıtır; caravsuz (*ili* calḳav) adam, işlemegen adam

haymana mandası > lentyay, bezdel’nik > érinçek, calḳav /balk. mıtır; caravsuz *(ili* calḳav) adam, işlemegen adam

haymana öküzü > lentyay, bezdel’nik > érinçek, calḳav /balk. mıtır; caravsuz (*ili* calḳav) adam, işlemegen adam

hayran > izumlyonnıy > seyirsinñen

hayranlık > izumleniye > geñ galma, tesin galma, ḫayran galma

haysiyet > poçyot, uvajeniye > sıy; baġalav, sıylav, ariv körüv, sıy beriv

haysiyetli > uvajayemıy > baġalı, sıylı

haysiyetsiz > nedostoynıy > caraşmaġan, kelişmegen, tıyınşlı (*ili* teñ) bolmaġan, tıyınşlısız

haysiyetsizlik > besçest’ye > sıysızlıḳ, sıyı tüşüv

hayta > brodyaga > tıġırıḳsız, ışıḳsız kalak

haytalık > brodyajniçestvo > kalaklıḳ

hayvani > jivotnıy > canıvar…

hayvansal > jivotnıy > canıvar…

hazari > mirnıy > raḫat, raḫatlıḳ, tınç, tınçlıḳ

hazımlı > uravnoveşennıy > sabır, basımlı

hazımsız > neuravnoveşennıy > aḳılı bir ḫalda turmaġan, tutḫuçsuz, begimsiz, toḫtaşmaġan, türlene turġan

hazımsızlık > neuravnoveşennost’ > tutḫuçsuzluḳ, begimsizlik, toḫtaşmaġanlıḳ, türlene turuv

hazır > gotovıy > ḫazır

hazırcevap > smışlyonıy > ésli, añılaġan

hebenneka > kiçlivıy > maḫtançaḳ, omaḳlanıvçu

heccav > satirik > satirik, satiraçı, satira cazıvçu

helezon > spiral’ > spiral’

hem fikir > yedinomışlennik > bir aḳıllı

hemayar > ravnıy > teñ

hempa > soobşçnik > amanlıḳçı nöger

hercailik > skitaniye > aylanıv, cer cerge aylanıb turuv

hercümerç > besporyadok; kavardak > coruḳsuzluḳ, mizamsızlıḳ, coruḳ (*ili* mizam) coḳluḳ; ḳatış-ḳutuş, ḳatışıv

herif > paren’ > caş

heriflik > ḫvastovstvo > maḫtançaḳlıḳ, ullu söleşiv

herzevekil > boltun > canşaḳ, gırıldavuḳ, boşavuz adam

hesabi > rasçyotlivıy > ayavlu, ésleb cürütgen

hesapçı > rasçyotlivıy > ayavlu, ésleb cürütgen

hesaplı > rassçitannıy > bile-bile étilgen, bile turġanlay étilgen, … deb étilgen

hesapsız > besçislennıy > sansız-sanavsuz, bek köb

heveskârlık > sklonnost’ > öçlük, cürek tartıv

hevessiz > ravnoduşnıy > sansız, suvuḳ, san étmegen, sansız (*ili* suvuḳ) ḳaraġan, ḳulaḳġa almaġan

heybet > veliçiye > ḫurmet, alamatlıḳ, öḫtemlik

heybetli > vnuşitel’nıy > iynandırġan, tüşündürgen, és böldürgen

heyecanlı > volnuyuşçiy > cürek ḳozġavçu

heyecansız > spokoynıy > tınç, sabır, cuşaş; ḳayġısız

hım hım > gnusavıy > ḫumḫa, ḫumḫa söleşgen

hımbıl > lentyay > érinçek, calḳav /balk. mıtır

hınca hınç > bitkom nabitıy > tıḳ-tıḳlama, top-tolu

hınzır > svin’ya > toñuz

hınzırlık > svinstvo > amanlıḳ (*ili* itlik) étiv

hırbo > verzila; bolvan > zıba, ḳuruḳ; tumaḳ, sılḫır

hırçın > vspıl’çivıy > ceñil

hırçınlık > vspıl’çivost’ > ceñillik

hırıltıcı > sporşçik > ḳavġaçı, davlaşırġa süyüvçü, demleşivçü adam

hırlı > negodnıy > caravsuz, caramaġan

hırpani > potryopannıy > tozuraġan, kiyilgen, cırtılġan

hırslı > alçnıy > cut, malköz

hırt > oluḫ, kretin > sılḫır, teli, aḳmaḳ, malḫuyar, gonta, sança; kretin, kretinizmden avruġan adam, cartaḳıl

hırtlamba > rastryopannıy > tozuraġan, zıkkıl, cırtılġan

hırtlık > kretinizm > kretinizm (*sabiylikden maḳası bolub, boġaġı avrub, andan çıḳġan cartaḳıllıḳ*)

hışımlı > razgnevannıy > açıvlanñan, tebgen, ḳuturġan, alınñan, ẖını

hıyanet > izmena > satılıv, satıv

hıyanetlik > predatel'stvo > satlıḳ iş, satılıv

hıyar ağa > osyol, bolvan > éşek; tumaḳ, sılẖır

hıyar ağası > osyol, bolvan > éşek; tumaḳ, sılẖır

hızlı > bıstrıy > terk, tez, ceñil, ḳızıv, ḳatı

hızlılık > bıstrota > terklik, ceñillik

hiddetli > razgnevannıy > açıvlanñan, tebgen, ḳuturġan, alınñan, ẖını

hiddetsiz > spokoynıy > ḳayġısız; tınç, sabır, cuvaş

hikem > mudrost' > aḳıllılıḳ, bilimlilik

hikmet > mudrost' > aḳıllılıḳ, bilimlilik

hilaf > protivopolojnost' > ḳarşçılıḳ, bir birinden başẖalıḳ

hile > ẖitrost' > ẖıylalıḳ, ẖaramlıḳ, fitnalıḳ; aman innetlilik /balk. közbavluḳ

hilebaz > ẖitrets > ẖıylaçı, ẖaramlıḳçı, fitnaçı

hileci > ẖitrets > ẖıylaçı, ẖaramlıḳçı, fitnaçı

hilecilik > ẖitrost' > ẖıylalıḳ, ẖaramlıḳ, fitnalıḳ; aman innetlilik /balk. közbavluḳ

hilekâr > ẖitrets > ẖıylaçı, ẖaramlıḳçı, fitnaçı

hilekârlık > ẖitrost' > ẖıylalıḳ, ẖaramlıḳ, fitnalıḳ; aman innetlilik /balk. közbavluḳ

hilesiz > çestnıy > tüz innetli, tüz

himayesiz > bezzaşçitnıy > ḳarıvsuz, caḳsız

hin > ẖitrıy > ẖıylaçı, ẖaram, fitnaçı; amaçlı, ẖaramlıḳçı

hin oğlu > ẖitrets > ẖıylaçı, ẖaramlıḳçı, fitnaçı

hin oğlu hin > ẖitrets > ẖıylaçı, ẖaramlıḳçı, fitnaçı

hinlik > ẖitrost' > ẖıylalıḳ, ẖaramlıḳ, fitnalıḳ; aman innetlilik /balk. közbavluḳ

hisset > skupost' > ḳızġançlıḳ

hissizlik > besçuvstvennost' > cansızlıḳ, sezimsizlik

hodbin > egoist > égoist, kesin bek süygen adam, "men-men" deb turġan adam

hodbinlik > egoizm > égoistlik, kesiñi bek süyüv, "men-men" deb turuv

hodkâm > egoist > égoist, kesin bek süygen adam, "men-men" deb turġan adam

hodkâmlık > egoizm, egotsentrizm > égoistlik, kesiñi bek süyüv, “men-men” deb turuv; barıb toḫtaġan égoistlik (*kesi-kesiñi mardasız bek süyüv, kesiñi duniyanı tuturuġuna sanav*)

hodpesent > samodovol’nıy > kesin caratḫan, kesi kesine süyünñen

hoppa > legkomıslennıy > teren oylaşmaġan, celbaş

hoppala bebek > ditya > sabiy

hoppalık > legkomısliye > teren oylaşmaġanlıḳ, celbaşlıḳ

horoz akıllı > bezmozglıy > mıyısız, añısız, suvbaş

horoz kafalı > bezmozglıy > mıyısız, añısız, suvbaş

hoşgörücü > terpimıy > çıdarça, tözerça, çıdarġa (*ili* tözerge) bolluḳ

hoşgörülü > terpimıy > çıdarça, tözerça, çıdarġa (*ili* tözerge) bolluḳ

hoşgörürlük > snisḫoditel’nost’ > cumuşaḳlıḳ, can avrutuv

hoşgörüsüz > neterpimıy > adam tözmezlik (*ili* keçmezlik)

hoşgörüsüzlük > neterpimost’ > érşi körüv, körüb bolmav

hovarda > babnik > sayaḳ kişi

hovardalık > rasputstvo > aman cürüv, sayaḳlıḳ

hoyrat > grubıy > ḫını, adebsiz

hoyratça > grubo > ḫını, ḳatı

hoyratlık > grubost’ > ḫınılıḳ, adebsizlik

hödük > grubıy > ḫını, adebsiz

hödüklük > grubost’ > ḫınılıḳ, adebsizlik

hudayinabit > dikorastuşçiy > çeget …, ḳaya …, kiyik ösgen

huluskâr > iskrenniy > taza cürekden, kölden, kölü bla; açıḳ köllü, ötürüksüz

huluskârlık > iskrennost’ > açıḳ köllülük, ötürüksüzlük

hunhar > krovojadnıy > ḳan içivçü

hunriz > krovojadnıy > ḳan içivçü

hurda > meloç’ > boş zat

huşu > smireniye > cuvaşlıḳ, tınçlıḳ, boysunmaḳlıḳ, sıyınmaḳlıḳ, sabırlıḳ

huşunet > surovost’ > ḳatılıḳ, ḳıyınlıḳ

huylu > upryamıy > unamaġan, buruş, tersaḳıl, çüyreaḳıl

huysuz > neujivçivıy > kelişivsüz, caraşıvsuz, kişi bla caraşmaġan

huzurlu > spokoynıy > ḳayġısız; tınç, sabır, cuvaş
huzursuz > bespokoynıy > tıñısız, tıñı tabmaġan
huzursuzluk > bespokoystvo > ḳayġı étiv, tınçlıḳsızlıḳ
hükümferma > gospodstvuyuşçiy > biylik étgen
hükümran > gospodstvuyuşçiy > biylik étgen
hümayun > sçastlivıy > nasıblı; oġurlu
hüner > umeniye > ustalıḳ, çemerlik, éblilik, éte bilmeklik, ḳolu biliv
hünerli > umelıy > usta, çemer, ébli, éte bilgen, ḳolu bilgen
hünersiz > bezdarnıy > paḫmusuz, paḫmusu bolmaġan
hünersizlik > bezdarnost' > paḫmusuzluḳ
hür > svobodnıy > érkin, başına boş
hürlük > svoboda > érkinlik
hürmet > uvajeniye > baġalav, sıylav, ariv körüv, sıy beriv
hürmetkâr > poçtitel'nıy > adebli, adeb étgen, adebni körgen, sıy bergen
hürmetli > uvajayemıy > baġalı, sıylı
hürmetsiz > nepoçtitel'nıy > ḫurmet (*ili* ḳaç) étmegen, sıy bermegen, sıylamaġan, sıyın körmegen
hürmetsizlik > neuvajeniye > sıylamav, sıyın (*ili* namısın) körmev
hürriyetperver > svobodolyubivıy > érkinlikni süygen
hüsnü niyet > dobrojelatel'nost' > igilik izlev
hüzünlü > grustnıy > mıdaḫ
hüzünsüz > bezzabotnıy > ḳayġısız
ılık > tyoplıy > cılı
ılıklık > teplota > teplota, cılıv, cılılıḳ, cılı
ılım > uravnoveşennost' > sabırlıḳ, basımlılıḳ
ılımlı > uravnoveşennıy > sabır, basımlı
ırak > dalyokiy > uzaḳ, uzaḳdaġı
ıraklık > dal'nost' > uzaḳlıḳ
ırz > çest' > sıy, namıs
ırz düşmanı > nasil'nik > zulmuçu, zor étivçü
ıska > promaḫ > uralmay (*ili* tiydiralmay) ḳalıv

ıslak > mokrıy > cibigen, suv…, mılı

ıslak karga > mokraya kuritsa > cünñe tüşgen tavuķ

ıslaklık > mokrota > ẖıppırıķ

ısrarlı > nastoyçivıy > ķatı, ķatı tutuvçu, bek tırmaşıvçu, étmey ķoymavçu, ķacıķmaġan

ıssız > neobitayemıy > adam caşamaġan

ıstıraplı > muçitel'nıy > ķıyın, incitgen, azab bergen, cürek ķıynaġan (*ili* éritgen)

ışıklı > svetlıy > carıķ

ışıksız > tyomnıy > ķarañı

ışıl > svetlıy > carıķ

ışılak > blestyaşçiy > cıltıravuķ, cıltıraġan

ışıltı > sverkaniye > burub teşiv

ışıntı > sverkaniye > burub teşiv

ıtır > aromat > ariv iyis

ıtri > duşistıy > ariv iyisli

iadeiitibar > reabilitatsiya > reabilitatsiya, reabilitatsiya étiv, ayıbdan arivlav, érkinligin ızına beriv

iane > pomoşç' > boluşluķ, boluşuv

ibdai > original'nıy > originallı, kerti, ķatışsız, başẖadan alınmaġan, calġansız

iç açıcı > radostnıy > ķuvanç…, ķuvançlı

içerlek > dal'niy > uzaķ

içi boş > polıy > içi ķuvuş, içi boş

içi dar > neterpelivıy > tözümsüz, çıdamsız, basımsız

içi dışı bir > iskrenniy > taza cürekden, kölden, kölü bla; açıķ köllü, ötürüksüz

içi geniş > bezzabotnıy, bespeçnıy > ķayġısız

içi tez > neterpelivıy > tözümsüz, çıdamsız, basımsız

içicilik > p'yanstvo > içgiçilik, içgini sürüv, içiv

içimli > vkusnıy > tatıvlu

içkili > p'yanıy > ésirgen (adam)

içkisiz > nep'yuşçiy > içgisi bolmaġan, araķı içmegen (*ili* içmevçü)

içli > çuvstvitel'nıy > sezimli, sezimi ullu, cumuşaķ (*ili* cuķa) cürekli

içli dışlı > zaduşevnıy > ẖalal, açıķ; cürekdegi, köldegi, içgi

içli dışlılık > zaduşevnost’ > ḫalallıḳ, açıḳlıḳ

içten > serdeçnıy > cürek…

içten pazarlıklı > kovarnıy > aman innetli, ḫıylaçı

içtenlik > serdeçnost’ > taza (*ili* açıḳ) cüreklilik

içtenlikli > serdeçnıy > cürek…

idamlık > [smertnaya] kazn’ > öltürgen azab

idareli > ekonomnıy > ayavlu, ayaġan, zırafsız, zıraf étmegen, ḳısdırġıç

idaresiz > besḫozyaystvennıy > iyelik éte bilmegen, mülk cürüte bilmegen

idaresizlik > kosnost’, nerasporyaditel’nost’; besḫozyaystvennost’ > türlenmey (*ili* ösmey) turuv, éskilik, artḫa ḳalıv, ürenñenine tartıb turuv; ḫomuḫluḳ, başçılıḳ éte bilmev, tiriligi coḳluḳ; iyesizlik

iddiacı > upryamıy > unamaġan, buruş, tersaḳıl, çüyreaḳıl

iddiacılık > upryamstvo > unamav, buruşluḳ, tersaḳıllıḳ, ḳarışıb toḫtav

iddialı > spornıy > davlu, davlaşırġa caravlu, açıḳ bolub boşamaġan

iddiasız > skromnıy, prostoy > adebli, namıslı, ḳoşaḳsız, basımlı, sabır, tınç; boş, tüz, sansız

idmanlı > trenirovannıy > çınıḳġan, ürenñen

idraksiz > neponyatlivıy > añısız, éssiz, ḳıynalıb añılaġan

iffet > tselomudriye > ḳızlıḳ

iffetsiz > poroçnıy > ḫavle, adebsiz, sayaḳ, aman cürügen

iffetsizlik > poroçnost’ > ḫavlelik, adebsizlik, sayaḳlıḳ, aman cürüv

ifrit > demon > ibilis

iftira > kleveta > til, til étiv

iftiracı > klevetnik > tilçi, sözçü

iğrenç > otvraşçeniye > ciyirgeniv, kölü çıġıv (*ili* tartmav)

iğrençlik > otvraşçeniye > ciyirgeniv, kölü çıġıv (*ili* tartmav)

ihanet > izmena > satılıv, satıv

ihbarcı > korrespondent; reportör > korrespondent, ḫaparçı; reportör (*cañı zatladan gazetge, jurnalġa, radioġa ḫapar berib turuvçu adam*)

ihmalci > nebrejnıy > ḫılımılı, ḫalaḫosta, ḳolnu sırtı bla étilgen

ihmalcilik > nebrejnost’ > suvuḳ ḳaraġanlıḳ, san étmegenlik, ullu köllülük, cuḳġa sanamaġanlıḳ

ihmalkâr > nebrejnıy > ḫılımılı, ḫalaḫosta, ḳolnu sırtı bla étilgen

ihmalkârlık > nebrejnost’ > suvuḳ ḳaraġanlıḳ, san étmegenlik, ullu köllülük, cuḳġa sanamaġanlıḳ

ihsan > blagodeyaniye > étilgen iyilik (*ili* aşḫılıḳ), igilik, aşḫılıḳ

ihtilaf > nesoglasiye > kelişmev, başḫalıḳ

ihtimal > vozmojnost’ > amal, madar, bolurġa madarı bolġan zat

ihtimalî > vozmojnıy > bolurġa bolluḳ

ihtimalli > vozmojnıy > bolurġa bolluḳ

ihtimam > tşçatel’nost’ > köl aşab étiv

ihtiram > uvajeniye > baġalav, sıylav, ariv körüv, sıy beriv

ihtiraslı > strastnıy > ḳızıv, issi, canı-ḳanı bla

ihtişamlı > roskoşnıy > alamat, seyirlik, bek aşḫı, bek ariv

ihtiyar > starik, starets > ḳart

ihtiyari > proizvol’nıy > süygeniça, süygeniça étgen, kesi süygença

ihtiyarlık > starost’ > ḳartlıḳ

ihtiyat > ostorojnost’ > saḳlıḳ, éslilik

ihtiyati > predusmotritel’nıy > ésli, értdeden bilgen, art saġışın étgen

ihtiyatlı > ostorojnıy > saḳ, ésli

ihtiyatsız > neostorojnıy > ullu köllü, és bölmegen, oyumsuz

ihzari > prigotovitel’nıy > ḫasırlaġan, ḫazır étgen, ḫazırlavçu

iki ayaklı > dvunogiy > éki ayaḳlı

iki başlı > dvuglavıy > éki başlı

iki paralık > malotsennıy > baġası az, ḫayırı az, paydası az, uçuz

iki yüzlü > dvuliçnıy > éki betli

iki yüzlülük > dvuliçnost’ > éki betlilik

ikili > dvustoronniy > éki canlı

ikinci > vtoroy > ékinçi

ikincil > vtorostepennıy > ékinçi daracalı, ullu maġanası bolmaġan

ikirciklik > kolebaniye > çayḳalıv, ḳımıldav

ikircimlik > kolebaniye > çayḳalıv, ḳımıldav

ikramcı > ẖlebosol'nıy > ḳonaḳnı süygen, ḳonaḳġa açıḳ

ilah > bojestvo > allaẖ, teyri

ilenç > proklyatiye > ḳarġış, nalat beriv, ẖaram étiv

ileri gelen > imenitıy, znatnıy > sıylı, aytılġan, belgili; asıl, sıylı, özden, biy, aḳsüyek…

ilerleyici > progressivnıy > alġa barġan, alçı, progress étgen

ilgililik > otnoşeniye > ḳarav, ésbölüv

ilginç > primeçatel'nıy > ésde ḳalırġa caravlu, seyir, seyirlik, alamat

ilgisiz > bezrazliçnıy > sansız, can avrutmaġan, suvuḳ

ilişiksiz > bezzabotnıy > ḳayġısız

iltifatlı > blagosklonnıy > igi körgen, carat̮ẖan, oñsunñan

iltimas > pokrovitel'stvo > caḳlav, caḳlıḳ étiv, étek tübüne salıv

iltimasçı > pokrovitel' > caḳçı, caḳlavçu

imanlı > veruyuşçiy > din aẖlı, dinñe iynanñan

imdatçı > podkrepleniye > avuzlandırıv, bir cuḳ ḳabdırıv, borbay étdiriv; begitiv; avuzlanıv bir cuḳ ḳabıv, borbay étiv

imitasyon > imitatsiya > imitatsiya, éniklev

imkan > vozmojnost' > amal, madar, bolurġa madarı bolġan zat

imkansız > nevozmojnıy > bolmazlıḳ, étilmezlik

imkansızlık > nevozmojnost' > bolmazlıḳ zat, étilmezlik zat

imtiyaz > preimuşçestvo > oñluluḳ

imtiyazlı > preimuşçestvennıy > artıḳ, artıḳ da bek, aslam

inal > nadyojnıy > ışanñılı, bazımlı

inançsızlık > neveriye > iynanmav, iynanmaġanlıḳ

inandırıcılık > ubeditel'nıy > iynandırġan, işeksiz

inanılmaz > neveroyatnıy > kertige uşamaġan, bolurġa madarı bolmaġan, kişi iynanmazlıḳ

inanlı > ubejdyonnıy > iynanñan, işeksiz, tolu

inanmazlık > neveriye > iynanmav, iynanmaġanlıḳ

inansız > neveruyuşçiy > din tutmaġan, allaẖẖa iynanmaġan

inansızlık > neveriye > iynanmav, iynanmaġanlıḳ

inatçı > upryamıy > unamaġan, buruş, tersaķıl, çüyreaķıl

inatçılık > upryamstvo > unamav, buruşluķ, tersaķıllıķ, ķarışıb toẖtav

inayet > milost’ > al buruv, al aylandırıv, ariv körüv

ince > tonkiy > cuķa, iñiçke, nazik

ince kesim > ẖudoy > arıķ, azġın, cuķa

inceden > melkiy > uvaķ

incelik > tonkost’ > cuķalıķ, iñiçkelik, naziklik; arivluķ, subaylıķ; çemerlik, ustalıķ; adeblilik; citilik, saķlıķ; ayırıv; sezimlilik, bilmeklik; ķuvluķ, ķatañılıķ, naziklik

incitici > obidnıy > canña tiygen, can ķıyġan

inginlik > nizina > batıv (*ili* alaşa) cer, ķobu cer

inhiraf > otkloneniye > canbaş étiv, bir canına buruv; caratmav, unamav, ķabıl étmev; canbaş boluv, bir canına buruluv

inkâr > otkaz > oġay dev, unamav, otkaz

inorganik > neorganiçeskiy > neorganiçeskiy, organikaġa tiyişmegen, cansız

insaflı > miloserdnıy > ẖalal, cumuşaķ cürekli

insafsız > bessovestnıy > uyatsız, betsiz

insancı > çeloveçnıy > adamlıķ, adamġa caravlu (*ili* tıyınşlı), cumuşaķ, can avrutẖan

insancıl > çeloveçnıy > adamlıķ, adamġa caravlu (*ili* tıyınşlı), cumuşaķ, can avrutẖan

insani > çeloveçeskiy > adam…; adamça, adamġa tıyınşlı, cumuşaķ, can avrutẖan

insaniyet > çeloveçestvo > adam ulu

insaniyetli > çeloveçnıy > adamlıķ, adamġa caravlu (*ili* tıyınşlı), cumuşaķ, can avrutẖan

insaniyetsiz > besçeloveçnıy > ķatı köllü, cazıķsınıvu bolmaġan

insanlık > çeloveçestvo > adam ulu

insicam > stroynost’ > subaylıķ; kesginlik

insicamlı > svyaznıy > açıķ maġanalı, tab caraşdırılġan

insicamsız > bessvyaznıy > baylamsız, maġanasız, bir birine tartılmaġan, üzük-üzük

intelijans > intelligentnıy > intelligent…, bilimli, işlenñen

intizam > poryadok > mizam, coruķ /balk. nizam

intizamlı > akkuratnıy > tıñılı, caraşıv, sözge tüz

intizamsız > besporyadoçnıy > coruķsuz, adebsiz

intizamsızlık > besporyadok > coruķsuzluķ, mizamsızlıķ, coruķ (*ili* mizam) coķluķ

ipi kırık > bezdel'nik > caravsuz (*ili* calḳav) adam, işlemegen adam

ipsiz > brodyaga, bezdel'nik > tıġırıḳsız, ışıḳsız kalak; caravsuz (*ili* calḳav) adam, işlemegen adam

iptizal > deşevizna > uçuzluḳ

iradesizlik > bezvoliye > tavkelsizlik, cumuşaḳlıḳ

irfan > znaniye > biliv, ayırıv, ḫaparı boluv

iri > bol'şoy > ullu

iri yarı > krupnıy > ullu, oñlu, abadan

irilik > tolşçina > ḳalınlıḳ

irtişa > vzyatoçniçestvo > ulḫuçuluḳ, ulḫu alıv, calamişlik

isimsiz > bezımyannıy > atsız , sansız

ismet > çistota > tazalıḳ, kirsizlik

ismetli > çestnıy > tüz innetli, tüz

ispenç horozu > derzkiy > uyatsız, açı, dürgen

ispirtolu > spirtnoy > spirt…; spirtli, ésirtivçü

ispiyon > şpion, sışçik > taḫsaçı, şpion

israf > rastoçitel'nost' > zıraf coyuv, zıraf étiv, tergevsüzlük, ayamav

isteksiz > neoḫotno > süymey, izlemey, küysünmey, uşatmay, caratmay, talpımay, içi tutmay

isteksizlik > nejelaniye > unamav, süymev, izlemev, razı bolmav

istemli > dobrovol'nıy > kesi süyüb ḳuralġan, razı bolub étilgen

istemsiz > nevol'nıy > éslemey bolġan, kesi allına étilgen

istençsizlik > bezvoliye > tavkelsizlik, cumuşaḳlıḳ

istidatlı > sposobnıy > paḫmulu

istidatsız > nesposobnıy > paḫmusuz, añısız

istidatsızlık > nesposobnost' > paḫmusuzluḳ, éte bilmev, ḳoldan kelmev

istihfaf > prenebrejeniye > ters ḳarav, sansız étiv; san étmev, ḳulaḳġa almav, cuḳġa sanamav

istihkar > prezreniye > körüb bolmav, süymev

istihza > kolkost', ironiya > açı söz; ironiya, ḫılikkelev, samarḳav étiv

istihzalı > ironiçeskiy > ḫılikkeleb

istikrar > stabilizatsiya > toḫdaşdırıv, orun aldırıv, caraşdırıv; toḫtaşıv, orun alıv, caraşıv

istikrarlı > stabil’nıy > toḫtaşḫan, orun alġan, caraşḫan

istikrarsız > neustoyçivıy > begimsiz, ḫılev

istismar > zloupotrebleniye > coruḳdan çığıv, zakonsuzluḳ étiv, igilikge amanlıḳ étiv

istismarcı > ekspluatator > ékspluatator, ékspluatatsiya étivçü, cegivçü, kişi ḳıyın aşavçu

istismarcılık > ekspluatatsiya > ékspluatatsiya étiv, kişi ḳıyının aşav, adam cegiv, cegiv

istisnai > isklyuçitel’nıy > énçi, bolmaġan

isyancı > povstanets > povstanets (*vosstaniyege ḳatışḫan adam*)

işaretli > meçenıy > belgili, belgilenñen, belgisi bolġan, belgi (*ili* tamġa, én) salınñan

işgüzar > del’nıy > işni bilgen

işkenceci > muçitel’ > ḳan içgen, ḳıynavçu, incitivçü, azab berivçü

işkilli > podozritel’nıy > işekli, ışanñısız

işli > vışitıy > oyuv tigilgen

işsiz > bezrabotnıy > işsiz, iş tabmaġan

işsiz güçsüz > bezrabotnıy > işsiz, iş tabmaġan

işsizlik > bezrabotitsa > işsizlik, iş coḳluḳ

iştahlı > appetitnıy > aşarıñı keltirgen, aşḫa açḫan, tatıvlu

iştahsız > neoḫotno > süymey, izlemey, küysünmey, uşatmay, caratmay, talpımay, içi tutmay

işteş > kollega > kollega, nöger (*birgesine oḳuġan, işlegen teñi*)

işve > koketstvo > ḳoşaḳlanıv, ḳoşaḳlılıḳ, omaḳlanıv

işveli > koketlivıy > ḳoşaḳlı

itaat > posluşaniye > sözge tıñılav, aytılġannı étiv

itaatkâr > posluşnıy > sözge tıñılaġan, aytılġannı étgen

itaatli > posluşnıy > sözge tıñılaġan, aytılġannı étgen

itaatsiz > neposluşnıy > adam aytḫannı étmegen, tıñılamaġan, boysunmaġan, boy salmaġan, boy bermegen, sıyınmaġan, ḳılıḳsız

itaatsizlik > neposluşaniye > tıñılamav, boysunmav, boy salmav (*ili* bermev), sıyınmav

itibar > uvajeniye > baġalav, sıylav, ariv körüv, sıy beriv

itibarlı > dostoynıy uvajeniya > ariv körürge tıyınşlı

itibarsız > neuverennıy > iynamsız, ışanmaġan, bazmaġan, bazınmaġan

iticilik > antipatiya > süymev, caratmav, cürek tutmav

itidal > umeronnost’ > ortalıḳ, ozdurmaġanlıḳ, adetden çıḳmav

itidal sahibi > ḫladnokrovnıy, spokoynıy > basımlı, sabır; tınç, sabır, cuşaş; ḳayġısız

itidalli > uravnoveşennıy > sabır, basımlı

itikatlı > veruyuşçiy > din aḫlı, dinñe iynanñan

itikatsız > neveruyuşçiy > din tutmaġan, allaḫḫa iynanmaġan

itikatsızlık > neveriye > iynanmav, iynanmaġanlıḳ

itimatlı > vernıy, dostovernıy > tüz, ḫalal; tüz, işeksiz, kerti, iynamlı

itimatsız > nedoverçivıy > ışanmaġan, ışanmavçu, işek étivçü, işekli boluvçu

itimatsızlık > nedoveriye > ışanmav, ışanmaġanlıḳ

itina > akkuratnost’ > nizamlılıḳ, tazalıḳ, tıñılılıḳ, sözge tüzlük

itinalı > akkuratnıy > tıñılı, caraşıv, sözge tüz

itinasız > neakkuratnıy > zamanında étmevçü

itinasızlık > neakkuratnost’ > zamanında étmev

itirazcı > neustupçivıy > kesi aytḫandan taymaġan, ḳatı tutḫan, iyilmegen

itlik > grubost’ > ḫınılıḳ, adebsizlik

ivazsız > bezvozmezdno > ḫaḳsız, tölevsüz, boşuna

ivecen > toroplivıy > aşıġıvlu, aşıġış, aşıġıvçu, guzaba

ivecenlik > toroplivost’ > aşıġışlıḳ, aşıġıvluḳ, guzabalıḳ

ivedi > toroplivost’ > aşıġışlıḳ, aşıġıvluḳ, guzabalıḳ

ivedili > sroçnıy > aşıġış, ceñil, mıçımaġan, guzaba

iveğen > toroplivıy > aşıġıvlu, aşıġış, aşıġıvçu, guzaba

iyi kalpli > dobroserdeçnıy > cumuşaḳ cürekli, cumuşaḳ köllü

iyi niyetli > dobrojelatel’nıy > igilik izlegen

iyi yürekli > dobroserdeçnıy > cumuşaḳ cürekli, cumuşaḳ köllü

iyilik > dobrota > igilik, aşḫılıḳ, ḫalallıḳ, çomartlıḳ, igi innetlilik

iyilik bilir > blagodarnıy > razı, razı bolġan

iyilik bilmez > neblagodarnıy > büsürevsüz, igilikni bilmegen

iyilik sever > blagodetel’ > igilik étivçü

iyilik severlik > blagotvoritel’nost’ > sadaḳa beriv, igilik étiv

iyilikçi > dobrojelatel’ > igilik izlevçü

iyimser > optimist > optimist, igi köllü adam, igini coralavçu

iyimserlik > optimizm > optimizm, igi köllülük igini coralav (*caşavġa igi umut bla ḳarav, ḫar neni da igisin körüv*)

izanlı > umnıy > aḳıllı

izansız > neponyatlivıy > añısız, éssiz, ḳıynalıb añılaġan

izbandut > verzila > zıba, ḳuruḳ

izinli > otpusknoy > otpusk…, otpusknu

izinsiz > samovol’nıy > kişige tıñılamaġan, kişi aytḫannı étmegen

izzet > çest’ > sıy, namıs

izzetinefis > çuvstvo sobstvennogo dostoinstva > kesiñi sıyıñı ösgeriv

izzetüikbal > uvajeniye > baġalav, sıylav, ariv körüv, sıy beriv

janjan > perelivçatıy > türlü-türlü betli; türlü-türlü tavuşlu

jurnal > donos > til, til étiv

jurnalci > donosçik > tilçi, til étivçü, tilbaraḳ

kaba > grubıy > ḫını, adebsiz

kaba saba > grubıy > ḫını, adebsiz

kaba taslak > sḫematiçnıy > sḫema türde

kabaca > grubo > ḫını, ḳatı

kabadayı > buyan; ḫvastun > buzuḳçu, ḳavġaçı, tüyüşüvçü; maḫtançaḳ

kabadayılık > ḫvastovstvo > maḫtançaḳlıḳ, ullu söleşiv

kabahatli > vinovnıy > ters, ayıblı

kabahatlilik > vinovnost’ > terslik, ayıblılıḳ

kabahatsiz > nevinnıy > tüz, ayıbsız, tersligi bolmaġan

kabahatsizlik > nevinovnost’ > tüzlük, ayıbsızlıḳ

kabak kafalı > lısıy, pleşivıy > ḳaşḫa, ḳutuḳ; ḳaşḫa, çaçsız, ḳımıjabaş

kabalık > grubost’ > ḫınılıḳ, adebsizlik

kabarık > vzdutıy > köbüv

kabartmalı > vıpuklıy > duḳur, tışına çıḳġan, tışına bügülgen

kabiliyet > sposobnost’ > paḫmu; étalıv, ḳoldan keliv, bolumu boluv

kabiliyetli > sposobnıy > paḫmulu

kabiliyetsiz > nesposobnıy > paẖmusuz, añısız

kabiliyetsizlik > nesposobnost’ > paẖmusuzluķ, éte bilmev, ķoldan kelmev

kâbuslu > koşmarnıy > basdırıķlanñan

kaçak > beglıy > ķaçẖınçı, ķaçıb aylanñan

kaçakçı > kontrabandist > kontrabandaçı (*başẖa ķraldan taşa bla tovar ötdürüvçü*)

kaçakçılık > kontrabanda > kontrabanda, caşırtın tovar ötdürüv

kaçaklık > begstvo, dezertirstvo > ķaçıv; dezerttirlik

kaçıngan > zastençivıy > uyalçaķ, tartınçaķ

kaçınılmaz > neizbejnıy > tıyarġa amal bolmaġan, bolmay ķalmazlıķ, tıyılmazlıķ

kaçınılmazlık > neizbejnost > tıyarġa amal bolmaġan zat, bolmay ķalmazlıķ zat, tıyılmazlıķ zat

kaçkın > beglıy > ķaçẖınçı, ķaçıb aylanñan

kadeh arkadaşı > sobutıl’nik > içgiçi nöger

kadehdaş > sobutıl’nik > içgiçi nöger

kademeli > stupençatıy > tapẖırlı, atlavuşlu, bölmeli

kademli > sçastlivıy > nasıblı; oġurlu

kademsiz > nesçastlivıy > nasıbsız, nasıbı bolmaġan; ẖucu, aman

kademsizlik > nesçast’ye > ķıyınlıķ, buşuv, açıv, palaẖ, ķayġı, nasıbsızlıķ

kadın avcısı > babnik > sayaķ kişi

kadıncıl > babnik > sayaķ kişi

kadınımsı > jenopodobnıy > ķanav, ķısteke

kadınsı > jenopodobnıy > ķanav, ķısteke

kadir > tsennost’ > baġa, baġalılıķ

kadir bilir > blagodarnıy > razı, razı bolġan

kadirşinas > blagodarnıy > razı, razı bolġan

kafa dengi > yedinomışlennik > bir aķıllı

kafadan gayrimüsellah > neumnıy > aķılsız, aķılı bolmaġan, aķılı cartı

kafadan kontak > bezgolovıy > başsız; başı bolmaġan, teli, añısız

kafadar > yedinomışlennik > bir aķıllı

kafadarlık > yedinomısliye > bir aķıllılıķ, aķılı birlik

kafası boş > nevejestvennıy > caẖil, ķarañı, cuķ bilmegen, bilimsiz

kafası bulutlu > p’yanıy > ésirgen (adam)

kafasız > bezgolovıy > başsız; başı bolmaġan, teli, añısız

kafesli > reşyotçatıy > reşyotkalı, çaldış

kahraman > geroy > batır, cigit

kahramanlık > geroystvo > batırlıḳ, cigitlik

kakavan > zanosçıvıy > kesin kişige teñ étmegen, kötenli, öḫtem

kaknem > zloy; toşçiy > bezobraznıy > oğursuz, aman; arıḳ, bek arıḳ, katañı

kalaba > tolpa > cıyın, coppu, köb adam, basınñan adamla

kalabalık > tolpa > cıyın, coppu, köb adam, basınñan adamla

kalantor > şçyogol’ > omaḳlıḳnı süygen, omaḳ, casanma

kalaylı > lujyonıy > tuturuḳ caġılġan

kalbi kırık > peçal’nıy > mıdaḫ

kalbur üstü > vıdayuşçiysya > belgili, aytılġan, ullu

kaldırım mühendisi > prazdnoşatayuşçiysya > boş (*ili* ḫayırsız, ḫavle) aylanñan, boş (*ili* işsiz) turġan

kalem sahibi > pisatel’ > cazıvçu, pisatel’

kalıcı > bessmertnıy > ölmezlik, unutulmazlıḳ

kalık > nedostatok > kemlik, ḳıtlıḳ, cetmegen zat, cetmegeni

kalımlı > postoyannıy > toḫtamaġan, toḫtavsuz, ḫaman (*ili* taymay) bolub turġan

kalımsız > tlennıy > ḫavḫ, calġan

kalın > tolstıy > bazıḳ, ḳalın

kalın kafa > tupogolovıy > duppuḳ, tumaḳ, añısız

kalın kafalı > tupogolovıy > duppuḳ, tumaḳ, añısız

kalın kafalılık > glupost’ > aḳılsızlıḳ, telilik, añısızlıḳ

kalınlık > tolşçina > ḳalınlıḳ

kalıntı > ostatok > ḳalġanı, artıġı

kalıpsız > besformennıy > formasız, ḳaramı belgilenmegen

kalifiye > kvalifitsirovannıy > usta; ustalıġı bolġan

kalite > kaçestvo, sort > aġaç, kaçestvo; sort, tuḳum

kalkık > stoyaçiy > öre, süyelgen, süyelib turġan, örge turub turġan

kalleş > obmanşçik > ötürükçü, aldavuḳçu

kalleşlik > obman > aldav, ötürük, calġan, aldanıv, cañılıç

kalp > poddel'nıy > aldavluḳ, calġan, calġan (*ili* uşaş) étilgen

kalpazan > fal'şivomonetçik > calġan açḫa étivçü

kalplık > poddelka > calġan (*ili* uşatıb) étiv

kalpsiz > besserdeçnıy > ḳatı cürekli, ḳatı

kalpsizlik > besserdeçnost' > ḳatı cüreklilik, ḳatılıḳ

kamçılı > tiran > zulmuçu patçaḫ

kâmil > soverşennıy > tamam alamat, barıb toḫtaġan, cetgen

kampanacı > şarlatan > şarlatan, ötürükçü, aldavuḳçu, ḫıylaçı

kanaatkâr > netrebovatel'nıy > cumuşaḳ, ḳatı sormaġan

kanaatli > netrebovatel'nıy > cumuşaḳ, ḳatı sormaġan

kanatlı > krılatıy > ḳanatlı

kanatsız > beskrılıy > ḳanatsız, ḳanatı bolmaġan

kancıklık > verolomstvo > ant (*ili* söz) buzmaḳlıḳ, kir innetlilik

kanı bozuk > vırodok > aman ḫalim adam, osal ḳılıḳlı adam

kanı sıcak > simpatiçnıy > süyümlü, çıraylı

kanık > netrebovatel'nıy > cumuşaḳ, ḳatı sormaġan

kanlı > krovavıy > ḳan…, ḳan cuġu

kanlı canlı > zdorovıy > sav, savluḳlu, savluġu igi, avrumaġan

kansız > besskrovnıy > gansızganı gaçık, gan-petsiz, gan-ḫun yok

kapalı > zakrıtıy > cabıḳ, cabılġan, étik, étilgen, taşa

kapalı kutu > skrıtıy > caşırılġan, taşa

kapanık > zakrıtıy > cabıḳ, cabılġan, étik, étilgen, taşa

kapanıklık > skrıtnost' > ḫaramlıḳ, tıñılavuḳluḳ

kapasite > sposobnost' > paḫmu; étalıv, ḳoldan keliv, bolumu boluv

kapısı açık > gostepriimnıy > ḳonaḳ süygen, ḳonaḳġa açıḳ

kaprisli > kapriznıy > ḳılıḳlı, çalıḳlı

kara damaklı > upryamıy > unamaġan, buruş, tersaḳıl, çüyreaḳıl

kara gün dostu > vernıy (predannıy) drug > tüz (*ili* ḫalal) teñ

kara kuru > ḫudoşçavıy > cuḳa, ḳuv, ḳatañı

kara yüzlü > besçestnıy > sıysız, namıssız

karacı > klevetnik > tilçi, sözçü

karakaş > çernobrovıy > ḳaraḳaş, ḳara ḳaşlı

karakter > ḫarakter > ḫarakter, ḫali, ḳılıḳ

karakteristik > ḫarakteristika > ḫarakteristika

karaktersiz > besḫarakternıy > ḫaraktersiz, cumuşaḳ

karaktersizlik > besḫarakternost’ > ḫaraktersizlik, cumuşaḳ ḫalilik

karalık > çernota > ḳaralıḳ

karamsar > pessimist > pesimist, umutsuz, kölsüz

karamsarlık > pessimizm > pessimizm, umutsuzluḳ, kölsüzlük

karanlık > mrak > ḳarañı, ḳarañılıḳ

kararlılık > tvyordost’ > ḳatılıḳ, küçlülük

kararsızlık > nepostoyanstvo > birça turmav, birni tutmav, türlene turuv

karartı > çernota > ḳaralıḳ

karayağız > jguçiy brünet > ḳap-ḳara şilli

karayüz > pozor, besçest’ye > bediş, ıylıḳ, ayıb, uyat; sıysızlıḳ, sıyı tüşüv

kareli > kletçatıy > çaldış

kargacık burgacık > krivoy > ḳıñır, ḳıyıḳ, ḳıytıḳ

kargaşacı > smut’yan > az-buz, tüşdeça

kargaşalık > smuta > ḳavġa, ḳalabalıḳ

karışık > smeşannıy > ḳatış, ḳatışḫan, cıyımdıḳ

karışım > smes’ > ḳatış, ḳatışma, ḳatışḫan, ḳatışdırılġan

karıştırıcılık > podstrekatel’stvo > uduv, bilev, üsdürüv, ḳozġav

karma karışık > besporyadoçnıy > coruḳsuz, adebsiz

karmakarış > zaputannıy > ḳatışḫan, ḳatış-ḳutuş

karmaşık > smeşannıy > ḳatış, ḳatışḫan, cıyımdıḳ

karnı aç > golodnıy > açdan

karnı geniş > bezzabotnıy > ḳayġısız

karnı tok > sıtıy > toyġan, toḳ, toyub turġan

karşılaştırmalı > sravnitel’nıy > teñleşdirgen, teñleşdirivçü

karşılıklı > vzaimnıy > bir biriñe, bir biriñi, arada

karşılıksız > bezvozmednıy > ḫaḳsız, tölevsüz, tölenmezlik, boşuna, baġasız

karşıtlık > protivoreçiye > ayrılıḳ, ḳarşçılıḳ, kelişmev, başḫalıḳ

kart > starıy > ḳart, éski

kartaloş > dryaḫlıy > ḳart, tıññan, ḳarıvsuz

kartaloz > dryaḫlıy > ḳart, tıññan, ḳarıvsuz

kartlık > starost' > ḳartlıḳ

kasavetli > peçal'nıy > mıdaḫ

kasavetsiz > bezzabotnıy > ḳayġısız

kasıntı > gordost' > öḫtemlik, maḫtav

kaskatı > çyorstvıy > ḳatḫan, éski bolġan

kaşık düşmanı > jena > ḳatın, üy biyçe, üydegi

kaşlı gözlü > simpatiçnıy > süyümlü, çıraylı

katı > tvyordıy > ḳatı

katı kalpli > jestokoserdnıy > ḳatı cürekli, ḳatı

katı yürekli > jestokoserdnıy > ḳatı cürekli, ḳatı

katıksız > çistıy > taza, kirsiz, ariv

katılık > tvyordost' > ḳatılıḳ, küçlülük

katıntı > smes' > ḳatış, ḳatışma, ḳatışḫan, ḳatışdırılġan

katırlık > upryamıy > unamaġan, buruş, tersaḳıl, çüyreaḳıl

katışık > smeşannıy > ḳatış, ḳatışḫan, cıyımdıḳ

katışıksız > çistıy > taza, kirsiz, ariv

katışmaç > sovokupnost' > cem, cemi

katkısız > çistıy > taza, kirsiz, ariv

katlı > stupençatıy > tapḫırlı, atlavuşlu, bölmeli

katmerli > skladçatıy > ḳartalı, cıyrıḳlı

kavalye > kavaler > tişirıvnu érkişi nögeri

kavaracı > şumlivıy, şumnıy > ḳayġılı, ḳavġaçı, davurçu, ḳıçırıḳçı; davurlu, davur étgen

kavga kaşağısı > podstrekatel' > uduvçu, bilevçü, üsdürüvçü, ḳozġaġan

kavgacı > zadira > ḳayġıçı, ḳayġılı, ḳavġaçı, tüyüşüvçü

kavi > sil'nıy > küçlü, ḳarıvlu

kavis > duga > duga, ayrı aġaç

kavruk > suḫoy > ḳurġaḳ, ḳuru; ḳatḫan, ḳuruġan

kayağan > skol’zkiy > tayġaḳ, uçḫalaḳ

kayan > skol’zyaşçiy > tayıb barġan, tayġaḳ

kaygan > skol’zkiy > tayġaḳ, uçḫalaḳ

kaygısız > bezzabotnıy > ḳayġısız

kaygısızlık > bezzabotnost’ > ḳayġısızlıḳ

kayırıcı > pokrovitel’ > caḳçı, caḳlavçu

kayıtsız > bezrazliçnıy > sansız, can avrutmaġan, suvuḳ

kayıtsızca > bezrazliçno > sansız, can avrutmay, suvuḳ

kayıtsızlık > bezrazliçiye > can avrutmav, sansızlıḳ, suvuḳ ḳarav

kaypak > skol’zkiy > tayġaḳ, uçḫalaḳ

kazalı > opasnıy > ḳorḳuvlu

kazançlı > pribıl’nıy > ḫayırlı, paydalı, ḫayırlı (*ili* paydası) bolġan

kebir > velikiy > ullu

keke > zaika > tilḳav, tiltappa

kekeç > zaika > tilḳav, tiltappa

kekelik > zaikaniye > tilḳav söleşiv, tilḳavluḳ

kekeme > zaika > tilḳav, tiltappa

kekemelik > zaikaniye > tilḳav söleşiv, tilḳavluḳ

kel > parşa; korosta > çıgır; ḳotur

kelimesiz > bezropotnıy > tıḫsımaġan, tarıḳmaġan, aytḫandan çıḳmaġan

kelli felli > solidnıy > demeñili, küçlü

kem > nepolnotsennıy; ploḫoy > kemligi bolġan, cetişmegeni bolġan, ḳıyavlu, buzuḳlu

kem göz > durnoy glaz > köz, aman köz

kemal > zrelost’ > bişmeklik, cetgenlik

kemlik > zlo > amanlıḳ, zaran, ḫıyanat

kepaze > nelepıy > maġanasız, teli, uşaġıvsuz

kepazelik > nizost’ > sıysızlıḳ, betsizlik

kerahet > otvraşçeniye > ciyirgeniv, kölü çıġıv (*ili* tartmav)

kerem > velikoduşiye > ḫalal köllülük (*ili* cüreklilik), ḫalallıḳ, cumuşaḳlıḳ

kerem sahibi > velikoduşnıy > ḫalal köllü (*ili* cürekli), ḫalal, cumuşaḳ

kerh > otvraşçeniye > ciyirgeniv, kölü çıġıv (*ili* tartmav)

kerih > nepriyatnıy > ḳutsuz, caġımsız, aman, uşaġıvsuz

kerim > blagorodnıy > namıslı

kerli ferli > solidnıy > demeñili, küçlü

kesel > rasslablennost’ > ḳarıvsuzluḳ, borbaysızlıḳ

keş > idiot > idiot, aḳılı cartı; teli, sılħır

ketum > molçalivıy > tıñılavuḳ, az söleşgen

kıdem > davnost’ > éski, éskilik

kısır > besplodnıy > ḳaraton, ḳozlavsuz

kıskançlık > zavist’ > zarlıḳ

kısmık > skupoy > ḳızġanç

kıvanç > gordost’ > öḫtemlik, maḫtav

kızgın > goryaçiy > issi, ḳızġan

kibar > blagorodnıy > namıslı

kibir > gordost’ > öḫtemlik, maḫtav

kin > nenavist’ > körüb bolmav, cavluḳ, duşmanlıḳ

kinci > nenavist’ > körüb bolmav, cavluḳ, duşmanlıḳ

kindar > nenavist’ > körüb bolmav, cavluḳ, duşmanlıḳ

kiralık katil > nayomnıy ubiytsa > satlıḳ murdar

kişizade > blagorodnıy, znatnıy > namıslı; asıl, sıylı, özden, biy, aḳsüyek…

kitapsız > yazıçnik > mecisuv adam

koçak > otvajnıy > cigit, batır, tavkel, kesin ayamaġan

komplo > zagovor > zagovor, taşa tilleşiv, aman innet étiv

konservatör > konservator > konservator (*reaktsion konservativ politika partiyanı çleni*)

konuşkan > razgovorçivıy > söleşirge süygen, süyüb söleşgen, canşaḳ

korkak > truslivıy > ḳorḳaḳ, ḳızbay

kovcu > klevetnik, ḫulitel’ > tilçi, sözçü; sögüvçü, bedişlevçü, amanlavçu

köle > rab > ḳul

kör > slepoy > soḳur

körlük > slepota > soḳurluḳ

köse > bezborodıy > saḳalsız, köse

kötücül > nedobrojelatel’nıy > süymegen, cav

kubat > grubıy > ḫını, adebsiz

kurnaz > ḫitrıy > ḫıylaçı, ḫaram, fitnaçı; amaçlı, ḫaramlıḳçı

kurnazlık > ḫitrost' > ḫıylalıḳ, ḫaramlıḳ, fitnalıḳ; aman innetlilik /balk. közbavluḳ

kuru iftira > napraslina > til, ötürük aytıv

kuru laf > pustaya boltovnya > boş canşav

kusur > nedostatok > kemlik, ḳıtlıḳ, cetmegen zat, cetmegeni

kusurlu > defektnıy > buzuḳlu, ḳıyavlu, saḳat

küfran > neblagodarnost' > büsürevsüzlük, igilikni bilmev

küstah > derzkiy > uyatsız, açı, dürgen

lagar > ḫudoy, toşçiy > arıḳ, azġın, cuḳa; arıḳ, bek arıḳ, katañı

lakırtıcı > boltun > canşaḳ, gırıldavuḳ, boşavuz adam

lal > nemoy > tilsiz

lalüebkem > nemoy > tilsiz

lan > ey! > éy!

lapacı > slabıy > ḳarıvsuz

latif > nejnıy > cumuşaḳ, süyümlü, iñil, tatlı tilli, cılı tılpıvlu

latifeci > şutlivıy > naḳırda…, çam…, naḳırdaçı, çamçı

laubali > neprinujdyonnıy > érkin, uyalmay, uyalmaġan, tartınmay, tartınmaġan

layuhti > bezoşiboçnıy > cañılıçsız, ḫalatsız

letafet > krasota > arivluḳ

lütufkar > lyubeznıy > caraşıvlu, tıyınşlı, adebli, süyümlü

maharet > iskusstvo > iskusstvo; ustalıḳ, çemerlik

mahir > lovkiy > ḫıyla, usta, tab

mahrum > obezdolennıy > ülüşsüz ḳalġan, nasıbı kesilgen

mahzun > grustnıy > mıdaḫ

malul > invalid, kaleka > saḳat adam, invalid; saḳat, saḳat adam

mania > prepyatstviye > tıyġıç

maraz > beda > ḳıyınlıḳ, ḫata, ḳayġı

maraza > spor > davlaşıv, uruşuv, söz, ḳayġı, davur

marifet > iskusstvo; znaniye > iskusstvo; ustalıḳ, çemerlik; biliv, ayırıv, ḫaparı boluv

martaval > breḫnya > ötürük, calġan, boş zat

martavalcı > pustomelya, boltun > canşaḳ, gırgır; canşaḳ, gırıldavuḳ, boşavuz adam

maskara > nasmeşka > ḫılikke, samarḳav, seleke, külkü

maslahat > delo > iş

masum > nevinnıy > tüz, ayıbsız, tersligi bolmaġan

matah > tovar > tovar, satlıḳ zat

mazeret > izvineniye > keçim, keçmeklik

mazlum > ugnetyonnıy > unuḳġan, unuġub turġan, ézilgen

meclisara > duşa obşçestva > obşçestvonu canı-tini

mecnun > sumasşedşiy > aḳılından çıḳġan, şaşḫınlı, teli

mecruh > ranenıy > caralı, cara tüşgen, caralı bolġan

medeniyetsiz > nekul’turnıy > kulturasız, kulturası bolmaġan (*ili* coḳ), işlenmegen, ḳarañı

mefharet > gordost’ > öḫtemlik, maḫtav

melanet > gnusnost’ > amanlıḳ, ciyirgenşli iş (*ili* söz)

menafi > interes > interes, ḳızıġıv, és iyiv

mendebur > duren’ > teli, cartı, cılḫır, mıñırav

menfaat > interes > interes, ḳızıġıv, és iyiv

menfaat düşkünü > korıstolyubivıy > malköz, açköz, cut, baylıḳnı süygen

menfaatçi > korıstolyubivıy > malköz, açköz, cut, baylıḳnı süygen

menfaatperest > korıstolyubivıy > malköz, açköz, cut, baylıḳnı süygen

menfaatperver > korıstolyubivıy > malköz, açköz, cut, baylıḳnı süygen

menfaattar > korıstolyubivıy > malköz, açköz, cut, baylıḳnı süygen

menfur > otvratitel’nıy > bek aman, ciyirgenşli, ḫadavus, cılıḳ

merdümgiriz > neobşçitel’nıy > érek, gırnav

meret > dryan’ > caravsuz zat

mergup > jelannıy > süygen, baġalı, izlenñen, saḳlanñan

merhamet > miloserdiye > ḫalallıḳ, cumuşaḳ cüreklilik

merhametli > serdobol’nıy > can avrutuvçu, cazıḳsınıvçu

mertlik > ḫrabrost’ > batırlıḳ, cigitlik, ötgürlük, tavkellik

mesail > vopros > soruv, vopros

meşakkat > trudnost’ > ḳıyınlıḳ, avurluḳ

meşum > nesçastnıy > nasıbsız, ḳıyınlı

metres > soderjanka > tos ḳatın, tosu bergen bla caşaġan ḳatın

mevla > vladelets > iye

meymenet > sçast'ye > nasıb

mezellet > unijeniye > sıyın tüşürüv (*ili* sındırıv), sıysız étiv, ıylıḳdırıv, uçuz étiv, ḫılikke étiv; sıyı tüşüv (*ili* sınıv), ıylığıv, sıysız boluv, uçuz boluv, ḫılikkelik boluv

meziyet > dostoinstvo > maḫtav, tıyınşlılıḳ, igilik

mıymıntı > vyalıy > mişav, ḳarıvsuz, ḳolaysız, tınñan

mızıkçı > moşennik > aldavuḳçu, ters innetli, ḫıylaçı, julik

mızmız > kapriznıy > ḳılıḳlı, çalıḳlı

minnoş > prelest' > süyüm, seyirlik, alamatlıḳ

mirasyedi > rastoçitel' > zıraf (*ili* tergevsüz) coyuvçu, ayamavçu, ayamaġan adam

miskin > jalkiy > cazıḳ, miskin, oñsuz, adam cazıḳsınır, cazıḳsındırġan

mostra > obrazets > ülgü, obrazets

muannit > upryamıy > unamaġan, buruş, tersaḳıl, çüyreaḳıl

muazzez > milıy > igi, aşḫı, oġurlu

mugalata > loj' > ötürük

muhip > lyubyaşçiy > süygen

muhlis > çistıy > taza, kirsiz, ariv

muhtaç > bednıy > carlı; nasıbsız, ḫarib

muhtelis > rastratçik > tölev étgen adam, rastratası bolġan adam

muhterem > uvajayemıy > baġalı, sıylı

muhteris > strastnıy > ḳızıv, issi, canı-ḳanı bla

muhteriz > robkiy > ḳorḳaḳ, tartınçaḳ, uyalçaḳ

muktedir > moguşçestvennıy > ullu küçlü, küçü ullu, demeñili

murabaha > rostovşçiçestvo > aḫçanı ḳozlavġa beriv

musallat > nadoyedlivıy > bezdirivçü, bezdirgiç, érikdirivçü

musibet > nesçast'ye > ḳıyınlıḳ, buşuv, açıv, palaḫ, ḳayġı, nasıbsızlıḳ

mutaassıp > fanatiçnıy > fanatik…, kemsiz

mutantan > torjestvennıy > ḳuvanç, ḳuvançlı, ḫurmetli, ḳuvanç daracalı, ullu, bayram…

muteber > uvajayemıy > baġalı, sıylı

mutlu > sçastlivıy > nasıblı; oġurlu

mutmain > uverennıy > tavkel

mutsuz > nesçastnıy > nasıbsız, ḳıyınlı

muvaffak > udaçlivıy > nasıblı, colu boluvçu, işi oñuna aylanıvçu

muzaffer > pobedonosnıy > ḫorlavçu, ḫorlav bergen, ḫorlanmazlıḳ

muzır > vrednıy > zaran…, zaranlı, osal

muzip > prilipçivıy > cabışıb ḳalıvçu

müdara > pritvorstvo > kibik étiv, -ça étiv, ötürük, ḫıyla

müfsit > podstrekatel’ > uduvçu, bilevçü, üsdürüvçü, ḳozġaġan

mükafat > nagrada > savġa

mükemmel > prevosḫodnıy > alamat, seyirlik, bek igi, bek alamat

mülahham > dorodnıy > sanlı, toḳ, boylu, ullu boylu

mülayemet > nejnost’ > cumuşaḳlıḳ, tatlı tillilik

mülayim > myagkiy > cumuşaḳ

mümeyyiz > otliçitel’nıy > tanıtḫan, ayırġan, belgilegen, başḫa étgen

mümtaz > vıdayuşçiysya > belgili, aytılġan, ullu

münasebetsiz > nepodḫodyaşçiy > kelişmegen, kelişivsüz, caramaġan, caraşmaġan, caravsuz

mürai > litsemernıy > éki betli

müsrif > rastoçitel’nıy > zıraf coyġan, zıraf étgen, oyumsuz (*ili* tergevsüz) coyġan, ayamaġan, ayavsuz étgen

müstebit > despot > despot (*burunñu Vostokda ḳul cekgen monarḫiyalada ullu onovçu*)

müstehcen > besstıdnıy > uyatsız

müşfik > dobrıy > igi, aşḫı, çomart, ḫalal, igi innetli

müşkülpesent > razborçivıy > kesgin, açıḳ, tanıġıvlu, tınç añılaşınñan, tınç oḳulġan

mütebasbıs > l’stivıy > aldır, kuka

mütecaviz > agressivnıy > agressiv, agressiyalı

mütehassis > spetsialist > spetsialist, usta

mütevazı > skromnıy > adebli, namıslı, ḳoşaḳsız, basımlı, sabır, tınç

mütevehhim > mnitel’nıy > aman köllü, amanı kölge keltirib turġan, amanı coralab turġan

müzevir > ljivıy > ötürük…, calġan

nabekar > negodnıy > caravsuz, caramaġan

nadan > nevejda > adebsiz (*ili* işlenmegen) adam, dürgen (*ili* ẖını) adam

nadide > nevidannıy > kişi körmegen, ömürde bolmaġan, adam aytıb éşitmegen

nadir > redkiy > cuḳa

nakıs > nedostatok > kemlik, ḳıtlıḳ, cetmegen zat, cetmegeni

namert > besçeloveçnıy > ḳatı köllü, cazıḳsınıvu bolmaġan

namuskar > çestnıy > tüz innetli, tüz

namuslu > çestnıy > tüz innetli, tüz

namussuz > podlets > sılıḳ, sıysız, naças, pasıḳ

nankör > neblagodarnıy > büsürevsüz, igilikni bilmegen

narin > tonkiy > cuḳa, iñiçke, nazik

nazenin > koketlivıy > ḳoşaḳlı

nazik > vejlivıy > adebli caġımlı, tatlı tilli

nazlı > koketlivıy > ḳoşaḳlı

necip > znatnıy > asıl, sıylı, özden, biy, aḳsüyek…

nedamet > raskayaniye > soḳuranıv, ökünüv, tobaġa ḳayıtıv, buşman boluv

nekais > nedostatok > kemlik, ḳıtlıḳ, cetmegen zat, cetmegeni

nekes > skupoy > ḳızġanç

nekre > anekdot > anekdot (*bir zatnı üsünden külkülü seyir ḳısẖa ẖapar*)

nemrut > surovıy > ḳatı, ḳıyın

neşeli > radostnıy > ḳuvanç…, ḳuvançlı

nevmit > beznadyojnıy > ışanñısız, ışanıvu bolmaġan

nezafet > çistota > tazalıḳ, kirsizlik

nezahet > çistota > tazalıḳ, kirsizlik

nezaket > vejlivost’ > adeblilik, caġımlılıḳ, tatlı tillilik

nifak > razdor, rasprya > ḳavġa, söz, davur, cavluḳ

nikbet > nesçast’ye > ḳıyınlıḳ, buşuv, açıv, palaẖ, ḳayġı, nasıbsızlıḳ

nikbinlik > optimizm > optimizm, igi köllülük igini coralav (*caşavġa igi umut bla ḳarav, ẖar neni da igisin körüv*)

nimet > blago, sçast’ye > igilik, aşẖılıḳ, nasıb; nasıb

nimetşinas > blagodarnıy > razı, razı bolġan

niyeti bozuk > zlonamerannıy > aman (*ili* kir) innetli, ḫaram

nobran > grubıy > ḫını, adebsiz

noksan > nedostatok > kemlik, ḳıtlıḳ, cetmegen zat, cetmegeni

nuhuset > nesçast’ye > ḳıyınlıḳ, buşuv, açıv, palaḫ, ḳayġı, nasıbsızlıḳ

numaracı > pritvorşçik > ḫıylaçı, ötürükçü

obartı > preuveliçeniye > költürüv, ḳoşuv, költürüb (*ili* ḳoşub) aytıv

obur > objora > muḫar

olçum > şarlatan > şarlatan, ötürükçü, aldavuḳçu, ḫıylaçı

olgun > zrelıy > aḳılbalıḳ bolġan,cıllıġı kelgen

onur > çest’ > sıy, namıs

onurlu > dostoynıy uvajeniya > ariv körürge tıyınşlı

oportünist > opportunist > opportunist (*opportunizmni bardırġan adam*)

ödlek > trus > ḳorḳaḳ (*ili* ḳızbay) adam, ḳorḳaḳ, ḳızbay

ödün > kompensatsiya > kompensatsiya, ornuna salıv, ornuna açḫa tölev

öfkeli > razgnevannıy > açıvlanñan, tebgen, ḳuturġan, alınñan, ḫını

öğüt > nastavleniye > üretiv, tüşündürüv, aḳıl salıv, aḳıl beriv, avaz

önemli > znaçitel’nıy > maġanalı, ullu maġanalı

önemsiz > neznaçitel’nıy > biraz, bir kesek, az, gitçe

örümcek kafalı > otstalıy > artḫa ḳalġan, ḳarañı

övüngen > ḫvastun > maḫtançaḳ

özensiz > poverḫnostnıy > baş…, uçḫara

özgeci > al’truist > al’truist, ḫalal adam

özgün > original’nıy > originallı, kerti, ḳatışsız, başḫadan alınmaġan, calġansız

özgünlük > original’nost’ > originallıḳ

özür > nedostatok, iz’yan > kemlik, ḳıtlıḳ, cetmegen zat, cetmegeni; zıyan, buzuḳ, buzuḳluḳ; kemlik, zıyan; zaran

özveri > samootverjennost’ > kesiñi ayamav, canıñ-ḳanıñ bla étiv, cansızlıḳ, kemsiz ḫalallıḳ

pak > çistıy > taza, kirsiz, ariv

palavra > vran’yo > aldav, ötürük aytıv

palavracı > vral’ > aldavuķçu, ötürükçü, tobçu

pasaklı > neryaḫa > ḫılımılı adam, ḫalaḫosta

paskal > komiçnıy > komediya…, komediyalıķ

paskallık > komizm > külkülük

paytak > krivonogiy > ķıñırayaķ, ķıñırbut

peltek > şepelyavıy > pışıldab söleşgen

pepe > zaika > tilķav, tiltappa

pespaye > obıçnıy > kim da bilgen, bola turġan, tübey turġan, adetdegi

peşkeş > podarok > savġa

pişman > sojalet’ > ķayġırırġa, ķıynalırġa; cazıķsınırġa, can avruturġa

pişmanlık > raskayaniye > soķuranıv, ökünüv, tobaġa ķayıtıv, buşman boluv

plaçka > grabyoj > tonav

pornografi > pornografiya > pornografiya (*érkişi bla tişirıvnu üsünden adebsiz, uyatsız, ḫavle cazılġan zat, salınñan surat*)

prensip > printsip > printsip, zakon, coruķ; tutḫuç

prestij > prestij > sıy, baġa, daraca

problem > problema > problema, tıydırmay amalı bolmaġan iş (*ili* oyum)

ram > posluşnıy > sözge tıñılaġan, aytılġanı étgen

reva > nadlejaşçiy > tıyınşlı, kerekli, kerek

revnak > blesk > cıltırav, cıltıraġan carıķ, nür

rezil > pozornıy > bedişlik, ayıblı, uyatlı

rikkat > nejnost’ > cumuşaķlıķ, tatlı tillilik

riya > litsemeriye > éki betlilik

riyakar > litsemer > éki betli adam

romantik > romantik > romantik (1.*romantizmge avġan cazıvçu*; 2.*aşḫı muratla, umutla bla çapırılıb caşaġan adam*)

rüçhan > prevosḫodstvo > oñluluķ

rüşvet > vzyatka > ulḫu, calav /balk. ultḫa

saadet > sçastye > nasıb

saadetli > sçastlivıy > nasıblı; oġurlu

sabır > terpeniye > tözüm, çıdam, sabırlıķ

sadakat > vernost’ > tüzlük, kertilik, tüz innetlilik

sadık > vernıy > tüz, ẖalal

saf > çistıy; prostoy, naivnıy > taza, kirsiz, ariv; boş, tüz, sansız; sabiy…, sabiyça, ẖıylaçı bilmegen, iynanıb ḳalġan, sınamsız

safa > radost’ > ḳuvanç

safderun > prostoduşnıy > ẖaramlıḳsız, ẖalal cürekli, ẖıylasız

safdil > prostak > sançа, mıñırav, sant, ẖaramlıḳsız adam

saffet > çistota > tazalıḳ, kirsizlik

sağ > zdorovıy > sav, savluḳlu, savluġu igi, avrumaġan

sağlamlık > zdorov’ye; tvyordost’ > savluḳ, savluḳ-ésenlik; ḳatılıḳ, küçlülük

sağlık > zdorov’ye > savluḳ, savluḳ-ésenlik

sahabet > pokrovitel’stvo > caḳlav, caḳlıḳ étiv, étek tübüne salıv

sahavet > velikoduşiye > ẖalal köllülük (*ili* cüreklilik), ẖalallıḳ, cumuşaḳlıḳ

sahteci > fal’sifikator > calġançı, calġan aytıvçu, calġan étivçü, tersine burub aytıvçu

sahtecilik > poddelka > calġan (*ili* uşatıb) étiv

sahtekar > fal’sifikator > calġançı, calġan aytıvçu, calġan étivçü, tersine burub aytıvçu

sahtekarlık > poddelka > calġan (*ili* uşatıb) étiv

sahtelik > poddelka > calġan (*ili* uşatıb) étiv

sak > bditel’nıy > saḳ

sakallı > borodatıy > saḳallı, saḳalı bolġan

sakıngan > ostorojnıy > saḳ, ésli

sakınganlık > ostorojnost’ > saḳlıḳ, éslilik

sakıt > upavşiy > cıġılġan, avġan

salabet > tvyordost’ > ḳatılıḳ, küçlülük

salah > uluçşeniye > igi (*ili* macal) étiv, ḳolay étiv; igi (*ili* macal) boluv, ḳolay boluv

salahiyetli > kompetentnıy > bilimli, ẖaparlı

saldırgan > agressor > agressor (*agressiyanı bardırıvçu*)

saldırganlık > agressivnost’ > agressivlik, agressiyalıḳ

salim > nevredimıy > zaran cetmegen, ḳıyavsuz

sallapati > neosmotritel’nıy > ullu köllü, asırı bazımlı, és bölmegen; oyumsuz

salpa > otvislıy > saplı, salınñan, salınıb turġan

saltanatlı > roskoşnıy, pışnıy > alamat, seyirlik, bek aşḫı, bek ariv; köbelek, cumuşaḳ, ḳalın

samut > molçalivıy > tıñılavuḳ, az söleşgen

sanlı > uvajayemıy > baġalı, sıylı

sapı silik > brodyaga, bosyak > tıġırıḳsız, ışıḳsız kalak; ḫaşken, zıkkıl, ışıḳsız, bosyak

sapık > izvraşçyonnıy > tersine burulġan, ters

sapıklık > izvraşçyeniye > tersine buruv (*ili* añılav)

sarahat > yasnost' > açıḳlıḳ, carıḳlıḳ, çuvaḳlıḳ

saralı > epileptik > epilepsiyası (*ili* ḳoyan avruvu) bolġan adam

sarhoş > p'yanıy > ésirgen (adam)

sarhoşluk > p'yanstvo > içgiçilik, içgini sürüv, içiv

sarışın > blondin > sarıçaç, sarı şilli

sarih > yasnıy > açıḳ, carıḳ, çuvaḳ

sarsak > slabıy > ḳarıvsuz

sarsaklık > slabost' > ḳarıvsuzluḳ, oñsuzluḳ, çırḳımlıḳ

savaşımcı > borets > küreşçi, küreşgen

savruk > rasseyannıy, nevnimatel'nıy > éssiz, és cıyalmaġan, sança, zıntdıv; éssiz, és bölmegen, sansız étgen

savrukluk > neradivost' > tırmaşmav, köl salmav, érkinçelik

savurgan > rastoçitel'nıy > zıraf coyġan, zıraf étgen, oyumsuz (*ili* tergevsüz) coyġan, ayamaġan, ayavsuz étgen

savurganlık > rastoçitel'nost' > zıraf coyuv, zıraf étiv, tergevsüzlük, ayamav

saygı > poçyot > sıy

saygıdeğer > dostoynıy uvajeniya > ariv körürge tıyınşlı

saygın > uvajayemıy > baġalı, sıylı

saygınlık > uvajeniye > baġalav, sıylav, ariv körüv, sıy beriv

saygısızlık > nepoçtitel'nost' > ḫurmet (*ili* ḳaç) étmegenlik, sıyın körmegenlik, sıy bermegenlik

sayın > uvajayemıy > baġalı, sıylı

sebatlı > stoykiy > çıdamlı, ḳurumaġan, ketmegen

sebatsız > izmençivıy > türlene (*ili* özgere) turġan

seciyesiz > besḫarakternıy > ḫaraktersiz, cumuşaḳ

seçkin > vıdayuşçiysya > belgili, aytılġan, ullu

sedefli > perlamutrovıy > perlamutr…, perlamutrdan étilgen

sefalı > uveselitel'nıy > köz açḫan, carıḳlıḳ, érikgenni ketergen

sefih > mot > bürküvçü, zıraf coyuvçu

sefil > bednıy > carlı; nasıbsız, ḫarib

sekter > sektant > sektant, sektaçı

selek > şçedrıy > çomart

selim > bezoşiboçnıy > cañılıçsız, ḫalatsız

semahat > velikoduşiye > ḫalal köllülük (*ili* cüreklilik), ḫalallıḳ, cumuşaḳlıḳ

semen > ojireniye > semiriv, cav salıv

semih > şçedrıy > çomart

semiz > jirnıy > cav…, cavlu, cavu köb, semiz; ḳalın

serazat > vol'nıy > érkin, boş

serbaz > smelıy > tavkel, batır, cigit

serbest > svobodnıy > érkin, başına boş

serbestlik > svoboda > érkinlik

serçin > otbornıy > saylanıb alınñan, saylanñan, saylama, ayırılġan

sergerde > glavar' > başçı

sergüzeştçi > avantyurist > avantyurist, avantyuraçı

serinkanlı > ḫladnokrovnıy > basımlı, sabır

serinkanlılık > ḫladnokroviye > basımlılıḳ, sabırlıḳ

serkeş > nepokornıy > boy salmaġan, boy bermegen, boysunmaġan, tıñılamaġan

sermest > p'yanıy > ésirgen (adam)

sermestî > op'yaneniye > ésirmeklik, ésiriv, ésirib ḳalıv

serseri > brodyaga > tıġırıḳsız, ışıḳsız kalak

serserilik > brodyajniçestvo > kalaklıḳ

sert > tvyordıy > ḳatı

sertlik > tvyordost' > ḳatılıḳ, küçlülük

serüvenci > avantyurist > avantyurist, avantyuraçı

servet sahibi > bogatıy, bogaç > bay; bay, bay kişi

sessiz > bezropotnıy > tıẖsımaġan, tarıḳmaġan, aytẖandan çıḳmaġan

sevdalı > vlyublyonnıy > süymekligi bolġan, süygen

sevecen > sostradatel'nıy > cazıḳsınñan, can avrutẖan

sevecenlik > nejnost' > cumuşaḳlıḳ, tatlı tillilik

sever > lyubyaşçiy > süygen

severlik > lyubov' > süymeklik, süyüv

sevgili > lyubimıy > süygeni

sevimli > milıy > igi, aşẖı, oġurlu

sevimlilik > milıy > igi, aşẖı, oġurlu

sevimsiz > antipatiçnıy > süyümsüz, ḳutsuz, ciyirgenşli

sevinçli > radostnıy > ḳuvanç…, ḳuvançlı

seviye > uroven' > daraca, bolum, cetişim

seyirci > zritel' > ḳaravçu, zritel'

seyrek > redkiy > cuḳa

seyyie > durnoy > aman

sıcakkanlı > obşçitel'nıy > ileş, ileşdirgen

sıdk > istina, pravda > tüz (*ili* kerti) zat, tüzü, kertisi, ẖaḳ kerti; tüzü, kertisi, tüz zat, kerti (*ili* ẖaḳ) zat

sıfat > kaçestvo > aġaç, kaçestvo

sığıntı > priẖlebatel' > tüb calavçu, calamiş

sıhhatli > zdorovıy > sav, savluḳlu, savluġu igi, avrumaġan

sıkı > strogiy > ḳatı

sıkı ağızlı > molçalivıy > tıñılavuḳ, az söleşgen

sıkıcı > skuçnıy > érikgen, érigib turġan

sıkılmaz > bezzastençivıy > uyalmaġan, uyatsız

sıkıntılı > zatrudnitel'nıy > tabsız, çüyre, ḳıyın, avur

sıkıntısız > bezzabotnıy > ḳayġısız

sıkışıklık > davka, tesnota > basınıv, basınışıv, türtüşüv; tarlıḳ, taḳırlıḳ, gitçelik

sınıfsal > klassovıy > klas…, klasslanı

sınıfsız > besklassovıy > klassız, klasslaġa bölünmegen

sıradan > prostoy > boş, tüz, sansız

sırasız > besporyadoçnıy > coruķsuz, adebsiz

sırlı > taynıy > caşırtın, taşa, körgüztmey, bildirmey

sırma saç > belokuriye (zolotistıye) volosı > sarı çaç

sırnaşık > dokuçlivıy, nazoylivıy > bezdirgiç; bezdirgen, bezdirgiç, érikdirgen, ķanıġıb (*ili* ķadalıb) ķalıvçu, ķoymaġan, keterge unamaġan

sıska > ḫudoy; toşçiy > arıķ, azġın, cuķa; arıķ, bek arıķ, katañı

sicilli > retsidivist > amanlıķçı

sihirli > zakoldovannıy > ḫıynı étilgen, şaytan ķarġaġan

silahsız > bezorujnıy > savutsuz, savutu bolmaġan, caķsız

sili > çistıy > taza, kirsiz, ariv

siliklik > çistota > tazalıķ, kirsizlik

silindirli > tsilindriçeskiy > tsilindr …, tsilindr matallı (*ili* şekelli), tsilindrge uşaş

silisiz > poroçnıy > ḫavle, adebsiz, sayaķ, aman cürügen

silisizlik > poroçnost' > ḫavlelik, adebsizlik, sayaķlıķ, aman cürüv

simetrili > simmetriçnıy > simmetriyalı

simetrisiz > asimmetriçnıy > simmetriyasız, simmetriyası bolmaġan

simetrisizlik > asimmetriya > simmetriyasızlıķ, simmetriyasız boluv, simmetriyası bolmav

singin > zastençivıy > uyalçaķ, tartınçaķ

sinirleri kuvvetli > krepkiye nervı > küçlü nervala

sinirli > nervnıy > nerv…, nervalanı, can tamırlanı

sinirlilik > nervoznost' > açıvluluķ, ķayġılılıķ

sinsi > skrıtnıy > ḫaram, tıñılavuķ

sinsilik > skrıtnost' > ḫaramlıķ, tıñılavuķluķ

sirkat > kraja > urlav, tonav

sistemli > sistematiçeskiy > sistem bla, nizam bla, coruķ bla, toḫtavsuz, ḫaman

sitayişkâr > ḫvalebnıy > maḫtav…, maḫtaġan, sıylaġan

sitemkâr > ukoriznennıy > guruşḫa…, guruşḫa étgen, uşatmaġan, kölķaldı…, kölķaldı bolġan

sitemli > ukoriznennıy > guruşḫa…, guruşḫa étgen, uşatmaġan, kölķaldı…, kölķaldı bolġan

sivri akıllı > original > original (*kopiya tül*)
soğuk nevale > ẖolodnıy (o çeloveke) > suvuḳ
soğukkanlı > ẖladnokrovnıy > basımlı, sabır
soğukkanlılık > ẖladnokroviye > basımlılıḳ, sabırlıḳ
sokak kadını > prostitutka > ḳaẖme, ḳançıḳ, sayaḳ tişirıv
solak > levşa > solaġay /balk. solaḳay
solgun > blednıy > aḳ, saz, aġarġan, ḳansız
solgunluk > blednost' > aḳlıḳ, sazlıḳ, sazbetlik, ḳansızlıḳ
soluk benizli > blednolitsıy > sazbet, aḳbet, aḳ şilli
solukluk > blednost' > aḳlıḳ, sazlıḳ, sazbetlik, ḳansızlıḳ
somurtkan > nadutıy > köbgen
somut > konkretnıy > açıḳ, kesgin, kerti
sonradan görme > vıskoçka > kesin kögüztürge süygen adam
sonuçsuz > bezrezul'tatnıy > maġanasız, ẖayırsız, boş
sorum > otvetstvennost' > cuvablılıḳ, cuvab
sorumlu > otvetstvennıy > cuvablı
sorumsuz > bezotvetstvennıy > cuvabsız, can avrutmaġan, aman, osal
sorutkan > ẖmurıy > mıdaẖ, ḳaşı-başı tüyülgen
soyguncu > grabitel' > tonavçu
soygunculuk > grabyoj > tonav
soysuz > podlıy > aman, it, sıysız, namıssız
sövgü > bran', rugan' > aman söz, uruşuv; uruşuv, ẖını étiv; açı (*ili* sögünç) sözle, aman sözle
söz ebesi > boltun > canşaḳ, gırıldavuḳ, boşavuz adam
söz ehli > krasnoreçivıy > sözge usta, ariv sözlü
spesifik > spetsifiçeskiy > başẖa, kesi türlü
spesiyal > spetsial'nıy > bir zatẖa kerekli, bir zatẖa caravlu
spiritüel > moral'nıy > adeb…, coruḳ…, ḳılıḳ…, moral'…
stabil > uravnoveşennıy > sabır, basımlı
stabilize > stabil'nıy > toẖtaşẖan, orun alġan, caraşẖan
suçlu > prestupnik > amanlıḳçı

suçluluk > vinovnost’> terslik, ayıblılıḳ

suçsuz > nevinnıy > tüz, ayıbsız, tersligi bolmaġan

suçsuzluk > nevinnost’ > tüzlük, ayıbsızlıḳ

suhunet > jar > issi ẖava

suistimal > zloupotrebleniye > coruḳdan çığıv, zakonsuzluḳ étiv, igilikge amanlıḳ étiv

sulhçu > patsifist > patsifist (*patsifizmni tutẖan adam*)

sulhçuluk > mirolyubivıy > raẖatlıḳnı (*ili* tınçlıḳnı) süygen

sulhperver > storonnik mira > raẖatlıḳnı caḳçıları

sulhperverlik > mirolyubiye > raẖatlıḳnı (*ili* tınçlıḳnı) süyüv, raẖatlıḳnı (*ili* tınçlıḳnı) izlev

sulu > soçnıy > suvlu, sütlü, tatıvlu

sululuk > soçnost’ > suvluluḳ, sütlülük, tatıvluluḳ

sunturlu > şumnıy > davurlu, davur étgen

suratlı > nedovol’nıy > razı bolmaġan, razı bolmay ḳalġan, kölü ẖoş bolmay ḳalġan, kölü cazılmaġan

suratsız > nekrasivıy > érşi, aman; uşağıvsuz

susak > glupıy > añısız, teli, aḳılsız

susaklık > idiotizm > idiotluḳ, sılẖırlıḳ (*anasından tuvġanlay da cartı aḳıllılıḳ*)

suskun > molçalivıy > tıñılavuḳ, az söleşgen

susuz > bezvodnıy > suvsuz

süfli > nizkiy > alaşa; sıysız, betsiz

süflilik > nizost’ > sıysızlıḳ, betsizlik

sükun > pokoy > tınçlıḳ, raẖatlıḳ, mamırlıḳ

sükunet > pokoy, spokoystviye > tınçlıḳ, raẖatlıḳ, mamırlıḳ; tınçlıḳ, şoşluḳ

sükunetli > spokoynıy > tınç, sabır, cuşaş

sükut > molçaniye > söleşmev, aytmav, tıñılav, tıñılab (*ili* aytmay) turuv, söleşmey turuv

sükûti > molçalivıy > tıñılavuḳ, az söleşgen

sümsük > naivnıy > sabiy…, sabiyça, ẖıylaçı bilmegen, iynanıb ḳalġan, sınamsız

sümüklü > soplivıy > bıjma

sünepe > nesuraznıy, nelepıy > capısız, ķaramsız; ķucur; maġanasız; maġanasız, teli, uşaġıvsuz

süngüsü düşük > nezdorovıy > savluġu bolmaġan, avruġan, raḫın

süprüntülük > svalka > baguş

sürat > bıstrota > terklik, ceñillik

süratli > rıs'; bıstrıy > cortuv; terk, tez, ceñil, ķızıv, ķatı

sürgün > pobeg > ķaçıv

sürtük > prostitutka > ķaḫme, ķançıķ, sayaķ tişirıv

süslü > naryadnıy > omaķ, casanñan, casanma, ariv kiyinñen

süssüz > prostoy > boş, tüz, sansız

süt çocuğu > grudnoy rebyonok, mladenets > émçek içgen sabiy, émçekdegi sabiy, ķoyunda sabiy; ķoyundaġı (*ili* émçekdegi, beşikdegi) sabiy, ķaġanaķ sabiy

sütliman > spokoynıy > tınç, sabır, cuşaş

sütlü > moloçnıy > sütlü, savluķ

sütsüz > nizkiy > alaşa; sıysız, betsiz

sütsüzlük > podlost' > amanlıķ, itlik

sütü bozuk > nizkiy > alaşa; sıysız, betsiz

süzgün > obmoroçnıy > oysuraġan, és taşlaġan, kölge çabḫan

şahsiyetsiz > bezlikiy > türsünsüz, kesini türsünü bolmaġan

şaibe > nedostatok > kemlik, ķıtlıķ, cetmegen zat, cetmegeni

şaibesiz > nezapyatnannıy, çistıy > ayıbsız, sözsüz, sıylı; taza, kirsiz, ariv

şakacı > şutnik > çamçı, naķırdaçı

şaki > razboynik > tonavçu, razboynik

şakilik > razboy > tonav, zumlu, artıķlıķ

şaklaban > şut, skomoroḫ > çamçı, naķırdaçı; naķırdaçı, oyunçu

şakrak > vesyolıy > carıķ, carıķ köllü, ķuvançlı, küldürgen

şakraklık > vesyolost' > carıķlıķ, ķuvançlılıķ

şallak > golıy, nagoy > ķımıja; ķımıja, calan

şamatacı > krikun > davurçu, bırġıtamaķ, ķıçırıb söleşivçü

şamatalı > şumnıy > davurlu, davur étgen

şamil > obşçiy > bütev, barını

şanjan > perelivçatıy > türlü-türlü betli; türlü-türlü tavuşlu

şanlı > slavnıy > maḫtavlu

şansız > nesçastnıy > nasıbsız, ḳıyınlı

şanslı > sçastlivıy > nasıblı; oġurlu

şanssız > nesçastnıy > nasıbsız, ḳıyınlı

şanssızlık > nesçast'ye > ḳıyınlıḳ, buşuv, açıv, palaḫ, ḳayġı, nasıbsızlıḳ

şantaj > şantaj > şantaj, ḳorḳutub étdiriv, ḳorḳutub ḫayırlanıv

şantajcı > şantajist > şantajçı

şantajcılık > vımogatel'stvo > cırtıv, üzüv, gıl tüşürüv

şapşal > neryaşlivıy > ḫılımılı, ḫalaḫosta, kirli

şarlatan > şarlatan > şarlatan, ötürükçü, aldavuḳçu, ḫıylaçı

şarlatanlık > şarlatanstvo > şarlatanlıḳ, ötürükçülük, aldavuḳçuluḳ, ḫıylaçılıḳ

şartlı > uslovnıy > sıltavlu, şartlı, begigen, begitilgen

şartsız > bezogovoroçnıy > sözsüz, sıltavsuz

şaşaa > blesk, siyaniye > cıltırav, cıltıraġan carıḳ, nür; carıḳ, nür

şaşaalı > blestyaşçiy > cıltıravuḳ, cıltıraġan

şaşırtıcı > umopomratçitel'nıy > aḳılġa sıyınmaġan, adam aytıb aytalmazlıḳ

şaşkaloz > kosoglazıy > zukku, ḳıyıḳ, gıltın

şaşkın > zevaka > zıntdıv, ḫonta, mıñırav, açıġavuz

şaşkınlık > rasteryannost' > alcav, és taşlav, cunçuv

şatafatlı > blestyaşçiy > cıltıravuḳ, cıltıraġan

şatır > vesyolıy > carıḳ, carıḳ köllü, ḳuvançlı, küldürgen

şayan > dostoynıy > tıyınşlı

şayeste > podḫodyaşçiy > tıyınşlı, caravlu

şayi > rasprostranyonnıy > belgili, köb tübegen, kim da bilgen

şaz > isklyuçitel'nıy > énçi, bolmaġan

şecaat > mujestvo > batırlıḳ, kişilik, érkeklik

şeci > mujestvennıy > batır, érkişiligi bolġan, érkek

şefik > sostradatel'nıy > cazıḳsınñan, can avrutḫan

şefkat > soçuvstviye > ḳayġırıv, cazıḳsınıv

şefkatlilik > nejnost' > cumuşaḳlıḳ, tatlı tillilik

şefkatsiz > bezjalostnıy > ḳatı köllü, ḳatı, cazıḳsınmaġan, ayavsuz

şekavet > razboy, grabyoj > tonav, zumlu, artıḳlıḳ; tonav

şekilci > formalist > formalist, atın étib ḳoyuvçu, can avrutmavçu

şekilcilik > formalizm > formalizm, suvuḳ ḳarav, atın étib ḳoyuv, can avrutmav

şekilperest > formalist > formalist, atın étib ḳoyuvçu, can avrutmavçu

şemail > vneşniy vid > tış ḳaram

şen > vesyolıy > carıḳ, carıḳ köllü, ḳuvançlı, küldürgen

şenaat > merzost' > ciyirgenşlilik, azıreylilik, ciyirgenşli zat, genezirlik, ḳutsuzluḳ, cabreylilik

şeni > merzkiy > ciyirgenşli, azıreyli, genezir, ḳutsuz, cabreyli

şenlik > radost' > ḳuvanç

şenliksiz > malonaselyonnıy, bezlyudnıy > adam çaġım tüşgen; adamsız, adam bolmaġan

şer > vrajda > cavluḳ, duşmanlıḳ

şerefli > poçyotnıy > sıylı, sıylaġan

şerefsiz > besçestnıy > sıysız, namıssız

şerefsizlik > besçestnost' > sıysızlıḳ, namıssızlıḳ

şergil > şalovlivıy > ḳılıḳsız, kamsız, sırkıv /balk. ẖıpiyar, tıñısız

şerir > negodyay > it adam, it, pasıḳ, keraẖat

şetaretli > vesyolıy > carıḳ, carıḳ köllü, ḳuvançlı, küldürgen

şevket > veliçiye > ẖurmet, alamatlıḳ, öẖtemlik

şevketli > velikiy > ullu

şevkli > radostnıy > ḳuvanç…, ḳuvançlı

şevksiz > bezradostnıy > ḳuvançsız, ḳuvançı bolmaġan, mugur

şeytan çekici > yula > ẖoynuẖ

şeytanlık > ẖitrost' > ẖıylalıḳ, ẖaramlıḳ, fitnalıḳ; aman innetlilik /balk. közbavluḳ

şık > şikarnıy > omaḳ, casanma

şımarık > vzbalmoşnıy > teli-meli, ẖonta, celbaş

şımarıklık > raspuşçennost > ẖıbıllıḳ, matuẖluḳ, kesiñi cıymav

şıpsevdi > vlyubçivıy > ceñil süyüvçü, süyerge ẖazır

şıralı > soçnıy > suvlu, sütlü, tatıvlu

şiddetli > sil’nıy > küçlü, ḳarıvlu

şifalı > tselebnıy > darman…, -ġa (*-ge*) caraġan, sav étgen, baḳġan

şifasız > neizleçimıy > bolmazlıḳ

şifreli > şifrovannıy > şifrlanñan, şifr bla cazılġan

şikemperver > objora > muḫar

şirin > sladkiy > tatlı

şirinlik > sladost’ > tatıv

şirret > neujivçivıy > kelişivsüz, caraşıvsuz, kişi bla caraşmaġan

şirretlik > neposluşaniye > tıñılamav, boysunmav, boy salmav (*ili* bermev), sıyınmav

şişkinlik > opuḫol’ > köbgen

şişko > tolstıy > bazıḳ, ḳalın

şişman > tolstıy > bazıḳ, ḳalın

şivekâr > koketlivıy > ḳoşaḳlı

şiveli > koketlivıy > ḳoşaḳlı

şom > mnitel’nıy > aman köllü, amanı kölge keltirib turġan, amanı coralab turġan

şovenlik > şovinizm > şovinizm (*burjuaziyanı barıb toḫtaġan milletçiligi, başḫa ḫalḳlaġa cavluḳ cürütüvü, alanı bir birine üsdürüvü*)

şöhret > slava > maḫtav

şöhretli > izvestnıy > belgili, tanış

şuh > koketlivıy > ḳoşaḳlı

şuhluk > koketstvo > ḳoşaḳlanıv, ḳoşaḳlılıḳ, omaḳlanıv

şuurlu > razumnıy > aḳıllı, añılı, oyumlu

şuurluluk > soznatel’nost’ > añılıḳ, éslilik

şuursuz > nerazumnıy > oyumsuz, aḳılsız, oyumsuz, étilgen

şüphe > somneniye > ışanmav, işek, işek étiv, işekli (*ili* arsar) boluv, aḳıllı boluv

şüphesiz > nesomnennıy > işeksiz, ajımsız, sözsüz

tabansız > netvyordıy > cumuşaḳ, ḳatı tül

tabasbus > lest’ > kukalanıv, közünden maḫtav, kuka söz

tabiiyet > zavisimost’ > ḳolda boluv, köre boluv

tabilik > zavisimost’ > ḳolda boluv, köre boluv

tafra > gonor > osparlıḳ, bögeklik

tafracı > nadmennıy > kötenli, tursunmaġan, ullu köllü, kesin ullu körgen

tahammülsüz > nevınosimıy > çıdarġa (*ili* tözerge) bolmaġan, tözalmazça, çıdayalmazça, ķıyın

tahammülsüzlük > neterpeniye > tözmev, çıdamav, aşıġıv

tahrilli > linovannıy > sızlıķlı, sızlı, sızlanñan

tahripkâr > razruşitel'nıy > çaçıv-tögüv étgen, çaçẖan, oyġan, ẖaleklik salġan

takatsiz > slabıy, bessil'nıy > ķarıvsuz; ķarıvsuz, küçsüz, ķolundan kelmegen

takatsizlik > slabost' > ķarıvsuzluķ, oñsuzluķ, çırķımlıķ

takılgan > şutnik > çamçı, naķırdaçı

taksirli > nebrejnıy > ẖılımılı, ẖalaẖosta, ķolnu sırtı bla étilgen

takt sahibi > taktiçnıy > adebli, namıslı

talakat > krasnoreçiye > sözge ustalıķ, ariv sözlülük

talancı > grabitel' > tonavçu

tali > vtorostepennıy > ékinçi daracalı, ullu maġanası bolmaġan

talihli > sçastlivıy > nasıblı; oġurlu

talihsiz > nesçastnıy > nasıbsız, ķıyınlı

talihsizlik > nesçast'ye > ķıyınlıķ, buşuv, açıv, palaẖ, ķayġı, nasıbsızlıķ

tamah > jadnost' > cutluķ

tamahkar > jadnıy > cut

tamahkârlık > jadnost' > cutluķ

tamam > tselıy > sav

tamamiyet > polnota > tololuķ

tamlık > toçnost' > sözge tuvralıķ, sözge tüzlük

tanecikli > zernistıy > köb bürtüklü

taneli > zernistıy > köb bürtüklü

tanıdık > znakomıy > tanış, şaġrey, bilgen, tanıġan

tanınmış > izvestnıy > belgili, tanış

tanınmışlık > izvestnost' > belgililik, aytılmaķlıķ, aytılıb turuv

tanış > znakomıy > tanış, şaġrey, bilgen, tanıġan

tanışık > znakomıy (o çeloveke) > tanış, şaġrey, bilgen, tanıġan

tanışıklık > znakomstvo > tanışlıķ, şaġreylik, tanış boluv

tannan > zvonkiy > carıḳ, açıḳ

Tanrı misafiri > sluçaynıy (nezvanıy) gost' > çaḳırılmaġan ḳonaḳ

tantana > blesk > cıltırav, cıltıraġan carıḳ, nür

tapon > brosovıy, dryannoy > caravsuz; osal

taptaze > molodoy > caş

tarafgir > pristrastnıy > can basḫan, tüzlüksüz, birev canlı

taraflı > priverjenets > caḳçı, caḳlaġan (*ili* süygen) adam

tarafsız > neytral'nıy > neytral innetçi, neytralitetni tutḫan, ḳoşulmaġan, ḳatışmaġan

tarafsızlık > neytralitet > neytralitet, ḳoşulmav, ḳatışmav

taravet > svejest' > cañılıḳ; tazalıḳ; ariv ḳanlılıḳ

taravetli > svejiy > cañı

tarifsiz > neopisuyemıy > cazıb añılatalmazlıḳ, aytıb aytalmazlıḳ; mardasız, ḫasebsiz

tarz > sposob > madar, col, amal, coruḳ

tasalı > ozaboçennıy > ḳayġılı bolġan, ḳayġırġan

tasasız > bezzabotnıy > ḳayġısız

tasasızlık > bezzabotnost' > ḳayġısızlıḳ

taş kalpli > besserdeçnıy > ḳatı cürekli, ḳatı

taş kalplilik > besserdeçiye > ḳatı cüreklilik, ḳatılıḳ

taş yürekli > besserdeçnıy > ḳatı cürekli, ḳatı

taş yüreklilik > besserdeçiye > ḳatı cüreklilik, ḳatılıḳ

taşralı > provintsial'nıy > provintsiya…, provintsiyaçı, provintsiyadaġı

tat > nemoy > tilsiz

tatlılık > sladost' > tatıv

tatminkâr > udovletvoritel'nıy > orta, caravlu, aman tül

tatsız > bezvkusnıy > tatıvsuz

tatsızlık > bezvkusitsa > ayıra bilmev, kelişmegenlik, uşaġıvsuzluḳ

tavcı > lovkaç > tabışlı, ébin bilgen, cerni tübü bla cürügen

taze > svejiy > cañı

tazelik > svejest' > cañılıḳ; tazalıḳ; ariv ḳanlılıḳ

tazyikli > sjatıy > orulġan

tebelleş > nadoyedlivıy > bezdirivçü, bezdirgiç, érikdirivçü

tecavüzkâr > agressivnıy > agressiv, agressiyalı

tecrübeli > opıtnıy > sınamlı, usta, opıtlı

tecrübesiz > neopıtnıy > sınamsız, sınamı bolmaġan, caş, caşavdan ḫaparsız

tecrübesizlik > neopıtnost’ > sınamsızlıḳ, sınamı coḳluḳ, caşlıḳ, caşavdan ḫaparsızlıḳ

tedarikli > zapaslivıy > ḳısdırġıç, ḳısdırıvçu, zapas étivçü

tedbirli > predusmotritel’nıy > ésli, értdeden bilgen, art saġışın étgen

tedbirsiz > nepredusmotritel’nıy; bespeçnıy > art saġışın étmegen, ne bolluġun bilmegen; ḳayġısız

tedirginlik > bespokoystvo > ḳayġı étiv, tınçlıḳsızlıḳ

tefavüt > raznitsa > başḫalıḳ

tefekkür > razmışleniye > oylaşıv, saġış étiv

teferruatlı > podrobnıy > tolu, cetişimli, tıñılı

tehditkâr > ugrojayuşçiy > ḳorḳunçlu, ḳorḳuvlu

tehi > pustoy > boş, ḳuru, içi boş, içi ḳuru

tehlikeli > opasnıy > ḳorḳuvlu

tehlikesiz > bezopasnıy > ḳorḳuvsuz

tek adam > yedinstvennıy v svoyom rode [çelovek] > ol tuḳum cañız bir

tek taraflı > odnostoronnıy > bir canlı

tek yanlı > odnostoronnıy > bir canlı

tek yönlü > odnostoronnıy > bir canlı

tekebbür > gordost’ > öḫtemlik, maḫtav

tekin > pustoy > boş, ḳuru, içi boş, içi ḳuru

tekinsiz > tabu > ırıs, ırıslav, ırıs étiv, tabu

teklifli > çopornıy > adebni asırı bek tutḫan

telaşlı > bespokoynıy > tıñısız, tıñı tabmaġan

telaşsız > spokoynıy > ḳayġısız; tınç, sabır, cuşaş

teltikli > defektnıy > buzuḳlu, ḳıyavlu, saḳat

teltiksiz > tselıy > sav

tembel > lenivıy > érinçek, calḳav /balk. mıtır

temelli > osnovatel’nıy > teren, küçlü, begimli, tutḫuçlu, iynandırırça

temelsiz > neobosnovannıy > begivsüz, tutḫuçsuz, patavasız, orunsuz

temerrüt > upryamstvo > unamav, buruşluķ, tersaķıllıķ, ķarışıb toẖtav

temiz > çistıy > taza, kirsiz, ariv

temiz yürekli > çestnıy > tüz innetli, tüz

temkinli > stepennıy > oyumlu, sabır

temizlik > çistota > tazalıķ, kirsizlik

tempolu > razmerennıy > birça, bir ẖalda, aşıķmay

tendürüst > krepkiy > ķatı, küçlü, ķarıvlu

teneşir kargası > skelet > skelet, süyek

tenkitli > kritiçeskiy > kritika…, kritikalı

tepkili > reaktivnıy > reaktiv…, reaktivlik étgen

terakkiperver > progressivnıy > alġa barġan, alçı, progress étgen

terbiye > vospitaniye > üretiv, işlev

terbiyeli > [blago] vospitannıy > işlenñen, adebli

terbiyesiz > nevospitannıy > işlenmegen, adebsiz

terbiyesizlik > nevospitannsost' > işlenmegenlik, adebsizlik

terelelli > vetrenıy > cel…, celli

terletici > potogonnıy > terletgen, terletivçü

terli > potnıy > terlegen, ter urġan, ter basẖan

terörcü > terrorist > terrorist, terrorçu

terörcülük > terrorizm > terrorizm, terrorçuluķ, terror étiv

terörist > terrorist > terrorist, terrorçu

ters > obratnıy > ķayıtẖan, ızına ķayıtẖan (*ili* barġan)

tertipli > akkuratnıy > tıñılı, caraşıv, sözge tüz

tertipsiz > besporyadoçnıy > coruķsuz, adebsiz

tesellisiz > bezuteşnıy > basılmazlıķ, sebebsiz, ketmezlik

teseyyüp > nebrejnost' > suvuķ ķaraġanlıķ, san étmegenlik, ullu köllülük, cuķġa sanamaġanlıķ

tesirli > effektivnıy > éfektli, éfekt bergen, maġanalı, paydalı, ẖayırlı

tesirsiz > bezrezul'tatnıy > maġanasız, ẖayırsız, boş

teslimiyetçi > kapitulyant > kapitulyatsiya étgen, kesin ẖorlanñanña sanaġan, boy salġan, ķıyınlıķdan ķorķġan

teşkilatlı > organizovannıy > ḳuramlı

teşkilatsız > neorganizovannıy > nizamsız, coruḳsuz, oyumsuz, ḳuramsız, ḳurala bilmegen

teşvikçi > podstrekatel' > uduvçu, bilevçü, üsdürüvçü, ḳozġaġan

teşvikkâr > podstrekatel' > uduvçu, bilevçü, üsdürüvçü, ḳozġaġan

tetik > ostorojno > saḳ, ésleb

tevazu > skromnost' > adeblilik, namıslılıḳ, ḳoşaḳsızlıḳ

tevazulu > skromnıy > adebli, namıslı, ḳoşaḳsız, basımlı, sabır, tınç

tevekkel > bespeçnıy > ḳayġısız

tez > bıstrıy > terk, tez, ceñil, ḳızıv, ḳatı

tez canlı > neterpelivıy > tözümsüz, çıdamsız, basımsız

tezatlı > protivoreçivıy > kelişmegen, bir birin tutmaġan, başḫa, ḳarşçı kelgen

tıkanıklık > zakuporka > bitev, cabıv, begitiv buştuḳ étiv, buştuḳ étib begitiv, başın bitev (*ili* cabıv), başın begitiv; biteliv, cabılıv, begiv, başı biteliv (*ili* cabılıv), başı begiv

tıkız > tvyordıy > ḳatı

tıknaz > korenastıy > alaşa-toḳ, alaşa-bazıḳ

tımarhane kaçkını > sumasşedşiy > aḳılından çıḳġan, şaşḫınlı, teli

tıngır > bednıy > carlı; nasıbsız, ḫarib

tıntın > nevejestvennıy > caḫil, ḳarañı, cuḳ bilmegen, bilimsiz

tıraşlı > britıy > cüyülünñen

tırıl > golıy; bezdenejnıy > ḳımıja; açḫasız, açḫa kerek bolmaġan

tırtıklı > nerovnıy > ḫırtdılı, zıbır, çuñurlu, duppurlu

tırtıllı > zubçatıy > tişli

tıynet > natura > ḫali, ḳılıḳ, adet; ḫarakter, ḫali, ḳılıḳ

ticani > fanatik > fanatik, din aḫlı adam, dinñe ḳatı adam

tiksindirici > otvratitel'nıy > bek aman, ciyirgenşli, ḫadavus, cılıḳ

tilkilik > ḫitrost' > ḫıylalıḳ, ḫaramlıḳ, fitnalıḳ; aman innetlilik /balk. közbavluḳ

tipik > tipiçnıy > tipli, ülgülü, bola (*ili* tübey) turġan

tiryaki > narkoman > narkomaniyadan avruġan adam

tiryakilik > narkomaniya > narkomaniya, narkotikleni izletgen avruv (*gaşiş, opium, morfiy, alkogol', geroin, kokain, veronal, lüminal, degença ésirtivçü darmanlanı*)

titiz > kapriznıy > ḳılıḳlı, çalıḳlı

titrek > drojaşçiy > ḳaltıraġan

titreklik > droj’ > ḳaltıravuḳ, ḳaltırav

tok > sıtıy > toyġan, toḳ, toyub turġan

tokgözlü > udovletvoryonnıy > razı, razı bolġan, kölü cazılġan, raḫat, tınçlıḳlı, kölü keññen

tokgözlülük > udovletvoryonnost’ > razılıḳ, kölü cazılıv, raḫatlıḳ, tınçlıḳlı boluv, köl keñiv

tokuz > gustoy > ḳalın

toleranslı > terpimıy > çıdarça, tözerça, çıdarġa (*ili* tözerge) bolluḳ

toleranssız > neterpimıy > adam tözmezlik (*ili* keçmezlik)

toleranssızlık > neterpimost’ > érşi körüv, körüb bolmav

tombul > puḫlıy > toḳ; bazıḳ

topallık > ḫromota > asḫaḳlıḳ

toplu > puşeçnıy > tob…, tobnu

topraksız > bezzemel’nıy > cersiz

toraman > krepkiy > ḳatı, küçlü, ḳarıvlu

torlak > molodoy > caş

torluk > neopıtnost’ > sınamsızlıḳ, sınamı coḳluḳ, caşlıḳ, caşavdan ḫaparsızlıḳ

torpilli > torpednıy > torpeda…, torpedalı

tosun > paren’ > caş

toy > neopıtnıy > sınamsız, sınamı bolmaġan, caş, caşavdan ḫaparsız

toyluk > neopıtnıy > sınamsız, sınamı bolmaġan, caş, caşavdan ḫaparsız

töhmetli > vinovnıy > ters, ayıblı

töreli > nravstvennıy; moral’nıy > namıs…, adeb…, namıslı, adebli, namısnı, adebni; adeb…, coruḳ…, ḳılıḳ…, moral’…

törelsiz > beznravstvennıy > ḫalisiz, aman ḫalili, adebsiz

törenli > torjestvennıy > ḳuvanç, ḳuvançlı, ḫurmetli, ḳuvanç daracalı, ullu, bayram…

tufeyli > parazit > ḫaram ḫaḳçı

tuhaflık > strannost’ > ḳucurluḳ, türlülük, seyirlik

tumbadız > uvalen’ > külayaḳ, avur ḳımmıldavçu adam

tumturaklı > pışnıy > köbelek, cumuşaḳ, ḳalın

turfa > neçistıy > ḳatışı bolġan, taza tül, asıl tül

turist > turist > turist

turistik > turistiçeskiy > turist…

tutamaksız > nepostoyannıy > birça turmaġan, türlene (*ili* kete-kele) turġan

tutarlı > stroynıy > subay, ariv bilgen

tutarsız > neposledovatel'nıy > arı-beri canlaġan, bir birine kelişmegen, nizamsız, maġanasız

tutkulu > strastnıy > ḳızıv, issi, canı-ḳanı bla

tutuculuk > konservatizm > konservatizm, éskilikni caḳlav

tutulu > arestovannıy > tutulġan, tutulġan adam

tutumlu > ekonomnıy > ayavlu, ayaġan, zırafsız, zıraf étmegen, ḳısdırġıç

tutumsuz > rastoçitel'nıy > zıraf coyġan, zıraf étgen, oyumsuz (*ili* tergevsüz) coyġan, ayamaġan, ayavsuz étgen

tutumsuzluk > rastoçitel'nost' > zıraf coyuv, zıraf étiv, tergevsüzlük, ayamav

tuz ekmek düşmanı > neblagodarnıy > büsürevsüz, igilikni bilmegen

tuzu kuru > bezzabotnıy, bespeçnıy > ḳayġısız

tümsekli > vıpuklıy > duḳur, tışına çıḳġan, tışına bügülgen

türlü > sort > sort, tuḳum

tüvana > krepkiy > ḳatı, küçlü, ḳarıvlu

ucube > urod > saḳat; ḳılıġı buzulġan, terseygen adam

uçarı > rasputnıy > aman cürügen, sayaḳ, ḫavle, coyulġan, nafsına berilgen, tıyġısız

uçlu > ostrokoneçnıy > uçu citi, citi uçlu

uçsuz > beskoneçnıy > uçsuz-ḳıyırsız, aḫırsız, aḫırı bolmaġan

ufacık > kroḫotnıy > ḫurttak, burḫu

ufak > malen'kiy > gitçe

ufunetli > gniloy > çirigen, çirik

uğru > vor > guduçu

uğruluk > kraja > urlav, tonav

uğur > sçast'ye > nasıb

uğurlu > sçastlivıy > nasıblı; oġurlu

uğursuz > nesçastnıy > nasıbsız, ḳıyınlı

ukala > umnik > aḳıllı adam

ukala dümbeleği > umnik > aḳıllı adam

ulu > velikiy > ullu

ululuk > veliçiye > ḫurmet, alamatlıḳ, öḫtemlik

ulussever > natsionalist > natsionalist, milletçi

ulusseverlik > natsionalizm > natsionalizm, milletçilik

ulvi > vısokiy > ullu, miyik

ulviyet > veliçiye > ḫurmet, alamatlıḳ, öḫtemlik

umarsız > bezvıḫodnıy > amalsız, madarsız, madarı (*ili* amalı) bolmaġan

umum > vsyo, ves’ > bütev, sav, bütevley, savlay

umut > nadejda > umut, ışanıv, iynanıv, bazıv, bazınıv

umutsuz > beznadyojnıy > ışanñısız, ışanıvu bolmaġan

unutkan > zabıvçivıy > éssiz, unutuvçu, unutub ḳoyuvçu

unutkanlık > zabıvçivost’ > éssizlik, unutuvçuluḳ, unutub ḳoyuv

usandırıcı > skuçnıy > érikgen, érigib turġan

uskurlu > vintovoy > ḫır…, ḫırnı, ḫırlı

uslu > posluşnıy; blagorazumnıy > sözge tıñılaġan, aytılġanı étgen; aḳıllı, ésli, oyumlu

usta işi > proizvedeniye iskusstva > iskusstvonu çıġarması

ustalık > masterstvo > ustalıḳ, sanaġat

ustalıklı > tonkiy > cuḳa, iñiçke, nazik

usturuplu > umelıy > usta, çemer, ébli, éte bilgen, ḳolu bilgen

usulsüz > besporyadoçnıy > coruḳsuz, adebsiz

utandırıcı > postıdnıy > ayıblı, uyatlı, uyatsız, bedişli

utangaç > stıdlivıy > uyalçaḳ, tartınçaḳ

utangaçlık > stıdlivost’ > uyalçaḳlıḳ, tartınçaḳlıḳ

utangan > stıdlivıy > uyalçaḳ, tartınçaḳ

utanmaz > besstıdnıy > uyatsız

utanmazlık > besstıdstvo > uyatsızlıḳ

utkulu > pobedonosnıy > ḫorlavçu, ḫorlav bergen, ḫorlanmazlıḳ

uyanık > bditel’nıy > saḳ

uyanıklık > bditel’nost’ > saḳlıḳ

uyarlık > sootvetstviye > kelişiv, köre boluv

uydurmacı > obmanşçik > ötürükçü, aldavuḳçu

uyduruk > vıdumka > ötürük zat, calġan zat, bolmaġan zat

uydurukçu > vıdumşçik > ötürükçü, tobçu

uygar > tsivilizovannıy > tsivilizatsiyalı

uygun > podḫodyaşçiy > tıyınşlı, caravlu

uygunsuz > nepodḫodyaşçiy > kelişmegen, kelişivsüz, caramaġan, caraşmaġan, caravsuz

uygunsuzluk > nesootvetstviye > kelişmev, uşamav

uykucu > sonya > cuḳuçu

uykulu > sonnıy > cuḳusuraġan, cuḳlaġan, cuḳu basḫan

uykusuz > bessonnıy > cuḳsuz

uykusuzluk > bessonitsa > cuḳu kirmev, cuḳusuzluḳ, cuḳusuz boluv

uymaz > nesootvetstviye > kelişmev, uşamav

uymazlık > nesootvetstviye > kelişmev, uşamav

uysal > posluşnıy > sözge tıñılaġan, aytılġanı étgen

uyumlu > garmoniçnıy > caraşıvlu, kelişivlü

uyumsuzluk > nesoglasovannsost’ > onovlaşmay étiv, kelişmegenlik

uyuntu > inertnıy > inertsiyalı

uyur > sonnıy > cuḳusuraġan, cuḳlaġan, cuḳu basḫan

uyuşkan > ujivçivıy > caraşıv…, caraşıvlu

uyuşuk > inertnıy > inertsiyalı

uyuşukluk > inertnost’ > calḳavluḳ, tirisizlik, muḫolluḳ

uyuşum > sootvetstviye > kelişiv, köre boluv

uyuzluk > bezdeyatel’nost’ > işde muḫolluḳ

uz > ḫoroşiy > igi, aşḫı

uzak > dalyokiy > uzaḳ, uzaḳdağı

uzaklık > dal’nost’ > uzaḳlıḳ

uzam > şirota > terenlik, şirota

uzgören > zorkiy > citi, citiköz

uzgörür > zorkiy > citi, citiköz

uzlaşmaz > neprimirimıy > caraşmazlıḳ, kelişmezlik, körüb bolmaġan

uzlaşmazlık > neprimirimost’ > caraşmazlıġı, kelişmezligi, körüb (*ili* tözüb) bolmav

uzlaştırıcılık > ara buluculuk > posredniçestvo > keleçilik, ortada cürüv

uzunluk > dlina > uzunluḳ, uzunu, uzunluġu

ücretli > nayomnıy > calçı…, calġa tutulġan

ücretsiz > besplatnıy > alayına, boşuna, tölevsüz, ḫaḳsız

üçkağıtçı > şuler; obmanşçik > ḫıylaçı, ḫaramlıḳçı, amanlıḳçı; ötürükçü, aldavuḳçu

üçkağıtçılık > naduvatel’stvo > aldav, ḫıyla, ḫaramlıḳ, közge ḳum uruv

üçüzlü > troynoy > üç, üç ḳat, üç kere köb

ülkücü > idealist > idealist (1.*idealist filosofiyanı colu bla barıvçu*; 2.*tüz bolumnu költürüb, ḳoşub maḫtavçu*)

ülkücülük > idealizm > idealizm (1.*filosofiyada materializmge, ilmuġa ḳarşçı reaktsion cetek*; 2.*tüz bolumnu költürtüb, ḳoşub maḫtav*)

ümitsiz > beznadyojnıy > ışanñısız, ışanıvu bolmaġan

ümitsizlik > beznadyojnost’ > ışanñısızlıḳ

ümmi > negramotnıy > ḳarañı, caḫil, oḳuvsuz, oḳuy-caza bilmegen

ümmilik > negramotnost’ > ḳarañılıḳ, caḫillik, oḳuvsuzluḳ, oḳuy-caza bilmev

ümran > protsvetaniye > ayıb barıv, çaġıv, caşnav, caşnab ösüv

ünlü > izvestnıy > belgili, tanış

ünsüz > neizvestnıy > belgisiz, bilmegen, körmegen, belgili bolmaġan, tanımaġan, tanış (*ili* şaġırey) bolmaġan

ürkek > robkiy > ḳorḳaḳ, tartınçaḳ, uyalçaḳ

ürkeklik > robost’ > ḳorḳaḳlıḳ, tartınçaḳlıḳ, uyalçaḳlıḳ

üryan > golıy > ḳımıja

üstün > prevosḫodnıy > alamat, seyirlik, bek igi, bek alamat

üstünlük > prevosḫodstvo > oñluluḳ

üşenç > lenivıy > érinçek, calḳav /balk. mıtır

üşengeç > lenivıy > érinçek, calḳav /balk. mıtır

üşengen > lenivıy > érinçek, calḳav /balk. mıtır

ütopist > utopist > utopist, utopiyaçı, utopiyalı sotsializmni caḳçısı

üzgülü > muçitel’nıy > ḳıyın, incitgen, azab bergen, cürek ḳıynaġan (*ili* éritgen)

üzgün > peçal’nıy > mıdaḫ

üzücü > muçitel’nıy > ḳıyın, incitgen, azab bergen, cürek ḳıynaġan (*ili* éritgen)

üzüntülü > bespokoynıy > tıñısız, tıñı tabmaġan

üzüntüsüz > bezzabotnıy > ḳayġısız

vadeli > sroçnıy > aşıġış, ceñil, mıçımaġan, guzaba

vadesiz > bessroçnıy > bolcalsız

vahametli > opasnıy > ḳorḳuvlu

vahşi > dikiy > kiyik, ürenmegen

vahşilik > dikost’ > kiyiklik

vakarlı > stepennıy > oyumlu, sabır

vakitli > svoyevremennıy > közüvünde, zamanında

vakitsiz > bezvremennıy > zamansız, közüvsüz

vakur > ser’yoznıy > oyumlu, kerti, ḳatı

varışlı > smışlyonıy > ésli, añılaġan

vâris > naslednik > naslednik, tuvduḳ

variyetli > sostoyatel’nıy > bay, bolumlu

varlıklı > zajitoçnıy > bay, baylıġı bolġan, borbaylı /balk. ḳolaylı

varlıklılık > bogatstvo > baylıḳ

varlıksız > neobespeçennıy > artdası begimegen, ḳolu cuḳa, carlı, keçinmeksiz

varyemez > skupoy > ḳızġanç

vasat > seredina > orta, ara, ortası, arası

vasıf > svoystvo > ḫal, şart

vasıflı > kvalifitsirovannıy > usta; ustalıġı bolġan

vasıfsız > nekvalifitsirovannıy > kvalifikatsiyasız, ustalıġı (*ili* kvalifikatsiyası) bolmaġan; ustalıḳ kerek bolmaġan

vasıtalı > kosvennıy > bir canından, keñden

vasıtasız > neposredstvennıy > ḫaramlıġı bolmaġan, tuvra, açıḳ

vasi > opekun > osuy, atalıḳ

vâsi > şirokiy > keñ

vatanperver > patriot > patriot, ata curtun bek süygen, bek süygen

vatanperverlik > patriotizm > patriotizm, patriotluḳ, ata curtnu bek süyüv, bek süyüv
vatansever > patriot > patriot, ata curtun bek süygen, bek süygen
vatanseverlik > patriotizm > patriotizm, patriotluḳ, ata curtnu bek süyüv, bek süyüv
vazıh > yasnıy > açıḳ, carıḳ, çuvaḳ
vazifeli > çinovnik > çinovnik (1.*burjuaziya ḳrallada ḳral uçrejdeniyeni ḳulluḳçusu*; 2. *işge suvuḳ ḳaraġan adam*)
vazifesiz > bezzabotnıy > ḳayġısız
vazifesizlik > bezzabotnost' > ḳayġısızlıḳ
vefakâr > vernıy > tüz, ẖalal
vefalı > vernıy > tüz, ẖalal
vefasız > nevernıy > ters, cañılıç
vefasızlık > nevernost' > terslik, cañılıçlıḳ
vehimli > podozritel'nıy > işekli, ışanñısız
vejetaryen > vegetarianets > vegetarianets, ét aşamaġan adam, ét aşamavçu adam
velut > plodovitıy > bitimli; terk üyregen, ḳozlavlu
verecekli > debitor > borçlu, borçu bolġan
vergi > dar, sposobnost' > savġa; paẖmu; étalıv, ḳoldan keliv, bolumu boluv
vergili > talantlivıy > paẖmulu
verimli > plodorodnıy > bitimli
verimlilik > plodorodiye > bitimlilik, bitim beriv
verimsiz > neurojaynıy > bitimsiz, ḳolaysız bitimli
vesikalı > prostitutka > ḳaẖme, ḳançıḳ, sayaḳ tişirıv
vıcık > jidkiy > suvsun
vicdanlı > sovestlivıy > uyatı (*ili* beti) bolġan, namıslı
vicdansız > bessovestnıy > uyatsız, betsiz
vukuflu > sveduşçiy > bilimli, haparlı, bilimni (*ili* ħaparı) bolġan
vukufsuz > nesveduşçiy > bilmegen, bilimi (*ili* ẖaparı) bolmaġan, bilimsiz, ẖaparsız
vukufsuzluk > neosvedomlyonnost' > ẖaparsızlıḳ; bilimsizlik
vurdumduymaz > neponyatlivıy > añısız, éssiz, ḳıynalıb añılaġan
vurdumduymazlık > nesoobrazitel'nost' > añısızlıḳ, ceñil añılayalmav, duppuḳluḳ
vurgulu > udarnıy > udarnik…, alçı

vurucu > udarnıy > udarnik…, alçı

vuzuhsuz > neyasnıy > açıḳ tanılmaġan, açıḳ añılaşınmaġan, mutẖuz, tunaḳı

vücutlu > dorodnıy > sanlı, toḳ, boylu, ullu boylu

yabancı > çujoy > kişini, birevnü, kişi…, birev…, başẖanıḳı

yabanıl > dikiy > kiyik, ürenmegen

yabanıllık > dikost' > kiyiklik

yabanilik > dikost' > kiyiklik

yabansı > strannıy > ḳucur, türlü, seyir

yabansılık > strannost' > ḳucurluḳ, türlülük, seyirlik

yağışlı > dojdlivıy > cañurlu

yağışsız > zasuşlivıy > ḳurġaḳ

yağız > bryunet > ḳara şilli

yağlı > maslyanıy > cav…

yağmacı > grabitel' > tonavçu

yağmurlu > dojdlivıy > cañurlu

yağsız > postnıy > étsiz-sütsüz

yahşi > ẖoroşiy, krasivıy > igi, aşẖı; ariv; çıraylı

yahşilik > dobrota > igilik, aşẖılıḳ, ẖalallıḳ, çomartlıḳ, igi innetlilik

yakaza > bditel'nost' > saḳlıḳ

yakıcı > zajigatel'nıy > candırıvçu, küydürüvçü, ḳabındırıvçu

yakın > blizkiy > cuvuḳ

yakışık > krasota > arivluḳ

yakışıklı > simpatiçnıy; privlekatel'nıy > süyümlü, çıraylı; süyümlü, süydümlü, ileşdirgen, kesine tartẖan

yakışıksız > nekrasivıy > érşi, aman; uşağıvsuz

yalaka > l'stets > aldır, köl alıvçu, betsinib maẖtavçu, kuka adam

yalakalık > lest' > kukalanıv, közünden maẖtav, kuka söz

yalan > loj' > ötürük

yalancı > lgun > ötürükçü, aldavuḳçu

yalancılık > loj' > ötürük

yalçın > krutoy > tik

yalın > çistıy > taza, kirsiz, ariv

yalıncak > bednıy > carlı; nasıbsız, ḫarib

yalıtkan > izolyatsionnıy > izolyatsiya étivçü

yalpak > nazoylivıy > bezdirgen, bezdirgiç, érikdirgen, ḳanıġıb (*ili* ḳadalıb) ḳalıvçu, ḳoymaġan, keterge unamaġan

yalpık > ploskiy > cassı, tüz, catlama

yalpılı > krivobokiy > canbaş

yaltak > l’stets > aldır, köl alıvçu, betsinib maḫtavçu, kuka adam

yaltakçı > l’stets > aldır, köl alıvçu, betsinib maḫtavçu, kuka adam

yaltakçılık > lest’ > kukalanıv, közünden maḫtav, kuka söz

yamak > pomoşçnik > pomoşçnik, boluşuvçu

yampiri > krivoy > ḳıñır, ḳıyıḳ, ḳıytıḳ

yamuk > naklonnıy > canbaş, campayġan, iyilgen, bügülgen

yamyam > lyudoyed > adam aşaġan (*ili* aşavçu)

yanardöner > perelivçatıy > türlü-türlü betli; türlü-türlü tavuşlu

yandaş > storonnik > canlı adam, caḳçı

yandaşlık > pristrastiye > süyüv, tartıb turuv, can atıb turuv

yanık > ojog > küydürüv, küygen cer

yanıltıcı > obmançivıy > ışanñısız, aldavluḳ

yanlı > storonnik > canlı adam, caḳçı

yanlış > oşibka > ḫalat, cañılıç

yanlışlık > oşibka > ḫalat, cañılıç

yansız > neytral’nıy > neytral innetçi, neytralitetni tutḫan, ḳoşulmaġan, ḳatışmaġan

yansızlık > neytralitet > neytralitet, ḳoşulmav, ḳatışmav

yanşak > boltlivıy, boltun > canşaḳ, boşavuz; canşaḳ, gırıldavuḳ, boşavuz adam

yanşaklık > boltlivost’ > canşaḳlıḳ

yantutmaz > neytral’nıy > neytral innetçi, neytralitetni tutḫan, ḳoşulmaġan, ḳatışmaġan

yapaylık > iskusstvennost’ > calġanlıḳ, ḳoşaḳlılıḳ

yapıntılı > vımışlennıy > calġan, başḫa, bolmaġan, ötürük

yapışkan > lipkiy > cabışıvçu, cabışmaḳ

yapmacık > fal’ş’ > ḫıylalıḳ, éki betlilik

yaradılış > priroda > ḫali, ḳılıḳ

yaramaz > negodnıy > caravsuz, caramaġan

yaramazlık > negodnost’ > caravsuzluḳ

yararlı > godnıy > caravlu

yararlık > zasluga > sıy, étilgen igilik

yararsız > negodnıy > caravsuz, caramaġan

yaraş > predprinimçivıy > tiri, tabışlı, ébli, ciger

yaraşıklı > podḫodyaşçiy > tıyınşlı, caravlu

yaraşıksız > nepodḫodyaşçiy > kelişmegen, kelişivsüz, caramaġan, caraşmaġan, caravsuz

yaratıcı > sozdatel’ > ḳuraġan, çıġarġan, étgen, caratḫan

yarayışlı > poleznıy > ḫayırlı, paydalı, kerekli

yardakçı > soobşçnik > amanlıḳçı nöger

yardım > pomoşç’ > boluşluḳ, boluşuvçu

yardımsever > serdobol’nıy > can avrutuvçu, cazıḳsınıvçu

yardımseverlik > blagotvoritel’nost’ > sadaḳa beriv, igilik étiv

yarım > nepolnıy > tolmaġan, cartı

yarım adam > invalid, kaleka > saḳat adam, invalid; saḳat, saḳat adam

yarım akıllı > glupets > añısız adam, aḳılsız adam

yarım pabuçlu > bosyak, brodyaga > ḫaşken, zıkkıl, ışıḳsız, boysak; tıġırıḳsız, ışıḳsız kalak

yasasız > nezakonnıy > zakonsuz, zakonña çüyre (*ili* ḳarşçı), zakonnu buzġan

yassı > ploskiy > cassı, tüz, catlama

yaş > svejiy > cañı

yaşıt > rovesnik > teñ, bir cılġı, teñiş

yaşlı > pojiloy > ḳartayġan, ḳartaya başlaġan, cılı kelgen

yaşlık > vlajnost’ > mılılıḳ, cipkillik

yataklık > ukrıvatel’stvo > caşırıv, üsün cabıv

yatık > kosoy > södegey, köndelen

yavanlık > banalnost’ > sıysız söz, sılıḳ söz, köb çaynalġan söz

yavaş > medlennıy > aḳırın, aḳırtın, serivün, aşıḳmaġan

yavuz > surovıy > ḳatı, ḳıyın

yavuzluk > surovost’ > ḳatılıḳ, ḳıyınlıḳ

yaya > peşeḫod > cayav adam

yayan > peşkom > cayav, cayavlay

yaygara > şum > davur, tavuş

yaygın > obşçeizvestnıy > kimge da belgili, barına da belgili

yaygınlık > rasprostraneniye > cayıv, keñne cayıv, cayıb iyiv, cayıb ḳoyuv, keñertiv

yayık > rasprostyortıy > kerilgen, cayılġan

yayılı > rasprostyortıy > kerilgen, cayılġan

yayvan > rasprostyortıy > kerilgen, cayılġan

yayvanlık > rasşireniye > keñertiv, keñ étiv

yazıksız > nevinnıy > tüz, ayıbsız, tersligi bolmaġan

yazılı > pis’mennıy > cazılġan, cazıv…, cazġan ḫalda

yazlıkçı > daçnik > daçaçı, daçada turġan adam

yedili > semyorka > cetiça

yeğlik > prevosḫodstvo > oñluluḳ

yeğni > lyogkiy > ceñil

yekpare > monolitnıy > sav, sav étilgen

yeksan > ravnıy > teñ

yelli > vetrenıy > cel…, celli

yeltek > nepostoyannıy > birça turmaġan, türlene (*ili* kete-kele) turġan

yemişli > fruktovıy > köget…

yeni > novıy > cañı

yenilik > novizna > cañılıḳ

yenilikçi > novator > novator, cañıçı

yenilikçilik> novatorstvo > cañı zat, cañı tabılġan zat; novatorluḳ, cañıçılıḳ

yepelek > tonkiy > cuḳa, iñiçke, nazik

yergici > satirik > satirik, satiraçı, satira cazıvçu

yerleşik > osedlıy > bir cerde caşaġan, olturġan, ornalġan

yerli > tuzemets > bir cerni adamı

yermeci > satirik > satirik, satiraçı, satira cazıvçu

yersiz > neumestnıy > uşaġıvsuz, kereksiz, kerekli bolmaġan

yetenek > sposobnost' > paḫmu; étalıv, ḳoldan keliv, bolumu boluv

yeteneksiz > nesposobnıy > paḫmusuz, añısız

yeteneksizlik > nesposobnost' > paḫmusuzluḳ, éte bilmev, ḳoldan kelmev

yeterli > sposobnıy > paḫmulu

yeterlik > sposobnost' > paḫmu; étalıv, ḳoldan keliv, bolumu boluv

yetersiz > nesposobnıy > paḫmusuz, añısız

yetim > sirota > öksüz

yetişmiş > vzroslıy > cetgen, ullu, aḳıl-balıḳ bolġan

yetkili > kompetentnıy > bilimli, ḫaparlı

yetkin > soverşennıy > tamam alamat, barıb toḫtaġan, cetgen

yetkinlik > soverşenstvo > alamatlıḳ, tamamlıḳ, toluluḳ

yezitlik > verolomstvo > ant (*ili* söz) buzmaḳlıḳ, kir innetlilik

yıkkınlık > razruḫa > çaçıv-tögüv, oyuluv, çaçılıv, tarḳayıv, ḫaleklik

yıldızı dişi > simpatiçnıy > süyümlü, çıraylı

yıldızı düşük > nesçastnıy > nasıbsız, ḳıyınlı

yıldızlı > zvyozdnıy > culduz…, culduzlu

yılışık > lipkiy > cabışıvçu, cabışmaḳ

yılmaz > besstraşnıy > batır

yılmazlık > otvaga > cigitlik, batırlıḳ, érlik, tavkellik

yıprak > ponoşennıy > kiyilgen

yırtıcılık > ḫişçniçestvo > cırtḫıçlıḳ

yırtık > rvanıy; besstıdnıy > cırtılġan, cırtıḳ; üzülgen, cırıḳ; uyatsız

yiğit > paren' > caş

yiğitlik > smelost' > tavkellik, batırlıḳ, cigitlik

yitik > poterya > zaran, zıraf, ḳoranç, zıraf (*ili* tas) bolġanı

yitiklik > otsutsviye; isçeznoveniye > bolmaġanı, coḳluḳ, bolmaġanlıḳ; dump (ili tas) boluv

yiyici > vzyatoçnik > ulḫuçu, ulḫu alıvçu, calamiş

yiyicilik > vzyatoçniçestvo > ulḫuçuluḳ, ulḫu alıv, calamişlik

yoğun > gustoy > ḳalın

yoğunluk > gustota > ḳalınlıḳ, köblük

yokluk > otsutstviye > bolmaġanı, coḳluḳ, bolmaġanlıḳ

yoksul > bednıy > carlı; nasıbsız, ḫarib

yoksulluk > bednost’ > carlılıḳ

yoksun > obezdolennıy > ülüşsüz ḳalġan, nasıbı kesilgen

yoksunluk > utrata > tas étiv; caravsuz boluv; tas boluv

yoksuz > bednıy > carlı; nasıbsız, ḫarib

yoksuzluk > bednost’ > carlılıḳ

yollu > polosatıy; nadlejaşçiy, putnıy > çıbıḳ (*ili* uzun-uzun) barġan, sızlıḳ barġan, ḳolan; tıyınşlı, kerekli, kerek; caravlu, bolumlu

yolsuz > nepodḫodyaşçiy > kelişmegen, kelişivsüz, caramaġan, caraşmaġan, caravsuz

yolsuzluk > bezzakoniye > zakonsuzluḳ

yordam > lovkost’ > ustalıḳ, tablıḳ, ébin bilmeklik

yordamlı > provornıy > tiri, ceñil ḳımıldaġan

yordamsız > nepovorotlivıy > bıtbıt, avur, matuḫ, ḫomuḫ

yorgun > ustalıy > arıġan, talġan

yorgunluk > ustalost’ > arımaḳlıḳ, talmaḳlıḳ, arıġanlıḳ, talġanlıḳ

yorucu > utomitel’nıy > taldırġan, arıtḫan, ḳıyın, avur; érikdirgen, bezdirgen

yosma > koketka > ḳoşaḳlı tişirıv

yosmalık > koketstvo > ḳoşaḳlanıv, ḳoşaḳlılıḳ, omaḳlanıv

yoz > nevozdelannıy > işlenmegen, sürülmegen

yöresel > mestnıy > cerdegi

yuları eksik > grubıy > ḫını, adebsiz

yumuk > zakrıtıy > cabıḳ, cabılġan, étik, étilgen, taşa

yumurcak > negodnik > pasıḳ, naças

yumuşak > myagkiy > cumuşaḳ

yumuşak başlı > posluşnıy, sgovorçivıy > sözge tıñılaġan, aytılġanı étgen; aytılġanña ḳaravçu, ébge kelişivçü

yumuşak yüzlü > myagkiy > cumuşaḳ

yumuşaklık > myagkost’ > cumuşaḳlıḳ

yurtsever > patriot > patriot, ata curtun bek süygen, bek süygen

yurtseverlik > patriotizm > patriotizm, patriotluḳ, ata curtnu bek süyüv, bek süyüv
yuvarlak > şar > şar
yüce > vısokiy > ullu, miyik
yücelik > vısota > miyiklik /balk. biyiklik
yüklü > zanyatıy; bogatıy > bla küreşgen, işlegen; bay
yüksek > vısokiy > ullu, miyik
yükseklik > vısota > miyiklik /balk. biyiklik
yünlü > şerstyanaya tkan’> cün ḳumaç
yüreği delik > peçal’nıy > mıdaẖ
yüreği geniş > velikoduşnıy > ẖalal köllü (*ili* cürekli), ẖalal, cumuşaḳ
yüreği katı > jestokoserdnıy > ḳatı cürekli, ḳatı
yüreği pek > jestokoserdnıy; besserdeçnıy; otvajnıy, smelıy > ḳatı cürekli, ḳatı; ḳatı cürekli, ḳatı; cigit, batır, tavkel, kesin ayamaġan; tavkel, batır, cigit
yüreği yufka > jalostlivıy, sostradatel’nıy > cumuşaḳ köllü; cazıḳsınñan, can avrutẖan
yürekli > smelıy > tavkel, batır, cigit
yüreklilik > smelost’ > tavkellik, batırlıḳ, cigitlik
yüreksiz > maloduşnıy > tavkelsiz, ötsüz, ḳızbay, ḳorḳaḳ, ẖomuẖ, kölsüz
yüreksizlik > maloduşiye > tavkelsizlik, ẖomuẖluḳ, kölsüzlük, ötsüzlük, ḳorḳaḳlıḳ
yüz akı > çest’ > sıy, namıs
yüz aklığı > çestnost’ > tüz innetlilik, tüzlük
yüz karası > besçest’ye, pozor > sıysızlıḳ, sıyı tüşüv; bediş, ıylıḳ, ayıb, uyat
yüz kiri > besçest’ye, pozor > sıysızlıḳ, sıyı tüşüv; bediş, ıylıḳ, ayıb, uyat
yüze gülücü > dvulıçnıy > éki betli
yüze gülücülük > dvulıçnost’ > éki betlilik
yüzsuyu > çest’ > sıy, namıs
yüzsüz > besstıdnıy > uyatsız
yüzsüzlük > besstıdstvo > uyatsızlıḳ
yüzü sıcak > çaruyuşçiy > süyümlü, süydürgen, köz ḳaratẖan
yüzü soğuk > ottalkivayuşçiy > süyümsüz, ciyirgenşli
yüzü yerde > skromnıy > adebli, namıslı, ḳoşaḳsız, basımlı, sabır, tınç
yüzü yumuşak > ustupçivıy > ẖaterli, söz añılaġan, caraşıv, aytẖanıña kelişivçü

zaaf > slabost’ > ḳarıvsuzluḳ, oñsuzluḳ, çırḳımlıḳ

zafiyet > slabost’, bessiliye > ḳarıvsuzluḳ, oñsuzluḳ, çırḳımlıḳ; ḳarıvsuzluḳ, küçsüzlük, ḳoldan kelmev

zahir > vneşnost’ > tış ḳaram, sıfat

zahirî > vneşnıy > tış, tışḫı, tışındaġı

zahmetli > trudnıy > ḳıyın, avur

zahmetsiz > netrudnıy > tınç, ḳıyın tül

zalim > jestokiy > ayavsuz, ḳatı, küysüz

zalimlik > jestokost’ > ḳatılıḳ, ḳatı cüreklilik, ḫınılıḳ, ayavsuzluḳ, küysüzlük

zamansız > nesvoyevremennıy > közüvsüz, zamansız, çaḳsız, zamanında bolmaġan

zampara > volokita > sayaḳ, ḫavle (*érkişi*)

zarafet > izyaşçestvo > arivluḳ, omaḳlıḳ, subaylıḳ

zarar > vred > sandıraḳ

zararlı > vrednıy > zaran…, zaranlı, osal

zararsız > bezvrednıy > zaransız

zarif > izyaşçnıy > omaḳ, ariv, subay

zariflik > izyaşçestvo > arivluḳ, omaḳlıḳ, subaylıḳ

zatî > individual’nıy > énçi, énçi betli

zavallı > bednyaga > nasıbsız (*ili* ḫarib) adam

zavallılık > bednyaga > nasıbsız (*ili* ḫarib) adam

zayıf > ḫudoy, toşçiy > arıḳ, azġın, cuḳa; arıḳ, bek arıḳ, katañı

zayıflık > ḫudoba > arıḳlıḳ, azġınlıḳ, cuḳalıḳ

zebun > slabıy > ḳarıvsuz

zebunküş > pritesnitel’ > zulmuçu

zebunküşlük > ugneteniye > cegiv, éziv, zulmuluḳ (*ili* zalimlik) étiv

zebunluk > slabost’ > ḳarıvsuzluḳ, oñsuzluḳ, çırḳımlıḳ

zecrî > nasil’stvennıy > zor, zorluḳ…, zor bla, zorluḳ bla, küç bla, zor (*ili* küç) bla étilgen

zehirli > yadovitıy > uvlu, otlu, uvu (*ili* otu) bolġan, uv…, ot…

zekâlı > umnıy > aḳıllı

zeki > umnıy > aḳıllı

zelil > nizkiy > alaşa; sıysız, betsiz

zemberekli > prujinnıy > prujinalı, prujinaları bolġan

zendost > ḫvost > ḳuyruḳ

zengin > bogatıy > bay

zenginlik > bogatstvo > baylıḳ

zevkli > priyatnıy > igi, ariv, caġımlı, kölge asıv

zevksiz > nepriyatnıy > ḳutsuz, caġımsız, aman, uşaġıvsuz

zevksizlik > bezvkusitsa > ayıra bilmev, kelişmegenlik, uşaġıvsuzluḳ

zevzek > boltlivıy > canşaḳ, boşavuz

zeyrek > ponyatlivıy > ceñil añılaġan, paḫmulu

zeyreklik > ponyatlivost' > paḫmululuḳ, ceñil añılav, tüşünüb ḳalıv

zıddiyet > protivopolojnost' > ḳarşçılıḳ, bir birinden başḫalıḳ

zımni > skrıtıy > caşırılġan, taşa

zıpçıktı > neopıtnıy > sınamsız, sınamı bolmaġan, caş, caşavdan ḫaparsız

zıpır > prostofilya > sant-mant adam, aḳmaḳ, malḫıyar

zıpırlık > sumasbrodstvo > tersaḳıllıḳ, telilik, celbaşlıḳ

zırdeli > bezumnıy > şaşḫan, şaşḫınlı

zırlak > krikun > davurçu, bırġıtamaḳ, ḳıçırıb söleşivçü

zırtapozluk > sumasbrodstvo > tersaḳıllıḳ, telilik, celbaşlıḳ

zıt > protivopolojnost' > ḳarşçılıḳ, bir birinden başḫalıḳ

zıtlık > protivoreçiye> ayrılıḳ, ḳarşçılıḳ, kelişmev, başḫalıḳ

zıypak > skol'zkiy > tayġaḳ, uçḫalaḳ

zihayat > jivoy > sav

zikıymet > tsennıy > baġası salınñan, baġası bolġan; maġanalı, kerekli, baġalı, igi

zilli maşa > beznravstvennıy > ḫalisiz, aman ḫalili, adebsiz

zinde > krepkiy > ḳatı, küçlü, ḳarıvlu

zindelik > bodrost' > igi turmaḳlıḳ, tirilik

zirzop > prostofilya > sant-mant adam, aḳmaḳ, malḫıyar

zirzopluk > sumasbrodstvo > tersaḳıllıḳ, telilik, celbaşlıḳ

ziyadar > svetlıy > carıḳ betli

ziyalı > svetlıy > carıḳ betli

ziyankâr > vrednıy > zaran…, zaranlı, osal

ziyankârlık > ubıtoçnost’ > zaranlılıḳ, zaran keltirivçü (*ili* tüşürüvçü)

ziyansız > neploẖoy > igi, aman tül

ziyaretçi > posetitel’ > kelgen (*ili* barġan) adam, cürügen adam, cürüb turġan adam, kelgen

ziyasız > tyomnıy > ḳarañı

zor > sila > ḳarıv, küç

zorba > tiran > zulmuçu patçaẖ; zulmuçu, unuḳduruvçu, tiran

zorbalık > gnyot > cegiv, éziv, unuḳduruv

zorgulu > prinuditel’nıy > zorluḳ, zor (*ili* zorluḳ) bla étilgen

zorlayıcı > prinuditel’nıy > zorluḳ, zor (*ili* zorluḳ) bla étilgen

zorlu > sil’nıy > küçlü, ḳarıvlu

zorluk > trudnost’ > ḳıyınlıḳ, avurluḳ

züğürt > bezdenejnıy > açẖasız, açẖa kerek bolmaġan

züğürtlük > bezdenej’ye > açẖasızlıḳ

zül > nizost’ > sıysızlıḳ, betsizlik

züppelik > şçegol’stvo > omaḳlıḳnı süyüv, omaḳlıḳ, casanıv

38. Zamirler:

38. 1. Kişi zamirleri

ben > ya > men

biz > mı > biz

o > on > ol

onlar > oni > ala

sen > tı > sen

siz > vı > siz

38. 2. Dönüşlülük zamirleri

kendi > sam > kesim, kesiñ, kesi

38. 3. İşaret zamirleri

bu > etot > bu

o > on > ol

onlar > oni > ala

şu > etot > bu, ol

şunlar > te > ala

38. 4. Soru zamirleri

kim > kto > kim

ne > çto > ne, ne zat

38. 5. Belirsizlik zamirleri

başkası > drugoy > başḫa, ol biri

bazısı > nekotorıye > bir birle, bir ḳavumla

benimki > moya > meni -larım, menikile

beriki > blizlejaşçiy > cuvuḳdağı, bu terekdegi

biri > nekto > birev, kim ése da bir

bir kaçı > neskol'ko > biraz, bir kesek

birisi > nekto > birev, kim ése da bir

deminki > nedavniy > mından alda bolġan, mından aldağı, köb bolmay bolġan

hepsi > vsyo > bütev, sav, bütevley, savlay

kimse > kto-nibud’ > kim bolsa da

kimi > inoy > başḫa, özge

kimisi > kto > kim

öteki > tot, drugoy > ol, o; başḫa, ol biri

özge > drugoy > başḫa, ol biri

seninki > tvoy > seni, -ıñ (-iñ), seniki; senikidi

şey > predmet > zat

38. 6. Bağlama zamirleri

kim > kto > kim

III. SONUÇ

Tezimize başlarken amacımız Karaçay-Balkar Türkçesinin zengin söz varlığına ulaşabilmekti. Yaptığımız çalışmada temel olarak 104.481 kelimeden oluşan *Güncel Türkçe Sözlük*, 48.000 kelimeden oluşan *Turetsko-Russkiy Slovar'* ve 35.000 kelimeden oluşan *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* (1965)'dan faydalandık. Şablonumuzun Rusça ve Karaçay-Balkar Türkçesi basamaklarını oluştururken kullandığımız bu kaynaklar kelime sayısı bakımından *Güncel Türkçe Sözlük* kadar zengin olmadığından yaklaşık 1400 sayfadan oluşan şablonumuz 526 sayfaya düştü. Buna rağmen ulaşmış olduğumuz söz varlığı Karaçay-Balkar Türklerinin yaşamlarına, kültürlerine ve hayata bakışlarına dair önemli ipuçları vermektedir.

Tezimizin genelinde dikkatimizi çeken hususlardan biri bazı kelimelerin *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* (1965)'da Karaçayca karşılığının yanında ayrıca Balkarlıların kullandığı karşılığı da bulunmaktadır. Tezimizde bu gibi durumlarda, kelimenin sözlükteki karşılığına sadık kalarak aynen yer verdik.

Evren, dünya, gökyüzü, hava olayları, yıldız bilgisi maddesinde dikkatimizi çeken husus doğal olaylar, halkı ilgilendiren ve yaşamlarını etkileyen kelimelerin karşılıklarının Karaçay-Balkar Türkçesinin söz varlığında bulunduğunu gördük (şimşek > molniya > şıbıla, kök caşnav, kök cartlav). Ancak yine bu kategoride yer alan fakat daha bilimsel olan kelimelerde kendi terminolojilerini oluşturmadıklarını, bunun yerine Rusçadan alıntı kelimeleri kullandıklarını gördük (atmosfer > atmosfera > atmosfera). Bunun yanı sıra bazı kelimeler için kendilerinin de karşılık oluşturduklarını, aynı zamanda Rusçalarını da kullandıklarını görmüş bulunduk (Şimşek taşı > meteor > meteor, uçḫan culduz).

Zaman maddesinde yer alan kelimeleri incelediğimizde, Karaçay-Balkar Tükçesinde genel olarak kendi kelimelerini kullandıklarını ancak yine burada da bilimsel nitelikteki kelimelerin alıntı yapıldığını gördük. Bununla birlikte çağ belirten kelimelerle ay isimlerinin de alıntılandığını fark ettik.

Madenler, mineraller maddesinde dikkatimizi çeken husus bu başlık altında topladığımız kelimelerin genel olarak Rusçadan alıntı yapıldığını ve Karaçayca karşılığı bulunan kelimelerin çok az olduğunu söyleyebiliriz.

Bitkiler maddesinde kelimelerin Karaçay-Balkar Türkçesi karşılıklarına baktığımız zaman alıntı kelimelerin daha az olduğunu görebilmekteyiz.

Hayvanlar maddesinde, hayvan isimleri ve hayvanlara dair kelimeler bulunmakta. Burada dikkatimizi çeken nokta Karaçay-Balkar Türklerinin yaşamlarına yabancı olmayan hayvanlara dair kelimeler Karaçay-Balkar Türkçesinin söz varlığı içerisinde Karaçayca karşılıklarıyla yer alırken Karaçay-Balkar Türklerinin yaşadıkları coğrafyaya ve hayata yabancı olan hayvanlara dair kelimeler alıntı olarak bulunmakta. Bu alıntıların arasında, denize uzak bir coğrafyada yaşamalarından dolayı sıklıkla balık adlarında rastlamaktayız.

İnsan vücudu ve fizikî yapısı maddesinde genel olarak Karaçay-Balkar Türkçesi karşılıkları alıntılar bulunmazken, akciğer zarı > plevra > plevra (*öpkeni cuḳa ḳabuğu*); akyuvar > leykotsit > leykotsitle (*ḳannı aḳ tögerekçikleri*) örneklerinde olduğu gibi insan vücuduna ve fizikî yapısına dair bilimsel olarak niteledirebileceğimiz bazı kelimelerin karşılıkları yine alıntı olarak Karaçay-Balkar Türkçesinin söz varlığında yerini almıştır.

Doğum, hayat, hayatın çağları, *ölüm* maddesinde, kelimelerin Karaçay-Balkar Türkçesi basamağında alıntı sözlere pek rastlamamaktayız.

Hastalıklar, tedaviler başlığı altında topladığımız kelimelerde hastalık ve tedavi isimleriyle ilgili Karaçay-Balkar Türkçesinde alıntı yapılıp tıp terminolojisinin olduğu gibi kullanıldığını ama bunun yanı sıra "verem > tuberkulyoz > tuberkulyoz, öpke avruv, çaḫotka" örneğinde olduğu gibi hem alıntı kelimenin hem de türetilen karşılığının bir arada kullanıldığını görmekteyiz.

Hekim, eczacı, cerrah başlığı altında topladığımız kelimelerde Karaçay-Balkar Türklerinin çoğunlukla Rusça ya da Latincedeki terminolojisini kullandıklarını görmekteyiz. Bunun yanı sıra *ilaç* anlamına gelen sözlerimizin karşılığını Karaçay-Balkar Türkçesinde Farsça alıntı olarak *darman* şeklinde görmekteyiz.

İnsan hayatı ve kültürüyle çok yakından ilişkili olan *Besinler* maddesindeki kelimelerimiz doğal olarak yiyecek kültürünü ortaya koymaktadır. Sonradan öğrenilen değil de kendi yemek kültürlerine ait olan kelimeler Karaçaycanın kendi kelimeleri olarak tezimizde "çeşni > vkus > tatıv" örneğindeki gibi yerini aldı. Bunun yanında

başka kültürlerden öğrenilen, besinle ilişkili kelimelerin “kahve > kofe > kofe”; “kakao > kakao > kakao, ķaḫava” örneklerinde olduğu gibi karşılıkları türetilmemiştir.

Giyimler, süs, takı maddesinin altındaki kelime kadrosunun karşılığı olarak genel olarak Karaçay-Balkar Türkçesinin kendi kelimeleri kullanılmaktadır. Alıntı kelimeler ise “broş > broş, broşka > broşka” örneğinde olduğu Türkiye Türkçesinde olduğu kadardır.

Ev maddesi de, *besinler* maddesi gibi birebir toplumun kültürünü yansıttığı için öğrenme yoluyla kültürlerine giren kelimeler alıntıyken diğer kelimeler Karaçaycanın kendi kelimeleridir. Bilimsel terimlerden farklı olarak bu maddede “emlak > nedvijimoye imuşçestvo > cürümegen mülk” örneğinde olduğu gibi Arapça alıntılara da rastalamaktayız.

Mobilya, kap kacak ve *Araç-gereç* maddelerinde diğer maddelerde olduğu gibi toplumun kendi kültürüyle ilişkili olmayıp başka toplumlardan gerek bilim gerekse teknoloji yoluyla öğrendikleri ve kullandıkları eşyaların adı yine alıntıdır. Bu alıntı kelimeler, genellikle Rusçadır.

Yerleşim kültürü maddesi, Karaçay-Balkar Türklerinin yaşadıkları coğrafyanın özelliklerinin dile yansımalarının en açık görüldüğü maddelerden biridir. Karaçay-Balkar Türkleri dağlık bir bölgede yaşadıklarından bu yaşadıkları coğrafyanın koşullarıyla ilişkili olan kelimeler “deli orman > dremuçiy les > ķalın çeget” örneğinde olduğu gibi alıntı değil Karaçaycadır. Bununla birlikte yine öğrendikleri kültürlerin yaşantılarına dair olan kelimeler “fuaye > foye > foye (*teatrda, kinoda d. a. k. adamla solurġa caraşdırılġan zal*)” Türkiye Türkçesinde de olduğu gibi alıntıdır.

Taşıtlar maddesini incelediğimizde ise kelimelerin tamımına yakınının Rusça alıntı sözlerden ibaret olduğunu görürüz. Karaçayca karşılığı yapılmaya çalışılmış kelimeler de bulunmaktadır ancak bunlar “bisiklet > velosiped > velosiped, ayaķ maşina”; “kamyon > gruzovik > gruzovik, cük taşıvçu avtomobil”; “deniz altı > podvodnaya lodka > suv tübünde cürügen keme” örneklerinde olduğu gibi kelime grubu halinde olup daha çok taşıtın ne işe yaradığını anlatan karşılıklardır.

Evlilik, aile, akrabalık maddesinde alıntı kelimeye pek rastlanmamaktadır. Bunun nedeni tabii olarak Türklerin aile ve akrabalık ilişkilerinin diğer toplumlara göre

daha fazla değer görmesidir. Türklerin akraba ilişkilerine verdikleri önem Karaçay-Balkar Türkçesinin söz varlığının bize açık bir ispatıdır adeta.

Ticaret, iş, para, maliye işleri maddesine geldiğimizde yine alıntı kelimelerin arttığını görmekteyiz. Bu madde altında bulunan kelimeler de *taşıtlar* maddesindeki kelimeler gibi genel olarak Rusçalarının kullanımının tercih edildiği kelimelerdir. *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* (1965)'da karşılıkları Karaçay-Balkar Türkçesine ait olan kelimeler de yine "kabzımal > perekupşçik > satar üçün alıvçu" örneğinde olduğu gibi açıklama niteliğindedir.

Meslekler maddesinde geleneksel ve halkın kültürünü yansıtan kelimeler Karaçay-Balkar Türkçesinde Türkçe olarak mevcuttur. "büyücü > koldun, volşebnik > ḫıynıçı; közbavçu, bilgiç" örneğinde görüldüğü gibi geleneksel meslekler dilin kendi bünyesinde mevcuttur. "cokey > jokey > at çabdırıvçu" örneğinde ise dikkatimizi çeken kültürle ilişkili mesleklerin adının yine dilin kendi bünyesinde oluşudur. Yeni gelişmelerle tanıştıkları meslek adları ise dilde "ekspertiz > ekspertiza > ékspertiza (*ékspertleni bir işni süzüb, anı bolumun añlar üçün ḳaravları*)" örneğinde görüldüğü gibi Rusça alıntı olarak bulunmaktadır.

Tarım, bahçecilik maddesinde bu alanla ilgili kelimelerin çok azının alıntı olduğu görülmektedir.

Denizcilik maddesinde kelimelerin Karaçay-Balkar Türkçesindeki karşılıklarını bulabildiğimiz kelimeler çok fazla olmamakla birlikte bulabildiğimiz kelimelerin çoğunluğu alıntı kelimelerdir. Bu Karaçay-Balkar Türklerinin yaşam alanlarının dağlık olması ve bu toplumun deniz kültürüne uzak olmasının tabii bir sonucudur.

İnşaat maddesinde Karaçay-Balkar Türkçesinde kullanılan kelimelerin geneli yine alıntılardan oluşmaktadır.

Dil bilgisi, yazma sanatı, edebiyat maddesinde dille ilgili dikkatimizi çeken birkaç husus oldu. Bunlardan biri Karaçay-Balkar Türkçesinde "adıl > mestoimeniye > almaş" örneğinde olduğu gibi dil bilimiyle ilgili terminoloji yapılmış ya da yapılmaya çalışılmış olmasıdır. Bazı kelimelerde ise terim karşılığı yapılmasının dışında terimin aynen kullanıldığı da görülmektedir (ahenk kaidesi > singarmonizm > singarmonizm, açıḳ tavuşlanı kelişivleri). Bir diğer durum ise terim karşılığının yapılmayıp doğrudan alıntı yapılmasıdır. Bu gibi durumlarda sözlüğümüzde kelimenin açıklaması "etimoloji

> etimologiya > étimologiya (*til ilmuda söznü ķaydan çıķġanın tintgen bölüm; söznü çıķġanı*)" örneğinde olduğu gibi parantez içinde verilmektedir.

Argo unsurlar maddesinin dikkati çeken yönü yok denilecek kadar az alıntı kelimeyi barındırmasıdır. Bu da her dilde olacağı gibi argo sözleri kendi kültür ve yaşayışlarına uygun olarak başka dile ihtiyaç duymadıklarının göstergesidir.

Bilimler maddesinde söz varlığında genel olarak alıntıların yoğunluğunun görüldüğünü söyleyebiliriz. Bilime dair kelimeler, teknolojiyi ve bilimi geliştiren toplumlardan alıntılandığı için Karaçay-Balkar Türkçesinde de aynı durum görülmektedir.

Eğitim maddesinde dikkati çeken durum yine Karaçay-Balkar Türklerinin yoğun olarak Rus terminolojisinden faydalanmış olmalarıdır. Bunun en önemli nedeni Rus hakimiyeti altında uzun yıllar geçirmiş olmalarıdır. Bu durum eğitimde de Rusya'ya bağlı olmalarının tabii bir sonucudur.

Güzel sanatlar maddesinde dikkate değer durum, güzel sanatlarla ilgili terimlerin karşılıklarının yapılmamış olmasıdır. Ancak bu başlıkla ilgili görülüp bu maddeye eklenen sözlerin Karaçay-Balkar Türkçesi karşılıkları şablonumuzda yerini almıştır. Bunun yanı sıra "şarkı > pesnya > cır" örneğinde olduğu gibi kendi kültürlerinde zaten var olan güzel sanatla ilişkili sözler Karaçay-Balkar Türkçesindendir.

28-29-30-31. maddeleri incelediğimizde *bilimler, denizcilik* maddelerine göre daha az alıntı sözle karşılaşmaktayız. Bunun nedeni bu madde başlıklarının toplum kültürünün ön planda olduğu söz varlığını kapsamasıdır. Ancak bu dört başlığı ayrı ayrı incelediğimizde alıntıların yönetim ve siyasetle ilgili terimlerde yoğunlaştığını görmekteyiz. Bunun nedeni daha önce de belirttiğimiz gibi uzun yıllar Rus hakimiyeti altında yaşamış olmaları ve yönetim-siyaset ilişkilerinde hala Rusya'ya bağlı olmalarıdır.

Ordu, savaş maddesinde dikkatimizi çeken nokta modern savaş malzemeleri ve rütbe gibi sözlerde Karaçayca karşılığın çok fazla bulunmaması. Rütbe belirten sözlerde "astsubay > unter-ofitser > unter-ofitser (*talay askerde kiçi komandir çın*)"; "başbuğ > glavnokomanduyuşçiy > glavnokomanduyuşçiy (*ém tamada asker başçı*)" gibi alıntılar

yapıldığı ve *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* (1965)'da parantez içinde anlamlarının verildiği görülmektedir.

Dinler, inançlar, ibadet pratikleri maddesinde diğer maddelerden farklı olarak Arapça ve Farsça alıntıların fazla oluşudur. Özellikle İslamiyetle ilgili sözlerin sayısının artışı Karaçay-Balkar Türklerinin inançlarıyla doğrudan ilişkilendirilebilir.

Soyut terimler, vücudun duyuları, beş duyu, düşünce, irade, hareket, duygu, değerler, eksiklikler, erdemler, kusurlar, nitelikler ve son olarak *zamirler* maddeleri alıntı sözlerin en az sayıda bulunduğu maddelerdir. Bunu her toplumun kendi algısı, iradesi, değer ve eksikliklerinin oluşturduğu bir anlam dünyası olmasıyla ilişkilendirebiliriz. Özellikle en hacimli olan 37. maddemizde tamamen toplumun değer yargılarını listelediğimizden alıntı söze az rastlamaktayız.

Tezimizin maddelerini teker teker incelediğimizde gördüğümüz en önemli husus terim karşılığının Karaçay-Balkar Türkçesinde yeteri kadar yapılmadığıdır. Terim karşılığının yapılmaması da alıntı sözlerin artışını tabii olarak etkilemiştir.

Çalışmamızda tematik bir yöntemle Türkiye Türkçesi ve Karaçay-Balkar Türkçesinin söz varlığını inceleme fırsatını elde etmiş bulunmaktayız. Ancak temel kaynak olarak kullandığımız sözlüklerimizin imkansızlıklarından dolayı Karaçay-Balkar Türkçesindeki karşılıklarına ulaşamadığımız sözlerin sayısı oldukça fazladır. Çalışmamızda çıkış noktamızı oluşturan ve 104.481 kelimeden oluşan geniş kapsamlı *Güncel Türkçe Sözlük* (2005)'ten sonra amacımıza ulaşmamızda bir vasıta görevi yapan 48.000 kelimeden oluşan *Turetsko-Russkiy Slovar'* (1994)'daki söz sayısının örtüşmemesi bu basamakta bazı kelimeleri elememize neden oldu. Daha sonra 35.000 kelimeden oluşan *Russko-Karaçayevo-Balkasrskiy Slovar'* (1965) hedefimize ulaşmamızı sağlarken kelime sayısının azlığı nedeniyle tezimizin kapsamı söz sayısı bakımından daralmıştır.

IV. KAYNAKÇA

Adiloğlu, A. : Karaçay-Malkar Edebiyatı: Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi 22. Cilt, Ankara: "Kültü Bakanlığı Yayınları".

Çakmak, M., Işın, M. (2009): Anadolu Kuş Adları Sözlüğü, İstanbul, "Kitap Yayınevi".

Güncel Türkçe Sözlük, (2005): Ankara: (Haz. Şükrü Haluk Akalın, Recep Toparlı, Nevzat Günaydın, Hamza Zülfikar, Mustafa Argunşah, Nurettin Demir, Belgin Tezcan Aksu, Beyza Gültekin), "Türk Dil Kurumu Yayınları".

Öner, M. (1998): Bugünkü Kıpçak Türkçesi, Ankara: "TDK Yayınları".

Russko-Karaçayevo-Balkarskiy Slovar' (1965): Moskva (H. İ. Suyünçeva, İ. H. Urusbiyeva): "Karaçayeva-Çerkesskiy Navçno-İssledovatel'skiy İnstitut Yazıka, Literaturı i İstorii

Şahin, H. (2004): Türkçede Organ İsimleriyle Kurulmuş Deyimler, Bursa: "Uludağ Üniversitesi Yayınları".

Tavkul, U. (2000): Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü, Ankara: "TDK Yayınları:770".

Tavkul, U. (2003): Codex Cumanicus ve Karaçay-Malkar Türkçesi: Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi (15), (s. 45-81), Ankara.

Tavkul, U. (2003/12-45): Türk Lehçelerinin Sınıflandırılmasında Bazı Kriterler: Kırım Dergisi, Ankara.

Tavkul, U. (2004/12-48): Modern Karaçay-Malkar Edebiyatının Doğuşu ve Gelişmesi I. Bölüm (19. Yüzyıl Sonlarından 1940'lı Yıllara Kadar): Kırım Dergisi, Ankara.

Tavkul, U. (2004/13-49): Modern Karaçay-Malkar Edebiyatının Doğuşu ve Gelişmesi II. Bölüm (Sürgün Yıllarından Günümüze Kadar): Kırım Dergisi, Ankara.

Tavkul, U. (2007): Karaçay-Malkar Türkçesi: Türk Lehçeleri Grameri (s. 883-938) (Editör: A. B. Ercilasun), Ankara: "Akçağ Yayınları".

Tavkul, U. : Karaçay-Malkarlılar Kimdir?: www.kafkas.gen.tr.

Turetsko-Russkiy Slovar' (1994): (Haz. A.N. Baskakov, N.P. Golubeva, A.A. Kamileva, K.M. Lyubimov, F.A. Salimzyanova, R.R. Yusipova), Moskva: "Multilingual Yayınları".

User, H. Ş. (2006): Başlangıcından Günümüze Türk Yazı Sistemleri, Ankara: "Akçağ Yayınları".

Yılmaz, E. (2002/4): Karaçay-Balkarca: Türkbilig (s. 48-58), Ankara : "Hacettepe Üniversitesi Yayınları".

İnternet kaynakları:

www.kafkas.gen.tr

www.ruscasozluk.gen.tr

www.kultur.gov.tr/TR/belge/1-27634/karacay--malkar-edebiyati-22-cilt.html

ÖZGEÇMİŞ

12.04.1985 İstanbul doğumluyum. İlk ve orta öğrenimimi İstanbul'da tamamladım. 2003 yılında başladığım Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde lisans eğitimimi 2007 yılında tamamladım.

2007 yılında Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Dili Anabilim Dalında yüksek lisans yapmaya hak kazandım.

ÖZET

Çalışmamızda Karaçay-Balkar Türkçesinin zengin söz varlığını tematik olarak ortaya koymaya çalıştık. Bu çalışmada çeşitli kategorilere ait kelimeler *Evren, zaman, besinler, meslekler, bilimler* gibi 38 madde başlığı altında toplanmıştır. Çalışmamızda Rusça ara basamak olmak üzere Türkiye Türkçesi ile Karaçay-Balkar Türkçesinin söz varlığı sunulmuştur.

ABSTRACT

In our study, we tried to introduce thematically the rich lexicology of Karachay-Balkar Turkish. The words of several categories were pooled under 38 headings in this study, such as The Universe, time, food, occupations, and sciences. Russian being the intermediate step in our study, the lexicology of Turkey Turkish and Karachay-Balkar Turkish were presented.